

1493

BIBLIOTECA

Pere Marés Oriol

most interesting

1000.000

R.478545

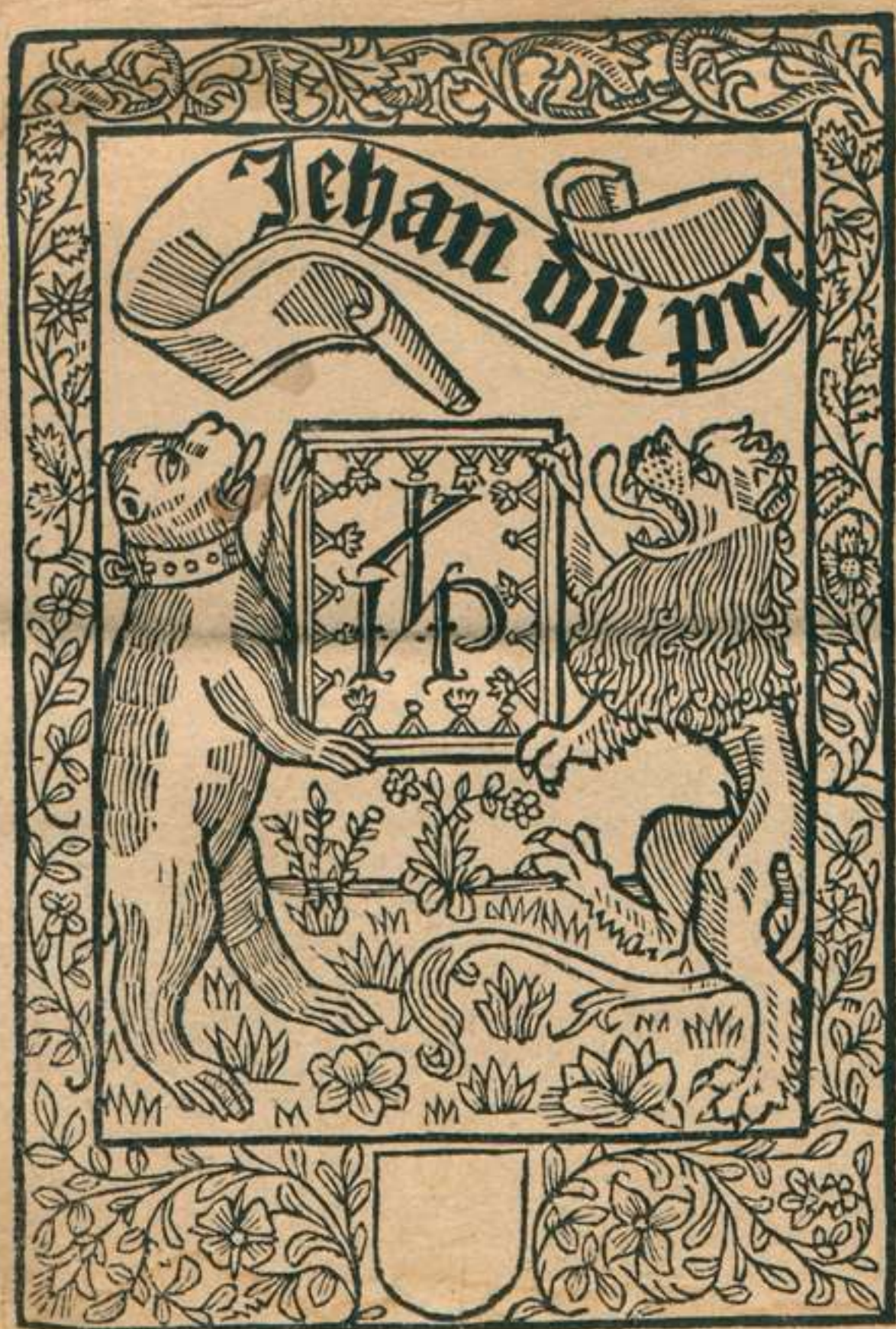

BIBLIOTECA

Pere Marés Oriol

2
8

Boetius de consolatione philo
sophie necnon de disciplina scho
lariu cū cōmento sancti thome:

BIBLIOTECA
MARES

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint red markings or text, possibly a stamp or handwritten note, located in the bottom left corner.

Fragment of text visible on the right edge of the page, likely from the adjacent page.

Proemium
Sancti thome de aquino super libris
Boetii de consolatione philosophie cō
mentum cū expositione feliciter incipit.

Philosophie seruias oportet ut tibi contingat vera libertas. Nec sunt
verba Seneca octava epistola ad Lucillum. qz vocari pbiam scientiaz
veritatis recte se bz ex. ij. metaphisice. Et pbia affert delectatiōes mi
rabiles firmitate et puritate: ex. x. ethicoz. Et multis visa ē pbia res mi
rabilis et diuina: ex de celo et mūdo Aristo. Itē q nulla sciētia similis est
pbie: q clarificat aiam et facit delectari eā in hoc seculo in psecutiōe et re
ctitudine: ex libro de pomo et morte. Et pbia trahit hoīem ab obscuri
tate ignoratiē ad sciām: a tenebris stulticie ad lucem sapientie et ad cla
ritatē intellectus: ex eodem libro Aristo. Itē qz pbia a supstitione liberat: metu mortis nō
conturbat fm Zul. in li. de finibus bonozū et malozū. Ideo Seneca has et p similes pditō
nes et effectus laudabiles philosophie aduertens: hortatur nos ad serutiū pbie in ppo
sitione pposita sic dicens. Pbie seruias oportet. Quequidem ppositio pōt probari mul
tis rationibus. Primo sic. Illi opz seruire p cuius seruitutem homini cōtingit vera liber
tas: sed pbia ē hmōi: igitur. Adāoz nota: quia libertas ē nobilissima cōditio: quas natura
hūana desiderat et affectat. Adinoz patet p eūdem Sene. q postq pmissit ppositionē istā
pbie seruias opz: subisigit ut tibi cōtingat vera libertas. Et paucis interpositis dicit. hoc
em. s. ipm seruire pbie libertas est. Probat secundo sic. Illi opz seruire qō aīm pficit: vitāz
disponit: actiones regit: agenda et obmittenda demonstrat: et sine quo nemo ē securus: pbia
est hmōi: igitur et. Adāoz nota. nam iste cōditiones sunt de pfectiōe hoīs. Adinoz declara
tur p Senecam. xvi. epla ad Lucil. loquēs de pbia dicit. Nec aīm format et fabricat: vitāz
disponit: actiones regit: et obmittenda demonstrat: sedet ad gubernanduz errantia: fluctuā
tium dirigit cursum: s; sine hac nemo ē securus. Probat tertio sic. Illi ē seruiendum quod
tradit cognitioni vltimi finis magnum incrementum: philosophia est hmōi igitur et. Adā
toz nota: qz cognitio vltimi finis magnum incrementum confert ad vitā: ex primo ethico
rum. Adinoz declaratur. Nā vltimus finis vite hūane ē beatitudo: cuius cognitionē pbia
tradit. Dicit em pbia in. iij. de cōsolatiōe pfa secūda: q beatitudo ē stat^o oīm bonozum ag
gregatione pfect^o. Et in eodē tertio ostēdit pbia in quo sit vba beatitudo: et quō ad eā pueni
atur. Probat quarto. Illi opz seruire qō facit hoīem parē deo: pbia ē hmōi: igitur et. Adā
toz nota de se. Adinoz p p Sene. xlix. epistola ad Lucillū. q dicit. Hoc enim mihi philo
sophia promittit ut me parē deo reddat. Probat quinto. Illi est seruiendū quod ē ma
gistratōmniū sciētiāz: nutritrix omniū virtutū: summū solatiū lapsorū aīozū: quod ē preuiū
veri luminis: et cuius exhortatio ē recta sui auctoritate dignissima: philosophia est hmōi:
igitur et. Adātoz nota: qz rationabiliter ppter has cōditiones laudabiles alicui seruitur.
Adinoz declaratur. nam pbia ē magistra omniū virtutū: ex primo de consolatione pfa
tertia. ipa ē nutritrix omniū virtutum secundo de consolatione pfa quarta. Ipsa est sum
mum solacium lapsorum animozum tertio de consolatione pfa prima. Ipsa est preuia
veri luminis quarto de consolatione pfa prima. et eius exhortatio ē recta sui auctozita
te dignissima. v. de consolatione pfa pma. Sic ergo p ppositio declarata que dicit phi
losophie seruias oportet. Sed dicerēs quid mihi prodest philosophia si fatum ē: qd mihi
prodest pbia si deus rector est: quid mihi prodest philosophia si casus imperat. Ad hoc
respondet Seneca. xliij. Epistola sua. Siue inexorabili lege fata nos stringāt: siue deus ar
a ij

12 20

22 20

5 20

Quid est beatitudo

4 20

11 20

Contra

R^o

Proemium.

biter vniuersis cuncta disponit: siue caus actiões bñanas: siue ordie pmiscet adhuc pbie
insistendū ē. Pbia eim nos tueri h3. b eni exhortatur vt libenter deo placeam: vt ipm se/
quamur: vt cōtinue fortune resistamus: et vt casum feramus. Licet autē oēs hoies natura
scire desiderent: tñ pauci de quo dolor est pbie vacāt. qđ id cōtingit: lq: plures obmissis
delectationibus interioribus ad delectatōes refugiūt corpales. Mō tñ oportet delectatio
nes corporales eē eligibiles interioribus: qz delectatōes corpales ipediūt a summo
bono: interiores autē ad id pmouēt. Uñ Boe. in tractatu de summo bono dicit. dolere de
bent q̄ delectatōibus sensualibus detinētur bona interiora omittēdo. Mā dediti bonis
sensualibus summa bona nō attigūt. Quos hoies sensuales Boetius q̄to de cōsolatio
ne prosa q̄ta cōparat vesptilionibus dicēs. Meq̄unt eni oculos suos tenebris assuetos
ad lucē p̄spicue veritatis attollere: similesq; sunt aubus qz intuitum nox illuat dies ex
cecat. Et licet hoies sensuales et vulgares nō magnificēt nomē pbie: sed magis blasphem
ant: nihilomin⁹ tñ pbia in sua dignitate perseuerat: teste Sene. xiiij. epla ad Lucillum.
Munq̄ inualefcet ad tantū malicia neq; ad tantum exceditur contra virtutes: vt nomen
pbie sacrum et venerabile p̄maneat. S; dices pb̄ri nō valeo: qz paup sum: sed si diui/
tias habuero totum me pbie dabo. et hoc videtur rōnabile: qz natura p se non ē sufficiens
ad speculandū: sed oportet cibū et potū et reliquum famulatū p̄existere. et p tanto sacer/
dotes in egypto habitis necessarijs p̄pter ammirari ceperūt pb̄ri. Nec excusatio rōe pau
pertatis non valet. Audi Sene. xij. epla ad Lucillum: qui dicit. Non ē quo nos pauper/
tas a pbia reuocet. Toleranda eni ē fames quā tolerauerunt qđā in obsidionibus. et quid
aliud erat p̄miū patientie illorū q̄ in arbitriū nō cadere: scz inimicorū. quāto magis est
quod pmittitur p̄petua libertas: nullius hois timor: et qđ aīm liberat a furoribus mul/
tis eni ad pb̄andū obstiterē diuitie. Paupertas autē expedita secura est. si vis aīo vacare
pauper sis opz. aut paupi filis. qz nō potest studiū salutare fieri sine cura frugalitatis. fru
galitas autē est voluntaria paupertas. b Seneca. Verū ē igitur ad pb̄ilosophandū exigū/
tur necessaria: sed sufficiūt hoim pauca. non enim oportet futurū felicē deū terre et maris
esse: qz natura paucis minimisq; cōtēta ē: ex sc̄do de cōsolatiōe p̄sa quinta. Proijce er/
go oia a te et ad pb̄iam magno cursu totisq; viribus intende. hec Seneca. xvij. epistola ad
Lucillū. Pbie ergo seruias oportet: vt tibi cōtingat vera libertas: vt tibi contingat vera
securitas: vt tibi innotescat felicitas: vt par deo fias: et p̄cipue vt in aduersitatibus et tri/
bulationibus positus p ipam verissime consolēris: exemplo Boetij quē pb̄ia in exilium
relegatū: ab oibus bonis pulsum: dignitatibus exutū: multis miserijs afflictū dulcissime
cōsolabatur. de cuius pb̄ie cōsolatione agitur in libro Boetij q̄ intitulatur liber de con/
solatione pb̄ie: de quo ad p̄sens n̄ra est intentio. Nec sufficiāt de introductōe huius libri
Sed anteq̄ ad l̄ram accedamus quinq; sunt premittēda. Primus de cā suscepti operis.
Sc̄dm de causis hui⁹ libri. Tertium de titulo huius libri et eius expositione. Quartū de
cā intitulationis p̄sentis libri. Quintū de generali summa et sententia huius libri. Circa
primū videlicet circa causam suscepti op̄is q̄re Boetius hūc librum cōscripsit est sc̄dum
q̄ Boetius vir eximus cōsul roman⁹: fide catholicus extitit: q̄ disputans de fide catho/
lica cōtra duos hereticos. s. contra Nestorū et Euticē cū nullus eēt q̄ eis resisteret: Boe
tius ipos in cōmuni cōsilio deuicit: sicut patet in libro de duabus naturis i christo. Tpe
vero theodorici regis gottorū cū idem Theodoricus tyrannidē suā contra romanos vel/
let exercere et quoslibet bonos opprimere: Boetius virtute dei armat⁹ plus oibus alijs
sibi restitit. et quos tyrannica rabies inuaserat: Boetius amore iusticie exponens se picu
lis ipos liberauit. Videns autē Theodoricus rex gottorū solū ipm Boetiū sibi resistentes
cogitabat qualiter ipm perderet: et cum iustam causam contra eum non inueniret: duas

Proemium
107
217

Proemium.

falsas causas cōfinxit. Dixit enim Boe. impedivisse quēdam delatorē sibi litterarū q̄ con-
tinebant accusationem senatus romanorū vt sic senatus redderetur reus: lese maiestatis.
Hāc causam tangit Boe. p̄sa q̄rta huius p̄mi dicēs. Delatorē ne documenta deferret
q̄bus senatum maiestatis reū faceret impedisse criminamur. Secūdo accusabatur Boe. q̄
quasdam litteras dixerisset ad imperatorē constantinopolitanū p̄ quas restitueret liber-
tatem pristinā ipsis romanis. hanc causam tangit Boe. eadē p̄sa sic dicens. Nam de cō-
positis falso litteris quib⁹ libertatem arguor spasse romanam: quid attinet dicere bis de
causis Boe. per viles personas ⁊ infames accusatus: indefensus reus ē iudicatus: ⁊ a re-
ge theodorico papie in exilium relegat⁹. Boetius autē in exilio positus p̄teritam propse-
ritatem secū reputans ⁊ presentē aduersitatem considerans: ne aliq̄s homo ī simili statu
positus desperaret: sed vñ cōsolaretur haberet: philosophicā cōsolationē composuit cōtra
mutabilitatez fortune. Ex quibus dictis p̄ q̄ causa suscepti operis ē illa: quaten⁹ Boe.
se in exiliū relegatū: ab oibus bonis depulsum: dignitatibus exutus: philosophice se tue-
retur volens cōsolari quēlibet boiem ī simili statu positū: ne desperet similiter esse cōtuen-
dum. Secundo vidēdū est de causis huius libri: cuius causa efficiens fuit Boe. qui descri-
bens materiā huius libri vtitur tā p̄sa q̄ metro: imitatus martianū felicē capellā: q̄ in de-
scribendo nuptias mercurij ⁊ pbilogie hoc stilo vsus ē: de quo fit mentio vbi dicit. Egre-
giam sobolē cui per stilbōtis amorem. Ai supum magna sociasti teste capella. Licet ille
liber Boetij multū excellat librū martiani tam nobilitate materie q̄ p̄uilegio eloquen-
tie Boe. enim nec Tullio in prosa nec Virgilio in metro minor reputatur. Attitur autem
Boeti. in hoc libro prosa in qua ponit rationes ad consolandum Boetiū: probando q̄
non sit dolendū de amissione rex t̄pālū. Attitur autē metro delectabili: vt dum audiatur
meroz obliuioni tradatur. Causa materialis huius libri est philosophica cōsolatio ordi-
nata ad contemptū mundanorū ⁊ ad appetitū summe felicitatis: vel philosophica con-
solatio persuadēs neminem extolli in prosperis: nec deprimi ī aduersis. vel aliter causa
materialis siue subiectum huius libri est status miserabilis Boetij philosophica conso-
latione superinducta. Causa formalis tractatus huius libri cōsistit in eius diuisione de
qua videbitur post. Causa autem formalis tractandi est modus agendi Boetij: ⁊ est
dialogus. id est sermo duorum. introduxit enim Boetius in hoc libro duas personas
scilicet seipsum suam miseriam deplangentem: ⁊ philosophiā sibi cōdolentē: ⁊ ipm super
sua miseria consolantem. ⁊ hoc est rationabile. Nam fm beatum Gregorium. Verus or-
do consolationis est vt cum volumus aliquem a merore suspendere. p̄mo studeamus
luctui eius concordare. vel ideo causa formalis est dialogus: quia in quadam parte hu-
ius p̄mi libri pbia introduxit fortunam ipsum Boetium alloquentem: vbi incidit que-
dam figura tropi que vocatur ethopeia: De qua dicit grecismus. Ac introduxit aliquos
ethopeia loquentes. Et cum fortuna loquitur boetius ipa. Vel potest dici scdm cōmu-
niter loquentes: q̄ causa formalis tractandi ē quintuplex: diffinitiuā: diuisiuā: probati-
uā: improbatiuā: exemplorū positiuā: sicut videbitur in libro Causa finalis huius libri
est: vt ipō cognito nosipos ⁊ quoslibet alios in aduersitatibus ⁊ tribulatione positos phi-
losophica consolatione tueamur: ⁊ ne extollamur in prosperis ⁊ deprimamur in aduer-
sis. Tertio videndum est de titulo huius libri ⁊ de eius expositione. Unde sciendum q̄
titulus fm Remigium super Donato est clausus siue ingressus operis sequentis. ⁊ dicitur
tur titulus a titan quod est sol. sicut enim sol illuminat mundum sic titulus librum. Et
preponitur titulus libro ad consummationem operis: ⁊ ad laudem auctoris. Est ergo ti-
tulus p̄sentis libri talis: Autij: Autij: Torquati: Severini: Excōsulis: Patricij: Or-
dinarij: Boetij viri illustris incipit liber de consolatione philosophie. Sed queritur q̄re

Boetij
ca effia

no laudes bo

ca effia

ca effia

Gregorij

ethopeia
p̄ fortunam

ca finalis

ca finalis

Remigij

Proemium.

tot nomina propria ponuntur in titulo? Dicunt aliqui q̄ forte fuit consuetudo romano-
rum vt sic nomina ascriberent suorum auorum & predecessorum. vel aliter potest dici: q̄
plura nomina ponuntur in titulo p̄pter honorem & laudem ipsius Boe. q̄ fm Seneca
in libro de clementia ad Meronem. Multa cognomina honori data sunt. Sicut enim
vilis persona non vult nominari nisi vno nomine: quia quanto plus nominatur tanto
plus cognoscitur & t̄tō magis sorescit: sic honesta persona vult nominari pluribus no-
minibus: vt sic magis innotescat & clarescat alijs sua fama. nam omne bonum in cōmu-
ne deductum magis elucescit. Exponitur autem iste titulus sic. Boetius dictus fuit au-
tius a quodā nobili romano sic dicto de cuius genere ip̄e fuit. vel dictus quittius quasi in-
uictus: ab a quod ē sine & vicis victoria. Nunq̄ enim Boetius vici potuit vt flecteretur
a iure ad iniusticiam: sicut ip̄e testatur quarta prosa huius primi libri dicens. Nunq̄ a
iure ad iniusticiam me quisq̄ detrahit. Secūdo Boe. dictus fuit maulius: q̄ de genere mau-
liorum fuit qui erant nobiles romani. Tertio Boe. fuit dictus torquatus a quodam no-
bili romano sic dicto: qui cum singulare bellum iniret cum quodam de gallia ip̄m deuicit
& torquem in collo habentem sibi abstulit: cuius ratione dictus fuit torquatus: de cuius
genere fuit Boetius. Quarto Boetius dictus fuit seuerinus a seueritate. Senerus enim
fuit cū theodorico regi gottorum se opposuit. vel dictus seuerinus quasi sequens verita-
tem. nunq̄ enim in iudicijs vel amore vel odio flecti potuit a veritate. Quinto Boetius
dictus fuit exconsul: q̄ vnus ex consulibus romanoꝝ. vel exconsul quasi extra consula-
tū positus quem prius habuit. Exconsulares dicebantur qui iam deposuerant consula-
tū. & licet ab honore consulatus cessarent: tamen postea plus alijs in magna reuerentia
habebātur. Sexto dictus fuit patricius a nobilissimo romano sic dicto de cuius genere fuit
Boetius. vel alio modo. Patricij dicebant nobiles romani qui prouidebant reipublice
sicut pater filio: quorum nomina scripta erant aureis litteris: & ideo dicebātur patres: de
quorum numero vnus fuit patricius Boe. propter quod dicimus fuit patricius. Septi-
mo dicebatur ordinarius: quia reipublicā ordinauit. vel aliter. Ordinarij dicebantur qui
tante dignitatis erāt: vt quolibet ordine digni essent: & sic fuit Boe. Octauo nomine p̄
prio dictus fuit Boetius: quod interpretatur adiutor: quia i necessitate pauperibus sub-
ueniebat. Quarto vidēdum est de causa intitulationis huius libri. Intitulatur iste liber de
consolatione pbica. T̄bi sciendum pbica consolatio dicitur rationabilis demonstratio
declarans: de cuius amissione non est dolendum: & de cuius possessione non est gauden-
dum. Et quia hoc pertractatur in presenti libro: ideo sic intitulatur. Quinto videndum est
de generali summa huius totius libri. T̄bi sciendum q̄ Boe. in hoc libro ostendit bona
temporalia esse transitoria & non consistere totaliter in eis totalem veram felicitatem: &
per consequens non est dolendum de eorum absentia: nec gaudendum de eorum presen-
tia: & neminem debere extolli in prosperis: nec deprimi in aduersis. Ostēdit etiam in pre-
senti libro quid sit summum bonum: vbi sit situm: & quomodo ad ip̄m perueniatur. Etia
ostenditur q̄ boni semper sunt potentes: & mali semper sunt impotentes: & q̄ boni nunq̄
desunt sua premia: malis nunq̄ sua supplicia. Post hoc ostenditur quid sit diuina prou-
dentia: quid casus: quid fatum: quid liberum arbitrium. Et ponit Boe. rationes quibus
probat liberum arbitrium non posse stare cum prouidentia diuina. & ponit quorūdam
falsam solutionem & eam improbat. Postea ostendit veram solutionem: quam rationi-
bus confirmat. Ista & alia plura pulcra determinantur in hoc libro: sicut patebit in se-
quentibus.

Boetius
non h

Boetius

Boetius

Boetius

Boetius

Boetius

Metrum primum

Armina qui quondam stu. Presens liber Boetij prima sui diuisione diuiditur in quinque partes: scilicet qm qm ponit quinque libros partiales quos continet. In primo conqueritur se miseris subiectum. In secundo ponit remedia consolatoria. In tertio determinat de vera felicitate: in quo sit sita: et quod ad eam perueniatur. In quarto mouet quaedam questiones ipsi philosophie. In quinto determinat de casu

Quintij. Paulij. Torquati. Seuerini.
Boetij. Ordinarij. Patricij viri Ex/
consulis: de consolatione philosophie
Liber primus feliciter incipit.

Armina qui quondam studio
florente peregi.
Flebilis heu meos cogor ire modos.

Ecce mihi lacere dictat scribenda caene

et providentia diuina. Primus liber incipit hic. Larmia. Secundus liber incipit ibi. Post hunc paulisper. Tertius ibi. Ita cantu illa finerat. Quartus ibi. Nec cum philosophia. Quintus ibi. Dixerat orationis cursus. Quid et de quo agatur in quo libet libro patebit loco suo. Primus liber diuiditur in. xiiij. partes: quia huius primi libri sunt septem metra et sex prosae: quae partes patebunt. quae autem sit materia et intentio cuiuslibet partis similiter patebit. ¶ Notandum autem quod primum metrum huius primi libri vocatur elegiacum. Est autem metrum elegiacum quod constat ex vno versu exámetro

sex pedum. Et dicitur elegiacum ab eleys quod est miseria. elegia enim est miseria. Admetrum enim elegiacum inuentum fuit pro describenda miseria: quous eo bodie aliqui vtuntur ad alia describenda. vnde Horatius. Vtibus impariter cinctis querimonia primum. Post hec incusa est vocis sententia compos. Quis autem fuerit primus inuentor talis metri elegiaci dubitatur. vnde Horatius. Quis tamen exiguos elegos emisit auctor. Grammatici certant: et adhuc sub iudice lis est. Et diuiditur hoc primum in quattuor partes. Primo Boetius deplacet statum suae miserie ex parte permutationis studij. Secundo ex parte defectus corporalis. Tertio ex parte plorationis vite miserabilis. Quarto apostrophat contra suos amicos. secunda ibi. gloria felicitis. tertia pars ibi mors hominum felix. quarta ibi. quid me felicem primo facit quod dictus est. secundo approbat dictum suum ibi. Ecce mihi lacere. Dicit primo. Ego Boetius. qui quondam tempore prosperitatis studio florente peregi. id est composui carmina supple delectabilia et iocunda. nunc tempore aduersitatis flebilis. id est dignus ut desceas: vel flebilis. id est tristis: cogor ire. id est inchoare: meos modos. id est tristia metra de mea miseria. ¶ Notandum sicut dictum fuit prius Boetius vtitur in hoc libro tam prosa quam metro: metro quia talis modus scribendi magis fuit conueniens suae materie. sicut enim potio curatiua que amara est delectabilius sumitur si fuerit aliqua dulcedine permixta: sic ratione philosophie in prosa tradite libentius a boetio suscipiuntur si fuerit iocunditate metri dulcorate. Et ideo Boetius nunc vtitur metro nunc prosa: quia alternatis vtitur delectabilius. vnde actor poetrie. Quod sapit insipidum viciosa frequentia reddit. ¶ Item nota quod Boetius incipit librum suum a metro non a prosa: quia modus scribendi metricus magis fuit vsitatus apud antiquos quam prosaicus. Vel ideo quia metrum est delectabilius prosa. vt ergo magis alliciat audientes ad suum librum: ideo in principio sui libri vtitur metro. Item nota circa litteram quod carmina non modo dicuntur scripta metrica certis pedibus mensurata. alio modo dicuntur quaecumque dicta vel scripta etiam prosaica que sunt de re delectabili. Boetius autem florente studio composuit vt plurimum

Liber primus

carmina prosaica de re delectabili. Edidit enim quaedam carmina philosophica: quaedam logica: quaedam theologica: sicut patet respiciendi eius diversos libros. tunc autem aduersitatis cogebatur Boetius ad componendum carmina metrica tristia. Item nota studium est uehemens applicatio animi ad aliquid agendum cum bona uoluntate. dico cum bona uoluntate: quia in malivolam animam non introibit sapientia. hec Salomon. Et perfectio discipuli in tribus consistit: ex boetio de disciplina scholarium: in attentione docilitate: et beniuolentia. **Domini enim uolentis scientiam et non: ut oportet studentis impossibilis est possessio boni.** Eustratius

**Et ueris elegi fletibus ora rigant.
Has saltē nullus potuit quincere terrores.**

primo ethicorum. Item nota quod duplex est studium: florens et aridum. Ad studium florens tria exiguntur. Primo requiritur iuuetus: quia iuuenes perspicaciores sunt sensibus. senes autem magis sunt immemores. Secundo requiritur habitus necessarios: quia natura non est per se sufficiens ad speculandum: sed oportet necessaria existere: ex quarto ethicorum. Tertio requiritur animi tranquillitas que contingit per sedationem passionum: quia anima quiescens et residens fit prudens septimo physicorum. Ubi enim passiones dominantur: ibi intellectus obscuratur. ideo Boetius in fine huius primi hortando nos ad fugam passionum dicit. Gaudia pelle: pelle timorem. Spes fugato: nec dolor absit. Nubila mentis est uinctaque frenis becubi regnant. Studium autem est ad quod concurrunt opposite conditiones. scilicet senectus: necessariorum defectus: et animi perturbatio. Nota quod versus de miseria dicuntur mesti modi. Dicuntur enim modi a modulando: quia pedibus modulantur. Et dicuntur mesti modi ratione materie: quia sunt de tristi materia. scilicet aduersitatis. Nota quod in primis duobus versibus notatur antithesis. scilicet contraria positio. dicitur enim in primo versu quondam peregrinus: cui contrariatur in secundo cogor intrare. scilicet inchoare. Item dicitur in primo versu florente studio: cui contrariatur in secundo flebilis. Item dicitur in primo versu carmina super iocunda: cui contrariatur in secundo mestos modos. Item notandum quod Boetius rationabiliter deplacet statum suum ex parte permutationis studii philosophici quod. versus fuit in studium poeticum quo tunc cogebatur uti. Proposuit enim Boetius dolorem suum metrico et non philosophico consolari. Nam studium poeticum est studium ueritatis: quia secundo metaphysice vocari philosophiam scienciam ueritatis recte se habet. Studium autem poeticum est studium falsitatis. nam ex proemio metaphysice secundum prouerbum mentuntur multa poete. Item per studium philosophicum acquiritur beatitudo: ex x. ethicorum. Per studium autem poeticum falsitatis certitudo: ex secundo metaphysice. **Ecce mihi lacere.** Uic Boetius approbat dictum suum. dicit enim quod cogatur intrare mestos modos: hoc ipse probat secundo respondet questionem ibi. has saltē. primo dicit. bene dixi quod cogor intrare mestos modos ecce demonstratio huius ad sensum. nam camene. scilicet muse poetice: lacere. scilicet lacerantes mentes hominum: ille dictant mihi scribenda supple carmina metrica: et elegi: id est versus miserie quos muse mihi dictant: illi rigant id est humectant: ora id est faciem meam ueris fletibus. **Notandum quod secundum poetas. ix. finguntur fuisse muse in monte elicone iuxta fontem cabalinum: de quo fonte loquitur Persius in principio libri sui dicens. Fonte cabalino et cetera. Que muse finguntur poete ministrasse scientiam componendi carmina metrica: et iste muse poetice vocabantur camene quasi canentes amene: eo quod multum delectant homines ratione metri.** Nota quod ille muse poetice dicuntur lacere actiue: quia lacerant. scilicet distrabunt mentes hominum subijcientes ipsas diuersis passionibus: nunc passioni amoris nunc doloris: sicut patet per Quidium de amore tractantem et per alios poetas. vel dicuntur lacere passiuue ratione poematum suorum: que poematum dicuntur lacera: quia non sunt firmitate rationis stabilita. **Abnotandum quod quaedam carmina dicuntur integra: quaedam laceras**

Metrum primum

Integra sunt carmina philosophica nulla permixta: sed firmitate rationū stabilita & aīra firmāt. Lacera sunt carmina poetica q̄ nō instruit boīem nec cōsolant sed lacerāt. i. distrahūt mētes hoīz: nūc reducēdo hoī ad mēziā voluptates: nūc doloze: nūc alias passiones

¶ Itē notādū vsus elegi p̄cipaliter inuenti fuerūt p̄pter miserā describēdā. & qz bos vsus muse dictabāt Boetio p̄ quos Boeti⁹ magis suā miserā reduxit ad memoriā q̄ per

**Ne nostrum comites psequerent iter.
Gloria felicitis olim viridisq; iuente:
Solantur mesti nunc mea fata senis.**

eos cōsolaretur: id elegi erant cā ipsi Boetio veri fletus. ¶ Itē notādū duplex ē fletus: adulatorius & ver⁹. adulatori⁹ q̄ ē fict⁹ q̄lis ē flet⁹ amasie. Si em̄ dixerit amasius ad amasiaz non diligit me. ipsa incipit flere: quare vt per

fletum firmitus ipm possit tenere. cum autem nāmos non poterit extorquere ab ipso dicit. vade gartio: te non noui vere: alius ē fletus verus: qui ex vero cordis dolore & ex vera pietate procedit: & ad talem fletum Boe. p̄uocatus fuit per musas dictantes sibi carmina

¶ Morandū q̄ hec dictio elegi pōt exponi dupliciter. vno modo q̄ teneatur nominatiue et tunc ē sensus elegi. i. versus miserie rigant ora mea fletibus. alio modo q̄ teneatur genitiue: & tunc est sensus camene rigant veris fletibus ora elegi. i. miseri hominis: quia eleg⁹ ga. gum. i. miser ra. rum: fm Duguitionem. ¶ Was saltē nullus. Hic Boe. respondet tacite questionī. Quereret aliquis quō muse dictāt tibi carmina scribēda: cū sis in exilium relegatus: qz intrasti sine omni comitua? Ad h̄ r̄ndet Boe. Licet om̄s amici mei drelin q̄rūt me in exilio p̄pter timorē impiet̄: tñ has musas null⁹ terror impiet̄ potuit vincere qm se q̄rent nrm iter vsq; i exiliū dictātes nobis carmina. ¶ Notādū is bōa exteriora possunt auferri ab hoīe p̄ violētā: sicut p̄ furtū: p̄ rapinam: p̄ incendium: tñ scia nō pōt auferri ab hoīe. nō em̄ scia violētā auferit: nec vetustate consumit: nec tristitia minuitur. vñ Sene. ix. Ep̄la ad Lucillum recitat: q̄ cum Stilbō capta patria: amissis liberis: amissa vxore sua & alijs bonis: solus ab incendio exerat: requisitus fuit a demetrio nunq̄d om̄ia pdidisset. r̄ndit nihil pdidi: sed om̄ia bona mea mecum sunt: iusticia: virtus: & prudētia. & hoc innuit Boe. di. Adusas se non reliq̄isse. vñ etiā Alanus de p̄actu nature de scia dicit. Sup̄ oēm possessionē generosa emanat possessio que sparsa colligitur: erogata reuertitur: publicata suscipit incrementum: p̄ quā nobilis tbesaur⁹ secretis penetrabilibus nascitur: effect⁹ eterne delectationis acq̄ritur. Hec ē sola p̄ quā mēs deicit a tenebris cordis oculos delectosa animi paradisi. hec immortalē ex mortali facit: & caducū boīem in deū deifice mutat oīs auctoritate conuertit. ¶ Nota circa hanc dictionē saltim q̄ tres dictiones p̄ferri possunt p̄ tim: q̄ deberēt p̄ferri p̄ tē. vñ p̄ferim⁹ saltim p̄ saltē: timp⁹ p̄ tēp⁹: extiplo p̄ extēplo: quod ē p̄tra Duguitionē q̄ dicit. Tim tria detestor extiplo tipa saltis. ¶ Gloria felicitis. Hic B. deplāgit statum suū ex p̄te defectus corporalis. Et p̄mo p̄ponit eū in generali. sc̄do i spālē sc̄da ibi. venit em̄. dicit p̄mo quōdā cōsolabat me glia felicitis. i. p̄spere iuuentutis: & gloria viridis iuente. i. delectabilis iuuentutis: s; nunc fata. i. euentus mesti senis. i. tristis senectutis: solantur. i. cōsolatur. mea. i. meā ptē. q̄si diceret p̄tius cōsolabar dulci iuuentute: nunc aut cōsoloz tristī senectute. fm illam sniam sic exponitur l̄ra. Gloria felicitis iuente. i. p̄spere iuuentutis: viridis. i. delectabilis iuuentutis: olis. i. quōdā sup̄. cōsolabatur me: nūc fata. i. euentus: mesti senis. i. tristis senectutis solant mea. i. meā partem. ¶ Notandum q̄ communiter illa l̄ra aliter exponitur referēdo eam ad musas poeticas sic Camene que quondam tpe iuētutis erāt glia felicitis & viridis iuuentutis. quod d̄: p̄ tātō: qz iuuenes olim solebāt informari in arte poetica in qua p̄ficientes gloriabant in vsu metroꝝum & r̄gimozū.

Liber primus

nunc autem carmine solantur mea fata in quibus inest senis. ¶ Notandum quod felix iuuentus est que bonis exterioribus est adornata: de quibus bonis loquitur Aristoteles. circa principium libri de bona fortuna dicens. Sine rebus exterioribus quarum fortuna est diuina non contingit se esse felicem: sed uiridis. id est delectabilis iuuentus est illa que bonis nature est decorata. id est fortitudine: pulchritudine et agilitate. Unde Aristoteles. in ethicis. non omnino felix est qui specie turpis aut solitarius aut carens prole.

¶ Nota quod Boetius representat in se statum miserie cum dicit fata inest senis se consolari: cum minime hominem consolantur: sed magis perturbant. etiam cum dicit musas poetice se consolari. similiter representat statum miserie: quia muse poetice non sedent alicui in solacium: sed potius in alimentum doloris. Item de significationibus fati ponit Augustinus duos versiculos dicens. Constellatio mors pro responsa deorum. Euentus rerum signantur nomine fati. ¶ Venit enim properata malis. Sic Boetius declarat in speciali defectum corporalem dicit. Bene dico quod fata inest senectutis nunc consolantur me. enim pro quod senectus inopina. id est inopinata pro appropinquat. properata. id est festinata: venit in malis. id est cum suis malis et incommodis: et dolor supple quem patior iussit inesse. id est inducit mihi suam etatem: pro quod inuinit quod non solum etas inducit dolorem: sed e converso dolor inducit et causat etatem et senium. Et tunc Boetius ponit duo signa sue senectutis dicens. canis super capillum inest inopina. id est ante debitum tempus funduntur in vertice. id est in capite meo. Aliud signum senectutis ibi quod cutis mea laxa. id est soluta tremit corpore effeto. id est carne consumpta et euacuata. ¶ Nota quod hominem senem multa mala et incommoda circumueniunt. nam pellis eius contrahitur cor eius concutitur: pulmo eius debilitatur: lumbi eius indurantur: dorsum incuruat: membra tremunt. Unde poeta dicit. Optamus senium: dum uenerit est male uentum. Hoc est gibbosus surdus cecus morbosus. Propter hoc dicit Boetius. quod senectus uenit mihi cum suis malis. ¶ Nota circa illam partem et dolor etatem: quod triplex est causa senectutis: scilicet etas: infirmitas et aduersitas. Senectus qui inducitur pro etatem naturalis est qui autem inducitur pro infirmitatem vel aduersitatem accidentalis est: qualis senectus fuit in Boetio. qui senuerat propter multitudinem doloris et tristitie. ¶ Notandum quod canities Boetii fuit inopina. Augustinus dicit inopinum est quod est incongruum: inconueniens: inutile vel sine tempore. An inopinum dicitur illud quod non habet ydoneum tempus vel quod non est conueniens: pro tempore. et quod Boetius iuuenis erat etate: et cum senuerat ex aduersitate: ita canities eius fuit inopina. ¶ Nota quod in iuuenibus cutis est densa propter multitudinem sanguinis: ex quo sanguine generatur caro: sed quia sanguis diminuitur in senibus diminuitur etiam caro in eis: ideo cutis senum est laxa. ¶ Notandum circa hoc uocabulum effeto quod ipsum tractum est a mulieribus pregnantibus: qui cum peperit dicitur effeto. id est fetu euacuato. An dicit Augustinus quod fetus est natus mulieris adhuc in utero extrinsecus. et dicitur a foueo ues. quod sibi foueat. inde fetus. id est plenus natura. unde fetus. id est debilis quasi sine fortitudine uirum vel uiribus euacuatus. inde fetosus sanguis. id est plenus fetu. Unde in psalmo. Dues eorum fetose. id est plene fetu. et senes positi sunt dicitur effeti quasi extra fetum positi: quia senectus non est apta ad generandum fetum: ¶ Adorsus hominum felix. Sic Boetius deplangit statum suum ex parte durationis uite miserabilis. Et primo permittit quod mors hominum sit felix et qui non. et dicit sic. Illa mors est felix qui nec inserit id est non immittit se dulcibus annis id est temporibus prosperis cum delectat hominem uiuere. Similiter illa mors est felix que sepe uocata uenit: mestis supple annis id est tristi-

Venit eis ppata malis iopina senectus
Et dolor etatem iussit inesse suam.
Intempestiuu funduntur vertice cani
Et tremuit effeto corpore laxa cutis.
Dorsus hominum felix qui se nec dulcibus annis
Inserit: et mestis sepe uocata uenit.

Metrum primum.

bus annis: qz in annis aduersitatis miseri cōsueuerūt vocare mortes. Tunc ostendit que mors hoīm sit crudelis dicens. ¶ Heu q̄ surda aure. i. reclusa aure: seu a mors. i. crudelis auertitur. i. spnit miseros hoīes: et negat. i. nō vult claudere flentes oculos eoz. q. d. crudelis mors est: q̄ non p̄mittit miseros mori. et dicit flentes oculos per hoc innuens q̄ i morte oculi hoīm claudūtur: et tunc Boe. deplangit plangationem sue vite. d. ¶ Dū fortūa

Heu heu q̄ surda mis os auertit aure
Et flētes oculos claudere seu a negat.
Dū leuib' m̄lefida bōis fortūa faueret
Pene caput tristis merferat hora meū
Nunc qz fallacē mutauit nubila vultus
Protrahit i gratas impia vita moras.
Quid me felicē totiens iactastis amici
Qui cecidit stabili nō lerat ille gradu.

malefida. i. p̄fida mihi faueret. i. arrideret: leuibus. i. transitorijs bonis: tristis hora supple mortis pene merferat. i. oppresserat meū caput: q̄si diceret. t̄pe p̄sp̄ritatis semper accelerauit mors opprimere me: nunc aut qz fortuna nubila. i. aduersa mutauit fallacē vultū: impia. i. miseria vita: protrahit. i. prolongat moras supple viuēdi i gratas. i. odiosas mihi: qz propter miseriam tede/bat ipm Boetiū viuere. ¶ Nota

q̄ licet fm vulgares et fm apparentiam hec sententia de morte felici et crudeli videtur vera: t̄m fm rei veritatem est falsa: quia mors etiam tempore prosperitatis potest esse bona nam fm Senecam optimum ē mori cum delectat viuere. et t̄pe aduersitatis potest mors esse mala: qz aduersitas sepe inducit desperationem. Boetius autem representando statum miseri hoīs hanc sniam ponit tanq̄ veram. ¶ Notandum qz mors vel comparatur ad vitam p̄ntē vel futurā. Primo mō illa mors d̄r felix q̄ fugit t̄pe p̄sp̄ritatis et accelerat tempore aduersitatis. Si autem comparatur mors ad vitam futuram: tunc ipa potest dici bona et mala t̄pe p̄sp̄ritatis et etiam aduersitatis: quia si mors ducit ad gloriā d̄r citur bona: si ad penam: dicitur mala. ¶ Notandum fm Remigium super donatum hec aliquando est monosyllabum: aliquādo dissyllabum sicut metri necessitas requirit. vnde in proposito ē dissyllabum dicendo. heu q̄ surda miseros auertitur aure. ¶ Notandum qz hoc verbum auertoz q̄nc̄ est passiuum constructum cū ablatiuo mediante prepositio/ ne: vt dicendo auertoz a te: et idem est quod remoueo. aliquando ē verbum deponens cōstructum cum acusatiuo: vt dicendo auertoz te: et tunc idem ē quod sperno te: et sic accipitur i proposito: cū mors auertitur. i. spnit miseros. vñ versus. In vi passiuū notat auertoz remoueri. Si sit deponens auertoz spernere signat. ¶ Notandum Boetius appellat fortunam malefidam: qz est deceptiua. vnde Seneca. Meminem aduersa fortuna com/ minuit nisi quem secunda decipit. et alibi Seneca. Fortuna nemini seruat fidem: nulli obesse semel contenta est. quem nimū fouet hunc stultum facit. Nota fortune bona dicitur leuia quia transitoria. Non enim pdurat circa hoīem fm Senecā. Illud non est tuuz quod fortuna fecit esse tuum. Donū enī qd dare potuit: potuit et auferre. ¶ Notandum qz Boe. appellat fortunam nubilam. i. obscuram siue cecam. depingebatur enī antiquē tus fortuna ceca: qz ex improviso accedit et recedit: vel qz cecum reddit hoīem extollendo eū in p̄sp̄ris et deprimendo in aduersis. ¶ Notandū qz Boe. dicit fortuna olim circa se mutasse fallacē vultū: qz fortuna olim depingebatur duplici facie: anteriori alba: posteriori autem parte nigra. per albam designabatur p̄sp̄ritas. per nigram aduersitas. mutauit ergo fortuna circa Boetiū fallacē vultū p̄sp̄ritatis: postea oñdit ei vultū aduersitatis. ¶ Quid me felicē totiens iactastis amici. Sic Boetius deplangit statū miserie sue apo/

Libri primus.

stropbando cōtra amicos dicens. **O** amici mei quid: id est ppter qđ factastis. i. factando dixistis me toties felicē. frustra enī hoc dixistis: qz felicitas mea nō erat stabilis. quod pz ex hoc: qz ego cecidi: et ille qui cecidit de pspertate i aduersitatē nō erat stabilis gradu pspertatis. ¶ **M**otandū duplex ē felicitas. politica q̄ cōsistit in bonis exterioribus: et talis nō est stabilis sicut nec bona exteriora. Alia est felicitas speculatiua q̄ cōsistit in actu sapientie. i. in speculatiōe substantiarū separatarū: et talis felicitas ē stabilis et immutabilis: cū sit bonū optimū: pulcherrimū: delectabilissimū: ex primo et bicorum.

¶ **P**rosa prima primi libri.

Ec dum mecū tacit' ipse.

Hic incipit p̄sa p̄ma bu-

tus primi i q̄ Boe. intro-

ducit pbiaz sup suā miserā p̄solatē. **A**bi nota q̄ boet' dolēs et ipa pbia ipm consolans nō sunt aliō nisi anim' dolēs ex oppressione sensualitatis: et ratio p̄solās

ex vigore sapientie. et diuiditur. **P**rimo ostendit Boetius quō pbia sibi apparuit. **S**ecundo quid circa ipm egerit. **S**ecunda ibi. **Q**ue ibi poeticas musas. **P**rimo describit apparitionem pbie quo ad tps et ad locum: et describit eius dispositionem quo ad vultum: quo ad aspectum: quo ad colorem et vigorem: et quo ad etatem. **S**ecundo describit pbiam q̄tū ad habitum exteriorem. **T**ertio quo ad ornāmēta et insignia que manibus gestabat. **S**ecunda ibi. **A**estes erant. **T**ertia ibi. **E**t dextera quidem. **D**icit primo. **D**um ego Boetius hec que supra in metro dixi tacitus mecum reputarem. i. cogitarem: et querimoniam lachrymabilem id est prouocātē ad lachrymas designare id est describere stili officio: visa ē mibi mulier astitisse supra verticē. i. supra caput admodū. i. valde reuerēdi vult': oculis ardentibus et perspicacibus. i. claris vltra cōmunē valentiā hominū. i. vltra hoies: q̄ apparuit in colore viuido. i. delectabilis: et apparuit mibi tanq̄ inexhausti. i. incōsumpti vigoris: q̄ uis ipa foret ita plena eui. i. durationis vt nullo modo nostre crederetur esse etatis. **S**tatura eius ambigue id est dubie: discretionis. i. cognitionis: quia nunc. i. aliqñ cobibeat id est extendebat sese ad cōmunem mensurā hominū. i. longitudinem: nūc. i. aliqñ videbatur pulsare. i. attingere celū cacumine summi vrticis. i. altitudine capitis: q̄ cū caput altius extulisset ipm etiam celū sua longitudine penetrabat. **M**otandum q̄ Boe. describit pbiam sibi apparuisse sub specie mulieris: qz pbia apud grecos et sapientia apud latinos est generis feminini. vel ideo: qz sicut mulier infantes lacte nutrit: sic pbia minus pfectos nutrit facilibus doctrinis. vel ideo qz Boetius erat eger: mulier autem magis est compassiua et magis abilis ad consolandum egrum q̄ vir. **N**am s̄m Salomonem vbi nō est mulier ibi ingemescit eger. ¶ **M**otandū stare est erecto modo se habere. et qz pbia erigit hominem ad delectationes intellectuales faciens cadere sensuales: ideo ipa describitur stetisse. **E**t dicitur stetisse supra verticem: qz pbia in aia intellectiua nō habet organum in vrtice. **M**az aia intellectiua nullius organi corporalis ē actus. **A**el d̄z s̄o stare supra vertices: qz de supocardine elapsa venit: vt dicit Boe. **T**ertia p̄sa huius primi. ¶ **M**otandū pbia d̄z reuerēdi vultus: qz suos possessores reuerēdos facit. **M**ā s̄z **T**ulliu sapientia ē q̄ meret honores **S**tē s̄m **T**ul. reuerētia ē decēs ac matura grauitas q̄ bēt p pbiaz: ergo d̄z reuerēdi vultus.

¶ Prosa prima primi libri.

Ec dū mecum tacit' ipse reputarem: querimoniamque lachrymabilem stili officio designarem: astitisse mibi supra verticē visa est mulier. **R**euerēdi admodū vultus: oculis ardentibus: et vltra cōmunē hoim valentiam pspicacibus: colore viuido atqz inexbau

Prosa prima.

¶ Motandum illud quod est ardens est penetratum. et qz p rationē et intellectū q̄ sunt oculi philosophiē penetramus intima rerū et q̄ditates earū: ideo philosophia dicitur apparuisse ardentibus oculis. Et qz p philosophiā speculamur ea que vulgares et cōmunes non speculantur: ideo dicitur habuisse oculos perspicaces ultra cōmunem hominū valent iam. ¶ Motandū color: viuidus est color: naturalis pulcher et delectabilis. et qz

sti vigoris: quāvis ita cui plena foret: vt nullo modo nostre crederetur etatis. Statura discretiōis ābigue. Nam nūc quidē ad cōmunē sese hoīm mensuram cobibebat. Nūc vō pulsare celū summi verticis cacumine videbat. Que cū caput altius extulisset: ipm etiā celū penetrabat sese respicientiūqz hoīm frustrabatur intuitus. Vestes erāt tenuissimis filis: subtili artificio indissolubili materia perfecte: quas vti post eadem prodente cognoui suis manibus texerat. Quarū speciē veluti fumosas imagines solet caligo q̄dam neglecte vetustatis obduxerat. Harū in extrēo margie. P.

philosophia in se pulcherrima est cū sit res mirabilis et diuina et delectabilis: qz mirabiles affert delectationes: idē describitur apparuisse in viuido colore. Itē pbia apparuit inexhausti vigoris: qz pbia cū sit ppetua exauriri nō potest. vel ideo inexhausti vigoris: qz quātūcūqz homo cognoscat de pbia: ad huc restant plura cognoscēda: quod patet ex diuersitate opinionū in pbia. quā nū vna destruit aliā. Itē qz pbia est eterna et pcesserat istū Boetii: ideo dicit eam non fuisse sue etatis. ¶ Motandū tres sunt partes pbie essentialis: ex sexto metaphisice: naturalis: mathematica: et diuina. Scdm naturalem pbiam dicit pbia se cobibere ad cōmunem mensurā hoīm in quātū tractat de naturalibus: que cōm-

munitur via sensus cognoscuntur: inter que natura hominis est summū ad quod peruenitur. Dicitur autem philosophia pulsare celū quo ad mathematicam: ideo quo ad astronomiam in quantum tractat de motibus et figuris astrozū. Dicitur autem penetrare celū quo ad metaphisicam in quantum dirigit in cognitionem dei et substantiarum separatarum. Et dicitur philosophia frustrare intuitus hominū respicientiū: quia perfectam cognitionem substantiarum separatarum in hac vita habere non possumus. Nam sicut se habet oculus nicticoracis ad lumen solis: sic intellectus noster ad manifestissima in natura: ex secundo metaphisice. ¶ Vestes erant tenuissimis filis. Vt. Boetius describit philosophiā quātū ad habitū exteriorē. Primo quantum ad materiam vestii. Secundo quantum ad picturam vestium. Tertio quantum ad violentiam vestibus illatam: et legatur partes simul. Dicit primo. Vestes pbie erant perfecte tenuissimis. i. subtilissimis filis et erant ex subtilissimi artificio et ex materia indissolubili: quas vestes ipsa texerat proprijs manibus: vti pro sicut ego cognoui eadē philosophia prodente id ē reuelante mihi in tertia prosa huius primi: quarum supple vestium speciem id ē pulcritudinem: que q̄dam caligo id est obscura ignorantia: neglecte vetustatis id est negligentie veterum: obduxerat id est offuscauerat: veluti solet supple obducere caligo fumosas imagines id ē in fumo stantes. Tunc ostendit quid fuerit depictum in vestibus eius dicens. In extremo margie id est in inferiori parte harum vestium legebatur intertextum. P. id est practica. in superiori parte vestium erat intextum. T. i. theorica quod interpretatur speculatiua: et iter

Liber primus

7 *notabile*
vtraque litteras inter. **T.** et **P.** erant quidam gradus insigniti: id est impressi ad modum scala-
rum: quibus a gradibus ascendebatur ab inferiori littera ad superiorem. Tunc tangit vio-
lentiam vestibus illatam dicens. Eandem vestem absciderat. id est lacerauerat manus quorundam
hominum violentorum super facientium violentiam: et unusquisque abstulerat particulas ve-
stis quas poterat auferre. ¶ Notandum quod per vestes philosophie intelliguntur partes
essentiales et artes liberales. Si

cut enim corpus vestibus orna-
tur: sic philosophia suis partibus
decoratur. Per fila autem subtili-
sima intelliguntur precepta phi-
losophicalia siue propositiones
philosophicales: Sicut enim
vnum filum in vestibus ordinat
circa aliud: sic vna propositio iuxta
aliam: que propositiones dicuntur subtili-
sime: quod per eas homo subtilia
inuestigat. Dicuntur et huiusmodi
precepta subtili artificio contexta

ratione ornatus verborum et sententiarum que in eis inveniuntur: et sunt ex materia indissolu-
bilis: quod licet a quibusdam exprimentur: tamen in seipsis habent veritatem indissolubilem. ¶ Notan-
dum per manus philosophie per quas suas vestes texerat: intelliguntur philosophi qui prece-
pta philosophicalia conscripserunt. et dicuntur rationabiliter manus philosophie: quia
nisi fuissent instructi preceptis philosophicis: ea exprimere minime valuissent. ¶ Notan-
dum quod vestes philosophie dicuntur fuisse obducte quadam caligine: quia tempore. Boe-
artes ad tantam negligentiam deuenierat: quia pauci eas curabant: sed Boetius eas
transtulit et exposuit siue commentatus est. Vel ideo vestes philosophie fuerunt fumose:
quia ab antiquis obscure fuit tradita philosophia: ab Empedocle poetice: a Platone
enigmatice: ab Aristotele sub verborum obscuritate. ¶ Nota quod due sunt partes princi-
pales philosophie: scilicet practica et rhetorica: ideo in veste philosophie erant due littere
intexte. scilicet **P.** et **T.** **P.** autem erat in inferiori parte vestis: et **T.** in superiori: per quod innuitur
quod practica philosophia est inferiori speculatiua ordine dignitatis. Per gradus au-
tem medios qui erant inter vtraque litteras intelliguntur scientie eloquentie que sunt gram-
matica: logica: rhetorica. ¶ Notandum quod dicitur ascensum fuisse per gradus a practi-
ca ad speculatiuam: per hoc innuitur quod homo primo debet esse sufficienter instructus in
practicis ut post ascendere valeat contemplatiuis. ¶ Notandum quid sit scindere vestes
philosophie. illi tantum dicuntur vestes scindere philosophie qui putant habentes vnam
scientiam se esse perfectos philosophos sine alijs. Si autem aliqui sciant vnam artem si-
ne alia: dummodo se cognoscant non esse perfectos philosophos: tales non scindunt ve-
stes philosophie. vel illi scindunt vestes philosophie: qui per extortas expositiones trahunt
veras propositiones ad suas falsas opiniones. ¶ Et dextera quidem eius. Sic Boetius descri-
bit philosophiam quantum ad insignia et ornamenta que manibus gestabat dicens. et dextera manu
philosophie gestabat libellos: sinistra vero gestabat. id est portabat sceptrum id est virgam re-
galem. ¶ Notandum quod omnis cura et intentio viri sapientis: versatur vel circa contem-
plationem sapientie que designatur per libellos: vel circa regimen reipublice: quod designatur
per sceptrum. et quod contemplatio sapientie potior est quam regimen reipublice: ideo philosophia dicitur in dex-
tera habere libellos: in sinistra vero sceptrum. ¶ Que vbi poeticas musas. Postquam Boetius

grecum: in supremo vero. **T.** legebatur
intextum. At qui inter vtraque litteras in
scalarum modum gradus quidam insigniti
videbantur: quibus ab inferiore ad superi-
us elementum esset ascensus. Eandem
tamen vestem violentorum quorundam scide-
rant manus: particulas quas quisque po-
tuit abstulerant. ¶ Et dextera quidem

Prosa prima

ostendit quomodo philosophia sibi apparuit: hic ostendit que circa ipm egerit. & primo ostendit quomodo musas poeticas fugavit. secundo ostendit quomodo de hoc obstupuit. tertio quomodo philosophia sibi appropinquans statum eius deplanxit. secunda ibi. Et ego. tertia ibi. Tum illa. dicit primo. que supple pbia. vbi pro postq̄ vidit poeticas musas assistentes nostro thoro id est lecto: quia Boetius tanq̄ eger in lecto decubuit: &

eius libellos: sceptrum vero sinistra gestabat. ¶ Que vbi poeticas musas vidit nostro assistentes thoro: fletibusq̄ meis verba dictantes: commota paulisper ac toruis inflammata luminibus. P. Quis inquit has scenicas meretriculas ad hunc egrum permisit accedere. Que dolores eius non modo vllis fouerent remedijs: verum dulcibus insuper alerent venenis. He sunt enim q̄ in fructuosis affectuū spinis vberem fructibus rationis segetem necant hominumq̄ mentes assuefaciunt morbo non liberant. Atsi quem prophanū vti vulgo solitum nobis blandicie vestre detraherent minus moleste ferendum putarem. Nihil quippe in eo nostre opere lederentur. Hunc vero eleaticis atq̄ academicis studijs enutritum. sed abite potius sirenes vsq̄ in exitium dulces: meisq̄ eum musis curandum sanā

sed vos alleristis nobis hunc hominem enutritum studijs. i. scientijs: eleaticis id est aristotelicis atq̄ academicis. i. platonicijs. tūc fugat ea dicens. Sed abite id est recedite vos sirenes dulces vsq̄ in exitium. i. in mortem: & relinquire eum curandum meis musis id est doctrinis salutiferis: tunc iste chorus id est turba musarum: increpitus id est redargutus: mestior. i. tristior existens: vultum suum deiecit. i. inclinavit: humi. i. terre: & rubore confusus verecundiam tristis excessit. i. exiit: limen id est domum in qua decubuit Boetius. ¶ Motandum q̄ ideo muse poetice dicebantur assistere thoro Boetij: quia Boetius scripsit metrico dolore suum conscribere. Item vbia dicit paulisper commota: per q̄ innuitur q̄ ira immoderata non debet cadere in vinum sapientem: quia virtus consistit in moderatione passionum. vñ licet irasci sit homini naturale: tamen irasci quādo oportet & vti oportet & quantum oportet est bonis virtuosij & sapientis. vñ Seneca. Quid crudelius ira.

cum vidit musas dictantes carmina meis fletibus: ipsa philosophia paulisper id est aliquantulum commota: & inflammata id est incensa: toruis luminibus id est crudelibus vel terribilibus oculis inquit. Quis permisit has meretriculas: scenicas id est umbras accedere ad hunc egrum qui dolores eius non modo id est non tantum non fouerent id est non sanarēt: nullis remedijs id est medicamentis: verum p̄ sed alerent supple dolores eius dulcibus venenis. He sunt enim muse que in fructuosis spinis affectum id est passionum: necant id est suffocant: vberem id est fertilem fructum rationis: fructibus id est in fructibus suis: & mentes hominum assuefaciunt morbo non liberant. Tunc alloquitur musas dicens. O muse si vestre blandicie detraxissent nobis: quem id est aliquem virum prophanum id est illitteratum vti pro tanq̄: solitum id est similem vulgo: ego putarem id ferendum id est patiendus minus moleste. quippe in hoc nihil lederetur nostre opere id est nostre sedulitates:

Liber primus

Similiter in de virtutibus cardinalibus. esto tardus ad irā. Itē interrogatio quāq; fit causa
 ignorātie alicuius. aliqñ vt ex respōsione facta aliqd probetur. quāq; fit ppter increpatio-
 nem faciendam. et hoc vltimo modo phia interrogat di. q̄s has scenicas meretriculas etc?
Motandū q̄ muse poetice dicunt meretricule. sicut em meretricē allicit hominē delectan-
 do nihil vtilitatis sibi pferēdo et amiscet se cui libet nō ex amore: sed spe lucri: ita poete nō
 scribunt amore scientie: sed vt alii
 quid laudis vel premiū cōsequā-
 tur: et delectāt ratione metri mo-
 dicū vtilitatis cōferēdo: sed diuer-
 sas passiones inducēdo. Appel-
 lat autē phia musas meretriculas
 scenicas: qz carmina poetica i sce-
 na cōsueuerūt p̄nunciari. **U**bi
 nota q̄ scena dicebat locus um-
 brosus in teatro vbi absconde-
 bantur p̄sone. p̄nūciantes carmi-
 na tragica vel comica. Unde sce-
 na interpretatur. vmbra: vel
 vmbra. vel ideo muse poetice dicuntur scenice. i. vmbrales: quia sunt vmbra scientie nō
 vera scientia: cum obumbrent mentes hoīm. Itē metrica descriptio doloris nō sanat dolo-
 rem: sed magis auget: qz consideratio miserie est puocatiua tristitie. vnusquisq; autē cum di-
 ligentia considerat qd̄ describere vult. Itē metrica descriptio d̄ esse dulce venenū: qz pla-
 cet et nocet. ratione metri placet: sed ppter recordationē doloris nocet. Itē affectus est ve-
 hemens animi passio animum torquens: et vix iudiciū rationis impediēs. et sunt quattuor
 affectus animi: gaudiū: dolor: spes et timor: qui dicunt infructuose sp̄s: qz suffocant sege-
 rem rationis q̄ est scientia et virtus. Itē licet de omni errore dolendū sit: potius tñ de erro-
 re sapiētis q̄ insipientis. nā error sapiētis alios exēplo corumpit. error autē insipientis non
 qz ab incipiente nō trahit exemplum. ppter qd̄ dicit Salusti. *Omnia mala exēpla reb̄ bo-
 nis orta sunt.* Ergo dicit phia magis dolendū de errore Boe. q̄ alteri p̄phanū. Item fm
 Duguitionē p̄phanū idem est qd̄ tēplū. Unde p̄phanū. i. sacrilegus q̄si p̄cul a p̄phano id ē
 a templo. Prop̄phanū etiā d̄ q̄cquid nō est sacrū. vñ om̄s laici et illitterati dicuntur p̄-
 phani q̄si p̄cul a p̄phano sapientie. Item fm Duguitionē opa opē ē sedulitas in reb̄ agē-
 dis. opa autē phie: ē intentio vel labor ad aliquid p̄philosophicū adiscēdum Item eleyis est
 ciuitas grecie i qua studuit Aristo. vñ studia sua dicuntur eleatica. Achademia. autem fuit ci-
 uitas vel villa in qua studuit Plato. vnde studia sua dicuntur Achademica. Atrisc̄ autē
 studiis Boe. fuit enutritus. Itē phia musas appellat sirenes. Sicut enim sirenes dulcedi-
 ne cantus attrahūt naues p̄clitādo eas: sic muse delectatione metri alliciūt homines vel
 mentes hoīm et rationē aliquo affectu submergūt et obscurāt. Item q̄ vna phia conuētus
 musarum expulsi signat. q̄ vnus sapiens sua virtute et sapiētia infinitos errores stultorū
 extinguit. **A**t ego cuius acies. **H**ic Boetius ostendit quomodo obstupuit de actu p̄phi-
 losophie dicens. *At ego Boetius cuius acies id est visio merfa: lachrymis caligarat id
 est obscurata fuerat: vt nec possem dinoscere id est inuestigare: que nam id est que esset bec
 mulier: tam imperiose auctoritatis id est potentie: ego obstupui. i. miratus fui: et defixo id
 est inclinato visu in terram: tacitus cepi expectare quidnam deinceps id est consequenter
 esset actura circa me.* **M**otandum qz Boetius doluit de amissione rerum temporalium:
 eius facies id est ratio et intellectus: caligarat id est q̄ non potuit cognoscere p̄philosophiā.

Metrum secundum.

Mota quod licet Boetius de actu philosophie obstipuit: tamen tacitus expectauit quid deinceps facere vellet: per hoc inueniens se esse tale quod consolationem acciperet. Qui enim refutant alios audire: nec audita ratione acquiescunt: tales sibi ipsis obstaculum consolationis faciunt. **T**um illa philosophia accedens. **H**ic Boetius ostendit quomodo philosophia sibi appropinquans statum eius deplanxit dicens. **T**um illa philosophia accedens propius consedit in extrema parte lectuli. i. cordis mei: et intuens

tacitus cepi. **T**um illa propius accedens in extrema lectuli mei parte consedit: meumque intuens vultus luctu graue atque in humum merore deiectum: his versibus de nostre mentis perturbatione conquesta est.

Metrum secundum primi libri.

Eu quod precipiti mersa profundo
Mens ebet et propria luce relicta
 Ledit in externas ire tenebras

Terrenis quotiens flatibus acta,
 Crescit in immensum noxia cura.

vultum meum grauem. i. grauatum luctu: atque deiectum. i. inclinatum in humum. i. in terram: merore. i. tristitia conquesta est his versibus sequentibus de perturbatione nostre mentis. **M**ota quod philosophia dicitur sedisse in extrema parte lectuli. i. cordis Boetii. **M**an cum esset in tristitia et dolore propter amissionem regni temporalium: parum vel nihil sapientie habebat. et quia tota cura eius erat circa terrena amissa: ideo dicitur habuisse vultum merore deiectum in humum.

Metrum secundum primi libri.

Eu quod precipiti mersa profundo.
Hic incipit metrum secundum huius primi quod

vocatur metrum dactylicum a pede predominantem ante. et dicitur tetrametrum a numero pedum: a tetra quod est quattuor: quia quattuor pedes continet. et dicitur ypephalacticum propter syllabam abundantem post duos pedes in medio versus. Verbi gratia. **P**rimus pes est beu quod. secundus precipiti. sed syllaba ti. huius nominis precipiti superhabundat. tertius est mersa pro. quartus fundo similiter est in alijs. **I**n hoc ergo metro philosophia deplangit statum Boetii. dolendo de perturbatione sue mentis. et facit duo. primo vniuersaliter philosophia deplangit perturbationem mentis hominum. secundo specialiter conuertit planctum suum super Boetium. ibi hic quondam. primo dicit. **H**eu quod. i. quantum: mens hominum ebet. i. obscuratur: mersa precipiti profundo. i. cura regni temporalium que precipitant hominem: et talis mens relicta propria luce. i. contemplatione: tendit. i. laborat: ire in tenebras externas. i. in ignorantias exteriores. hoc autem contingit homini quotiens supple mens: acta. i. agitata: terrenis flatibus. i. prosperitatibus vel euentibus: cura. i. sollicitudo regni temporalium: noxia. i. nocua: crescit in immensum. i. supra modum. **M**ota quod in nobis est duplex virtus: rationalis et sensualis. sensus autem semper aduersatur rationi: quia caro concupiscit aduersus spiritum: et spiritus aduersus carnem. **T**um autem sensualitas vincit rationem: tunc homo est in malo statu regiminis: et efficitur bestialis. **U**n Albertus super. iij. de anima dicit. Turpe est nobis abijcere regimen superioris et induere regimen inferioris virtutis: quod nobis commune est cum bestijs. **I**deo scribitur. iij. et hi cor in antiqua translatione. **V**alde conandum et laborandum est nobis ut virtus nostra concupiscibilis subiecta sit rationi. **Q**uemadmodum enim pueri peruerse viuunt si non a suis pedagogis fuerint coacti ad recte viuendum: sic appetitus sensualis ducit nos ad insolentiam: nisi si regula rationis fuerit coartatus. **P**lures autem homines sequuntur sensualitatem quam rationem: insudantes bonis exterioribus et delectationibus sensualibus per que impediuntur in speculatione et cognitione summi boni: ideo philosophia hoc deplangens dicit in metro. **H**eu quod precipiti. **I**tem cum anima ingerit se curis regni temporalium profunde precipitatur et ebet:

b

Liber primus.

Quia a cognitione rerum et sui creatoris destituitur: et destituta cadit in tenebras externas
i. in ignorantias exteriores. ¶ Ubi nota quod duplex est ignorantia. quedam naturalis que
est in iuuenibus et decrepitis et vocatur ignorantia interna: quod ex naturali defectu contin-
git. alia est ignorantia que causatur ex negligentia hominis: quando sollicitatur circa exteriora. et talis
dicitur externa: quia est extra naturam: de qua dicitur quod omnes homines naturaliter scire desi-
derant. Prima ignorantia cum sit
naturalis non est viciosa: quia tur-
pes a natura nemo increpat necque
bonos laudat. Secunda est viciosa cum
sit per hominis negligentiam: de qua lo-
quitur Boetius secundo huius psal-
mi. Ceteris animantibus sese igno-
rare natura est: hominibus vero vicio
venit. Item dicit noxia cura. unde
Seneca in proverbijs. Adagna
partem perturbacionis sibi dedit que
exterioribus se intecit. Item ratio et in-

**Hic quondam celo liber aperto:
Suetus in ethereos ire meatus
Lernebat rosei lumina solis
Visebat gelide sydera lune
Et quecumque vagos stella recursus
Exercet varios flexa per orbis;
Comprehensam numeris victor habebat**

tellectus dicitur lux hominis: quod illuminat hominem ad cognitionem creature et creatoris. dicitur au-
tem propria lux hominis: quod solum genus hominum vivit arte et ratione: ex primo methaphisice. ¶ Hic quod-
dam celo liber aperto. Hic philosophia spiritualiter convertit se ad deplangendum Boetium. Et primo ostendit
quanta contemplatione Boetius quondam vixit. secundo ostendit quomodo destitutus a tali contempla-
tione solum de terrenis cogitabat ibi. Nunc tacet effeto. Primum philosophia commendat Boetium. ab astro-
nomia. secundo a naturali philosophia. tertio a methaphisica. secunda ibi. Quin etiam causas. tertia
ibi. Quis voluit stabile. Primum dicit Boetius quondam liber. i. solutus a cura reipublice et temporalium celo si-
bi aperto per cognitionem suetus fuit ire prope in ethereos meatus. i. in motus corporum cele-
stium: et ipse cernebat. i. speculabatur: lumina. i. radios rosei solis: visebat. i. cum desiderio ve-
debat: sydera. i. constellationes gelide. i. frigide lune. et ipse Boetius victor ignorantie habebat
omnem stellam comprehensam numeris. i. certis computacionibus. quecumque stella erratica exercet. i. opera-
tur: vagos. i. varios recursus: nunc progrediendo: nunc regrediendo: stella inquam flexa. i. mota per
varios orbis. i. circulos. ¶ Nota quod in animo liberato a curis exterioribus concessum est philo-
sophari: ideo quedam artes dicuntur liberales: quod filii corporum. i. nobilium qui erant liberati a curis
temporalibus talibus artibus vacabant: ideo dicit philosophia quod Boetius quondam liber etc. ¶ No-
ta quod dicit celo aperto. licet homo planetas celi corporaliter non attingat: tamen specula-
tione comprehendit. hoc pulchre tangit Hieronymus dicens. Adagnum miraculum est
homo et anima honorandum. hic anima intellectualis in naturam dei transit quasi ipse deus sit. hic per na-
turam anime diis est coniunctus: hic demonum genus novit: terram colit: elementis commiscet: ac-
mine mentis in maris profunda descendit: celum quod videtur altissimum animi sagacitate me-
titur: intentionem animi eius nulla aeris caligo confundit: nec terre densitas eius opera-
tionem impedit: non aque profunditas aspectum eius obtundit. ¶ Nota quod sol in ortu suo
apparet roseus propter vapores interpositos inter visum nostrum et solem. nam album
visum per fumum apparet rubeum. Etiam licet in meridie vapores sint interpositi: non tamen appa-
ret tunc roseus: eo quod illi vapores non sunt grossi: sed subtiliati calore solis. ¶ Nota philosophia
d. lunam esse gelidam. quod non est intelligendum formaliter: quod proprie qualitates que sunt: calidum frigidum:
humidum: siccum: non habent locum in corporibus celestibus: cum non recipiant peregrinas impressiones: sed dicitur
luna gelida virtualiter vel effectue: quia frigus et etiam humores efficit in inferioribus
propter quod noctes quibus luna preest sunt gelidiores et humidiores magis diebus.

Metrum secundum

Mota quae planete dicuntur habere vagos recursus: quae mouentur duplici motu. scilicet primi mobilis ab oriente in occidentem: et proprio motu ab occidente in orientem. vel id quod quibus apparent nobis stationarij: quandoque retrogradi: quandoque propinqui: quandoque aliquantulum remoti. **M**ota quae stella erratica dicitur flexa. id est mota per varios orbis circuloz. scilicet deferentis et epicycli: ratione quorum circuloz nunc dicuntur progressiu: nunc retrogradi: nunc stationarij ut dictum est: et hinc videntur in theo-

rica planetarum vel astronomia.

Quoniam etiam causas. **M**ic commentat eum ex parte naturalis philosophiae dicitur. **Q**uoniam etiam per certo Boetius solitus fuit rimari. id est inquirere causas: unde. id est propter quas causas: sonora flamina. id est sonozosi ventri: sollicitet. id est perturbent: equoz. id est planicie: ponti. id est maris: quasi diceret Boetius scilicet scilicet uit causas generationis veterum qui commouent ipsum mare. **M**ota quae ex libro metheozorum patet quod ventus generatur ex vapore calido et sicco eleuato per calorem solis: qui pueniens ad locum nubium frigidita-

Quinetiam causas vnde sonora
Flamina sollicitant equoz ponti.
Quis voluat stabilem spiritus orbem?
Uel cur hesperias sydus in vndas
Casurum rutilo surgat ab ortu?
Quis veris placidas temperet horas?
Et terras roseis floribus ornet?
Quis dedit vt pleno fertilis anno
Autumnus grauidis influat vuis
Rimari solitus: atque latentis

te nubis repercutitur et repercussus fertur in latus: et facit sonum impellendo aerem. et quia aqua facilliter est diuisibilis: de facili cedit et reuerberatur per ventos. vel aliter potest intelligi. **A**ntiqui enim dixerunt: quod idem ventus turbat mare: quod in ipso mari generatur ventus qui non exeunt: sed faciunt fluxum maris. licet haec opinio non sit vera: quod mare fluit et refluit tempore determinato sicut bis in die naturali: venti autem generantur tempore indeterminato. **Q**uis voluat stabilem. **M**ic philosophia commendat Boetium a methaphisica et iterato a naturali philosophia dicens. Boetius etiam solitus fuit rimari quod spiritus. id est intelligentia: voluat motu diurno stabilem orbem firmamentum vel etiam cur sydus solis vel aliud habens ortum et occasum casurum in hesperias vndas. id est in aquas maris occidentalis: surgat. id est iteploriat ab ortu: rutilo. id est ab oriente splendido. quod dicitur Boetius solitus erat inquirere cur stelle quae in occidentem videntur occidere iterum resurgant in orientem. etiam solitus erat rimari: quis temperet placidas horas veris. id est temporis vernalis: vt ornet terram roseis floribus. **Q**uis dedit. id est ordinauit vt autumnus fertilis: anno pleno. id est secundo: influat. id est influentiam faciat: grauidis vuis. id est botris repletis. etiam erat solitus reddere. id est assignare varias causas: latentis nature. id est rerum naturalium. **M**ota omne quod mouetur ab alio mouetur ex septimo philosophicoz: ergo celum ab alio mouetur. **A**ldouetur autem celum a duplici motore: per commentatorem. xij. methaphisice ab vno coniuncto et appropriato quod vocatur intelligentia in quo mouetur effectiue. ab alio motore seipato qui est deus a quo mouetur in ratione finis. **I**tem dicit orbem celestem esse stabilem: licet enim moueatur et mutet locum sed partes: non tamen secundum totum: et quantum ad hoc dicitur esse stabilis. id est immobilis. **I**tem causa quare stelle que occidunt iterum orientur non est alia nisi motus circularis primi mobilis qui secum rapit omnes stellas tam fixas quam erraticas. **I**tem hesperus est stella quae de vespere sequitur solem occidentem: a qua stella mare occidentale dicitur hespericum mare: eo quod sol et hesperus ibi se mergant: non quod ita sit: sed quod vulgares sic opinantur. cum enim stelle occidunt propter interpositionem maris inter visum et stellas videntur stelle mergi in mare. **I**tem tempus vernale dicitur placidum: quod est conueniens vite hominis. **E**st enim tempus veris calidum et humidum in quibus consistit vita: ex libro de morte et vita. **E**t ideo illo tempore produciuntur flores. nam materia florum

Libri primus

aqueum ē hūidū subtile bene coctū a calido aereo. Quia igitur in vere dñat calidū aereū et hūidū aqueū subtile quod pua indiget digestionē: id in vere cuius calor tēperat⁹ ē flores pdu cunt. Itē vitis multū abūdat de hūido aqueo et grosso. cui⁹ signū ē: quia tempore putatio nis distillat ab eis quasi hūidū lachrymabile. Tale autē hūidū grossum multū resistit di gestioni: id vult ad maturitatē tarde pueniūt. i. tēpore autūni. Item Boe. consuevit redde re cās latentes rez naturalū quod fuit iudiciū felicitatis. Mā h̄z vīr giliū. Felix q̄ potuit rez cogno scere cās. ¶ Mūc iacet effeto. Mūc ostendit pb̄ia quō Boe. destitu tus p̄dicta sp̄culatione de terre nis cogitabat dicens. Mūc. i. pro tempore doloris. Boeti. iacet. i. p̄stratus ē: effeto. i. euacuato: lu mine. i. sp̄culatione mentis: et ip se pressus colla. i. s̄m colla graui dis cathenis passionū q̄ mentes grauant: gerensq; decliuū vultus i. inclinatus pondere amissionis rez temporalū: beu cogit cernere terrā stolidam. i. bona terrena q̄ hoīes stolidos efficiūt.

¶ Nota cathena ē ferreū instrumētū quo aliqd contra suam naturam detinet. Quattuor autē affectus q̄ sunt: gaudiū. spes: timor: dolor: similitudinariē dicunt cathene: quia aim hoī minis detinent: et contra suam naturam et rationē ad illicita trahūt. Nam ratio semp des precat ad optima: ex. i. ethicoz. Et p̄pterea Boe. in fine hui⁹ p̄imi hortatu fugā passio num: ibi. Tu quoq; si vis. ¶ Item nota non ē estimandū q̄ boe. sic esset ita euacuat⁹ lumi ne mentis sicut l̄ra sonat: quia altas fuisset insufficiens p̄ compositionē hui⁹ libri: sed pb̄ia lo quit hoc compassiue. Ille em̄ ē merus stult⁹ q̄ inclinat se a terrena diligendo ip̄a et nō ele uando intellectū suū ad speculabilia qualis non fuit boe. An dicit Aug. Tales sunt hoī mines: qualia sunt ea q̄ diligūt: quia dilectio trāsmutat diligentē in similitudinē rei quam diligit. bec Almarquardus.

Prosa secunda p̄imi libri.

Ed medicine inquit potius. Mūc incipit secūda prosa hui⁹ p̄imi in qua pb̄ia inuestigat morbum. Boe. ex quibusdam signis. sc̄do consolatur ip̄m ne desperet. secūda ibi. Lumē me non. Primo dicit pb̄ia. O Boe. ego possem multa con queri de perturbatione mentis tue: sed nunc potius medicine tempus est q̄ querele. vero p̄ sed: tum id ē tunc mulier illa intenta in me totis luminibus id ē oculis ait. Es tu ne il le qui quondam tempore iuuentutis nutritus: nostro lacte id est facilibus documentis: i etate autem perfecta educatus id est nutritus: nostris alimentis. i. doctrinis difficiliorib⁹: tu euaseras id ē perueneras: in robur. i. in fortitudinem virilis animi. atqui pro certo nos contuleramus tibi arma talia. i. documenta: que nisi prius abiecisses per obliuionem: ip̄ sa tuerentur te inuicta firmitate. dicit pb̄ia. Agnoscis ne me? quid taces? siluisti ne pudore id est verecundia: an stupore id est mentis alienatione: ego malle. i. magis vellem te siluisse pudore: sed vt ego video stupor oppressit te. ¶ Nota q̄ pb̄ia i de plangendo Boetium non facit longam moram: ne Boetius desperet super infirmitate sua. ergo dicit pb̄ia magis esse tempus medicine q̄ querele. Item boni medici est totis oculis diligenter respicere faciem infirmī: eo q̄ in facie magis apparent signa

Nature varias reddere causas:

Nunc iacet effeto lumine mentis.

Et pressus grauius colla cathenis.

Decliuēq; gerens pondere vultum.

Logitur beu stolidam cernere terram.

¶ Prosa secunda libri p̄imi.

Ed medicine inquit potius tem p̄ ē q̄ querele. B. Tu vero totis i me itēta luminib⁹. P. Tu es ne

Prosa secunda.

prenosticationis infirmitatis: ideo pbia dicitur esse intuita Boetium totis luminibus. Item per arma pbie intelliguntur precepta philosophicalia: que persuadent minime extolli in prosperis nec deprimi in adversis. hortatur enim nos pbia ad magnanimitatem. magnanimitas autem est que contra difformes intuitus fortune unanimi mentis constantia militat. De his et similibus preceptis philosophias Boetius oblitus fuit propter dolorem. ¶ Nota taciturnitas quoniamque provenit ex pudore: quoniamque ex stupore: quoniamque enim

ille ait: quod nostro quodam lacte nutritus nostris educatus alimentis in virilis animi robur euaseras. Atque talia contuleramus arma que nisi prius abiecisses: invicta te firmitate tueretur. Agnoscis ne me? Quid taces? Pudore an stupore siluisti? Vallē pudore: sed te (ut video) stupor oppressit. Boetius. Luncum non modo tacitum: sed elingue prius me mutumque vidisti

manifestatur alicui aliquid quod vellet celari: ipse efficitur verecundus et oculi eius deprimuntur: facies eius rubet et auertitur. et lingua eius in loquendo ligatur. ¶ Nota. quod stupor vno modo est abundans animi ratio mentis: ut ibi papa stupor mundi. Alio modo est mentis alienatio: et sic accipitur in proposito: et inducit taciturnitatem. Ex quo enim motus lingue est secundum conformitatem ad fantasiam turbatur fantasia: sicut contingit in alienatione mentis

prepeditur lingua in loquendo: ergo dicit pbia pudore an stupore siluisti. et quia taciturnitas proveniens ex stupore deterior est quam que causatur ex pudore: cum ipsa causetur ex aliquo defectu interiori: ideo dicit pbia vallē pudore siluisses. ¶ Nota secundum Augustinum pudor est corporis pudicitia est mentis. Est autem pudor verecundia ex aliquo casu innata: non auferens memoriam. sed impediens linguam. Stupor autem est casus memoriam auferens et linguam impediens et peius est tacere stupore quam pudore: quia melius est memoriam retinendo non loqui: quam loqui et memoria carere. ¶ Nota. pbia dicit Boetium habuisse nutritum suo lacte per nutrimentum lactis intelligitur trivium. scilicet grammatica: logica et rhetorica: quibus iuvenes sunt seriatim in formandi tanquam facilibus documentis: sicut puer lacte nutrimento molli et facili digestionis nutritus. Sed per hoc quod dicitur virilis animi robur euaseras. scilicet ad scienciam mathematicam etc. que tanquam per scienciam magis subtile homo perfecte etatis efficitur. ¶ Nota pbia contulit Boetio arma non corporalia sed spiritualia: sicut sunt virtutes intellectuales: quas enumerat Aristoteles. videlicet ethiceorum. et sunt illa intellectus: sapientia: scientia: ars et prudentia. Et similiter virtutes cardinales que sunt quatuor. scilicet prudentia: iustitia: temperantia et fortitudo. Et dicuntur cardinales: quia quadam principalitatem sibi vendicant. scilicet materiam circa quam habent fieri. Illa enim arma abiecit Boetius. quoniam tempore adbesit appetitui sensitivo annuus: et ab attentione celestium sequestratus. Et de istis armis dicit apostolus. Abijcite ergo opera tenebrarum: et induimini arma lucis: sic ut in die honeste ambulem. ¶ Luncum non modo tacitum. Dic pbia consolatur Boetius. ne desperet dicens: Luncum pbia vidisset me: non modo. id est non tamen tacitum: sed prius. id est totaliter elingue: quia per et mutum: ipsa admouit. id est opposuit pectori meo leuiter manum: et inquit. id est dixit nihil est circa hunc hominem. ipse patitur letargium. id est morbum obliuionis: morbum in quo communem mentium illusarium. id est deceptarium: et ipse paulisper. id est modicum est oblitus sui: sed facile sui reordabitur: siquidem pro certo cognouerit nos pbiam: ante id est prius: quod ut ipse possit facere: tergamus luminina id est oculos eius: caligantia nube. id est obscuritate: rerum mortalium. id est temporalium. hec dixit pbia: et veste sua: id est contracta conuoluta in rugam siccauit oculos meos fletibus inundantes. id est humectantes. ¶ Nota quod tacitus est ille qui non loquitur licet habeat potentiam lingue ad loquendum: sed elinguis vel mutus dicitur ille qui non solum non loquitur

Liber primus.

Sed nō h̄ ptātem ligue ad loquendū: & talis fuit Boetius ppter stuporem id est mentis alienationē. ¶ Nota q̄ pb̄ia inuens se esse bonā medicā cōsolatur Boetiū dicēs. nihil periculi est in homie isto: q̄ fm Senecam in libro de clementia ad Neronē. Alii medici est desperare ne curetur eger. ¶ Nota q̄ letargia est infirmitas causata ex oppreſſione cerebri cū obliuione: & iungitur continuo somno: & sic letargus ē morbus iducēs obliuioſum & somnū. Inde letargicus & est homo q̄ patitur talē morbū: & d̄ a letes qd̄ iſterpretat̄ obliuio. Etiaſ letes ē ſuiuis infernalis Boetius ergo patiebatur letargū. i. morbū obliuionis: q̄ ſi p̄cepta pb̄ie i mēoria habuiſſet: nūq̄ de amiſſiōe rez t̄paliū doluiſſet. Itē dicit letargū eē morbum illuſarū mentiū: quia mēs illuſa est vbi ratio ē ligata propter defectuz fantaſie: ſicut i frenet: cis vel ppter defectū memorie ſicut in letargicis. ¶ Notādus homo cōponitur ex aīa imortali & corpore mortali. Sed q̄ Boe. obliuio fuit bonorū aīe: iō dicit̄ fuiſſe ſui oblitus: nō totaliter ſed pauliſper: q̄ adhuc curaz habuit de bonis terrenis q̄ reſpiciūt corp̄. Itē homo p pb̄iaz h̄ ſuiſſi p̄fectā cognitionē. Ad cognoscēdū aut̄ illud qd̄ p pb̄iam cognoscitur: op̄z primo philoſophiā cognoscere: ideo dicit philoſophia recordabitur ſui facile ſi nos prius cognouerit. Item per veſtes philoſophie in rugam contractas itelliguntur p̄cepta philoſophicalia in vnū volumen cōgregata ſicut in libro quibus ip̄a philoſophia Boetium cōſolatur. ¶ Nota q̄ ad medicum infirmū curare volentem plures requiruntur cōditiones. Primo vt qualitates & conditiones reſpiciat: & vt humores nocentes cognoscat. Secundo ad loquendum eum moueat. Tertio ſi p̄e valida egritudine obmutescat vt manum corpori infirmi adhibeat. Quarto vt euz verbis cōſolatorijs reſiciat. ſic philoſophia videns dolores Boetij primo eum inſpexit. ſecundo ad loquendum mouit. tertio manum ſuam corpori appoſuit. & quarto verbis cōſolatorijs reſicit.

¶ Metrum tertium primi libri.

Tunc me diſcuſſa. Hic incipit tertiū metrū huius primi libri cuius primus verſus vocatur metrū dactilicū exametrū. ſecundus dicitur metrū alemanicū ab inuentore. tetrametrum a numero pedum. dactilicū a pede predomināte. & catbalecticum quia nulla ſyllaba abundat nec deficit. In hoc metro Boetius declarat p̄ quoddā ſimile quō remotis iſpedimentis vigorem cognitionis recuperauit. & eſt talis ſimilitudo. Sicut choro flante nubes generantur: & per interpoſitionem nubium ſol & alia nobis occultāt: ſic aduerſitate iminēte homo afficit̄ diuerſis paſſionib̄ obſcurat̄ intellectum. & ſicut aīa

admouit pectori meo leuiter manum
P̄bia. Et nihil inquit piculi eſt letargū
patitur: cōmunē illuſarū mētium mor
bum. Sui pauliſper oblitus eſt. Recor
dabitur facile ſui ſiquidez nos ante co
gnouerit. Qd̄ vt poſſit agnoſcere pau
liſper lumina eius mortaliū rerū nube
caligantia tergant̄. Boetius. Hec di
cit: oculosq̄ meos fletibus inundan
tes cōtracta in rugā veſte ſiccavit.

¶ Metrum tertium primi libri

Tunc me diſcuſſa liquerunt nos
cte tenebre.

Luminibusq̄ prior redijt vigor.

Et cū p̄cipiti glomerātur ſydera choro

Prosa tertia.

Pro flante nubes dissoluuntur et radij solares reuertuntur: sic aduersitate adueniente consolatio philosophica passiones sedant et intellectus illuminat. Dicit ergo in lra. Tunc cum philosophia ter sit oculos meos tenebre liquerunt me discussa nocte. i. obscuritate: et prior vigor cognitionis redijt luminibus meis. i. oculis: ut p sicut: sol latet. i. occultatur: cum. i. quando: sidera. i. stelle: glomerantur. i. inuoluuntur: precipiti choro. i. tali vento: et polus. i. celum stetit id est stare ut

Nimbosusque polus stetit imbribus.
Sol latet ac nondum celo venientibus astris
Desuper in terram nox funditur.
Hanc si traicio boreas emissus ab antro.
Verberet: et clausum referet diem.
Emicat subito vibrat lumine ptebus
Mirantes oculos radijs ferit.

¶ Prosa tertia primi libri.

Aud aliter tristicie nebul' dissolu-
lutis hausi celum et ad cognoscendam

detur: nimbosis imbribus id est pluuijs nubilosis: ac pro etiam nox id est obscuritas: funditur de super id est de nubibus in terram nondum id est non adhuc: astris id est stellis: venientibus id est apparentibus in celo. Si boreas emissus a traicio antro. i. tracie regionis: verberet. i. depellat: hanc noctem. i. obscuritatem: et referet clausum diem: tunc ptebus. i. sol emicat. i. luces: et vibratus. i. fortificatus lumine suo: ferit. i. percutit oculos hominum: mirantes subito lumine solis post tenebras. ¶ Nota philosophia trahit hominem ab obscuritate ignorantie ad lucem sapientie: ex libro de pomo Aristotelis: et etiam per metristam.

Ars hominem firmat: nec sinit esse malus: Et ergo cum philosophia sicasset oculos. Boetij fugatis tenebris ignorantie redijt vigor intelligentie. ¶ Nota. quattuor sunt venti principales qui flant a quattuor partibus mundi. scilicet ab oriente: occidente: septentrione: et meridie: quorum quilibet habet duos collaterales: et sic sunt duodecim venti qui bis versibus continentur. Flant sub solanus vultum et eurus ab ortu. Atque die medio notus beret: affricus austro. Eurus occasum zephirusque fauone afflant. Sed veniunt aquilo boreas et chorus ab arcto. Eborus ergo est vetus quo flante generantur nubes et conglomerantur sidera. sic quod per nubes occultantur. ¶ Nota quod polus est stella que semper in eodem loco videtur: sed hic polus ponitur per firmamento tanquam pars proxima per synodocham. ¶ Nota quod polus. i. celum dicitur stare quando est obductum nimbosis imbribus: non quod stetit: sed quod motus eius tunc nobis non apparet. motum enim celi non percipimus nisi per motum aliquam stelle. cum autem celum est coopertum obscuris nubibus nulla stella videri potest. ¶ Nota secundum Augustinum nimbosus est nubium densitas ex interpestate orta. et sic dicit Boetius hic nimbosus imbribus. i. densis pluuijs. et est ratio: quod tenuis imber non impedit aspectum astrozum. ¶ Nota. quod boreas dicitur stare ab antro traicio: quia forte regio tracie est cauernosa: de cuius cauernis exit ventus generatus ex vaporibus siccis in terra. ¶ Nota postquam philosophia ter sit oculos Boetij et eosdem a fletu lachrymarum compercutit: restitutus fuit pristino vigori. unde oculi ipsius Boetij ut ratio et intellectus obfuscati erant tenebris ignorantie: cum istis temporalibus adhesit. propter amissionem rerum temporalium diuersis fuit subiectus passionibus. Sed philosophia oculorum caliginem abiecit cum ipsius intellectum illuminauit tenebras ignorantie fugando: a lumine spirituali ut scientia illuminando.

Prosa tertia primi libri.

Aud aliter tristicie nebulis. Hic incipit tertia prosa primi libri in qua Boetius ostendit quomodo philosophiaz cognouerit. Et diuiditur: quia primo ostendit quo

Liber primus

modo pbiam cognouit: et qualiter de p̄sentia eius ammirari cepit. et quō pbia sibi respōdit. scōdo pbat pbia p̄secutionē sapiētū a vulgarib⁹ non esse nouā. scōda ibi. Mōne apud vete- res. dicit p̄mo. Haud p̄ non: aliter nebulis tristitie mee dissolutis. i. fugatis p̄ consolatōez pbie: qm̄ sicut nubes dissoluunt̄ per statū boree: sic ego Boe. hausi. i. respexi: celū. i. sursum et recepi mentē. i. vigorē rationis: ad cognoscēdā faciē medicantis. i. medici. Itaq; p̄ ergo vbi i. postq; ego reduti. i. cōuerti oculos: q; p̄ et: defixi. i. stabilitū intuitū in eā respexi nutrice meā p̄bi philosophiā: i. cui⁹ laribus. i. scholis fuerā obuersat⁹: ab adolescētia. i. a iuuentute mea: et inq; .i. dixi. O magistra oīs virtūtū: quid. i. p̄pter quid tu venisti: lapsa. i. p̄gressa: supno cardine. i. de celesti porta in has solitudines. i. loca deserta n̄ri exilij. i. n̄re elegatōis: an. i. nū quid p̄ hoc venisti: vt existens rea. i. tanq; culpabilis: mecū agiteris. i. manifestertis falsis criminatōibus. Illa philosophia inquit id est dixit. O alumne. i. per me nutrite: an. i. vtrum te desererem: quasi diceret non: nec partirer. i. diuideres tecū cōmunicato labore. i. diuiso labore: sarcinam. i. p̄dus quā tu sustulisti ob inuidias mei nominis id est ratōne sapiētie: atq; p̄ certe: non erat p̄has id est honestum: pbie relinquere iter innocentis incomitatum. i. sine comite: supple si ego te dereliquissem: ego vererem. i. timerem: meam criminationem id est meam damnationem et valde perhorrescerem quasi aliquid nouum acciderit supple circa te: enim pro quia: nū id est nunquid: tu censes id est iudicas: primum ipsam sapientiam esse lacessitaz id est manifestam: periculis id est perturbationibus apud improbos mores id est male morigatos homines. quasi dī. hoc non est nouum. ¶ Nota pbia dicitur medica. sicut enim medicus morbo fugato sanitatem inducit: sic philosophia ignorantia relegata vitam vtriusq; seculi condonat. nā habet̄ in libro de pomo Aristotelis. Qui philosophiam inuenit vt tam in vtroq; seculo inuenit. et alibi. Qui me inuenit vitā inueniet: et habiet salutē a domino. et ideo dicit Boe. faciē medicantis. ¶ Notandum q; Boetius non solus deduxit oculos in pbiam: sed defixit in eam intuitum: per quod innuitur q; qui vult pbiam oportet se totum tradere pbie p̄ continuum studium et laborē. Mā sicut vna byrundo adueniens non facit ver: nec vna dies calida facit estatem: sic nec vna speculatio philosophica facit philosophum. ¶ Nota q; tempus oportunum ad philosophandum est tempus adolescentie. quod innuens Boetius dicit. cuius laribus ab adolescentia fueram obuersatus. Nam etas hominis assimilatur cere: que si nimis est mollis vel dura nimis formam sigilli nō recipit nec retinet. si autē est temperate mollis vel dura figuram recipit vel retinet sic etas nimis tenera sicut infantia nō recipit doctrinaz philosophicam: nec etas nimium

dura
memo
Plato
est qu
les de

Nū
lace
ne ap
tom
stult
q; su
iuste
meru
epicr
q;sq;
recla
de tr
man

Prim
alium
Boeti
innoc
vel in
nem sa
secund
secund
cutio sa
nostri
tice. i. c
crates
est scie
tur. i. la
losoph
derun
tes me
est pri
meos
perfect
ctos. q

Prosa tertia

dura sicut decrepit: sed etas temperata qualis est adolescentia quam facilliter intelligit: et intellecta memorie commendat. ¶ Nota per lares philosophie intelliguntur diuerses secte philosophorum: sicut Aristotelis Platonis: quibus Boetius ab adolescentia fuit obuersatus. et dicit Augustinus quod obuersari idem est quod conuersari. ¶ Notandum quod philosophia dicitur magistra omnium virtutum: quia omnes virtutes morales docet: ut patet ex ethicis. et dico morales propter virtutes theologicas: que sunt: fides: spes: et charitas. et dicitur philosophia delapsa a supremo cardine: quia omnis sapientia a domino deo est. nam sicut scribitur in primo libro de regimine principum. Deus est qui diuitias sue sapientie influit a iabus id est studenibus tribuit gratiam cognoscendi cui nihil est difficile: et sine quo nihil est possibile possideri.

Nunc enim primus censes apud improbos mores lacessitam periculis esse sapientiam: Nonne apud veteres quoque ante nostri Platonis etatem magnum sepe certamen cum stulticie temeritate certauimus? Eodemque superstitute preceptor eius Socrates iniuste victoriam mortis me astante promeruit. Quibus hereditatem cum deinceps epicureus vulgus ac stoicum ceteri: quod pro sua quisque parte raptus ire molirentur: meque reclamantem renitentemque velut in parte prede traherent: vestem quam meis texuerant manibus discederunt: arreptisque ab ea

et charitas. et dicitur philosophia delapsa a supremo cardine: quia omnis sapientia a domino deo est. nam sicut scribitur in primo libro de regimine principum. Deus est qui diuitias sue sapientie influit a iabus id est studenibus tribuit gratiam cognoscendi cui nihil est difficile: et sine quo nihil est possibile possideri.

¶ Nota ut postea patebit quod Boetius false criminabatur de litteris compositis: et de de impedimento delatoris. et illud quod faciebat sapientia dicebatur facere arte magica: ideo dicit ad philosophiam. Nunquid venisti ut tu mecum rea falsis criminatibus ageris. ¶ Nota philosophia tangit tres rationes: propter quas non debuit relinquere Boetium.

Prima quia nutritrix non debet derelinquere suum alumnus. secunda qui patitur propter alium non decet ut deseratur ab illo. tertia quia non decet philosophiam derelinquere innocentem Boetius autem fuit alumnus philosophie: ipse patiebatur iniurias propter philosophiam et fuit innocens: ergo etc. ¶ Nota secundum Augustinum: lacesso id est cum desiderio lacero vel vero vel iniurijs affligo. ¶ Nonne apud veteres quoque. ¶ Sic philosophia probat persecutionem sapientum a vulgaribus non esse nouam: et hoc primo probat exemplis antiquis. secundo magis modernis. tertio ostendit quid sit faciendum contra insultus vulgarium. secunda ibi. Quod si nec. tertia ibi. Qui si quando contra. primo dicit. Bene dixi quod persecutio sapientum a vulgaribus et a malis non est noua. nonne apud veteres ante etatem nostri Platonis nos philosophia sepe certauimus magnum certamen: cum temeritate stulticie. id est cum stultis et temerarijs hominibus: eodemque Platone viuente magister eius Socrates iniuste promeruit victoriam mortis me sibi astante: cuius Socrates hereditatem id est scie hereditarie relicta suis discipulis cum epicureum vulgus et stoicum et ceteri: molirentur. id est laborarent: ire raptum. id est rapere vnusquisque pro sua parte: et cum ipsi traherent me philosophiam in parte prede me reclamantem. id est contradicentem: quod pro et renitentem: ipsi discederunt vestem meam quam texuerant meis manibus: et ablatis panniculis abierunt credentes me totam sibi celsisse. et quia in istis apparuerunt quedam vestigia nostri habitus id est est prudentie: imprudentia vulgarium rata id est opinata: ipsos meos esse familiares id est meos discipulos ratione sapientie: peruertit nonnullos eorum id est aliquos: errore id est persecutione: prophane multitudinis. id est indocti vulgi: sicut vulgares solent pervertere doctos. ¶ Nota quod ante tempus Platonis multi sapientes persecuti fuerunt a vulgaribus: et

Liber primus

tempore Platonis Socrates magister eius interijt ppter suā sapientia. Mā ipse cognouit
sua sapiētia esse unū deū: alios autē colentes plures deos redarguit qđ p̄cipiens dicit athe-
nienſi noie Anetus coegit ipm bibere venenū in noie vni⁹ dei ⁊ nihil sibi nocuit. Postea
coegit ipm bibere venenū in noie pluriū deoz ⁊ interijt. ¶ Nota mortuo Socrate discipu-
li sui qđ sciam Socratis tanq̄ hereditariā sibi vendicabāt inceperūt dissentire in quo mgt̄
eoz Socrates posuisset summū
bonū. qđā eiz suoz disciploz di-
cti epicuri dicebant ipm posuisse
summū bonū in voluptatibus.
Alij sicut stoici dicebāt qđ in vir-
tutib⁹: ⁊ q̄libet eoz p̄ defensione
sue opintonis rapuerūt auctori-
tatē pbie ipas extorſe exponēdo
ppter qđ pbia dicit illud recla-
masse: ⁊ sic male exponēdo scide-
runt vestes pbie ⁊ particulas ab-
stulerunt. ⁊ q̄uis non essent veri
pbi: qz tamē videbantur esse: mul-
ti eoz a vulgaribus occisi sunt.
¶ Qđ si nec Anaxagore fugaz.
Dic pbilosophia probat perfe-
ctionem sapientum exemplis
magis modernis dicēs. ¶ Boe-
ti si non nouisti fugam Anaxo-
gore: nec venenum Socratis: nec
tormenta zenonis quoniam ista sunt peregrina. i. extranea ⁊ aliena: tamen tu potuisti sci-
re canios. i. p̄secutionem canij: ac Senecas ac soraneos. i. sequaces Soranij: quoz memo-
ria non ē p̄uetusta. i. valde antiqua: nec incelebris. i. non sine gloria: quos viros nihil aliō
detraxit in cladem. i. mortem: nisi qđ instituti. i. informati nostris morib⁹ ipi videbant̄ dissi-
milini studijs improboz. Itaqz nihil ē. i. non ē causa qđ tu admirere. i. debeas admirari: si
in hoc salo vite. i. amaritudine nos sapientes agitemur. i. veremur: p̄cellis. i. aduersitatib⁹
maloz circumstantibus: quib⁹ nobis sapientib⁹ maxime p̄positū ē. i. intētio displicere p̄-
sumis: quoz maloz si sit nūerosus exercit⁹: tñ ē spernēd⁹: qz nullo duce sup. rationis regitur
sed tñ rapit̄ errore limphante. i. p̄cipitante eos ad modum limphē: temere. i. stulte: ac pas-
sim. i. vbicqz. ¶ Nota qđ anaxagoras stulticiā hoim solē p̄ deo colentium reprehendit di-
cens solē nō eē deū: sed lampadē ardentē: p̄ quod reus iudicatus est ⁊ in fugā p̄pulsus
ergo dicit pbia Anaxagore fugā. ¶ Mo. dicit Socratis venenū de quo dictum ē supra: de
quo veneno interijt. Sicut zeno multa tormenta ratiōe sue sapiētie sustinuit. ¶ Mo. qđ La-
nius: Seneca: Soranus fuerūt nobiles romani: ⁊ moribus pbie instructi: propter quod in-
terierunt. Unde Lanij dicebantur imitatores a magistro suo Lanio. Similiter Soranij
dicuntur a Sorano qđ fuit poeta: ⁊ ei⁹ sequaces ab eo denoiant̄. ¶ Nota: de seneca dicit
Boetius in disciplina scholarium qđ Mero familiarē suum p̄ceptoremqz Senecam ad
eligendē mortis arbitrium coegit. ¶ Nota qđ sapientes dissimiles studijs sunt improboz
qz dicit Seneca in libro de amicitia: dispares mores disparia sequuntur studia: quozum
dissimilitudo dissoluit amicitiam. nec vnq̄ improbi p̄bis: nec p̄bi ip̄obis amici eē p̄nt
nō ob aliā cām: nisi qz tanta ē inter ipos distātia: quanta pōt esse studiorum malozumqz

Dissimilitudo

mo
in
na
tū
fi

It
te
q̄b
di
ro
ni
re
fi
icu
in
da
Et
qu
tur
fan

dium
at no
qz v
mule
piran
nostr
nem
tellig
boni
appe
tione
tie: ⁊
tione
moue
ri ⁊ m
na ar
lia qu
¶ Mo
temp

Quos

Prosa tertia.

morum distantia. ¶ Nota q̄ propositum sapiētū ē desplicere pessimis: q̄ dicit Seneca in de remedijs fortuitorum. Malis desplicere laudabile ē. et alibi. Virtus sese diligit asp̄ naturq̄ malū. et poeta. Opto placere bonis: prauis odiosus haberi. ¶ Nota dicit exercitū malorū esse innumerofum: q̄ s̄m Salomonē stultorū infinitus est numerus. et peruer si difficulter corrigūtur. ¶ Nota q̄ mali non reguntur duce rationis: q̄ ratio deprecatur

Itaq̄ nihil est qd̄ ammireris si i hoc vi te solo circūflātibus agitemur pcellis q̄bus hoc maxime ppositū est pessimis desplicere. Quorū quidez tāctū inumerofus exercitū sp̄nendus tamē est: quoniam nū nullo duce regit: s̄ errore tm̄ temere ac passim libante raptatur. ¶ Qui siquādo cōtra nos acie struēs valētior icubuerit: nostra qd̄ dux copias suas in arcē cōtrahit. Illi vero circa diripiēdas inutiles sarcinulas occupantur. Et nos desup̄ irridemus vilissima rerū queq̄ rapientes securi totius furiosi tumultus: eoq̄ vallo muniti: quo grassanti stulticie aspirare p̄has non sit.

diuitias corporales que sarcina et pondus corporis sunt inutile animam submergentes: at nos sapientes in contemplatione celestium constituti irridemus malos rapientes q̄ vilissima rerum: nos securi eriscentes totius furiosi tumultus id est contra furiosus tumultum malorum: quia nos sumus muniti eo vallo id est munimine quo non sit fas aspirare id est accedere: stulticie grassanti id est impugnantem nos. ¶ Notandum Boe. hic nostram rationem appellat ducem. unde ratio diffinitur sic. Est habitus dirigens omnem actionem humanam in ultimum et optimum finem. ¶ Item nota per arcem ip̄e intelligit altitudinem speculationis celestium: et ad hanc ducit nos ratio: et hoc est ultimum bonum humane vite quod nullus auferre potest. ¶ Nota copie in hoc loco dicuntur appetitus sensitui. et dicuntur copie quasi cupie: quia cupiunt res aliquando contra rationem. et tales copias debet regere ratio. et debet se munire vallo humilitatis et patientie: et tunc oēs impugnationes aduersitates et miseras equanimitate sustinebit: et temptationes et delectationes noxias quas suggerit diabolus et caro impellit et mundus commouet non timebit. hec Almarquardus. Item nota ille merito est deridendus qui maiori et meliori bono dimisso eligit et occupatur circa bona viliora: sed sapientes elidunt bona anime que sunt maxime bona primo ethicorum: et vulgares elidunt bona temporalia que dicuntur vilissima rerum: quia impediunt hominem in cognitione summi boni. ¶ Notandum arx arcis est altū edificium in quo hostes pugnant. hic aut accipitur p̄ contemplatione celestium et spe futurorum bonorum. nā per hec duo sapientes omnē aduersitatez

ad optima: mali aut operantur pessima. Ducuntur enim errore sensualitatis vitam bestialem persequentes: de quibus dicitur in libro ethicorum. Quidam sunt homines vitam pecudum eligentes similes Sardanapalo. et ergo dicitur per haec quod tales non sunt timendi: quia ex quo non reguntur per rationem: tunc eorum fatuitas facilliter dissipatur. ¶ Qui si quando contra nos. Hic per haec ostendit quid sit faciendum contra insultum malorum dicēs. Si exercitus malorum icubuerit. i. instituerit: struēs id est faciens: aciem id est bellum contra nos sapientes: quidem pro certo nostra dux id est ratio: contrahit. i. colligit: copias. i. scientias et virtutes in arcem. i. in altitudinem speculationis celestium: non pro sed illi mali occupantur circa diripiendas. i. auferendas: inutiles sarcinulas id est

Liber primus.

malozū superāt: et circa cōtemplationem diuinorū tota intētio sapiētis s̄satur. vñ Boe
 intractatu de summo bono di. Philosophia maxie delectat̄ i p̄mo principio et in cōtem
 platione summe bonitatis. et hec enī est vita philosophozū sine qua nemo viuit vita res
 cta. ¶ Mo. de hoc noie vallū di. *Greista.* Est vallus pallus circa castrū preacutus. Me
 rio palozū: sed murus sit tibi vallū. ¶ Mo. aspirare s̄z Duguitionē ē anbelare conari vel
 deuenire. Itē s̄m cū grassoz graf
 faris per. g. est iuadere vel crude/
 liter impugnare.

¶ **M**etrū quartū primū libri.

Quisquis cōposito seren^o euo.
 euo. Hic incipit quartus
 metrū hui^o primū qd̄ vo
 catur metrū valēticiū ab iuētore
 et cōstat ex spōdeo dactilo et tri/
 bus trocheis. vñ pōt dici metrū
 trocheiciū a pede p̄dñante. In h̄
 metro p̄bia ostēdit q̄liter homo
 debeat se habere: vt persecutiōes
 improborū nō p̄ualeāt contra
 sp̄m. et hoc primo declarat qui/
 busdaz similibus. sc̄do exclamat
 contra timentes tyrannos. sc̄da
 sibi. Quid tantū miser. dicit p̄rio

Quicūq; homo seren^o. i. clarus virtute: cōposito euo. i. ordinata vita: egit. i. calcavit sub pe
 dibus: superbus fatum. i. euentum rerum t̄paliū: et quicūq; tuēs id est respiciens vtrāq;
 fortunā id est p̄sperā et aduersam: rectus. i. nō flexus: potuit tenere vultū. i. animū inuictus
 ita q̄ nō vincatur p̄speritate extollendo: nec aduersitate deprimendo: illū hominem non
 mouebit. i. turbabit: rabies ponti. i. inundatio maris: eragitat̄. i. mouentis: funditus. i. a
 fundo estum: versum. i. ebullitionem versam: quia in ebullitione maris aqua vertit̄ per flu
 kum et refluxū. q. d. Impetus maris faciens ebullitionem nō nocebit illi homini qui non
 extollitur in prosperis nec dep̄mitur i aduersis: nec tali hoī nocebit ignis veseui montis:
 quotiens ille mōs torquet. i. emittet: ignes fumificos ruptis camis. i. cauernis suis. q. d.
 nec tali homini nocebit vagus veseuus suis ignibus: nec illū hoīem mouebit via ardētis
 fulminis: soliti. i. cōsueti: ferire celsas turres. ¶ Nota p̄bia tangit tria q̄ nō nocēt hominī
 qui cōstās ē in vtrāq; fortuna. Primū est rabies maris p̄ quā designantur luxuriosi. si/
 cut enī mare sole et motu suo incalescit et fetet: sic luxuriosi concupiscentia sua iardescunt
 et pacta libidie fetēt. De q̄bus dicit scriptura. Perierunt iumēta in stercore suo. tales luxu
 riosi nō nocebūt hoī cōstātī i vtrāq; fortuna. Sc̄dm qd̄ tangit ē ignis veseui mōtis: per
 quē designātur auari et iuidi. sicut enī ignis veseui mōtis sp̄ ardet: ita auari ardent in con
 cupiscētia bonozū exteriorū. et sicut ignis eructuās q̄ncq; cōsumit loca vicina: sic inuidi q̄n
 q; nocēt v̄bis si nō possunt factis. et tales inuidi nō nocebunt hominī constanti. Tertium
 qd̄ tangit ē ictus fulminis: p̄ quē intelligūtur supbi. sicut enī fulmē ḡnatur in alto: sic sup
 bi alte se extollunt. et mirabile videtur de supbis: q̄ cū alijs hominib^o habitare nolunt: et
 tñ ad celū volare nō possunt. tales superbi non nocebunt hominī cōstātī. Alij p̄ rabiē ma
 ris itelligūt inuidos: p̄ ignē iratos: p̄ fulmē supbos. vt dictū est. Alij p̄ mare qd̄ ē sonoro
 sum itelligūt auariciā: p̄ ignē penā corpis: p̄ fulmē rez ablationē. ¶ Nota veseuus est

¶ **M**etrū quartum primū libri.

Quisquis cōposito seren^o euo.
 Fatum sub pedibus egit supbū.
 Fortunāq; tuēs vtrāq; rectus.
 Inuictum potuit tenere vultum.
 Non illum rabies mineq; ponti.
 Tersum funditus agitantis estum.
 Nec ruptis quotiens vagus caminis.
 Torquet fumificos veseuus ignes
 Haud celsas soliti ferire turres.
 Ardentis via fulminis mouebit.

Prosa quarta.

mons ytalie intrinsecus ardens: q̄ q̄n̄ ruptis cauernis emittit ignem q̄ loca vicina consumit. ¶ Nota circa hoc q̄ dicit seren' euo Sene. dicit. Talis ē anim' sapiētis q̄lis ē mūdus sup̄luminat'. talis aut' mūd' semp ē seren': & sic anim' sapiētis in vtraq; fortuna semp est seren'. ¶ An̄ Aristo. in ethicis dicit. Sapiēs bene scit ferre fortunas: qz se h̄s sicut tetrago nū sine vituperto. ¶ Quid tñ̄ miseri seuos tyrannos. ¶ Hic ph̄ia exclamat contra timentes

Quid tantum miseri seuos tyrannos:

Mirantur sine viribus furentes.

Ne speres aliquid nec extimescas.

Examaueris impotentis iram.

At quisquis trepidus pauet vel optat.

Quod non sit stabilis suq; iuris.

Abiecit clipeum locoq; motus

Nectit qua valeat trahi cathenam.

¶ Prosa quarta libri primi.

Entis ne inquit hec: atq; aīo il
labunt tuo. Exps es lire: alias

tyrannos dicēs. Quid. i. q̄re miseri hoīes mirant' timendo seuos tyrannos furentes sine viribus q. d. tyranni sunt impotentes: qz nō p̄ualēt nisi inquātū homo se subijcit eis. Et addit. Nō speres aliqd de bonis t̄p̄alib': nec timeas eos de aduersitatib': tūctū ex armaueris. i. debilitaueris irā impotentis tyrāni. S; q̄cūq; homo trepidus pauet timore maloz tēporaliū vel optat bona temporalia: talis nō ē stabilis & sui iuris i. pp̄te libertatis. ipe abiecit clipeū securitatis & mot' a loco stabilitatis. ipe nectit. i. cōponit cathenam affectionum qua valeat

trahi ad tristitiam & dolorem mentis. ¶ Nota potestas terrena ad nihil se extendit nisi ad largiendū bona temporalia vel ad auferendū ea: & ideo nullus subiacet terrene potestati: nisi qui sperat talia bona vel timet eoz oblationem. Qui aut' non timet nec sperat: ipe est omnino supra vel extra terrenam potestatem. & qz p̄ consequēs terrena potestas sibi nec p̄ficere nec obesse pōt p̄pter quod philosophia exclamat contra illos qui tanq̄ miseros qui spe bonoz temporalium vel timore ablationis eoz subijciunt se terrenis potestatibus dicens. Quid tantum miseri. ¶ Nota circa illud. At quisquis trepidus Seneca dicit i libro de virtutibus cardinalibus. Magnanimitas si insit animo tuo cum magna fiducia viue intrepidus & alacer. magni animi est non vacillare: sed constare & finem vite intrepidē de expectare: Si magnanimus es nunq̄ iudicabis tibi contumeliam inferri ab inimico: sed dices nihil mihi nocuit: sed animum nocendi habuit. ¶ Nota tyrannus quondam dicebatur quidem rex fortis: & dicebatur a tyro id est fortitudine. Sed illud nomen est causa appropriata principantibus pessimis. & dicuntur a tyro id est ab angustia quam inferunt suis subdijs. ¶ Nota q̄ clipeus sumitur hic pro ratione hominis: quia sicut clipeus defendit nos ne ledamur a telis & a similibus: ita ratio hominis tuetur eum & prouidet sibi ne offendatur.

¶ Prosa quarta primi libri.

Entis ne inquit hec: Hic incipit prosa quarta in qua philosophia primo inquit Boe. super attentionem predictorum: & hortatur ipsum ad sui morbi reuelationem. Secundo Boe. reuelat morbum suum: ibi. Quin ego. Primo dicit

¶ Boe. nunquid sentis. i. intelligis ea que dicta sunt: atq; illabuntur id ē imprimuntur animo tuo. Et subiungit grecum. Es ne asinus ad lirā: quid fles: quid manas. i. fluis

Liber primus

Lachrymis. Et subiungit grecū qđ tm̄ valet. **C**ōfiterere mibi ne abscondas: si expectas operā
i. intelligentiā medicantis: opz vt detegas. i. manifestas vuln' tuū. ¶ **M**ota qđ puerbium
erat apud grecos: cū aliquis audiuit verba alicui' et non auertit nec curauit intellectū ver
borū illi dicebat. **E**s ne asinus ad lirā? facis em̄ sicut asin' positus circa lirā qđ audit sonū
lire: sed nō p̄cipit melodiam: nec p̄portionē sonorū intelligit: nec delectat' in ea. sic aliq's
audiens verba et nō curās intel

lectū eorū d̄z esse asinus ad lirā.
¶ **M**ota si quis voluerit sanari
oportet morbū vel vuln' suū de
tegere et māifestare. **U**n̄ Seneca
tertia dicit epla. Memo per se sa
tis valet vt emergat: sed opz vt
manus porrigat. et ali' ipz extra
bat. tūc em̄ morbi ad sanitatem
inclinant cū ex abdito erūpūt et
vim suā p̄fer ūt. ¶ **T**um ego col
lecto in vires animo. **D**ic Boe.
reuelat morbū et dolorē suū. et p̄
mo ostendit se esse pturbatus ex
his qđ iniuriose agebant' circa ip
sum. scđo ex his qđ generaliter vi
dit in alijs. ibi. **A**idere aut' vide
oz. **P**rimo ostēdit se pturbatum

ex sui exilij relegatione. secundo ex meritorum suorum frustratione. **T**ertio ex iniusta sui cō
demnatione. **Q**uarto ex fame sue lesione. secunda ibi. **Q**uotiens ergo. tertia ibi. **Q**uib' aut'
quarta ibi. **A**t vero hic. **A**dhuc diuiditur. primo facit quod dictum est. secundo respondet
obiectioni. ibi. **A**t qui tu. **D**icit primo sic. **T**um. i. tunc ego **B**oetius collecto animo in vi
res. i. resumptis viribus animi dixi: an ne satis eminet. i. apparet asperitas fortune seuten
tis cōtra nos: nunquid adhuc eget ammonitione. i. declaratione: nunquid facies. i. disposi
tio hui' loci. i. carceris mouet te: beccine. i. nūquid: hec bibliotheca. i. locus studij quem ha
bui in patria: quem tu p̄bia delegeras. i. elegisti tibi certissimā sedē in nostris larib': i. qua
bibliotheca tu mecum sedēs diserebas. i. disputabas: de sciētia rerū diuinā et hūanā:
nunquid erat mibi tūc talis habit' vilis et talis vult' tristis: cū ego rimarer. i. inuestigarem
tecum secreta nature: cū describeres mibi vias syderū. i. cursus stellaz: radio. i. virga geo
metrali: cū tu formares. i. formare docuisti. mores nostros. i. mores hoīm: et rationē. i. dis
positionem tot' vite: ad exēplar. i. similitudinē celestis ordinis: sunt ne ista p̄mia qđ referē
mus. i. reportamus tibi: obsequētes. i. seruiētes? ¶ **M**ota qđ bibliotheca ē loc' vbi reponū
tur libri. et d̄z a biblio. i. tunc in quo antiqui scribebāt libros. talem bibliothecam habuit
Boe. rome marmoreis lapidibus politam in qua studuit de rebus diuinis et humanis.
¶ **M**ota **B**oe. dicit p̄biam sibi elegisse certissimā sedē i bibliotheca. hoc dicit p̄ tanto. quia
licet **B**oe. esset diuersis officijs et negotijs occupatus: tm̄ nulli eorum tā ceteris tēporib'
tam certa ratione vacabat sicut studio in libris philosophicis: quos in certo loco reposit'
tos habuit. ¶ **M**ota p̄bia tractat de rebus diuinis et humanis. **U**n̄ **S**eneca. xxi. **N**ō po
test virtus perfecta esse nec equalis tenor vite. sine p̄bia: per quas diuina et hūana cogno
scuntur: qz si tu occupas incipis esse deorum socius. et alibi dicitur. **O** Lucille scio neminē
bene viuere posse et tollerabiliter sine studio p̄bicie: qz sine studio p̄bie aia egra est.

G
rer
pre
qu
del

L
L
de
no
oz
mi
bā
fo
ent
sap
sap
sam
giti
cul
igit
cret
blic
qui
estis
mur

bon
a te p
id est
deus
lum
ret ni
btera
probi
defen
re pre
phus
nit:ac

Prosa quarta.

¶ Nota Boeti⁹ studuit in naturali pbia. propter hoc dicit. *Lū tecū nature secreta rimarē* rer. studuit etiā in pbia morali. ergo dicit. *Lū mores nostros. studuit etiā i astrologia* ppter hoc dicit. *Lū mihi syderū vias radio dēscriberes.* Ubi nota radi⁹ ē virga geometralis qua geometri describūt figuras in puluere supposito. ¶ Mo. q⁹ vita hūana ⁊ mores hoīz debēt formari ad similitudinē celestis ordīs. sicut enī spere inferiores planetarū obediunt

Talis habitus talisq⁹ vultus erat cū te
Lū nature secreta rimarē: cū mihi sy-
derū vias radio dēscriberes: cū mores
nostros totiusq⁹ vite rōem ad celestis
ordīs exemplar formares. Heccine p-
nia referimus tibi obsequētes. Atq⁹ tu
hāc sententiā Platōis ore sanxisti: btās
fore respublicas: si eas vel studiosi sapi-
entie regerēt vel earū rectores studere
sapie cōtigisset. Tu eiusdē viri ore hāc
sapiētibus capessunde reipublice neces-
sariā cām eē monuisti: ne improbis fla-
gitiosiq⁹ ciuib⁹: vrbū relictā guberna-
cula: pestē bonis ac pncipiē inferrēt. Hāc
igitur auctoritatē secut⁹: qđ a te iter se-
creta oia didiscerā: trāsferre i actū pu-
blice amministrationis optaui. tu mihi ⁊
qui te sapiētū mētib⁹ inseruit de⁹ cōscij
estis: nullū me ad magistratū nisi com-
mune bonorum oīum studiū detulisse.

bonis hominibus. igitur ego secutus hanc auctoritatem: id est sententiam q⁹ didiscerant
a te philosophia inter secreta oia: ego optaui. i. curavi: transferre id est deducere in actū
id est in opus: publice amministrationis id est communis utilitatis. tu philosophia ⁊
deus qui inseruit id est infudit te mentibus sapientum: estis mihi: consciij id est testes nul-
lum studium me detulisse ad magistratum: nisi commune studium bonorum: quasi dice-
ret nihil mouit me ad magistratū gerendum nisi cōmunis utilitas: inde. i. propter hoc mi-
hi erant graues. i. difficiles: q⁹. i. ⁊: inexorabiles id est inexplicabiles discordie cum im-
probis: ⁊ semper fuit mihi spreta offensio potentum pro tuendo iure id est pro iusticia
defendenda: quod habet libertas conscientie id est libera conscientia id est nullum time-
re pro tuendo iure. ¶ Nota fm Platonem. beata est respublica cuius dominus philoso-
phus est: ⁊ ve genti cuius dominus puer est. ⁊ rōnabiliter: qz pbia ⁊ sapia⁹ vitam dispo-
nit: actōes regit: agenda ⁊ omittenda demonstrat. vnde Seneca. xvi. epistola dicit. Si vis

spere superiori: ⁊ reguntur motu
firmamēti: sic h⁹ nra sensibilis
oz obedire virtuti rōali ⁊ regi ab
ipā. turpe enī ē abijcere regimen
supior ⁊ iduere regimē inferiorū
qđ nobis cōe ē cum bestiis: sicut
dicit Albert⁹ super tertio de aia.
¶ Nota ex quo Boeti⁹ rōne sue
sapie i miserā fuit positus: iō dē
cit ad pbias. sūt ne h⁹ pnia que
nos referimus obsequētes tibi?
¶ Atqui tu hāc sniaz. Hic Boe.
rīndet obiectioni. posset eim pbia
sibi obijcere dicēdo. quale pmius
debuisti reportare cū tu non stu-
disti ppter cōe bonū: s; ppter va-
nam gliaz ⁊ ppter ppriā utilita-
tē? Cui obiectioni respōdet Boe.
dicēs. O pbia. tu sanxisti. i. cōfir-
mastī hāc sniaz ore Platōis be-
atas eē respublicas si eas sapiē-
tes regerēt: vel si rectores earū cō-
tigisset studere sapiētū: ⁊ pfirmā-
sti ore eiusdē Platōis necessariū
eē reipublice: qz a sapiētib⁹ regere-
tur: ne gubernacula. i. regimia cō-
missa: improbisq⁹. i. ⁊ flagitiosis
ciuib⁹ vrbū inferrent pestes: ac
i. etiam: pernicies id est dampnū

Liber primus.

omnia tibi subijcere: subijce & te rationi. Adultos enim reueris: si rō te reuerit. Et Aristo. in proemio methaphisice. Sapientis ē regere & ordinare. Et q̄bus pz q̄ regimē reip. spectat ad sapientes. pro tanto dicit Tullius in p̄ncipio sue rethorice. Ad rēpublicā plurima p̄tinent cōmoda: sed moderatrix & regulatrix oīm rez presto ē sapia. ¶ Nota q̄ studiosi sapientie dicuntur illi qui iā per studium adepti sunt sapiam. Illi autē dicuntur studere sapie q̄ adhuc studēdo acq̄rūt sapiam

¶ Nota q̄ Boe. studium vocat ocium: qz i studio hō ocietur ab exteriori occupatione. de quo ocio siue q̄ete loq̄tur Sene. lxxij. epla di. Nulla placida ē q̄es: nisi quā rō cōponit. & illa h̄a ē tranquillitas in q̄ mens bona explicatur.

¶ Mo. q̄ deus imittit sapiāz mētib⁹ sapiētū. hoc scribit in p̄logo de regimine p̄ncipiū. De⁹ est q̄ diuitias sue sapie ifluit i aīas sapiētū. ¶ Nota q̄ libertas p̄scie bēt nullū metuere: qz dicit Aduacrobr⁹. hoc bēt libera p̄scia p̄prium: q̄ siq̄s possideat nullū potētē metuat. Itē Sene. liij. Sapiens ex libero arbitrio nihil timet ibecillitatē hoīs: qz securitatē dei bēt. Et Sene. de quattuor virtutib⁹ cardinalib⁹ dicit. At iust⁹ sis nō sufficit q̄ innocēs sis: sed vt i nocētes ab iniuria serues. Et idē. Iusticia ē vincūm dine & hūane societatis. ¶ Quotiens ego Cognigastū. Sic Boe. oñdit se p̄turbatū ex meritorū frustratione suoz. & p̄rio tangit merita & beneficia alijs exhibita. sc̄do tangit frustrationē eoz: ubi. S; esse. P̄ria in septez p̄tes sc̄dm q̄ recitat septē beneficia q̄ patebunt. P̄rio dicit. Ego Boe. multotiens ipsuz Cognigastū q̄ fuit officialis regis Theodorici: obuius. i. cōtrarius: excepti. i. ipediui: ipm facientē impetū. i. insultū: contra fortunas. i. contra bona fortune: cuiusq̄ hoīs ibecill. i. ipotentis resistere. Tūc ponit sc̄dm beneficiū dicēs: quotiens ego deteci. i. auerti. Triguillā sic dictū: p̄positū regie domus. i. regalis aule: ego ipm deteci ab incepta & p̄petrata iniuria ipsis pauperibus. Tūc subiūgit tertiū beneficiū di. Quoties ego p̄teri miseros. i. paupes: quos auaricia barbaroz. i. crudeliū hoīm: impunita. i. icastigata: verabat infinitis calūnijs. i. miserijs: illos ego p̄teri auctoritate mea obiecta. i. exposita: piclis. i. dāntis nunq̄ quisq̄. i. aliq̄s: detraxit me. i. desierit a iure ad iniuriā. ¶ Nota q̄ Cognigastus fuit quidam nobilis familiaris regis Theodorici: q̄ suus officialis fuit & totus tyrannus: qui plures hoīes inuasit ipotētes. s. sua ipsis auferēdo: quē Boe. sibi cōtrarius a suo ipetu iniurioso auertit. talis etiā erat Triguilla p̄positus aule regie. ¶ Nota s̄m Hugui. q̄ barbarus idem est q̄ crudelis incultus & stolidus: & est nomen crudelitatis. Unde olim omnes ac vniuerse gentes dicte sunt barbare p̄ter grecos & latinos. & barbaria d̄r quedam terra iuxta greciā sita p̄pter crudelitatis excellentiā. ¶ Nota dicit nunq̄ a iure ad iniuriā & hoc debet glosari sic. ego nec sum retractus a iure amore nec odio nec timore nec pro-

Prosa quarta.

pro como lo: que oia solēt impedire vex iudiciū. vnde dicit Laborint. Quē nummus p/sona pces d tramite recto Mo ducit iudex sydera laude ferit. ¶ Prouincialitū fortūas. Die Boe. ponit quartū beneficiū dicēs. Ego indolui sicut illi q̄ patiebāt fortūas. i. bona fortune: prouincialitū. i. illoꝝ hoīz: qui tū. i. aliqñ: pessundari. i. subijci: priuatis rapinis. i. occultis: tū. i. aliqñ publicis vectigalibus. i. tributis. q. d. cū puinciales nūc spoliarētur: nunc tñ

q̄ patiebāt indolui. ¶ Cū acerbe famis tpe grauis atq; inexplicabilis inducta coemptio profligatura iopia cāpaniā videretur: certamē aduersum prefectū ptoꝝij cōmunis cōmodi ratione suscepi: rege cognoscēte cōtēdit: & ne coemptio exigeret enici. ¶ Paulinū cōsularē virū: cui opes palatini cāes: iā spe atq; ābitione deuorassent: ab ipsis hiātii faucibus retraxi. Ne Albinū cōsularē virū p̄iudicate accusationis penā corripere: odijs me Lypriani dlatōris opposui. Satis neī me magnas vide

tributis bōa ipoz auferēdo: ego dolui tñ sicut q̄ patiebāt ¶ Mo. q̄ omnē ciuitatē v̄l regionē quā romanī expugnauerūt fecerūt tributarīā v̄l colonā vel puinciā. tributariā faciebāt qñ relictis inhabitatoribus terre ad tributū soluendū hoies cōpellebant. Colonā aut faciebāt cū expulsis habitatorib' alienos instituerunt ad inhabitandum. Prouincias aut faciebāt qñ aliquē romanū presiciebāt illi terre q̄ collectis redditibus eos romā mitteret: & inhabitatores illius terre dicebantur puinciales. Isti puinciales aliqñ molestabatur occultis rapinis. i. extractionibus suoz prefectoz: aliqñ publicis vectigalib'. i. tributis q̄ indebito mō & intus

sto exigebantur ab eis: de quo Boe. doluit. ¶ Nota vectigal proprie dicit tributū qd̄ dat de vectura. ¶ Nota fm̄ Dugui. prouincia est regio subiugata romanis & tributaria facta. Unde prouincialis. i. tributarius. ¶ Cū acerbe famis tpe. Idic ponit quintū beneficiū dicēs. Cū tpe magne famis esset inducta. i. instituta grauis coemptio. i. angaria: que coemptio erat profligatura. i. punitura campaniā puinciam: inopia. i. paupertate: ego Boe. suscepi certamen contra p̄fectū ptoꝝij qui induxerat istam coemptionē: & ratione cōmunis boni: ego certavi rege cognoscēte: & deuixi ne exigeretur illa coemptio. ¶ Nota coemptio est institutio sup aliqua portione danda de re emenda vel vendenda. & talis fuit instituta super campaniam prouinciam destruēdam quam Boe. remouit. ¶ Paulinum cōsularē virū. hic ponit sextum beneficiū dicēs. Ego traxi. i. liberaui Paulinū virū cōsularē: cuius opes iā deuorassent spe & ābitiōe. i. cupiditate: canes palatini. i. familiares regis similes canibus: illū traxi a faucib' hiātii. i. appetētū opes paulini. ¶ Mo. q̄ familiares regis q̄ presidebāt palatio vocabantur canes palatini. sicut enī canes hñt ora hiātia ad cupidas escas: sic isti hiabant ad diripiēdas facultates pauperum romanorū. Tūc ponit septimū beneficiū di. Ego interposui me odijs. Lypriani delatoris. i. accusatoris: ne pena p̄iudicate accusationis corripere. i. puniret Albinū virū cōsularē. ¶ Mo. q̄ Lyprian' q̄ fuit de familia regis iniuste accusauit virū Albinū cōsularē: qui prius iudicat' fuit ad penā q̄ accusatus. & ne ista pena cui adiudicatus fuerat ipm̄ Albinum corripere Boe. se exponēs odijs Lypriani accusatoris Albinū saluauit. ¶ Mo. ex istis beneficijs enumeratis appet: q̄ Boet' nō gessit magistratū p̄ utilitate p̄pā: s; p̄ cōi bono. si eis p̄ priā utilitatē intendisset: utiq; odiū & offensam potētū euitasset: qd̄ nō fecit. & pri'. d. nūq̄

Liber primus.

me a iure ad iniuriā quisq̄ detrahit: ex quo similiter apparet ip̄m nō q̄siuisse propriū cōmodum. tales enī frequēter de iure deflectuntur. ⁊ subdit. nunq̄d videoz in me id est q̄ me exacerbasse. i. irritasse satis magnas discordias opponēdo me potentibus. q. diceret imo **S** esse apud ceteros tutior. **H**ic tangit frustrationē suoz. beneficior. dicens. **S** ego debui eē tutior apud ceteros romanos: q̄bus ip̄edi ista beneficia ⁊ tñ nō sum tut? ut post videbitur: lz ergo nō merueris securitatem apud aulicos. i. familiares regis aulā bitates i opponendo me eis amore iusticie. **N**ota q̄ vna cā pturbationis **B**oetij fuit frustratio suoz. meritor. q. amicitia ⁊ grā istozū frustra batur circa ip̄m: q̄bus multa beneficia ip̄edit: ⁊ pp quos multa odia ⁊ indignationes incidit. **Q**uibus autē deferētib? p̄culsi sumus. **H**ic **B**oe. tāgit suā pturbationē ex iusta sui cōdēnatione. ⁊ p̄rio facit hoc. sc̄do expurgat se de q̄busdā sibi obiectis. sc̄da ibi. **Q**uomō vti. **P**rio oñdit iustam sui cōdēnationē ex accusatione p̄sonarū viliū. **S**c̄do ex falsitate criminis sibi ip̄positi. tertio ex seueritate iudiciū ⁊ p̄uersitate. sc̄da ibi. **A**t cuius criminis. tertia ibi. **E**t cuius vnq̄. p̄rio dicit. **M**os sum? p̄culsi. i. p̄culsi: aulicis deferētib? i. accusantibus nos: quoz vnus erat **B**asil? q̄ p̄pter maliciā suam depulsus fuerat a ministerio regis: ille p̄pulsus pecūia susceptus ē in delationē. i. accusatōem n̄ri nois. **A**lij duo accusatores nostri fuerūt **O**pilio ⁊ **B**audentius quos cū rex **T**heodorice? p̄pter in̄gerabiles fraudes ip̄ozū ordinasset ire in exiliū: ⁊ ip̄i nollent parere. i. obedire: sed tuerentur id ē defenderent se in̄trando ecclesias: cum illud esset comptū. i. reuelatus regi: edixit. i. precepit rex vt nisi infra statutum terminū discederent ab vrbe Romana deberent repelli: ⁊ primo signari in frontibus cauterio: sicut solent signari malefactores. ⁊ dicit **B**oetius. quid videtur posse astrui. i. cōformari huic seueritati q̄ eo dez die ip̄sis accusantibus nos suscepta fuit accusatio. **Q**uid igitur o p̄bia est dicēdū meruerunt ne hoc artes nostre? q. diceret non. **M**un? quid nihil puduit fortune de tali accusatiōe? q. diceret immo debuit pondere fortunā. ⁊ si non puduit fortunā innocentia accusati: tamen utilitas accusantium debuit esse pudor ip̄i fortune. **N**ota hoc vocabulū percussus dicit **D**uguitio. p̄cello p̄cellis perculi in p̄e

rebanij

mhil

terit
sed
q̄d
bib
mō

do
arg
cin
fide
ret
fac
tur
ene
vno
di
ill
qui
pb

vilit
tunc
M
nū
tatē
tum
dicti
Boe
it q̄
lese
crimi
modi
litter
infic
natu
fare
tem
natic
tia
fuit
i. occ
verit

Prosa quarta.

terito & percussum i supino e idē qd pcutere vel poti' terrefacere: s; pcutere ptinet ad corpus sed pcellere ad animam. ¶ Nota circa h' vocabulū deferētib': q' defero tria sigt. Primo idē e qd deporto. Inde delator. i. deportator. scdo idē e qd honoro. Inde delator. i. honoris exhibitor. tertio idē e qd accuso. Inde delator. i. accusator: q' detegit qd latebat: & sic ultimo mōcapit' hic. vñ xpus. Accusat defert. dat honore fertq; deorsus. ¶ Mo. ad testes ydoneos septē requirunt' conditiones q' bis dñi b' continent. Erat dditio sex' discretō fama. Et fortuna fides i te sub' illa reqres. Prio requir' etas q' pueri non pnt eē testes. Scdo requir' dditio libera: iō sui n pnt pbibere testimoniū. Tertio requir' sex' masculin': iō mulieres non pnt eē testes. Quarto requir' discretio: iō furiosi & stulti nō pnt testificari. Quito requir' fama: iō psonae infames nō pnt testificari. Sexto requir' fortuna: pp qd pauperes nō pnt testificari. Septio requir' fides: pp qd infideles nō pnt pbibere testimoniū. Inter illas dditiones due sunt viliores. s. paupertas & infamia. Boe. g' volēs oñdere suā ddenationē iniustā ex

dozi esse debuisse. ¶ At' criminis nos cā arguimur: summam qris. Senatū dicimur saluum esse voluisse. Modus desideras: Delatores ne documenta dferret quib' senatū lese maiestatis reus faceret: impedisse criminamur. Quid igitur o magistra censes: inficiabimur crimen ne tibi pudori simus: At volui nec vnq' velle desistam: fatebimur: s; ipediē di delatoris opera cessabit. An optasse illi' ordis salutes nephas vocabo: Ille quidem suis de me decretis vti hoc ne pbas esset effecerat: sed sibi semper men-

vilitate testiū accusantiū: ppter quā repellēdi erāt a testimonio dicit in vno eē defectū fortune. s. in Basilio: sed. in alijs duob'. s. Opilione & Baudētio dicit fuisse vitium infamie. ¶ Mo. q' nihil videt' seuerius & nequ' q' psonas viles & dānandas admittere in testimoniu' cōtra innocētes: q' dicit Sene. i. de remedijs fortuitoz. Nō pōt habere vllā auctoritatē vbi snia q' dānādas e male de te loquit'. ¶ At' cui' criminis arguimur sniam qris senatū &c. Dic Boe. ostendit iniustā sui cōdenationē ex falsitate criminis sibi ipositi. scdo ex dictis infert quandā admirationē. ibi. Qua in re Prima in duo fm q' duo imponebant' Boe. De quibus se excusat. secūda ibi. nam de dpositis Primum qd sibi imponebatur fuit q' impediisset quēdam nūcium deferentē regi accusationē senat': vt senat' redderet re' lese maiestatis. Dicit ergo in littera. O phia tu forte queris: summā. i. sniam criminis: cui' criminis cā arguimur. Nos dicimur voluisse saluare senatū: forsam desideras scire p quem modū. dico q' nos criminamur. i. arguimur impediuisse delatorē: ne deferret documenta. i. litteras regi quibus faceret senatū reū lese maiestatis: quid igit' o magistra censes. i. iudicas inficiabimur. i. negabimus crimē illud ne simus tibi pudori: atq;. i. sed: ego volui saluare senatū: nec vnq' desistā velle: sed opera. i. diligentia impediēdi delatoris: ista cessabit. i. cessare d; q' nō est verum: q' impediuerim' delatorem litterarū. nunq' d' e nephas optare salutem illius ordinis. s. senatus. q. d. nō e nephas. iste vero senat' qui consensit in meam dānationē effecerat hoc suis decretis. i. iudicijs ac si esset nephas saluare ipm: sed imprudentia sibi ipsi: mentiens. i. in dānum suū menties nō pōt mutare merita rez. ita q' illō qd pū' fuit meritoriu' postea fiat demeritoriu': nec puto esse licitū fm pceptū Socratis oculuisse. i. occultasse vritatē vel dcessisse mēdaciū: s; quō illō sit ego relinquo tuo & sapientū iudicio veritatē aut' hui' rei ne lateat posteros. i. successores: ego cōmendavi stilo. i. scripto & mēorie

Liber primus

Mota accusatio Boetii fuit detestabilis: quia facta per infames personas. fuit irrationabilis: quia de bono accusabitur. scilicet de saluatione senatus: quod erat bonum. etiam accusatio eius fuit iniusta quia falsa. accusabat enim impeduisse delatorem quod falsum fuit. **M**o. ille dicit esse reus maiestatis qui contra regem vel alium principem aliquid malum machinatur. **M**o. infortior aris. pime conuincationis et deponentale. i. nego. unde Duguitio infictor ris. proprie non est fateri factum quod

verum est: sed contra veritatem uti mendacio. vel est proprie infictari secundum eum rem debitam denegare cum a creditore deposcit. et etiam est idem quod ostendere vel denegare. **M**o. dicit in textu: Nunquam optare salutem senatus nephas vocabo. Duplex est salus spiritualis que est aeternalis que est corporalis. Salutem spirituales tenemur omnibus velle: etiam malis ratione charitatis per quam etiam mali diligendi sunt sed non in eo quod mali. Salutem vero temporales tenemur velle omnibus bonis et precipue amicis. amicorum vero peccatum tenemur salutem velle quod diu sanabiles sunt: ut recuperent virtutem amissam: sed si propter magnitudinem malicie sunt insanabiles dissoluit amicitia: nec est optanda salus: et quia malicia senatus romanorum erat sanabilis: quia forte senatus compulsus metu regio fuit consentire in damnationem Boetii: ideo optare sibi salutem non erat nephas: licet Boetio turbato hoc videretur.

Mota quod veritas non est occultanda secundum Socratem. nam qui tacet veritatem alijs nescientibus mentitur. et qui mendaciam consentit similiter facit. **M**o. mendacium non est concedendum: quia secundum Aristotelem in ethicis. Mendacium per se prauum est et fugiendum et primo elencorum duo sunt opera sapientis. Non mentiri de his de quibus nouit: et mentiri esse posse manifestare. **N**am de compositis falso libris. Hic Boetius excusat se de secundo crimine sic imposito. imponebatur enim sibi quod scripsisset libras ad imperatorem Constantianopolitanum per liberationem romanorum de manu regis Theodorici. unde dicit in libro. Ma de libris compositis falso: quia false mihi hoc imponitur: quibus libris arguor sperasse romanam libertatem: quid attinet dicere: cum non detur mihi locus defensionis: quare libras fraus. i. fraudulencia: fuisse apta. i. manifesta: si nobis licuisset uti confessione. i. allocutione: ipsorum delatorum. i. accusatorum. quod scilicet uti examinatione accusatorum maximas vires habet in omnibus negociis. i. causis iudicialibus. nam que reliqua libertas sperari potest romanis: quasi diceret nulla. tamen enim rex Theodorice inualuerat quod nullus potuit vel audebat contra ipsum. utinam posset vlla libertas sperari. utique ita prudenter egissem de negotio quod regi non innotuisset. et inuideret verbo Lanii: qui cum accusaret a Bayo cesare filio germanici quod esset reus perurrationis facte contra se inquit Bayus si ego scissem tu nescisses. q. d. si essem reus ita prudenter celassem negocium quod ad tuam notitiam

tiens in prudentia rerum merita non potest immutare. Nec mihi socratico decreto phas esse arbitror. vel oculuisse veritatem vel concessisse mendaciam. Verum id quo quo modo sit: tuo sapientumque iudicio estimandum relinquo. Quis rei series atque veritates ne latere posteros quod Aristilo est meorumque comedam. **N**am de compositis falso libris: quibus libertatem arguor sperasse romanam: quid attinet dicere? Quarum fraus aperta patuisset: si nobis ipsorum confessione delatorum que in omnibus negociis maximas habet vires. uti licuisset. Nam que sperari reliqua libertas potest: et utinam possit vlla. Respondisset Lanii verbo: qui cum a Bayo cesare Germanici filio conscius compositis

Prosa quarta.

nunc peruenisset. ¶ Nota q̄ in causis iudicarijs testiū siue accusatorum examinatio ma-
ximas h̄ vires: q̄ per eā deuenitur ad rei veritatē: sicut patet de Daniele: qui examinan-
do duos presbyteros false accusantes Susannā: ip̄os de falsitate accusationis corā om̄i
populo cōiucit. similiter Boe. si dat' fuisset sibi locus examinādi suos accusatores: utiq̄
ip̄os mēdaces redidisset. ¶ Mo. canius fuit quidā roman' prudens & sapiens: accidit vt

tra se facte cōiurationis fuisse 'diceret.
si ego iquit scisses: tu nescisses. ¶ Qua i
re non ita sensus nostros meror ebeta-
uit: vt ip̄ios scelerata cōtra virtutē q̄rar
eē molitos: s̄ ea q̄ sperauerint effecisse
vehementer ammīroz. Nam deteriora
velle: nostri fuerit fortasse defect': pos-
se autē cōtra inocētā que scelerat' q̄s
cōceperit inspectate deo: monstro simi-
le est: vnde baud iniuria tuozū quidā
familiarium quesuit. Siquidem deus
iquit est: vnde mala: Bona vero vnde

quidam ex romanis cōspirarent
& facerent conturationem contra
Baium cesarē: & cū Cesar propo-
neret Lantio q̄ esset reus illi' cō-
iurationis facte respondit. si ego
scisses tu nescisses. Sic Boeti'
respōdit regi Theodorico si sibi
iproperasset de litteris cōpositis
sup restituenda libertate ip̄is ro-
manis. ¶ Qua i re nō ita sensus
hic Boeti' ex dictis ifert quan-
dam amirationē. scōo inuebitur
cōtra senatores qui consenserūt
in suā cōdemnationem ibi. S̄ si
pbas fuerit. dicit p̄mo. Ex quo
a malis iuste accusat' sum: qua
i re. i. p̄pter qd̄: nō ita. i. nō intm̄
meror. i. tristitia: ebetauit. i. opp̄s

fit sensus n̄ros: vt ego q̄rar. i. cōquerar: ip̄ios. i. malos: molitos. i. machinātes: scelerata. i.
neq̄tiosa: cōtra virtutē. i. virtuosos hoies: s̄ ego ammīroz vehemēter. i. fortiter: effecisse. i. ad
effectū p̄duxisse supple: illa q̄ mali spauerūt. i. cōceperūt. Nam velle deteriora. i. mala for-
tasse fuerit nostri defect'. i. ex n̄ro defectu: s̄ posse supple pficere malū: s̄ inocētā. i. s̄ ino-
centes: ne quisq̄ scelerat' cōceperit. i. cogitauerit: deo hoc inspectante supple hoc est simile
monstro id est admirabile. vñ. i. tanto: quidam tuozū familiarū. i. philosophozū: q̄siuit
baud iniuria. i. non iuste: siquidē p̄ certo deus est. vñ mala supple pueniunt: vero pro s̄:
vñ. i. a quo bona si deus non est. q. d. ex quo iniuste a malis accusat' sum p̄pter hoc non
intantum sum opp̄ressus dolore q̄ conquerar malos machinari mala bonis: sed ammīroz
q̄ illi q̄ mala cōcipiunt cōtra bonos possunt p̄ducere ad effectū. nā velle malū ē forte ex
n̄ro defectu: s̄ q̄ malus possit pficere malū cōtra bonos: deo hoc inspiciēte ē simile mōstro
vñ quidam pb̄s nō iniuste q̄siuit si deus est: vñ proueniunt mala: Et si deus nō ē: vnde
pueniunt bona? ¶ Nota ex quarto huius duo requiruntur ad aliquē effectū p̄ducēdū. s̄
voluntas & pt̄as. requiritur voluntas: q̄ nullus aggreditur qd̄ nō vult. Requiritur pt̄as: q̄
sine pt̄ate voluntas frustra. q̄ autē mali h̄nt voluntatem offendendi bonos non est mirā-
dum: sed q̄ habent pt̄atem producēdi ad effectū suaz voluntatem deo respiciente ē simile
monstro. ¶ Nota simile monstro est quod contingit preter intentionem nature. Sicut
ergo monstra fiunt per itentionem nature: sic videbatur Boetio: q̄ mala preter ordines
diuine prouidentie contingerent. quod non videretur rationale cum deus sit summe bo-
nus: q̄ aliquo modo sit causa mala fieri: ergo mala in mundo deo inspiciente videtur
simile monstro. ¶ Nota q̄ deus non est causa effectiua mali: cum sit summe bonus licet
sit causa mali permissiua: quia permittit fieri malum: & sic exponitur auctoritas prophe-
tie dicentis. Ego dominus faciens omnia: bec faciens bonū & creans malum supple per

Liber primus.

missive. Aliter dicitur duplex est malum: scilicet malum pene et malum culpe. deus est causa mali pene quod puni-
 nit: sed non est causa mali culpe: quia hic est qui peccatum non fecit. ¶ Sed si probas fuerit nepharos
 boies qui bonorum et. ¶ Dic Boetius. inuebitur contra senatum qui consentit in suam condemnationem
 tangendo suam beniuolentiam quam habuit ad eos. Et dicit si probas fuerit. i. ponam? probas esse
 nepharos boies. i. malos boies: qui omnium bonorum et totius senatus. i. consulatus romane ci-
 uitatis petunt. i. desiderant: san-
 guinem. i. mortem: nos etiam volu-
 isse: ne perditum. i. perendum quos vide-
 rat propugnare bonis boibus: quod
 per et senatus: scilicet num. i. nunquam nos
 idem. i. perdere merebamur: de pa-
 tribus. i. de senatoribus: quasi dice-
 ret non. scilicet o proba meministi ut opi-
 nor: quam me dicturum. i. volentem di-
 cere: quid. i. aliquid: ve per vel factu-
 rum: ipsa semper presens supple exi-
 stens dirigebas regebas: ergo nec
 verbis nec factis offendi senatus
 meministi in qua proba: verone. i. apud
 veronem civitatem cum rex Theo-
 doricus auidus existens commu-
 nis exitij. i. tormenti senatorum cuius
 ipse crimen lese maiestatis dela-
 tum in Albinum ipse rex moliretur
 id est laboraret transferre illud cri-
 men ad totum senatus: quanta se-
 curitate. i. tutela: mei periculi de-
 fenderim. i. liberauerim: innocentiam
 vniuersi senatus. i. totius consulatus.
 O proba tu scis me proferre id est
 loqui vera: et nunquam me iactasse in
 vlla mei laude. cum pro quia minuit
 quodammodo secretum conscien-
 tie: probantis id est laudantis se
 quotiens quis ostendendo id est
 manifestando factum recipit: pre-

cium fame id est mercedem laudis ab hominibus. sed tu philosophia vides quis euen-
 tus exceperit id est liberauerit nostram innocentiam: nos subimus id est sustinemus pes-
 nas falsi sceleris id est false nobis impositi pro premijs vere virtutis. ¶ Nota secundum Sene-
 cam dolor duplicatur: cum ab eo a quo donum merueras malum venit. cum igitur Boe-
 tius omnem beniuolentiam exhibuerit senatoribus: grauius doluit de sua offensione.
 ¶ Nota in ciuitate verona cum Albinus esset accusatus de graui crimine ita ut diceretur
 reus lese maiestatis: illud crimen rex Theodoricus voluit transferre ad totum senatum:
 et ipsum dammare: sed Boetius exponens se periculis senatum liberauit. ¶ Item nota quod
 secretum conscientie est virtus que minuitur cum aliquid virtuose operatur iactando se ut
 consequatur famam et laudem populi. ¶ An Sene. Conscientiam potius quam famam attende.

si non est. ¶ Sed si probas fuerit nepharis
 os homines qui bonorum omnium totiusque
 senatus sanguinem petunt: nos etiam
 quos propugnare bonis senatuique vi-
 derat perditum ire voluisse: sed num idem
 de patribus quoque merebamur. ¶ Mem-
 inisti ut opinor quoniam me dicturum
 quid facturum presens ipsa semper di-
 rigebas. ¶ Meministi inquam verone cum rex
 auidus communis exitij maiestatis cri-
 men in Albinum delatum ad cunctum sena-
 tus ordinem transferre moliretur: vni-
 uersi innocentiam senatus quanta mei
 periculi securitate defenderi. ¶ Scis me
 hec vera proferre: et in nulla vniquam mei lau-
 de iactasse. ¶ Minuit enim quodammodo
 se probantis conscientie secretum: quotiens
 ostendendo quis factum recipit fame
 precium: scilicet innocentiam nostram quis
 exceperit euentus vides. ¶ Pro vere virtu-
 tis premijs falsi sceleris penas subimus.
 ¶ Et cuius vniquam facinoris manifesta com-

Prosa quarta.

Et dicit Macrobius. Sapiens gloriā suā in sciētia ponit. stultus autē in laude humana. vñ dicit Iulio. Qui aliqd donū a deo largitum in laudem suam auertit: pculdubio virtu- tutē in vicium trāsire facit. ¶ Et cui? vnq̄ facinoris. Sic Boe. ostēdit se pturbatū ex iudici- cus seueritate et inflexibilitate dicēs. Cui? vnq̄ facinoris. i. peccati: manifesta confessio. i. cui? vnq̄ boīs peccatū manifestū habuit iudices ita cōcordes in seueritate: vt nō aliquos eorū

^{reces} confessio ita iudices habuit in seueritate ^{in delitate} concordēs: vt non aliquos vel ipse in genij error humani vel fortunē conditio cunctis mortalibus incerta summitteret. Si inflammare sacras edes vo- luissem: si sacerdotes impio iugulare gladio: si bonis omnibus necem struxis- se diceremur: presentem tamen sententi- am confessum conuictū me punisset. Nunc vero quingentis fere passuum mi- lib⁹ pcul moti: atq; indefensi ob studiū propensius in senatū ^{pro} mortis proscriptio- nis dānamur. O meritos de simili cri- mine neminē posse cōuici. Cui? dignita- tē reat⁹ ipsi etiā qui detulere viderunt.

vel ipse error bñani ingenij: sum- mitteret. i. affecteret ad misericordi- am: vel conditio fortune. i. euer⁹ fortuitus existēs incerta cunctis mortalibus supple boibus sum- mitteret aliquos eorum si dicere- mur voluisse inflammare. i. incē- dere sacras edes. i. ecclesias: et si nos diceremur struxisse id ē pcur- rasse: necem. i. mortem bonis om- nibus: et sic diceremur iugulare id ē punire sacerdotes impio gla- dio: tñ p sed sententia. i. iudicij dānasset me presentem conuictum et confessum crimen: s; nos pcul moti. i. absentes quingentis mi- libus passuum et indefensi: hoc propensius studium id est ppter studium intentius nos damna- mur id est ad iudicamur in senatū mortis: q; pro et proscriptio.

Et tunc exclamat dicens. O me

ritos id est dignos: vel beatos iudicio neminem posse conuici de simili crimine sicut nec ego iuste conuictus sum: cuius reatus. i. criminis: dignitatem. i. innocentiam: ipsi etiam vi- derūt. i. cognouerūt: qui detulere. i. accusauerūt me. ¶ Nota q̄ iudices quandoq; mouētur ad misericordiam: duplici de causa. primo modo propter errorem humani ingenij: quia humanū ingenū sepe fallitur in iudicio: qz ignorat vtrū aliquādo iuste de re sentiat vel nō et timens deum ne iniuste iudicet mouetur ad misericordiā parcendo reo. Secūdo iudices mouentur ad misericordiam propter euentum fortune qui incertus ē boibus. qd̄ enim iu- dex in alio damnat: sibi facile per fortunam euenit: et illud deberet recordari: sed nulla illa- rum causarum mouit iudices ad miserandum Boe. sed concorditer ipm dānabant. ¶ Mo- ta q̄ nullus d; dānari etiam pro crimine quantūq; enormi: nisi sit presens cōuictus: vel crimen in iudicio confessus. Boe. autem cum damnaretur non erat conuictus nec crimen confessus: et erat absens: qz in studio Atheniēsi: ergo iniuste erat damnatus. ¶ Nota q̄ Boe. cum dānaretur distabat a loco iudicij quingentis milibus passuum. et cum mille pas- sus faciunt vnum miliare: ideo bene distabat ad quingenta miliaria. ¶ Mo. q̄ Boe. dāna- tus fuit pscriptio. Dugutio dicit pscriptio est iudicialis snia lata contra aliquē: cuius nomen proscelere descriptura tabule enee debebatur. Consuetudo enim romana fuit: q̄ noia senatorū quorum consilio vrbs Romana regebatur aureis litteris in tabula enea scribebatur. vñ et patres conscripti dicebant. et dicitur proscriptus: quasi procul a scriptu- ra positus. et sic Boetius erat proscriptus qz nomen suum deletum fuit de tabula enea: c llij

Liber primus

¶ Quā uti alicuius sceleris. **¶** Dic Boe. expurgat se de quibusdā oblectis. Scōdo ostēdit vñ sumpta fuit ratio obiectōis. scōda ibi. Sed nephas. **¶** Mo. Boe. obijcebat q̄ ip̄e vsus arte nigromantica sacrificaret demonibus p̄ dignitatibus acquirendis. de hoc Boe. excusat se di. quā sup. meam dignitatē: uti p̄ vt. obfuscarent. i. denigrarēt admixtione alicuius sceleris: mētiti sūt meā polluisse p̄scientiā: sacrilegio. i. demonū obsequio: ob ambitū. i. p̄p cupiditatē dignitatis acq̄rende: atq̄ p̄ certe. tu insita. i. inserta: nobis pellebas de sede. i. de loco cupiditatē oīs rerū mortaliū: et sub tuis oculis nō erat phas eē locū sacrilegio. i. cultui demonū: q̄ p̄ et tu istillabas aurib⁹ et cogitationib⁹ meis illud p̄thagoricū deo nō dijs seruiēdū: nec cōueniebat me captare. i. optare: p̄fidia. i. auxilia: vilissimozū spūum. i. demonū: quē tu p̄ponebas. i. locabas in hāc excellētā: vt cōsimilē deo faceres. Preterea innocēs Penetral. i. vxoz domus mee: cetus. i. multitudo honestissimozū amicorum. Et socer Simacus sc̄tus et eque reuerēd⁹ ip̄o actu defendūt me ab omni suspitione b̄mōi criminis. **¶** Mo. q̄ p̄suetudo inuidoz est cū non possunt alicui suam p̄bitatem auferre: nitunt̄ ipsam saltē aliquo vicio denigrare et sic fama Boetij denigrata fuit vicio sacrilegij. **¶** Nota q̄ sacrilegium est sacre res furtum: et ponitur sacrilegus p̄ homine scelerato. etiam sacrilegium ē cultura demonū siue ydolorum. Inde sacrilegus. i. ydolatra: et sic capitur in p̄posito. **¶** Nota q̄ ambitus media producta est cupiditas honoris. Sed ambitus media correpta est circuitus: et primo modo accipitur hic. **¶** Nota q̄ philosophia repellit omnem cupiditatem bonorum exteriorum: quod scribitur in primo libro de plantis q̄ philosophia tria inducit: scilicet mentis illustrationem: felicitatis appetitum et mollis affluentie contemptum. **¶** Nota philosophia facit hominem similem deo: non similitudine omnimoda: sed participatiua: ita q̄ homo p̄cipat aliquid cōditionis diuine. s. intelligentie. vnde Seneca. hoc mihi philosophia promittit q̄ me parem deo reddit. Et alibi dicit. Vir speculariuus est quasi deus in humano corpore hospitatus. **¶** Nota sacrilegium non habet locum sub oculis philosophie: quia philosophia per se omnia agenda et facienda ornatissime disponit: et non p̄mittit hominem ad vana declinare: quia dicit Tullius in libro de finibus bonorum et maloz. philosophia a superstitione liberat: metu mortis non conturbat. et est superstitio vana religio et ydolorum cultura. **¶** Nota penetral est secreta camera vel locus secretus interior in domo vel in tēplo vbi reponūtur dinodia vel aliqua alia. et ponitur hic p̄ vxore Boetij p̄ methaphorā ponendo cōtinēs p̄ cōtento: q̄ ip̄a consueuit morari in penetrali. **¶** Nota q̄ Simachus fuit quidam nobilis romanus et socer Boetij: cuius Boetius filiam duxit

v. h. m. r.

rat
 ter
 cti
 un
 si

 ue
 tic
 ve
 bo
 cio
 pli
 bi
 po
 fo
 dit
 ta
 iuc
 uer
 oin
 rur
 ger
 nar
 mi
 rūt

 id
 uifa
 estin
 pulc
 cunc
 id ē
 mise
 tur.
 nat
 repu
 um.
 mo
 tuna
 vñ

Prosa quarta.

rat noie Elphe: q̄ Simachus nō fuit tm̄ sanct⁹ interius in affectu. sed etiā reuerend⁹ in ex-
teriori actu sicut dicit Boe. ¶ Sed o nephas. Hic Boe. ostendit vñ fuerit ratio sumpta obie-
cti criminis: qz ex ip̄a pb̄ia cui dedit⁹ erat. vñ dicit exclamando. O nephas ipsi mali cupi-
unt fidē tāti criminis de te o pb̄ia. ⁊ ppter hoc videbimur fuisse affines maleficio sacrile-
gij: qz nos sum⁹ imbuti. i. instructi: tuis disciplinis. i. doctrinis: ⁊ sum⁹ instituti. i. informa-

uerēdus: ab oī nos criminis hui⁹ suspi-
tiōe defendunt. ¶ Sed o nephas. Illi
vero de te tant⁹ cr̄is capiūt fidem: atqz
hoc ip̄so videmur affines fuisse malefi-
cio: qz tuis instituti morib⁹ imbuti disci-
plinis sumus. Itaqz nō ē satis nihil mi-
hi p̄fuisse tuā reuerentiā: nisi vltro tu
poti⁹ mea offensione lacereris. ¶ At ve-
ro hic etiam nostris malis cumul⁹ acce-
dit: qd̄ est iatio plurimozū nō rerū meri-
ta: s; fortune spectat euentū: eaqz tantuz
iudicat esse p̄uisa: q̄ felicitas cōmenda-
uerit. Quo fit vt estimatio bona prima
oīm deserat infelices. Qui nunc populi
rumores q̄ dissonē mltiplicesqz sniepi-
get reminisci. Hoc tm̄ dixerim ego vt
nam esse aduerse fortune sarcinā: q̄ dū
miseris aliqd̄ crimeu affigitur: q̄ perfe-
rūt meruisse credunt. ⁊ ego siqd̄ bonis

ti tuis morib⁹: ita nō ē satis tuaz
reuerentiā nihil mihi p̄fuisse: ni-
si vltro. i. spōte: tu potius lacere-
ris ab illis mea offensione. H̄ dē
cit Boe. p̄ tāto: qz iniuriati sunt
sibi pp̄ pb̄iaz: iō magis iniuriati
sunt pb̄ie q̄ sibi. ¶ Mo. qñ Boe-
ti. vacabat studio fugiebat cōfor-
tia stultoz: ⁊ q̄rebat secreta loca
ppter studiū: iō putabāt ip̄z loq̄
cū demonib⁹ ⁊ eis sacrificare. Itē
qz Boe. fere oīa q̄ volebat face-
re sua sapiētia faciebat: iō puta-
bant eū demonem habere fami-
liarem sibi obsequētem: sicut A-
pulegius opinatus ē de Socra-
te q̄ haberet familiarem deū: de
quo fecit librum quem intitula-
uit de deo Socratis. ¶ At vero
hic etiam. Hic Boe. ostendit se
esse perturbatū ex fame. sue lesio-
ne dicēs. Hic cumulus. i. augmē-
tatio accedit nostris malis: q̄ es-
timatio. i. iudicium: plurimozum
i. vulgarium: non spectat. i. non
respicit merita reruz sicut homo
meretur: sed spectat euentuz fortūe

Id est iudicat hominem fm̄ q̄ fortuna se habet circa ipsum: ⁊ tantum iudicat vulgus eē p̄-
uisa a deo: que commendauerit felicitas id ē prospera fortuna: quo fit. i. ex quo sequit⁹: vt
estimatio bona deserat infelices. vnde me piget. i. tedet reminisci qui nunc sint rumores po-
puli de me: ⁊ q̄ multiplices qz p̄ ⁊ dissonē. i. discordes sententie sint de me. nam quidaz dē-
cunt me reum esse pridem. non hoc tantum dixerim. i. volui dixisse: vltimam esse sarcinam
id ē grauissimum pondus aduerse fortune: q̄ dum aliquod crimen affigitur. i. imponitur:
miseris. i. infelicibus: ipsi credunt meruisse supple: illa que ipsi miseri perferunt. i. partun-
tur. Et ego bonis omnibus pulsus: qz in exilium relegatus ⁊ exutus dignitatibus: qz dan-
natione p̄scriptus: ⁊ fedatus. i. maculatus estimatio: ego: qui prius virtute honestus
reputabar: nunc scelere deformis reputor: ⁊ tuli. i. recepi: supplicium. i. penam: ob benefi-
cium. i. propter beneficium. ¶ Nota q̄ vulgares non iudicant fm̄ merita rerum vtrum ho-
mo mereatur aliquid vel non: sed iudicant fm̄ euentum fortune. vnde hominem bene for-
tunatum iudicant felicem: male formatum iudicant miserum: sed tale iudicium falsum est.
vñ dicit Seneca. xlv. epistola. Non felicē hūc estimas: quē vulgus appellat felicē: ad quē

Liber primus

pecunia confluit: sed illum cui omne bonum in animo est erectum & extensum. Item bona estimatio deserit infelices: quod primum malum quod infelices incurunt est quod vulgus male de ipsis opinatur. credit enim vulgus ea que miseri patiuntur quod ex merito talia patiantur.

Videre autem video. Hic Boetius ostendit se esse perturbatum ex his que vidit in mundo generaliter. scilicet bonos deprimi: & malos extolli dicens. Ego video: videre. i. cognoscere: nequarias officinas. i. malas societates sceleratorum bonis fluitantes gaudio: quod per & leticia & quemque perditissimum id est pessimimum: imminente. i. insistentem nouis fraudibus delationum. i. accusationum: & video bonos iacere prostratos. i. depresso terrore nostri discriminis: & etiam video quemque flagitiosum. i. prauum bonum: incitari ad audendum. i. ad presumendum: facinus. i. peccatum: impunitate id est sine pena. vero per sed incitari premijs ad efficiendum. i. ad perpetrandum: facinus. i. peccatum: autem per sed ego video: insones. i. innocentes: non modo. i. non tantum priuatos securitate: verum etiam defensione. Itaque per ergo. libet. i. placet mihi exclamare ad deum celi: quod re talia permittat in mundo: ut mali exaltentur: & boni deprimantur.

Mota quod Boetius qui erat turbate. mentis & in statu miserie videbatur quod mali in hoc mundo essent potentes: & viverent impuniti: boni autem impotentes & viverent irremunerati: sed perbia in. iiii. butus ipsum consolando probat malos semper esse impotentes: & bonos esse potentes: & malis nunquam deesse sua supplicia: bonis nunquam sua premia.

Mota quod officine dicuntur domus officialium ubi reponuntur ea que ad ipsos spectant & ad eorum officia: sicut sunt celaria & granaria & alia huiusmodi. hic autem accipiunt officine per congregationem malorum. & dicuntur ab officio officis quod est noceo noces.

omnibus pulsus: dignitatibus: exutus
existimatione fedatus: ob beneficiū per
tuli supplicium. **V**idere autem vide
or nequarias sceleratorum officinas
gaudio leticiaque fluitantes: perditissi
mum quemque nouis delationum frau
dibus imminente: iacere: bonos nostri
discriminis terrore prostratos flagitiosū
quemque ad audendum quidem facinus
impunitate: ad efficiendum vero pre
mijs incitari: insones autem non mo
do securitate verum ipsa etiam defensio
ne priuatos. Itaque libet exclamare ad
deum celi.

Metrum quintum primi libri.

Telliferi conditor orbis.
Qui perpetuo nexu solio
Rapido celum turbine versas.

Metrum quintum primi libri.

Telliferi conditor orbis. Hic incipit quintum metrum butus primi quod dicitur perindartem ab inuente: anapesticum a pede predominante. est autem anapestus pes contrarius dactilo: constans ex primis duabus breuibus: & tertia longa syllaba: et est metrum acbaleticum. id est sine fine defectu. In hoc autem metro Boetius exclamat de per uidentiam diuinam admirans: quod omnia regantur a deo propter actus humanos: hoc falsus sit: tamen Boetio sic videbatur fin. statum turbatus. & diuiditur. primo commendat diuinam

Metrum quintum.

providentiā ex gubernatione celestium et terrestium scdo tangit actus humanos non regi a deo: tertio rogat deum ut repararet actus hominum scda ibi. Omnia certo tertia ibi. Quisquis rex patris dividitur. Primo comedat regimen divine providentie circa celestia scdo magis circa terrestria ibi. Tua vis variū temperat. Primo dicit o conditor. i. creator ordinis: stelliferi. i. ferētis stellas: qui nexus. i. adiunctus: perpetuo solio. i. eterne sedis: versas id est frequenter vertis: celum

Legemōz pati sydera cogis;
 Ut nunc pleno lucida cornu
 Lotus fratris obuia flammis.
 Ondat stellas luna minores:
 Nunc obscuro pallida cornu.
 Pbebo propior lumina perdat.
 Et qui prime tempore noctis
 Agit argentes besperus ortus.
 Solitas iterum mutat habenas.

rapido turbine. i. veloci motu: et cogis sydera pati legem. i. debitum ordinem ut ipsa luna nunc. i. aliquando lucida pleno cornu: sicut in plenilunio: obuia. i. opposita totis flammis. i. luminibus: fratris. i. solis ipsa luna condat. i. abscondat minores stellas que in plenilunio non videntur propter maius lumen: et tu cogis nunc. i. aliquando ut ipsa luna existens pallida obscuro cornu: ipsa existens propior pbebo. i. soli perdat. i. amittat: lumina. i. lucem: quasi diceret: tu facis ut luna quanto magis

gis recedit a sole: tanto magis illuminatur: et lumine suo obscurat minores stellas. et quanto magis appropinquat soli: tanto plus obscuratur. et tu cogis ut besperus. i. stella vespertina: que agit argentes. i. frigidus actus: tempore noctis. i. in crepusculo: quod est prima pars noctis sequendo solem: iste besperus de mane lucifer dictus pallens in ortu pbebit: iterum mutat solitas habenas. i. solitos cursus. nam cum de vespe sequitur solem de mane precedit ipsum: et frigit. i. coartat: lucem. i. diem breuitate mora: tempore brume. i. hyemis: frigidissime. i. facientis frondes fluere: et cum feruida estas venerit: tunc tu dividis. i. distinguis: agiles horas. i. breves horas noctis: quasi diceret tu facis quod tempore hyemali noctes sunt prolixiores diebus: in tempore estivali e converso. ¶ Nota. quod deus dicit conditor stelliferi orbis: quod ab ipso dependet celum et tota natura: ex duodecimo methaphisice. et dicit residere in perpetuo solio: quod in celo quod est perpetuum. nam celum est locus deorum et spirituum. et omnes barbari et greci et quicumque putant. deos esse eum locum qui sursum est deo attribuit tanquam immortale immortali coaptantes: primo celi et mundi. et dicit vertere celum rapido turbine. motus enim firmamenti dicit rapidus: quod suo motu rapit secum alias species. ¶ Nota nota verso est verbum frequentativum: et significat frequenter vertere. et in hoc innuitur: quod celum semper movetur et non cessabit: quod dicit commentator non est timendum quod celum stet. et ratio: quod movens celum movet sine fatigatione et sine pena. xij. methaphisice. ¶ Item deus est nexus perpetuo solio. i. coniunctus perpetuo celo. ¶ Nota deus tripliciter est in universo: scilicet essentialiter seu presentialiter: sacramentaliter seu ministerialiter: et misericordialiter. Essentialiter seu presentialiter in sua vera claritate in qua ipse homo nunquam vidit sicut dicit propheta. deum nemo vidit unquam sicut ipse est in perpetuo solio. sacramentaliter seu ministerialiter deus est in sacramento eucharistie: quod rata fide credimus. sed misericordialiter deus est ubique secundum quod dicit scriptura. deus est ubique. ¶ Nota secundum Augustinum. solium est sedes regalis ex solidis lignis facta: dicta a soliditate. i. a firmitate. ¶ Nota quod deus cogit sydera pati legem non violentia nec coacta motione: quod nullum violentum perpetuum: sed cogit ea voluntaria ordinatione observare legem. i. determinatum motum: ut tempore eis statuto orientantur et occidantur. ¶ Nota. quod luna de se est corpus opacum recipiens lumen a sole: et in ea parte qua est versus solem illuminatur. cum

Commentator

deus est
 presentia
 ministerialiter
 misericordialiter

Liber primus.

aūt directe opposita sit soli sicut in plenilunio: tunc lumine suo obscurat minores stellas: eo q̄ maius lumē obfuscat minus. sed cū luna est in illa parte celi in qua est sol sicut contingit in cōiunctione: tunc superior ps q̄ est versus solē ē illuminata: et inferior ps que ē versus nos est obscurata: et tunc nihil videmus de luna: sed cū incipit elongari a sole tūc ps elongata incipit modicū apparere nobis: et tūc dicim⁹ eē nouilunū. et q̄to plus elongat̄ tāto plus appet nobis illuminata

¶ Mo. Boe. dicit solē eē fratres lune: qz fm fabulas iupiter cōcubēs cū latona genuit ex ea duos gemellos. s. phebuz qui d̄r sol et dianā q̄ d̄r luna: et sic h̄z fabulas est frater lune. **¶** Nota stella que de vespere sequitur solē et de mane precedit h̄z diuersa noīa. patet p̄ h̄sus. Lucifer auroza venus vespereus bespus idem. Quō aūt sit possibile q̄ eadez stella de vespere sequat̄ solē et de mane p̄cedat. dicūt aliqui q̄ hoc nō cōtingit in vna et eadē parte anni: s̄ in diuersis. dicūt enī q̄ in estate sequitur solē et in hyeme precedit: s̄ h̄ est d̄ oēs auctores. d. hoc esse in eodē t̄pe anni.

Alij dicunt q̄ mercurius et venus sint stelle similis coloris et q̄t̄tatis q̄ruz vna q̄ncq̄ sequit̄ solē: et alia precedit: et sic videtur esse vna stella q̄ sequitur et p̄cedit: s̄ hoc nō ē verū. Hugo. dicit q̄ ven⁹ ē altior sole: et loq̄t̄ h̄z antiquos astrologos q̄ locauerūt venerē supra solē. cū igit̄ cōtingit q̄ ven⁹ et sol simul veniūt ad occasum: qz ven⁹ ē altior diuti⁹ videt̄ i sero q̄ sol eadē rōe citius videt̄ i mane q̄uis eque cito discernāt. nā citi⁹ videntur ascendētia remota q̄ p̄pinq̄: et diuti⁹ vident̄ descendētia rēota q̄ p̄pinq̄: s̄ eqli motu icē dāt: s̄ moderni astrologi locāt venerē sub sole. Alij dicūt q̄ vna est stella q̄ vno t̄pe sequit̄ solē ab alio t̄pe p̄cedit. et dicūt fm Ptolomeū q̄ illa stella h̄z egypticū i cui⁹ circūferētia deferit̄ corp⁹ ei⁹. Est aūt egyptic⁹ circulus pu⁹ cui⁹ cēt̄z ē i circūferētia orbis deferētis. nūc aūt ē ita: q̄ egyptic⁹ veneris sp̄ est cū sole: ita q̄ si protrahatur linea a cēt̄ro terre: p̄ cēt̄rum egyptici veneris ad firmamētū eadē linea trāsibit p̄ cēt̄rū solis vel nō multū distabit ab eo. cū aūt venus ferat̄ in circuitu egyptici: aliq̄n erit i eadē linea cū sole: aliq̄n precedit: aliq̄n sequitur. Itē mora solis sup̄ orizōtē facit diē: cū dies sit statio solis super terrā. mora aūt solis sub orizōtē facit noctē. et qz sol lōgiōrē facit morē t̄pe estiuāli super orizōtē: et breviorē sub orizōtē: iō dies estiuales lōgiōres sunt noctibus. in hyeme aūt sit: ecōuerso: p̄ qd̄ dies hyemales breviores sunt noctib⁹. **¶** Tua vis viay tēpat annū. **¶** Dic Boe. cōmēdat regimē diuine puidētie magis circa terrestria. i. circa ptes anni di. **¶** Deus tua vis. i. d̄tus: tēpat. i. ordinat: variū annū. i. diuersas ptes anni: vt mitis zepbir⁹. i. vētus d̄nālis: reuehat. i. reducat frōdes: aq̄s aufert. i. destruit: sp̄s boree. i. flat⁹ boree: et tua vis tēperat vt q̄cūq̄ semina vidit arctur⁹ illa stella altas segetes. i. lōgas segetes: vrat syr⁹. i. stella canicula t̄pe estiuāli. et subdit nihil solutū. i. segregatū āt̄qua lege. i. eterna lege diuine puidētie linq̄t. i. derelinq̄t opus p̄p̄rie stationis. I ad qd̄ operādū est statutū. **¶** Mo. q̄ q̄ttuor sunt ptes anni: ver: hyems: autūnus: et estas. **¶** In h̄e flat vēr⁹ q̄ d̄r zepbir⁹ q̄ ē collateralis fauo

Phebi pallens lucifer ortu.
Tu frondiflue frigore brume.
Stringis lucem breuiore mora.
Tu cum feruida venerit estas
Agiles noctis diuidis horas.
Tua vis variū temperat annum:
Ut quas boree spiritus aufert:
Reuehat mitis zephirus frondes
Queq̄ arcturus semina vidit:
Syrus altas vrat segetes.
Nihil antiqua lege solutum
Linquit p̄p̄rie stationis opus.

Metrum quintum

hij. et quia flatus eius est leuis: idcirco dicitur mittis et producit viridia in hyeme: et maxime in principio
viget flatus boree qui est vetus collateralis aquilonis: cuius flatus est fortis et frigidus et destruit vi-
ridia denudando arbores. ¶ Illo. quod arcturus est stella circa maiorem versam quam dicitur videre semina:
quod tempore sui ortus quo oritur cum sole tunc seminat sicut in autumno. ¶ Illo. syrius est stella quam alio nomine
dicitur canicula. et dicitur syrius a syrie quod est tractus propter longum tractum caloris: et apparet cum sol est in can-
cro: et dicitur versare segetes. id est. matura-
re. ¶ Nota de arcturo dicitur. ¶ In libro ethymo. arcturus est sidus
post caudam maiorem versam positum:
et oritur tempore autumnali. sed Vegetius
dicit arcturum oriri post idus
septembris. post. xij. id est. octobris
Item dicitur. ¶ In libro canicula est stel-
la. et dicitur syrius que est in me-
sibus in medio centro celi et iun-
cta cum sole duplicatur color eius
et dissoluuntur corpora et euapo-
rant: a qua stella dicuntur dies
caniculares in quibus moleste
sunt purgationes. ¶ Omnia cer-
to fine gubernas. In ista parte
Boetius tangit actus hominum non
regi a providentia divina sed de-
relictos regimini fortune dicens:
O deus tu gubernas omnia certo
fine. id est. certo ordine ad finem: et re-
spicis id est spernis regere solos
actus hominum. O rector deus tu meri-
to cohibere. id est. coarctare: cur lu-
brica fortuna versat. id est. agit: tantas

Omnia certo fine gubernas ^{oportet}
Hominum solos respicis actus.
Merito rector cohibere modo
Nam cur tantas lubrica versat
Fortuna vices ^{mistationes} premit infantes
Debita sceleri noxia pena.
Et peruersi resident celso
Mores solio: sanctaque calcant
Iniusta vice ⁱⁿ colla nocentes ^{hoi}
Latet obscuris condita virtus
Clara tenebris iustusque tulit
Crimen iniqui ⁱⁿ
Nihil periuria nil nocet ipsis ^{operibus}
Fraus mendacij compta dolore ⁱⁿ
Sed cum libuit viribus uti
Quos innumeri metuunt populi
Summos gaudent subdere reges

vices. id est. alternationes: quia ipsa premit infantes. id est. innocentes noxia pena debita sceleri. id est.
hoi scelerato: pueri mores. id est. homines pueri in moribus: resident in celso solio. id est. alto loco: et ipsi
nocentes. id est. mali: calcant sancta colla. id est. colla sanctorum hominum: iniusta vice. id est. iniusta alternatio:
quam sancti potius deberent calcare colla nocentium quam econuerso: et clara virtus. id est. homo clare virtutis:
tacet condita. id est. abscondita: obscuris tenebris. id est. ab hominibus. vicio obscuratis: et iustus homo tulit
id est. sustulit crimine iniqui hominis. et periuria nil nocet ipsis iniquis: nec fraus compta. id est. ornata:
mendaci colore. id est. falsa apparentia nocet ipsis: sed cum prauis libuit uti viribus. id est. exercere
vires: quos prauos metuunt innumeri populi. id est. vulgares. tunc ipsi gaudent subdere id est
supplantare: summos reges. id est. bonos et sapientes: quorum est regere et alios gubernare.
Item de omnia gubernat certo fine: quod dicit commentator. x. metaphisice. deus est mensura omnis
et regula et infallibiliter verum metrum. et commentator dicit primo celi et mundi. Entia diuina
nos gubernant et regunt. in nobis sunt quasi finis. Item illud quod est sapientissimum regit
certo fine cum sapientis est regere: sed deus est sapientissimus: eo quod sapientia a deo processit.
vnde scriptura. omnis sapientia a deo est. ¶ Illo. Boetius vidit in mundo bonos deprimi et malos ex-
altari: cum tamen potius fieret econuerso: ideo sibi videbatur quod actus et operationes hominum non regerentur a deo
sed magis a fortuna: que hunc humiliat: et hunc exaltat: ideo Boetius deo conqueritur.

Liber primus

Omnia miseras respice terras. **H**ic Boe. rogat ut deus regat ac^o boim & boies sicut re-
git celū di. **Q**uisquis deus es tu qui neccis. i. cōiungis: federa. i. concordias rerum: respice
ce miseras terras. i. homines in terris habitantes. nos em̄ homines non sumus vtilis ps
sed valde nobilis: tati tui operis. i. mundi: nos quatinur. i. cōcutimur: salo. i. mari & ama-
ritudine fortune: ideo tu deus comprime. i. restringe: rapidos fluctus. i. magnos impetus
fortūe: & eo federe. i. regimie quo ^{depl' iam} regis imēsum celū: tu firma. i. ro- ^{mydas} ^{boies habitantes p'}
bora stabiles. i. boies stabiles in ^{scruas}
terra. **M**ota Boe. di. hominē ^{mbrj}
non esse vilem partes mundi: qz ^{mantras}
scribitur in prologo libri de po-
mo Aristo. Homo est dignissi-
ma creaturarum: similitudo om-
num: ad imaginem dei factus &
secundo de anima. quodammo-
do anima conuenit cum omnib⁹
creaturis. conuenit enim cum an-
gelis in intelligēdo: cum brutis
in sentiēdo: cum plantis vege-
tando: cum lapidibus in essendo.
Mota Boe. comparat fortu-
nam solo. i. mari. sicut enim na-
uis vndis marinis tactatur i al-
tum nunc & nunc in profundum
sic homo per fortunam nunc in
psperitate leuatur: nunc i aduer-
sitate deiicitur.

Profa quinta primi libri.

Ec vbi continuato. **H**ic
incipit quinta pfa bui⁹
primi in qua Boe. ostē

dit quō. **P**. se habuit ad suā que-
rimoniam: & quid ex ea cognouerit. secundo. **P**. quedam dicta Boetij irrationabilia: par-
ticipat. Tertio sub breuitate recolligit ea que ipsum Boeti. perturbant. Quarto philo-
sophia dat modum remedendi ipsum Boetium. secunda ibi. Ita non me tam loci huius.
Tertia ibi. Et tu quidem de tuis. Quarta ibi. Sed quoniam plurimus. Dicit primo. Post
q̄ ego boetius delatraui id est contra rationem locutus sum: hec supple predicta cōtinua-
to dolore. i. assidua turbatione: illa supple philosophia placido vultu nihil mota. i. irata:
meis questionibus. i. meis querimonijs: inquit. i. dixit: cum. i. quādo ego vidissem te Boe.
mestū. i. tristem: qz pro & lachrymantem id est flantem: illico. i. statim cognouit te miserum.
qz p & exulem id est patientem exilium: sed qz longinquum. i. remotum esse illud exilium
ego nesciebam id est ignorabam: nisi tua oratio id est sermo: mihi prodidisset id est reuelaf-
set: sed tu supple Boeti. quidem pro certe non es pulsus qz procul id est valde remote: a
patria id est a iudicio rationis: sed aberrasti id est deuiasti: at p sed: si te maui. i. magis vis
estimare pulsum a patria potius supple tu ipse pepulisti te Boeti. nam pro quia: qui-
dem pro certe: id supple repellere te. a patria nunq̄ fuisset pbas id est licitum. cuiq̄ sup

Omnia miseras respice terras.

Quisquis rerum federa neccis.

Operis tantiparqz non vilis

Homines quatinur fortune salo.

Rapidos rector comprime fluctus

Et quo celum regis immensum.

Firma stabiles federe terras.

Profa quinta primi libri:

Ec vbi (continuato dolore) dela-
traui: illa vultu placido: nihilqz
meis q̄stib⁹ mota. **P**. Luz te iqt

mestum lachrymantē te vidissem. illico
miserū exulemqz cognoui. **S**z q̄ id lon-
ginquū essz exiliū: nisi tua pdidisset orō
nesciebam. **S**z tu q̄ procul a patria nō
q̄ dez pulsus es: sz aberrasti. **E**t si te pul-
sum estiari maui: te poti⁹ ipe pepulisti

Prosa quinta.

ple hoim. si eni reminiscaris. i. recorderis cuius patrie. i. de qua patria sis oriundus. i. nat⁹: non uti pro sicut supple ciuitas atheniesiu quondam regitur iperio. i. ex pcepto: multitudinis. i. multorum rector. Sequitur grecum quod tantum valet i latino. sed vnus est dñs ⁊ vn⁹ rex: vnus ⁊ princeps: qui gaudet de frequentia. i. de frequentia habitatione ciuium. i. incolaru ⁊ non de pulsiōe. Liii⁹ regis agi. i. duci: frenis. i. pceptis: atq; p ⁊: obtēperare. i. obedi⁹

Nā id qdē de te nunq̄ cuiq̄ phas fuisset. Si eni cuius oriundus sis patrie reminiscaris: nō uti atheniesiu quondam multitudinis impio regitur sed vn⁹ domin⁹ ē ⁊ vn⁹ rex: vn⁹ ⁊ princeps. Qui frequentia ciuium nō depulsiōe leratur. Liiii⁹ agi frenis atq; optempare iusticie summa libertas est. An ignoras illam tue ciuitatis antiquissimas leges: qua sanxitū est eius exulare: si esse quis quis in ea sedem fundare maluerit. Nam qui vallo eius ac munimine cōtinetur: nullus metus est ne exul esse mereat. At quisquis inhabitare eam velle desierit: pariter desinit etiam mereri.

re iusticie summa ē libertas. An p nūqd ignoras illā antiquissimā legē. i. statutū: tue ciuitatis. i. recte actionis: q̄ sanxitū. i. confirmatū ē: ius nō eē. i. ad eā nō pertinere: exulare. i. exiliū pati: quisq; .i. q̄ cūq; maluerit. i. optauerit: fundare. i. locare i ea ciuitate: sedē. i. habitationē suā: nā pro quia q̄ cōtinetur. i. cōprebenditur vallo ac munimine: ei⁹ sup. ciuitatis null⁹ metus. i. timor ē illi ut mereatur eē exul. at p sed: q̄squis deserit. i. cessauerit velle inhabitare eā ciuitatē: pariter desinit etiā mereri id ē meritū cōsequi. ¶ Nota q̄ delatrare pprie ē canū i pposito aut delatrare vrgente dolore contra rationē loqui. ⁊ sic Boe. qz dicit actus hoim nō regi a deo contra rationē loq̄batur. q̄ dicit se delatrasse. ¶ Nota nō ē hois sapien

tis moueri ex his q̄ dicuntur ab insipiente contra rationē: sed magis dz insipientē instrue⁹ re ⁊ ipm consolari: ergo pbia nō fuit mota ex q̄stibus Boetij s; magis ipm consolabat. ¶ Mo. pbia cognouit Boetiū eē miser ⁊ exulē. miser est ille cuius animus sequitur mutationē rez t̄paliū: ita q̄ extollitur in p̄speris: ⁊ deprimitur in aduersis. Exul in pposito nō ē ille q̄ mutat regionē: s; q̄ agit cōtra rationē. ¶ Nota q̄ p lachrymas pōt cognoscī q̄ ratio hois sit turbata: s; q̄tum turbata sit non cognoscitur nisi sermone dolentis: ergo dicit pbia lachrymis cognouit te eē exulē: sed q̄tum esset exiliū nesciebam: nisi tua ratio mihi prodidisset. ¶ Nota ille pulsus est a patria qui omnino rationem amittit: sed ille aberrat qui infra patriam in aliquo rōem retinet ⁊ in aliquo amittit. Boetius autē non erat pulsus pcul a patria: qz non totam rōem amiserat. credebat eni omnia regi a deo sed in hoc aberrabat q̄ actus hoim a deo regi nō putabat. ¶ Mo. de patria hois q̄ est recta ratio loq̄tur Seneca i de remedijs fortuitoꝝ dicens. patria est vbiq; homo bene ē. illud autē qd bene in hoie est non in loco est. in hois inq̄ potestate ē si sapiēs est non peregrinatur: si stultus: exulat. ¶ Nota a patria rationis nullus Boetiū expulsi: nisi ipse seipm: qz Boe. in alieno impetur: sed proprio defectu terminos ⁊ limites rationis exiit. ¶ Mo. ciuitas Atheniesiu regebatur impio multitudinis. primo enim eam regebant reges: postea succedere t̄pe principes. tandē pro regimine eius singulis annis eligebantur. xxxviij. sapientes. sed patria rationis tm vno principe regitur. i. deo qui est regula recte rationis. ¶ Mo. hō dz oriundus a p̄ria rōis: inq̄tū aia eius intellectiua q̄ vtitur recta rōe a deo orit.

libertate nō ḡm
x ius nō eē

Liber primus.

Mota intantum homo manet in patria rationis in q̄tū deo subijctur & legi dine. & q̄ deus in subiectōe suorū delectat̄: ideo letat̄ in multitudine ciuū & nō i expulsiōe eorū: repellitur aut̄ aliquis a patria rationis deo rebellando & a recta ratiōe recedēdo. **M**ota q̄ obtēperat se deo est summe liber: q̄ aliquis in q̄tū agit s̄m rectā ratiōe intātum ē liber: sed p̄ obtēperare se deo homo maxie agit s̄m ratiōe: ergo talis maxie liber est. **U**n̄ Sene. liij. epla dicit. Queris q̄ sit libertas. libertas ha ē nulli rei p̄ter q̄ deo seruire: equanimiter p̄spera & aduersa ferre: & fortunā i equū ducere. **M**o. q̄ a ciuitate rōnis null̄ exulat nisi p̄ affectōes t̄pā/ lū. tal̄ aut̄ affectio ē volūtaria. & iō sola voluntate aliq̄s exulat a tali ciuitate. & q̄ talis affectio n̄ pōt hoīem occupare q̄dū ē i fra terminos recte ratiōis: iō dicit p̄bi losophia. naz qui vallo eius &c. **I**taq̄ nō me tā loci hui? **M**ic p̄bia quedā dicta irrationabilia **B**oe. parupēdit dicēs. **E**x quo aberrasti a patria rationis: itaq̄ p̄ ergo: nō tam. i. non t̄m: facies id ē dispositio: hui? loci. i. exilij: q̄ id ē q̄tū: tua facies. i. interior di spositio mētis tue: mouet. i. p̄tur/ bat me p̄bia: & q̄ sup̄ius cōque/ stus fuit de carentiā bibliothecē librorum istam carentiā parupendēs p̄bi losophia. d. nec ego p̄bia req̄ro: id ē inuestigo: parietes bibliothecē cōptos. i. ornatos: eboze. i. ossibus elephātum: ac pro etiam: vitro id est geminis preciosis: q̄. i. in q̄tum supple ego requiro: sedē. i. trāsquilatē tue mentis: in qua mēte non collocaui. i. nō posui libros: s̄. i. illud q̄ facit precū. i. p̄ciositatē: libros sc̄z snias meorū librorū. **M**o. q̄ boe. supra cōq̄redo de statu suo solū deplāgit in cōmo da corporalia nō curās detectionē animi sui. vñ p̄bia cōtra hoc solū deplāgit sui animi detectionē: et icōmoda corporalia parupēdit. & q̄ super? iij. prosa. d. **B**oe. nūquid nō mouet te facies huius loci: ideo p̄bia hīc sibi respondēs. d. multo plus moueor p̄pter ani/ mi tui detectionē q̄ p̄pter locū exilij in quo existis. **H**omo enim fortis aīo omni loco uti tur pro patria. vñ ouidi? in libro de fastis. **O**mne solū forti patria ē: vt piscibus equoz. & q̄ etiā conquestus fuit de bibliotheca respōdet. **P**. q̄ ip̄e potius deplangat snias libro rū quas p̄ obliuionē pdidit q̄ carentiā bibliothecē & librorū. **E**t tu quidez de tuis. **M**ic **P**. sub breuitate recolligit q̄ **B**oe. p̄turbauerunt dicēs. & tu **B**oe. dixisti vera de tuis me ritis. i. factis: in cōmune bonū id est propter oīm hoīm utilitatē: sed supple dixisti pauca supple beneficia tibi euenisse. p̄ multitudine gestorū. i. factorū tuorū: & tu memorasti id ē recitasti: nota. i. manifesta cunctis hominibus de honestate. s. de saluatione senatus: vel falsitate. i. cōtemplatione falsaz litterarū. obiectorum. i. ip̄utorū tibi: quidem pro certe tu strictim putasti. i. existimasti: attingendū suple recte. i. rōnabiliter: de sceleribus. i. de vi/ cijs: q̄ p̄ & fraudibus id est deceptionibus: delatorum id est accusantium: q̄ ea id est

0122/11
22/11

747

Metrum sextum.

oia ista celebrentur. i. memorētur melius: q̄ p̄ r̄: vber̄. i. copiosius: ore. i. sermone: vulgē
recognoscentis. i. memorātis oia etiā tu Boe. in crepuit vebemēter. i. fortiter: factum id
est opus iniusti senatus supple totius: r̄ tu etiā doluisti de nostra criminatione. i. vitupe
ratione: r̄ tu etiā fleuisti. i. defleuisti: damna id est crimina: lese opinionis. i. immacula
te fame tue: postremo. i. ultimo: dolor incanduit aduersus fortunā id est contra fortunam:

factum senatus: de nostra etiā crimina
tione doluisti: lese quoq̄ opinionis dā
na fleuisti. Postremo vero aduersus
fortunā dolor icanduit: cōquestusq̄ nō
equa meritis p̄mia cōpensari. In extre
mo muse seuiētis vt vtiq̄ celus terras
quoq̄ ps regeret vota posuisti. ¶ Sed
qm̄ plurimis tibi affectuū tumultus icu
buit: diuersumq̄ te dolor ira: meror di
strabunt. vti nunc mentis es: nondum
te validiora remedia contingunt. Ita
q̄ leuioribus paulisper vtemur: vt que
in timorem perturbationibus influen
tibus induruerunt: ad acrioris vim me
dicaminis recipiendam tactu blandio
re molescant.

¶ Metrum sextum primi libri.
Am p̄bebi radijs graue.
Lancri sydus inestuat.

perturbationib⁹ id est tristitijs animi: influentibus id est euententibus: illa molescant id
ē mollia fiant: blandiore tactu. i. leuiori medicina: ad recipiēdum vim acrioris. i. fortio
ris medicaminis. ¶ Nota q̄ Boe. fuit distract⁹ multitudie affectionū. i. ira merore r̄ do
lore. nam ira trahit hominē ad vindictā: dolor ad despationē: meror ad totius mētis ag
grauationē. ideo dicit p̄bia q̄ sua pertubatio tā nō possit sustinere fortiora remedia: sed
velit sibi adhibere leuia: vt per talia p̄paratus r̄ dispositus cōsequenter posset recipere re
media acriora.

¶ Metrum sextum primi libri.

Am p̄bebi radijs graue. Hic incipit sextum metrum huius p̄mi qd̄ d̄r metrum
gliconicum ab inuētoze: coriambicum a pede predominante. Et aut coriambus
pes constans ex prima r̄ vltima longa r̄ duabus medijs breuib⁹. vnde prim⁹
pes huius metri est spondeus. secundus coriambus. r̄ tertius pirrbicus qui est pes con
stans ex duabus breuib⁹: r̄ loco eius aliquando ponitur iambus qui constat ex pri
ma breui r̄ vltima longa. In hoc ergo metro p̄bilosophia probat dictum suum per ex
empla. dicit enim q̄ Boetio pro nunc non cōuenirent remedia fortia: sed alio tempore.

q̄ p̄ r̄ supple tu Boe. conque
stus es nō compēsari id est retri
bui: equa .i. digna p̄mia: meritis
id est pro meritis: in extremo. i. i
fine seuiētis muse id est furiētis
metri: tu p̄posuisti. i. dedisti vota
id est preces: q̄ ea pax supple di
uine prouidētie: regeret terras. i.
homines terrenos: vti p̄ sicut re
git celum. ¶ Nota q̄ ista oia fue
runt causa perturbationis mētis
Boetij r̄ p̄tractantis ea i quar
ta p̄sa r̄ i fine metri. ¶ Stelliferi.
¶ Sed qm̄ plurim⁹ tumultus. i.
valde magna multitudo affectuū
id est passionū: incubuit. i. istitit
tibi r̄ dolor ira r̄ meror. i. tristitia
distrabūt te: diuersus. i. ad diuer
sa: ideo sicut nunc mentis es nō
dum: cōtingūt. i. respiciūt te: vali
diora remedia. i. fortiora medica
mēta. Itaq̄ nos vtemur paulis
per. i. modicū leuiorib⁹ remedijs
vt ea que induruerūt. i. induraue
runt in timorem id est i inflatura:

medicinis
veneris

Liber primus.

probat ergo q̄ omnia requirāt t̄ps determinatū: & si fiāt extra suū t̄ps nō prosperantur. & hoc probat tribus exēplis. sc̄do tangit t̄pa nō permisceri q̄ deus distinxit: vbi signat t̄pa: Prīmū exemplū ē de semine q̄ si seminatur in indebito t̄pe non p̄fert fructum: vt si quis seminaret in iulio vel in augusto. vnde dicit sic in l̄ra. Cum p̄ q̄n graue sydus cācri illius signat. *stuat. i. iardescit: radijs p̄bebi. i. solis. tum. i. in illo t̄pe: qui credidit. i. cōmisit: lar/*

ga semina. i. coptosa semina: sul-
fis. i. cauernis terre negātib' sup/
ple sp̄e messis: talis elusus. i. fru-
stratus fide. i. beneficio. ceteris. i.
dee frugum pergat. i. accedat: ad
arbores quernas. i. quercium &
vescātur fructibus eorum. Tunc
ponit s̄m exēplum de floribus
quos hō frustra q̄rit t̄pe byema/
li: cū t̄ps eorum sit iuere. vnde dī-
cit in littera. Tu lecturus. i. colle-
cturus violas: nunq̄ petas. i. ac-
cedas purpureū nem'. i. floridaz
siluam: cum. i. q̄n cāpus stridens
id est sonās: campus iborruit. i.
horribiliter apparuit: seuis aq̄i-
lonibus id est crudelibus ventis
byemalibus. Tunc ponit tertius
exemplū & ē de vuis que mature
sunt in autūno: & iō frustra que-
ratur t̄pe vernali. vñ dicit si libe-
at frui vuis non queras auida. i.

probat tempore
Tum qui larga negantibus:

Sulsis semina credidit:

Elusus cereris fide.

Quernas pergat ad arbores.

Nunq̄ purpureum nemus. *probat 2o exo*

Lecturus violas petas.

Cum seuis aquilonibus. *inducunt figure*

Stridens campus inborruit.

Nec queras auida manu *cereris*

Vernos stringere palmites.

Quis si libeat frui.

Autumno potius sua *sedet*

Bachus munera contulit.

Signat tempora proprijs. *officijs*

Aptans officijs deus.

cupida: manu: stringere vernos palmites. i. vernaes vites: bachus deus vini poti' cōtulit sua mūera. i. vuas: autūno. i. t̄pe autūni. ¶ Mo. q̄ sydus cancri d̄z graue: qz sole existente in cancro homines grauātur nimio calore: quo t̄pe non est seminādū: qz ad hoc q̄ semē cōualescat requiritur humor: qui calor solis feruido t̄pe resoluitur & euaporat. ¶ Nota s̄z fabulas cū pluto rapuerat p̄serpinam: mater eius Leres querens ip̄az in terris & nō inueniens: denegavit hoibus b̄n̄ficiū frugū: & tūc hoies p̄gebant ad arbores quercium & comedebant glādes: & sic loq̄tur p̄bia i littera. ¶ Mo. de hoc q̄ dicit stridens campus dicit Dugu. q̄ strideo strides vel strido stridis est fortiter sonare vel dentes concurrere vel fren- dere. ¶ Signat t̄pa p̄p̄ijs. Hic oñdit p̄bia t̄pa non pmisceri: q̄ deus distinxit dicens. Deus signat. i. ornat t̄pa aptās ea p̄p̄ijs officijs: nec t̄pe deus patitur misceri vices. i. alteri nationes temporū: ita q̄ t̄pus vni officio deputatū cōueniat alteri: quas vices tempo- rum t̄pe coercuit. i. cōstrinxit. & addit sicut quercus aliquo t̄pe non debito frustratur in que- rendo: sic illud q̄ deserit certum ordinem p̄cipiti. i. festina via: illud non h̄z letos exit'. i. p̄sp̄er. euentū: sic a fili si p̄bia relicto debito t̄pe ministrasset. B. fortem medicinam: non fuisset p̄sp̄erata in medicando ip̄m. ¶ Nota q̄ per debitum ordinem res conseruātur in suo esse & in sui natura. & q̄ deficit ab ordine etiaz deficit ab esse. vñ Boe. quarto huius sc̄da p̄sa. Est enī q̄d retinet ordinem seruatq̄ naturā. q̄d vero ad hoc deficit: esse quod i sui natura situm est dereliquit: propter quod debitus ordo in omnibus est obseruandus. vnde poeta. Est ordo summa limes sapientis in arte. Ergo dicit p̄bia q̄d p̄cipiti via.

Prosa sexta

¶ Nota omne agens in agendo debet p̄stituere sibi bonum finem: q̄z ratione boni finis agēs meret̄: & ratione mali finis demeret̄. vñ poeta. Nō dat̄ extemplo bona post primordia merces. **¶** Logrua: sed rectus p̄mia finis bz. **¶** Lū igit̄ inordinatio impediāt boni finem si nis. ideo vitanda est.

¶ Prosa. vi. primi libri.

¶ Rurum igitur pateris: Nec ē sexta & vltima p̄sa huius primi in qua p̄bia inq̄rit

pe des *collorant*
Nec quas ipse coercuit;

calig *velori orome*
Miseri patitur vices;

Sic quod precipiti via.

bonos *uicis* *tries*
Certum deserit ordinem.

Zetos non habet exitus

Prosa sexta primi libri

Rurum igitur pateris: ne me pauculis rogationibus statum

tue mentis attingere atq̄ ten-

tare: vt qui modus sit tue curationis

intelligam. Boe. Tu vero arbitrati in-

q̄ tuo que voles vt responsurum roga-

to. Philosophia. **¶** Tu illa hūcine i-

quit mūdus temerarijs agi: fortuitisq̄

casibus putas. An nullū credis ei iesse

regimen ratōnis? Boe. Atqui inq̄ nul-

lo existimaueri mō vt fortuita temerita-

te tam certa moueantur. Verū op̄i suo

conditorē p̄sidere deuz scio: nec vnq̄

cām radicalē infirmitatis. **¶** Ex quibusdā interrogatiōib⁹. **¶** Et p̄mo p̄bia captat beniuolentiam Boe. Sc̄do p̄dit suas interrogaciones. ibi. tū illa. Dicit p̄mo ante q̄ adhibeā tibi remedia. ne p̄ nunquid: pateris. i. admittis me p̄biam. Primum pauculis rationibus. i. interrogacionibus attingere per cognitionem: atq̄ tēta re. i. rimari: statum. i. dispositiōnem tue mentis: vt intelligam. i. cognoscam quis sit modus tue curationis. i. sanationis: vero p̄ sed ego Boe. inq̄ id est dixi: tu philosophia rogato. i. interrogato tuo arbitrati. i. fm tuam voluntatem que voles: vt p̄ sicut: responsurum. i. volentem respōdere. **¶** Nota q̄ philosophia more boni medici non solū scrutatur causas doloris per signa extrinseca sicut medici per vrinā & pulsum: quia hec signa quandoq̄ fallunt: sed etiam scrutatur causas doloris. Boe. per respōsionem ad questiones. & primo

captat eius beniuolentiam reddendo ipsum attentum per hoc qd̄ dicit pauculis rogationibus. **¶** Nota q̄ infirmi habent naturalem impotentiam nihil patiendi: ergo ex facili cōturbant non solum per multas interrogaciones: sed ex vna sola. Volēs ergo p̄bia inuere paucas q̄stiones Boetio infirmo primo captat eius beniuolentiā. **¶** Tum illa. Dic p̄bia ponit interrogaciones. Sc̄do causas totius infirmitatis ex respōsionib⁹ Boetij recolligit. Tertio ostendit p̄mū curabile esse dando modū p̄cedendi circa curationē ei⁹. Sc̄da ibi. Quare plenissime vel egritudinis tue rationē &c. tertia ibi. Sed sospitatis actori. Pr̄o p̄bilosophia querit de mundi gubernatione. sc̄do de circūstantijs gubernatiōis. ibi. Sed dic mihi. Adhuc diuiditur: qz primo p̄bia querit. Sc̄do Boetius respōdet. tertio p̄bia eius respōsionem approbat dicens. Ego o Boeti putas hunc mundum agi. id ē regi temerarijs: qz p̄ & fortuitis casib⁹. i. euentibus. an. i. nūquid tu credis nullum regimen rōis. i. prouidentie diuine inesse ei mundo. Ego Boetius inq̄ id est dixi: atqui. i. certe: nō estimauerim id est putauerim vllō modo: vt tam certa entia moueantur. i. regant̄: fortuita temeritate. i. improuisa. sed scio deum conditorē. i. creatorē: p̄sidere suo operi id est sue crea-

Liber primus

flōi : nec dies fuerit vnq̄. i. in aliquo tpe: equi dies depellat. i. remoueat me Boe. ab hac
 veritate snie iā dicte. Tūc pb̄ia approbans eius r̄nsionē dicit. pb̄ia inquit. i. dixit. ita est. nā
 tu cecinisti. i. dixisti etiā illud: paulo ante. i. in quinto metro hui⁹ p̄m̄i: q̄ p̄ r̄. tu deplorasti
 i. planxisti: t̄m̄. i. solummodo: ip̄os hoīes esse exortes. i. carētes: vel non participes: diuine
 cure. i. diuine p̄uidētie. namq̄ p̄ q̄: tu mouebare. i. dubitasti de ceteris supple creaturis
 quin regerentur ratione supple
 p̄ouidentia dei: autem p̄o s̄:
 pape: est interiectio ammirantis
 ego ammiroz uehementer: q̄ tu
 locatus. i. positus in tam salubri
 sententia egrotas. i. langues: v̄z
 p̄o s̄: nos perscrutemur alti⁹. i.
 p̄fundius: ego nescio quid sup/
 ple sit illud: quod ego coniecto. i.
 opinoz abesse tibi: quid. i. aliqd
 ¶ *Nota* q̄ infirmitas Boe. par
 tim fuit ex ordinata affectione. i.
 quātū enim Boetius doluit de
 temporalium rerum amissione
 r̄ partiz fuit ex falsa existimatōe
 quantum ad duo. Existimabat
 em̄ malos homines esse felices
 r̄ potētes. sc̄do existimabat hoī/
 nes non regia diuina p̄ouiden
 tia: ergo pb̄ia inquit cām radi/
 calem: p̄pter quā Boetius inci
 dit in istas incōmoditates. r̄ q̄
 radix totius morbi fuit ignoran
 tia diuine gubernationis quātū
 ad homines: ideo p̄mo querit
 de mundi gubernatione. ¶ *Nota* q̄ Boetius innuit. duas rationes q̄ mundus regatur
 a deo. p̄nam ibi. Tam certa que talis est. Ea que sunt certa r̄ determinata non regunt
 a casu r̄ fortuna: cum regūmen talium sit incertum: sed entia huius mundi sunt certa: quia
 a certis causis producta. Sc̄dam rationem innuit ibi. Verum operi suo: que talis ē. Lau
 satum regitur a sua causa: sed deus est causa mundi: cum ab ip̄o dependeat celū r̄ tota na
 tura: ergo r̄c. ¶ *Nota* pb̄ia rationabiliter miratur q̄ Boetius credens mundum regi a
 deo putabat homines non regi ab ip̄o: quia posset philosophia sic arguere. Deus regit
 mundum fm̄ te Boeti. sed homines sunt p̄ncipalis pars mundi: sicut p̄ius dixisti in
 metro. operis tanti parsq̄ non vilis: ergo homines reguntur a deo. Sed dic mihi quoniam
 am a deo mundum regi. Dic philosophia querit de circumstantiis gubernationis mun
 di: secundo q̄ res gubernate diriguntur in suum finem: ideo sc̄do querit de fine rerum: r̄ q̄
 gubernatio dei fm̄ rei veritatem etiam est circa homines: ideo tertio querit de cognitione
 hominis. secunda ibi. Sed dic mihi. tertia ibi. Sed hoc quoq̄. p̄mo dicit. S̄o Boeti
 dic mihi philosophie quoniam non ambigis. i. non dubitas: mundum regi id est guber
 nari a deo: etiam nunquid aduertis id est cognoscis quibus gubernaculis mundus rega
 tur. Ego Boe. inq̄. i. dixi: vix nosco sententiam. i. intellectum: tue rogationis id est tue in

fuerit dies qui me ab hac sentētie verita
 te depellat. Pbi. Ita est inquit. Nam id
 etiam paulo ante cecinisti: hoīesq̄ tan
 tum diuine exortes cure esse deplora
 sti. Nam de ceteris quin ratione rege
 rentur nihil mouebare. Pape autē ve
 hementer ammiroz: cur i tā salubri sen
 tentia locatus egrotas. Verum alti⁹ p̄
 scrutemur nescio quid abesse cōiecto.

¶ Sed dic mihi quoniam a deo mundum regi
 non ambigis: quibus etiā gubernaculis
 regatur aduertis. Boetius. Clix inq̄
 rogationis tue sniam nosco: ne duz ad
 inquisita respondere queam. Philoso
 phia. Num inquit fefellit abesse ali
 quid per qd̄ velut biāte valli roboze in
 aīm tuū p̄urbationū morib⁹ irreperit

Prosa sexta:

interrogationis: nedum. i. adhuc: non quea. i. non possum: respondere ad inquisita. i. ad inter-
rogata: supple pbia inquit. i. dixit: non sefellit. i. non decipit: me supple pbiam abesse. i.
deficere tibi aliqd p qd velut byante. i. patete: robore. i. firmitate: valli munitiois: mor-
bus perturbationi irrepserit. i. subintraverit in tuu animu. q. d. nunquid enim veru fue-
rit qd predixit tibi aliquid abesse p quem defectum dolor intravit te sicut apertu hostiu

Sed dic mihi meministi ne qs sit rerum
finis quo ve totius nature tendat itetio.
Boe. Audieram inq: sed memoriã me-
roz ebetavit. **P.** Atq scis vnde cuncta p-
cesserint. **Boeti.** Noui inq deumq esse
respodi. **Pbia.** Et quid fieri potest: vt
principio cognito quis sit rerum finis
ignores. **Cleru** hi perturbationuz mo-
res et ea valentia est: vt mouere quidem
loco boiem possunt: euellere autem sibi
q totum extirpare non possunt.

M. q. deus no regit mundus
aliquibus gubernaculis extrise-
cis: q. sic no eet p se sufficientissi-
mus: sed regit ipm sua potentia
q attribuit patri: sua sapientia q
attribuit filio: sua pietate et cle-
mentia que attribuit spūs sancto
et de hoc patebit i secūdo huius.
M. Nota illd qd aliqs homo vix
intelligit alqo modo itelligit: li-
cet cū difficultate. **Ex** h ergo q
Boe. dicit se vix intelligere inter-
rogationem pbie innuit se aliquo
mō itelligere: tñ cū difficultate p-
pter dolorē opprimētē rationez
et id respōdere nō potuit. **M.**
qñ robur valli alicui munitōis

biat ppter aliquā rupturā in eo factā: tunc hostes ingrediuntur munitioē. sic a simili qñ
munitio rationis q animus minuit tanq vallū biat ppter defectum alicuius cognitionis:
tunc necessario pturbationes affectuū subintrant animum. **Sed** dic mihi meministi ne
dic pbia qrit de cognitione finis rez dicēs. **Dic** mihi ne. i. an meministi. i. reco: deris qs
sit finis rerum supple oim: ve p vel: quo. i. ad quē finē itetio toti nature tendat id ē labo-
ret. ego **Boe.** inq. i. dixit: audieram supple oim: sed meror. i. perturbatio: ebetavit. i. obscu-
rauit: memoriã. i. intellectum. **Atqui** p certo: scis vnde cuncta. i. oia entia: pcesserint. i.
pncipium suum habuerūt. ego **Boe.** inq. i. dixi noui: q. p et respondi deum esse pncipiū
oim rez. et dicit pbia: quid. i. quō pōt fieri hoc vt cognitio. i. noto pncipio. i. oim rez igno-
res. i. nescias quis sit finis rerum supple oim: rez p sed: hi mores perturbationum et ea
valentia. i. vigor vel ptās perturbationū est: vt quidē. i. certe: possint mouere hominē lo-
co. i. a stabilitate pfecte cognitionis: aut p sed non possunt euellere supple radicatus: q. p
et extirpare. i. eradicare sibi totum. **Notandum** pbia cōsequēter et rationabiliter querit
Boe. an cognoscat finem oim rez: quia finis est causa causar. et est optimum: cuius gra-
tia alia fiunt. propter quod ignorato fine nihil perfecte cognoscitur eoz que sunt ad fi-
nem. nam fin exigentiam finis cetera moderantur. **M.** quando principium et finis co-
incidunt in vnum: sicut in circulo: idē est principiu et finis: tūc videtur mirabile q tūc pnci-
piū cognoscat et finis ignoretur. cum ergo deus sit principium et finis oim rerū cognito
ipo sub ratione principij: videtur etiā cognosci sub ratione finis. q. autem deus sit prin-
cipium omnium patet: quia ab ipo deriuatum est singulis esse et viuere: primo celi et mun-
di. d. q. autem sit finis omnium patet: quia gratia eius omnia fiunt: et ad ipsum ordinan-
tur. nam in rebus constantibus ex arte et natura semper vilius est propter melius. deus
autem est optimum eorum que in natura sunt: ex probemio methaphisice. **M.** Nota
licet peturbati alqualem cognitionem rerum habeant: tamen impediuntur ne perfecte

Libri primus

cognoscant. licet ergo Boetius aliquantulum cognouerit deum esse principium rerum: tamen quod turbatus fuit: perfecte naturam huius principij non cognouit: et ideo ignorauit ipsum esse finem rerum. ¶ Nota quod passio est motus particule appetitiue sub fantasia boni et mali: sicut Frustratiu. secundo ethicorum. et hi sunt mores passionum. quod possunt homines mouere a stabilitate perfecte cognitionis. sed totaliter ipsum non possunt euellere ab omni cognitione. ¶ Sed hoc quoque respondeas velis. Dic

philosophia facit aliam interrogationem de cognitione humane nature dicens. Sed ego etiam velim: tu respondeas id est responsum des. hoc id est ad hoc: ne pro nunquid tu meministi id est scis te esse hominem? Ego Boetius inquit. id est dixi: quid id est propter quid: non meministi id est scierunt: et querit ulterius philosophia. Igitur ne id est nunquid: poteris proferre id est dicere: quid sit homo id est definitionem hominis. Respondet Boetius. Nunquid philosophia tu interrogas me hoc: id est hoc an. id est utrum sciam me esse rationale atque pro et mortale animal. ego Boetius scio et confiteor id est fateor me esse hic supple animal rationale et mortale. Et illa supple philosophia dicit. ne pro nunquid: nihil nouisti te esse aliquid quam animal rationale mortale. d. B. nihil supple. philosophia inquit id est dicit. iam ego scio alta causam supple quam ignorantiam diuine prouidentie vel maximam causam tui morbi. et tu dedisti id est cessasti: nosce. id est noscere quid sis. ¶ Nota licet homo sit mortalis sicut corpus: non tamen sicut animam intellectiuam: que est dignior pars hominis. Et quia Boetius dixit se esse nihil aliud quam animal rationale et mortale: ideo non quesuit nisi bona mortalia: de quorum bonorum amissione doluit non curans partem immortalem: scilicet animam rationalem. cuius debuit appetere bona immortalia: ideo philosophia dicit quod Boetius se non nouerit. ¶ Nota quod causa maxima morbi hominis: est seipsum ignorare: quia dicit Boetius secundo huius profa quinta: quod conditio humane nature est cum se cognoscat quicquid res excelsat. Cum autem nosce se desierit eadem natura infra bestiam redigatur. nam ceteris animalibus sese ignorare naturaliter est: hominibus vero uicio uenit. et dicit Themistius super de anima. Quid turpis est anime cum sit aliorum cognoscitiua: quod sui ipsius est ignara? Anima seipsum ignorans quomodo de alijs fida putabitur cognoscitiua: quasi diceret nullo modo. ¶ Quare plenissime. Dic philosophia ex dictis Boetij recolligit omnes causas totius infirmitatis eius dicens. Quare pro igitur ego philosophia inueni plenissime et perfectissime rationem id est causam: tue egritudinis. id est infirmitatis: vel inueni aditum. id est accessum: reconciliante so-

¶ Sed hoc quoque respondeas velim hominem: ne te esse meministi. Boetius. Quid mihi inquit meminerim? P. Quid igitur homo sit: poteris ne proferre? Boetius. hoc: cine interrogas: an esse me sciam rationale animal atque mortale. Scio: et id me esse confiteor. Philosophia. Et illa. Nihil ne te aliud esse nouisti? Boetius. Nihil. Philosophia. Jam scio inquit morbi tui aliam vel maximam causam quid ipse sis nosce. desisti. ¶ Quare plenissime vel egritudinis tue rationem: vel aditum reconciliande sospitatis inueni. Nam quoniam tui obliuione confunderis: et exulem te et expoliatum proprijs bonis esse doluisti: quoniam vero quis sit rerum finis ignoras neque

¶ Nota licet homo sit mortalis sicut corpus: non tamen sicut animam intellectiuam: que est dignior pars hominis. Et quia Boetius dixit se esse nihil aliud quam animal rationale et mortale: ideo non quesuit nisi bona mortalia: de quorum bonorum amissione doluit non curans partem immortalem: scilicet animam rationalem. cuius debuit appetere bona immortalia: ideo philosophia dicit quod Boetius se non nouerit. ¶ Nota quod causa maxima morbi hominis: est seipsum ignorare: quia dicit Boetius secundo huius profa quinta: quod conditio humane nature est cum se cognoscat quicquid res excelsat. Cum autem nosce se desierit eadem natura infra bestiam redigatur. nam ceteris animalibus sese ignorare naturaliter est: hominibus vero uicio uenit. et dicit Themistius super de anima. Quid turpis est anime cum sit aliorum cognoscitiua: quod sui ipsius est ignara? Anima seipsum ignorans quomodo de alijs fida putabitur cognoscitiua: quasi diceret nullo modo. ¶ Quare plenissime. Dic philosophia ex dictis Boetij recolligit omnes causas totius infirmitatis eius dicens. Quare pro igitur ego philosophia inueni plenissime et perfectissime rationem id est causam: tue egritudinis. id est infirmitatis: vel inueni aditum. id est accessum: reconciliante so-

Prosa sexta

speritatis. i. recuperade sanitatis tue: qd declarat. Ma p qz: qm tu cofunderis. i. cofusus es: obliuione. i. ignorantia tui ipsius: tu doluisti te esse exulem: qz p r: expoliatu. i. priuatu: p prijs bonis. i. diuitijs: qm p qz: tu ignoras. i. nescis quis sit finis oim: tu arbitraris. i. putas: neq. i. malos: atqz p r: nepbarios. i. iniquos hoies ee potetes: qz p r felices. Qm p qz tu oblitus es qb gubernaculis. i. regimibus ipe mudus regat: tu estimas. i. opina-

hoies atqz nepbarios potentes felices qz arbitraris. Qm vero quibus gubernaculis mundus regatur oblitus es: has fortunarum vices estimas sine rectore fluitare: magne non ad morbu mo: verum ad interitu qz cause. ¶ Sed sospitatis auctori grates: q te nondum totuz natura destituit. Habemus maximum tue fomitem salutis: veram de mundi gubernatione sententiam: q eam non casuum temeritati: sed diuine rationi subditam credis. Nihil igitur pertimescas. Ia tibi ex hac minima certe scintilla vitalis calor illuxerit. Sz qm firmitioribus remedijs nondum tepus e: vti:

ris: has vices. i. istas alternationes: fortunaz. i. rez fortuitaruz: fluitare. i. vagari sine rectore: iste sunt magne cause: non modo. i. non solu ad morbu: verum pro sed: sunt ad interitu. i. ad mortes vel ad perditione anime. ¶ Mo. homo seipm ignoras extra limites recte ratiois positus est: r talis dz exul: vt prius visum est. ¶ Mo. ta homo seipm ignorans tantu se estimando esse mortalem dolet de amissione reru mortalium. ergo dicit philosophia: quia tu obliuione confunderis: exules te r expoliatu p: oprijs bonis doluisti. ¶ Nota ex assecuratione vel perditione vltimi finis homo dicitur potens vel impotens ex quarto huius. qz ergo Boetius ignorauit vltimu finem: io putabat malos ee potetes. ¶ Mo.

Boetius ignorauit qb gubernaculis mundus regeretur: ideo ignorauit q de sua bonitate omnia disponderet: r ergo putabat vices fortunarum esse sine rectore. ¶ Sed sospitatis auctori grates. Hic philosophia ostendit Boetium esse curabilem dando modum procedendi circa curationem eius dicens. Tu des grates auctori sospitatis. i. sanitatis: q nondum. i. non adhuc: natura. i. vigo: naturalis: destituit. i. deseruit te: totum. i. totaliter nos philosophia habemus maximum fomitem id e radicem: tue salutis id est sanitatis: scilicet veram sententiam id est intellectum de mundi gubernatione: q tu credis eam supple gubernationem non esse subditam id est subiectam temeritati casuum supple fortuorum: sed diuine rationi. igitur nihil pertimescas iam tibi. Boetius ex hac minima scintilla. i. parua veritate illuxerit vitalis calor. i. ardor mere veritatis animam viuificans. Tunc dat modum procedendi circa curationem eius dicens. Sed quoniam pro quia: nondum. i. non adhuc est tempus firmitioribus remedijs vti: r constat. i. manifestum est ea esse natura mentium: vt quotiens abiecerint veras opinionones: induantur id est inuoluantur falsis opinionibus: ex quibus falsis opinionibus: caligo id est obscuritas: perturbationu id est passionum: orta id est creata: confundit illum verum intuitum id est cognicionem mentis: ego supple philosophia tentabo attenuare. i. remouere: paulisper id modicum hanc caliginem leuibus id est facilibus: qz pro r medio tribus fomentis id est medicinis: vt dimotis. i. remotis tenebris: fallaciarum affectionum id est falsarum opinionu vel passionu possis cognoscere id est intelligere: splendorem. i. claritatem: vere lucis. i. lucide veritatis.

Libri primus

¶ Nota sicut in morbo corporali vigete principali membro puta corde potest per medicinas introduci sanitas alijs membris: sed naturali calore destitute ipsum cor frustratur spe sanitatis. sic in morbo spūali manente in Boetio cognitione illius principij: q̄ deus gubernet mundū pōt. procurari salus quātum ad errorem in alijs. ergo dicit pb̄ia q̄si congratulando Boetio. debes reddere grates auctori sospitatis. **¶** Mo. qm̄ intellectus abijcit veram opinionem statim afficitur falsa opinione: quia intellectus non abijcit veram opinionem nisi si propter aliquam psuasionem p̄ contrarium. nihil autem cōtrariatur vero nisi falsum: id̄ intellectus nō pōt abijcere verum nisi accipiendo falsum. **¶** Nota te/ nebre affectionum impediunt rectum iudicium: qz tristitia stupefacit et corrūpit naturam: ex ebrietas. sed amor est odium peruertunt iudicium s̄m Ptholomeus in centilogio. Ire et cōcupiscentie venereoz maxime transmutant corpus et quibusdam infamijs inficiunt: septimo ethicoz. impedit ira aīn ne possit discernere verum s̄m Lathonem.

¶ Metrum. vij. primi libri.

Abibus atris condita nullum
lumen. Hic incipit septimū
et vltimum metrum bu/
sus primi quod vocatur metrum
adonicum ab inuente: dime/
trum a numero pedum: dactylicū
a pede predomināte. in quo me/
tro pb̄ia pbat per exempla q̄d

di. dicit em̄ pb̄ia q̄ caligo perturbationum impedit intuitum veritatis. hoc primo pbat pb̄ia trib' exēplis. sc̄do hortatur nos ad fugā pturbationū. ibi. tu quoq̄ si vis. p̄ma i tres sc̄dm tria exēpla q̄ patebunt. Dicit p̄mo sydera condita. i. abscondita: atris nubibus id est obscuris nubibus nullum lumen possunt fundere ad illuminādū terrā. tunc ponit s̄m exēplum. Si turbid' auster. i. obscur' vēr': voluēs. i. mouēs mare: misceat. i. cōmisceat cum sceno quod est in fundo: estū maris. i. feruorem: tunc vnda maris dudū. i. prius: vitrea. i. trans parens ad modum vitri: par. i. similis: serenis. i. claris diebus: mox. i. statim supple illa aqua facta sordida per statum venti resoluta sceno. i. elevato luto: obstat id est resistit: visibus. i. oculis non potentib' penetrare vndas maris. tunc ponit tertium exemplum. Amnis. i. flum' qui de altis montibus vagatur. i. discurrit: ille sepe resistit: id est reflectitur: obice. i. obiectione: soluti sari. i. rupti lapidis: rupe id est de monte. **¶** Nota similitudo quam pretendit pb̄ia est ista. Sicut sydera consueta nobis lucere et terram illuminare cessant hoc facere propter interpositionem nubium. obscurarum: sic intellectus et ratio que lucent

et eam mentium cōstat esse naturam: vt quotiens abiecerint mentes veras: falsis opinionibus induantur: ex quibus orta perturbationum caligo: verum illum cōfundit intuitū. Hāc paulisper lenibus mediocribusq̄ fomētis attenuare tentabo: vt dimotis fallacijs affectōnum tenebris: splendore vere lucis poscis agnoscere.

¶ Metrum. vij. primi libri.

Abibus atris Condita nullum
Fundere possunt Sydera lumen.
Si mare voluens Turbidus auster
Misceat estum vitrea dudum.
Parqz serenis Vnda diebus
Mox resoluta Sordida sceno
Visibus obstat. Quicqz vagatur
Montibus altis Desfluens amnis.
Sepe resistit Rupe soluti.
Obice sari. Tu quoqz si vis

Metrum septimum.

et illuminant hominem in cognitione veritatis impediuntur caligine per turbationum. ¶ Nota quod similitudo sancti exempli in hoc consistit. sicut aqua maris manente clara ad modum vitri visus potest eam penetrare et videre quae sunt sub aqua: sed si turbatur illa per ventum tunc obstat visus: sic animus hominis quietus non impedit iudicium rationis: sed si moueatur et turbetur affectione temporalium: statim obsistit rationi impediens eius iudicium. ¶ Nota quod similitudo terrae

Lumine claro Cernere verum
Tramite recto Cerpere callem.
Gaudia pelle: Pelle timores
Spemque fugato: Nec dolor assit
Nubila mens est: Vincitque frenis
Hec ubi regnant:

Explicit liber primus
Boetij de consolatione.

terrij exempli talis est. Sicut aqua currens de altis montibus libere recto tramite procedit et per obstaculum lapidis quod resoluunt de monte impeditur ne recte procedat: sic ratio libera non impedita recte iudicat. si autem ratio afficitur motibus affectuum: impeditur in iudicio et veritatis cognitione. ¶ Nota quod rupes est moles lapidea siue mons lapideus: sed saxum est pars resoluta a rupe. id est a monte. ¶ Tu quoque si vis. Hic philosophia

hortatur ad fugam perturbationum siue affectionum animi dicens. Si tu vis cernere. id est videre vel iudicare: verum id est veritatem: claro lumine. id est vera cognitione: et si vis etiam capere id est attingere: callem id est viam veritatis: recto tramite id est processu rationis: tunc tu pelle. id est repelle gaudia supple: que sunt de bonis presentibus: et pelle id est remoue a te timorem supple de futuro malo: et tu fugato spem supple: que est de bona fortuna: nec etiam assit dolor supple qui est de presenti amissione bonorum supple: que mens est nubila id est obscura vel operta: et vincit id est ligata: frenis id est ligamentibus. ubi id est in qua mente hec supple predicta regnant id est dominantur: scilicet gaudium de presentibus bonis: timor de futuro malo: spes de futuro bono: dolor de presenti malo. ¶ Nota sicut prius tactum est affectio est motus particule sensitivae sub fantasia boni vel mali animum afficiens: et rectum rationis iudicium impediens. Et sunt quatuor affectiones tales principales ad quas omnes alie reducuntur. scilicet gaudium: spes: timor et dolor: quarum sufficientia sic accipitur. Omnis passio vel est respectu boni vel mali. Si respectu boni hoc dupliciter: vel respectu boni presentis: sic est gaudium quod est de presenti bono. Si est respectu boni absentis: sic est spes que est de futuro bono. Si autem passio est respectu mali hoc dupliciter: vel respectu mali presentis: sic est dolor qui est de presenti malo: si est respectu mali absentis est timor qui est de futuro malo. ¶ Nota quod iste passionum non sunt pellende: ut non sint in animo hominis: quia vix inuenitur homo sine ipsis: sed sic sunt pellende ut non dominantur in homine. An sedare homini passiones ut non dominantur est hominis virtuosus: quia virtus consistit in moderatione passionum. Si autem regnant et dominantur in homine: tunc impediunt iudicium rationis. propter quod dicit. Eustratius super libro ethicorum. oportet reluctari contra passiones sensitivas: que si prevaluerint impediunt vires anime. Nota iste passiones et affectiones si ordinantur ad terrena: tunc non sunt nocue: attamen possunt esse meritorie et virtuose si fuerint ad debitos fines ordinate. An richardus in libro duodecimo patriarcharum dicit. Quod ordinatum et verum gradum tunc habemus quasi de veris et eternis bonis gaudemus. Etiam timor est virtuosus si fuerit ad deum ordinatus: quia scriptum est. Initium sapientie timor domini. Etiam idem Richardus dicit. Prima virtutum proles sine qua certus haberi non potest est

Liber secundus

timor dei. Itē spes vt dicit idē Richard⁹ efficā ordinata: si de indulgētia venie gñat. An dicit. vere ⁊ absq̄ dubio q̄to q̄s frequēt⁹ q̄toq̄ vebemētius de suo interno reatu dolo ⁊ re afficit tāto certior tātoq̄ securior. p spē de indulgētia venie efficit. Similiter dolor ē virtuosus qm̄ fit ad deplāgēdū culpā. vñ Richardus. Quāto q̄s vebemēt⁹ metuit penā quā meruit: tāto acerbi⁹ plāgit culpā quā fecit.

¶ Prosa p̄ma sc̄di libri.

¶ Ost h̄ paulisp̄ obticuit.

Hic est sc̄ds liber Boe.

de p̄solatōe pb̄ie q̄ cōti

nuat ad libz p̄cedentē i hūc modū. Postq̄ pb̄ia i p̄rio libro iue stigauit cās radicales infirmitatis B. in h̄ sc̄do p̄cedit ad ei⁹ curati nē. P̄rio adhibēdo sibi remedia leuia. Sc̄do remedia validiora i libris p̄sequētib⁹. hūc em̄ modū medicādi pb̄ia p̄misit. B. Et di uidit iste liber i. xvi. p̄tes: qz octo sunt p̄se ⁊ octo metra hui⁹ sc̄di. p̄tes in p̄cessu patebūt. qd̄ aut̄ i

qualibet parte agatur similiter videbitur. Prima prosa diuiditur. Primo ostendit Boe. qd̄ philosophi a egerit post predicta: ⁊ resumit vnam cām doloris Boe. secūdo pb̄ia pō nit quendam effectum fortune. Tertio excusat se de quodam. Quarto tangit oportunita tem medendi Boe. Quinto procedit ad leuia medicamenta eius. Secūda ibi. Intellego. Tertia ibi. Sed vt arbitror. Quarta ibi. Sed tempus est. Quinta ibi. Quid est igitur o Boe. Primo dicit. Post hec q̄ dicta sunt philosophia obticuit id est tacuit: paulisp̄ id ē modicum: atq̄: p̄o ⁊ vbi id est postq̄: collegit id est intellexit: meā attentionem id est dili gentiam modesta taciturnitate id est temperato silentio: exorsa est id est incepit loqui sic id ē taliter: si p̄o qz ego cognoui causas. i. rationes radicales: q̄. p̄ ⁊ habitū. i. dispositio nem: tue egritudinis. i. infirmitatis: tu Boe. tabescis. i. tristis affectuq̄ p̄o ⁊ desiderio prioris fortune q̄ sunt tibi p̄spera ea fortuna. mutata. i. variata ap̄ te: peruertit. i. mutauit statum. i. dispositionem: tui animi. i. tue mentis sicuti tu tibi fingis ¶ Mo. qz pb̄ia post pre dicta obticuit vt Boe. magis animo deliberato verba pb̄ie colligere posset ⁊ sibi respōde ret: qz fm̄ Senecā in p̄uerbijs. deliberare vtilia mora tutissima est. Deliberandum est dū q̄cqd̄ faciendū est. semel discute qd̄ audias: p̄ba quid credas: ⁊ ideo pb̄ia obticuit tanq̄ lassata ex questionibus prius motis. vnde Seneca libro de virtibus cardinalibus. nō sem per in actu scis: s̄ interdum animo tuo requiem dato: ⁊ requies illa sit plena sapientia et virtute. ¶ Nota de hoc qz dicit modestia taciturnitate duplex est taciturnitas. quedā mo derata. alia superflua. Ad moderata taciturnitas ē quando tacetur cum tacendum ē: de qua loquit̄ Sene. in p̄uerbijs di. Tene semper vocis ⁊ silentij tempamētū: tñ in hoc libenti⁹ te incūbe vt libenti⁹ audias q̄ loq̄ris. q̄ enim nescit tacere nescit loqui. Superflua taciturnitas ē qm̄ taceat cū loquēdū ē: de qua di. poeta. Nam nimū tacuisse nocet. ¶ Mo. qz B. in statu miserie non erat magnanim⁹: qz habuit aim̄ p̄uersum fortuna. Ad magnanim⁹ em̄ est qui contra difformes insultus fortune vnanimi mentis cōstātia militat s̄z albertū sup̄ p̄mo li. etbi. Et sene p̄ma epla ad luellū dicit. Primum argumentum compositae mentis existimo posse consistere ⁊ securi morari. ¶ Mo. qz pb̄ia dicit fortunaz esse mutatam circa B. sicut ip̄e fingit: hoc dicente p̄o tāto: qz fm̄ rei veritatem fortuna nō erat circa ip̄s muta ta sicut pb̄ia infra pb̄abit. ¶ Intellego multiformes. Hic pb̄ia pōit effectū fortune. d. Ego

Prosa prima libri secundi.

Ost hec paulisp̄ obticuit atq̄ vbi attentionem meaz modesta taciturnitate collegit: sic exorsa est. Philosophia. Si penitus egritudinis tue causas habituinqz cognoui: fortune prioris affectu desiderioqz tabescis: ea tantum animi tui statum sicut tibi fingis mutata peruertit.

Prosa sexta.

Intelligo. i. cognosco multiformes fucos. i. deceptiones: illius prodigij. i. fortune: et eousque
 .tandem scilicet ipsa fortuna exercet blandissimam familiaritatem cum his quos mittitur. i. laborat
 eludere. i. decipere: dum. i. donec confundat. i. enervat intollerabili dolore eos quos for-
 tuna insperata. i. sine spe: reliquerit. i. dimiserit: cuius scilicet fortune si tu Boet. reminiscere. i.
 recorderis naturam mores: ac pro etiam: meritum. i. dignitatem: nec etiam cognosces te Boet. Lea

Intelligo multiformes illius prodigij
 fucos: et eousque cum his quos eludere
 mittit blandissimam familiaritatem exercet:
 dum intollerabili dolore confundat eos
 quos insperata reliquit. *Quid si naturam
 mores ac meritum reminiscere. nec ha-
 buisse te in ea pulchrum aliquid nec amissis-
 se cognosces.* **S**icut arbitror: haud
 multum tibi hec in memoriam reuocare la-
 borauerim. Solebas enim presentem quod
 blandientem virilibus incessere verbis: eaque
 de nostro auditu prolatis insectabare
 sententiis. Verum omnis subita mutatio
 rerum non sine quodam quasi conflictu
 contingit animorum. Sic factum est ut tu
 quod paulisper a tua tranquillitate dicesseris

sua familiaritate decipit hominem et confundit: quod dicit Seneca in libro de consolatioe filij
 belte. Memine aduersa fortuna committit nisi quem secunda decepit. et dicit in prouerbij.
 fortuna que nimium fouet hunc stultum facit. fortuna nulli semel obesse contenta est. fortuna vitrea
 est: dum splendet fragitur. Et Sene. iij. epistola di. Memine eo fortuna puerit ut non tantum illi
 minaretur quantum promiserat. noli huius tranquillitati confidere. memento quod mare evertitur et
 eodem die ubi iusserunt nauigia absorbentur. **S**icut arbitror haud. *Hic proba excusat se de
 quodam di. Sed ut ego proba arbitror. i. opinor. haud multum. i. non multum laboraue-
 rum reuocare. i. reducere tibi hec supple predicta de moribus fortune in memoriam. enim
 pro quod tu solebas. i. consuetus fuisti: presentem. i. astantem fortunam: quod pro et blandientem id est applau-
 dentem: incessere. i. arguere: virilibus. i. asperis verbis: quod pro et insectabare. i. persequeris eam
 fortunam: de nostro auditu id est de nostra informatione: prolatis. i. pronunciatas senten-
 tiis: verum pro sed omnis subita id est festina mutatio: non contingit id est aduenit: sine
 quodam conflictu id est turbatione animorum: sic. i. taliter factum est. i. de te ut tu disces-
 seris paulisper. i. modicum a tua tranquillitate. i. a tue mentis quiete. **N**ota quod sapiens
 et magnanimi est contra fortunam constanter militare et non pusillo animo succubere. vnde
 Sene. libro de clementia di. Magnos viros qui maligne fortune succubere nesciunt
 et aduersas res sue virtutis experimenta faciunt. Nam sicut aristotelem primo ethicorum.
 Sapiens scit bene ferre fortunam: quod habet se sine vitupio sicut tetragonum. corpus enim*

fortuna habuisse aliquid pulchrum
 nec amississe: et pro consequens de amissio-
 ne et nihil est dolendum. **M**o. quod
 prodigium est miraculum preter solitu-
 tum cursus nature pueniens. et dicitur
 prodigium quasi porro produens
 boies in admirationem. vel similitudine
 gutionem prodigium est monstrum ad
 vastandum paratum a prodigio gis.
 quod est vasto as. fortuna autem
 potest dici prodigium primo: quod ducit
 boies in admirationem eo quod bonis
 mala et malis bona tribuit. vel dicitur
 prodigium secundo modo: quod vastat
 animo hominis. prospera enim fortuna vastat
 stat animo hominis per nimiam sollicitu-
 diem: aduersa per nimiam desolatio-
 nem. **M**o. sicut in vna signifi-
 catione dicitur color superpositus na-
 turali color. et ponitur pro decep-
 tione: quod talis color decipit visum
 cum facit mulierem difforme appa-
 rere pulchram. **M**o. quod fortuna

*vide in
 p. habere*

Liber secundus.

tetragonum quocūq; p̄icitur firmiter stat: sicut animus sapiētis constans p̄manet qua
cunq; fortuna eminente. ¶ Nota q̄ quies animi fit p̄ sedationē passionū q̄ causatur ex
ordinatione rationis cū deliberatione: sed subite mutationes p̄ueniunt deliberationem
rationis: iō mutāt ⁊ turbāt animū. p̄pter q̄ dicit pb̄ia. oīs subita mutatio rez nō cōtin
gīt sine cōflictū aīoz. ¶ Sed t̄ps ē te baurire aliq̄d. Hic pb̄ia t̄agit oportunitatē medēdi

ip̄m boetiū dicēs. Sed t̄pus ē. i.
īstat te boe. baurire. i. recipere: ac
p̄ etiā degustare aliq̄d molle. i.
facile: atq; p̄ ⁊ iocūdū. i. dele/
ctabile: q̄d lene vel delectabile
trāsmisus ad interiora. . s. tui ani
mi fecerit viā validioribus bau
stibus. i. fortiorib; remedijs. igr̄
p̄ ergo suadela. i. persuasio: rbe/
torice dulcedinis. i. rhetorici or/
natus: assit. i. sit p̄sens: q̄ rbe/
torica p̄cedit tātum id ē solummo/
do: tunc recto calle id est recta viā
non deserit id ē relinquit: nostra
instituta. i. documēta. Lūq; bac
f. retborica: musica id ē ars me/
trica: vernula. i. famula: nostrī la
ris. i. nostre dom; . s. assit ⁊ succiat
i. decātet: nunc. i. aliq̄n leuiores
modos. i. faciliores vsus. ⁊ nūc

¶ Sed t̄p̄ est nūc baurire te aliq̄d
ac degustare molle: atq; iocūdū q̄d ad
interiora trāsmisum valdioribus bau
stibus quidē viā fecerit. Assit igitur rbe/
torice suadela dulcedinis q̄ tunc t̄m calle
recto procedit nostra instituta non de/
serit. Lūq; bac musica laris nostriver
nula nūc leuiores (nunc grauiores mo/
dos succinat. ¶ Quid ē igitur o homo
q̄d te ī mesticiā luctūq; deiecit? Nouus
credo aliq̄d inusitatumq; vidisti.
Tu si fortunam putas erga te esse mu/
tatam: erras. Hic semper eius mores
sunt: ista natura. Seruauit circa te

i. aliq̄n grauiores. i. difficiliōres. ¶ Mo. q̄ pb̄ia inuitat duas sc̄ias ad citratōem boetiij. s.
rhetoricā ⁊ musicam. Rhetoricā inuitat ratione prose in qua vtitur rātionibus persuasi/
uis rhetorici coloribus adornatis. Musica inuitat p̄pter metz. nam sicut in musica
vtimur arsi ⁊ thesi. i. cōcordi eleuatione ⁊ depressione vocis: sic similiter in metro vtimur
eleuatione q̄n producte syllabe eleuātur: ⁊ vtimur depressione q̄n breues syllabe depmū/
tur q̄dā cōcordia p̄potiōali. ¶ Mo. d. Tul. in p̄mio rhetorice sue q̄ eloquētia sine sapia
plurūq; obesse pōt: nūq; aut̄ p̄desse. cū igr̄ rhetorica sit sc̄ia eloquendi ornate: ipsa non
p̄dest sine sapientia. Ideo dicit pb̄ia q̄ rhetorica: tunc p̄cedit recto calle q̄n non dese/
rit n̄ra instituta q̄ sunt instituta ⁊ documēta sapie. ¶ Quid ē igr̄ o homo. Hic pb̄ia adhibet
B. leuia medicamēta. Abi nota q̄ leuia medicamēta siue remedia d̄nr rōnes sumpte fm̄
cōem vsū hoīz psuadētes nō eē dolēdū de aduersitate fortunē. Remedia aut̄ validiora sūt
rōes q̄ sunt cōem op̄inonē hoīm ostēdētes q̄d sit summū bonū ⁊ in quo cōsistat: ⁊ quō
ad ip̄m pueniatur: ⁊ q̄ mali sunt ipotentēs ⁊ boni potētes ⁊ similia. P̄rio ergo ostendit
pb̄ia nō eē dolēdū de fortuna: qz seruat p̄p̄riā naturā circa ip̄m: ⁊ hoc ostendit q̄nq; ra/
tionibus psuasiuis. secundaz ponit ibi. Si probas. tertiaz ibi. An v̄o. q̄rtam ibi. q̄d si nec
quintā ibi. Postremo equo ⁊c. P̄ria rō talis ē. Nullus in mesticiā ⁊ luctū deiecit nisi p̄
aliq̄d nouū ve inusitātū cōtingēs circa ip̄m: s; mutatio fortune nō est aliq̄d nouū vl̄
iusitātū: q̄ eius mutatio nullū d; deijcere ī dolorē. d. ergo ī littera. igr̄ o hō. i. tu boe. q̄d
ē illd; q̄d deiecit. i. p̄stravit te ī mesticiā: qz p̄ ⁊ luctū: ego pb̄ia: credo q̄ tu boe. vidisti ali/
q̄d nouū: qz p̄ ⁊ inusitātū. i. icōsuetū supple contingere circa te. tu Boe. putas. i. existi/
mas ipsam fortunam esse mutatam id est peruersam a sua natura erga id est circa te. erf

Prosa prima

ras. i. false estimas: qz hi semper sunt ei⁹ mores. ista e natura eius q nunc sit aduersa: nunc prospera. ipsa fortuna seruauit circa te potius propriam constantiam in ipsa sui mutabilitate: quia mutatio fortune e sua constantia. talis enim erat. s. mutabilis: cum tibi blandiebat. i. adulabatur. cum tibi alluderet illecebris. i. delectationibus false felicitatis. i. prosperitatis: tu dependisti. i. cognouisti: abiguos vultus. i. dubias facies: cecum numinis. i. cece dee fortune: q. s.

proprias potius in ipsa sui mutabilitate constantia. Talis erat cum tibi blandiebatur: cum tibi false illecebris felicitatis alluderet: dependisti ceci numinis ambiguos vultus. Que sese adhuc velat: alijs tota tibi prospus innotuit. ¶ Si perbas vtere moribus neqaris. Si perfidia perhorrescis: spne atqz abijce pnciosa alludentem. Nam que nunc meroris tibi causa tantre: hec eadem tranquillitatis esse debuisset. Reliquit enim te qua non relictura nemo vnq poterit esse se-

fortuna adhuc velat. i. occultat: sese. i. seipam alijs sup. hoibus: tñ applaudendo eis prosperitate: ipsa tibi tota innotuit. i. manifesta e: p. s. i. omnino. s. prosperitate et aduersitate. ¶ Mo. q illecebra bre. e delectatio carnalis illicita hoiem alliciens: lz inueniat pro quacumqz alia delectatione. ¶ Mo. sicut bestia vel auicula vl piscis delectationis spe decipit: sic ho delectatione prosperitatis fortune fallaciter irretit. vñ Sene. viij. ep. lamo vitate qcumqz casus tribuit: ad oē fortunū bonū suspiciosi pauidiqz subsistite. nā fera et piscis spe aliqua oblectate decipit. ¶ Nota delectationes fortune

sunt false. nam fm be. Aug. prospera huius mundi aspitatem habent veram: iocunditate falsam: ce tū dolorem: incertam voluptatē. ¶ Mo. pbia appellat fortunā secū numer. ¶ Duguitio dicit: q numē est virtus dei vel ipse deus vel dei ptās vel maiestas. hic aut accipit p dea: qz antiqui fortunam colebant. ¶ Mo. q fortunā dicit esse cecā. dicit Tullius in lib. de amicitia. fortuna vt medicus ignarus multos excecauerat: nō q ipsa ceca sit: s; eos cecos plerumqz efficit quos cōplexa est. ¶ Mo. q fortuna antiqz depungebatur duplici frōte: calua et capillata. p caluā designādo aduersitatē. p capillatā prosperitatē: ergo dicit pbia de p̄hendisti ambiguos vultus fortune. ¶ Si perbas vtere moribus. ¶ Mo. ponit scdm rōez q talis e. de illius amissione nō est dolendum qd e pnciosum: et quo hito ho nūq e securus: fortuna e hmoi vt tāgit in lra: ergo et. dicit ergo. Si perbas. i. app: obas fortunā vtere moribus eius: ne qraris. i. conqraris: si perhorrescis. i. p̄timefcis p̄fidā: spne atqz abijce fortunā alludentē. i. ludendo inferentē tibi pnciosa. i. dānosa. nā fortuna q nūc e tibi cā tāti meroris p sui absentia h eadē debuit tibi eē cā tranquillitatis. i. securitatis p sui p̄ntiam: s; nō fuit. em p: fortuna reliqt te qua nō relictura nemo vnq poterit eē securus. ¶ Mo. circa h qd dicit pnciosa alludentē. d. Sene. ludit fortuna cū suis moribus et q dedit aufert: et q abstulit reddit. nec vnq tutius est illam experiri q cū locum iniurie nō habet. ¶ Mo. q securitas maxime hoiem delectat: ppter quod est appetenda. ¶ An Sene. vi. epistola. Nec me res vlla delectabit: lz sit eximia et salutaris q q mibi reor securus sum. ¶ Nota q prosperitas fortune non reddit hominem securum: qz. d. Sene. Adnumera fortune amica putabis. insidie sunt: qsqz vīm tutā vitā agere volet q plurimū pōt fortune bñficia deuiter: i qbus miserrimi fallunt. hre putam⁹ honores in p̄cipitia cursus iste deducit. ¶ Mo. Sen. i. de re medijs fortunoz. Exoneravit te fortuna si intelligis: et tutiore loco posuit dānū putas remedium e. clamas q opib⁹ expoliat⁹ es tuo victo. ista tibi iactura tā grauis e non tā mo

queraris:

Libri primus

leste ferres si tanquam perditurus habuisses. ¶ An vero tu preciosam estimas. Hic proba ponit ter-
tia ratio que talis est. Illud non est putandum preciosum et carum quod non est mensuratum et suo recessu est afflictum:
sed fortuna est huiusmodi: ergo non est reputanda preciosa et cara: et propter hoc non est dolendum de eius amissio-
ne nec gaudendum de eius possessione. unde dicitur in littera. Vero pro sed an tu estimas felicitatem ha-
bituram. id est recessuram super. esse preciosam: et fortuna propter hoc est cara tibi: nec est fida manendi. et cum discesserit
est allatura. id est adductura merorem

quasi diceret non debet estimari pre-
ciosa. ¶ Nota quod appellat fortu-
nam felicitatem quia secundum Aristote-
lem. fortuna vel est felicitas vel est
proxima felicitati. unde in libro de
bona fortuna dicit Aristoteles. quod non
contingit esse felicem sine rebus ex-
terioribus quarum fortuna est do-
mina: et hoc intelligendum est de fe-
licitate politica et non speculati-
ua que consistit in actu sapientie.

¶ Nota fortuna discedens inducit
merorem: quod dicit Seneca in libro
de tranquillitate animi. Letiores
reliquit quos fortuna nunquam pro-
spexit quam quos deseruit. et Boetius
postea dicit quod infelicissimum ge-
nus infortunij est felicem fuisse.

¶ Quod si nec ex arbitrio retineri. Hic ponit quartam rationem que talis est. Illud quod est indicium
future miserie: nec est carum ne preciosum nec pro consequens de ipso dolendum: fortuna est huiusmodi sicut
tangit in littera. unde dicit quod fortuna si nec potest retineri. id est haberi ex arbitrio. id est secundum volunta-
tem. et ipsa fugiens. id est recedens facit calamitosos. id est miseros: quod aliud est fortuna fugax quam quod-
dam indicium. id est signum future calamitatis. id est miserie enim propter quod nec sufficit intueri. id est inspicere
illud quod situm est. id est positum ante oculos. id est quod est presens. verum pro sed prudentia. id est homo prudens
metit. id est mensurat: exit. id est fines reum: quod pro et eadem mutabilitas. id est instabilitas in alterutro. id est ad-
uersitate et prosperitate: nec facit minas. id est insidias fortune esse formidandas. id est timendas
nec facit blandicias esse exoptandas. id est desiderandas. ¶ Nota quod calamitas est miseria cum
aliquis nihil habet nec in re nec in spe: et est dicta a calamo qui est vacuus et inanis. ¶ Nota
quod non sufficit solum intueri presentia: sed etiam futura: quod licet quicquid prima salua tiant iudicia vl-
tima tamen alterius saporis inquinamenta permanebunt. hec in fine de disciplina scholarum.
et Tullius. ij. rhetorice dicit. Errant qui in prosperis omnino impetum fortune putant effugisse.
sapienter cogitant in temporibus prosperis: causas aduersas reformidant. et Seneca de quatuor
virtutibus cardinalibus dicit. Si prudens est animus tuus tribus temporibus dispensetur pre-
sentia ordina futura provide: et preterita recordare. Nam qui nihil de preterito cogitat
perdit vitam. Qui nihil de futuro premeditatur per omnia incautus incedit pone ante
animum tuum mala futura et bona: ut ista possis sustinere et illa moderari. et Gualfredus in
poetria. Exemplo sirenes habe docearis in illis. Sub meliori statu semper peiora caue-
to. Nulla fides rerum sequitur post mella venenum. Et claudit nox tetra diem nebuleque
serenum. ¶ Postremo equo animo. Hic ponit quintam rationem que talis est.

Quicumque alterius iugo se submittit oportet quod mores eius patienter sustineat: sed homo ad

curus. ¶ An vero tu preciosam estimas
abituram felicitate: et cara tibi est fortuna
presens. Nec manendi fida et cum disces-
serit allatura merorem. ¶ Quod si nec ar-
bitrio retineri potest: et calamitosos fugi-
ens facit: quid est aliud fortuna fugax quam
future quoddam calamitatis indicium? Ne-
que enim quod ante oculos situm est: sufficit
intueri. Rerum exitus prudentia metitur:
eademque in alterutro mutabilitas nec for-
midandas fortune minas nec exoptan-
das facit esse blandicias. ¶ Post-
remo equo animo tolles oportet

Prosa prima:

fecit tione spaliū submitit se iugo fortune: ergo oportet q̄ mores fortune patienter tole-
ret. unde sicut iniuste agit qui vult imponere legem dñe sue: ita volens imponere legem
fortune agit iniuste. hanc rationem pretendit in littera. Secundo declarat dictum suum
per quedā similia ibi. Si ventis. Primo dicit. Postremo. i. vltio dicā q̄ oportet: vt tu tole-
res. i. patiaris: equo aīo. i. cōstanti aīo: quicquid geritur. i. sit intra archā fortune. i. itra mū-

tet quicquid itra fortūe archā geritur cū
semel iugo ei⁹ colla submiseris. Qd si
manēdi abeūdiq; scribere legem velis:
ei quā tu tibi dominam sponte elegisti:
nōne tu iniuriosus fueris ⁊ impatiētia tuā
fortē exacerabis: quā permutare non
possis? ¶ Si ventis vela committeres:
nō quo voluntas peteretis quo flatus
pelleret p̄moueris. Si aruis semina
crederes feraces iter se ānos sterilesq;
pēsares. Fortūe te r̄gēdū ddisti: domie

dum: cum semel submiseris. i. sub
iugaueris colla scz tua iugo for-
tune appetendo temporalia tan-
q̄ p̄mia tuorum meritorū: q̄
p̄ sed si velis scribere id est scri-
bēdo imponere legem manēdi ⁊
abeūdi et quam tibi dominam
sponte elegisti: nōne fueris iniu-
riosus: ⁊ impatiētia id est p̄ tuā
impatiētiam: exacerabis id est
argues: fortem. i. fortunam quā
non possis permutare. ¶ Mo. q̄
p̄bia mundū appellat archā for-
tune: quia sicut in archa tritura-
do torquent manipuli: sic fortu-
na in mundo torquet hoīes: nūc
prosperitate nunc aduersitate ro-

tando. ¶ Mo. circa hoc quod dicit. nonne iniuriosus fueris q̄ iusticia est libertas animi
tribuens vnicuiq; qd suum est scdm suā dignitatem: deo amorē ⁊ obedientiā: maiorē reue-
rentiā: pari concordiā: ⁊ minorē disciplinā. si ergo famul⁹ vellet imponere legem dñe sue
cui tenetur exhibere reuerentiā operaretur contra iusticiā. ¶ Mo. quicumq; afficitur bonis
exterioribus ⁊ mutatur fm̄ mutationem eorum d̄ esse subiectus fortune: ⁊ colla sua iugo
eius submittere: qz fortuna est dñā bonorū exteriorū. talis aut̄ fuit Boe. ergo iniuriaba-
tur fortune volens iponere legē manēdi ⁊ recedēdi. ¶ Si ventis vela cōmitteres. Hic p̄-
bat dictū suum p̄ qdam similia: scz q̄ fortuna nō sit in ptate hoīs dicens. Si cōmitteres ve-
la nauis ventos tu p̄moueris. i. duceris: non quo voluntas tua peteret. i. desideras-
ret: sed quo flatus venti te pelleret. Si crederes. i. cōmitteres semina aruis. i. agris: nō pen-
sares. i. iudicares annos feraces. i. fertiles: q̄ p̄ ⁊ steriles inter se: ita q̄ non haberes il-
los annos in ptate tua. a fili tu ddisti te regendū fortune: oportet q̄ obtemperes. i. obe-
dias moribus dñe tue: vero p̄ sed: tu conaris. i. laboras: retinere impetum. i. cursum voluē-
tis rote. i. mobilis fortune ⁊ frustra laboras. ¶ Stolidissime omnium mortalium nescis
q̄ si fors. i. fortuna: incipit manere. i. stabilis esse: q̄ tūc desistit. i. desinit esse fors. Sicut enī
non simul stant q̄ aliquis sit homo ⁊ non sit rōnalis: sic non stant simul q̄ sit fortuna ⁊
non sit mutabilis. ¶ Nota q̄ sicut cōmittens velum vento amplius non est in potestate
sua duci quo vult: sed fm̄ impetum venti ducitur: ⁊ sicut cōmittens semina agro non ē in
ptate eius q̄ proueniant anni fertiles vel steriles: sic a simili qui committit se fortunē d̄
est in ptate sua vt habeat fortunam p̄perā vel aduersam. ¶ Nota circa hoc q̄ dicit vol-
uentis rote q̄ antiquitus fortuna depingebatur cū rota hac rōne. nā in rota sunt quattuor
diuersitates. vna pars est summa. alia infima. tertia de qua summo descenditur ad ynum
quarta qua de ymo ascenditur ad summum. Similiter in hominibus inueniuntur quattuor
varietates. quidam enim sunt in summa prosperitate: ⁊ tales sunt eleuati in rota fortune

1. ferens p̄mū
p̄mū

Liber secundus.

Alij sunt in summa aduersitate: et tales iacent deiecti sub rota. Tertij declināt de prosperitate in aduersitatem: et tales descendunt de summitate rote. Quarti pro cedunt de aduersitate in prosperitatem: et tales ascendunt rotā fortune. vñ eleuatus i rotā a fortune dicit glorioz elatus. descendens dicit. descēdo mortificatus. deiectus dicit. In fine are rotor. ascendens dicit. **Let'** ad alta uehor. ¶ **Mo.** q natura nō assuescit i dū. nā si lapis mille fies p̄iciatur sursum nō assuescit ascendere sursum: cū natura eius sic descēdere. Sicut ergo esset stolidissim' q̄ laboraret alicui auferre sui naturā: sic stolidus ē qui laborat fortune auferre mutabilitatem q̄ ē eius natura: ergo dicit p̄bia. at oim stolidissime.

¶ **Ad** metrum primū secundi libri.

Ec cū supba uerterit uices dextra. Hic incipit primum metrum hui' secundi

di qd̄ dicitur yponauticū ab iuētoze: quia labor nautarum cātu huiusmodi metri subleuat. et dicitur iambicū a pede p̄domināte est at iamb' pes dicitur trocheo cōstās ex p̄ia breui et vltima lōga. et dicitur metrum trimetrum: licet

enim hoc metrum habeat sex pedes: tamē computando duos pedes pro metro erit metrum trimetrum. In quo metro p̄bia describit mores fortune dicens. Cum hec. s. fortuna uerterit uices. i. alternatiōes prosperitatis et aduersitatis supba dextra: et cū ferē more euripi. i. maris: estuantis. i. inundantis: tunc fortuna seua. i. crudelis: p̄terit. i. conculcat reges dudum tremendos id est metuendos: et ipsa fallax subleuat de aduersitate hominem: vultum uicti id est depressi: nec ipsa audit fletus nec curat miseros. i. pauperes: et ipsa existens dura quia non flectitur ad voluntatē hominū: ridet. i. deridet: vltro. i. spontanee gemitus supple miserorum quos fecit. sic illa ludit: sic probat id est experitur suas vires et ipsa monstrat suis magnum ostentum id est miraculum: si quis uisatur vna hora stratus id est aduersitate depressus: et felix id est prosperitate eleuatus. q. d. fortuna uidetur exhibere suis. i. hominibus qui bonis eius inbiant magnū miraculum: qñ aliquis subito uidetur mutari de aduersitate in prosperitatem et reuerso. ¶ **Nota** q fortuna dicitur superba eo q nullum ueretur: nec aduertit probitates nec maliciam alicuius: et sic uocatur more superborum obaudit. ¶ **Nota** q euripus secundum aliquos est ventus turbinis: et dicitur euripus quasi eurus rapidus: et est eurus nomen venti. Secundum alios autem et forsan melius euripus est brachium vel sinus maris cui' decursus est incertus et propter incertitudinem sui cursus frequenter periclitantur ibi naues. et dicitur ab eu quod est bonum et ripa quasi bona ripa per contrariū. sicut ergo cursus euripi estuantis ē incertus: sic et mutabilitas fortūe. ¶ **Nota** de operatione fortūe qualiter hos eleuat et hos deprimat: loquitur Alan' in antiochiano dicens. Precipites mouet illa rotā motusq̄ laborum. Nulla quies claudit nec sistunt oia motu. Hos premit hos eleuat: hos deijcit erigit illos. Logit et in varios homines descendere casus. et samariensis alias pauper benricus.

morib' oportet obtemperes. Tu uero uoluetis rote impetū retinere conaris. At omniū mortalium stolidissime si manere incipit fors esse desistit.

¶ **Metrum** primū secundi libri.

Ec cū supba uerterit uices dextra: Estuantis more fertur euripi.

Dudū tremendos seua proterit reges. Humileq̄ uicti subleuat fallax uultuz. Nō illa miseros audit baud curat fletus. Vltroq̄ gemit' dura quos fecit ridet. Sicq̄ illa ludit: sic suas probat vires.

Prosa secunda.

Quicquid agas: quicquid dicas: quicquid patiaris. Non facis ut retrahas quae mea dextra trahit. Sic ego prius venerandaque sceptrata tenebo. Et pro velle meo mel tibi felix dabo.

¶ Prosa secunda secundi libri.

Ellem autem pauca tecum. *hic incipit prosa secunda huius secundi in qua probatur Boetio non esse conquerendum de fortuna: quia nihil sibi abstulit: et introducit*

fortuna alloquente boetio. et diuidit quia primo persuadet Boetio. introductione fortune. Secundo introducit eam ibi. quod tu o homo. primo probatur di. D. Boetio. ego probatur velle tecum pauca agitare. i. discutere. et bis ipse fortune. tu vero animaduerte an ius id est iusticia postulat boetio.

Magnamque suis monstrat ostentum.
Siquis visat vna strat' ac felix bona.

¶ Prosa secunda secundi libri.

et nota quod similitudo orationis quae generat fastidium: ideo quae ipsam oportet mutare. vnde Tullius in libro rhetorice dicit. sermonem in dicendo commutari oportet: ut facile satietas varietate vitetur. ideo probatur hic variat orationem per introductionem noue personae videlicet prosopeya: que figura a Tullio vocatur conformatio. persuadet igitur probatur probatur Boetio. introductione fortune. dicens. Ellem autem etc.

Elle autem pauca tecum fortune ipsi verbis agitare. Tu igitur an ius postulet animaduerte.

Quid tu o homo ream me quotidiana nis agis querelis. Quam tibi fecimus iniuriam? Que tibi tua detraxi? bona? Quouis iudice de opum dignitatibusq; mecum possessione contendere. Et si cuiusquam mortalium proprium quid horum esse monstraueris: ego ea tua fuisse que repetis sponte concedam. Cum te matris utero natura produxit modum rebus omnibus in opemque suscepit: te meis opibus fouit: et quid te nunc impatientem nostri facit. fauore propria indulgentius educaui. Et omnium que mei sunt iuris affluentia et splendore circumdedi. Nunc mihi retrahere manum libet. habes gratias velut usus alienis. Non habes ius querere: quicquid tua perdidisti pro?

¶ Nota quod similitudo orationis quae generat fastidium: ideo quae ipsam oportet mutare. vnde Tullius in libro rhetorice dicit. sermonem in dicendo commutari oportet: ut facile satietas varietate vitetur. ideo probatur hic variat orationem per introductionem noue personae videlicet prosopeya: que figura a Tullio vocatur conformatio. persuadet igitur probatur probatur Boetio. introductione fortune. dicens. Ellem autem etc.

¶ Quid tu o homo. Hic probatur introducit fortunam alloquentem Boetio. quae ostendit querimoniam esse iniustam: quia nihil sibi abstulit. Primum ergo fortuna ostendit quod nihil Boetio iniuste abstulit. secundo quandam responsiones Boetio. excludit ibi. An tu mores. Primum ergo facit quod dictum est: et tunc secundo respondet tacite questionem primo dicit fortuna ad Boetio. Quid tu homo quid agis id est veras vel facis: meream quotidianis

id est assiduis querelis. q. d. facere non deberes. quam tibi fecimus iniuriam? q. d. nullam. que tua bona tibi detraxi? q. d. nulla. contende mecum in iudicio de possessione opum et dignitatum coram quocumque iudice: et si non monstraueris aliquid esse proprium horum bonorum cuiusquam mortalium: ego sponte concedam tibi ea que repetis fuisse tua. quae autem non sint tua nec alicuius hominis propria probabo tibi: quia cum natura produxit te de utero matris: ego suscepit te nudum et inopem id est carentem omnibus rebus: et fouit te meis opibus: et ego propria id est prompta: educaui id est nutritui te: indulgentius id est clementius: fauore id est gratia mea: quod te nunc facit impatientiam nos

Libertus secundus.

fratris. i. contra nos: quod si Boetius a principio non fuisset nutritus prosperitate fortune non fuisset impatiens de amissione eius. et subdit. Ego circumdedi te affluentia et splendore omnium bonorum que sunt mei iuris. i. patris: nunc autem libertus id est placet mihi retrahere manus. tu habes gratiam. i. mihi referre grates tanquam usus alienis. non habes ius querere. quamquam tua perdidideris. ¶ Quid ergo ingemiscis querulando? nulla tibi a nobis illata est violentia. opes honores et cetera talium sunt mei iuris. i. patris: et famule mee: scilicet honores et patres cognoscunt me dominam. mecum veniunt: mecum discedunt. audacter affirmem si tua forent que conquereris amissa nullomodo ea perdidisses.

¶ Nota quod tota ratio fortune in hoc consistit. Nulli manet rationalis querimonia de eo qui nihil aliorum aufert: sed propria pro suo libito disponit: sed fortuna nihil abstulit quod erat Boetii: sed propria disponit pro suo libito: ergo et cetera. ¶ Nota de hoc quod dicit quod tibi tua. Sene. dicit in de remediis. Non est tuum quod fortuna fecit esse tuum. Alienum est omne quicquid optando evenit et nihil ipsius proprium putari licet quod eripi potest.

¶ Nota quod homo producitur nudus ex utero matris: pro hoc iustur magna est miseria. si enim homo nudus nascitur et nullo indigeret munus esset miser. sed quod nudus nascitur nihil possidet et plurimum indigens: ideo magis miser est. unde pauper heri? Primitus in mundo tecum tua quanta tulisti. Mudus eras prius et postea nudus eris. ¶ Nota quod bona exteriora non sunt propria hominis: quod dicit Sene. Nihil proprium dicas quod mutari potest. fortuna reposcit quod dedit. donum quod dari potuit auferri potuit. et quod fortuna non dedit non eripit. ¶ An ego sola meum ius exercere. Dicendum tacite questionem. diceret aliquis fortune. sed bona exteriora sunt tua: tamen postquam ea homini contulisti non deberes amplius auferre. huic questionem respondet fortuna. d. quod homo est contra ius et contra naturam suam quam nullus deus sibi auferre: imo deus uti sicut ceterae res utitur sua natura. ¶ An dicit. Nunquam sola prohibeo exercere ius meum: cum omnia alia exercent naturam suam. quod declarat: quod licet in celo proferre lucidos dies et eosdem condere. i. abscondere tenebrosis noctibus: et in anno redimere. i. ornare: vultum. i. superficiem terre: nunc. i. aliquando floribus sicut in vere: nunc frugibus sicut in estate: nunc confundere eam nubibus. i. pluvij et frigidibus sicut in autumno et hyeme. ius. i. natura est maris: nunc. i. aliquando. scilicet tempore sereno: blandum esse: equore strato. i. pacifico: sed tempore tempestatis inborascere. i. horridum apparere: procellis ac fluctibus. i. inundationibus. nunquam inexpleta id est insatiabilis cupiditas hominum alligabit nos ad constantiam alienam nostris moribus: quasi diceret. non enim bec est nostra vis. i. naturalis potestas: hunc ludum continuum. i. omni tempore continue ludimus: rotam versamus volubili orbe id est veloci circulatione: et nos gaudemus mutare infima id est adversa: summis id est prosperis. et summa infimis. i. prospera adversis. Tu Boetius. ascende rotam nostram si placet: sed ea lege id est conditione ut ne putes tibi fieri iniuriam si

Prosa secunda.

contingit te descendere cum ratio mei ludicri. i. ludicriocosi hoc poscet. ¶ Nota q̄ quelibet res in sua naturali operatione delectatur. frustra ergo laborat qui naturam rei auferre conatur: cum natura non assuescat in contrarium. vnde pauper benricus. Nonne sua licet quis sicutatur arte. Quod si fors dederit vti omnis homo. Miles equis: piscator aquis et clericus bymnis. Mauta fretis: pugiles Marte: poete metris. Rusticus arua parat: nūe

delicta
Comouit
diri: nunc procellis ac fructibus inhorrescere. Nos ad constātiā nostris moribus alienā inexplēta hoīm cupiditas alligabit: hec nostra vis ē: hūc cōtinuū ludum ludum? Rotā valubili orbe versamus: infima summis summa infimis mutare gaudemus. Ascende si placet: sed ea lege ne vti cum ludicri mei ratio posset descendere inuriam putes. ¶ Antu mores ignorabas meos. Ne sciebas Cresum regem lidorum Lyro paulo ante formidabilem: mox deinde miserandum rogi flaminis traditum misso celitus umbre defensum. Nunc te preterit paulum persi regis a se capti calamitatis pias ipendisse lachrymas. Quid tragediarū clamor aliud desset nisi indiscreto ictu fortunā felicia regna vertē

ne sciebas quomodo cresus rex lidorum qui prius erat formidabilis cyro regi persarum: sed postea captus fuit a Lyro et traditus ignibus ad cremandum: sed umbre misso celitus fuit defensus et euasit. Nunquid etiam preterit te quomodo paulus consul romanus fudit pias lachrymas super calamitatibus id est miserijs persi regis quem captiuerat? quid em̄ aliud desset clamor tragediarū id est poematum reprehendētū vitia hominum nisi me fortunam vertentem felicia regna. indiscreto ictu id ē incerto euentu: nōne existēs adolescētulus didicisti iacere in limine id ē i domo iouis duo dolia vini vnū quidē bonū: aliud autem malum de quibus oportuit vnūquemq̄ intransentem gustare? quid conqueris si vberius de bonorum parte sumpsisti? quid conq̄ris si a te nō tota discessi? q̄d p̄queris si hec ipsa mei mutabilitas est tibi iusta causa sperandi meliora id ē prospera. tamen pro certe non contabescas id est deficias animo: et tu locatus infra commune regnum omnibus: salteet in mundo desideras viuere proprio iure: quia hoc esse non potest vt estimaris a communi lege hoīm. ¶ Nota q̄ cum cresus rex lidorum esset pugnaturus contra regem persarum: ipse consuluit appolinem de successu pugne. qui respondit hmoī versiculo. Cresus perdet alim trāsgressus plurima regna. Alim ē stuuus quidā: quē versiculū eū

rat mercator auarus. Virgo legit flores stultus amator amat. Seminat i spinis nature iura re tractans ¶ Nota q̄ dicit cupiditatem hominum esse inexplēta: quia dicit Aristote. secundo politicozum. Infinita est concupiscentia hominum ad cuius repletionem multi viuūt. Et Seneca. xvi. epistola. Naturalia desideria infinita sunt. Et falsa autes opinione nascentia vbi desinant. non habēt et. lxiij. epistola. Omnia alius contemere potest: omnia autem habere non potest. ¶ Antu mores ignorabas meos. Hic fortuna excludit quamdam respōsionem. Boe. Posset enim dicere Boe. O fortuna ego cōquestus sum de tua mutabilitate: qz ignorauit mores tuos. Hanc respōsionem excludit fortuna per plura. ¶ Nota boe. ex quibus poterat perpendere mores et stabilitatem suam et dicit. Numquid tu ignorabas mores meos. q. d. nō

et illos populorum
videt

Libri secundus.

Cresus sic intellexit: *¶* Cresus transgressus alim perdet id est destruet plurima regna ipsius. *¶* Lyri. sed appol. sic intellexit. Cresus transgressus alim perdet id est amittet plurima regna sua. et hoc contingit. nam ipse cum transgressus esset alim victus est a cyro et in ignem positus. sed tanta inundatio pluuie facta fuit quod extinctus fuit ignis et euasit. de quo cum multum gloriaretur: dixit filia sua nomine Fausta. *O* pater expecta vltimam diem: antequam non est gloriandum. Quadam vero nocte vidit Cresus in somno quod esset super altam arborē ubi Iupiter eius rigabat et phebibus eum siccabat: quod somnium eius retulisset filie sue. Respondit filia. Tu eris captus a Cyro et in cruce suspensus: ubi Iupiter id est pluuia te rigabit et phebibus. id est sol te siccabit: quod ad vltimum contigit: ex quo potest perpendi mutabilitas fortune. *¶* Nota quod paulus consul romanus missus fuit contra regem persarum qui erat superbissimus hominum. cum autem ipsum decessisset considerans prosperitatem preteritam et aduersitatem presentem eius motus pietate fleuit super ipsum et dimisit eum: ex quo similiter perpenditur mutabilitas fortune. *¶* Nota quod tragedia est carmen reprehensuum victorum incipiens a prosperitate desinens in aduersitate. et dicitur a tragos grece quod est byrcus latine et odos cantus: quia cantus huiusmodi carminis byrcis remunerabatur. inde dicuntur tragedie poete quia antiqua gesta et facinorosa sceleratorum regum luctuoso carmine populo spectante id est respiciente concinebant: sicut dicit Isidorus in libro etymologiarum. *¶* Nota homo merus volens ostendere mutabilitatem fortune describit in domo iouis iacere duo dolia vini: vnum bonum: aliud malum: et omnes intrantes domus de utroque oportebat gustare: sed quosdam plus de bono quosdam vero plus de malo. et hec descriptio publice depingebatur Athenis in templo iouis ubi Boetius studuit adolescens existens: sicut ipse testatur in de scholarium disciplina. Per domum autem iouis homerus significabat mundum. per duo dolia prosperitatem et aduersitatem: et omnes qui viuunt in mundo de utroque gustant: quidam plus de prosperitate: quidam plus de aduersitate. *¶* Nota dicit fortunam vertentia felicia regna. dicit Gualfredus in poetria. Hoc vnum prescire potes quod nulla potestas esse morosa potest: quia res fortuna secundas imperat esse breues: si vis exempla priores. Respice fortunas enarrant illa priorum. Florida prosperitas minos subuertit athenas. ylium atrides magne carthaginis arces: Scipio: sed multi sunt romani alta fati. Tempora versa breui breuis est distantia leti. Omnis et mesti nox est vicina diei. Nec aliena docet et te tua facta docebunt. *¶* Metrum secundum secundum libri.

tē. Nōne adolescētul? duo dolia: vnum quidem malum aliud autem bonū in iouis limine iacere didicisti? Quid si vberius de bonorū pte assumpisti? Quid si a te non tota discessi? Quid si hec ipsa mei mutabilitas iusta tibi scā est sperandi meliora? Tamen ne aīo contabescas et intra cōmune oībus regnum locat? proprio iure viuere desideras.

¶ Metrum secundum libri secundi.
¶ In quantas rapidis flatibus incitus.
¶ Pontus versat arenas.

In quantas rapidis flatibus incitus. *¶* Istud est secundum metrum huius secundum quod dicitur a sclepiadum ab inuētoze: coriambicum a pede predominante. quod sit pes coriambus prius habitus est: et constat illud metrum ex primo spōdeo et duobus coriambis et piribicheo vel iambo: quale metrum est illi hymni. Scōz

Metrum secundum.

meritis in dya gaudia. Secundum metrum dicitur ferregratum ab inuente: costas ex primo spondeo, secundo dactilo, tertio spondeo vel trocheo. In hoc metro fortuna conqueritur de inexpleta cupiditate hominum dicens. Si copia, i. fortuna quam gentes deas copiam appellabant pleno cornu fundat boibus tantas opes quantas arenas versat, i. voluit: potius id est mare: iatus, i. commotus: rapidis flatibus, i. impetuosis ventis: et si fundat

Aut quot stelliferis edita noctibus

Celo sidera fulgent.

Tantas fundat opes: nec retrahit manu

Pleno copia cornu.

Humanum miseris haud ideo genus

Cessat flere querelas.

Quamvis vota libens excipiat deus

Multi prodigus auri.

Et claris auidos ornet honoribus.

Nil iam parta videntur

Sed quesita vorans seu rapacitas:

Alios pandit hiatus.

Que iam precipitem frena cupidinem

Certo sine retentent.

Largis cum potius muneribus fluens

Sitis ardeat habendi.

tantas opes quot sidera fulgent in celo edita, i. orta stelliferis noctibus: et ipsa copia non retrahit manum auferendo opes: haud propter non ideo humanum genus cessat flere, i. flere proponere miseris querelas, et quis deus prodigus, i. diues multum auri, i. ad modum prodigi multum aurum difundens: ipse deus libens excipiat vota hominum et ornet auidos id est cupidos claris honoribus: tamen iam parta, i. acquisita et possessa nil videtur eis: sed sua rapacitas vorans quesita, i. acquisita: pandit, i. manifestat: alios hiatus, i. receptacula cupiditatis. Et tunc quirit fortuna que iam frena retentent, i. detinebunt certo sine cupidinem, i. auariciam hominum: precipitem, i. precipitatem homines: cum sitis, i. desiderium habendi fluens largis muneribus ardeat in homine: et ideo ille qui trepidus terrore aduersa

et gemens credit sese egentem: ille nunquam diues agit id est vitam ducit. Nota circa hoc dicitur pleno copia cornu: quod cum Hercules quodam tempore luctaretur cum achileo et achilleus mutaret se in thaurum: hercules apprehendens ipsum per cornu effregit illud: et repletum pomis et floribus odoriferis sacrificauit illud fortune: quod cornu dicitur fortuna quibusdam propinasse plenum: quibusdam vacuum: quibusdam semiplenum secundum diuersum statum prosperitatis et aduersitatis hominum. Nota quod fortuna inuenitur contra auariciam hominum: quod Tullius in libro tusculanarum questionum, d. auaricia studius pecunie habet quam nemo sapiens concupiuit, eam enim quasi malis venenis imbuta corpus animique virilem offendit, ipsa enim insatiabilis manens neque copia neque inopia minuitur, et in eodem hoc dicit. Quid est quod multi cupiditate pecunie feruntur: quorum ita perturbantur animi: ut non multum absint ab insania, et dicit Seneca epistola lxxv. Auaricia nunquam habet maius malum nisi quod ingrata est, et lxxij. epistola. Auaros comparat canibus dicens. Audisti aliquem canem missum a domino panis frustra aut carnis aperto ore captantem quicquid arripit protinus intergrum deuorat et semper ad spem futuri inhiat. Idem etiam euenit nobis quicquid nobis fortuna expectantibus porrigit illud sine omni voluntate dimitimus et statim ad rapinam alterius erigimur. Nota quod credit sese egentem non est diues sed pauper: quod dicit Seneca prima epistola. non qui parum habet: sed qui plus cupit pauper est. Quid enim refert quantum illi in archa: quantum in horreis: taceat

Liber secundus.

si alieno biatu imminet. ¶ Nota quod diuitie non tollunt auariciam sed augmentant. unde Seneca decimasexta epistola dicit. Congregatur in te quicquid locupletes possederunt. ultra priuatum pecunie modum fortuna te prouebat: auro tegat: purpura vestiatur: terram marmoribus occultat: accedant statue et picture: et quicquid vlla ars elaborauit maiora cupere ab his desistes. unde iuuenalis. Interea pleno dum turget saculis ire. Crescit amor nummi quod pecunia crescit.

¶ Prosa tertia secundi libri.

Is igitur si pro se tecum fortuna. Hic incipit tertia prosa huius secundi qua philosophia probat Boetio non debere conueni de fortuna: quia multa bona sibi contulit. et primo inquit philosophia quid sentiat de dictis fortune. secundo bona fortune sibi collata enumerat ibi. Veruntamen. primo ostendit philosophia: quod Boetius nichil habeat loqui contra fortunam. Secundo Boetius respondet. Tertio philosophia eius responsiones approbat sicut patebit dicens primo. si fortuna loqueretur tecum his verbis pro se: profecto certe tu non haberes quid contra hinceres id est non haberes unde apertres os ad respondendum fortune. at siquid est quod tuam querelam iure tuearis: oportet id est necesse est ut proferas. dabimus tibi locum dicendi.

Tum ego Boetio inquit. dixi vel respondi. Speciosa quidem sunt ista que fortuna dixit: et sunt oblita. id est delinita: melle. id est delectatione rhetorice dulcedis. scilicet quantum ad prosam: ac pro et musice dulcedinis. scilicet quantum ad metrum: et tamen tamen. id est tunc: oblectant. id est delectant aures meum cum audiuntur: sed sensus id est preceptio malorum est altior id est profundior miseris quam isti possint attingere: quasi dicat quous verba fortune superficialiter me delectent: tamen ad profunditatem mei doloris non attingunt. Itaque. id est ergo cum hec verba fortune desierint id est cessauerint insonare auribus meis: meroz insitus id est immisus pregrauat animum meum. Tunc philosophia approbat responsionem Boetii dicens. Ita est. hec enim verba fortune nondum sunt remedia tui morbi: sed sunt quedam fomenta. id est linimenta: aduersum curationem id est contra sanationem contumacis doloris. nam remedia que penetrant. id est immittunt sese in profundum perturbationum expellendo causam radicalem tui morbi: ista amouebo. id est apponam cum fuerit tepestinum. ¶ Nota quod Boetius nihil habuit loqui contra verba fortune: quia verum dicit: et contra veritatem non est loquendum. Nam vero omnia consonant: et veritas subiipsi attestatur secundum aristotelem. ¶ Nota hinc est verbum inchoatiuum: et profertur per inchoationem: quod regulariter deberet dici blasco. unde hincere est biatum inchoare cum aliquis aperit os.

talibus hinc effectus hinc temporabilis
in hinc no. hinc temp. hinc
hinc hinc hinc

Nunc diues agit qui trepidus gemens
Sese credit egentem.

¶ Prosa tertia libri secundi.

Is igitur si pro se tecum hinc fortuna loqueretur: quid profecto contra hinceres non haberes. At siquid est quo querelam tuam iure tuearis proferas oportet: dabimus tibi dicendi locum. Boetio. Tum ego speciosa quidem ista sunt inquit. Oblitaque rhetorice ac musice melle dulcedinis: tum tantum cum audiuntur oblectant. Sed miseris malorum altior est sensus. Itaque cum hec auribus insonare desierint ista aures meroz pregrauat

Prosa tertia.

Nota q. oblitus altera producta est participium huius verbi oblituscor. Sed oblitus altera correpta descendit a verbo obliuio. et oblitus idem est quod maculatus. vñ ver. Immemor oblitus notat oblitus ē maculatus. Nota circa hoc q. dicit insitius meror aīz aggrauat. q. quis nō doleret de infortunio nulli contingit nisi animo multū eleuato sup fortunam: qz dicit Seneca. lxxv. epla. Plus equo animo te dolere nolo: s; vt non doleas vix

Phia. Et illa ita est inquit. Hec enim nondum morbi tui remedia: s; adhuc contumacis aduersus curationes doloris fomēta quedā sunt. Nā q. in profundū sese penetrant: cū tempestuū fuerit amouebo. Queruntamen ne te miserum existimare velis: an numerū modumq; tue felicitatis oblitus es? Taceo q. de solatum parente summorum te virozum cura suscepit: delectusq; i affinitate principium ciuitatis qd. preciosissimū propinquitatis genus est: prius carus q. proximus esse cepisti. Quis non te felicissimum cum tanto splendore socerorum

se estimare miserum. et primo enumerat bona preterita que ipsum felicem fecerunt. postea enumerat in quarta prosa bona que ipsum in pñti felices ostēdūt. primo igit phia describit felicitatem suam preteritam. secūdo excludit quādam obiectionē. ibi. Quod si idcirco. Primo enumerat quedam bona communia. secūdo magis specialia. secūda ibi. Preterea libet. Primo dicit. O boe. ne. nō velis te existimare miserum: nunquid oblitus es numerum: q. p. et modum felicitatis tue: taceo id est pertransseo q. te desolatum id est priuatum parente. i. patre et matre cura: summorum virozum. i. consulum romanorum te suscepit: et tu delectus. i. de alijs electus in affinitate principium ciuitatis cepisti prius eē carus q. proximus qd. ē preciosissimum genus propinquitatis. quis nō predicabit te felicissimū cum tāto splendore tuorum socerorum: cum tanto pudore coniugis. i. vxoris: et cū oportunitate. i. oportuna felicitate masculine plis. q. d. nullus ē q. nō iudicauerit te felicē in his. Nota q. triplex est genus propinquitatis. Primum qd. contrahitur ex genealogia. et in tali propinquitate aliquis simul efficitur primus et carus. nam frater fratri est carus et propinquus. Alia est propinquitatis que contrahitur ex matrimonio: et vocatur affinitas: et in tali propinquitate aliquis prius efficitur propinquus q. carus. Tertia propinquitatis contrahitur ex hominis moribus et virtutibus: et hoc est preciosissimum genus propinquitatis: et in tali aliquis prius efficitur carus q. propinquus. et sic. Boe. prius factus fuit romanis principibus carus ratione virtutis q. propinquus matrimonium contrahendo cū eis. Nota q. phia dicit boetium fuisse felicem splendore socerorum in plurali: cū tamē nō habuerit nisi vnum socerum. nam socer dicitur cuius filiaz aliquis ducit: et nō legit q. Boe. habuit duas vxores:

exigere audeo. nulli autē ista firmitas animi cōtingit nisi multū supra fortunā eleuato. et subdit. illud agam? vt iocūda nobis fiat amissorum recordatio. nō libet ad id redit qd. nō sine tormento cogitatur? ē. Nota q. per rhetoricā et musicā dulcedinē fortunē Boe. adhuc nō fuit restitutus virtuti et sapientie. quod attestat: et meror aggrauans animū. Nam virtus et sapientia dolores et merorem opprimit. vñ Seneca. lxxv. epistola. Quēadmodum minuta lumina claritas solis obscurat: sic dolores mesticias: iniurias: sapientia et virtus sua magnitudine elidit atq; opprimit. Queruntamen ne te existimari miserum velis. Hic phia enūerat bona fortunē Boe. collata ratione quorum non debuit

ly. p. ut a. 21
e. p. ut a. 21

Liber secundus.

ad hoc potest dici quod hic accipitur socer large non tantum pro patre uxoris: sed etiam pro fratre qui large etiam potest dici socer. ergo dicit pluraliter socerorum. ¶ Nota quod ex tribus probia dicit Boetium felicem fuisse: ex honestate socerorum: pudore coniugis: et oportunitate masculine plis. i. suorum filiorum. ¶ Pretereo. libet enim preterire communia. Hic probia enumerat quedam bona specialia ex quibus Boetius non debet se estimare miserum et dicit: ego pretereo id est preterire volo. quia mihi libet preterire communia supple bona: et delectat me venire ad speciale cumulum tue felicitatis: scilicet assumptas dignitates in adolescentia negatas senibus. et subdit. si quis fructus mortalium rerum habet vllum pondus beatitudinis. i. si per aliquod temporale bonum habet dicit felix: poterit ne memoria illi lucis tue felicitatis quam iam dicit deleri quantalibus mole. i. quocumque pondere ingruentium malorum. quod diceret non potest deleri. et quod est illa felicitas cum tu vidisti liberos tuos. i. filios tuos: pariter consules. i. in consules electos prouehi. i. duci de domo tua: sub frequentia. i. diligentia patrum. i. seniorum: et sub alacritate. i. sub gaudio plebis: et tu cum eisdem filiis tuis insidentibus: curules id est sedes iudicarias: orator. i. predicator regie laudis meruisti gliaz ingenij et facundie: cum tu medius in circo. i. in circulatione duorum consulum. i. filiorum tuorum facias expectatione circumfise multitudinis: triumphali largitione. i. victoriam triumphatorem ut ego opinor: tu dedisti verba id est deceptiones fortune: cum te illa demulcet: dum te fouet ut scias delicias: tu obtulisti munus quod nunquam comodauerat vlli id est alicui: priuato. i. extraneo. vis ne cum fortuna ponere calculum. i. computationem: nunc ipsa fortuna primum perstrinxit te oculo iuuenti. i. inuido. si consideres nunc et modum letorum: vel per vel tristium. i. prosperitatis et aduersitatis: ad huc non possis te negare felicem. ¶ Nota probia per hoc quod dicit pretereo et prius dicit taceo utitur quodam colore rhetorico qui dicitur occupatio. et diffinitur sic a Tullio. Occupatio est cum dicimus nos preterire: aut nescire: aut nolle dicere illud quod tamen maxime dicimus. ¶ Nota quod mos erat romanorum ante triginta annos nulli conferre aliquam dignitatem nisi propter singularem dignitatem vel probitatem: vel propter publice rei euidentem utilitatem. Boetius autem in adolescentia ante xxx. annos electus fuit in consulatum: et hoc probia vocat felicitates communem: non quod communiter omnibus hoc concederetur: sed quia non solum Boetio sed alijs paucis accidit. Refert enim Tullius in libro de amicitia: quod Scipio ante xxx. annos bis factus est consul. similiter Germanicus iuuenis consul factus est ante xxx. annos: sed singularem felicitatem Boetius tangit dicit. Tum duos pariter consules. ¶ Nota quod secundum Isidorum in libro etymologiarum curules erant sedes in quibus magistratus sedentes iura reddunt.

cum coniugis pudore: cum masculine quoque plis oportunitate predicabit. ¶ Pretereo libet enim preterire communia: assumptas in adolescentia negatas senibus dignitates: ad singularem felicitatis tue cumulum venire delectat. Siquis rerum mortalium fructus vllum beatitudinis pondus habet poterit ne illi memoria lucis quantalibus ingruentium malorum mole deleri? Cum duos pariter consules liberos tuos: domo prouehi sub frequentia patrum: sub plebis alacritate vidisti: cum eisdem in curia curules incidetibus. tu regie laudis orator ingenij gliaz facundie meruisti: cum in circo duorum mediis consulum circumfise multitudinis expectatione trium

Prosa tertia.

debant. & dicuntur curules a curru: quia tali sede utebantur in curru iudices quo vehebatur. ut expeditius populo iudicia redderet. ¶ Nota quod consuetudo erat apud romanos in electione consulum habere sermonem ad populum de laudibus regum & electorum in magistratum: & si bene predicavit inde gloriam consequeretur. huiusmodi sermonem fecit. Boetius in electione suorum filiorum in consules: & exinde sua gloria fuit geminata. & quod consimilis sermo consuevit

^{generatorem} phali largitione factasti. dedisti ut opinor verba fortune dum te illa demulcet: dum te ut sua delicias foueret. Minus quod nulli unquam privato commendauerat abstulisti. Quis ne ergo cur fortuna calculum ponere? Nunc te primum liuienti oculo perstrinxit: si numerum modicum letorum tristius ve consideres: adhuc te felicem negare non possis. ¶ Quod si idcirco te fortunatum esse non estimas: quoniam quae tunc leta videbantur abierunt. Non est quo te miserum putas: quoniam quae nunc mesta creduntur pretereunt. An tu in hanc vite scenam: nunc primum subitus hospesque venisti: vllam ne humanis rebus inesse com-

dam obiectionem. posset aliquis dicere. hec predicta bona non faciunt me felicem: quia sunt transitoria. hanc obiectionem excludit philosophia dicit. Quod per se. si non estimas te fortunatum. id est felicem: quoniam per quod illa abierunt quae tunc videbantur leta. etiam non debes te estimare miserum: quia quae nunc creduntur. id est videntur mesta pretereunt. An nunc pro nunquid tu venisti primum in hanc scenam. id est vmbra vite: subitus. id est improuisus: quia pro & hospes. id est adueniens tu ignoras quae gerantur in hac vita: ne pro nunquid: reris. id est opinaris vllam constantiam inesse humanis rebus: cum ipsum hominem sepe dissoluat velox hora mortis. nam si fortunatis rebus est fides permanendi licet rara: tamen vltimus dies vite est quedam mors fortune etiam manentis fortune. quid igitur putas referre id est distare: ne id est an tu deseras illam fortunam moriendo: an pro vel illa te deserat fugiendo: quasi diceret nihil refert quantum ad constantiam fortune: siue fortuna hominem deserat siue deseratur: manifestum est quod permanere non potest. ¶ Nota quod in rebus humanis non est constantia. cuius ratio est. In isto quod est genitum nulla est constantia: quia nihil est genitum quod non sit corruptibile & non permanens: sed res humane sunt genite & producte: ergo etc. ¶ Notandum quod non est durabilis fortune prosperitas: quia ipsam cito fugat aduersitas. vnde Gausfredus in poetria. Omnibus ne crede tuis si tempore paruo. Illuxere tibi mox sunt clausura serenum. Nubila facta die inducetque crepuscula noctem. propter quod non est adhibenda fides rebus fortunatis. ¶ Nota quod philosophia tangit vnam rationem quod fortuna non sit constans que talis est. homo non est constans: ergo nec fortuna. antecedens patet: quia boies sepe dissoluit velox

fieri in triumphis in laudem eorum qui obtinuerat victorias: ideo huiusmodi sermonem vocat triumphalem largitionem. ¶ Nota quod bonum aliquid quod promittit & non adimplet: ille dat verba & non rem: & sic decipit. ergo dicit philosophia dedisti fortune verba. id est deceptiones promittendo et aliquid boni quod ipsa te ita fouet. ¶ Nota quod calculus in vna significatione est prius lapis qui calcando non ledit. & quia talibus lapillis utebantur antiqui in computando: ideo calculare vel calculum ponere ponitur pro computare vel pro ratione ponere. ergo dicit philosophia. Quis ne ergo cum fortuna calculum ponere? quasi diceret non debes. si computabis cum ea ipsa inueniet te multo feliciorē quam miserum. ¶ Quod si idcirco te fortunatum esse. Hic philosophia excludit quam

Philosophia

Liber secundus.

hora mortis consequentia probatur ex hoc. quia fortuna non habet esse nisi circa bonitatem: cum sit in agentibus a proposito secundo philosophorum. ergo dicit philosophia nihil differt quo ad inconstantiam fortune: siue fortuna derelinquat hominem fugiendo siue homo derelinquat ipsam moriendo. quocumque modo fiat semper ipsa est inconstans et non permanens.

Metrum tertium secundi libri.

*Am polo pheb' roseis
quadrigis. Istud e metrum
tertium huius secundi: cu
ius primus versus dicitur sapbi
cus ab inuente: trochaic' a pe
de predominante. metrum aut secundi
versus dicitur glyconicum ab inuente
coriambicum a pede predominante.
In hoc ergo metro pb'ia declarat
tribus exemplis mutabilitatem mu/
danorum primum exemplum e de corpi
bus celestibus tale. Sole lucen/
te in celo: tunc obscurat lumē alta
rum stellarum. Ecce mutatio stellarum
quo ad lumē quod tamē prius
apparebat tpe noctis: sed sole
nobis lucēte nō apparet. vñ dicit
in littera: cum pheb'us. i. sol: ce
perit. i. inceperit: spargere. i. emit
tere lucem: roseis quadrigis id e
roseo curru: stella ebetata. i. obscu
rata: flammis id e luminibus so
lis prementibus: ipsa pallet id e
pallida fit sicut albentes vultus.
Secundum exemplum est in ter
re nascentibus tale. zephiro flan
te terra ornata floribus: sed austro
flante flores deficiunt. Ecce muta
tio in terre nascentibus. vnde dicit
in littera. cum id est quādo ne
mus irubuit: vernis id e venera
bilibus rosis: flatu zephiri tepē
tis. i. calentis: si auster nebulosus spiret. i. flare inceperit: insanum id est insane tam decus
rosarum abeat spinis id recedat de spinis. Tertium exemplum est de mari tale. Quan
do mare non agitur ventis apparet tranquillum: sed ventis agitur efficitur tempe
stuosum: ecce mutabilitas maris. vnde dicit in littera. Sepe mare radiat id est splen
det tranquillo sereno id est serena tranquillitate: immotis id est non motis fluctibus: sepe
aquilo concitat id est prouocat: feruentes procellas id est tempestates: verso equore id e
moto mari. tunc hortat philosophia ne credamus bonis fortune dicēs. Si mūdo cōstat
i. permanet sua forma rara vt ex dictis patet: si mūdo variat tātas vices. i. alternatōes:*

prementia cogitas
reperitina
stātam reris: cum sepe ipsum boiem ve
lox hora dissoluat. *reperitina* Illa et si rara est for
tuitis manēdi fides: vltim' tamen vite
dies mors quedā fortune est etiam ma
nentis. *reperitina* Quid ergo referre putas? Tu
ne illam moriendo deseras? An te illa
fugiendo deserat?

Metrum tertium secundi libri.

*Am polo pheb'us roseis quadrigis
Lucem spargere ceperit*
Pallet albentes ebetata vultus
Flammis stella prementibus
Lū nemus flatu zephiri tepentis
Vernis irubuit rosis
Spirat insanū nebulosus auster
Jam spinis abeat decus
Sepe tranquillo radiat sereno
Immotis mare fluctibus
Sepe feruentes aquilo procellas
Verso concitat equore
Rara si constat lua mundo:
Si tantas variat vices.
Crede fortunis hominum caducis

Prosa quarta.

tunc crede caducis. i. transitorijs fortunis boim. i. noli credere: et loquitur ironice. dz enim intelligi p contrariu: crede. i. noli credere bonis fugacibus qualia sunt bona fortune. quod patet ex hoc: qz constat. i. manifestus e: et est positu. i. stabilitus: eterna lege. i. diuina lege: vt nihil genitu costet. i. immutabiliter pmaneat. ¶ Nota q poete attribuunt soli qdriga que dz a nmero qttuor equorum. Poete eni fingunt currum solis trahi quattuor equis:

^{transitorij}
Bonis crede fugacibus.

Constat eterna positumqz lege est:

Et constat genitum nihil.

¶ Prosa quarta libri secundi.

Am ego vera inqz comemoras.

o virtutu oim nutrix nec inficia

ri possum prosperitatis mee velo

locissimu cursum: sz hoc est qd recolere

vebementius coquit. Nam in omni ad

uersitate fortune infelicissimu genus

infortunij e fuisse felicem. Philosophia

ppter quattuor diuersitates so-
lis. Ma sol cu oritur est rubeus:
hora tertia splendes: hora meridiei
feruens: sz hora vespertina e tepes.
Lune vero attribuunt biga: ppter
duas proprietates lune. na luna
stualiter est frigida et humida.
¶ Nota circa hoc q dicit fortu-
tis bois. Sene. d. in libro de so-
latoe filij Belye. Nunq ego for-
tune credidi: q cu mecu videretur
pace agere: oia qcqz in me idul-
gentissime coferebat pecuniam:
bonores gram: eo loco posui vn
posset sine motu meo repetere.
interuallu manu inter me et ipaz
habui. itaqz nec illa abstulit nec

emisit. Memine aduersa fortuna cominuuit nisi que secunda decepit. fortuna fortes me-
tuit: ignauos expauit: opes auferre pot: aiam aut surripere non pot. ¶ Nota q pbia bo-
na fortune appellat caduca: qz. d. Sene. lxxv. epla Dia ista i qua fortuna dnu exercet sua
sunt sicut pecunie bores. ibecilla sut fluida: mortalia sunt et passioes icerte. ¶ Nota di. nul-
lu genitu ee costas. d. Sene. epi. pallega. Dia mortalia minuunt: cadut deserunt: decrescunt:
exbauriunt. itaqz i illis i sorte ca icerta ieqlitas e: diuinoy aut vna natura e. ¶ Prosa. iij.

Am ego vera inqz. Nec e quarta. pfa hui? scdi i q pbia probat scdi libri.

Boe. hoc non esse coqueredu de fortuna ppter pntia bona q sibi dereliquit. et

primo Boe cofitetur se fuisse felice deplages pntie ifelicitate. Scdo pbia on-

dit ipsum esse felice in pnti statu. ibi sz q tu. d. ergo Boe. o pbia nutrix omniu virtutum:
tu comemoras vera: nec possum inficiari. i. negare: velocissimu cursum. i. recessum mee p-
spitatis: sed hoc e qd coquit. i. anxiat vebementer me recolentem preteritam prosperitatem.
Ma in oi aduersitate fortune infelicissimu gen? ifortunij e fuisse felice et ia no ee. ¶ Nota
pbia dicitur nutrix oim virtutu: qz ois virtus consistit in medio: mediu no attingitur nisi
recta roe: qz recta ro est sapientie et pbie. Item cum pbia diuidatur in practicam et spe-
culatiuam: ipsa includit prudentiam que est recta ratio agibilium: ex sexto ethicozum.
Prudentia autez colligata est omnibus virtutibus: ex eodem. vi. propterea pbia dz nu-
trix oim virtutum. ¶ Nota q recordatio preterite felicitatis coquit homines: ideo dicit
Sene. lxxv. epla. Illud agamus vt iocuda nobis fiat amissorum recordatio. Hoc autem
contingit cu anim? pparatus e ad amissionem eoz. ¶ Nota q duplex e ifortuniu: quoddam
continuu: aliud interpolatum siue discontinuum. Primum infortuniu e infelix. scdm est
infelicissimu. Infortuniu eni continuu ex cosuetudine min? nocet: qz vi. Sene. i li. de tra-
quilitate ai. Tollerabilius e bona no acqrere qz acqzuisita amittere: idqz letiores videbis
quos fortuna nuqz resperit qz quos deseruit. Itē dicit in li. de cosolatoe filij belye. Anu

Liber secundus.

Habet bonum assidua infelicitas quod illos indurat quos verat. Infortunium autem discon-
tinuum est cum aliquis mutat de aduersitate in prosperitate: et iterum de prosperitate in aduersi-
tatem: et tale est infelicissimum genus. quod sepe deiecit boiorem in desperationem. vnde Samaritanus.
alias pau. henri. **O** bona prosperitas vbi nunc es? nunc mea versa est. In luctu cithara: fit
lachrymosa lira. **O** mala dulcedo subito quae sumpta venenas. Que vero compensas mellea
felle graui. ¶ Sed quod tu inquit
falsae opinionis. **H**ic philosophia ostendit
Boetii in praenotio esse felicem propter mul-
ta bona quae adhuc possidet. secun-
do probat felicitatem fortuitam nul-
li posse totaliter euenire. tertio pro-
bat veram felicitatem in bonis fortui-
tis non consistere. secunda ibi. Iquis est
enim. tertia ibi. atque ut agnoscas
primo ponit philosophia quod non debet quae
rulari **Boetii** infortunio cum abundet
adhuc plurimum bonis: et illa bona
philosophia enumerat. secundo ipsa conso-
latur eum ibi. **L**uigitur. dicit primo
O **Boetii**: quod tu luis. i. patiaris:
supplicium falsae opinionis: id est. il-
lud non potest iure imputari rebus. nam
si mouet te inane nomen fortuite
felicitatis: id est licet: ut tu re-
putes. i. optes mecum quod plurimum
est pro maximis bonis abundes.
si igitur illud bonum tibi seruetur di-
uinitus illesum: est pro inuio-
lato quod tu possidebas preciosissi-
mum in omni censu. i. thesauro tue for-
tune poteris ne retinens quaeque meliora iure causari. i. conqueri infortunio? quod d. non. **T**unc
enumerat bona eius. atque pro certe illud preciosissimum decus humani generis. i. **Sy-**
machus socer tuus: iste viget id est floret: incolumis id est sanus: quod in quo decus non
segnis id est non tardus emeret precio vite. quod d. tantum diligis eum quod vitam tuam pro
eo exponeres. **Symachus** vir totus factus ex sapientia et virtutibus ille securus suarum
supple iniuriarum ingemescit de tuis iniuriis. viuit vxor tua molesta ingenio: precellens
pudore pudicitie: et ut includas breuiter omnes dotes. i. virtutes eius: ipsa est similis pa-
tri suo. i. **Symacho**: et ipsa existens exosa id est tediosa huius vite: tantum tibi seruat spi-
ritum id est ipsa tantum viuit propter te: quo id est in quo vno: ego concesserim tuam fe-
licitatem minui supple quod vxor tua: tabescit id est tristatur lachrymis et dolore desiderio
tui quid dicam liberos supple tuos consulares: quorum speciem. i. similitudo ingenij pater-
ni id est tui: vel auia id est auia ipsorum scilicet **Symachi**: qui fuit auus ipsorum ex parte ma-
tris: elucet: ut in id etatis pueris: quasi diceret liberi tui sunt similes patri et auo ipsorum
in prudentia in quantum etas permittit. ¶ **M**otandum sicut inferius probabi-
tur quod in rebus fortuitis non potest consistere vera felicitas. Ideo illi qui adeptione
alienum rerum felices se estimabant: et ex amissione earum infelices falsa opinione de-

Prosa quarta.

scribentur. et licet in opinione eorum sic esset: non tamen erat in re. Ideo dicit philosophia ad Boetium: quod tu false opinionis supplicium tuis id rebus imputare non potes. Nota supplicium false opinionis est in animo non in re. unde Seneca. xvij. epistola. Adulteris parasse diuitias non fuit. finis miseriarum: sed mutatio diuitiarum. Nec hoc mirum. non enim in rebus est vitium sed in animo. sepius enim opinione quam re laboramus. ergo infortunius Boetium non erat imputandum rebus: quod non

tua vixit ego vixi
obvium
Vixit inquam tibi quam tantum vite huius exosa spiritum seruat. Quo vno felicitatem minui tuam: vel ego ipsa concesserim: tui desiderio lachrymis ac dolore tabescit. Quid dicam liberos consulares quorum iam ut in id etatis pueris vel paterni vel auici specimen elucet ingenium. Cum igitur precipua sit mortalibus vite cura retinende: O te si tua bona cognoscas felicem: cui suppetunt etiam nunc quam vita nemo dubitat esse cariora: quare sicca iam lachrymas: nondum est ad unum omnis exosa fortuna. Nec tibi numquam valida tempestas incubuit: quam tenaces berent ancore: quam nec presentis solamen:

erat: sed imputandum fuit sue false opinionis. Nota quod philosophia ostendit presentem felicitatem in tribus consistere. scilicet in amicis: in vxore pudica: et filiorum suorum prudentia. Primum enim ad felicitatem requiruntur amici. Nam amicus est pretiosissimum genus diuitiarum: ex octaua philosophia huius secundi. et Aristoteles. ix. ethicoz. Nemo eligit viuere sine amicis bonis reliqua bona. et in Tullio libro de amicitia. Qui amicitiam tollit de mundo: solē tollere videtur. et Seneca in de remedijs dijs fortuitoz. Nihil est per quam amicos non habere. si amicum perdidisti alium quere: tibi enim quare ubi inuentas. quere inter artes liberales. inter recta et honesta officia. quere in laboribus. ad mensas istas res non queritur. Secundo requiritur ad

felicitatem politicam vxor pudica quam vera est. vnde Seneca in de remedijs fortuitoz. Multe inter philosophas matrimonialis ordinis: ceperunt esse exempla meretricularum: quam multas ex coniugibus optimis pessimas videntur: ex diligentissimis dissolutissimas: ex liberalissimis rapacissimas etiam si bonam vxorem habuisti non potes affirmare eam esse pro mensura in illo proposito. nihil tam mobile: nihil tam vagum: quam feminarum voluntas. Tertio requiritur ad felicitatem politicam ples: quod in Aristotele. i. ethico. Nemo omnino felix est qui specturpissus est: aut solitarius: aut ple carus. Nota etiam Augustinus. Specimen est pulchritudo vel similitudo vel signum vel ymago vel noticia vel experimentum vel bonum operis: documentum: sed in proposito accipitur per similitudine. Item in eundem autem tantum. id est ab auo habitus vel possessus vel ad ipsum pertinet: et ponitur quare per antiquo. Cum igitur precipua sit mortalibus. Dic philosophia ex dictis consolatur Boetius. di. Ex quo hominibus est precipua cura. scilicet maxima cura: retinende vite. id est saluande vite sit mortalibus: o te felicem si cognoscas tua bona: tui etiam nunc suppetunt. id est abundant talia bona: quia nemo dubitat esse cariora ipsa vita: quare sicca lachrymas et noli flere. nondum enim omnis fortuna est tibi exosa. id est aduersa: ad unum. id est omnino: nec tibi incubuit. id est instetit tempestas aduersitatis nimium valida: quam tenaces ancore. id est amici inseparabiles: berent. id est firmiter manent: que se ancore non patiuntur tibi abesse solamen presentis temporis: nec spem futuri temporis. et dicit Boetius. proz ut pereant id est maneat ille ancore: quia ipsis manentibus: ut cumque. id est qualitercumque res se habeant: nos ieiunabimus euadendo aduersitatem fortune. sed o philosophia tu vides quantum decus nostri ornamentum. id est bonorum exteriorum quibus ornabamur decesserit. subiungit

Liber secundus.

philosophia. Mos pmouimus aliquatulum animu tuu ad consolationem: si nodum piget te totius tue sortis: qz maior pars salua tibi manet: sed no possu ferre tuas delicias: que ta luctuosus id est plenus luctu: atqz anxius coqueraris aliquid abesse tue beatitudini. i. tue felicitati. ¶ Nota qz sicut mors e omniu amarissima: qz oia abscindit: oia deuorat: qz qz uia aliqui iudicant se no timere mortem: qz tamē fm Seneca in de remedijs fortuitoꝝ. d. sic. Vita est omnium dulcissima.

Deum
ab
Omnia enim appetunt esse: uiue re: ideo unum quodqz naturali ter nititur ad saluandam vitam: quia nihil e carius. si ergo Boe. possedit bona que cariora sunt vita: non debuit se estimare miserum: sed magis felicem. ¶ Nota qz philosophia amicos appella lat anchoras. sicut enim tempestate incumbente per anchoras nauis retinetur: qz a periclitatio ne saluatur: sic imminente aduersitate fortune homo fidelibus amicis ne succumbat infortunio subleuatur. fideles enim amici retinent hominem impetu fortune agitatam ne totaliter deiciatur a sua stabilitate. ¶ Nota fm Huguitionem suppetere est subministrare: vel superabundare sed pigere est piger esse vel penitere vel grauare vel offendere. ¶ Quis est enim tam composita felicitatis. Hic pbia probat felicitatem nulli posse totaliter euenire. Secundo ostendit qz quanto

aliquis est felicioꝝ: tato leuiori aduersitate prostermitur. tertio concludit ex his felicitates fortunam amaram esse qz miseram. quarto inuebitur contra homines. secunda ibi. Adde qz felicissimi. tertia ibi. qm multis. quarta ibi. quid igitur o mortales. Primo dicit quis est bo tam composita felicitatis id est tam copiose felix: ut non rixaretur id est discordaret ex aliqua parte: cu qualitate id est cu dispositione: sui status id est sue fortune: quasi diceret nullus est ita felix: quia conditio id est status humanorum bonorum est anxia res id est misera res: que nunqz homini tota proueniat: vel nunqz perpetua subsistat. Tunc declarat qz non tota proueniat homini: quia huic id est alicui homini: exuberat census id est abundat pecunia. sed aliud sibi deficit: quia degener sanguis id est ignobilitas est sibi pudori: hunc id est alium hominem nobilitas facit notu. sed ipe indusus angustia rei familiaris id est paupertatis: mallet. i. magis uellet ee ignotus: ille. i. aliter ho circumstus. i. circumdatus: utroqz. i. ta diuitijs qz nobilitate: ipe deflet celibe vita. i. castam vita: quia no potest forsam ducere uxorem. Ille id est alter felix nuptijs: scilicet habendo uxorem: orbus id est carens: liberis id est pueris. ipse nutrit id est congregat census alieno heredi. Alius au

Itaqz diffinere no possunt

B. Et herent inqz pcor: illis naqz ma

netibus: ut cuqz se res habeant huane

enatabimus. s3 quatū dec? ornamenti

nostris decesserit: uides. P. Et illa pro

mouim? inquit aliquatulu: si te noduz

totius tue sortis piget. Sed delicias tu

as ferre non possum: qui abesse aliquid

tue beatitudini tam luctuosus atqz an

xius conqueraris. ¶ Quis est enim taz

composita felicitatis: ut non aliqua ex

parte cu status sui qualitate rixaretur?

Anxia enim res est humanorum condi

tio bonoꝝ: qz qz vl nunqz tota proueni

at: vel nunqz perpetua subsistat. Huic

sensus exuberat: sed est pudori dege

ner sanguis. Hunc nobilitas notus fa

cit: sed angustia rei familiaris inclusus

mallet esse ignot? Ille utroqz circumstus

Prosa quarta.

tem letatus prole ipse mestus illachrymat. i. ingemescit: delictis. i. p. criminibus filij vel filie sue. Idcirco nemo facile concordat cum cōditione sue fortunę. iest enī singulis supple boibus aliqd quod ipse inexpertus ignoret: vel expertus ipm exhorreat: et sic rixatur cum qualitate sui status. ¶ Nota q̄ non est homo tā felix quin inueniat aliquam cōditio- nem in se quam vellet non habere: propter quod misera est cōditio humanorum bo-

abundans castam. fletu. gemitu. habendo. gemitu.
no
oit
us vitaz celibem deslet. Ille nuptijs fe-
lix: orbis liberis. Alieno sensum nutrit
beredi. Alius ple letat' filij filie ve deli-
ctis mest' illachrymat. Idcirco nemo
facile cum fortune sue cōditione con-
cordat. Inest enim singulis quod in-
expertus ignoret: expertus exhorreat.

¶ Adde q̄ felicissimi cuiusq̄ delicatissi-
m' sensus ē: et nisi ad nutū cuncta suppe-
tāt oīs aduersitas isoles minus quibus
q̄ prosternitur adeo perexigua sunt: que
fortunatissimis summaz beatitudis de-
trahunt. Quam multos esse coniectas

nozum: qz nūq̄ homini tota p-
uenit: qz aliquis cōtēnere omnia
potest: sed oia habere nemo pōt.
Et elicit vna ratio ex littera. Al-
li cōditio humanorum bonoz
non tota puenit: cui suus status
in aliquod displicet: sed null' in-
uenitur tam felix cui status suus
nō displiceat ī aliquo sicut decla-
rat in lra: ergo et cetera. ¶ Item
sanguis seruilis cōditionis dici-
tur degener: qz boies naturaliter
liberi sunt: sed per seruitutem de-
generant a natura. ¶ Nota vita
casta ē: vita celebs q̄si celestis:
qz in carne viuere preter carnē ē
vita celestis et angelica. ¶ Nota
fm Hug. illachrymari est int' la-
chrymari: cū dolore lachryma-
ri: et est deponētis generis: l3 fm

antiquos iueniatur neutri generis: et sic ponit Boetius hic ī neutro genere mestus illa-
chrymat. ¶ Adde q̄ felicissimi cuiusq̄. Hic ostendit pb̄ia q̄ homo magis felix leuior
aduersitate prosternitur: euz hoc cōparādo Boetium ad alios. et dicit. Adde predictis q̄
sensus cuiuslibet bois felicissimi. i. fortunatissimi: est delicatissimus. i. impatientissimus
nisi ad nutū suum cuncta suppetāt. i. abundant: ipse erit isolens. i. ipatiens oīs aduersita-
tis: et prosternitur a sua felicitate q̄busq̄ minus aduersitatibus: adeo perexigua sunt. i. val-
de exigua: que fortunatissimis detrahunt. i. auferunt: summā. i. perfectionē b̄itudinis. D.
Boeti q̄ multos esse coniectas. i. opinaris: q̄ sese arbitrentur prios esse celo. i. deo: si eis
cōtingat minima de reliquis. i. de particulis tue fortunę. Hic locus quē tu vocas exiliū est
p̄ria incolentibus. i. h̄itatibus: et ita eoz iudicio spectat ad felicitatē vniuersaliter: ergo de
rebus fortuitis concludit adeo nihil est miserū: nisi cū tu putes. i. nisi ex reputatione ani-
mi tui estimes: q̄ p et contra. i. per cōtrarium: oīs fors ē b̄ta equanimitate. i. paciētia ani-
mi tolerantis. Quis ē ille tam felix: qui cum dederit manus ipatiētie. i. cum fuerit factus
impatientis quin' ipse non optet muta' e status suū: quasi diceret nullus ē tā felix. ¶ Nota
q̄ forsam aliquis diceret nulli boi placet stat' suus si deest sibi magnū fortunū: s3 defe-
ctus modici boni nō impedit complacētiam status quin homo totaliter sit felix. Hoc ex-
cludit philosophia dicens. Quanto aliquis est felicior: tanto est delicatior. et quanto est
delicatior: tanto magis grauatur ex defectu modici boni: et sic felicissimis detrahatur cō-
plemētū b̄itudinis. ¶ Notādū q̄ vna et eadem res ē quā vn' iudicat spectare ad miserā
alius iudicat spectare ad felicitatem. ergo dicit philosophia. Locus quem tu exiliū vo-
cas incolentibus est patria. ¶ Notandum est q̄ quantumcumq̄ sit homo abundans re-

no q̄ remig p̄t Al
c' l' r.

Liber secundus.

bus fortuitis: si aliquid displicet sibi in statu suo: ipse optat statum suum mutari: commendando statum alteri. unde miles emeritus laudat statum mercatoris. e contra mercator exptus pericula marina laudat militiam. Similiter legisperiti laudat agricolas: et agricole verba nos. Similiter exemplum patet in Boe. de scholarium disciplina de filio iconstantie: qui habens displicentiam unius status. semper alium et alium assumpsit. ¶ Nota quod dicit nihil est miserum nisi cum putes. Unde dicit Seneca nona epla. Miser est qui se beatum non iudicat: sed mundo imperet. non est beatus qui se beatum non esse putat. ¶ Quam multis amaritudinibus. ¶ Dic phia ostendit fortuitam felicitatem esse amaram et miseram dices. Quam multis amaritudinibus dulcedo humane felicitatis est respersa id est permixta: que etiam si videatur iocunda homini fruente: tamen non potest retineri: quomodo prout homo habeat eam: cum velit id est non potest retineri ad voluntatem hominis: et liquet. i. manifestum est quod misera sit beatitudo rex mortaliu: que nec perpetua perdurat apud equanimos id est apud constantes et patientes: nec ipsa tota. i. simul et electat: anxios id est miseros. ¶ Nota quod felicitas et dulcedo humana non est sine amaritudine: quod dicit beatus Bernardus. Nunc quod in honore sine labore: nunquam in promotione sine tribulatione: et nunquam in sublimitate sine vanitate quod esse potest. Item alanus in anticleudica no di. Sed nihil inuenio quod omni prebeate viuat: quoniam multas nobis de ferre querelas possit: si nostras velit accusare minervam. ¶ Quid igitur o mortales. ¶ Dic phia inuebitur in homines: et dicit sic. O mortales quare petitis. i. queritis: extra. i. in rebus exterioribus felicitatem positam intra vos: error et inscitia. i. ignorantia confundit vos. ostendat tibi breuiter cardinem. i. radices summe felicitatis. est ne aliquid tibi pretiosius tempore: nihil inquires. Si igitur fueris compositus tui per tranquillitatem animi: tu possidebis quod nunquam amittere velis. i. et electationem in operatione perfecte virtutis: nec fortuna poterit tibi auferre. ¶ Nota quod duplex est beatitudo: perfecta et imperfecta. Perfecta beatitudo habetur post hanc vitam: et est vita eterna: de qua loquitur beatus Johannes di. Nec est vita eterna ut cognoscatur te solum rex deum: et quem misisti Jesum christum. Alia est beatitudo imperfecta que potest esse in presenti vita quam philosophi posuerunt consistere in operatione optime virtutis. unde radix talis est tranquillitas animi ex moderatione et sedatione passionum per habitum virtutis. per talem autem tranquillitatem homo efficitur sui compositus: ut non subijciatur passionibus. ¶ Ista au

Prosa quarta.

tem tranquillitas non est querenda in rebus exterioribus: sed solum hys esse in animo hoīs de qua beatitudine et tranquillitate hic loquitur phia dicens. quid igitur o mortales etc. et Seneca loquens de eadem felicitate. ix. epla dicit. Summū bonū extrinsecus instrumenta non querit: domi colitur: ex se totū est: incipit esse fortune subiectū si quam partē sibi foris querit. Item Seneca. xxiiij. epistola dicit. Felicitatis auiditas tuta est: que si aut vn-

inques. Igitur si tui cōpos fueris: possi-
debis quod nec tū amittere vnq̄ velis:
nec fortuna possit auferri. ¶ Atq; vt
agnoscas i his fortuitis reb⁹ bñitudi-
nē conitare nō posse: sic collige. Si bñi-
tudo est summū nature bonum rōe de-
gentis: nec illud ē summū bonū qd̄ eri-
pi vllō mō pōt: qm̄ precellit id. qd̄ ne-
queat auferri. Manifestū est qd̄ ad bea-
titudinē p̄cipiendā fortune instabilitas
aspirare non possit. ¶ Ad hec quem ca-
duca ista felicitas vebit vel scit eas vel
nescit esse mutabilē. si nescit quēnā bea-
ta fors esse potest ignorantie cecitati:

de proueniat queris: ex bona cō-
scientia: ex honestis cōsilijs: ex re-
ctis actionibus: ex contēptu for-
tuitoꝝ. et tricesima p̄ia epla di-
cit. Illud bonū ē querēdū qd̄ nō
fiat i dies deterius. quid ē hoc?
anim⁹. s; hic rect⁹: bon⁹: magn⁹.
quid aliud voces huc animū q̄
deū i corpe humano hospitatū.
et quadragesima p̄ma epla dicit.
Lauda bonū in homine qd̄ eripi
nō pōt qd̄ ē p̄prium hoīs. quis
quid sit illd̄. anim⁹ et ratio p̄fecta
rationale nāq; aīal ē hō. ¶ Atq;
vt agnoscas i his. Hic phia pro-
bat verā felicitatē nō posse p̄si-
stere i reb⁹ fortuitis trib⁹ rōnib⁹.
secundā ponit ibi. Ad hec. Terti-
a; ibi. et quoniā. p̄ma ratio talis
ē. In illo nō cōsistit felicitas ho-
minis quod pōt auferri ab hoīe

*h. remouit
auctore*

sed bona fortuita sunt hōi: ergo etc. Ad alior est nota: quia summū bonum est p̄prium
bonis: bonū aut qd̄ auferri pōt non est summū bonū qz illud qd̄ auferri nō pōt melius
est eo qd̄ auferri pōt. Ad inoz p̄ bona fortuita p̄nt auferri cū sint mutabilia. vnde dicit
in lra. Et agnoscas bñitudinē nō posse cōstare i reb⁹ fortuitis: sic collige per tales ratio-
nes. Si bñtudo est summum bonum nature degētis: ratione. i. nature rationalis: nec illd̄
est summum bonum quod vllō modo pōt eripi. i. auferri: qz illud bonum qd̄ nequeat. i.
nō pōt auferri: hoc precellit. i. melius ē et dignus eo qd̄ potest auferri. ex quo manifestus
est qd̄ mutabilitas fortune nō possit aspirare. i. accedere ad bñitudinē accipiendam. ¶ Mo-
ta qd̄ beatitudo ē summum bonū: qz in. iij. huius secūda p̄sa dicitur qd̄ bñtudo est stat⁹ p̄fe-
ctus aggregatione oīum bonoꝝ. et bñtudo est summū bonum nature degētis. i. viuentis
rōne. i. nature rōnalis sicut hoīs: qz hominū genus viuūt arte et rōne: ex p̄misio metaphi.
Nullū enim alioꝝ aīalium est felix: ex. x. ethico. Bruta enim animātia nemo felicitabit:
p̄rio ethico. et talis bñtudo nō cōsistit i bonis exterioribus s; i actu sapiētie: qz di. Aristo.
i libro politicoꝝ. Testis mihi est deus qd̄ i bonis exterioribus nō cōsistit sūmū bonū. et
idē in eisdē: Nos sumus felices et di; di; aut nō sunt felices bonis exterioribus: ergo nec
hoīs. ¶ Mo. s; in bonis exteriorib⁹ fortuitis nō cōsistat felicitas formaliter et essentia-
liter: tñ felicitas cōsistit i eis organice: qz deseruiunt ad felicitatē verā. sine enī reb⁹ exte-
rius quaz fortuna dñā ē nō cōtigit eē felice: supple organice: ex libro de bona fortuna. et
x. ethicoꝝ. Op⁹ ē exteriori p̄spitate oī enti. Matura enī p se nō est sufficiēs ad speculā-
dum: sed opz abū potū et reliquū famulatū p̄existere. ¶ Ad hec quem caduca ista felici-
f

Liber secundus.

tas vebit. **D**ic phia ponit scdm rōnem q̄ talis est. Ille q̄ felix ē fortuita felicitate aut scit eā mutabilem esse aut nescit. si nescit est ignorās ⁊ per cōsequēs est infelix. si scit eam mutabilem esse necesse ē q̄ timeat ne eā amittat. cui autē inest cōtinuus timor felix esse non pōt. **U**n dicit in lra sic. Ad hec. s. predicta addā aliam rōnē: hō quē vebit. i. ducit: ista caduca. i. fortuita felicitas vel scit eā eē mutabilez vel nescit. si nescit: quenā fors beata. i. felicitas beata pōt eē cecitati igno-
ut dubitat uerū
Si scit metuat necesse est: ne amittat qd̄ amitti posse nō dubitat: quare cōtinu⁹ timor nō finit eē felicē: anvel si amiserit negligēdū putat. Sic quoq; perile bonū ē quod equo aīo feratur amissum. **E**t qm̄ tu idē es cui persuasum est: atq; insitum per multis demonstrationibus scio mentes hoīm nullo modo esse mortales. **U**nq; clarum sit fortuitam felicitatem corporis morte finiri: dubitari nequit si hec auferre beatitudinem potest quin omne mortalium genus in miseriam mortis sine labatur

timorem: ⁊ per cōsequens cōtinuus timor q̄ excludit leticiā non finit eē felicē. **U**n Sene. ix. episto. Ille beatissimus ē et securus sui possessor qui crastinum diē sine solitudine expectat. **I**tem nota ex quo felicitas cōsistit in speculatione dei ⁊ substantiarū separatarum: ipa excludit cecitatem ignorantie: in qua ignorātia felicitas esse non pōt. **E**t qm̄ tu inde es. **D**ic phia ponit tertiā rōnē q̄ talis est. Si bñtudo consisteret in rebus fortuitis: cū bona fortuita finiuntur morte hoīs: sequitur q̄ oīs hō morte fieret miser. qd̄ non est verū: qz multi p̄ mortē cōsecuti sunt felicitatē: sicut martyres ⁊ alij sancti qui perpessē sunt maxima tormenta vt cōsequerentur bñtudinē in aīa. dicit ergo sic i lra. **Q**m̄ tu idē es supple hō cui ego scio esse persuasum: p̄ multis. i. valde demōstrationib⁹: mentes id est aīas hoīm nullo modo eē mortales: ⁊ cum sit clar. i. manifestū: fortuitā felicitatē finiri. i. terminari morte corporū supple hoīs: neq; i. non potest dubitari si hec fortuita felicitas potest auferre. i. dare beatitudinem: quin omne genus mortalium. i. hoīm labatur in miseriam in fine mortis. Sed si scimus multos. s. sanctos quesisse fructū bñtudinis: non solus morte: venimetiam doloribus et supplicijs: quonāmo. i. per quem modum p̄ns vita sup. bonis fortuitis ornata pōt facere beatos: q̄ vita trāfacta. i. terminata nō efficit miseros. q. d. nullo modo. **M**ota cuius pñtia ē cā felicitatis: eius absentia ē cā miserie ⁊ infelicitatis. ⁊ hoc clarissime poterit apparere ex isto simili. sicut enī nauta per sui pñtiam est causa felicitatis nauis: sic ei⁹ absentia ē causa pericitationis eius: ex secundo pbifcorum. si ergo bona fortuita per sui presentiam essent causa beatitudinis: per sui absentiam essent cā miserie. **E**um autem in morte bonis bona fortuita relinquunt hominem fugiendo ⁊ homo relinquat ea moriendo: omis homo post mortem esset miser et infelix qd̄ falsum est. **N**ā multi post mortem cōsequuntur beatitudinē. **E**t qz forsan aliquis diceret mortuo

Metrum quartum.

domine moritur & anima eius: & sic homo post mortem nullam consequetur beatitudinem. hoc excludens philosophia dicit ad Boetium. Tu es idem ille cui persuasum est multis demonstrationibus animas hominum esse immortales. **¶** Nota quod omnes leges in hoc conveniunt quod anima intellectiva hominis sit immortalis. separatur enim ab alijs sicut perpetuus a corruptibili: ex secundo de anima. & hoc est rationale: quia anima intellectiva cum sit

^{homo} Quod si multos scimus non morte solum ^{homo} verum etiam doloribus supplicijque beatitudinis fructum ^{homo} quesivisse: quoniam ^{homo} modo presens vita facere beatos potest: quod ^{homo} miseris transacta non efficit?

Metrum quartum secundi libri.

^{homo} Quisquis volet per beatitudinem ^{homo} Cautus ponere sedem: ^{homo} Stabilisque nec sonoris ^{homo} Sterni statibus eum: ^{homo} Et fluctibus minantem ^{homo} Curat spernere pontum ^{homo} Notis cacumine alti ^{homo} Bibulas vitet arenas: ^{homo} Illud protervus auster ^{homo} Lotus viribus virget: ^{homo} He pendulum solute ^{homo} Pondus ferre recusant ^{homo} Fugiens periculosam

vis, alto virgetur tempestatibus ventorum: & fundatum in loco arenoso defluit: sed fundatum in loco humili & saxoso vtriusque vitat incommodum: sic vita presens nimiam elevata prosperitate vel nimiam depressa adversitate: frequenter eventum inopinatum calamitatibus defluit: mediocris autem secunda permanet. dicit ergo in littera. Quisquis homo cautus volet ponere sedem: per beatitudinem. id est firmam mansionem: & ipse stabilis existens: nec velit sterni. id est deici: sonoris statibus eum. id est illius venti. & quisquis curat spernere pontum minantem fluctibus. id est mare fluctuans: ille vitet. cacumen id est summitatem alti montis: & vitet arenas bibulas. id est siccas: Tunc assignat causam quare debeat vitari in edificando cacumen alti montis: quia illud. id est cacumen alti montis virget. id est instat: auster protervus. id est ventus impetuosus. tunc assignat causas quare debeant vitari arene: quia he scilicet arene solute. id est disjuncte per siccitatem: recusant ferre id est nolunt portare: pendulum pondus id est labile pondus. Tu ergo fugiens periculosam sortem id est eventum: amene sedis id est amene mansionis & certus existens: memento figere id est stabilire domum tuam: in humili saxo id est depresso lapide: quis ventus

immaterialis non est educta de potentia materie sed ab extra. scilicet a deo. ipsa enim secundum beatum Augustinum creando infunditur: et infundendo creatur. propter quod cum abscisio materie sit causa perpetuitatis per commentatorem primo celi & mundi: anima intellectiva immaterialis existens ipsa est immortalis.

Metrum quartum secundi libri.

^{homo} Quisquis vellet per beatitudinem. ^{homo} Hic incipit quartum metrum huius secundi quod dicitur metrum anacreonticum ab inventore: iambicum a pede predominantem: dimetrum a numero pedum: catbalecum. quia deest una syllaba ad complementum metri. huic metro adiungitur metrum feregratum sic dicitur ab inventore de quo superius dictum est. In hoc ergo philosophia commendat vitam mediocrem per tale methaphoram. Edificium constructum in loco nigro

Libri secundus.

miscens equora. i. voluens maria: tonet. i. seuiat: ruinis. i. statibus ruinosis: tu felix dditus
 roboze. i. firmitate: quieti valli. i. munitiois: et tu seren? . i. tranquillus: duces. i. ages: euus. i.
 vita tua: ridēs. i. deridēs et p nihilo habēs. iras. i. persecutiōes: etheris. i. aure vel vti seui
 entis. ¶ Nota q ois virtus supfluitate corrupitur: cū virtus cōsistat in medio. Est em̄ vir
 tus electius habit? immediate cōsistens recta rōe determinat? : iō ois supfluitas tanq̄ vi
 ciosa vitāda ē. Phia ergo docet
 vitare supflua p̄speritatē quam
 designat p cacumē alti mōtis: q̄
 p̄speritas plerūq̄ ipugnat in
 uicia et potētia magnatū: q̄ p̄vē
 tū impellentē designatur. Docet
 etiā vitare nimia paupertatē quā
 designat bibula arena: q̄ pauper
 tas recusat ferre indigētia neces
 sarioz q̄ p pōdus p̄duluz desi
 gnatur. indigētia em̄ grauat ho
 minē ad modū p̄duli pōderis.
 ¶ Nota securitas fm̄ Tullū in
 rhetorica sua ē virtus incōmodi
 tates imminentes et inchoate rei
 affines n̄ formidās: q̄ securitas
 maxie appetēda est. p̄pter quod
 phia docet appetere vitā medio
 cre q̄ reddit boiem securū s̄z illō
 poetiā. Medio tutissimus ibis
 et Latho. Tuta mage pupis est
 que modico flumine fert. Quaz
 vitā mediocre designat p humile saxū in quo edificū impetu venti nō deiciat: nec inunda
 tionibus tāq̄ bibula arena dissoluit. ¶ Nota q duplex ē paupertas. volūtaria et leta. alia
 inuolūtaria et tristis. p̄ma paupertas ē appetēda. sc̄da fugiēda. De prima loquit̄ Gene. sc̄da
 eplā. Honestā res ē leta paupertas. paupertas em̄ expedita securā ē. Et. xvij. eplā. O lucille i
 cipe cū paupertate habere cōmertiū. gaude contemere opes. nēo alias ē deo dignus q̄ q̄
 opes dēpserit. Sc̄da paupertas. i. inuolūtaria et tristis fugiēda ē: qz mortalis ē: et rōe tristi
 cie stupefacit et corrupit naturā. ¶ Prosa. v. secundi libri.

Ed quoniam rationum iam in te. Hic incipit quinta prosa huius secundi in
 qua philosophia ponit remedia magis mouentia Boetium ad ostendendum
 q̄ bona fortune sunt contemnēda: et minus esse dolendum de amissione eorum

Ista autem remedia sunt rationes sumpte ex conditionibus particularium bonorum fortu
 ne sc̄z diuitiarum: bonorum potestati et glorie. Et p̄mo ostēdit hoc de diuitijs q̄ nō sunt
 magnopere appetēde: ponēdo vnā rationē generalē respiciētē oia bona fortune. Sc̄do po
 nit ratōes d̄ diuitijs. ibi diuitie. Pr̄mo intēdit talē rationē. Nullus magnopere debz illō
 appetere qd̄ nō potest esse suū: et quod in se cōsideratum est vile: sed omnia bona fortuita
 sunt huiusmodi que sunt mutabilia: ideo nō possunt esse propria hominis: et in se consi
 derata vilescunt: ergo et cete. vnde dicit in littera. quoniam fomenta id ē medicamēta mea
 rum rationum in te descendunt: qz ego video te paulatim fortunā cōtemnere: puto esse vtē
 dum paulo validioribus rationibus. i. magis mouentibus. age est aduerbium hortandi.

p̄ ditione mentionis
 Sortem sedis amene

Humili domo memeto

Lertus figere saxo

Quamuis tonet ruinis

Miscēs equora vetis

Tu cōditus quieti

Duces serenius euum

Felix roboze valli

Ridēs etheris iras.

¶ Prosa quinta libri secūdi.

Ed qm̄ rationum iam in te mea
 rum fomenta descendunt: paulo
 validioribus vtēdum puto. Age
 em̄ si iam caduca et momentanea fortune
 dona nō essent. Quid in eis est quod

virtus tranquilly
 p serenius

Prosa quinta.

Si enim bona fortune non essent caduca. i. casualia et momentanea. i. transitoria ad modum momenti: quid est in eis quod unquam queat fieri vestrum: aut prospectum et in se consideratum non vile sciat: quod dicitur nihil. Nota quod bona fortune sunt caduca et transitoria: quod dicit Seneca septuagesima sexta epistola. Quia bona fortune nobis accidunt: sed non adherent: et si abdicantur sine ulla nostri lachrymatione discedunt. ex quo patet si mutabilia sunt quod non sunt propria

aut vestrum unquam fieri queat: aut non prospectum consideratum vile sciat. ^{posit} **D**ivitiarum ne vel vestri vel sui natura preciose sunt. Quid earum potius aurum ne an vis coegesta pecunie: At qui hec fundendo magis quam coaceruando melius nitent. Si quidem auaricia spiritus odiosos: claros largitas facit. Quod si manere apud quem quam non potest: quod transferretur in alterum. tunc est preciosa pecunia cum translata in alios usum largiendi desinit possideri.

bona hominis: quod secundo eundem Seneca. Nihil proprium dicas quod mutari potest. Nota quod bona fortune in se considerata vilescunt: quod dicitur Jo. chryso. Bona fortune in seipis veterascunt et consumuntur: aut ab extraneis dolove violentia vel calumnia diripiuntur. **D**ivitiarum ne vel vestri vel sui natura. Hic probatur potest rationes de divitiis in spali quod non sint magnopere appetende. Secundo probatur hoc generaliter de divitiis: ibi quid autem. **P**ria dividit in quinque partes scilicet quod sunt quinque genera divitiarum quod probatur non multum esse appetenda. scilicet pecunia: gemme: possessiones vestes et famuli. **P**rio ostendit per

positum de pecunia. secundo de gemmis: ibi. an gemmarum. tertio de possessionibus: ibi. an vos quarto de vestibus: ibi. **I**ta vero quinto de famulis: ibi. an vero. **P**rio duabus rationibus probatur divitias non multum esse appetendas. secunda ibi. at eadem. **P**ria ratio talis est. Illa non sunt multum appetenda quod nec ex sui natura nec natura utentis sunt preciosa: divitiae sunt hominibus: ergo et cetera. **A**ldano nota: quod nihil appetitur nisi bonum et preciosum. **A**ldano declarat. divitiae non sunt bone ex sui natura: quod non faciunt bonum cum adveniunt. nec sunt bone ex parte utentis: quod non in quantum conservantur. sic enim faciunt hominem auarum. nec in quantum distribuuntur: quod sic relinquunt homines. dicit enim in littera. Divitiae vel sunt preciose sui natura vel natura vestri utentium eis. et quid earum est potius. i. preciosus: an aurum: an vis coegesta pecunie. i. congregata: at qui pro certe hec. scilicet divitiae non sunt preciose conservando eas: quod melius nitent effundendo. i. distribuendo eas quam coaceruando. i. retinendo eas. siquidem auaricia quod pecunias coaceruat semper facit homines odiosos: et largitas que pecuniam effundit facit claros id est honestos. subdit. et si illud quod transferretur in alterum non potest manere apud quem: tunc est preciosa pecunia loquendo ironice: cum ipsa usum largiendi translata in alios desinit possideri. **N**ota dum quod aliquid est bonum dupliciter. vel ex natura sui vel ex natura utentis. Et illud dicitur bonum ex natura sui quod a se vel in se habet unde sit bonum: et quicumque advenit facit ipsum bonum: sicut ratio recta pax et similia. Sed illud dicitur bonum ex parte utentis quo si aliquid convenienter utatur aliquid boni inde provenit. Unde nota secundum beatum Bernardum. Solus error hominum facit quod aurum et argentum reputantur preciosa: cum non sint nisi terra rubra et alba. **N**ota quod Seneca octuagesimo octava epistola probans divitias non esse bonas sic arguit. Quod bonum est bonos facit: divitiae non faciunt bonos: ergo divitiae bone non sunt. Item illud quod potest contingere contemptissimo et turpissimo bonum non est: divitiae autem et lenoni et laniste contingunt contemptissimo et turpissimo: ergo bone non sunt. Item bonum ex malo non fit: divitiae autem sunt ex auaricia que mala est: ergo bone non sunt.

Liber secundus.

¶ Ad eadē si apud vnū. Hic ponit scđam rōnem q̄ talis est. Illa non sunt multum ap-
petenda q̄ a pluribus nō possunt possideri et non trāseunt ad aliū sine paupertate alio-
rum: diuitie sunt h̄mōi: ergo et. vnde dicit in lra. Si eadem pecunia quāta est vbiq̄ gen-
tius. i. apud gentes: si illa congeratur apud vnū boiē: ipa facit ceteros boiēs iopes sui
i. carētes: et vna vox pariter tota. i. simul replet auditum multoz: diuitie autē non possunt
transire i plures: nisi cōmūte. i.
diuise in pres. qđ cũ factū est. i.
qđ cōmūte transeunt i alios: ne-
cesse ē vt supple illos faciāt pau-
peres quos relinquūt. Et cũ ex-
clamat cōtra diuitias di. **D**igi-
tur supple dico diuitias eē angu-
stas. i. artas et inopes: quas nō
licet plurib⁹ h̄re totas: et que nō
veniūt ad quēlibet sine paup̄ta-
te ceteroz. i. aliozū boiz. **M**ota
qđ diuitie non veniunt ad quēz
sine alioz paup̄tate: qz di. Sene.
in de remedijs. Pecuniam pdidi-
sti quā vt h̄eres altius an te per-
didisti. perdidisti pecuniaz: habes
vno periculo min⁹ quo te felicē:
si cũ illa auariciam perdidisti. et
idem. lxxxviii. epla dicit. Diuitie
aios iustāt: superbiam pariūt: i-
uidiam cōtrahūt: mētez alienāt:
tūmorem iducūt: i solentiam faci-
unt. nihil autem aliud i solētia ē
qđ spes false magnitudis: ergo
diuitie bone nō sunt. **¶** An gēma-
rū fulgor oculos trahit. Hic ostē-
dit pb̄ia qđ gemme nō sunt appe-
tende tanq̄ ppriū bonū homis
intendens talem rationē. Quic-
quid bonitatis vel preciositatis
est in gemmis hoc cōsistit i luce

et splendore gemmarū: s; lux gēmarū nō est ppriū bonū boiz: s; est bonum iparū gēmma-
rū: ergo et. vñ dicit in lra. An fulgor gemmarum trahit oculos boiz sup. ad cōcupiscēdū
eas tanq̄ ppriū bonū: s; si qđ est p̄ciput. i. p̄ciositatis i hoc splendore: illa lux est gēmarū
et non boim: quasq̄des gemmas vebementer admīroz homines mirari. i. mirando deside-
rare tanq̄ bonum suum. quid est enim carens motu aie: atq; compage id est cōiūctione
membrozū: quasi diceret reperitur in rebus inanimatis quod iure videatur. i. videri de-
beat esse pulcrum rei animate et rationabili nature: quasi diceret nihil: que gemme ta-
meti pro quib⁹: trahant. i. recipiant aliquid postreme pulcritudinis: opera. i. diligentia
conditoris: qz p̄ et sui distinctione id est specifica formatione: tam ē ipe collocate infra ve-
stram excellentiam id est dignitatem: nullomodo merebantur vestram admirationem.

gemma
dorate

Prosa quinta.

¶ Nota q̄ non est gloriandum de geminis tanq̄ de proprio bono: quia dicit Sene. xli. epi-
stola. Nemo gloriari debet nisi de suo. quid em̄ est stultius in boie q̄ aliena laudare? qd̄
est eo dementius qui ea miratur q̄ ad aliū trāsseri p̄tinus possunt. nō faciūt equum meli-
orem aurei freni. ¶ Notaq̄ quadruplex est pulcritudo. p̄ma est aīalium rationalium. se-
cūda est brutorum sensibiliū. tertia plātarū vegetabiliū. quarta ē rex inanimatarū: i quo

¶ An vos agrorum pulcritudo dele-
ctat? **B.** Qui mi? Est em̄ pulcerrimi ope-
ris pulcra portio. Si quondam sereni
maris facie gaudem? sic celū: sydera:
solē: lunāq̄ miramur. **P.** Nū te horum
aliquid attigit? Nō audes alicuius ta-
lium splēdore gloriari? An vernis flori-
bus ipse distigueris: aut tua i estiuos
fructus intumescit vbertas? Quid inani-
bus gaudijs rapis? Quid externa bo-
na p̄ tuis aplexaris? Nūq̄ tua faciet es-
se fortuna: que a te natura rerum fecit
aliena. Terrarum quidem fructus ani-
mantium p̄ oculdubio debentur alimē-
tis. Sed si quod nature latis est re-
plere indigentiam velis: nihil est quod

genere gēme collocant. pp̄ quod
dicit pb̄ia. Si gēme trahūt aliqd̄
postreme pulcritudinis. ¶ An
vos agrorū pulcritudo. Dic̄ pb̄at
pb̄ia idē de possessionib⁹ sicut de
agris: et intēdit hāc sniam. Boni-
tas agrorū vel cōsistit i pulcitu-
dine eorū q̄ delectāt aspectū: et ta-
lis pulcritudo nō magis ē ipsi⁹
bois q̄ pulcritudo florum vel stel-
larum qui etiā delectāt aspectus
bois: et tñ nihil ad boiem pulcri-
tudo istorū v̄l bonitas agrorū cō-
fert in vtilitate eorū q̄ ē ad sustē-
tatōez bois: s; h̄ possessio agro-
rū nō ē multū appetēda vt sit ā-
pla: q; natura paucis est cōtēta.
An dicit in lra. An pulcritudo
agrorū delectat vos: vt gaudea-
tis de eo tāq̄ d̄ bono v̄ro. Et dicit
B. qd̄ n̄. i. q̄re n̄ delectaret. ē em̄
pulcra portio operis pulcerrimi
i. mūdri: sic nos gaudem⁹ facie. i.

aspectu maris sereni. i. trāquilli. sic. i. eadē ratōe miramur celum sydera: solē et lunā. Rñdet
pb̄ia. Mū. i. nūqd̄ aliqd̄ horū attigit te tāq̄ pp̄riū. q. d. nō. Mū. i. nūquid audes gloriari
splēdore alicui⁹ taliū tāq̄ tuo. q. d. nō. An. i. nūquid tu distigueris. i. ornaris v̄nis florib⁹
certe nō. nūquid tua vbertas. i. fertilitas intumescit. i. sup̄bit: in estiuos fruct⁹. i. per estiuos
fructus. q. d. nō qui rapis. i. circūdaris iamb⁹ gaudijs sup̄. reputādo ista bona. qd̄ āplexa-
ris externa bona p̄ tuis. q. d. frustra hoc facis: q; for̄tūa nūq̄ faceret esse tua que natura
reus a te fecit eē aliena. Tūc dicit pb̄ia nō nego qui ista possint tibi cēvtilia. fruct⁹ em̄ terra-
rū p̄culdubio debentur alimētis aīantiū. i. aīalibus p̄ alimētis: s; si velis replere indigētiā
nature: qd̄ satis ē. i. ad sufficiētiā: nihil ē. i. nō op̄s q̄ petas. i. desideres affluētiā fortune
sup̄. ad dilatādum et ampliādum agros. natura em̄ paucis cōtēta est cuius satietatem si
velis v̄rgere. i. cogere sup̄fluis cibis et potibus: illd̄ qd̄ infuderis ventri sup̄fluum fiet: aut
intocūdum. i. triste: aut fiet noxiū. i. p̄iculosum. ¶ Mo. q̄ ex lra pōt formari talis rō. Si
illud qd̄ magis videt̄ inesse non inest: nec illud qd̄ minus s; magis videt̄ q̄ hō d̄z gliari
de pulcritudine celi et stellarū et nō d̄z: qd̄ nihil horū ē suū: ergo min⁹ debz gliari de pulcri-
tudine agrorū et aliarū possessionū. ¶ Mo. q̄ natura nō ē onerāda sup̄fluis: s; ē alēda: paucis
cōtēta est. vñ Sene. xvi. epla. Si ad naturā vixeris nūq̄ eris paup. si ad opinionem nūq̄
eris diues. Exiguus natura desiderat: opinto vero imēsūm. Et bt̄us Aug. d. Sumēda sunt
alimēta tāq̄ medicamēta. et gre. Dū v̄ter nimia satietate extēdit: acule⁹ libidinis suscitāt.
f. iij

Liber secundus.

¶ Nota ϕ Aristoteles in quadam epi. ad alexand. di. Qui transgreditur debitum modum in pleno & in vacuo: non poterit euadere furorem egritudinis & molestias infirmitatum. Qui ergo appetit viuere et domari: renunciet desiderio proprie voluptatis: nec comestione comestioni superaddat: quia omnis incontinens voluntarie est egrotans secundo ethicorum. Et subdit. Audiuit ab Hypocrate quod conseruauit dietas per quibus debilitate corporis sustinebat. cui dixit suus discipulus. doctor egregie. si velles bene comedere non sustineres tantam corporis debilitate. Cui respondit Hypocras. Ego comedo ut viuam: non uiuo ut comedam. Tunc dicit Aristoteles. ibidem. Alimētum propter durabilitatem est quod redditur: non durabilitas propter alimētum. subdit: Adultos noui quod diminuērunt de alimēto & comestione abstinētes a suis appetitibus. pētes gula: uiuētes tēpate per dietas: quod fuerit sanissimi corporis longioris uite & boni appetitus. **¶** Jam vero pulchrum. Dic philosophia ostendit quod non sit gaudendum de pulcritudine vestium tamquam de proprio bono: & arguit sic. De illius pulcritudine non est gaudendum quod non est hominis pulcritudo: sed pulcritudo vestium non est hominis pulcritudo: sed est ipsarum vestium: igitur & ce. vnde dicit in littera. Jam putas pulchrum esse. id est tu pulcritudini ascribendum fulgere variis vestibus: quasi diceret non debes hoc putare: quod scilicet vestium: si spes. id est pulcritudo: est grata. id est delectabilis intuitu: ego mirabor naturam materie vestium: aut mirabor ingenium & subtilitatem artificis vestem formati nihil ascribendo tibi. **¶** Nota quod splendor habitus exterioris non facit hominem meliorem nisi fulgeat habitus mentis interior in eo. vnde Seneca. Nullus dicit gladium esse bonum si baltheus eius deauratus est & vagina gemmis distincta. Sed gladius bonus est si bene inscidit & bonum acumen habet. & micro bonus est qui omne munimen rupturus est. vnde sunt versus. Aurea nobilitas lutea si vestiat ollam. Non ideo sequitur hanc mentem esse luteam. Item poeta inquit. Linge caput lauro tege corpus gemis & auro. Si fueris prius dem remanebis rusticus idem. **¶** An vero te longus ordo famulorum. Dic philosophia ostendit non esse gloriosum de multitudine famulorum tamquam de proprio bono: & arguit sic. Famuli autem sunt peruersi in moribus: & sic sunt nocui: aut sunt bene morigerati: tunc nihil ad te: quod hec probitas est famulorum vnde tua. Tunc dicit in littera. An vero longus ordo famulorum facit te esse felicem: qui. scilicet famuli si sint viciosi moribus super. tunc sunt perniciose sarcina. id est periculosum pondus ipsius domus: & sunt vehementer inimici ipsi domino. si vero sint probi: quoniam modo. id est per quem modum aliena probitas numerabitur. id est computabitur in tuis operibus: quod nullo modo. Et tunc

abundantia non oportet
 fortune affluentiā petas. Paucis enim minimisq; natura cōtēta ē. Cuius satiētate si supstuisurgere velis: aut inuocidū quod infuderis fiet aut noxium. **¶** Jam vero pulchrum variis fulgere vestibus putas: quarum si grata intuitu species est: aut materie naturā: aut ingenium mirabor artificis. **¶** An vero te longus ordo famulorum facit esse felicem? Qui si viciosi moribus sint perniciose domus sarcina: & ipsi domo vehementer inimici. Si vero probi sint quoniam modo in tuis operibus aliena probitas numerabitur. Et quibus oibus nihil horum que tu in tuis computas bonis: tuum esse bonum liquido monstratur. Quibus si nihil inest appetēde pulcritudinis: quid est quod amissis doleas: vel letaris retentis? Quod si natura pulcra sunt quod id tua

Prosa quinta.

cōcludit de oibus p̄dictis dicens. Ex q̄bus oibus p̄dictis mōstrat̄ liquido. i. aperte nihil
horū esse tuū bonū q̄ tu cōputas ī tuis bonis: q̄bus si nihil inest appetēde pulcritudinis
supple q̄ tibi ascribere poterit: q̄d est. i. quare ē q̄ tu doleas de amissis vel letaris retētis?
q̄ p̄ sed: si p̄dicta sunt pulcra natura. i. p̄pter naturam p̄p̄riam: quid refert id tua. i. q̄d p̄ti
tinet hoc ad te? q. d. nihil. nā bec sequestrata. i. diuisa tuis opib⁹ p̄ se placuissent. neq̄ em̄

q. d. nihil *bona*
refert? Nā bec per se a tuis quoq̄ opi/
bus sequestrata placuissent. Neq̄ em̄
idcirco sunt p̄ciosa q̄ tuas venerere
diuitias: s̄ qm̄ p̄ciosa videbātur tuis
ea diuitijs anūerare maluisti. ¶ Quid
autē tāto fortune strepitu desideratis
fugare credo indigētiam q̄ritis copia.
Atqui hoc vobis ī cōtrariū cedit. Plu/
ribus quippe adm̄niculis op⁹ ē ad tuē
dā p̄ciose suppellectilis varietatē. Cle/
rūq̄ illd̄ est permultis idigere eos qui
multa possidēt. Cōtraq̄ minime indi/
geret qui abūdantiam suam nature ne/
cessitate nō ambitus superfluitate me/
liraty
multy

q̄d nec auferri nec eripi potest. ¶ Quid autē tanto fortune strepitu. M̄te p̄bia ostēdit gene/
raliter diuitias non esse appetendas magnopere: et facit hoc tribus rōnibus. sc̄dam ponit
ibi. Ira ne. tertia ibi. Ego vero nego. Prima ratio est ista. Illa nō sunt multuz appetenda
per que hō non cōsequitur ea p̄pter q̄ diuitie appetuntur: appetunt̄ enī diuitie propter
fugā indigentie: quā fugā indigētie hō nō consequitur p̄ diuitias: sicut declarat in l̄ra dī.
Quid autem tanto strepitu. i. labore: desideratis. i. cum desiderio insistitis fortune: credo
vos queritis fugare indigētā copia. i. diuitijs. q. d. ideo desideratis diuitias vt supplea/
tis vrām indigētā. Atqui p̄ s̄ h̄ cedit vobis in cōtrariū: q̄ supple p̄ qz pluribus adm̄/
niculis. i. adiutorijs est opus ad tuendū varietatē p̄ciose superlectilis. i. possessionis. vtrū/
q̄ illud est pmultis eos idigere q̄ permulta possident: q̄ p̄ et cōtra. i. per contrariū sup/
ple illi minime indigent qui mētiantur. i. mensurant suam abundantiam non superfluita/
te ambitus id est cupiditatis: s̄ necessitate nature. ¶ Nota fm̄ Sene. permultis indigent
qui permulta possident: propter quod diuitie multe non fugant indigentiam: sed magis
excitant. vnde poeta. Nulla ditari ratione potestis auari. Vos faciunt inopes quas cu/
mulatis opes: ¶ Nota circa hoc quod dicit minime idigēt dicit. Seneca. xi. episto. Bau/
rus paucissimorum iugerum pascuis impletur: et vna silua plumbus elephantibus suffē/
cit: homo terra pascitur et mari. Quid igitur tam insatiabilem ventrē natura dedit nobis:
cum tam modica corpora nobis dederit: vt vastissimorum edacissimorum q̄ animalium
aviditate in vinceremus: quantulum enī est quod nature datur paruo illa educatur. nō
fames nostri ventris nobis magno. constat: sed ambitio. ventri autē obediētes loco aialit̄

idcirco sunt p̄ciosa q̄ in tuas ve/
nerere diuitias: sed qm̄ p̄ qz vide/
bantur tibi p̄ciosa: ideo maluisti
ea anūerari tuis diuitijs. ¶ Mo/
ta q̄ fui pueri ī morib⁹ sunt fa/
miliares iūmici dñi et totū dom⁹
de quib⁹ postea dicit̄ tertio bu/
ius q̄nta p̄sa. Mō ē pestis effica/
cior ad nocēdū q̄ familiaris inī/
mie. et si vident̄ aliqui amici hoc
est rōe vtilitatis nō rōe virtutis:
de quibus loquit̄ Sene. in de re/
medijs dī. Adel mulce sequunt̄:
cadauera lupi: frumēta formice:
p̄dā seq̄tur ista turba nō boiem:
Itē Sene. dī. xl. ep̄la. In homine
illud laudādū ē q̄d ipsius ē. si fa/
miliā formosaz h̄z: et domuz pul/
crā: si multū sent: si multū fenera/
tur: nihil horū in ipso ē: sed circa
ipsum lauda in illo q̄d p̄p̄riū ē

y. tibz

Liber secundus.

um numerantur non hominum. Querens vitam volutuosam oportet ut corpori suo seruiat. Adator suus: et ad maiora genit' suus: quod quod sum incipit mei corporis. Quod non aliter aspiciam: quod aliquod vinculum mee libertati circumdatum. natura paucis minimisque preta est: **I**ta ne autem nullum est proprium vobis. Hic ponit secundam rationem. secundo concludit manifestum errorem hominum: ubi quod vero late. et ratio talis est. Illa non sunt appetenda quibus appetitis homo putat se talibus ornari facit iniuriam suo creatori: sed bona exteriora sicut dicitur sunt huiusmodi ut declaratur in libro: ergo etc. et di. O homines nunquam nullum bonum est proprium atque insitum. id est naturale et intrinsecum vobis: ita ut gratis bona vestra in externis rebus. id est extrinsecis rebus: et in rebus sepositis. id est a vobis seorsum positis: quasi diceret immo in vobis est bonum si considerare vultis. sed sic est versa id est mutata conditio rerum: ut animal diuinum scilicet homo qui est similis deo non aliter videatur sibi splendere nisi in possessione suppellectilis inanimatae id est bonorum exteriorum que sunt inanimata: et alia quidem ab homine contenta sunt rebus. id est suis bonis: vos autem super. homines deo similes mente captatis. id est queritis ornamenta vestre excellentis nature a rebus infimis. id est inanimatis: quod est errorem: nec intelligitis quantum iniuriam faciatis vestro conditori supple peruertendo ordinem ab eo institutum. Ille enim conditor voluit humanum genus: prestare id est precellere omnibus terrenis: sed vos detruditis vestram dignitatem infra queque supple rerum infima. quod probatur in hoc. Nam omne bonum est preciosius eo cuius est bonum: cum vos iudicatis vilissima res: sicut sunt bona super. fortune esse vestra bona: vos summittitis. id est subiicitis vosmetipsos eidem vestra existimatione. id est opinione: et hoc haud pro merito cadit. id est accidit homini. quippe pro quod. ista est conditio humane nature: ut pro quod: tunc tamen excellat ceteris rebus cum se cognoscit. eadem tamen super. natura humana redigatur infra bestias: si desierit se nosse. Nam ceteris animalibus natura est ignorare sese. id est seipsum: sed hominibus venit. id est peruenit ex vicio. **M**o. quod homini est insitum proprium bonum quod est recta ratio. que sepe deprecatur ad optima: in cuius actu et speculatione consistit felicitas: quod sapiens maxime est felix. et ethicoz. et homo curas intellectum deo amatissimus videtur ibidem: ideo non est querendum bonum hominis in rebus externis. **M**o. quod homo mente et ratione est filius deo: quod secundum Senecam ratio nihil est aliud quam pars diuini spiritus imersa in corpus humanum. Et dicit idem quod animus rectus est quasi deus in humano corpore hospitat. Et idem dicit. Disce potius animum extollere in immensum. nobilis enim et generosa res est animus.

Prosa quinta.

¶ Nota q̄ hō seipm̄ ignorās deterior ē bestia. vñ Boe. i tractatu de summo bono al/
legās cōmētatorē dicit. **¶** De vobis hoībus q̄ de numero bestiarū cōputati estis: hoc dīnū
q̄ in vobis est nō cognoscētes: p̄pter q̄ ad superiora ascēditis: r̄ iō siles estis. **¶** Et sub
dit. diuinum autē in hoīe vocat intellectū r̄ rōnē. **¶** Nota q̄ nihil p̄hibet vnū r̄ idem eē
nobilius r̄ ignobilius q̄ diuersificatur s̄m conditionē seu cōsiderationē. vñ q̄uis homo

*tam grātis d̄
pi grātis*
¶ rebus cui se cognoscit excellat. **¶** Eades
tamen infra bestias redigat: si se nosse
desierit. **¶** Mas ceteris aiātib⁹ sese igno
rare natura est: hoīb⁹ vero vicio venit.

¶ Quā vero late patet vester hic error:
qui ornari posse aliquid ornamentis
existiatis alienis. **¶** At id fieri ne inquit?
Nan siquid ex appositis luceat: ip̄a qui
dē q̄ sunt apposita laudātur: illud vero
bis tectū atq̄ velatū i sua nihilomin⁹ fe
ditate p̄durat. **¶** Ego vero nego illud
esse bonū q̄ noceat habenti. Num id
mētior? **¶** Mime inquit. atqui diuitie
possidentib⁹ p̄sepe nocuerūt. **¶** Lū pessim⁹
quisq̄ eris alieni magis eo auid⁹: quic
quid vsq̄ auri gēmarumq̄ est: se solū
qui bz dignissimū putat. **¶** Tu igitur qui
nunc contūz gladiūq̄ sollicitus per
timescis: si vite huius callez vacuus vi

ceat hñti. **¶** Hic ponit tertiā rōnē q̄ talis est. Illud non ē multū appetēdū quod nocet pos
sidentib⁹: s̄ diuitie sepe nocuerūt possidentib⁹: q̄ declarat ex duob⁹. **¶** P̄rio qz diuitie faciunt
possidentes se falsa opinari vel estiāre. **¶** Sc̄do qz faciūt possidentes amissa securitate ti
mere. vñ dicit in l̄ra. **¶** Ego p̄bta nego illud esse bonū quod noceat hñti. **¶** Mas id mētior?
inq̄es mime. **¶** Atq̄ p̄ certe diuitie p̄sepe nocuerūt possidentib⁹. **¶** Lū p̄ qz quisq̄ sup. hō eo
q̄ ipse est auidus magis alieni eris: ip̄e putat illum hoīez solum dignissimū: q̄ bz. i. pos
sident quicquid vsquam est auri: q̄ p̄ r̄ gemmarū. **¶** Tu igitur supple homo qui in diuitijs
constitutus es: nunc ptimescis gladiūq̄: q̄ p̄ r̄ contum. si intrasses callez. i. semitas huius
vite tanq̄ viator vacuus corā latrone securus cātares. **¶** Tunc inuebitur contra diuitias.
¶ **¶** Preclara b̄tudo opum mortalium: r̄ loquitur ironice: q̄si dicat mime preclara quaz
tu hō cui adeptus fueris securus esse desistis. **¶** Nota diuitie nocēt hñti. vñ Aristoteles
p̄mo et̄bicoz dicit. **¶** Talem quidem errorē habent bona q̄ multi contingunt detrimenta
ex ip̄is. multi enī propter diuitias perierunt. **¶** **¶** Motandū q̄ mali tātū diuites reputant
esse dignos. vñ di. Ambro. Ita incubuerunt mores hominum in admiratione diuitiarum

*ip̄a p̄bta humana q̄st
p̄bta oia p̄bta*
bz se r̄ simplicit̄ sit melior bestijs
tñ in quātū deficiat ab aliquo q̄
sibi debetur sc̄oz naturaz: sc̄z co/
gnoscere se quod non debetur be
stijs sic est ignobilior bestia.

¶ Quā vero late patz. **¶** Hic p̄bta
concludit manifestū errorē hoīm
di. **¶** Hoīes q̄ late patz vester h
error: qui estimatis aliq̄d posse
ornari ornamentis alienis. **¶** At p̄
sed illud fieri nequit. nā siquid. i.
aliq̄d luceat ex appositis sibi r̄
non ex pp̄ria pulcritudine: tunc
apposita illa laudātur: vero p̄ s̄
illud q̄ est velatū: atq̄ p̄ r̄ tectū
appositis illis: nihilomin⁹ p̄du
rat. i. p̄seuerat i sua feditate. i. tur
pitudine. **¶** Nota si aliq̄d ē feti
dum in se eius feditas nō tollit
per ornatū extrinsecum. vñ dicit
poeta. Aurea nobilitas luteaz si
vestiat ollam. **¶** Non iō seq̄t hanc
minus eē luteam. **¶** Et quidā de
ricus respondens mulieri q̄renti
vtrum esset pulcra dixit. **¶** O dñā
pulcra sunt tibi appensa. **¶** Ego
vero nego illud esse bonū q̄ no

*ap̄ta cose. p̄oone
aliens ornamenta*
id

Liber secundus.

vt nemo nisi diues putetur dignus. **¶** Nota qd diuitie nō reddūt hominē securū vnde **Iuuenalis** poeta **Pauca licet potes argenti vascula puri. Nocte iter ingressus contū gla-**
diūq; timebis. Et nocte ad lunā trepidabis arūdinis vmbra. Latabat vacuus corā la-
trone viator. Et Sene. xliij. epistola dicit. Mūdum latro transmittit: et i obsessa via pau-
peri par est. et lxxvi. epistola dicit. Quisq; se fortune multum dedit ingētē sibi viam per-
turbationis fecit. vna hec via est
ad tua vadēdi externa despicere
et honesto contentū esse.

¶ Metrum quintum secūdi libri.

Felix nimius prior etas.

Hic incipit quintū metrum

huius secūdi qd dicit pēti-

tacū ab iuētoze: anapesticū a pe-
de p̄dominante. et est dimetrum: qz
quattuor pedes vnu metrum cōsti-
tuūt. et ē cathaleticū: qz i quarto
pede vna syllaba deficit ad p̄ple-
mētū metri. In quo metro p̄bia
p̄mēdat p̄mā etatē: q̄ erat sine cu-
p̄iditate diuitiarum: deplāgēdo
p̄sentē etatē i qua dñat et regnat
auaricia. Prior ergo p̄mēdat eta-
tē antiquoz. secūdo nostrā etatē
deplāgit: ibi. Utinā modo. prior
dicit. Prior etas nimium felix fuit
cōtēta fidelib; aruis. i. fideli agri-
cultura: nec fuit p̄dita. i. depraua-
ta: inerti luxu. i. graui supfluita-
te: q̄ etas solebat soluere. i. remo-

uere: sera. i. tarda ieiunia: facili glande. i. vili fructu: nec illa etas nozat. i. nouerat: confun-
dere. i. miscere bacchica munera. i. vina liq̄do melle ad faciēdū mellitratū sicut modo fit:
nec etiā nouerat miscere. i. intingere. lucida vellera. i. albā lanam: ser. i. illoz populozuz:
tyrio veneno. i. sanguine cōchilioz: quoz copia apud tyriū inuenit̄ ad faciēdū purpureū
colorē. Verba dabat ei salubres somnos. nō enī dormiebant i lectis eburneis: sed i her-
bis: qz p̄ et lubricus amnis. i. labilis aqua dabat eis potū: et pinus. i. illa arbor altissima
dabat eis vmbas. i. vmbrosas habitationes. nō enī iudomibus et i curiosis edificijs: ha-
bitabāt nondum hospes aliq̄s existens secabat. i. diuidebat nauigādo alta. i. p̄fundum
maris: qz ad huc nō erat vsus nauū: nec mercibus vndiq; lectis. i. collectis: viderat no-
ua littoza. i. alienas terras: qz manebant in patria. tūc supple in illa etate tacebant seua
classica id est tube v̄l cornua vocantia hoies ad bellum dicta classica a calo quod ē voco
neq; cruoz fusus acerbis odijs tinxerat. i. madidauerat horrida arma: qz tunc non erat
vsus amoz. qd enim. i. p̄pter qd hosticus furoz vellet prior arma mouere: cū videret se-
ua vulnera: nec videret vlla p̄mia sanguis: qz nihil erat p̄ quo pugnaret. ¶ Mo. circa
hoc qd dicit prior etas: quattuor etates distiguntur fm poetas. i. p̄ma fuerūt hoies boni
et simplices paucis cōtēt: q̄ comedebāt glādes: bibebāt aquā: nō colebāt vīas. hāc etatē
vocabāt poete aureā: et erat sub saturno: d̄ qua **Boe. loq̄t i l̄ra. sc̄da etas dicebat argētea**

ator intrasses: corā latrone securus can-
tares. ¶ preclara opū mortaliū beati-
tudo: quam cum adeptus fueris secu-
rus esse desistis.

¶ Incipit metrum quintum.

Felix nimium prior etas

Contenta fidelibus aruis

Nec inerti perditā luxu

Faciliq; sera solebat

Ieiunia soluere glande:

Nec bacchica munera nozat

Liquido confundere melle.

Nec lucida vellera serum

Tyrio miscere veneno.

Somnos dabat herba salubres:

Potum quoq; lubricus amnis

Umbras altissima pinus.

Prosa sexta.

que erat sub Ioue. cū hoies magis astuti inuenerūt agriculturā: et ceperūt inhabitare domos et plātare vineas. Tertiā etatē vocabāt creā in qua hoies ppter ppriā curā rerū ceperunt alios depellere et se aliquāliter malicie dare. Quartā etatē vocabant ferreas qm̄ intā tū abūdabat malicia et auaricia hoim̄ q̄ nec fides nec iusticia mansit in terra: in qua etate nos sumus quam in fine Boe. deplangit. ¶ Nota circa hoc q̄ di. inerti luxu q̄ inertia et

flumen mare rianabat
Nōdum maris alta secabat.

mutis
Nec mercibus vndiq̄ lectis

Araneus micator
Nova littoza viderat hospes:

Luc clasica seu a taceba
Luc clasica seu a tacebat:

rudelibus
Odijs neq̄ fuis acerbis

campis
Eruoz horrida tinterat arma.

Quid em̄ furor hosticus vlla

at male
Gellet prior arma mouere?

Lum vulnera sceua videret.

in missis erat
Nec premia sanguinis vlla:

obseruare
Atinam modo nostra rediret

antiquos
In mores tempora pulcos.

illig montis stordie
Si seuior ignibus etne?

Seruēs amor ardet habēdi.

Iheu primus quis fuit ille

Auri qui pōdera tecti:

Gemmafq̄ latere volētes

Preciosa pericula fodit?

¶ Prosa sexta secūdi libri.

prose
Quid autē de dignitatibus potē
significat
tiaq̄ disseras: quas vos vere di

tes latere que sunt preciosa pericula: quia multi propter eorum preciositatez pericula incidunt? ¶ Nota Sene. in libro de diuisione scientiarum cōmendans priorem etatez dicit. O felix prior etas q̄ tot ptulit sapientes: quibus velut stellis fulgētib⁹ mūdi tenebras irradiaret. sed heu nunc alij terrenis cure inseruunt: alij temporalis dignitatis ābitōe inardescūt: om̄s vere circa studiū sapientie elanguescunt. ¶ Nota q̄ etna est mons sicilie qui frequenter ignibus inardescit: ad cuius similitudinem habet se auaricia et cupiditas boni num que insatiabilis numq̄ penitus extinguitur. vñ. Tullius in libro de finibus bonozū et malozū dicit. Cupiditates hominū sunt insatiabiles: q̄ non modo singulares: sed vniuersas familias euertunt. Et cupiditatibus em̄ odia: seditiones: et bella nascuntur: ex qb⁹ vitam amarissimā necesse est effici.

¶ Prosa sexta secūdi libri.
Quid autē de dignitatibus. hec est sexta prosa bui⁹ secūdi libri in qua philoso

ociū sūt cā luxurie. vñ poe. O cia si tollas piere cupidinis artes. Itē Mora. Querit egistus quare sit factus adulter. In p̄optu cā est: qz desidiosus erat. Est aut̄ triplex luxuria: vt hētur i d̄ sebo larium disciplina. qdā cōsistit in coitu: qdā in crapula: et qdā i vestitu: et qlibet ē fugiēda. ¶ Nota circa hoc q̄. d. lucida vellera serū. Seres sunt qdam hoies apd quos cōtextur lana de arborib⁹ fila ergo q̄ a vermibus q̄ dicunt̄ hōbices operant: illa vocat hic lucida vellera. ¶ Nota q̄ tyrus est vermis venenosus in cui⁹ sanguine intingit purpura: quozū concultozū copia inuenit̄ apud tyrū insulā. ¶ Atināz mō nostra rediret. Idic phia deplangit p̄sentē etatē di. Atinā nra tpa. i. cōditiones nostri t̄pis rediret mō. i. redigerent̄ in pulcos mores. i. in mores antiquos: sed heu non est ita: sed amor. i. desiderius habēdi seruēs: seuior. i. periculozū ignibus etne illius mōtis ardet. Iheu quis fuit ille qui primus fodit. i. effodit pondera tecti auri. i. absconditi: effodit gemmas volen-

Liber secundus.

pbia ostēdit q̄ dignitates et ptātes nō sunt magnopere appetāde. Et primo probat in-
tentum de dignitate et potestate simul. scō de ptāte diuisim: ibi. Que vero. Tertio itera-
to simul de dignitate et ptāte: ibi. ad hec. Primo intendit rationem. Illa non sunt multum
appetenda q̄ cū adueniūt malis faciūt ipsos deteriores: et bonos nō efficiunt meliores:
s; dignitates et ptātes b̄mōi sunt sicut declarat i lra: igit̄ r ce. vñ dicit sic. qd̄ differā. i. di-
cā de dignitatibus: q̄ p r potē-
tias q̄s inscij. i. ignari vere digni-
tatis: ac p et ptātis: exequatis. i.
assimilatis: celo. i. summo bono:
q̄ si ceciderit i quēq̄ iprobissimū
id est viciōssimū: q̄ incendia etne
illius mōtis dederint tātas stra-
ges. i. p̄cula: flāmis eructuātib;
id ē exeūtis: r qd̄ diluuiū dederit
tātas strages sicut illi mali qb;
adueniūt dignitates. q. d. multa
mala pueniūt ex dignitatibus r
ptātib; maloz q̄ ex icēdio ignis
vl̄ diluuiō flumī. et subdit pbia
vñ p sicut arbitroz te memisse ve-
stri veteres. i. antiq̄ores romani:
cupierūt abolere. i. delere: iperūz
cōsulare. i. dignitatē cōsularē: ob
i. ppter supbiā cōsulū: qd̄ iperū
cōsulare fuerat p̄cipiū liberta-
tis: qz romani liberi v̄uebāt sub
cōsulib; q̄ sub regib;: q̄ romani etiā p̄r
abstulerāt de ciuitate nomē regū pp
eandē sup-
biā. s. regū. Ex quo p̄z q̄ dignitates
faciūt malos deteriores. At p̄ sed. Si
ptātes r dignitates deferātur p̄bis:
qd̄ prarū ē: qd̄ in eis supple dig-
nitatib; aliud placet q̄ p̄bitas vtē-
tium: q. d. nihil ita fit. i. ppter hoc:
si vt virtutibus nō accedat honor ex
dignitate: sed honor accedit dig-
nitatibus ex virtute vtentium eis:
r ita utilitates nihil boni adijciūt
ipsis bonis: ¶ Mo. duplex est dig-
nitas r ptās. q̄dam mūdāna siue tēporalis
q̄ cōsistit i bonis t̄p̄alibus exterioribus
r in tali nō p̄sistit vera felicitas
cūsit resp̄sa multis amaritudinib;. ¶
Alta ē dignitas r ptās aie siue spūalis
q̄ cōsistit in sciētis r virtutib;: r illa
nō potest superari vicio nec aduersitatibus:
nec p̄sp̄entatibus in qua cōsistit b̄tudo
r b̄tā vita. Unde Ambro. in libro de
officijs dicit. Dico beatā vitā cōsistere
i altitudine sapiētie: r in suauitate
cōsciētie: r virtutis sublimitate. ¶
Nota q̄ inscij dignitates r ptātes
mundanas adēquant celo: qz nō recte
iudicāt. iudicāt enim fm̄ cōcupiscentiam
r nō fm̄ rei veritatem. im-
periti enim velut a lōge distātes a
veritate speculantur primo elencorū.
¶ Nota q̄ mali dignitatibus r ptā-
tibus predicti plus nocēt q̄ ignis
vel diluuiū aquaz: qz mali dig-
nitate sua r ptāte extollūtur in
supbiam: alios iugo seruitutis oppri-
mēdo: p̄ quo exequendo mouentur
bella q̄bus hūanū genus plus offēdit
q̄ igne vel diluuiō. ¶ Nota q̄ ciuitas
romana a t̄pe Romuli sui cōditoris a
regib; erat gubernata: postea romani
exigēte malicia r supbia regū ipos
deleuerūt r cōsules instituerūt: q̄ etiā
pp̄ eoz supbiā fuerūt abiecti. ex
quo p̄z q̄ dignitas r ptās maloz
efficit peiores. ¶ Mo. q̄ honor nō
debet alicui rōne dignitatis: s; potius
rōne virtutis. vñ Aris. iij. et bicoz. Mo
erit vtiq; digni honore p̄ au?

1. non erunt
rederunt

gnitatis ac ptātis inscij celo exequatis

Que si in iprobissimū queq; ceciderint

q̄ incendia flammis etne eructuātibus

qd̄ diluuiū tātas strages dederint

Terre: vti meminisse te arbitroz: consu-

lare imperium: qd̄ libertatis p̄cipium

fuerat: ob superbiam cōsulū vestri ve-

teres abolere cupierūt. Quid ob eāde;

superbiā p̄ius regūz de ciuitate nomē

abstulerāt. At si quādo: quod perrarū

est: p̄obis honores deferatur: quid in

eis aliud q̄ p̄obitas vtentium placet?

Ita fit vt nō virtutibus ex dignitate: s;

ex virtute dignitatibus honor accedat.

Prosa sexta.

existens. virtutis enim premiū honor ē. vñ scdm veritatē solus bonus ē honorādus. ¶ Que vero est ista vñ. Hic probat spālite: de ptāte q̄ non sit multū appetenda duabus ratio nibus. scđa ibi. Quid autē est ratio talis est. Illa ptās nō ē multum appetenda que nō ē magne et fortis reputatione sed tm̄ est fragilis et ibecilis: sed ptās t̄pālis est bñōi qz per eam hō non pōt supra aiām: sed tm̄ supra corpus et super ea bona q̄ corporis sunt hūa

^{desiderabilis} ¶ Que vero est ista vestra expetibilis ac preclara potentia? Nōne o terrena aīalia consideratis quibus p̄sidere videamini? Num si inter mures videres murē aliquē ius sibi ac potestatem pre ceteris vedicante: quāto moueris cachinno? Quid vero si spectes corpus i becius hoīe reperire q̄as: quos sepe muscularū quoqz vel morsus vel in se creta q̄que reptatium necat introitus? Quo vero quisquam ius aliquod in quempiam: nisi in solum corpus et qd̄ infra corpus (fortunā loquor) posset exercere. Nū vnq̄ libero imperabis aīo? Num mentem firma sibi ratione coherentem: de statu pprie quietis amouebis? Lū liberum quēdā virū supplicij se quidā tyrannus adacturū putaret: vt aduersum se facte cōiurationis cōscios pderet: linguā ille momordit atqz abscidit: et i eos seuiētis tyrāni eā abiecit. Ita cruciatus quos putabat tyran

no autē corpore nihil ē inbecili? dicit ergo in l̄ra. Que vero ē ista vestra expetibilis. i. desiderabilis ac p̄clara. i. nobilis potētia. q. d. nulla ē. nōne cōsideratis o terrena aīalia: q̄b? videamini p̄sidere i. p̄cesse. si enī iter mures videres vnū pre ceteris sibi vedicātem. i. vsu p̄tē ius ac ptāte sup alios mures: o quāto cachino. i. risu tu moueris. qz denisibile esset. et talis est terrena ptās. s. denisibilis: q̄ nō extendit se nisi ad corp? qd̄ vero si tu spectes. i. cōsideres corpus: est ibecili? i. debili? hoīe: q̄ si diceret nihil. quos hoīes sepe necat. i. interficit morsus muscarū i. paruoꝝ vermuū: vel etiā itroit in secreta. i. in interiora hoīs que qz: reptantium. i. serpentum. quo vero. i. quomō quisq̄ potest exercere ius aliquod i quempiam: nisi in solū corpus: et in fortunam. i. i bona fortune q̄ sunt infra corp? q̄ si diceret nullo mō. Illuz. i. nū qd̄ tu vnq̄ iperabis libero aīo? quasi diceret nō. Num id est nū quid tu amouebis d̄ statu pprie quietis mētem sibi firma ratione coherentem? quasi diceret nō. et hoc probat exēplo cuiusdā ph̄:

q̄ nullis tormētis ad hoc potuit spelli: vt illd̄ faceret qd̄ rō naturalis iudicabat nō faciēdū. vñ dicit. Lū qdam tyrānus putaret se adacturum. i. cōpulsūz supplicij: quendam liberū viz. i. philosophū vt ipse pderet cōscios facte cōiurationis aduersum se: ille sup. liber hō linguā momordit atqz abscidit: et abiecit eam in os. i. in faciē seuiētis tyrāni. Ita illos cruciatus quos tyrān? putabat sup. eē materiā. i. causāz crudelitatis: vir sapiēs fecit eē materiā virtutis: qz hō p virtute nō p crudelitate ei reput tū ē. ¶ Nota qz muscula ē diminutiū hū? noīs musca: et per muscā dat itelligere q̄cūqz aīalia venenosa vel vermes venenosos: et ab isto loco recipit auctor floꝝ cū dicit. Debilius qd̄ sit mare quos nece muscula p̄dit. ¶ Nota qz anim? hoīs liber ē et cogi nō pōt. vñ Gene. Errat siqz seruitutes credit trāsire in totum hō minem non enim trāsit in aiām: quia libertas est anima.

Liber secundus.

¶ Nota q̄ homo liber & constans nullis supplicijs vinci p̄t: qz dicit Seneca i libro de clementia. magni animi pprium est placitum esse: & trāquilū: & iniurias & offēdēs supe hie desp̄cere. & xxviii. epistola. triginta tyranni Socratē circūsteterunt: nec potuerunt animū eius infringere. ¶ Quid autē est. Hic pb̄ia ponit secundam rationem que talis est. Illa pt̄as nō esse multuz appetenda per quā nemo p̄t facere q̄ alius non possit in ip̄z quod ip̄e p̄t in aliū: sed pt̄as tē poralis est huiusmodi sicut i littera declarat ponēs duo exēpla de Brestiride & Regulo. Primuz exemplū ē de Brestiride. Brestirides fuit filius Neptunū ex matre Libia que hospites suos mactabat. Mercurius autē apud ip̄z hospitat⁹ ipsuz ecōtra mactavit. Secundū exēplū est de Regulo. Regulus fuit cōsul roman⁹: qui cū multa bella ingessit cū cartaginēnsibus: mltos ex eis captiuauit: sed tandē ab eis fuit captus. quo p̄z q̄ quicquid p̄t aliquis i aliū facere: p̄t etiā illd ab alio pati. vñ Latio. Victorē a victo &c. & p̄ cōsequens nulla ē potētia humana que hoc intercipere nō potest. vnde dicit i littera. Quid est qd̄ quisq̄ p̄t facere i aliū qd̄ ip̄e nō possit sustinere ab alio. q. d. nihil: qd̄ declarat. Nos accepimus id est cognouim⁹: Brestiridē solitū. i. c. d̄suetū necare hospites: ipsum fuisse mactatū ab Mercurio hospite supple suo. Aliud exempluz ponit Regulus cōsul roman⁹: plures penoz. i. cartaginensium: captos bello cōiecerat. i. posuerat in vincula: sed mox ip̄e prebuit manus cartaginensium: victoz. i. cartaginensium. nunquid igitur vllā putas supple eē eius hoīs potētiā q̄ nō possit efficere ne alter valeat in se qd̄ ip̄e p̄t in alio? q. d. nulla reputāda est hec potētia. ¶ Ad hec si ip̄is dignitatibus. Hic probat pb̄ia simul de dignitatibus & potestatibus q̄ nō habet i se aliqd̄ naturale bonū p̄pter qd̄ sint appetēde. Secūdo ostēdit q̄ idē p̄t concludi de oibus bonis fortuitis ibi Postremo. P̄io facit qd̄ dictū est. Secundo ostendit falsam denominationē bonoz. ibi De quib⁹ etiā illud. Ratio quā intēdit est ista. Illud qd̄ in se naturaliter est bonum non p̄t adiungi pessimis: sed dignitates & pt̄ates pessimis adueniunt: ergo &c. Adator declarat in littera. Tū dicit. si ip̄is dignitatibus & pt̄atibus inesset aliqd̄ naturalis & propriū boni. nūq̄ p̄ouenirēt pessimis. neq̄ enim aduersa. i. opposita solēt sibi sociari: qz natura respuit vt queq̄ cōtraria iungantur. i. stāt simul. cū ergo nō sit dubium pessimos plerūq̄ fungi. i. vt dignitatibus: illud etiā liquet. i. manifestū est supple ip̄a nō eē bona sui natura q̄ se pessimis patiātur herere. i. cōmanere. qd̄ quidē dictū de dignitatibus & pt̄atibus digni⁹ p̄t existimari de cūctis muneribus fortune: q̄. i. numerā vberiora. i. copiosiora p̄ueniūt ad quemq̄ ip̄robissimū. ¶ Nota q̄ duplex est bonū. vñ qd̄ conuertitur cū ente: & sic dignitates & pt̄ates licet malis adueniant: tñ sunt bone. Aliud est bonum quod est

nus materiā crudelitatis: vir sapiens fecit eē virtutis. ¶ Quid autē est qd̄ in alium quisq̄ possit facere: qd̄ sustinere ab alio ip̄e nō possit: Brestiridē accepimus necare hospites solitū: ab hospite hercule fuisse mactatum. Regulus plures penozum bello captos in vincula cōiecerat: s; mox ip̄e victozū cathenis man⁹ prebuit. Illaz ne igit ei⁹ hoīs potētiā putas: qui qd̄ ip̄e in alio potest ne id in se alter valeat efficere non possit: ¶ Ad hec. Si ip̄is dignitatibus ac potestatibus inesset aliquid naturalis ac propriū boni: nunq̄ pessimis p̄ouenirēt. Neq̄ enim sibi solent aduersa fo-

Prosa sexta.

quedam qualitas derelicta ex bonis operationibus: et vocatur bonum moris: et sic dignitates et potestates bone non sunt: quia ut multum pessimis sociantur. ¶ De quibus etiam. Hic philosophia probat quod bona fortuita non possunt in suum effectum: et sic per consequens habent falsam denominationem arguendo sic. Omne quod est naturaliter bonum efficit quod est ei proprium: et expellit contrarium: sicut fortitudo facit fortem: velocitas velocem: sed bona fortune non efficiunt quod videtur esse proprium: quia diuitie non faciunt diuitem cum non restringant auariciam: nec potentia facit potenter: nec dignitas dignum: propter quod diuitie false nominantur. unde dicitur in littera. de quibus bonis fortuitis. Illud etiam puto considerandum: quod nemo dubitat illum esse fortem cui conspexerit esse fortitudinem: et illum esse velocem cuiusquam est velocitas: et sic musica quidem deus musicos: medicina medicos: rhetorica rhetores. facit natura enim cuiuscumque rei agit quod sibi est proprium: et non miscetur effectibus contrariis: et vltro. id est sponte depellit quae sunt aduersa. id est contraria. Atque pro certo: nec opes. id est diuitie: queunt. id est possunt restringere inexplentem auariciam super hominem. id est insatiabilem: nec potestas facit illum copotem sui. id est potentem: quem viciose libidines retinent astrictum insolubilibus cathenis. id est passionibus: et dignitas collata improbis: non modo. id est non tantum efficit dignos: sed prodat et ostendat indignos.

¶ Et cuiusquam velocitas adest: manifestus est esse velocem. Sic musica quidem musicos: medicina medicos: rhetorica rhetores facit. Agit enim cuiuscumque rei natura quod proprium est: nec contrariorum rerum miscetur effectibus: sed vltro quae sunt aduersa depellit. Atque nec opes inexplentem restringere auariciam queunt. Nec potestas sui copotem facit: quem viciose libidines insolubilibus astrictum retinent cathenis. Et collata improbis dignitas non modo non efficit dignos: sed prodat potius et ostendat indignos. ¶ Lur ita prouenit: Baudetis enim sese res aliter habentes falsis compellare nominibus: quae facile rerum ipsarum

¶ Illud etiam puto considerandum: quod nemo dubitat illum esse fortem cui conspexerit esse fortitudinem: et illum esse velocem cuiusquam est velocitas: et sic musica quidem deus musicos: medicina medicos: rhetorica rhetores. facit natura enim cuiuscumque rei agit quod sibi est proprium: et non miscetur effectibus contrariis: et vltro. id est sponte depellit quae sunt aduersa. id est contraria. Atque pro certo: nec opes. id est diuitie: queunt. id est possunt restringere inexplentem auariciam super hominem. id est insatiabilem: nec potestas facit illum copotem sui. id est potentem: quem viciose libidines retinent astrictum insolubilibus cathenis. id est passionibus: et dignitas collata improbis: non modo. id est non tantum efficit dignos: sed prodat et ostendat indignos. ¶ Lur ita prouenit: quod bona fortune non efficiunt quod videtur eis esse proprium: hoc est ratio: quia vos homines gaudetis res sese aliter habentes: quam videantur compellare id est denominatione falsis nominibus: quae nominationes facile redarguunt effectum ipsarum rerum. Ideo nec ille diuitie iure possunt appellari cum non faciunt diuitem: nec illa potentia nec hec dignitas iure appellari potest. ¶ Nota quod diuitie non faciunt hominem diuitem: quia non restringunt auariciam. Nam diuitie secundum Seneca. xxvij. epistola sunt composita paupertas in lege nature. talis enim paupertas secundum legem nature excludit auariciam que insatiabilis est. Natura enim paucis contenta est. Nota quod dignitas improborum ostendat improbos: quia improbus tanto a pluribus cognoscitur: quanto magis innotescit eius viciu. et quanto aliquis in maiori dignitate constituitur: et tanto plus cognoscitur. propter quod dicit

¶ Nota quod diuitie non faciunt hominem diuitem: quia non restringunt auariciam. Nam diuitie secundum Seneca. xxvij. epistola sunt composita paupertas in lege nature. talis enim paupertas secundum legem nature excludit auariciam que insatiabilis est. Natura enim paucis contenta est. Nota quod dignitas improborum ostendat improbos: quia improbus tanto a pluribus cognoscitur: quanto magis innotescit eius viciu. et quanto aliquis in maiori dignitate constituitur: et tanto plus cognoscitur. propter quod dicit

Liber secundus.

Sene. in puerbijs. loco ignominie apud indignum est dignitas. ¶ Postremo idem de tota fortuna. Hic pbia ostendit idem posse concludi de omnibus bonis fortuitis dicens. Postremo. i. finaliter licet hoc idem cōcludere de tota fortuna in qua nihil est expectēdū i. desiderandum: nihil inesse sibi nature bonitatis. i. naturalis: manifestus ē q̄ fortuna nō adiungit semper bonis: ex quibus fuerit adiuncta bonos non efficit. ¶ Nota q̄ bonum fortune non facit illud bonum cui additur. sicut musica facit musicum: et virtus facit virtuosum: sed quia fortuna malos quibus aduenit nō facit bonos patz: qz nihil nature bonitatis sibi inest. qualiter autem mali malos faciunt bonos: patebit i quarto butys prosa sexta.

¶ Metrum sextū scđi libri.

Quimus quātas dede/
rit ruinas. Istud est sex/
tum metrū huius secun-

di quod dicitur saphicum ab inuente: trochaicū a pede pedo minante: et est undecasyllabum. quilibet versus continet duodecim syllabas. et est cathaleticus: quia nulla syllaba deficit ad pfectōez metri. In quo metro pbilosophia declarat per exempluz q̄ dignitates et potestates malis adueniētes nō faciūt eos bonos. et hoc declarat per Meronē qui quāto fuit potētior: tāto fuit peior. tāgit autem philosophia quattuor malicias Meronis in hoc metro. Prima est. q̄ urbē romanā incendit: q̄ arsit septem diebus et septem noctibus ut spectaculo illius ignis cognosceret quāto olim fuerat ignis quādo troia capta arserat. Scđm malum est q̄ Mero magnā ptem senatus sine vlla causa interficit. Tertium est q̄ p̄rium frēm occidit ut solus securius regnaret. Quartum est q̄ matrem suam occidi fecit: ut videret locum ventris in quo tacuit. Dicit ergo in littera. Mouimus quantas rui-

nas. i. quanta pericula dederit Mero vrbe supple romana: flammata. i. incensa: qz pro et cesis. i. occisis: patribus. i. senatoribus qui Mero quondam ferus id est crudelis interempto fratre: ipse etiam maduit cruore matris effuso. et designans eius crudelitatem circa matrem dicit. et ipse Mero pererrans. i. pertransiens visum gelidum corpus. i. infrigidatū corpus mris: nō tinxit. i. madidauit: ora. i. faciē suā lachrymis: s; ipse potuit sine oibus lachrymis eē censor. i. iudex extincti decoris. i. interfecte matris q̄ decora fuit. tñ hic Mero h; ita malus esset: regebat populos sceptro. i. imperiali dignitate. hos in q̄ populos rexit quosphebus id est sol veniens ab ortu extremo videt: condens id est abscondens radios supple suos sub vndas. et loquitur more poetarum: quasi diceret ipse rexit omnes po-

genom... opatione
faruz redarguūt effectū. Itaqz nec ille ditie: nec illa potētia: nec hec dignitas iure appellari pōt. ¶ Postremo idē de tota fortuna cōcludere: s; in qua nihil expectēdū: nihil nature bonitatis iesse manifestū ē. Que nec se bonis sp̄ adiungit et bonos quib; fuerit adiuncta nō efficit

¶ Metrum sextū secūdi libri.

Quim; quātas dederit ruinas
Urbe flammata patribusq; celis

Fratre qui quōdā fer; itērepto

Matris effuso maduit cruore

Corpus et visu gelidum pererrans

Ora non tinxit lachrymis: sed esse

Censor extincti potuit decoris.

Hic tamen sceptro populos regebat.

Quos videt cōdes radios sub vndas

Phebus extremo veniēs ab ortu:

Quos premunt septem gelidi triones

Prosa septima.

populos qui erant ab ortu solis vsq; ad occasum. Similiter regebat populos: quos septem triones. i. septē stelle q̄ sunt in maiori vrsa q̄ dicuntur triones. q. teriones: qz illam plagam terunt: gelidi. i. frigidi p̄mūt. plaga enī septentrionalis frigida ē. q. d. regebat oēs populos aquilonares. Et istos regebat quos notbus. i. ille vent⁹ collateralis austro violentus exi stens: torret. i. cremat: sicco estu. i. calore: notbus inq̄ recoquens ardentē arenas id est ca/

regebat ille vent⁹ collateralis austro violentus
Quos notbus sicco violentus estu

Torret ardentē recoquens arenas.

Celsa non tandem valuit potestas

Uterere prauī rabiem neronis.

Ideū grauem sortem quotiens iniquus

Additur seuo gladius veneno.

posca
Prosa septima secundi libri.

Am ego scis inq̄ ipsa minimum

nobis ambitionem mortalium re

rum fuisse dominatam. Sed materiam

gerendis rebus optauimus: quo ne vir

lidas. venit enim ille v̄tus a torrida zona: & ideo calidus est. q. d.

Mero etiam regebat omnes populos australes: & sic per quattuor plagas mūdi ostēdit eius potestatem super oēs populos: tādēz

celsa ptās. i. magna: nō valuit d̄tere. i. mutare rabiē. i. crudelitates prauī Mero. & tūc d̄plāgit cōiūctionē magne ptātis cū magna malicia: qz mltā mala ex ea pue

niūt dī. Ideū sup̄le dico esse graue sortē. i. euētū: quotiens iniqu⁹ gladius. i. iniqua ptās: addit seuo veneno. i. venenose crudelitati

¶ Nota fm̄ Aristo. v. et bicorum. Principatus virū ostēdit. mali/

cia enim boīs vel pb̄itas ostēditur principatu: sicut patet in Nerone. cuius malicia et cru

delitas in imperio sue dignitatis apparuit. propter qd̄ dicit idem Aristoteles. Seuissima ē iniusticia habens arma. et septimo et h̄i. dicit etiam. Simile est igitur comparare iniusticiam homini iniusto. est enim de terioz bestia decies milies. plura enim vtiq; mala faciet homo malus q̄ bestia.

¶ Nota preter hec mala Neronis que tanguntur in littera multo plura ipse perpetravit. nam dicit philosophia tertio huius quinta p̄sa. Mero Senecam familiarem suam preceptorem ad eligende mortis coegit arbitrium. et quia Mero fuit crudelissimus hominum: ideo Seneca scripsit quendam libellum ad ipsum qui intitula tur liber de clemētia: in quo hortatur eum ad fugā crudelitatis et ad vsum clementie: qui liber incipit. Tibi scribere de clementia Mero cesar institui.

¶ Prosa septima secundi libri.

Am ego scis inq̄. Dic. incipit. vij. prosa hui⁹ secūdi in qua ostēdit pb̄ia q̄ gloria mundana non sit multum appetāda. & primo inducit Boe. confitentes se non desiderasse multum p̄dicta. i. potestates & dignitates: nisi inq̄tum sunt materia reruz gerandarum. secundo ostendit pb̄ia q̄ cum gloria sit perexile bonum non sit multum appetanda: secunda ibi. at illa. dicit p̄rio. tuz p̄ tunc: ego. Boe. inq̄. i. dicit: o pb̄ia tu scis ambitionem. i. cupiditatem rerum. mortalium. de quibus dixisti minimum fuisse nobis dominatam: sed bene optauimus materiam rebus gerendis quo ne pro vt non consenesceret in nobis virtus tacita. i. non excitata. ¶ Et nota q̄ in sapiente non d̄natur cupiditas rerum tp̄alium: qz pb̄ia inducit mobilis affluentie contemptum: ex libro de plantis. Et Socrates cum athenis ad studium p̄geret magnum pondus aurī in mare proiecit dī. mergā te ne mergar a te. ¶ Nota. q̄ materia rerum gerandarum sunt ista sine quibus res cōuenienter geri n̄ p̄nt. & sūt tria. sapia auctoritas & potētia. sine enī sapia p̄ueniēt nō gerit vt d̄ se p̄z. res ēt gerēda auctate ornat: qz hō auctēti⁹ libēt⁹ audiat & facili⁹ ei credit. potētia. vero

Liber secundus.

mali deprimuntur. et boni extolluntur. hanc materiam. Boetius desiderans potentiam et dignitates quesivit. ¶ Nota quod Boetius materiam dignitatis et potestatis ideo quesivit: ne virtus sua tacita cōsenesceret. i. ne dum ipse ad senectutem perveniret virtus sua tacita esset: dum nullus aliquid loqueretur de laude sue virtutis vel scriberet. Tūc enim virtus tacita cōsenescit: quādo nō agit aliquis vñ alij loquātur. et dū nihil scribitur de suis beneficijs: quia virtus hñtes pficit. opus enim laudabile reddit

¶ At illa. atqui hoc vñ est. Hic pbia oñdit gliaz mūdānā nō eē appetēdā. et pmo pmittit: quod cupidō glorie multos allicit. scōdo pbat eā eē exilē et vacuā ibi. Omne terre ambitus. pmo dicit sic. ex quo Boetius quāque quesivit dignitates et pates ne virtus sua tacita cōsenesceret: videt quod ista ppter laudē et gloriā q̄sivit: ideo dicit pbia hoc vñ est. i. cupidō glie et fama optimoz meritorū i rēpublicā: q̄ fama possit allicere mentes sup. hoim: natura quidē p̄stātes. i. excellētes: sed nōdū. i. nō adhuc p̄ductas: ad extremam manū p̄fectione virtutū. i. ad summāz p̄fectionē: q̄ fama et glia q̄ sit exilis et va-

cua: totius pōderis. i. p̄ciositatis: sic cōsidera ex sequētibus. ¶ Nota quod cupidō vane glorie multos allicit et delectat. vñ Sene. lxi. epi. di. Illud p̄cipue nos impedit quod cito nobis placet si inuenim⁹ qui nos bonos viros dicāt: qui prudētes: qui sc̄tos: nō sumus modica laudatiōe cōtēti. quicquid in nos adulatio sine pudore cōgesserit: tanq̄ debitum putam⁹ optimos esse nos sapiētissimosq̄ affirmātibus assentimus: cum sciamus nos sepe multa mētiri: adeo quoq̄ indulgemus nobis vt laudari velimus i id cui cōtrarium maxime facim⁹. ¶ Mo. quod duplex ē bonitas mētis. i. naturalis et acq̄sita. Naturalis bōitas ē fm quā aliq̄ naturaliter sunt pij: māsueti: sobrii et casti: s; bōitas si nō emēdat virtute et sapientia cito extollit hoim ad magnā gloriā. Alia est bōitas acquisita exercitio virtutū et sciaz que nō pmittit hoim extolli vana gloria: quia sapiēs fructū pōit i cōscia: stult⁹ autē i laude hūana fm Macro. iō dicit pbia quod cupidō glie allicit mētes natura p̄stātes nōdū adhuc virtutibus p̄fectas. ¶ Nota quod fama est frequēs laus optimoz meritorū i rēpu: s; gloria est clara noticiā cum laude. vel glia est late patēs p̄conius. i. amūciatio. ¶ Dēs terre ābitū Hic pbia oñdit gliaz mūdānā eē exilē nec multū appetēdā. pmo oñdit hoc ex pte spaciū i quo dilatat. scōdo oñdit hoc ex diuersitate nationum ad quas nō diuulgat. tertio ostendit idē ex diuersitate morū ppter quos de eodē cōtrarie iudicatur. quarto oñdit idem ex breuitate durandis ppter quā nō ppetuat. scōda ibi. Adde quod hoc. tertia ibi. quid quod diuersaz. quarta ibi. S; q̄ multos. Primo itēdit talē rōnē. Latitudo fame cōsistit in latitudine terre sup quā dilatat: s; terra nō est lata sup quā fit dilatio fame sicut declarat i lra: ergo fama late nō pōt diffundi et p̄ oñs est exilis nec multū appetēda. vñ di. in lra. Tu accepisti i. didicisti astrologicis demonstratiōib⁹ oēs ambitū terre. i. spaciū terre: obtinere. i. hēre rōez pūcti ad spaciū celi. i. ad magnitudinē celi: qd magis exponēs. d. vt si sup. terra cōferatur

latus p̄fectum meum desideret
t⁹ tacita cōsenesceret. Pbia. ¶ At illa. ¶ Atqui hoc vñ est: qd prestātes quidez natura mētes. sed nōdum ad extremāz manū virtutum perfectōe p̄ductas allicere possit glorie s; cupidō et optimoz i rēpublicā fama meritorum. ¶ Que q̄ sit exilis et totius ponderis vacua sic cōsidera. ¶ Omne terre ambitū sicuti astrologicis demonstratiōibus accepisti ad celi spaciū puncti cōstat obtinere ratiōem: id ē vt si ad celestis globi magnitudinē conferatur nihil spaciū p̄orsus habere iudicetur.

Prosa septima.

Id est comparetur ad magnitudinē celestis globi: ipsa iudicetur proorsus nihil spacij habere. huius igitur tā exigue regionis. i. terre in mundo fere quarta portio. i. quarta pars: est quae incolatur. i. inhabitatur ab aiantibus nobis cognitis sicut tu didicisti a Ptolomeo hoc testate: si subtraxeris cogitationē huic quarte supple parti terre quatuor maria: quae per paludes premunt id est occupant: et quantum vasta. i. ampla regio distenditur. sicut. i. siccitate: tunc vix relinquetur

Huius igitur tā exigue in mundo regionis quarta fere portio est: sicut Ptolomeo testante didicisti: quae ab nobis cognitis aiantibus incolatur. Huic quarte si quantum maria paludesque premunt: quantumcumque sicut vix vasta regio distendit cogitationes subtraxeris: vix angustissima inhabitandi hominibus area relinquitur. In hoc igitur minimo puncto quodam puncto circumscripti atque conclusi: de prouulgata fama: de proferendo nomine cogitatis. At quid habet amplum magnificentemque gloria tam angustis exiguisque limitibus artata? Adde quod hoc ipsius breuis habitaculi septem

homines angustissima area. i. artissimus locus inhabitandi. in hoc igitur quodam minimo puncto puncti. i. in minima portione terre vos homines circumscripti atque conclusi cogitatis de prouulgata fama: de proferendo. i. ex tollendo: nomine. i. fama: et hoc fit inutiliter: at per se quod beat. i. potest beatitudo gloria amplius: quae per et magnificentem quartam et est tam angustis: quae per et exiguis limitibus. i. terminis. quod. d. nihil habet magnificentem. ¶ Mo. terra respectu celi non est alicuius quantitatis sensibilis: sed habet se sicut punctus respectu circumferentiae ipsius celi: quae orizon qui terminat visum nostrum dividit celum in duo media: quod non esset si terra in comparatione ad celum haberet aliquam quantitatem. Item si terra esset alicuius quantitatis sensibilis respectu celi: tunc stelle se non apperent

nobis eiusdem quantitatis. quod patet falsum: quia in ea parte ubi terra est magis gibbosa et prope orizontem apperent stelle maiores: et in opposita parte minores. Item minima stella fixa notabilis est maior tota terra. si ergo talis stella apperit nobis existens in terra sicut punctus: multo magis terra respectu celi erit sicut punctus. Item punctus est quoddam inuisibile a quo linea aequiliter distans facit circulum. et quia celum ex omni parte aequiliter distat: ideo terra respectu celi habet se sicut punctus. ¶ Mo. quod tres partes terre sunt inhabitabiles: una propter nimium calorem: due propter nimium frigus: sed quarta pars quae est temperata in caliditate et frigiditate a nobis inhabitatur. sed quia adhuc non tota inhabitatur propter maria et paludes et propter nimiam siccitatem: ideo. d. proba quod quarta pars fere est inhabitabilis. vel dicit fere secundum alios. quia estus solis non facit torridam zonam totaliter inhabitabilem: cum quedam ciuitas dicta Arim supra quam Ptolomeus dicit fundasse se astrolabium directe sit sub equinoctiali. sed dicitur inhabitabilis: quia est grauis habitatio: sed ultra equinoctialem omnino est inhabitabilis propter nimium calorem. Item dicit quartam partem terre inhabitari ab aiantibus nobis incognitis: hoc forsitan dicit propter antipodes si sunt: quae nobis sunt ignoti. ¶ Adde quod hoc ipsum. Hic proba ostendit gloriam non esse appetendam ex diuersitate nationum ad quas non diuulgatur intendens talem rationem. Diuersae nationes et diuersa ideomata non solum impediunt prouulgationem fame hominum: sed etiam urbium: sed in terra habitabili sunt diuersae nationes diuersorum idiomatum: ergo prouulgatio fame per talia impeditur et per consequens non est multum appetenda. vnde dicitur in libro. Adde praedictae rationi quod hoc ipsum septimum id est spacium: breuis habitaculi. i. parui spacij in quo nos habitamus: incolunt. i. inhabitant plures nationes. i. gentes: distantes. i. differetes: lingua. i. ideomate: moribus ratione totius vite. i. ratione

Liber secundus.

tūe modi viuēdi ad quas nō potest puenire: nō mō. i. non tm̄ fama singulorū boīm: s; etiā nec fama vrbū: tū. i. tā difficultate itinerum. i. viarum: tū. i. tā diuersitate loquendi. i. ideomatū: tū. i. tā insolentia. i. cōsuetudine cōmerciij: qz aliq̄ boies cōsueuerūt cū alijs cōmunicare ī commercijs: qz etate. i. tpe Marcī tullij sicut ip̄e Marcus tullius significat quodā loco. i. in q̄busdā suis scriptis fama romane reipublice nōdū transcendērat caucasum mōtē: tū fama romanorū erat adulta. i. ab ātīquo no: a etiā formidosa p̄th̄is talib' boib': z ceteris gētib'. i. locorū circa caucasum mōtē. vides ne igit' q̄ āgu/ sta sit gloria: q̄ cōp̄sa. i. modicū redacta quā laboratis dilatāre z ppagare: an p̄ nūqd glia vnius boīs rōanī: illud p̄greditur. i. pueniet vbi fama rōanī noīs. i. romāe vrbis neq̄t trāsire: q̄si di. nō ¶ Mo. p̄rem tre īhabitabile vocat septū: qz ē septa. i. circūdata mari. vñ liconēsis ī tractatu suo de spera. z etiā Macrobius dicit q̄ quarta portio nostra habitabilis vndiq; cūq̄ mari. ¶ Mo. ta q̄ insolētia fm̄ Sene. est spes false magnitudinis. sed fm̄ Augustionem insolentia est supbia vel fatuitas. in p̄posito aut̄ pōt exponi pro incōsuetudine. z tūc dicitur ab in quod est nō: z soleo quod ē cōsuesco. ¶ Mo. q̄ caucasus est mōs quidā situs in parte septētrionis ad quem nō puenērat fama rōane vrbis: licet parth̄is z alijs gentib' assidētibus fama romanorū erat formidosa id est formidabilis. ¶ Quid q̄ diuersarum.

Dic oñdit gloriā mundanam esse exilē ex parte diuersitatis morū propter quos de eodem apud diuersos contrarie iudicatur: z intendit talem rationem. Contrarietas institutionum z legū impediūt fame dilationē: sed homies cōtrariarum institutionum z legū terram habitant: ergo diuersitates institutionum z legū impediunt dilationem fame: et per consequens non est multū appetenda. vnde dicit in littera. Quid supple est iudicandum q̄ mores z instituta z leges diuersarum gentium inter se discordāt: vt illud quod apud alios iudicatur dignum laude: apud alios iudicetur semper dignum supplicio: quo fit. i. propter quod fit: vt si predicatio id est dilatio vel gaudium fame delectat quem. i. aliquem: nullo modo conducit. i. laborat: proferre nomen suum. i. famam suam bonam in plurimos populos: quia licet ab aliquibus laudaretur: ab alijs tamen vituperaretur. Er̄t igitur vnusquisq; contentus gloria peruagata id est di/

plures incolunt nationes: lingua morib' totius vite rōe distantes: ad quas tū difficultate itinerū: tū diuersitate loquendi diuersitate: tū cōmerciij insolentia nō mō fama boīm singulorū: s; ne vrbū qui dem puenire queat. Etate deniq; Marcī Tullij: sicut ip̄e quodā loco significat nōdum caucasum mōtē romane reipublice forma transcendērat: et erat tūc adulta parth̄is etiā ceteris: qz id locorū gētibus formidosa. Vides ne igitur q̄ sit angusta q̄ compressa gloria quā dilatāre ac ppagare laboratis. An vbi romani noīs trāsire fama nequit: romani boīs gloria progreditur. ¶ Quid q̄ diuersarū gētū mores iter se atq; instituta discordant: vt quod apud alios laude: apud alios supplicio semp dignū iudicetur. Quo fit vt siquē fame predicatio delectet: huic in plurimos p̄plos nomen proferre nullo

Prosa septima.

latata inter suos & ista preclara immortalitas fame. & loquitur yronice. qz nō est preclara nec immortalis: illa coartabitur. i. constringetur intra terminos vni⁹ gentis. i. vni⁹ ydeo-
matis. ¶ Nota qz tanta est diuersitas morū i gētib⁹ qz illud qd reputatur apud alios lau-
dabile apud aliquos reputatur vitupabile. reputatur enī apud syrios laudabile comedere
re parētes mortuos: ne comedāt a vermib⁹ in terra: qd apud alios extraneos ē execrabile.

modo cōducatur. Erīt igitur puagata in-
ter suos glā quisqz cōtētus: & iter vni-
us gentis terminos p̄clara illa fame im-
mortalitas coartabitur. ¶ Sed qm̄ mul-
tos clarissimos suis t̄pib⁹ viros scripto-
rū iops deleuit obliuio. Quāqz quid ip-
sa scripta pficiūt que cū suis auctorib⁹
premit longior atqz obscura vetustas:
¶ Vos vero immortalitē vobis propa-
gare videmini: cū futuri famā tēporis
cogitatis. qd si ad eternitatis infinita
spacia pertractes: quid hēs qz de nomi-
nis tui diurnitate leteris? Anius enim
mora momenti si decem milibus confe-
ratur annis: quoniam vtrūqz spaciū dif-
finitum est: minimā licet: habet tamen
aliquam p̄portionem. Et hic ipse nūe-
rus annorum: eiusqz quantumlibet mul-

que scripta longior & obscura vetustas t̄pib⁹ premit. i. consumit cū suis auctoribus quorum
sunt scripta. ¶ Nota qz p̄ scripturā fama gestorū transmittitur ad posteros. talis aut scri-
ptura qñqz deficit vel p̄pter inopiā scriptorū: vel qz ipsa scriptura in se vetustate cōsumit
Et ideo fama et gloria in obliuionē pueniunt. vñ Salustius in catilinario cōquerit res ge-
stas romanorū minus esse famosas p̄pter inopiā scriptorū. Atheniensium vō maioris fa-
me q̄ romanorū p̄pter scriptorū copiam. ¶ Vos vero immortalitē vobis. Dic p̄bia oñdit fa-
mā et gloriā non esse durabi⁹ ē et immortalē ex t̄pib⁹ breuitate di. Vos vō homines vide-
mini vobis p̄pagare. i. facere immortalitē: cū cogitatis: famā futuri t̄pib⁹. & in hoc frustra
cogitatis: qz exilis est duratio fame p̄ tēpus: qd. i. tēpus si p̄tractes. i. compares ad infini-
nita spacia eternitatis: qd habes qd leteris d̄ diuturnitate tui nois. i. tue fame. q. d. nihil ē
etenim mora vni⁹ momenti: si conferatur. i. cōparetur decem milibus: annis h̄z aliquam p̄-
portionem: licet minimā. i. valde paruam quoniā vtrūqz spaciū temporis est diffinitus:
sed hic numerus annorum scilicet decem milia vel eius numeri quantumlibet multiplex:
sicut duplum vel triplum: nec pro non potest cōparari ad interminabilem diuturnitatē
que est eternitas. etenim pro quia: finitis ad se inuicem fuerit quedam collatio id est

Liber secundus.

comparatio: infiniti vero et finiti nulla unquam poterit esse collatio id est comparatio. Ita fit ut fama temporis quicquam pluri si cogitetur comparando cum inexhausta. i. infinita eternitate ipsa videatur non parua: sed plane nulla esse. ¶ Mo. omne quod incipit in tempore necessario habet finem in tempore: cum tempus sit causa corruptionis temporalium quarto ethicorum. cum igitur fama sit temporalis incipiens in tempore: ipsa desinet in tempore: et per consequens non est perpetua. ¶ Mo. quod tempus quicquam magnam comparatum ad eternitatem minutum reputatur: et quasi nullum momentum. licet enim finitorum ad se invicem possit esse comparatio: et inter ipsa potest esse proportio: tamen finiti ad infinitum nulla potest esse comparatio. Cum igitur eternitas sit duratio infinita tota simul existens et tempus quicquam tunc magnam sit finitum: tempus nulla habet proportionem ad eternitatem: et per consequens fama quicquam pluri temporis comparata ad eternitatem nulla videtur esse. ¶ Vos autem nisi ad populares aures. Hic proba ostendit gloriam a viris virtuosis non esse curandam. et habet duabus rationibus. secunda ibi. Quod autem est. Prima ratio est illa. Illud quod spectat ad levitatem erogatione a sapientibus non est curandum: sed gloria propter quam homo recte facit propter laudes hominum illa spectat ad levitatem arrogatione. et est digna derisione: ergo et cetera. quod autem talis arrogatione sit quaedam derisio: declaratur in libro et dicitur Vos homines nescitis recte facere nisi ad populares aures. i. ad populi complacitiam et ad inanes rumores et laudes: et vos postulastis. i. desiderastis premia de sermunculis alienis relicta. i. postposita: presentia. i. dignitate vestre conscientie et virtutis: propter quam deberetis recte operari accipere. i. considerare: quod festine. i. gloriose: aliquis illuserit. i. deriserit quendam dicentem se esse philosophum in levitate hominum arrogatione. Nam cum quidam tyrannus esset adversus contumeliosus. i. incepisset alloqui contumeliose quendam hominem quem induerat. i. usurpauerat sibi falsum nomen philosophi: non ad usum vere virtutis sed ad superbam gloriam: et tyrannus adiecisset. i. dixisset se iam scitum an iste esset philosophus: si quidem illatas sibi iniurias patienter leviterque tolerasset. ille qui dixit se philosophum paulisper patientiam assumpsit. s. in principio: et accepta contumelia a tyranno velud sibi insultans inquit ad tyrannum. Intelligis ne me esse philosophum. Tunc ille tyrannus mordaciter inquit. Intlexeram te philosophum si tacuisses. ¶ Nota sunt commentatorem in plogo. viij. philosophorum. verus philosophus debet esse perfectus omnibus generibus virtutum: et per consequens debet esse magnanimus. sed secundum Senecam in libro de clementia. magnum est iniurias et offensiones superbi despiciere: et per consequens verbis contumeliosis provocari non debet. Item verus philosophus est non vinci a passionibus: sed potius debet moderare et refrenare passiones: cum

Metrum septimū.

virtus cōsistat in moderatione passionū. vnde Aristo. quarto ethi. d. Mansuetus vult im-
perturbatus esse et non duci a passione. vnde qdā pbūs contumeliose sibi insultanti dicit.
tu didicisti maledicere: s; ego didici maledicta contemere. ¶ Quid autem est quod ad pre-
cipuos viros. ¶ Sic philosophia ponit secundā rationē q̄ talis est. ¶ Moies virtuosus vel tota-
liter moriuntur corpe et aia: vel aia viuit post mortem. si totaliter moriuntur nihil spectat

patientia paulisper assūpsit: acceptaq; ^{pomo te pie} contumelia velud insultans ita tadem i- ^{fr}
quit. Intelligis neme eē philosophum. ^{in maledictor dicitur}
Lū ille nimium mordaciter. itellexeras ^{in maledictor dicitur}
inquit si tacuisses. ¶ Quid autē est qd ^{in maledictor dicitur}
ad precipuos viros: de his enī sermo ē ^{in maledictor dicitur}
qui virtute gloriā petunt. Quid iquā ē ^{in maledictor dicitur}
quod ad hos de fama post resolutum ^{in maledictor dicitur}
morte suprema corpus attineat. Nam ^{in maledictor dicitur}
si quod nostre rationes credi vetant to- ^{in maledictor dicitur}
ti moriuntur homines. nulla ē omnino ^{in maledictor dicitur}
gloria: cū is cui ea eē d; nō extet oīno. ^{in maledictor dicitur}
Sin vero bene sibi mēs conscia terre- ^{in maledictor dicitur}
no carcere resoluta celum libera petit: ^{in maledictor dicitur}
nōne oē terrenum negociū spernēs: qui ^{in maledictor dicitur}
se celo fruens terrenus gaudet exēpta.

Metrum septimū secundi libri.

Quicūq; solā mētē precipiti petit
Sūmūq; credit gloriā.

terrenis: ipsa spernens omne terrenū negociū: et per consequens terrenam gloriā: q̄
si diceret sic. ¶ Nota q̄ ad virtuosos nihil spectat de fama nec in presenti vita nec in futu-
ra non in presenti quia dicit Sene. in prouerbijis q̄ plurimi curant famā: pauci autem cō-
scientiam. et tales pauci curantes conscientiam sunt virtuosus et phi: de quibus loquitur Bo-
etius in fine tractatus de summo bono dicens. Pauci sunt viri honorandi sicut sunt phi
qui contēnunt desiderium sensus: et sequūtur desiderium intellectus. Plurimi sunt qui cu-
rant famam sicut sunt vulgares: qui relicta virtute conscientie propter laudes hoim recte
faciunt. de quibus dicit scriptura: Amen dico vobis receperunt mercedem suam. Nec etiā
fama spectat ad viros virtuosos in futura vita: qui virtuosus si totaliter moriuntur nihil ad
eos de fama. Si autem anima viuit post mortem: ista euolat ad celum et nihil curat de
fama. spernit omne terrenum negociū: et potius gaudet: quia est exēpta a curis terre-
nis: et gaudiō celesti fruitur in eternum.

Metrum septimum secundi libri.

Quicūq; solā mētē precipiti petit. Sic incipit metrum septimū huius scōi qd dicitur: ar-

ad eos d̄ gloria post mortē si ani-
ma eorum viuit post mortem: illa
petit ce: um spernens omne terre-
nū negociū: et sic nihil ad eā de
terrena gloria: ergo apud virtuo-
sos homines nulla debet esse cu-
ra de gloria. Dicit ergo i littera
Quid est quod ad precipuos. i.
ad virtuosos viros attineat de fa-
ma post resolutum corpus extre-
ma morte: quasi diceret nihil. de
his enī viris ē sermo noster: q̄ pe-
tunt. i. q̄runt gloriā: virtute. i. opi-
b' virtuosus. Nam si hoines toti
moriuntur corpe et aia vt quidā
putant: quod tamē nostre ratio-
nes id est philosophice rōnes: ve-
tant. i. phibēt credi: qz scōm phi-
losophia anima intellectua est i/
mortalis: nulla oīno ē glia post
mortem: cū iste oīno non extat. i.
non sit cui ea gloria esse dicitur.
Sin vero mens bene conscia id ē
illefa resoluta. i. liberata: terreno
carcere id ē a corpore post mor-
tem libera petit celum: nōne ipsa
aia q̄ celo fruēs gaudet se exēptā

attineat

contemere

Liber secundus.

cibilicū ab inuente: iabiciū a pede predomināte. ⁊ constat ex p̄rio vsu trimetro: secundo
 dimetro: in quo metro p̄bia docet quō gloria sit contemnenda ex consideratione āplitudi-
 nis celi ⁊ strictudinis terre di. Quicumq; petit. i. desiderat precipiti mēte solā gloriā: q; p
 et credit su. istam esse summū. i. p̄cipuū inter appetanda suple: iste cernat. i. consideret: pla-
 gas etheris .i. partes celi patentes: q; p ⁊ artum situm terrarū .i. strictum spacium terre
 in comparatione ad celum suple
 ille pudebit. i. verecundabitur au-
 cti nominis. i. aucte fame sue nō va-
 lētis replere breuē ambitū. i. p-
 uum spacium terre. Et tūc exclā-
 mat. d. O propter hoc miror qd
 id ē p̄pter qd: supbi gestiūt. i. cu-
 piūt frustra leuare. i. extollere col-
 la sua mortali iugo .i. mortali fa-
 ma. licet enī fama diffusa meās.
 id ē trāsies p̄ remotos p̄plos ex-
 plicz se liguas. i. p̄ liguas sup. po-
 puloz. ⁊ licet magna dom⁹ tua:
 id ē nobilis parērela vel familia
 tua: fulgeat claris titulis. i. laudi-
 bus: tamē mors sp̄nit altā gl̄iam
 ⁊ mors pariter .i. simul inuoluit
 humile caput. i. miserz hoīem: et
 celsū. i. nobilē vel diuitē: q; p et
 mors equat infima sūmis nul-
 li parcendo: qd declarat di. Ubi
 nunc manēt ossa fidelis Fabri-
 tij: Quid Brutus aut rigid⁹ La-
 thio sup. est: q. d. qd manet de glo-
 ria eoz post mortē: vtiq; modicū
 s; illud manet qd tenuis fama
 id ē exilis superstes. i. manēs si-

gnat inane nomē eozum pauculis litteris scriptis i epitaphijs eoz s; quid. i. adl quid nouit
 mus decora vocabula scripta: nūqd dat. i. intelligit p ea sup. ipos cē cōsumptos id ē mor-
 tuos. q. d. immo. iacetis ergo mortui proz? ignorabiles. nec fama efficit sup. vos notos
 Et quia aliquis diceret licet ipsi sint mortui corpore: tamen viuunt fm faman. dicit p̄bia
 Si putatis vitam vestram lōgius trahi. i. prolongari. aura mortalis noīs. i. splēdore mor-
 talis fame: cum sera. i. vltima dies vobis hoc rapiet. i. famā auferet. Jā vos manet. i. expe-
 ctat secunda mors. q. d. si estis p̄tius mortui corpore: ⁊ fama manens est vita: vestra: illa
 cessante secundo moriemini. Nota fabritius fuit cōsul romanus: qui cum mitteret
 pugnare cōtra Pirrhū regem Epirotarum promisit sibi partem regni sui vt transfret ad
 ipsum: qd Fabri. contempsit. Sequenti anno Pirrhū obtulit sibi magnam pecuniā au-
 ri vt traderet sibi romanum imperium. cui ait Fabritius. Roma non vult aurū: sed vult
 imperare habētibus aurum propter hoc ipse dictus fuit fidelis Fabritius. dicitur etiam
 de fabri. q; cum quidam ad eum venisset promittens se Pirrhū regem occisurū si Fabriti⁹
 sibi pecuniam aliquam dare veller. Ipse vero Fabritius hunc traditorem ligatum misit

Late patentes etheris cernat plagas:
 Artumq; terrarum situm
 Breuē replere non valetis ābitum
 Pudebit aucti nominis.
 Quid o superbi colla mortali iugo
 Frustra leuare gestiunt:
 ⁊ remotos fama per populos meās
 Diffusa linguas explicet.
 Et magna titulis fulgeat claris dom⁹
 Mors spernit altam gloriā
 Inuoluit humile p̄ter ⁊ celsus caput.
 Equatq; summis infima.
 Ubi nunc fidelis ossa fabritij manent:
 Quid brutus aut rigid⁹ Lathio?
 Signat supstes fama tenuis pauculis
 Inane nomē litteris.
 S; quid decora nouim⁹ vocabula.
 Num scire consumptos datur?
 Iacetis ergo prozsus ignorabiles

Prosa octava.

ad Pirrhum pro tali scelere puniendum. cui tunc Pirrhus dixit. Possibilis est solem a suo tramite deuiare q̄ Fabritium a via recte rōis discedere. Nota q̄ Bru. fuit p̄m̄ con sul romanus. qui amore libertatis et iusticie propter stuprum Lucrecie plurima egit: et multa bella pro romanis inijt: propter quod etiam famosus fuit. ¶ Nota q̄ Latho dictus est rigidus propter rigorem animi qui ad nihil turpe flecti potuit: et tante iusti-

^{Cogitatus no' fant}
Nec fama notos efficit.
^{re/ta}
Quod si putatis longius vitas trahit:
^{re/ta}
Mortalis aura nominis
^{forma per/gramma}
Cum sera vobis rapiet hoc etiam dies
^{per/gramma}
Jam vos secunda mors manet.

¶ Prosa octava libri secundi.

^{P.}
Ed ne me inexorabile cōtra for-
tunam bellum gerere putes: est
aliquando cum de hoibus illa
fallax non nihil bene mereatur: tum sci-
licet cum se aperit: cum frontem dete-
git moresq̄ profitetur. Nondum forte
quid loquar intelligis. Mirum est
quod dicere gestio: eoz̄ sententiam
verbis explicare vir queo. Etenim pl̄
reoz̄ hominibus aduersam q̄ prospe-
ram prodesse fortunam. ¶ Illa enim
semp̄ specie felicitatis: cū videtur blan-
da mentitur. Hec semper vera ē: cuz̄ se
instabile mutatione demōstrat. Illa fal-

se aperit manifestando suam falsitatem: cum detegit frontem per sui aduersitatem: cum profitetur mores suos per instabilitatem. Et subdit philosophia. nondum forte intel- ligis quid loquar: quia mirum est: q̄ ego gestio id est cupio dicere: eoz̄ id est ideo vir queo explicare sententiam verbis. Etenim ego reoz̄ id est opinor aduersam supple fortu- nam plus prodesse hominibus q̄ prosperam. ¶ Nota quandoq̄ in aliquo dicto vides- tur esse repugnata. illud videtur mirabile dictum scilicet dicere fortunam aduersam ho- minibus prodesse: videtur esse quedam repugnantia in dicto. nam esse aduersum alicui & sibi prodesse adinuitem repugnant: ideo dicit philosophia. Mirū ē quod gestio dicere. s. fortunam aduersam magis prodesse q̄ prosperam. ¶ Illa enim semp̄ spem felicitatis. Hic phi- sia pbat intentū q̄ fortuna aduersa melior sit q̄ prospera trib' rōibus. scōa ibi. postre-

cie fuit: vt Lucanus ipsum dijs comparet i iudicanda causa que fuit inter Julium cesarem & Pō- petum di. Vicit causa dijs pla- cuit: sed victa Lathoni. et de hoc magis patebit quarto hui' prosa sexta.

¶ Prosa octava secūdi libri.

Ed ne me inexorabile.

Ista ē octava vltia p/

sa huius secūdi. & qz phi

losophia oñdit bona fortūe nō multum esse appetenda: aliquis putaret q̄ in fortūa nihil eēt bo- ni: ideo tā ostendit philosophia cuiusmodi bonum sit i fortuna: & probat fortunā aduersam plus esse bonā q̄ prosperam. Et pri- mo premitit suam intentionez̄ Secundo probat intentum ibi. illa enim. Primo dicit. O Boe. ex dictis patet q̄ fortuna est cō- temnenda: sed ne putes me gere- re id est facere belluz̄: inexorabi- le id est implacabile cōtra for- tunam supple scias q̄ aliquādo. s. contingit q̄ illa supple fortuna fallax: nō nihil id est aliquid bñ mereatur de hominibus: eo q̄ a- liquod bonū euenit hominibus per eam tum scilicet cum fortūa

Liber secundus.

mo: tertia ibi. an hoc primo dicit. illa fortuna prospera metitur: cum videtur. i. apparet blanda specie felicitatis. i. prosperitatis: sed hec. i. fortuna adversa sp. vera est: cum demonstrat se esse instabile sui mutatione. ostendit enim se esse tale qualis est: et ita per eam non decipiuntur homines: sed illa. s. prospera fortuna confidentes in se fallit. Nec autem fortuna adversa homines instruit: ostendendo quod non sit confidendum prosperae fortunae propter eius mutabilitatem. Illa. s. prospera fortuna ligat sed fallendo mentes fruendum hominum specie bonorum mendacium. hec. s. adversa fortuna absoluit. i. liberat. s. mentes hominum cognitione fragilis felicitatis. Et nunc recolligit effectus utriusque fortunae dicens. Itaque illa. s. prospera fortuna videtur: venterosa. i. superba: fluente. i. prodiga: quae propter sui ignarum. Illa homines in prosperitate continua seipsum non cognoscunt. hec. s. adversa fortuna tu videas sobriam: quae propter succintam. i. humilem non superba et prudentem exercitatione adversitatis. Nota ex ista littera possunt formari tres rationes quod fortuna adversa melior sit prospera. Prima ratio est ista. Bona fortuna in specie vere felicitatis decipit habentem ipsam: sed fortuna adversa non decipit: sed vera est ostendens se esse tale qualis est: ergo adversa melior est quam prospera. Secunda ratio est. Prospera fortuna ligat mentes hominum mendacibus bonis: sed adversa liberat mentes a falsa felicitate: ergo est melior. Tertia ratio prospera fortuna reddit homines sui ignaros: sed adversa facit homines sapientes: ergo melior est quam prospera. Postremo felix a vero bono. Dicit philosophia ponit secundam rationem quam talis est. Quaecumque fortuna trahit ad inquisitionem veri boni: illa melior est quam quae retrahit a vero bono: sed fortuna adversa est huiusmodi: ergo etc. vnde dicitur in littera. Postremo felix. i. prospera fortuna cum suis blanditijs trahit devios. i. errantes a vero bono: sed adversa super. fortuna plerumque retrahit vinculo. i. tenaculo reducens ad vera bona. Illud. quod quod prospera fortuna videtur esse propinqua felicitati eo quod sine bonis fortune non contingit esse felice ex de bona fortuna: ideo suis blanditijs trahit hominem sensuale a vero bono quod consistit in speculatione dei: adversa autem fortuna: quod ostendit prosperam fortunam esse mutabilem: ipsa reducit homines ad verum bonum: quod est immutabile. An hoc iter minima estimandum putas. Dicit philosophia ponit ultimam rationem quam talis est. Illa fortuna est melior pro qua cognoscuntur veri amici: sed adversa fortuna est talis: igitur etc. vnde dicitur in littera. An pro nihilo putas hoc esse estimandum iter minima bona quod hec aspa: quae propter et horribilis. i. adversa fortuna detexit. i. monstravit tibi: mentes. i. corda fidelium amiceorum. quod dicitur. Illud est bonum de maximis bonis: et hec super. prospera fortuna: secrevit. i. distinxit tibi certos super. amicos: quae propter et abiguos vult: sodalium. i. amiceorum. quod dicitur. aspa fortuna docuit te discernere inter veros amicos et falsos: quae prospera fortuna a te discedens abstulit suos: id est qui erant amici ratione prosperitatis: et reliquit tuos amicos qui te dilexerunt non

comostere amicos
multo pro
hor

Metrum octauū.

propter tua. **Q**uāti. i. quāto precio tu emisses hoc integer. i. i integritate fortune constitu-
tus: vt p cum videbaris tibi fortunatus & potuisses cognoscere tibi veros amicos: nūc de-
fine. i. cessa q̄rere opes. i. diuitias amissas: qz inuēisti veros amicos q̄ sunt preciosissimū
gen^o diuitiarū. **¶** Nota q̄ i aduersitate falsi amici fugiūt: s; i tpe p̄spitatis manēt. **¶** An Se-
ne. i. li. de remedijs. Quē tu felicē credis illum multi comitātur vt mel musce sequūtur: cada-

plangere habere amicos excedentissimū
Querere: quod preciosissimū diuitiarū
genus est amicos inuenisti.

¶ Metrum octauū secūdi libri.

Quod mundus stabili fide
Concordes variat vices.

Quod pugnātia semina

Fedus perpetuum tenēt.

Quod pheb^o roseum diem

Curru prouehit aureo.

Ut queas duxerit hesperus

Phebe noctibus imperet.

Ut fluctus audum mare

Lerto fine coerceat

Ne terris liceat vagis:

Latos tendere terminos:

Hanc rerum seriem ligat:

Terras ac pelagus regens

Et celo imperitans amor.

enim eligit v̄uere sine amicis habēs reliqua bōa. & Sene. ix. epi. d. Sapiēs & si cōtēt^o sit se
ipō tamē aicū se h̄re vult p̄p̄t̄ n̄bil aliud nisi exerceat amicitia: ne tā magna virt^o lateat. &
Zul. i. li. d. off. d. Donozes ditie & dignitates nūq̄ s̄t aicitie añponēde. **¶** Metrum. viij. ij. li.

Quod mūdus stabili fide. **¶** Dic incipit octauū & vltimū metrum hui^o scđi qđ d̄r glico
nicū ab iuentore: ap̄hymac^o a pede p̄d̄nante. & ē amphymac^o pes ātiq̄uorū con-
stās ex p̄ria & vltia lōgua & duab^o breuib^o medijs: dicit^o ab ap̄bi qđ ē circū & ma-
ros lōgū q̄si habēs circūq̄q̄ lōgā syllabā **¶** In quo metro. **¶** P. cōmēdat amozes: ex quo. d.
q̄ aicū sūt p̄ciosissimū gen^o diuitiarū & p̄rio cōmēdat amor: ē d̄mū. Scđo oñdit quomō huā-
na natura aicitia cōsuat̄ ibi. hic scđos **¶** P̄rio facit h̄ qđ dicitū ē. Scđo oñdit quod ablato di-
uino amore oīa corrūpūt: ibi h̄ si fr̄ea. **¶** P̄rio. d. Amor sup. d̄m^o regēs trās ac pelag^o: & ipe-
ritās. i. fr̄q̄nter ipeas celo: ille amor. ligat h̄ac seriē. i. cōcordiā rez q̄ mūd^o stabili fide va-
riat cōcordes vices. i. alternatōnes tpm anni noctis & diei: & q̄ seia pugnātia. i. elemēta cō-
traria: tenēt p̄petuū fed^o. i. cōcordiā ne vnū aliud totaliter corrūpat: qđ pheb^o. i. sol: curru
aureo. p̄uehit. i. p̄ducit: roseus diē. i. claz diē. idē amor facit vt phebe. i. luna: ipeiet. i. p̄esit
noctibus: q̄s noctes besp^o. i. stella vespertina: duxerit. i. adducit: & vt auiduz mare ad exēu

uera lupi: frumēta formice: p̄daz
ista turba seq̄t nō boies. **¶** Mo.
q̄ aduersa fortūa oñdit fideles
amicos. **¶** An Sene. xx. epla. Tur-
ba familiaris cum a te pasci de-
fierit ipa te nō pascet: & qđ tu be-
neficio tuo scire nō poteras: pau-
ptate scies. illa veros amicos re-
tinēbis. discedit q̄ cūq̄ nō te: s;
aliud seq̄bat. ē aut p̄pter h̄ vnuz
amāda paup̄tas q̄ a q̄b^o ame-
ris oñdit. vñ paup̄ **¶** M̄eric^o. **¶** Pres-
ualet hoc solomala fors: q̄ mon-
strat amicos. Qui boni q̄ mali
mōstrat vtrāq̄ viam. **¶** Itē poeta.
Tpe felici nō cognoscūtur amici
Sorte patet misera q̄ sit dilectio
vera. **¶** Itē alibi. Cum fueris felix
multos nūerabis amicos. Tpa
si fuerint nubila solus eris. **¶** Itē
Thobi. Fructuat ad cēsum vena-
lis amic^o egenū. S; ver^o remouz
vt fabricat^o amoz. **¶** Mo. q̄ fidel^o
amic^o ē p̄ciosissimū gen^o diuitia-
rū: qz amic^o. ix. etbi. est alter ego
i. aicoz ē idē velle & nolle. **¶** M̄eo

Liber secundus.

dum coerceat fluctus suos: certo fine. i. determinato fine: ne liceat sibi tendere. i. extēdere la-
 tos terminos: vagis terrenis. i. amplis terris suple totaliter cooperiēdo terram. ¶ **M**ota
 q̄ **T**ullius loquens de amicitia. d. amicitia est virtus mouens superiora ad protectione
 inferiorum: et inferiora ad subiectionem superiorum: amicitia enim sublata omnis in vita
 tollitur iocūditas. ¶ **M**ota q̄ elemēta appellat semina: qz ex ipis tanq̄ ex seminibus ele-
 mēta pducūtur. sicut entz semē ē
 principiū fructū: sic elemēta prin-
 cipta corporū mixtorū. et dicit ele-
 menta pugnātia ppter ipsoꝝ cō-
 trarietatem. nā aliqua sunt calida
 aliqua frigida: quedā humida: q̄-
 daz sicca. bec elemēta dino amo-
 re ordinante tenēt p̄p̄riū fed⁹: qz
 grauitas inferioꝝ nō aufert leui-
 tatem superiorū nec ecōuerso. et si
 mul totaliter se nō corumpunt.
 ¶ **H**ic si frena emiserit. b̄ oñdit
 q̄ amore dino subtracto oīa cor-
 rumpūt di. Si hic amor dīn⁹ re-
 miserit frena. i. legē gubernandī
 res: quicq̄d nūc amat inuicē. i. cō-
 cordat illud cōtinuo. gerit bellū.
 et ipsa elementa certant. i. litigāt:
 soluere. i. destruere machinam. s.
 mūdānā quā nūc socia fide. i. cō-
 cordī federe icitāt p̄lcris motib⁹
 i. faciūt ordinate mouere. ¶ **M**o-
 ta q̄ sublato amore et cōcordia
 omnia dissoluūtur. vñ **A**lanus in antiaudiano de planctu nature et sciētia loquens ī p̄-
 sona amoris et cōcordie di. Si mea iura meas leges mea federa mūdus **O**lī seruasset vel
 adhuc seruaret amoris. Vincula nō tangis gemeret sub cladibus orbis. ¶ **H**ic sc̄tōs po-
 pulos quoq̄. **H**ic oñdit p̄bia quō. p̄ amorē cōseruatur et conciliatur amicitia huāna di. b̄
 amor p̄tinet. i. cōseruat: sc̄tōs. i. virtuosos: qz p̄ et p̄p̄los iūctos federe. s. amicitie. et b̄ amor
 neccit sacū. i. sacramētū cōiugij castis amoribus viri et vxoris: et hic amor dicitat iura sua
 i. iponit legē amicitie fidis sodalibus. et qz ista pueniūt ab amore dino tanq̄ a suo pro-
 prio: iō subiūgit. **O** felix gen⁹ hoīm sup. dico si amor. s. dīnus quo celū regitur regat aīos
 vestros sup. causando ī eis amicitie concordia. ¶ **M**o. q̄ amor dicitat iura fidis sodalibus.
 iura aut amicoꝝ et sodaliū inuit **S**ene. iij. epla. d. Dū cogita an aliq̄s ī amicū sit tibi re-
 cipiēdus: s; cū placuerit fieri toto illū pectore admittē. tā audacter cū illo loq̄re q̄ tecum.
Tu q̄dē ita viue vt nihil tibi cōmittas nisi qd̄ et amico tuo cōmittere possis. cū amico tuo
 oēs curas: oēs cogitationes misce: si fidelē putaueris. Sunt eis qd̄ā q̄ q̄ amicis sunt tm̄ cō-
 mittēda oībus narrant. qd̄ā charissimoz. p̄sciām reformidāt nulli credituri: neutrū faciēdū
 est. vtrūq̄ enī vitū est: omnibus credere et nulli. **M**o. circa p̄dicta q̄ amicitia p̄p̄rie dicta
 tm̄ inuenitur ī rebus rationalib⁹: et vt sic amicitia ē par volūtas bonozū iter aliquos. s; lar-
 ge accipiēdo amicitia sic etiā ē ī irrationalib⁹. et vt sic amicitia ē cōcordia diuersaz rerū
 adinuicē.

Hic si frena remiserit.
Quicquid nunc amat inuicem
Bellum continuo gerit.
Et quaz nunc socia fide
Pulcris motibus incitant:
Certant soluere machinam.
Hic sanctos populos quoq̄
Junctos federe continet.
Hic et coniugij sacrum
Castis neccit amoribus.
Hic fidis etiam sua
Dictat iura sodalibus.
O felix hominum genus:
Si vestros animos amor
Quo celum regitur regat.
 Libri tertij prosa prima.

Condempnet
certent

Explicit liber secundus. Incipit prosa prima libri tertij.

Prosa prima.

Am cantū illa finierat. Iste ē tertius liber Boe. de cōsolatiōe p̄bie. ⁊ cōtinua-
tur ad libros p̄cedentes i hunc modū. Postq̄ p̄bia in p̄mo li. scrutata ē cās dolo-
ris Boe. ⁊ in sc̄do li. adhibuit sibi remedia facilia: in p̄nti lib 20 ⁊ i sequentibus
p̄bia adhibet. Boe. remedia grauiora. Sūt autē remedia grauiora r̄des cōtra cōmunem
opinionē hoim: p̄bantes q̄ i bonis exterioribus nō cōsistit vera felicitas: oñdēdo i quo

Carmē Comendationis
Amis Nra. p. Impmavit
Am cantū illa finierat, cū me au-
diēdi auidū stupenteq̄ arrectis
Ad hec aurib⁹ carnis mulcedo
defixerat: itaq̄ paulo post. O inq̄ sum-
mū lassorū solamen animorū q̄tum
me vel sniarū ponere vel canendi etiā
iocūditate refouisti: adeo vt me iā post
bac ipare fortūe ictibus non arbitrer.
Itaq̄ remedia q̄ paulo. ite acriora esse
dicebas non modo nō perhorresco: s̄
audiendi auidus vehemēter effragito.

sita sit vera felicitas: ⁊ quō ad ip-
sam pueniatur. Et dicitur iste li-
ber i. xxiiij. ptes: qz hui⁹ libri sunt
xii. p̄se ⁊ xij. metra: q̄ ptes pate-
bunt in p̄cessu libri. qd autē ⁊ de
quo determinet i q̄lz istaz p̄tuz
similiter patebit. P̄ria p̄sa hui⁹
tertij diuiditur in tres ptes. p̄mo
oñdit Boe. quō post p̄dicta allo-
locut⁹ fuerit p̄biaz. sc̄do ponit r̄-
sionem p̄bie. tertio Boe. dirigit
quandā petitionē ad ipam. sc̄da
ibi. tū illa. tertia ibi. tum ego. Di.
p̄mo. iā illa p̄bia finierat cātū. i.
metrū qd̄ erat de cōmendatione
amoris diui ⁊ amicitie: ⁊ cū ego
Boe. essez allec⁹ dulcedine me-

tri ad audiendū cū auiditate ⁊ admiratiōe verba p̄bie aurib⁹ arrectis ego dixi. o p̄bia q̄ es
summū solamē aiorū lapsorū: q̄tū me refocillasti tuis p̄sis ⁊ metris int̄m q̄ iā bñ possuz
resistere insultib⁹ fortune. ⁊ iō dicit. remedia q̄ p̄ri⁹ dixisti eē grauiā nō timeo: s̄ ea audire
diligenter expecto. Nota q̄ Boe. metrū vocat cātū. sicut enī in cātū ē eleuatio ⁊ dep̄s-
sio vocis: sic s̄l̄r in metro r̄de quātitat̄is correpte ⁊ p̄ducte syllabaz attēdit qd̄ eleuatio
⁊ dep̄sio: qz r̄de q̄t̄itat̄is p̄ducte fit eleuatio: r̄de q̄t̄itat̄is correpte fit dep̄sio. Itē qz me-
trū ē subtili⁹ ⁊ delectabili⁹ p̄sa: iō aīz demulcet. vñ auctor poetrie metrū cōpat domicelle
di. Aultq̄ venire metrū tāq̄ domicella cōpto crine: nitēte gena: subtili corpore: forma e-
gregia. Itē di. B. mulcedo carnis. i. metri. Itē homo d̄z esse auidus ⁊ stupēs circa p̄biam.
Auidus inq̄: qz di. Sene. xvij. epi. p̄ice omia si sapias imo vt sapias: ⁊ ad p̄biam magno
cursu totisq̄ virib⁹ tēde. etiā hō d̄z esse stupēs. i. admirans de p̄bia. qz ipa ē res mirabilis
⁊ diuina sc̄dm Aristō. i. p̄ncipio libri sui de celo ⁊ mūdo. ⁊ p̄bia cōfert mirabiles delectatio-
nes. x. ethico. Itē aī lassī sunt graui cura v̄l aduersitate aliq̄ oppressi. hoz p̄bia ē summū
solamē: qz ipa p̄suadet magnanimitatē q̄ cōtra aduersitates fortūe hō cōstāter d̄z milita-
re. Itē p̄ p̄biaz hō bene pōt resistere ictib⁹ fortūe: qz p̄mo ethicoz di. Aristō. Sapiēs bene
scit ferre fortūas. h̄z se sine vitupio: sicut tetragonū. vñ di. i. l̄ra. Itē illa supple p̄bia finte-
rat cātū. i. metrū de amore diuino: cū mulcedo. i. suauitas carnis: defixerat. i. stabilierat.
me auidū. i. cupiduz audiēdi: qz p̄ ⁊ stupētem. i. admirantem supple verba philosophie:
auribus meis arrectis id ē eleuatis ad hec sc̄z verba. itaq̄ paulo post ego inq̄ id ē dixi.
O summum solamen lassorum animorū supple per aduersitatem: quantū me refouisti
pōdere sententiaz sup. prose vel etiam iocūditate canēdi. i. metri: adeo id est intantum:
vt iā post bac nō arbitror me eē imparē. i. dissimilē in resistendo ictib⁹. i. insultibus fortune.
Itaq̄ remedia illa q̄ paulo. ite dicebas esse acriora. i. grauiora: nō mō. i. nō t̄m: nō phor-
resco. i. nō timeo: s̄ ego auid⁹ audiēdi sup. ea vehemēt̄ effragito. i. expostulo. Ubi sciēdū q̄ s̄z

Liber tertius.

Inquisitionē efflagitare ē valde flagitare: exposulare: petere: cū clamore poscere. ¶ Tum illa. sensi inquit. Hic ponit respōsionē pbie dicēs. Ego bene sensi illud: cū tu tacit⁹ ⁊ attentus recepisti verba nostra: ⁊ cū ego perfecī mētem tuā. talia enī sunt remedia que adhuc restant: vt ip̄a degustata primo sint amara: sed postea dulcescant. sed qz tu dicis esse cupidum audiendi verba nostra. ¶ Quāto desiderio arderes si cognosceres quo laboramus te ducere. ⁊ dī. B. Quo vis me ducere? Rndit pb̄ia. ad cognitionē vere felicitatis: quā animus tu⁹ quasi somniādo. adhuc vix cognoscit: qz ē occupat⁹ imaginib⁹ false felicitatis. ¶ Nota qz Boe. tacitus vba pb̄ie rapiebat cōsilio Senece dicētis. Esto verborū tacitus auditor auditorū promptus repetitor. ¶ Nota qz pcepta philosophicalia p̄mo sūt amara: postea dulcescūt scōz illō poete. Discere fit cay quāuis p̄mo fit amara. Et Eustrat⁹ p̄mo ethicorum dicit. Sciūt docti qm̄ laboriosa est possessio virtutū. sed ppter eius amaritudinem pb̄ia nō est abiicienda: quia nō est dignus dulcoris acuminē: q̄ amaritudine nequit iuscarī grauamine secundū Boe. in de disciplina scholarium. ¶ Nota sicut somniās putat fantasinata sibi occurrētia eē veras res de quib⁹ somniat: ⁊ tñ nō sunt ipse res: sic B. in ip̄is tēporalibus putauit esse verā felicitatē q̄ tñ nō est: sed tñ sunt quedam similitudines vere felicitatis: sicut fantasinata somniorum sunt similitudines rerū. ¶ Nota qz bona exteriora vocat imagines vere felicitatis: sed vera felicitas nō est in ip̄is. vñ dicit in littera. Tū pro tūc illa supple pb̄ia inquit: ego sensi. i. noui supple intētionem tuā cum tu tacitus ⁊ attentus rapiebas vba nostra: qz pro ⁊ cū ego expectauit: a! sa littera bz expectūi. i. reuocauit habitum tue mentis. vel quod est verius dicere: cū ego ip̄a habitum tue mentis pfeci: quippe mirū talia sunt supple remedia: que restāt supple sumenda: vt ip̄a quidē degustata primo mordeāt id est displiceāt: interius autem recepta dulcescant. sed quod tu dicis te cupidum audiēdi supple illa remedia. ¶ Quōto ardore. i. desiderio: flagrares. i. arderes: si agnosceres quoniam. i. ad quē locum: aggrediamur. i. incipimus te ducere. Ego Boe. inq̄. i. dixi quoniam supple vis me ducere: inquit supple pb̄ia ad verā felicitatem: quā tuus animus somniat. i. impfecte cognoscit: sed visu. i. cognitione occupato ad imagines. i. ad bona t̄palia q̄ sunt imagines ⁊ similitudines vere felicitatis: tu nō potes intueri. i. inspicere ip̄am sup. veram felicitatem. ¶ Tū ego fac obsecro. Hic. B. dirigit petitionem pb̄ie: ⁊ ponit consensum sue petitionis dī. ¶ Quāto pb̄ia rogo vt sine dilatione demōstres mihi que sit vera felicitas. ⁊ pb̄ia cōsentēs dicit. libenter facias tui causa: sed prius ego ostendam tibi falsam felicitatem tibi notiozem vt illa cognita per contrariū possis postea agnoscere veram felicitatem. ¶ Nota circa hoc quod dicit faciam tui causa liben

magis felicitas
ad similitudines
veri boni

post p̄mo p. cognoscit dicit qz qz. libe

Pbia. Tū illa. sensi inquit cum verba
nostra tacit⁹ attentusqz rapiebas: cūqz
tue mentis habitum vel expectauit: vel
quod est verius ip̄a pfeci. talia sunt quip
pe q̄ restāt: vt degustata quidē morde
ant: interius autē recepta dulcescant. Sed
qz tu te audiendi cupidū dicis: quanto
ardore flagrares: si quoniam te duce
re aggrediamur agnosceres. Boetius
Quoniam inq̄. P. Ad veram inquit
felicitatem quam tuus quoqz somniat
animus: s; occupatio ad imagines vi
su ipsam illam non potest intueri. Boe
tius. ¶ Tum ego fac obsecro: ⁊ que
sit illa: vera sine cunctatione demon

Metrum primum.

ter. q̄ p̄bia petitiones hominū admittit. vñ Seneca nulli preclusa est virtus sapie: oib⁹
patet: oēs inuitat: oēs admittit nō eligit domum neq̄ censum. sed modo boie cōtenta est.
¶ Nota innata ē nobis via procedendi ex nobis magis notis ad minus nota: p̄mo p̄bi
ficorum: & secundo de aīa. Cum igitur bona exteriora sint nobis magis nota in quibus
aliqui posuerunt cōsistere felicitatē q̄ bona interiora: ideo p̄bia primo vult. determinare

stra. P. Faciā inquit illa tui causa libē
ter: sed q̄ tibi causa notior est: eā prius
designare verbis atq̄ informare cona
bor: vt ea perspecta: cum in contrarias
partem flexeris oculos: vere specimen
beatitudinis possis agnoscere.

¶ Metrum primum libri tertij.

¶ U serere ingenuū volet agrum
Liberat arua prius frutibus.
Falce rubos filicēq̄ resecat:
¶ Ut noua fruge grauis ceres eat.
Dulcior est apium mage labor
Si malus ora prius sapor edat.

de falsa felicitate nobis magis
nota q̄ ponitur ī bonis exteriori
bus ipsam extirpādo: vt per eaz
cognoscamus verā felicitatē tāq̄
p̄ contrariū. Nota q̄ Seneca in
de virtutibus cardinalib⁹ di. Sci
re debes q̄ quedā nō vidētur eē
bona & sunt quedā videntur esse
bona & nō sunt. quecūq̄ aut ex re
bus trāsitorijs possides: nō hec
magna existimes: nō mireris qd
caducū est. Ex quo patet q̄ vera
felicitas non cōsistit in bonis ex
terioribus que videntur esse vera
bona: & tñ nō sunt. vnde dicit in
littera. Tñ pro tūc est sup. Boe.
dixi. o p̄bia obsecro. i. peto: fac id
est duc me ad illā felicitatē: & de
monstra mihi sine cūctatione. i.

sine mora que sit illa vera sup. felicitas. Illa p̄bia inquit faciā libēter tui causa: sed ego
prius conabor. i. laborabo tibi designare verbis: atq̄ p̄ & informare que causa. i. q̄ felici
tas habēs rationem cause finalis sit tibi notior. i. manifestior: vt ea sup. falsa felicitate p̄
specta id est cognita: possis agnoscere specimē. i. similitudinem vere beatitudinis: flexeris
oculos sup. cognitionis in contrariā partem false felicitatis

¶ Metrum primum tertij libri.

¶ U serere ingenuum volet agrum. Istud est metrum primum huius tertij quod
dicitur metrum choristum ab inuente: dactylicum a pede predominante. & pri
mus versus huius metri est hyperbataleticus: quia post primum pedem abun
dat vna syllaba. i. re in hac dictione serere. Et quia p̄bia predixit q̄ prius esset ostenden
dum que sit falsa felicitas: & postea que sit vera: ideo p̄bia in hoc metro commēdat hūc
ordinem per exempla quattuor. Primum est quicumq̄ vult seminare bonum agrum:
oportet prius extirpare nocuas herbas vt ager bene fructificet. similiter aliquis volens
cognoscere veram felicitatem: oportet prius extirpare falsam. vnde dicit in littera. Qui
volet serere agrum ingenuus nobilem: prius liberat arua. i. agros: fructibus. i. radicibus
que impediūt ne semen crescat: & ille resecat. i. prescindit: rubos. i. paruas arbores: q̄ p̄ &
filicē. i. herbam inutilem: falce. i. falcastro: vt noua ceres eat. i. proficiat: grauis. i. onusta
fruge. Secundum exemplum est. sicut p̄gustando aliquod amarum mel appet dulcius:
sic propter cognitionem false felicitatis magis cognoscitur vera felicitas. vnde dicit ī lit
tera. Labor apium est mage dulcior id est mel ē magis dulce: si malus sapor prius edat
id est inficiat ora. Tertium exemplum est sicut post tēpus nebulosum est gratior sereni
tas: sic post cognitionem false felicitatis gratior est cognitio vere felicitatis. vñ di. i. lra.

Libertertius.

Ubi propositus: notus. i. vetus australis: definit. i. cessat: dare imbriferos: sonos. i. flatus p
ducentes imbriferos: tunc astra nitent gratius. i. delectabili. Quartus exemplum est. sicut pulchra dies
sequitur tenebras noctis: sic cognitio vere felicitatis sequitur cognitionem false felicitatis. vñ. d.
in lra: vt. i. postquam: lucifer. i. stella matutina: pepulerit. i. fugauerit tenebras noctis: tunc pul
chra dies agit. i. ducit roseos equos solis. tunc applicat exempla ad propositum. d. Tu
prius debes considerare falsa *oparentis* *helle* *209* *209* *209*
bona et ipis extirpatis: debes co
gnoscere vera bona in quibus consistit
felicitas. vñ dicit in lra. Tu quo
que prius intues. i. respiciens falsa
bona: incipe retrahere colla: iugo.
i. a iugo false felicitatis: debet. i.
postea: vera bona subierit. i. subin
trahat animam tuam. ¶ Mo. q. sicut pri
us extirpata sunt vicia: et postea
inserende virtutes: sic ager prius est pur
gandus: et postea seminandus. vñ. L. bo
nitas. Spiritus et tribulis purgare
noualia debent. Agri vt semine fru
ctificare queat. ¶ Nota q. frutex
secundum Hugui. est densitas virgula
rum vel arborum vel spinarum. vñ. scd.
altos frutex est arbor pua que terra
fride tegit. ¶ Mo. filix est inutilis
herba hñs folia ad modum fi
lorum: de qua dicit. Persius. Non tñ
ista filix villo mansuescit i agro.

¶ Nota q. post amaritudinem dulcedo est gratior et sensibilior. vñ poeta. Dulcia non meruit
que non gustauit amara. Namque per oppositum noscitur omne bonum. Nec pauper heric. ¶ Mo. q. B.
dicitur. apium pro apum in genio pluri. quod est contra Alexam. que dicitur. Am dat apis etc. et q. b. dicitur. apium et non
apum pro pro metrum quod se constat ex tribus dactylis continuis. si autem poneretur apum non essent tres da
ctyli continui. posset tamen dici quod causa metri ponitur apium pro apum.

¶ Prosa secunda tertij libri.

¶ Am defixo paululum visu. Nec secunda prosa huius tertij in qua philosophia potest diuersas opinio
nes circa falsam felicitatem. et primo. B. ostendit quomodo se huius philosophia post predicta. scdo. P.
ostendit quod omnes homines nituntur peruenire ad beatitudinem quam ipsa diffinit. tertio ostendit quod homines se
pe adducuntur a sua felicitate diuersis erroribus. quarto ponit errores siue felicitates cir
ca felicitatem. scdo ibi. omnis mortalium. tertia ibi. hunc vti. quarta ibi. quorum quidem. d. primo. ¶ Postquam
philosophia promissit ordinem procedendi de falsa felicitate ad veram: tñ per tunc ipsa paululum defixo vi
su. i. inclinatis oculis: et recepta velud in angustam. i. nobilem sedem sue mentis sic cepit. i. incepit
loqui. ¶ Mo. q. capitis inclinatio est signum subtilis imaginatiois: propter quod subtiliter et profunde
imaginantes caput inclinant: et quicquid non videtur delata coram oculis: id est. P. volens subtiliter spe
culari de felicitate: et speculatio difficilis est: ipsa inclinatio visu contraxit se in nobilem spe
culatioem sue mentis. ¶ Dis mor. cura. Hic philosophia ostendit quod omnes homines nituntur peruenire ad unum
finem beatitudinis: quam beatitudinem ipsa etiam diffinit et dicitur. sic Dis cura. i. sollicitudo: mortalium.
i. hominum: quam curam exercet labor multiplicium studiorum: quia aliqui student in lit

Prosa secunda

teratura: aliqui. in mercantia & sic de alijs: illa cura pcedit diuerso quidem calle. i. diuerso modo viuendi: sed tamē nititur puenire ad vnū finem beatitudinis. Illud tamē ad quod hoies nituntur puenire. est tale bonum quo quis adepto nihil vltius queat desiderare: qđ scđ bonū ē summū oīm bonorū cōtinēs intra se cuncta bona: cui. s. bono: si qđ. i. aliquid abforret. i. deesset non posset esse summū bonū: qz relinqueretur aliquid extrinsecus id ē extra illud bonū qđ posset optari.

f. bono alijs acq. rto
Id autē est bonū quo quis adepto nihil vltius desiderare qat: qđ quidē ē oīs summū bonorū cunctaqz itra se cōtinēs bona. Cui siquid abforret: summū bonū esse nō posset: qm relinqueretur extrinsecus quod possz optari. Liqueat igitur eē beatitudinem statum bonorū oīm cōgregatione perfectum. ¶ Hunc vti diximus diuerso tramite mortales omnes conantur adipisci. Est enim mentibus hoīs veri boni naturaliter ī certa cupidi

Ex qbus dictis pb̄a concludit diffinitionem beatitudinis. d. Liqueat. i. manifestū ē beatitudinē esse statū pfectū cōgregatione oīs bonorū. ¶ Mo. cognitio vltimi finis magnū incrementū cōfert ad vitā primo ethico. qz fin exigentiā finis cetera moderatur s; Licentem pmo poster. iō pb̄a tradit nobis cognitionē vltimi finis scđ beatitudinis. ¶ Mo. finis ē magis eligētib' his q sūt ppē finē: vt p; p Aristo. iij. ethi. Idē ibidē. cuius finis ē bonus ipsum quoqz bonū. Itē oīa denoian / da sūt a fine. An poeta. Si finis

bon' est totū laudabile pb̄as ē. ¶ Mo. finis in agibilib' h; se sicut p̄cipiū in specialib'. si cut ergo intellectus n̄ naturaliter adheret primis p̄ncipijs sic appetit' noster naturalit' adheret vltimo fini q est summū bonū. ¶ Mo. q duplex ē finis. s. finis quo: & finis gratia cuius oīa fiunt. Ille ē enim vn' sicut de' vel beatitudo. & iste finis ab oīb' sub vna rōne ī quantū bonū satiās appetitū hoīs. finis autē quo est opatio q hoies nitunt' adipisci sinez grā cui': & talis finis non ē vn' sicut nō est vna opatio oīm: iō dicit pb̄a: q cura hoīm pcedit diuerso calle ad consequendū vltimū finē. ¶ Mo. illud ad quod oēs hoies nituntur puenire est bonum: qz bonū ē qđ oīa appetūt p̄io ethico. ¶ Mo. qz beatitudo h; rōnem vltimi finis: ipa ē tale bonū. quo adepto nihil vltē cōsideratur. nā de rōne finis est esse vltimū. & vltra illud qđ est vltimū nihil est: ergo ēt o; illud eē summū bonū. tale autē ē beatitudo. ¶ Mo. qz beatitudo est bonū optimū pulcerrimū & delectabilissimū: iō beatitudo est stat' pfectus cōgregatione oīm bonorū cōtinēs in se oīa bona si enī aliquid bonū sibi deficeret: nō eēt summū bonū. ¶ Hūc vti diximus. In ista pte oñdit pb̄a q hoies a vera felicitate diuersis errorib' adducūtur di. Hūc. s. statum beatitudinis oēs mortales sicut diximus conantur adipisci diuerso tramite. i. diuersa via. qz cupiditas. i. appetitus veri boni naturaliter ē incerta mētib' hoīm: sed beatitudo ē verū bonum: qz summū bonū: s; deu' error adducit hoies ad falsa bona. ¶ Mo. q beatitudo aggregat ī se oīa boā. iō ei' cupiditas naturaliter est hoibus incerta. Ubi tñ sciendū est q beatitudinē cōtinere oīa bona pōt intelligi duplitate. Vno mō formaliter nō sic cōtinēt oīa boā: qz felicitas formaliter & esse/ tialiter pōt esse sine bonis exteriorib': vt sine iduitijs & ceteris bonis. Alio mō intelligitur cōtinere ea v̄tualiter: ita q beatitudo excellat oīa bona: sic est vera. ¶ Mo. q pb̄a hic vti quadam figura que d; epitheton dicēdo deuius error. nullus enim error est qui non sit de utus. vñ poeta. Fiet epitheton: si dicas tristia bella. ¶ Nota cū mens hūana naturaliter desideret verum bonum nunq̄ tendit in falsum bonum: nisi inq̄tum ipsum estimatur es/

Libertus tertius.

se verum bonum. talis autem estimatio est deuius error: ergo deuius error ad falsa adducit.
¶ Quorum quidem alij summum esse bonum. Sic phia ponit diuersas opiniones circa felicitatem ostendens quomodo homines per errorem et falsa bona ducebantur: secundo ostendit quod in talibus bonis posuerunt beatitudinem. tertio ostendit quod naturaliter eorum intentio tenebat ad veram beatitudinem. secunda ibi. Quibus omnibus. tertia ibi. Sed ad hominum studia. Primum ostendit quomodo homines errabant circa falsa bona statuendo in eis finem. secundo ostendit quomodo quidam fines ad inuicem permutabantur. tertio alia bona fortuita reducit ad predicta. secunda ibi. sunt etiam. tertia ibi. In his igitur. Primum dicit. Quorum super hominum quod dicunt ad falsa bona: alij credentes summum bonum esse nihil indigere: ipsi elaborant ut asuant. id est abunde diuitijs ponendo omnes sufficientiam esse in diuitijs et in hoc errabant. Alij vero summum bonum indicantes quod dignissimum est veneratio. id est honore: tales adeptis honoribus nituntur esse reuerendi suis civibus putantes in honoribus temporalibus veram dignitatem consistere: et in hoc errabant. Sunt alij qui summum bonum constituunt in summa potentia ubi conantur regnare vel adherere regnantibus tanquam consiliarij vel familiares eorum per hoc putantes se esse vere potentes: et in hoc decipiuntur sed quibus claritas. id est fama videtur esse optimum bonum. illi festinant propagare. id est dilatare gloriosum nomen. id est pulchram famam. artibus. id est studijs belli sicut viri militares: vel artibus pacis sicut sapientes mundi credentes se per hoc acquirere gloriam immortalem et decipiuntur per hoc. Primum vero. id est multi metuntur. id est mesurant fructum boni gaudio et leticia exteriori: ubi putant. id est estimant felicissimum defluere. id est abundare: voluptate. id est delectatione corporali existimantes in hac consistere verum gaudium quod est erroneum. **¶** Non. quoniam sunt in quibus errantes a vero bono posuerunt consistere veram felicitatem. scilicet diuitie: honores: potestates: gloria et voluptates. Quorum sufficientia sic accipitur. cum finis habeat rationem boni: secundum diuersitatem boni diuersificatur finis. Est autem triplex bonum: vtile: delectabile: et bonum honestum: et illi qui intendebant bono utili posuerunt felicitatem in diuitijs. scilicet qui intendebant bono delectabili ponebant voluptates: et in illis posuerunt finem et felicitatem qui autem intendebat bono honesto isti diuersificabant: quia bonum honestum et bonum secundum rationem Ratio autem est duplex. scilicet speculatiua et practica. de bono honesto quod consistit in speculatione non loquuntur isti: quia tale bonum est latens. ipsi autem posuerunt felicitatem in bono honesto quod est bonum rationis practice. Tale ergo bonum vel consistit in opione hominum: et sic est gloria. vel consistit in exercitio actus realis. et hoc est dupliciter. vel est consistit in exercitio proprii actus circa alios. et sic est potestas: vel consistit in exercitio actus aliorum circa se et sic est honor. **¶** Sunt et qui bonorum fines. In ista parte ostendit quomodo quidam istorum fines iam dictas permutabant. et dicit. Sunt etiam alij qui fines: quod per et causas finales permutant: alterutro. id est adiuicem desiderantes unum propter alterum. nam quodam deside

Prosa secunda.

rant diuitias & voluptates: ob. i. ppter potentiā. & sunt alij q̄ potētiam petūt: q̄ pro & d e
siderāt cā pecunie. i. ppter diuitias: vel cā pferēdi noīs. i. causa dilatōis fame. ¶ Nota
s̄z Aristō. iij. ethicoz. Qualis vnusquisq̄ est talis finis videtur ei. s̄m ergo diuersarum
dispositiōnē hoīm diuersi fines eligūtur pp̄ aliquē finē p̄ qd̄ aliq̄s videt posse cōseq̄ illū
finē. Eū igit̄ ponētes finē eē diuitias magis putabāt esse diuitias cōseq̄ per potētia: ip̄i

appetere *vizant p̄ hōies* *q̄*
terutro p̄mutāt: vt qui diuitias ob po-
tentiā voluptatesq̄ desiderant: vel qui
potentiā seu pecunie cā seu pferēdi no-
minis petūt. ¶ In his igitur ceterisq̄
talibus hūanorū actū votozq̄ versa-
tur itētio: veluti nobilitas fauorq̄ po-
pularis q̄ videtur quādā claritudinem
cōparare. ¶ Croz ac liberi qui iocundita-
tis gratia petunt: amicorum vero qd̄
sanctissimū quidē gen⁹ est nō i fortuna:
sed in virtute numeratur: reliquū vero
vel potētie cā vl' delectatōis assumitur
Iā vero corp̄is bona promptum est: vt
ad sup̄iora referantur. Robur eim ma-
gnitudo videtur p̄stare valentiaz: pul-
critudo atq̄ velocitas celebritates: sa-
lubritas voluptatem. ¶ Quibus omni-
bus solam beatitudinem desiderare li-

p̄g/102022
etatōis sicut exercitiū ludorū. sed bona corporis p̄optum est: vt referant. i. reducāt etiam
ad sup̄iora bona: qz robur & magnitudo que sunt signa fortitudis corporalis vidēt p̄stare
valentiā. i. potētia: & sic ad potētia reducūtur: sic pulcritudo & velocitas videntur p̄re-
stare celebritatē. i. gloriā ad quā reducūtur. salubritas autē. i. sanitas videtur conferre vo-
luptatatem ad quā reducitur: & sic oīa bona fortune reducūtur ad predicta. ¶ Nota indi-
gētia alicuius boni auget desiderū illius boni: iō s̄m variā indigētia hoīm variatur eoz
desiderū. vnde Aristō. i. ethico. dicit q̄ egrotās sanitatē: mendicus diuitias: cōscij autem
sibiipsis ignorantie eos qui magnū aliqd̄ habent supra se admirantur. s̄m ergo disposi-
tionē hoīm felicitas ponebatur in diuersis bonis fortune: q̄ tñ sub predictis bonis q̄ncq̄
cōprehendūtur. ¶ Mo. licet amici afferāt iocunditatē: tñ non sunt cōputandi inter bona for-
tune. cū enim amicitia sit v̄tus: opz q̄ amici virtute acquirātur. qd̄ autē v̄tute acq̄ritur
pervirtutē cōseruatur: & tale nō pōt eē bonū fortuitū. Item amicitia fundata super bono
honesto est sanctissima & in virtute numeratur: sed amicitia fundata sup̄ bono vtili & de-
lectabili fortuita est. ¶ Quib⁹ oībus solā btitudinē. In ista parte pbat p̄bia q̄ oēs p̄dicti
querebāt beatitudinem in his bonis: & di. ¶ Quibus desideratibus predicta bona liquet id

Liber tertius.

est manifestum ē ipos desiderare bñtudine. nā illud bonū qđ quisq; petit. i. desiderat pre ceteris illud iudicat esse summū bonū: sed nos diffinimus summū bonū eē bñtudine: qre statū illū quē quisq; desiderat pre ceteris iudicat esse statum beatum. i. bñtudinem: 7 tūc recolligit bona false felicitatis. d. Hēs igitur āte oculos tuos ppositā formā būane felicitatis. s. opes: honores: potētiā: gloriā: voluptates: q̄ sola cōsiderās. Epicurus constituit voluptatē eē summū bonū: eo

qđ oia cetera videāt auferre. i. dare aīo iocunditatē. ¶ Mo. qđ oēs appetētes p̄dicta bona appetebāt bñtudiez. Mā q̄cqd aliquis eligit pre alijs hoc videt eē summū bonū: s; aliq; pre ceteris eligit diuitias: ergo diuitie videbāt sibi eē summū bonū: aliq; honores: 7 sic de alijs: ergo oēs p̄dicti appetebāt bñtudiez. ¶ Mo. qđ p̄dicta bona videt cōferre aliquā iocunditatē: cū oia videtur eē ordinata ad iocunditatē tāq; ad finē: 7 qz in voluptatib; ē maxia iocunditas: iō Epicuri posuerūt felicitatē consistere i voluptatib;. ¶ S; ad hoīs. Hic oñdit p̄bia qđ s; homines i p̄dicto mō errāt: tñ eoz i tētio sp fertur ad verā bñtudine. scđo oñdit vñ hoc pueiat ibi. In quo quāta sit. P̄tio p̄mittit intētū suū. scđo declarat: ibi. Mō eīs P̄tio. d. Ego reuertor ad studia. i. ad itēdēs hoīs: quoz aīus: 7 si p̄ quis mēoria caligāte. i. obscurata sup. desiderio p̄tū bonoz: tñ sp repetit p̄ naturalē inclinationē summū bonū: sed ignorat

quomō illud repetat velut ebrius: qui ignorat quo tramite. i. qua via reuertatur domū. ¶ Mo. sicut ebrius scit se hēre domū: s; ppter defectū rōis nescit quomō ad eā reddeat: sic hoīs aliquo mō i gñali scit 7 cognoscit summū bonū 7 naturaliter iclināt ad illō tāq; ad p̄cipium a quo p̄cesserūt: s; iebriati amore t̄p̄ aliū bonoz nesciūt quomō ad id pueniant. ¶ Mus enī videtur errare. Hic declarat intētū suū s; qđ oēs q̄rentes p̄dicta bona querebāt aliqđ qđ p̄prie cōuenit summo bono. Et p̄mo oñdit h de diuitijs di. Mus pro nūqd hī videtur errare p̄ intētione a summo bono q̄ nituntur nibilo indigere ratioe cui; querebāt diuitias. q. d. nō errāt a summo bono qz nibilo idigere maxie spectat ad summū bonū. vñ di. Atq; p̄. certe nō ē aliud qđ eque possit p̄ficere bñtudine q̄ status copiosus oīm bonozū: nec alieni egens: sed sibi p̄si sufficiens. Tū ostēdit idem de honorib; di. Mū vero labuntur sup. ab intētione summū boni: q̄ illud quod est optimū putāt id etiā esse dignissimū cultu reuerētie. i. bonozis: 7 m̄det. Adm̄ime sup. labūt. nec; enī ē vile 7 cō-

quet. Nā qđ quisq; pre ceteris petit: id summū eē iudicat bonū. S; summū bonū bñtudine eē diffinim;. Quare bñtudine iudicat eē statū. quē pre ceteris quibusq; desiderat. hēs igitur āte oculos ppositā fore formā felicitatis būane opes: honores: potētiā: gliaz: voluptates: q̄ quidē sola cōsiderās. Epicur; cōsequēter sibi summū bonū voluptatē eē cōstituit qđ cetera oia iocunditatē aīo videāt afferre. ¶ S; ad hoīs studia reuertat: quorum aīus: 7 si caligāte mēoria: tñ bonū summū repetit: s; velut ebrius domū quo tramite ruertat ignorat. ¶ Nū ei videt errat hī qui nibilo idigere nitūt. Atqui nō ē aliud qđ cōp̄ficere bñtudiez possit qđ copiosus bonozū oīs status: nec alieni egēs: s; sibi p̄si sufficiens. Nū vñ labūt hī qđ qđ sit id optimū et reuerētie cultu dignissimū putant. ¶ M̄ime nec; n. vile

fore

221110

Prosa secunda.

temmēdum quod intētio oīm mortalium laborat adipisci: et sic querētes honores querebāt aliqd qd est i summo bono: eo qd summum bonum est honorabilissimū. Tūc oñdit idē de potētia di. An pro nunquid in bonis. i. iter bona nō est nūerāda potētia: q. d. sic. quid igitur est dicēdū nisi qd querētes potētia etiam tēdūt ad summū bonū: cū summū bonū sit potētissimū. nō est istud ē estimādū ibecillū: et sine virib⁹. i. sine potētia: qd cōstat esse p̄stati. i. potētius oīb⁹ reb⁹. Tūc ostendit idē d̄ glia di. An claritudo. i. gloria ē nihilipēdenda: ita vt q̄rētes gliaz nō tēdūt ad summū bonū q. d. nō ē nihilipēdēda: sed neq̄t i. nō pōt sequestrari. i. negari quī oē qd ē excellentissimū: illud etiaz videat̄ eē clarissimū id ē glorissimū. Tūc ostēdit idē de voluptate di. Quid attinet dicere: q. d. de se manifestū ē beatitudinē nō esse anxiam et triste nec subiectā dolorib⁹ et molestijs: sed supple magis est plena voluptate: et p̄ cōsequēs q̄rētes voluptatē et leticiāz tēdūt ad summū bonū qd aut̄ tota cūditas et voluptas icludant̄ in summo bono p̄bat̄ p̄ locū a minori dicēs. Qm̄ i minimis reb⁹. s. appetēdis p̄ qd aliqd appetitur qd delectat hēri et ip̄o frui: s̄ igit̄ sunt q̄ hoies volūt adipisci et ea de cā desiderāt. i. cupiūt vel q̄rūt diuitias: dignitates: regna: gliaz et voluptates: qz p̄ h̄ credūt sibi esse v̄turā sufficiētia: reuerētiam potētiam: celebritatem et leticiāz

quoddā cōtēnēdūq̄ ē: qd adipisci oīs ferē mortalium laborat itētio. An in hoīs nō ē nūerāda potētia: quid igit̄? Nō in becillū ac sine virib⁹ estimandum est qd oīb⁹ reb⁹ cōstat esse p̄stati. An claritudo nihilipēdēda est: s̄ sequestrari nequit: quādo omne qd excellentissimum sit: id etiā videat̄ esse clarissimū. Nā nō esse anxiam tristemoq̄ beatitudinem nec dolorib⁹ molestijsq̄ subiectā: quid attinet dicere: qm̄ in minimis q̄ reb⁹ id appetit̄ qd hēre fruiq̄ delectat. Atqui hec sunt q̄ adipisci hoies volūt eaq̄ d̄ cā diuitias dignitates: regna: gliaz: voluptatesq̄ desiderant: qd p̄ hec sibi sufficiētiam: reuerētiam: potētiam: celebritatē: leticiā credunt esse venturam. Bonum est igit̄ qd tā diuersis studijs hoies petūt. ¶ In quo q̄ta sit nature vis facile

bonum igitur est quod hoies appetunt diuersis studijs id est intētioibus. ¶ Mo. qd ex tota ista littera potest formari vna ratio. s. querētes predicta bona querūt beatitudinē. ratio est ista. Illi tēdūt ad beatitudinem qui tēdūt ad sufficiētiam: reuerētiam: potētiam: celebritatē: et leticiā: sed appetētes p̄dicta bona. s. diuitias: dignitates: regna: gliaz et voluptates tēdunt ad sufficiētiam: reuerētiam et sic de alijs: ergo tēdunt ad beatitudinem. Adator ē nota: quia sufficiētia reuerētia sunt cōditiones beatitudinis que p̄fectissime repiunt̄ i beatitudine. querētes ergo p̄prietates beatitudinis tēdūt ad beatitudinē. Adinoz p̄ ex l̄ra. ¶ Nota qd querētes diuitias p̄pter sufficiētiam ferebātur in summum bonū naturali appetitu: qz in summo bono ē vera sufficiētia: et i hoc nō errabāt: s̄ qz sufficiētia q̄ est nulli⁹ idigētie putabāt sibi p̄uēire p̄ diuitias: i hoc errabāt. s̄ qz q̄rētes dignitates p̄pter reuerētiam naturali intētioe ferebātur i beatitudinem eo qd beatitudo ē reuerēdissima: s̄ qz summā reuerētiam putabāt sibi subuenire p̄ dignitates ip̄as: tō in hoc errabāt: et sic intelligit̄ de alijs. ¶ In quo quāta sit. Adic oñdit p̄bia vnde hoc pueniat qd q̄tūcumq̄ intētio hoīm sit diuersa: tñ intētio in beatitudinem: et ostēdit qd hoc prouenit ex vi naturalis inclinatiois que nulli aufer

Liber tertius.

ri potest. et di. In quo. s. appetitu boni vel beatitudinis facile monstratur quanta sit vis nature cum licet sint varie et dissidentes. i. discordantes sine hominum de summo bono: tñ homines consentiunt. i. concordant: in diligendo. i. diligenter appetendo. finē boni. i. beatitudinem. **M**ota q̄ sine existēte vno possunt diuersificari actiones tendentes in illum finem. si enim ppter diuersitatem actionū esset diuersitas finium non esset deuenire ad vñ finē: s̄ pcederetur i infinitū finib⁹: qd̄ patet falsum ex sc̄do metha. et b̄ verū de fine gr̄a cui⁹ oia fiunt q̄ ille est vnus: et nō de fine quo vt prius visum est. s̄ ergo sint diuerse sine et studia hominum: tñ conueniunt appetēdo vnum finem. s. beatitudinem.

Metrus secundum tertij libri.

Uitas rerū flectat habenas.

Mic incipit secundum metrum hui⁹ tertij quod dicitur pindaricū ab iuatore: anapesticū a pede predominante: et est dimetrum quod constat ex quatuor pedibus: quorum duo consistunt vnum metrum: i. quo metro

phia supra dixerat q̄ vis nature operatur: q̄ intentio hominum semper tendit in bonū: ideo hic commendat vim nature: ostendens q̄ tanta est vis nature: q̄ quantumq̄ res abducatur assuefactione vel violentia ad aliquid: est sibi preter naturam: tñ sibi ipsi derelicta semper redit ad illud quod inest sibi secundum naturam: et premitit suam intentionem. sc̄do magnifestat propositum: ibi. quibus. primo dicitur mihi phie placet promere. i. manifestare: catu arguto. i. sonoro: lentis fidibus. i. chordis lente sonantibus: quantas habenas id ē naturales inclinationes: potēs natura flectat. i. regat: quibus legibus prouida natura seruat. i. conseruat immensum orbem: et quibus legibus natura stringat ligās singula irrefoluto nexu. i. cōiunctiōe indissolubili. **M**ota triplex est natura: natura naturās sicut ē de⁹ a quo depēdet celum et tota natura. Alia ē natura naturās et naturata simul: sicut celus quo dicitur natura naturata in quātum depēdet a deo. et dicitur natura naturās in quātū influit naturis istorum inferiorum. Alia est natura naturata tñ quam beatus Augu: sic diffinit. **N**atura ē quāda vis et potētia diuinit⁹ ista reb⁹ creatis: q̄ vnicuiq̄ rei suū esse tribuit: q̄ cū quicq̄ male vitur mal⁹ eē iudicat. i. pposito dictū phie pot̄ itelligi de natura tertio mō dicta: s̄ quāda exponat p natura primo mō sumpta. Itē leges nature h̄ vocat determinatōes: et proprietates naturales cuiusq̄ rei a deo sibi constitutas: **Q**uāuis peni pulera. **M**ic phia manifestat pposito p quatuor exēpla. sc̄do generaliter concludit similiter eē i oib⁹ alijs: ibi. repetit. Prima i quatuor ptes s̄m quatuor exēpla q̄ patebūt. Primum ē de quadrupedib⁹ sicut de leonib⁹: q̄ s̄ ex quadaz assuefactione domātur ita vt mitescāt metuēdo suū magistrum: tñ si multum offendantur: redit eorū crudelitas naturalis: ita vt primo lacerāt dētib⁹ magr̄m suū. vñ dicitur i lra. quibus leones peni. i. libici: gestēt. i. portēt: pulera vincula. i. catenas i colo: et captāt. i. recipiāt: escas datas. i. porrectas eis manib⁹ sui magistri. et quibus metuāt trucē. i. crudelē magistrū: leones inq̄ soliti ferre. i. pati verbera magistri: s̄ si cruoz timent. i. madidauerit horrida ora. i. colla leonū p nimia verbera: tñc ai leonū resides. i. q̄eti redeūt ad naturales crudelitātē: et leo

Monstrat: cū s̄ sint varie dissidentesq̄ sententie: tamēi diligendo homini finē consentiūt.

Metrū secundum libri tertij.

Uitas rerū flectat habenas

Natura potēs: quibus immensum

Legibus orbem prouida seruet.

Stringatq̄ ligās irrefoluto

Singula nexu: placet arguto

Fidibus lentis promere catu

Quāuis peni pulera leones

Vincula. gestēt: manibusq̄ datas

Libert tertius.

ra natura. ¶ Cadit hēspertas p̄bebus in v̄ndas. Hic p̄bia probat intētum suum ponēdo quartū exēplū in corporibus celestibus ⁊ est tale. Sol motus ab oriēte i occidēte cadit in mare hēspericum: sed naturali inclinatioe redit ad orientem sub nostro hēmisperio. Tū dicit i littera. P̄bebus. i. sol cadit in v̄ndas hēspertas. i. occidentales: sed secreto tramite id est secreta via scilicet sub terris rursus. i. iterum vertit currū suū ad solitos ortus. i. partes oriē / talas. ¶ Mo. q. B. hīc loquitur more poetarū q̄ dicebāt solē t̄pe vesptino descēdere in mare occi / dētale: vt ibi lauaret a sordibus ⁊ a puluere quo maculat⁹ fuit ext̄ s̄s i nostro hēmisperio: sed hoc nō est verum: qz sic apparet rudi tati hoīm. ¶ Repetūt̄ proprios q̄q̄ recursus. Hic p̄b̄s philosophia cōcludit idem esse in oībus alijs entibus: videlicet q̄ om̄ia entia quocūq̄ modo per violētiaz seu assuefactionem a sua abducātur natura: tamē sibi derelicta semp̄ redeūt ad illud quod inest eis p̄ naturā. vnde dicit i littera. Quocūq̄ id est quelibet entia repetūt̄ p̄p̄ri os recursus id ē naturales mor⁹: ⁊ singula id est oīa entia gaudēt suo reditu supple redeūdo ad illud supple quod cōuenit eis fm̄ naturam. Nec vllī manet. i. adest traditus ordo nisi quod suo finit iunxerit: ortum id est principiū et fecerit stabilem orbem id ē circulationem suā cōiungēdo fines principio. ¶ Mota q̄ orbis in p̄posito est circulus vel linea circūducta rediens ad idem punctum a quo incepit equaliter distans a medio. facit autem homo stabilem sui orbem procedēs a deo tā q̄ a suo principio. trāsit per temporalia in quibus nō s̄sistit sed redit ad deum tanq̄ ad suū finem per contemplationem mētis.

¶ Prosa tertia libri tertij.

Os quoq̄ o terrena animalia. Hic est tertia prosa huius tertij in qua ⁊ in alijs sequentibus ostendit q̄ vera felicitas nō cōsistit in illis q̄ quidā putauerūt eē summa bona: sed tñ est felicitas in ipsis. Et prima p̄bia ea que dicta sunt in metro adaptat specialiter ad homines: ⁊ cum hoc proponit intentum suum. Secundo p̄bat suū intentum: ibi. Primum igitur. Dicit primo. dictum est q̄ om̄ia repetūt̄ suū finem: vos quoq̄ o terrena animalia id est vos homines q̄ estis dediti terrenis: somniatis id est im̄

finit om̄i
Nec manet vllī traditus ordo
Nisi q̄ fini iunxerit ortum:
Stabilem q̄ sui fecerit orbem.

¶ Prosa tertia libri tertij.

per *hōies q̄ estis dediti*
Os quoq̄ o terrena animalia.
Leni licet imagine. Vestruz ta
mē principium somniatis. Tēru
q̄ illum beatitudinis finem lz minime
p̄spicari. qualicūq̄ tamē cogitatioe p̄
spicitis: eoq̄ vos ⁊ ad verū bonum na
turalis ducit intētio: ⁊ ab eodem multi
plex error abducit. Cōsidera namq̄ an
per ea quib⁹ se hoīes adepturos beati
tudinem putāt: ad destinātū finem vale
ant peruenire. Si em̄ vel pecunia vl' bo
nores ceteraq̄ tale quid afferāt: cui ni
hil bonorum abesse videat: nos q̄ fate
amur fieri aliquos horuz adeptioe felī
ces. Qd si neq̄ id valet efficere quod p̄
mittūt bonisq̄ pluribus carēt: nōne li
quido falsa in eis beatitudinis spēs de

Prosa tertia.

perfecte cognoscitis vestrum principium: sed tenui imagine. id est ex igni similitudine. et perspicitis illum verum finem beatitudinis: sed cognitione minime perspicaci: tamen quicquid cognitione eorum. id est naturalis intentio ducit vos ad verum bonum: et multiplex error ab eodem vos abducit. Et tunc proponit iumentum suum dicitur. Considera namque o Boetius. an homines valeant pervenire ad destinatum finem. id est ad beatitudinem per ea quibus putant se adepturos

Cognoscitur
Prebenditur. **P**rimum igitur tempus: qui paulo ante divitiis affuebas interrogor inter illas abundantissimas opes nunquam ne a te tuum concepta ex qualis iniuria confundit anxietas. **Boe.** Atqui inquam tam libero me fuisse animo: qui aliquid semper auferet reminisci nequeo. **P.** Nonne quod aberrat quod abesse non velles: vel aderat quod adesse noluisse? **B.** Ita est inquam. **P.** Illud igitur presentiam: huius absentiam desiderabas. **B.** Confiteor inquam. **P.** Eget vero inquit eo quod quisque desiderat. **Boetius** Eget inquam. **Philoso.** Qui vero eget aliquo: non est usquequaque sibi ipse sufficiens. **Boetius.** Minime inquam. **P.** Tu

nores et cetera afferunt quid. id est aliquid tale cui nihil bonorum videatur abesse: nos fateamur aliquos fieri felices adeptos horum bonorum. sed si non valeant efficere. id est facere quod permittunt et caret pluribus bonis nonne licet. id est manifeste falsa species beatitudinis in eis deprehenditur? quod dicitur sic. **Mo.** principium omnium rerum quod est verum est vera beatitudo: ut postea patebit. Tale principium quod si somnando cognoscitur et difficulter ad ipsum devenitur. non enim perfecte in presenti statu ipsum cognoscimus: quod intellectus noster habet se ad ipsum sicut oculus noctue ad lumen solis: ex secundo metha. Etiam ad tale beatitudinem cum difficultate ad beatitudinem pervenitur. unde Alanus in articulo de plactu nature et scia. d. Difficilis accessus ad hanc facilis recessus. Accessus paucis causis patet omnibus. In qua via aliquis transire

valde. Talis omnis ab illa declinare via. Que paucis paucis claudis arta. Minus intrantem larga ruine. **P**rimum igitur tempus quod paulo ante. **Hic** philosophia probat intentum suum: quod ista bona non efficiant quod permittunt: et per consequens in eis est falsa beatitudo. et primo ostendit: hec de divitiis: post idem de aliis bonis. **P**rimo ergo probat quod divitie non conferunt sufficientiam quam videtur promittere: et propter quam appetunt. **Secundo** probat quod divitie conferunt indigentiam. **Tertio** probat quod indigentiam non auferunt. **Secunda** ibi. Atqui inquam tam libero me fuisse. **tertia** ibi. **Quis** autem modus. **P**rimo intendit talem rationem. In illis non consistit vera felicitas quam non redit hominem sibi sufficientem: sed divitie sunt huiusmodi: ergo etc. **Ad** hoc est nota: quod felicitas est bonum sufficientissimum nullius egens. **Ad** hoc declarat in littera: et procedit philosophia more dialogici. id est interrogando et respondendo. et dicitur sic. **Primum** igitur tempus **Boetium** interrogor: qui paulo ante divitiis affuebas. id est abundabas: nunquam ne anxietas id est tristitia concepta ex qualibet iniuria confundit animam tuam inter opes abundantissimas. et respondit **Boeti.** At qui pro certe: ego nequeo reminisci me fuisse tam libero animo quam semper auferet. id est offenderet aliquo. dicit philosophia. **Nonne** tibi aliquid aberrat quod abesse non velles: vel tibi aliquid aderat quod adesse noluisse? **Respondet** **Boetius.** Ita est inquam. **Tum** philosophia condudat dicens. **Ideo** illius quod aberrat presentiam desiderabas: huius autem quod aderat desiderabas absentiam. **Di.** **Boe.** confiteor inquam. **Et** philosophia inquit. **Eget** vero. id est caret quod quisque desiderat. **d.** **B.** **Eget.** et philosophia. **Qui** vero eget aliquo non est usquequaque sibi sufficiens. **di.** **B.** mi-

Liber tertius.

nime sup. e sufficiens. Et pbia. tu itaq; hac insufficiencia sustinebas plen⁹ opib⁹. Concludit ergo pbia ex concessis di. Nigif opes nequeunt facere nibilo indigete & sibi sufficientem. & hoc erat qd promittere videbatur. Nota q; ois appetit⁹ est ratione carētie. vñ illud qd quis habet proprie non desiderat: sed magis amat. vñ Augu. ix. li. de trinitate dicit. Nre appetitus quo quis inbiat rei cognoscende fit amor rei cognite: ideo dicit pbia. Eget vero qd quisq; desiderat. ¶ Mo.

pbia di. Qui eget nō ē sibi suffi-
ciens. contra hoc diceret aliquis.
sapiēs eget: q; indiget bonis ex-
terioribus sine quibus viuere nō
potest: & tñ sapiēs ē sibi sufficiēs
p Seneca. ix. ep̄la qui. d. Sapi-
ens seip̄o contentus est. Ad hoc
dicendum q; sapiens indiget qui-
busdā ad viuendū: sed ad beate
viuendū seip̄o cōtētus est. vnde
dicit Seneca. ix. ep̄stola. Sapi-
ens seip̄o cōtētus est ad beate
viuendū: sed nō ad viuendū. Ad
viuendū enī multis reb⁹ illi op⁹
est: sed ad beate viuendū tñ cōtē-
tus est aīo sano erecto & despiciē-
te fortunaz. ¶ Atqui hoc quoq;
maxie. Nōc pbat pbia q; diuitie
cōferunt indigētia: & per conse-
quens nō cōsistit in eis felicitas
cū felicitas sit bonū sine omni i-
digētia. Probat autē in littera
q; pecunia cōfert indigētia p
hoc: q; pecunia facit vt hō indi-
geat alieno p̄sidio quo pecuniā
suā tueatur: ne p violētia aufera-
tur. vnde subdit i littera. atqui p
certe: ego puto hoc maxime con-
siderādū q; pecunia nibil habe-
at suapte natura. i. i sua natura:

vt neqat auferri his iuitis. i. nolētibus a quib⁹ possidetur. dicit. B. Fateor inq;. Et pbia.
qd nī fateare? q. d. oportet vt fatearis: cū quotidie aliq; valētior. i. fortior eripiat eā iui-
to. i. nolēti. vñ enī sunt querimonte forēsēs. i. iudiciales: nisi q; pecūie erepte vi vel fraude
repetunt i iudicio. rñdet. B. ita ē inq;. & pbia. Egebit igit q; p̄sidio. i. auxilio extrinsecus
petito quo tueat suā pecuniā quā possz amittere. rñdet. B. dubitari neq;. Tunc pbia cō-
cludit ex dictis. d. Nigif res ē lapsa. i. mutata i dñū. nā opes q; putabatur sibi facere suf-
ficiētes faciūt potius idigētes alieno p̄sidio. ¶ Mo. illd qd p violētia acqrit: pōt p violē-
tia auferri: s; pecūia p violētia acqrit: q; d. Aristo. i. ethico. q; ois pecūiosus ē violētus:
ergo violēter auferit pecūia: pp quā violētia fuit qrimonte forēsēs. Ubi sciendū q; for. est
locus rez venal. i. s; forus ē loc⁹ exercēdarz litū corā iudice. idē forēsēs idē ē qd iudicialis.

¶ Quidam

et ab his
i. dñi forat
eripiat

itaq; hanc sufficiētia plen⁹ iquit opib⁹.
sustinebas. B. Quid inq;? P. Opes igitur
nibilo indigentem sufficientemq; si-
bi facere nequeunt: & hoc erat qd pmit-
tere videbatur. ¶ Atqui hoc quoq; ma-
xime considerādum puto: q; nihil habe-
at suapte natura pecunia: vt bi a quib⁹
possidet inuitis nequeat auferri. Boe.
Fateor iquit. P. Quid in fatere: cū eā
quotidie valētior aliquis eripiat iuito?
Unde eim forēsēs querimonte: nisi qd
vel vi vel fraude a nolentibus pecunie
repetuntur erepte. B. Ita est inq;. P.
Egebit igitur iquit extrinsecus petito
p̄sidio quo suā pecuniā quisq; tueat.
B. Quid id inq; neget. P. Atqui non
egeret eo: nisi possideret pecuniaz quā
possit amittere. Boetius. Dubitari i
q; nequit. Philosophia. In contrari-
um igitur relapsa res est. Nāz que suf-
ficientes sibi facere putabatur opes:
alieno potius p̄sidio faciūt idigētes

Metrum tertium.

Quis autem modus est. Hic phia pbat q diuitie non auferunt indigentiam: et sic per consequens non consistit i eis felicitas. et dicit quis est modus quo indigentia pellatur diuitijs: Numquid diuites nequeunt esurire: quasi dicat sic: nuquid non possunt sitire: quasi dicat immo. Numquid mēbra pecuniosorum non sentiunt frigus hybernum id est byes male: quasi dicat sic. Sed tu inquires. i. dices opulentis id est diuitibus adest aliquid quo

Quis autem modus est quo pellatur diuitijs indigentia? Num em diuites esurire nequeunt? Num sitire non possunt? Num frigus hybernum pecuniosorum mēbra non sentiunt? Sed adest iques opulentis quo famē satiēt quo sitim frigus depellat? Sed hoc mō cōsolari quidem diuitijs indigentia potest: sed auferri penitus non potest. Nam si bec hās semper atq; aliquid poscēs opibus expletur inaneat necesse est que possit expleri. Taceo q nature minimum quod auaricie nihil satis ē. Quare si opes nec submouere indigentiam possunt et ipse suam faciunt: quid est q eas sufficientiam prestare credatis?

Metrum tertium libri tertij.

Clāuis fluēte diues auri gurgite
Nō expleturas cogat auar^o opes
Oneretq; baccis colla rubri lictoris
Ruraq; centeno scindat opima boue.

non possunt: ideo plus augent. qz dicit. Auarus non implebitur pecunia. ¶ Mo. q diuitie nō solū nō iducunt sufficientiam: s; nec iducunt sapientiam. q. d. Sene. Quid psūt stulto mlte diuitie dū p eas nō possit fieri sapiens.

¶ Metrum tertium tertij libri. Namuis fluente diues auri gurgite. Istud est tertius metrum huius tertij qd dicit archiloici ab inuettore. iambicū a pede pcedente cui coniungitur metrum elgiacū: in quo metro phia inuehitur contra auaros quos in presenti vita sollicitudo diuitiarum affligit et in morte dereliquit: et dicit. quibus diues auarus fluente. i. in abundante auri gurgite. i. multitudine: cogit. i. congregat opes non expleturas suam cupiditatem: et quibus diues oneret. i. pmat colla sua baccis. i. gemis pcciosis: rubri lictoris. i. rubri maris: qz gēne colliguntur in litore rubri maris. et quibus scindat. i. didat arrādo rura opima. i. agros fecundos cetero boue. i. ceterū bob: ad huc cura mordax. i. sollicitudo nō deserit ipm superstitē. i. ē vif

famen satient et frigus repellat. Rndet phillosophia hoc modo indigentia potest consolari diuitijs: sed penitus auferri nō potest. Mas si bec. s. indigentia semper byans id est desiderās et poscēs aliquid expletur opibus: necesse tamen vt maneat indigentia que posset expleri: qz quicūq; sitis diuitijs vel fames mitigetur: ad huc diues post sitiet et esuriet: et quod nature nimius est auaricie nihil satis est: quare si opes nō possunt submouere. i. repellere indigentiam: sed faciūt indigentiam. quid ē. i. quomodo esse potest q credatis. eas prestare. i. dare sufficientiam. q. d. nullo modo debet credi. ¶ Mo. q oīs indigentia vel est idigentia nature vel auaricie. Indigentia nature paucissimis suppleri potest: eo q natura paucis minimisq; contenta est. vnde propter naturā non oportet multum querere diuitias: nec per diuitias indigentia nature amoueri potest: sicut nec ipa natura mutari potest. Indigentia vero auaricie est que nullo modo expleri potest: et ita diuitie eam amouere

gurgite
vest

Libert tertius.

uentē: q̄ p̄ r̄ leues opes q̄ leuiter transeunt nō comitātur sp̄m defunctū. i. mortuū. ¶ Mo. circa litterā q̄ gurges fm̄ Dug. r̄ Hio. i. li. ethimotogiaz ē loc⁹ altus. i. profundus i flumine et in p̄posito signat abundāte affluētiam auri. Itē fm̄ Dugui. bacca p̄ duplex. c. inuenitur p̄positum pro fructu oliue vel lauri: vel pro quolibet fructu. aliquādo aut̄ iuenitur pro gēma p̄ciosa: r̄ sic sumitur hic. Itē diues auarys duplici malo p̄mitur. in presentī vita sem̄ p̄ sollicitatur: r̄ post mortē nihil eū de diuitijs comitat: de quo diuite loquitur Alan⁹ i. li. de plāctu nature di. At loculis varia nū/ morū fercula donet. Imponit p̄ prio diues ieiunia vētri. Itē ioculatur ocellis diues in argēto: s̄ veter̄ philosophari cogitur.

¶ Prosa quarta tertij libri.

Ed dignitates. Ista est q̄ta. p̄sa hui⁹ tertij: i qua p̄bat p̄bia q̄ dignitates tēporales nō cōferunt honorē r̄ reuerētiam quā p̄mittere videntur: r̄ p̄ cōsequēs nō est i eis vera b̄tudo. r̄ prio p̄poit q̄ dignitates faciūt honorabilē. sc̄o ip̄o bat illud. ibi. Nū vis. P̄rio dicit Sed dignitates reddūt hominē honorabilē r̄ reuerendū cui p̄uenit. ¶ Mo. honor est exhibitio reuerentie alicui i testimonij virtutis: sicut accipit ex q̄to ethico. vel aliter. Honor ē opinionis benefactiue signū: vt dicit Aristo. i libro rheto. Nū enim opinamur nobis posse b̄n fieri ab aliquo

ip̄z honoramus. Sed reuerentia est decēs ac matura grauitas fm̄ Tullū. ¶ Num est vis ea magistratibus: Dic p̄bia improbat p̄positū quadruplici via. s. q̄ dignitates non cōferunt honorem et reuerentiam. P̄mo qz malis sepe eueniūt. secundo quia per dignitates vicia ip̄oborum innotescunt. tertio qz opinione hominum vilescunt. quarto quia temporum. mutatione splendere desinunt secunda ibi. In quo. tertia ibi. atqz vt agnoscas. q̄ta ibi. Sed hoc apud. P̄mo dicit. Num pro nūquid ea vis id ē talis virtus est magistratibus id est dignitatibus vt inserant virtutes mentibus vtentium eis: vt depellant vicia. q. d. non. vnde subdit. Atqui pro certe dignitates non solent fugare nequitiam: s̄ potius illustrare id est magnifestare: quo fit id est propter quod. fit: vt nos indignemur eas sepius me contingisse hominibus nequissimis. vnde Latulus qui erat vir sapiens et virtuosus: Monium qui erat homo viciosus appellat strumam. licet viderit ipsum sedentem in curul: id est in sede dignitatis iudiciaria. vides igitur quantum dedecus dignitates addijciant malis hominibus: et magnifestant eos esse contemptibiles a bonis. Atqz p̄ certe dignitas. i. malicia eoz min⁹ patebit: si nullis. honorib⁹ inclarescāt. i. splendeant. D. B. nun

re h̄tudo
uuentē
Nec cura mordax deserit superstitem
Defectūqz leues nō comitantur opes.

¶ Prosa quarta tertij libri.

Ed dignitates honorabilem reue/
rendūqz cui p̄ouenerit reddūt

¶ Num est vis ea magistratibus

vt vtentium mentib⁹ virtutes inserat vicia depellant. Atqui nō fugare: s̄ illustrare pot⁹ nequitia solēt. Quo fit vt indignemur eas sepe nequissimis hoib⁹ contingisse. Unde Catulus licz in curuli nonium sedentē: strumam tamē appellat. Vides ne quātū dedec⁹ malis adijciat dignitates. At qui min⁹ eorum patebit dignitas: si nullis honorib⁹ inclarescāt. Tu quoqz num tandem tot periculis: adduci potuisti: vt cū decorato gere re magistratum putares: cum in eo mentem nequissimū scire delatorisqz respi

Prosa quarta.

quid tu potuisti tot p'culis adduci. i. affligi: vt cum Decorato. i. tali viro magistratū gere-
res cū in eo respiceres mētē neq'ssimi scurre ⁊ delatoris: q. d. nō. Nūquid possum? iudica
re dignos reuerētia: ob honores. i. ppter dignitates quos iudicam? indignos: ipis hono-
rib? .i. dignitatibus: q. d. nō. ⁊ si quē videres p'ditū sapiā: lz nō hēret dignitatē: nūquid
posses eū nō putare dignum reuerentia vel sapiā qua p'editus esset: q. d. non posses eū

ceres. Non enī possumus ob honores
reuerentia dignos iudicare: quos ipis
honoribus iudicamus indignos. Et si
quē sapiā p'editū videres: nūz posses
eū vel reuerētia vel ea qua p'dit? ē sapi-
entia nō dignū putare: B. Minime.
P. Inest enī dignitas p'p'a virtuti. quā
p'tin? i eos quib? fuerit adiūcta trāsfun-
dit: qd qz populares facere nequeunt
honores: liquet eos p'p'iam dignita-
tis pulcritudinē nō habere. ¶ In quo
illud ē aduertendum magis. Nam si eo
abiectior ē quo magis a plurib? quisqz
cōtemnitur: cū reuerēdos facere neque-
at quos plurib? ostentat. despectiores
potius improbos dignitas facit: verū

dofo collata fuit dignitas. Est aut struma cōgeries humorū in colo. sub hac aut similitudie
ipz appellat strumā: qz in pectore habuit cōgeriē vicioz. ¶ Mo. qz rex Theodorice voluit
quēdā noie Decoratū violēter tēdere i magistratū: vt vna cū Boe. rempu. regeret. cuius
nequitiā Boe. detestatus recusauit sibi associari: propter qd Boe. multis iniurijs affli-
ctus fuit a rege Theodorico. ¶ Nota qz scurra fm Idugui. idem est qz leccator. vel vanis
loquus. proprie autem dicitur qui sequitur curiam gratia cibi. ¶ Nota qz virtus facit hoīem
reuerendū ⁊ nobilē non dignitas: quia dicit Sene. xliij. episto. Virtus non accepit Pla-
tonē nobilem ⁊ reuerendū: sed fecit. quis enim est generosus virtuosus ⁊ dignus nisi qui
ad virtutē ē bene dispositus? Mō facit hoīem nobilē atriu plēnū famosīs imaginib? ⁊
nummis: s; anim? ⁊ virtus supra fortunā surgens. ¶ In quo illud. Idic p'bia pbat scda
via qz dignitates non faciunt hoīem nobilē ⁊ honorabilē: qz vicia ip'obozū manifestāt
di. in quo scz qz dignitas aduenit magis: illud est magis aduertendum. qz si aliquis eo
est abiectior. i. vilior: quo. i. quātomagis contemnitur a pluribus: eū dignitas nequeat
facere improbos reuerendos s; ipos facit despectiores quos pluribus ostentat: vtz p
sed: hoc nō ē impugne. i. dignitas nō facit b' ipunita: qz ip'obi parem vicem reddunt di-
gnitatibus quas ipsi commaculant sua cogitatione: quasi diceret sicut dignitas macu-
lat ip'obos: qz eoz maliciā maifestat: sic econtra ip'obi maculāt dignitates. ¶ Nota p

iudicare indignū sapiā ⁊ virtute
sua: qz p'p'ia dignitas iest virtuti
quā vt trāsfundit i eos qb? fue-
rit adiuncta. ⁊ qz populares ho-
nores hoc facere nequnt lzq. i.
manifestū ē eos p'p'ia pulcritu-
dinē dignitatis nō hēre. ¶ Mo. ex
lra pōt formari talis rō. Illud
qd adueniēs alicui nō cōfert ho-
norē illd nō facit vere honorabi-
lē: s; dignitates nō cōferūt ho-
norē cui adueniūt: nec tollunt si
nō adueniūt: ergo ⁊c. minor pro-
bat: qz honor seqt virtutē ex. iij.
ethi. vñ viciosum nullo honore
dignū reputam? i quicūqz dignita-
te fuerit: s; solū virtuosus etiā si nō
sit i dignitate. cū igit dignitates
tpales nō cōferāt virtutes nec tol-
lāt vicia: manifestū ē qz honorabi-
lē nō faciūt. ¶ Mo. catul? erat vir
sapiēs ⁊ virtuosus: qz Moniū se-
dētē i curruli ex ai indignatiōe vo-
cabat strumā: eo qz viro tā malis

Liber tertius.

dignitates vicia improborum innotescunt: quia principatus virum ostendit. cum igitur vici facti
at hominem contemptibiles temporales dignitas adueniens improbis facit eos despectiores. vnde
Iuuenalis poeta. Omne animi vitium tanto despectius in se crimen habet: quanto quod peccat
maior habetur. Seneca loco ignominie apud indignum est dignitas. Atque ut agnos-
cas veram illam reuerentiam. hic probat tertia via quod dignitates non faciunt reueren-
dum: quia opinione hominum vilescunt
qui enim dignitatibus funguntur
quibus a suis honorentur: tamen apud
extraneos homines non curant: ut ab
illis qui sunt alterius diocesim. vnde
dicitur. At qui pro certe ut tu agnoscas
veram reuerentiam quam est beatitudo non
posse contingere alicui homini: per has
dignitates umbratiles. id est transito-
rias ad modum umbrarum: sic collige.
si quis homo functus. id est usus multipli-
ci consulatu. id est dignitate: deuenit
forte in barbaras nationes. id est ex-
traneas gentes: facit ne honorum con-
sulatus ipsum venerandum barba-
ris: quod dicitur non. At qui pro certe. si hoc
facere reuerendum barbaris est na-
turale munus dignitatibus: nullo
modo cessarent ab officio suo: quo
quo. id est quocumque loco gentium: sicut
ignis ubique terrarum nunquam desistit
calere. id est cremare. Sed quoniam id. id est re-
uerendum facere eis annectit fallax
opinio hominum et non proprias: illico. id est
statim vanescunt cum ad eos venerint:

non ipsi. ne. Redeunt namque improbi patres
dignitatibus vicem: quas sua contagio
ne commaculant. At qui ut agnoscas
veram illam reuerentiam per has umbratiles
dignitates non posse contingere: sic collige.
Siquis multiplici consulatu functus
in barbaras nationes fortiter deuenit:
venerandum ne barbaris honorum facit.
At qui si hoc naturale munus dignitati-
bus foret: ab officio suo quoquo genti-
um nullo modo cessarent. Sicut ignis
ubique terrarum nunquam tamen calere desistit.
Sed quoniam id eis non propria vis: sed ho-
minum fallax annectit opinio: vanescunt
illico cum ad eos venerint: quod dignitates
eas esse non estimant. Sed hoc apud ex-
teras nationes. Inter eos vero apud
quos orbe sunt: num perpetuo perdurant:

qui non estimant eas esse dignitates: sicut sunt nationes barbarae. id est extraneae. Nota quod
res non destituitur a sua propria operatione. cum enim operatio sit finis habentis operationem: scilicet
celi et mundi res destituta a sua operatione destrueretur a suo fine. et sic esset frustra. Si ergo
facere reuerendum esset naturalis operatio dignitatum: ubique gentium facerent hominem reueren-
dum. sed videmus quod dignitates quae faciunt aliquem reuerendum apud suos: apud extraneos non
faciunt ipsum reuerendum. Sed hoc apud extraneas nationes. Hic probat quarta via quae
sumitur ex hoc quod dignitates temporum mutatione sordescunt. quod enim magna olim fuit di-
gnitas: moderno tempore pro nihilo reputatur. vnde dicitur. Sed hoc quod dixi verum est apud extraneas na-
tiones id est extraneas: sed inter eos apud quos dignitates orbe sunt non perpetuo durant. At qui
pro certe nam perfectura olim erat magna potestas apud romanos: sed nunc est iane nomen et cen-
sus. id est pretiositas senatorum nunc est grauis sarcina: quae olim erat magna dignitas. et si quis
quondam curas annonae populi quae dicebatur praefectus annonae: ille magnus habebat: nunc ea
praefectura quod est abiectus: quod dicitur nihil ut enim paulo ante diximus. nihil enim habet proprii decoris quod
opinionem veterum: nunc accipit splendorem: nunc amittit. et tunc epilogat dicitur. Igitur si digni-
tates nequeunt facere reuerendos: ut patet ex prima via: si sordescunt contagione. id est vicio impro-
borum: ut patet ex secunda via: si desinunt splendere mutatione temporum: ut docet quarta

Cogitatione

infirma
forte

comparatio
esse
propter laudem
vnde dicitur

LIBER TERTIUS
DE DIGNITATE

Metrum quartum.

via: si vilescunt estimatione gentium ut patet in tertia via: quod est quod habeat in se expectanda. id est desideranda puritudo ne dum alijs prestet: quod dicitur nihil habent in se puritudo: et ideo nec eam alijs prestare possunt. ¶ Mo. quod prefectura quondam erat magna dignitas apud Romanos: et dicitur ille perfectus qui ceteris magistratibus presuit et omnes dignitates in ciuitate Romana antecellebat. Sed postquam Julius cesar imperium inuaserat: talis dignitas ad imperatorem transferrebat: et diminuebatur eius potestas. ita quod nomen illius dignitatis mansit sine re. Item senatoria dignitas magna fuit apud Romanos: quia officium senatorum primum fuit honestum. id est utiliter consulere reipublice: sed postea compulsi fuerunt senatores ad seruendum uoluntati principis in damnum reipublice.

At qui prefectura magna olim potestas nunc mane nomen: et senatorij census grauis sacra. Siquis quondam populi curam annona magnam habebat: nunc ea prefectura quid abiecti? Et enim paulo ante diximus quod nihil habet proprii decoris opinione ueterum: nunc splendorem accipit: nunc amittit. Si igitur reuerendos facere nequeunt dignitates: si uultro improborum contagione sordescunt: si mutatione temporum splendore desinunt: si gentium estimatione uilescunt: quid est quod in se expectande puritudo habeant ne dum alijs prestent.

¶ Metrum quartum tertij libri.

Clauis se tyrio superbus ostro

Comeret: et niuis lapillis.

Inuisus tamen omnibus uigebat

Luxurie nero seuentis

Sed quondam dabat improbus ueredis

Patribus indecores curules.

Quis illos igitur putet beatos

Quos miseri tribuunt honores?

¶ Prosa quinta tertij libri.

si tribuunt: quod dicitur nullus. ¶ Mo. d. Merone seuentis luxurie: quia episcopus liquon. nomine Preculsus narrat quod Nero omnia theatra ytalie et grece perlustras assumpto uario decore uelut: cytharistas: tragidas: et aurigas sepe superasse uisus est tante libidinis exagitatus: ut nec a matre nec a sorore abstinuisse uidebatur reuerentia consanguinitatis. uirum in uxorem duxerat: et ipse a viro in uxorem receptus est. et fuit luxurie tam effrenate: ut retribuit aureis piscaretur quam purpureis funibus extraheretur: et lauabant ea frigidis et calidis unguentis quam nunquam minus quam

re transferrebat: et diminuebat eius potestas. ita quod nomen illius dignitatis mansit sine re. Item senatoria dignitas magna fuit apud Romanos: quia officium senatorum primum fuit honestum. id est utiliter consulere reipublice: sed postea compulsi fuerunt senatores ad seruendum uoluntati principis in damnum reipublice.

¶ Metrum quartum tertij libri.

Clauis se tyrio superbus

ostro. ¶ Metrum quartum

metrum huius tertij quod dicitur me-

trum ualenticum ab iueto: dactylicum

a pede predominantem: tetrametrum a

numero pedum: in quo metro. P. con-

firmat per exemplum quod dignitates

non faciunt uere reuerendum: et per con-

sequens non est beatitudo querenda

in eis: quia dignitates adueniebant

Meroni qui pessimum erat: et ab

eo alijs conferebantur. unde dicitur in

littera. Quis superbus Nero seuentis

luxurie comeret. id est ornaret se

ostro tyrio. id est purpura tincta in sanguine

tyri. et quis comeret se niuis

lapillis. id est albis margaritis

tamen ipse uigebat omnibus inuisus. id est odio

sus. nam improbus Nero dabat ueredis

patribus. id est reuerendis senatoribus

curules. id est tales dignitates propter

quas sedebant in curulis indecores: quia

ab indigno dabantur. Quis igitur

putet. id est reputet illos honores beatos

quos miseri. id est improbi et uicio

si tribuunt: quod dicitur nullus.

Liber tertius.

mile talētis cōrecit: et nihilominus ipse Nero tā viciōsus dignitatē imperialē adeptus est: imo etiā alijs dignitates largitus est.

¶ Prosa quinta libri tertij.

¶ In vero regna. Nec ē quita p̄sa huius tertij i q̄ oñdit p̄bia q̄ regnū et regni familia res nō cōferāt verā potētā quā p̄mittit et p̄pter quā appetūt. Et p̄mo oñdit verā potētā nō esse i regnātibus. sc̄do q̄ nō i regū familiarib⁹: ibi. Mā quid ego.

¶ q̄ aut i regnātib⁹ nō sit vera potētā: et p̄ consequēs nec b̄tudo p̄bat q̄tuor vijs. p̄ma sumit ex p̄uitate duratiōis regnātū. sc̄da sumit ex p̄uitate extēsiōis. tertia ex annexione tioris. q̄rta ex defectu securitatis. sc̄da ibi. q̄ si b̄. tertia ibi. expert⁹ sortis. q̄rta ibi. Et q̄ vellēt. p̄rio p̄pōit itētū ip̄ modū q̄stidiōis di. An regna et regū familiaritas valēt efficere potentem: et r̄ndet ironice. q̄d ni. i. quare nō efficerēt potētē: q̄n eoz felicitas. i. p̄tās p̄petuo p̄durat: q̄d sup. nūq̄ p̄stigit. vñ subdit. atq̄ p̄ certe vetustas plena ē exēploz et ēt p̄ns etas: qui reges mutauerūt suā felicitatē calamitate. et subdit

¶ O p̄clara ē potētā loquēdo ironice q̄ nec iuenit̄ satis efficac̄ ad cōseruatōes sui. ¶ Mo. nulla felicitas p̄petuo p̄durat saltē t̄p̄al. hoc patuit p̄ius exēplo vetustatis posito de Ereso rege lidorū. hoc etiā p̄ exēplis eoz q̄ erant t̄p̄e. B. sicut de ip̄eratoribus romanis q̄ crebro circa t̄p̄a sua mutabāt: nūc bellis: nūc insidijs opp̄ressi vel alto mō obiecti. et idem testatur Gaufredus i poetria di. Hoc vnum p̄scire potes q̄ nulla potestas esse morosa p̄t si vis exēpla p̄iores. Respice fortunas emicuit illa p̄ioz. Florida p̄sp̄ritas minos subuertit athenas. ¶ Quod si hec regnorum p̄tās. Dic oñdit q̄ p̄tās regia nō est vera p̄tās. nec beatifica p̄pter p̄uitatē ex extēsiōis eius. d. q̄ si hec p̄tās regnorum est auctor. i. causa beatitudinis: nōne si qua parte defuerit regia p̄tās ip̄a minuat: felicitatē importet. i. inducat miseriaz. q. d. sic. sed q̄uis b̄uana imperia late tendantur: t̄n̄ necesse est plures gētes relinqui: q̄bus q̄sq̄ regū non ip̄eret. nō enim potestēē q̄ vnus oibus ip̄eret. Quia vero p̄te beatos faciēs desinit p̄tās hac p̄te subūtrat ip̄otētā faciēs miseros: hoc ergo mō necesse ē i regib⁹ eē maiorē portionē miserie q̄ felicitatis: cū in maiori parte sint ip̄otētes. Mo. q̄ si p̄tās regia efficit b̄tū: ergo vbi est defectus p̄tatis regie: ibi erit defectus b̄titudinis. cū itaq̄ plures sint gentes sup̄ q̄s nō ē p̄tās vnius regis q̄ q̄ subiaceāt sue p̄tāt: seq̄tur q̄ res in maiori p̄te erit miser et nō b̄tū. igit̄ in p̄tate regia nō cōsistit vera b̄tudo. ¶ Exptus sor. Dic ostēdit q̄ i regnantib⁹ nō sit ve

¶ In vero regna regumq̄ familiaritas efficere potentem valent.

¶ Quid ni quādo eoz felicitas p̄petuo p̄durat: Atqui plena ē exēploz ruz vetustas: plena etiā p̄sēns etas q̄ reges felicitatem calamitate mutauerūt. ¶ O p̄clara potētā q̄ nec ad cōseruationem quidem iussatis efficac̄ iuenit̄.

¶ Quod si hec regnorum p̄tās beatitudinis auctor est: nōne si qua p̄te defuerit felicitatē minuat: miseriaz importet: Sz q̄uis late b̄uana tendatur ip̄eria: plures necesse est gentes relinqui: quibus regum quisq̄ nō ip̄eret. Quia vero parte beatos faciēs desinit potestas hac p̄te subūtrat que miseros facit. hoc igitur modo maiorem regib⁹ iesse necesse est miserie portionē. ¶ Exptus sortis sue periculorum tyrannus regni met⁹ p̄dentis supra verticē gladij ter

1. p̄m̄p̄let

1. p̄m̄p̄let

Prosa quinta.

ra ptās: ppter annexionem timoris per exēplum di. quidā ty:ānus. f. dionysius expertus
sue fortis. i. fortune quātum esset anxia: periculozum met[?]. i. timoris sui: ipse similit. i. si
militudine demōstravit terrore gladii supra verticem pendētis. Que est igit^r bec potestas
que nequit expellere morsus. i. corrosiones: solitudinē: nec pōt vitare aculeos. i. stimulos
formidinū. i. timorum. q. d. exilis. i. parua est talis ptās. ¶ Mo. q. dionysius fuit quidā rex

timore *timor*
roze similit. **Que ē igit^r bec ptās que
solicitudinū morsus expellere: que for-
midinū aculeos vitare neq^t. At qui vel-
lēt ipū virisse securi: s; nequeūt. Debic
de ptāte gloriatur: anstul potētem cēses.
quē videas velle q nō possit efficere. Po-
tētem cēses: qui satellite latus ambit.
Qui quos terret: ipse plus metuit. Qui
vt potēs eē videat: i seruietūz manu si-
tus est. Nā quid ego de regū familiari-
bus disserā: cū regna ista tate imbecilli-
tatis plena demōstrem? Quos quidez
regia potestas sepe icolumis: sepe autē
elapsa prosternit. Nero Senecam fa-
miliarem preceptoremq suum ad eli-
gende mortis coegit arbitrium. Papi-
nianus diu iter aulicos potētem militū
gladiis Anthonius obiecit. ¶ Atq vter
q potētie sue renūciare voluerūt quo**

latus suū satellite. i. multitudine: q plus metuit illos quos ipse terret: q vt videat^r potens
sit. i. locat^r ē i manu seruietū. q. d. nō ē potēs. ¶ Mo. ex lra pōt formari talis rō. Illud qd
nō facit hominē securū hoc nō facit vere beatū: s; potētia tpalis est bndi: igit^r rē. Conseq-
uētia est nota: qz qto maior potētia: tanto minor securitas. ¶ Mo. reges securi esse non
pnt: qz incommoditates imminētes nō pnt nō formidare. Narrat em̄ Valer[?] de Diony-
sio supradicto: qz intantū timuit tonsores barbaz qz filias suas docuit tōdere barbas. ip-
sis aut senescētibus pcepit vt barbam r capillos sibi aburerēt: r lectus cubicularm in lata
fossa fecit: in quē se ligneo pōte recepit: qz satellites r barbaros timuit. ¶ Ma3 qd ego de
regum. Dic pbia ostēdit q in familiarib[?] nō cōsistit vera potentia. Secūdo excludit quan-
dam obiectionem ibi. An presidio. Probat ergo q familiaritas regū nō facit esse vere po-
tentem: cum butulinodi familiaritas nō possit retineri ad nutum: r ipsa retēta frequenter
vergīt in nocumentum d. ergo. Nam quid ego disseram. i. dicā de familiarib[?] regū: cū ipa
regna demonstrē esse tate imbecillitatis: quos. i. familiares regū: regia ptās icolumis. i. sa-
na sepe prosternit: r ipa regia ptās lapsa etiam psternit ipos. Quō aut regia ptās inco-

qui cum requireret a quodā suo
familiari quare semper tristaret:
cum tamē semper haberet beatā
vitam. Iste dionysius volēs si
bi designare cāz sue tristicie iussit
euz ponunt epulas lautas r si
bi supra verticē iussit suspēdi gla-
diū acutū tēui filo. Iste viso gla-
dio pterit^r eplari neq^t letari po-
tuit. cui dixit dionys[?]. Talis em̄
est vita mea quā tu beatā puta-
bas. semper enīz mortē mibi imi-
nētē pūdeo. Cōsidera ergo quō
felix esse poterit q timere nō desi-
nit. ¶ Atq vellent ipi. Dic pbia
ōndit idē quarta rōne q sumit^r ex
defectu securitatis dicēs. Atq p
certe ipi reges vellēt virisse secu-
ri: sed nequeūt. i. nō possunt: obic
id ē ex quo sequit^r q securi eē nō
possunt quō gliant^r de sua pote-
state quod nō est faciēdū. qd p
bat. d. An. i. nūquid tu potēte cē-
ses. i. iudicas illū quē videas ef-
ficere. i. pficere velle qd nō pōt. q.
d. nō ē potēs. An. i. nūquid illuz
cēses potētē: qz ābit. i. circumdat

Liber tertius.

lumis destruat suos familiares docet p exempla di. Nero coegit. Seneca familiarē suum
pceptorē. i. magistrū ad arbitriū eligēde mortis. Anthoni' imperator obiecit gladijs mi-
litū Papinianū suū familiarē diu potētē inter aulicos. atq. p certe vterq. Seneca. & Papi-
nian' voluerūt renūciare sue potētē ppter crudelitātē principum & voluerūt se subtrahere
abieis: quoz duoz Seneca conat' est opes suas tradere Neroni vt ipm placaret: & voluit
se offerri in oculū. i. i vitā solitariā:
sed duz ipa moles. i. magnitudo
potētē trahit ipos ruituros. i. ca-
suros: neuter effecit qd voluit. q̄ ē
ergo illa potētē quā hñtes pti-
mescūt. quā cū hēre velis nō sis
tutus: & cū deponere cupias vita
re nō possis: vt patuit de Seneca
& Papiniano. ¶ Mo. Nero fin-
gebat se magrū suū Sen. timere
postq̄ ipator fact' ē sicut i pueri-
cia. vñ mādauit sibi vt gen' mor-
tis eligeret: qz viuere nō posset.
Seneca cibo & potu satiat' aperire
fecit venā: & bibēs de anulo vene-
noso iterijt. Atqui em̄ potētes &
nobiles sub gēna amuli venenū
portabāt: vt si qd aduersi eis pti-
gisset: ad mortē cōfugerēt. Item
Anthoni' exiēs imperator i suos
ty: anisauit: qui Papinianum familiarē suum diu inter aulicos potētē gladijs militū
occidi fecit: ex q̄b' p̄ quomodo regia ptās icolumis sepe suos familiares p̄sternit. Quō
regia ptās lapsa prosternat suos familiares: ex hoc patet. cū em̄ familiares imitantur re-
giam potēstatem necesse ē vt ipse deficiēt: etiam ipsi familiares deficiant. ¶ An presidio
sunt. Hic pb̄ia excludit obiectiōem. Posset em̄ aliquis dicere: qz homo potest conseruari i
sua potentia per amicos. vñ qz aliqui perdūt potēstatem est ppter defectum amicoz: hoc
excludit philosophia di. qz hoc nō potest esse verum de amicis qui fortuna consiliātur. de
amicis autē q̄ virtute cōsiliant' nō est hic loquēdū: cū nō opulent' inter bona fortune: de q̄
bus hic loquit. vñ di. in lra. An p̄sidio. i. auxilio sunt amici quos nō virt' sed fortuna con-
siliat. q. d. nō hoc pbat p locum ab oppositis sic. Quē felicitas. i. fortuna facit amicū: illū
in fortunū faciet inimicū. q̄ vero pestis ē efficacior ad nocendum q̄ familiaris inimicus
q. d. nulla: qz inimicitia illius cauere nō possum': cū ei cōsent secreta nra pp familiaritatē.
¶ Mo. de amicis sophisticis loquit Seneca. ix. epistola. Qui utilitatis causa assumptus
fuerit rādiu placebit q̄diu utilis fuerit. amicoz turba florētes circūsedit: s; circa euersos
solitudo ē. vñ poeta. Mā p̄fecto q̄situs amor cum munere sedit. In quātuz durat largitio
durat amic'. aliter poeta. Dū fortuna tonat fugiētes terret amicos. Mā quis amet quis
nō vera pcella docet. & alter poeta. Dū zephrus flabat mltis comitabar amicis. Ast om-
nes a quilo turbine stante fugat. & Hora. Horrea formice nūq̄ ad inania tēdunt. Nullus
ad amissas ibit amic' opes. qz aut familiaris inimic' multū noceat di. poe. Pl' nocet vt
nostis ad cūcta domesticus hostis. Et res ipsa docet qualiter ipse nocet.

¶ Metrum quintum tertij libri.

¶ Metrum quintum tertij libri.

Stone
contare

Prosa sexta.

Ut se volet esse potētem. Hic incipit metrū quintū huius tertij quod dicitur paramāticus ab inuente: anapestici a pede p̄domināte: catbaleticum: quia vna syllaba deficit ad metri perfectionē. In quo metro p̄bia ostēdit quō vera potentia sit acquirenda. d. quod vera potentia cōsistit in reprīmendo viciosos motus vel cōcupiscētias inordinatas: quia sine hoc nullus est vere potens quātūcumque dicitur. d. Ergo ille qui volet eē potētē

Ut se volet esse potentem
Animos domet ille feroces:
Nec victa libidine colla
Fedis summittat habenis.
Etenim licet indica longe
Tellus tua iura tremiscat
Et seruit vltima tyle:
Tamen atras pellere curas
Miserasque fugare querelas
Non posse: potentia non est.

¶ Prosa sexta libri tertij.

Loria vero quod fallax sepe quod turpis est. Unde non iniuria tragicus exclamat. O gloria: gloria milibus mortalium: nihil aliud facta nisi aurium inflatio magna. Plures enim magnū sepe nomē falsis vulgi opinionibus abstulerunt: quo quod turpius excogitari potest?

enim difficilimum vincere seipsum. et Salomon. fortior est expugnator animi expugnator re urbium.

¶ Prosa sexta tertij libri.

Loria vero quod fallax. Ista est sexta prosa huius tertij in qua p̄bia ostēdit quod gloria mūdana nō spectat ad verā b̄titudinē: nec facit vere beatū. Et p̄mo ostendit hoc de gloria p̄prie virtutis. secūdo de gloria quae puenit ex nobilitate sanguinis: ibi. Iam hō p̄mo ostēdit intētū de gloria quae puenit ex laude false virtutis. Secūdo de illa gloria que ex veris meritis procedit: ibi. que si etiā. p̄mo ostendit talē rōnem. Illud quod est fallax nō spectat ad b̄titudinē nec facit beatū: sed gloria false acq̄sita est fallax: igitur et c. vñ dī. in littera. Gloria vero quod fallax est et quod turpis supple satis patet. quod aut sit fallax p̄bat auctoritate cuiusdā poete qui tragedias cōposuit dī. Vñ quidā tragicus exclamat: et ponit auctoritatem eius in greco quae tantum sonat in latino. O gloria: gloria in milibus mortalium nihil aliud facta est quod magna aurium inflatio. Quod manifestat dicens. Plures enim magnū nomen id est gloriam abstulerunt id est: false receperunt falsis opinionibus vulgi. et ostendit quod huiusmodi gloria sit turpis dicens. Quo scilicet iam dicto scz habere gloriam falsis opinionibus: quid turpius excogitari potest? quasi diceret nihil. Iam quod falso

domet animos feroces .i. crudeles: quia crudelitate hō assimilatur feris nec summittat colla victa libidine id est cōpiscētie: fedis habēs id est viciosis motibus. Iam enim tellus indica id est terra india: tremiscat tua iura lōge. i. licet p̄tās tua extēdat se ad indiā: et licet tibi seruiat vltima thyle que est insula vltra britaniā vbi sol facit solstitiū estiuū: et vltra nō p̄greditur: tñ non posse pellere atras curas .i. obscuras sollicitudines: et fugare miseras querelas pueniētes ex aduersitate fortune nulla est potētia ¶ Mo. quod de potēs est quod sensualitate subiicit rōni. vñ Sene. Si vis oia tibi subiicere subiice te rōni. Multos eius reueris: si ratio te reuerit. et Aristo. iij. ethico. d. Quē admodū puer opz̄ viuere scō: p̄cepta pedagogi: ita oportet cōcupiscibile cōsonare rōni. Item Seneca. Adagnū iperū regit quod sit i spi dñatur. Fortior est quod cupiditate vicit quod qui hostē subiicit. Est

illa p̄o q̄ tractat de fortis cogitatio

Libertertius.

predicantur. i. laudantur: necesse est vt ipsi erubescant suis laudib⁹. ¶ Mo. q^d fm Tullium gloria est frequēs fama cū laude: et est duplex vana et vera. Vana glia ē q̄ nullo cōficiēte pcedit i esse. Vera ē q̄ nullo cōficiēte nō pcedit i eē. Fama autē ē cognitio alicuius non solū in p̄p̄inquo: s; etiā i remoto. ¶ Mo. q^d fama iducit falsas gliaz: falsa glia erubescētia. Nam erubescētia ē crimē igloriatōis causatū ex aliquo turpi perpetrato. Cum autē alī q̄s se cognoscat false acquisisse gliam: tunc hoc timet manifesta ri: ex cuius manifestatōe incidit in gloriatiōem et verecundiaz. ¶ Que si etiā meritis cōquesite. Hic pb̄ia pbat q^d gloria meritis acq̄sita non spectat ad b̄itudi nem itendens talem rationē. ¶ Illud non spectat ad b̄itudines de quo nulla est cura sapienti: sed d̄ gloria etiā meritis acq̄sita nulla ē cura sapienti: ergo et. Ad a ior est nota. nā sapiens maxime curat b̄itudinē cū sit maxime fe lix. decio et bicoz. minorē ponit in lra. di. Que. s. laudes spectates ad gloriā licet sint conquesite meritis: quid tñ adiecerint con scientie sapiētis q̄ bonū suū me titur nō rumore populari: sed ve ritate cōsciēte. q. d. nihil sc̄do p̄ bat idē per locū ab oppositis. d. Quod si pulcrum est p̄pagasse nomen: ergo miserū ē nomen nō p̄pagasse. sed cum pro magna parte terraz necesse sit nomē nō esse p̄pagatum: necesse est p̄ maiori pte miserum esse dī. ergo. Quod si hoc ipsum pulcrum videtur sc; p̄pagasse. i. diuulgasse: nomen. i. gloriā: cōsequens est vt iudicetur sedū non extendisse nomen: sed sicuti pauloante disserui necesse est esse plures gentes ad quas fama vnus hoīs nequeat peruenire: sit. i. contigit vt pro maxima parte terrarū ille videatur inglorius quem tu estimas gloriosum. Et quia ali quis diceret sufficit ad beatitudinem q^d bō sit gloriosus in populo suo habendo fauores populi: dicit pb̄ia inter hec bona que sunt in operatione virtuosa non puto gratiam po pularem dignā cōmemoratōe: que nec iudicio recte rationis puenit: nec vnq̄ firma per durat. ¶ Mo. q^d sapienti non est cura de gloria: qz dicit Macrobius. Sapiens fructum in conscia ponit. Stultus autem in gloria. et Sene. Conscientiam potius q̄ famam at tendit: sed pleriq; famam: pauci conscientiam verentur. ¶ Mo. q^d fama popularis non pro uenit ex recto iudicio rōis. plus enī populus sequit̄ inclinatioem sensus q̄ iudiciū rōis. Nec etiā fama eoz p̄petuo durat: qz fm diuersas passioēs vulgi variat̄ fama ppli. vnde vulgares iudicāt sc̄dm concupiscētiam nō secūdm rei veritatē. pro tāto similes sunt auibus: quarum intuitum nox illuminat et dies cecat: ex quarto huius psa quarta. ¶ Jam vero q̄ sit inane q̄ futile. Hic probat q^d gloria proueniens ex nobilitate sanguinis etiā

consequente

20

q̄ falso laudantur bonis opere
q̄ si etiā meritis cōquesite
q̄ si hoc ipsum p̄pagasse nomē pulcrū videtur: cōsequēs est vt sedū nō extendisse iudicetur.
qz cū vti pauloante disserui plures gētes necesse sit esse: ad quas vni⁹ fama hoīs nequeat puenire fit: vt quē tu estimas gliosum esse: p̄maxia parte terrarū videat̄ iglorius.
Inter hec vero populares gratiam nec cōmemoratōe quidē dignā puto: q̄ nec iudicio vero prouenit: nec vnq̄ firma perdurat.
¶ Jam vero q̄ sit inane: q̄ futile nobilitatis nomen quis non videat: q̄

Metrum sextum.

non spectat ad veram beatitudinem. et primo ostendit vanitatem huiusmodi glorie. secundo ostendit quid boni sit in nobilitate: sibi. Quod si quid. di. primo. Ita vero quis non videat quod inane quod futile id est labile sit nomen nobilitatis. q. d. manifestum est q. s. nobilitas: si referatur ad claritudinem. i. ad gloriam alienam: est ab illis qui se nobiles esse gloriantur: quod probatur diffinitionem nobilitatis di. Namque nobilitas videtur esse quedam laus veniens de meritis parentum: quod si predicatio. i. laus facit claritudinem: necesse est ut illi sint clari qui predicant. i. laudant. huiusmodi autem sunt parentes non tu. quare si non habes tuam claritudinem que ex laude tua perveniat: aliena claritudo non efficit te splendidum. i. gloriosum. ¶ Motandum quod nobilitas sanguis est iane et futile nomen quia nihil vere nobilitat hominem nisi virtus. vñ Alanus in li. de planctu nature et scientia. Quid tibi nobilitas quid clarum nomen avarorum Si servus vicij factus es ipse virtus. Ite nobilis est enim si quis virtute refulget. Degeneret solus cui mala vita placet. et pauper Martius. Non presigne genus non clarum nomen avarorum: Sed probitas vera nobilitate viget. et Seneca. Nemo est melior altero: nisi qui rectius ingenium habet altero: et ad bonas artes aptius. ¶ Quod si quid est in nobilitate. Hic ostendit cuiusmodi bonum sit in nobilitate dicens. Si quid bonum est in nobilitate: illud solum esse arbitror ut nobilibus videatur imposita necessitudo: ne a virtute maiorum. i. progenitorum degeneret super. p. mores victorios. melius est enim a patre ignobili descendere et morigeratum esse: quam a nobili et per vitia degenerare. ¶ Mo. quod gloriam non est de nobilitate: quod dicit Seneca. Si pulcher es lauda naturam. si nobilis lauda parentes. si virtuosus et sapiens lauda teipsum. si dives lauda fortunam. si potes expecta paulisper et nihil eris. ¶ Motandum secundum Tullium. optima hereditas a patribus traditur liberis omnium patrimonio prestantior. s. gloria virtutum et decore rerum gestarum.

si ad claritudinem refertur aliena est. Uidetur namque esse nobilitas quidam demeritis veniens laus parentum. Quod si claritudinem predicatio facit: illi sint clari necesse est qui predicant. Quare splendidus te si tuam non habes aliena claritudo non efficit. Quod si quid est in nobilitate bonum: id esse arbitror solum: ut imposita nobilibus necessitudo videatur: ne a maiorum virtute degenerent.

¶ Metrum: vi. libri tertij.

¶ Dne genus hominum in terris.

¶ Simili surgit ab ortu.

¶ Unus enim rerum pater est:

¶ Unus qui cuncta ministrat.

¶ Ille dedit prope radios

¶ Dedit et cornua lune.

¶ Ille homines etiam terris

¶ Dedit et sidera celo.

¶ Hic claudit membris animos

¶ Metrum sextum tertij libri.

¶ Dne genus hominum. Istud est metrum sextum huius tertij quod dicitur alemanicum ab inventoribus: dactylicum a pede predominante: trimetrum a numero pedum: yparcathalicticum: quod una syllaba superabundat. In quo metro philosophia probat omnes homines esse nobiles preter victorios. d. Omne genus hominum in terris cuiuscumque conditionis sit surgit ab ortu simili: quod secundum animam omnes sunt ab uno creatore. vnus enim est pater rerum. i. vnus creator super. nobilis qui cuncta ministrat super. gubernanda: Ille vnus pater dedit prope radios super.

Liber tertius.

os: dedit lune cornua: dedit hoies terris. i. habitare in terris: dedit celo sydera pp ornatu
eius. **M**ic pater clausit aios mebris sup. corporis: aios inq̄ petitos. i. acceptos: celsa sede
i. in celo. **I**git nobile germē. i. nobile principiu: edit. i. pducit: cūctos mortales. i. homies.
O hoies qd. i. qd strepitis. i. cum strepitu iactatis gen⁹ vrm r p auos vros. si em tu spe
ctes. i. cōsideres auctorem deū r primordia: vra: nullus extat. i. degener r innobilis: nisi fo
uēs. i. operās peiora vitijs suis: ^{de oporū v sup rā}
Deserat ppriū ortū. i. deus a quo ^{in mōd platonis}
pcessit. **I**mo. q̄ oēs hoies ex ea ^{ceptos}
pte q̄ sunt hoies sunt eā nobiles ^{nobile p̄natura}
cum em nobilitas sit qdam excel
lencia cōtracta ab origine: nobi
litas hois p̄cipue d̄s attendi ex
ea pte q̄ est hō. s. ex pte aie. ^{vā hōis}
Cum igit i oib⁹ hoibus sit eadē origo
aie: q̄ oēs aie sunt a deo: omēs
hoies sunt. eque nobiles. Solus
aut illi sunt ignobiles q̄ de gene
rāt a sua origie. aia aut a sua ori
gine producta est a deo r ē simi
lis deo: iō illi soli a nobilitate de
generāt: qui viciosus morib⁹ fili
tudine dei deturpāt: quā ex origi
ne cōtraxerūt. **I**mo. di. aios cel
sa sede petitos. **M**ic loq̄tur more
Platonico: q̄ voluit oēs aias fil
le creatas in celo: r postea mit
terētur i corpora: qd nō ē vez: s̄
aie creatur in corporib⁹: ergo lo
quit more Platonico: q̄ de⁹ aias receptas i celo clausit mebris corporeis: r de hoc vide
bitur nono metro huius tertij. **I**mo. q̄ oim hoim ē vna origo q̄ a deo sunt creati: quez
p̄ez oēs vocamus: r oēs aie sunt a deo: ergo nullus est nobilior alto fm creationē: s̄ fm
ingeniū bene: q̄ soli illi sunt ignobiles qui degenerāt suā genealogiā: cū discedūt a virtu
tib⁹ r adherēt vicijs. ^{delectationib⁹}

Celsa sede petitos.

Mortales igit cūctos.

Edit nobile germē

Quid genus r prauos strepitis

Si primordia vestra:

Auctoreq; deus spectes:

Nullus degener extat:

Ni vicijs peiora fouēs

Proprium deserat ortum.

¶ Prosa septima tertij libri.

Quid autē d̄ corporis voluptati
bus loquar: quarū appetēda q̄
dē plēa ē anxietas: satietas ve
ro penitētie quātos ille morbos: q̄ in
tolerabiles dolores quasi quēdam fru
ctum nequitie fructū solēt referre cor

¶ Prosa septima tertij libri.

Quid autem de corporis voluptatibus. **I**sta est p̄sa septima huius tertij libri. in q̄
p̄bia ostēdit beatitudinē non esse i voluptate. r h̄mo ostēdit hoc de voluptate ge
neraliter. **S**ecō de q̄dā voluptate spāliter. scōa ibi. honestissima q̄dē. p̄mū. p̄bat du
pliciter fm q̄ pōit duas rōes: scōa ibi: q̄ si btōs. **P**rimo intēdit talē rōem. in illis nō consi
stīt beatitudo ad que sequūtur multe icōmoditates: s̄ ad voluptates sequunt̄ multe icōm
moditates: sicut declarat in l̄ra r p̄i. **Q**uid loquar de voluptatibus corporis. i. delectatio
nibus corporalibus: quarum appetentia id est cupiditas plena est anxietatis: quia homo
anxiatur cum caret eo qd̄ cupit: satietas vero. i. plenitudo voluptatū plena est penitētie. i.
pene. cum igitur voluptatibus sit cōiuncta anxietas r penitentia: in eis non consistit bea
titudo. r addit quātos morbos ille voluptates: r q̄ intollerabiles dolores solent afferre
corporibus fructū in eis: quasi quādam fructum nequitie sup. satis p̄z quarum volupta
tum mot⁹. i. affectus: qd̄ hēat iocūditatis. i. voluptatis ignoro q̄squis autē v olet reminiscī
suarum libidinū. i. voluptatū: ip̄e itelliget. i. cognoscet: erit. i. fines voluptatū esse tristes.

probit
e dicit

impeditas
p̄tentia
voluptates

Prosa septima.

¶ Mo. q̄ duplex est voluptas. s. intellectualis ⁊ corporalis. p̄ma est p̄sequēda. s. intellectua-
lis: q̄ cōsistit ī speculatiōe aiām beatificās. sc̄da ē fugiēda: q̄ p̄sistit in delectatiōe sensua-
li corpus mortificās. vñ Sene. li. episto. di. Voluptates p̄cipue extirpa: que latronū mo-
renos āplectūtur vt strangulent. ⁊ Tullius. Voluptas impedit oē consiliū: atq̄ vt si dicā
oculos p̄stringit mētū: et inimica est rōni: nullū vult cum v̄tute habere cōmertiū. ¶ Mo. q̄

voluptatū affecto
poribus: quarū mot⁹ quid habeat iocū
ditatis ignoro. Tristes vero esse volu-
ptatum exit⁹ quisquis remisci libidinū
suarū volz itelligz. ¶ Que si btōs expli-
care possūt: nihil cāe est q̄n pecudes q̄
btē eē dicāt: quarū ois ad īplendā cor-
poralē lasciuā festinat itētio. ¶ Hone-
stissima q̄dem cōiugis liberorūq̄ foret
iocūditas: s; numis e natura dictum est
nescio quem filios inuenisse tortores.
Quorū q̄ sit mordax q̄cūq̄ cōditio: ne-
q̄ alias expertū est: neq̄ nunc anxium
necesse est āmonere. In quo Euripedis
mei sententiam probor: qui carentem li-
beris infortunio dixit esse felicem.

vñ di. Que voluptates si p̄nt explicare btōs nihil cāe ē. i. nihil impedit q̄n pecudes dicā-
tur. i. iudicent eē btē: q̄n ois itētio festinat ad explēdā corporalē lasciuā. i. ingluuiē v̄tris
¶ Mo. q̄ cum felicitas sit bonum nature rōal: nullis bestias felicitabit: q̄ tñ gen⁹ hoīm
viuit arte ⁊ rōe. ¶ Motādū ē q̄ ad fugā bestialū voluptatū hortatur aristo. Alexandrum
iniquadam epistola. d. Alexander declina a conatibus bestialū voluptatum: que corru-
ptibiles sunt. carnalis em̄ appetitus inclināt ad corporales v̄tutes q̄ cōtristāt intellectus
⁊ subdit. conatus voluptatū generat carnalem amorem. b̄ generat auariciam: hec generat
desiderium diuitiarū: q̄ generant inuerecūdiam presumptionem: presumptio infidelita-
tem: infidelitas latrocinium: p̄pter q̄ mala vitāda est voluptas. ¶ Honestissima quidem
coniugis foret. Dic philosophia oñdit q̄ btitudo nō cōsistit in quadā speciali voluptate
s. in matrimonio q̄ licita est p̄pter generationem prolis intendēs talē rōnē. In illa volu-
ptate nō cōsistit felicitas que h; anxietatē sibi annexaz: sed voluptas matrimonij est bu-
iusmodi sicut tangit in lra. vñ di. Jocunditas cōiugis ⁊ liberorum foret honestissima: sed
nimis est extra naturam dictum: q̄ natura abhorret id quod volo dicere: quia nescio. i. ta-
ceo: quem. i. aliquem: inuenisse. i. habuisse filios tortores: quorum filiorū q̄ sit mordax. i. an-
xia quecūq̄ cōditio siue bona siue mala: neq̄ nō necesse est re. āmonere: alias expertū ē. neq̄
necesse ē āmonerete nūc artū: in quo ego approbo sniam Euripedis mei p̄bi q̄ dicit carē-
te liberis ifortunio felicē. ¶ Mo. q̄ anxietas uest p̄tib⁹ p̄pter maliciā filiorū. Narrat em̄
Euripedes Tropius in bystoria romanorū q̄ Demetrides ī suos seuiens filios duos ex

voluptas plēa ē p̄nia Narrat ei
Uale. q̄ cū Demosthenes p̄bsq̄
reret amozē Thaidis meretricis
⁊ cōsensuz ferret et cētū talēta pe-
tēs. Demosthenes aspiciēs ī ce-
lū r̄ndit p̄ tāto p̄cio nō emā tñ
p̄nie. sciebat em̄ q̄ voluptatē īse-
pabiliter sequit p̄nia. ¶ Mo. q̄
voluptates mltos morbos affe-
rūt. q̄. d. Sene. ī q̄dā epla. mltos
morbos multa secula fecerūt ⁊
vult aristo. in etby. q̄ laborātes
in passionibus venereis ⁊ crapu-
le maxie trāsmutant. s. m̄ corpus
crapula em̄ plures occidit q̄ gla-
di⁹. ¶ Que si btōs. Dic p̄bia p̄-
bat occlusionē p̄ positā: alio mō-
deducēdo ad icōueniens. ⁊ est rō-
ista. si in voluptatib⁹ cōsisterz btū-
tudo: seq̄ret q̄ pecudes essent be-
ate: q̄d ē falsuz. pecudes eiz labo-
rāt ad explēdā corpis voluptatē

Liber tertius.

eis interfecit: et cum persequeretur tertium ille congregato exercitu obsedit patrem. pater autem videns se non posse euadere seipsum interfecit. Etiam pater anxietur de bonis filiis propter intensam dilectionem eorum et promotionem: quibus si aliquid aduersi contigerit pater reputat se infelicem. Ex quo patet quod voluptas coniugalibus habet anxietatem sibi annexam.
¶ Adversus septimum tertij libri.

¶ Abet hoc voluptas ois.
¶ Istud est metrum septimum
huius tertij quod dicitur anacroa-
maticum ab inuatore: iambicum vel
anapesticum a pede predominante:
quod habet primum pedem anapestum et
reliquos iambos. et est dimetrum. i. quatuor
pedum: catalecticum: quod deficit
syllaba. nam post tres pedes remanet
vna syllaba de quarto pede
¶ In quo metro probata ostendit quid
mali consequatur omnis voluptas. ois
enim voluptas propter anxietatem sibi
annexam est transitoria: quod confirmat
per quoddam exemplum dicentes. Dis
voluptas habet quod dicam: quod volu-
ptas agit. i. vexat fruentes stimu-
lis. i. punitionibus et est per se similis
stimulis apum volatum: ubi post
quod apis fudit grata mella: fugit et
ferit corda icta. i. percussa anxietate
nimis tenaci morsu. quod dicitur iocunditas
voluptatis nimis est transitoria: sed
anxietas quam affert nimis est permensura.
¶ Notandum licet omnis voluptas
corporalis primo delectet: et postea pungat
ad modum apum: cum hoc maxime inuenit
in voluptate venerea: ad cuius fugam
Aristoteles hortatur Alexandrum dicens.
Dilemperator noli te nimium inclinare
ad coitum: quia coitus est quedam proprie-
tas porcorum. que igitur tibi gloria si
exercitas vicium bestiarum et actus
brutorum: crede mihi indubitanter: quod
coitus est destructio corporis: abbreviatio
vite: corruptio virtutum legis transgressio:
et generat femineos mores. Qualiter
autem sit fugienda delectatio venerea:
docet alanus in libro de plactu nature et
scientia dicens. Si venerem fugare velis:
loca tempora vita. Nam locus et tempus
pabula donat ei. et pauper Mercurius loquens
de amore dicit. Proscribas igitur gladijs et
fustibus ipsum. Et fugiendo fuga: quem
fuga sola fugat.

¶ Prosa octava tertij libri.

¶ Nil igitur dubium est. Ista est octava
prosa huius tertij: in qua probata ostendit
quantis malis sunt implicata predicta bona
in quibus aliquid posuerunt felicitatem.
secundo ostendit quod exilia sunt corporis
bona ibi. Ita vero primo dicit. Nulli
dubium est predicta consideranti quin
hee vite quibus nituntur homines ad
beatitudinem puenire sint quedam
deuia: nec valeant quemque perducere:
eo id est illuc ad quod promittunt se
esse perductum.

¶ Metrum. viij. tertij libri.

¶ Abet hoc voluptas omis
Stimulis agit fruentes
Apumque par volatum
Ubi grata mella fudit
Fugit et nimis tenaci
Ferit icta corda morsu.

¶ Prosa octava libri tertij.

¶ Nil igitur dubium est qui hec ad
beatitudinem vie deuia quedam sunt.
Nec perducere eo quemquam valeant
ad quod se perducunt esse promittunt.
Quantis vero implicata malis sunt
breuissime monstrabo. Quid eis pecunias
ne congregare conaberis: si serpies
hnt dignitatibus fulgere velis: donanti

Prosa octava.

ras. quātis vō malis sint iplicate: breuissime mōstrabo. qd enī sup. istoz. ē sine malo: q. d. nihil. vñ subdit. Pecuniā cōgregare ne conaberis. i. laborabis: s; eripies. i. rapies habenti: ita iplicaberis malo violentie. his fulgere dignitatibus dāti supplicabis. et q. cupis ceteros p̄ire honore: tu vilescis hūilitate poscēdi. potentiaz ne desideras subiacebis periculis subiectozū gliaz petis: s; p̄ aspa distractus securus esse desistis. voluptuariā vitā

f. humphardus illis tu *horas*
 supplicabis. Et qui p̄ire ceteros honores cupis: poscēdi hūilitate vilescis. Potentiā ne desideras: subiectozū insidijs obnoxius piculis subiacebis. Gloria petis: s; per aspera queq; distractus securus esse desistis. Voluptariā vitā degas: sed quis nō spnat atq; abijciat vilissime fragilissimeq; rei corporis seruitium. Jā vero qui bona pre se corporis ferūt: q̄ exigua: q̄ fragili possessione nituntur. Nū. n. elephātes mole thauros roboze sup̄are poteritis? Num tygres velocitate preibitis? Respicite celi spaciū firmitudiez: celeritate et aliqñ definite vilia mirari. Qd qd celū n̄ his poti⁹ ē q̄ sua qua regit rōne mirādūz.

degas. s; q̄s nō spnat atq; abijciat tanq̄ contēptibilē seruū vilissime: q; p̄ et fragilissime rei scz corporis. ¶ Notandūz qd hō q̄res pecuniā incidit in malum violentie: qz oīs pecuniosus est violentus: p̄io ethicoz. Sed q̄rens honores et dignitates hūiliādo se alijs supplicabit. sed dicit Seneca in libro de beneficijs. Adolescētū est verbū et onerosus demūso vultu dicere rogo. Querēs autē potētiā et gloriā oportet qd p̄pter potētiā et gloriā defendendā p̄secutionibus ip̄obozū se obijciat: et sic securus eē desistit. q̄rens autē voluptuosas oportet qd corpori seruiat. s; dicit Seneca. Adasio: sum et ad maiora genit⁹ sum qd qd suz mancipiū. i. seruus corporis mei: qd nō aliter aspiciam qd aliquod vinculū mee liberati circumdatū. Jam vero. Dic p̄bia

probat in spali q̄ vilia sunt bona corporis que aliqui reputant exilia bona. secūdo breuiter recolligit supradicta: ibi. ex quibus oibus. P̄io ostēdit intentū de magnitudine fortitudine: et corporis agilitate. Scdo de pulcritudine: ibi. Forme vero. P̄io ostēdit qd hō nō debet mirari de magnitudine fortitudine et agilitate corporis: qz illa excellentius inueniuntur in brutis q̄ in hoibus di. Jam vero qui ferunt. i. cupiunt bona corporis: pre se id est gratia sui tanq̄ sunt optima: q̄ exigua. i. valde vilia: q̄ fragili possessione nituntur. i. laborant. Num enim elephātes mole. i. magnitudie: sup̄are. i. excedere poteris: nec thauros roboze id est fortitudine. Num tygres preibitis velocitate? Respice spaciū id est magnitudinem celi: firmitudinem. i. fortitudinē celi: claritatem id ē velocitatem eius: et ali quando desinate. i. cessate mirari vilia id est inferiora bona: quod quidem celū non his p̄dictis potius imo multominus mirandū est qd sua rātone id est intelligētia qua regitur. sic similiter in homine multo magis laudanda sunt bona rōnis: qd bona corporis. ¶ Nota qd bona corporis sicut magnitudo: fortitudo: agilitas. non multum sunt miranda: qz dicit Seneca. Non magnitudine et corporis velocitate magne res geruntur sed virtute. vnde catho. Consilio pollet cui vim natura negauit. Item Seneca. Excellētia igenij potest latere sub quacunq; pelle. Mo. fm. Psido. in libro ethymologiarum. Elephātē greci a magnitudine corporis putāt dictū: eo qd formam montis preferat. apud indos vero dicitur barro eo qd vox eius barritus dicitur: dentes eius ebur: rostrum eius promosade dicitur

Libertertius.

Mota fm Isidoru: Tigris est bestia varijs colorib' distincta mirabilis velocitatis ex cuius noie quidam fluuius tigris appellat' rapacissimus est oim fluuior. Et e scienduz q' pro bestia dz hec tigris in gentiuo tigris vel dis. sed p fluuiio dz tm hic tigris r i gto huus tigris. **F**o: me vero nitor. Dic pbia ostedit intetum de pulcritudine forme sup. q' sit exile bonum: q' est transitoria: r q' tm est superficialis: r dicit vero p sed: nitor ide pulcritudo forme: vt id est q' raptus est: vt. i. q' velox. i. velociter e transiens: r e fugacior. i. mutabilior mutabilitate floz vernaliuz q. d. satis est euides. vn si hoies vterent lincets oculis vt ait Arist. ita vt eoru visus penetraret obstatia. s. corpora none illd corpus Alchibiadis supficie pulcerrimu itrospectis viscerib' turpissimu videret. q. d. sic ex quo cōcludit pbia. Igitur te pulcru videri nō reddit. i. facit tua natura: s; infirmitas oculoꝝ spectantiu. r subdit. Sed estimate quaz nimio vult' bona corpis dū sciatis: b' quodcuq' fuerit de coporis posse dissolui: igniculo id e calore febris triduanæ. febris eniz acuta s; medicos qñq' tertio die pimit r tūc breuiter recolligit supradicta dicēs. Ex qb' oib' licet redigere in summa: q' hec. s. supradicta bona nō pnt p̄stare: ea que pollicetur. i. pmittunt: nec pfecta sunt cōgregatiōe oim bonozu: nec ad beatitudiez ferūt: quasi quidam calles. i. vie: nec ipa p̄ficiūt beatos **M**otadu q' pulcritudo corpis nō e durabilis q' dicit h'gili?

D formose puer nimium ne crede color. Alba ligustra cadunt: vaccinia nigra leguntur. **M**otandum q' communiter dz q' visus luce' obstatia corpa penetrat. S; illud nec ab Arist. nec ab aliquo auctetito inuenitur. vn Isid in li. et hymo. loquens d' lince dicit: q' linc dicit' e q' in lupoz genere nueratur bestia maculis distincta tergo vt pardus. S; filis lupo cui' vrinā conuerti in duricē p̄ciosi lapidis dicūt q' liguri' appellat'. Nihil aut' dī. Isidorus de penetratiōe visus. **M**o. q' Alchibiades mulier fuit pulcerrima quam videntes quidā discipuli Aristotelis duxerunt eā ad Aristotelē vt ipaz videret: q' visa dixit. Si hoies linceos oculos haberēt vt queq' obstatia penetrarēt itrospectis visceribus corp' qd appet pulcerrimu turpissimu videretur

Metrum octauū tertij libri.
Eu que miseros tramite deuo. Istud est octauum metrum huus tertij: cuius primus versus dicitur metrum asclepiadicum ab inuente: coriambicum

vultus
at nympha
mympha

Metrum octauū libri tertij.
Eu heu q' miseros traite deuo
Abducit ignorantia.

Prosa nona.

a pede predominante. Sed versus 32 metrum achilologicum ab inuettore: iambicum a pede predominante. In quo metro phia deplacit errorem hominum qui in quodam minima bona sunt prudentes: sed in quodam summo bono adducuntur ignorantia. primo facit hoc. secundo precat ut homines tediati falsis bonis redeant ad verum bonum. scda ibi. Quid dignum. dicit ergo. Deum est iteriectio dolentis. et est dissyllabum pro metrum: quod ignorantia aduocat miseros de uero tramite. in transversa via super. a vero

14 supra arbore vridem
Non aurum in viridi queritis arboze
colligatis
Nec vite gemmas carpitis
1. nro abstrahitis
Non altis laqueos motibus abditis
13
Ut pisce dicitis dapes.
12
Nec vobis capreas si libeat sequi
11
Thirrena captatis vada
10
Ipsos quinetiam fluctibus abditos
9
Norunt recessus equoris.
8
Que gemmis niueis vnda feracior
7
Uel que rubetis purpure
6
Nec non que tenero pisce vel asperis
5
Prestat echinis littora
4
Sed quoniam lateat quod cupiunt bonum
3
Nescire ceci sustinet.
2
Et quod stelliferum trans abiit polum
1
Tellure diuersi petunt.
Quid dignum stollidis mentibus imperer
Opes honores ambiat
Et cum falsa graui mole parauerint
Cum vera cognoscant bona.

¶ Prosa nona libri tertij.

Actenus medacis formam felicitatis ostendisse sufficiat: quam si per

post tedium falsoz bonoz homines redeant ad verum bonum et di. Quid dignum ego imperer stollidis mentibus hominum. quod d. nihil aliud nisi hoc quod homines ambiat ipsos honores et opes et conparauerint. i. acquisiuerint sibi falsa bona graui mole. i. tediosa sollicitudine: tandem tedio ducti cognoscant vera bona. ¶ Mo. quod ista deprecatio phie non est ex malivolentia: sed ex benignitate: et ideo non optat quod homines permaneat in desiderio bonoz tpaliu: sed ut illud desiderium magis sit eis medium pducendi ad verum bonum. nec ipsa imprecatur cupiditate vel ambitione honoris ad eum: sed ut quibus adest per hoc ad verum bonum deducatur. ¶ Prosa. ix. tertij libri.

Actenus medacis. Ista est. ix. psalms buius tertij in qua phia vult ostendere quod sit vera beatitudo

bono: vos homines non queritis aurum in viridi arbore: nec carpitis. i. desideratis gemmas vite: vos non abditis. i. non absconditis laqueos per captura piscium in altis motibus ut dicitis dapes pisce: et si vobis libeat sequi capreas non captatis. i. non acceditis vada thirrena. i. mare thirrenum quod est in italia: quinetiam per certe: homines norunt. i. nouerunt: ipsos recessus abditos. i. absconditos fluctibus equoris: et homines norunt quod vnda sit feracior. i. abundantior. niueis gemmis. i. margaritis: vel quod vnda sit feracior rubetis purpure. i. scbi/loz quoz sanguis fit purpura. et homines norunt quod littora prestat. i. abundantat: tenero pisce vel asperis echinis. i. talibus piscibus: sed quoniam. i. ubi lateat bonum. scilicet beatificum quod cupiunt: nec scire sustinet ceci existentes: et super illud bonum quod abiit trans polum stelliferum: illud homines diuersi cecitate ignorantie petunt tellure. i. quod est terra. ¶ Mo. 33. 3. li. ethy. caprea est agrestis capra: quod quod acutissime videt greci eam podoidea appellauerunt. ¶ Mo. 33. 3. quod echinus est piscis pedum quod adherendo videtur retinere nauem: et est piscis asperum ad modum erici ad edendum satis suavis. ¶ Quid dignum stollidis mentibus imperer. Iste precat phia ut

Liber tertius.

et primo continuat dicta dicendis. Secundo assignat causam false felicitatis. Tertio ostendit que sit vera felicitas. secunda ibi. Quod enim. Tertia ibi. Dabes igitur inquit et forma. Primo dicit. Nactenus. i. hucusque sufficiat ostendisse formam mendacis felicitatis. i. false quam si perspicaciter intueris. i. consideres: ordo est. i. restat monstrare: deinceps. i. postea quis sit vera super felicitas. et dicit Boetius. Ego video: nec opibus sufficientiam posse contingere: nec regnis potentiam: nec dignitatibus reuerentiam: nec celebritati gloria: nec leticia voluptatibus: que tamen videtur promittere: et sic falsa felicitas est in eis. et dicit philosophia. Nunquid tu deprehendisti causas cur illud ita sit. et dicit Boetius. ego video: intueri. i. cognoscere tenui rimula. q. d. non plene: sed imperfecte video illas causas: sed aptius cognoscere malis. i. magis velim ex te. et dicit philosophia. Atque propter certum. i. causam false felicitatis proptissima est. ¶ Mo. quod falsa felicitas dicitur mendax eo quod non adimplet quod promittit. diuitie enim promittunt sufficientiam: dignitates: reuerentiam quam non deferunt: sicut propter predictis. ¶ Mo. quod cognitio false felicitatis utilitas est: quia cognitio mali expediens est ad cautelam sicut Alanus in li. antiochiano de plactu nature et scia: quia malum non vitatur nisi cognitum: quia noticia mali ducit in cognitionem boni per oppositum igitur vult philosophia primo assignare causas false felicitatis: et tunc ostendere que sit vera felicitas. ¶ Quod enim simplex est. Hic philosophia assignat causam false felicitatis: et declarans eam ostendit quod sufficientia: potentia: reuerentia: gloria et leticia sunt unum in re. Secundo ostendit quomodo homines ista separant ab invicem. secunda ibi. hoc igitur quod est unum. Primo dicit quod causa false felicitatis est: quod error humanus id quod est simplex. quod pro et indivisum natura separat. i. diuidit: et error humanus traducit a vero bono et perfecto ad falsum et ad imperfectum bonum. et tunc declarat istam causam ostendens: quod reuerentia et potentia et omnia alia sunt unum et idem in re. et primo ostendit potentiam idem esse cum sufficientia et dicit. An tu arbitraris illud quod nihilo indigeat illud egere potentia. et respondit Boetius. Minime inquit. Philosophia approbat dicens. Recte tu quidem respondes. nam si quid est quod sit valentie imbecillioris. i. potentie debilis in vlla. i. in aliqua re: necesse est esse quod hoc egeat alieno presidio id est auxilio. Et dicit Boetius. Ita est inquit. Concludit ergo philosophia dicens. Igitur vna et eadem est natura sufficientie: quod pro et potentie: et dicit Boetius. Sic videtur. tunc ostendit dignitatem esse eandem cum predictis. dicit. Quod vero homini est sufficiens et potens: nunquid illud censes. i. iudicis

1. appellentis
prolebrante gloria

inquit
4. p. p. p.

place g. Beret postea
spicaciter intueris: ordo est deinceps que
sit vera monstrare. B. Atqui video inquit:
nec opibus sufficientiam: nec regnis pot
tentiā: nec reuerentiā dignitatibus: nec cele
britati gloria: nec leticiā voluptatibus
posse contingere. P. An etiam causas cur
ita sit deprehendisti. B. Tenui quidem ve
luti rimula mihi video: intueri: sed ex
te cognoscere apertius malum. P. At
qui proptissima ratio est. ¶ Quod enim sim
plex est indivisumque natura: id error hu
manus separat: et a vero atque perfecto ad
falsum imperfectumque traducit. An tu arbi
traris hoc quod nihilo indigeat egere
potentia. B. Minime inquit. P. Recte tu
quidem. Nam siquid est quod in vlla re imbecilli
oris valentie sit in hac: presidio necesse est
egeat alieno. B. Ita est inquit. Philosophia
igitur sufficientie potentieque vna ea
dem est natura. B. sic videtur. Philosophia.

20

Prosa nona.

ces spernedū tanq̄ idignū: an d̄rio oīm rez t̄paliū nō spernedū: s̄ dignissimū oī venera-
tōe: R̄ndit. B. Nō pōt dubitari q̄n h̄ sit dignissimū oī veneratione. r. P. Addamus igit̄
sufficientie r potētie reuerentiam: q̄ h̄ tria vnū iudicemus. r. d. B. addamus ergo si volu-
mus d̄a cōfiteri. Motādū q̄ potētia idē ē sufficientie. q̄ enī aliqd̄ oīmō sit sufficiēs ita q̄
nullus egeat: r q̄ careat potētia cōtradictōem icludit. si careret potētia respectu alicuius

in d̄uote. p̄vaze. sub̄vaze. p̄vaze. p̄vaze.
Quod vero h̄mōi sit spernendum ne ef-
se censes: an contra rerum oīm veneratione dignissimum: Boeti. Ad hoc inq̄
nec dubitari quidem potest. Philoso-
phia. Addamus igitur sufficientie po-
tentieq̄ reuerentiam: vt bec tria vnū
esse iudicemus. Boetius. Addamus
siquidem vera volumus confiteri.

bonū
Quid igitur iquit obscurum ne hoc
atq̄ ignobile censes esse? An omni ce-
lebritate clarissimum? Considera vero
qd̄ nihilo idigeret: quod potētissimuz:
quod honore dignissimum eē cōcesum
est egere claritudine quam sibi p̄stare nō
possit: atq̄ ob id aliqua ex pte videat
abiectus. Boe. Nō possum iq̄ qui hoc
vti est: ita etiam celeberrimuz esse cōfi-
teo. P. Consequēs igit̄ est vt claritudi-
nem superioribus tribus nihil differ-
re fateamur. Boe. Consequitur inq̄.
P. Quod igitur nullius egeat alieni:
quod suis cuncta viribus possit: qd̄ sit
clarū atq̄ reuerendum: nōne hoc etiaz

possibilis: nō eēt oīno sibi suffici-
ens. ¶ Motādū cuiq̄q̄ iest sum-
ma sufficientia r summa potētia:
eidē iest r summa reuerētia. i q̄tū
eiz aliqd̄ h̄z rōez p̄ncipij it̄m ē di-
gnū reuerētia: cū filij reuerēt pa-
tres qz sunt p̄ncipiū eē eoz. r ser-
ui dominos: qz sūt p̄ncipia suo-
rū i mādato mouētia eos p̄ ipiū
r reueremur viros virtuosos: qz
sunt p̄ncipia gubernātia vitā po-
liticā. potētia aut̄ dicit rōez p̄nci-
pij. vñ illō ē maxie p̄ncipiū qd̄ ē
potētissimū: r iō tale reuerēdissi-
mus. ¶ Quid igit̄ iqt̄. Dic oñdit
p̄dictis eē anexā gloriā r leticiāz
di. Quid vero censes. i. iudicas illō
qd̄ ē sufficiētissimū: potētissimū:
reuerēdissimū: est ne h̄ obscurū r
ignobile: vel ē clarissimū oī cele-
britate. i. glia. R̄ndet. B. ego cō-
fiteor: illō eē celeberrimum. i. glo-
riossimū sicut ē. Tūc p̄bia d̄clu-
dit di. Consequēs igit̄ ē vt fatea-
mur claritudiez. i. gliaz nihil dif-
ferre a trib⁹ superioribus. r di. B.
Consequēt̄ inq̄. Tūc oñdit idē de
leticia. d. Illō qd̄ nulli⁹ aliēi ege-
at: r qd̄ cuncta suis virib⁹ possit
quod est reuerēdum r clarū: nō-
ne hoc etiam constat esse letissi-
mū: r̄ndet. B. nō possuz cogita-
re vnde talī vll⁹ meroz obrepat.

i. intret. r tūc cōcludit p̄bia. d. Si sup̄iora manebunt sup. vera: necesse est illud plenus esse
leticie: r p̄ eadem cōcessa necessariū est esse noīa diuersa: sufficientie: potētie: claritudis: re-
uerētie: r iocūditatis: s̄ substantiā eoz nullo mō discrepare. qd̄ cōcedēs. B. d. necesse est
inquā. ¶ Motādū q̄ oēs creature cōparantur ad deum: sicut effectus ad suam causam. r
qz noticia cuiusq̄ cause relucet in suo effectu: necesse est ipsius dei h̄re noticiam p̄ effectū:
r noticiam cū laude: hui⁹ effectus dei representat ip̄z sub ratione bonitatis r p̄fectionis
que est materia laudis. Lū igit̄ glia sic clara cū laude noticia: necesse est principium oīm
renz quod est sufficientissimum: potentissimum: r reuerendissimum etiā eē gliosissimum.

Liber tertius.

Motandū q̄ sufficientissimo nullū bonum deest: talis b̄ appetitus quietatum bono adepto qui est autē appetitus in bono adeptus. i. leticia: ergo bonū sufficientissimū etiam est letissimū. **M**otandū q̄ oīa ista sufficientia: potentia: reuerentia: gloria ⁊ leticia sunt vnū in substantia: nō autē sunt vnū in substantia sicut aggregatum ex diuersis reb̄. tūc enī sibi esset cōpositio qd̄ repugnat potētissimo ⁊ dignissimo: eo q̄ simpliciora digniora sunt cōpositis: sed d̄ hoc postea meli⁹ patebit. Hoc igitur qd̄ est vnū. **M**ic p̄bia oñdit q̄ iter hoies illd̄ qd̄ est vnū diuidūt. Secūdo mouet dubitatōem: ibi. Quid igitur inq̄. p̄mo ostēdit quō hoies diuidūt illud qd̄ ē vnū. ⁊ dicit. Illud qd̄ ē vnū: q̄ p ⁊ simplex natura supple: illd̄ dispartit. i. diuidit prauitas hūana. i. prauus error hoim querēdo vnū sine alto: ⁊ dū hoies conātur. i. laborant ad pisci partem: que partib⁹ caret homo: nec pro nō assequitur vllā portionē. i. partē: nec ipam rē integrā quā affectat. ⁊ querit. **B**oe. quonāmo diuidunt hoies ista? dicit p̄bia qui petit. i. captat diuitias p̄pter fugā penurie cā sufficientie: v̄ laborat d̄ potētia s̄z ma uult id ē magis vult esse vilis. i. indignus: q̄ p ⁊ obscurus. i. in gloriā: ⁊ ita nihil curat de dignitate ⁊ gloria: talis etiā subtrahit sibi multas voluptates naturales ne amittat pecuniā quā parauit. i. lucratur: s̄z hoc mō nec sufficientia cōtingit ei: quā valētia. i. potētia deserit: quē modestia pūgit quē utilitas. i. reuerētia abijcit quē obscuritas. i. infamia recōdit q. d. nō. Tūc ostēdit de potentia idē dī. Qui vero solum desiderat posse id est potentiam: ille prostrigat. i. disparet opes: despicit voluptates: q̄ p ⁊ bono rem carentem potentia ⁊ nihil pendit gloriam: sed videas q̄ multa huic deficiāt. fit enim aliquando vt talis egeat necessarijs: vt mordeatur anxietatibus: ⁊ cum nequeat hec depellere etiam illud quod maxime petebat desistit esse potens. Similiter licet ratiocinari de alijs tribus: scilicet de honoribus de gloria de voluptatibus sicut de predictis duobus. nam cum vnūquodq̄ horum perfecte acceptum sit: idem q̄ cetera vt declaratum est quisquis petit aliquid horum sine ceteris non apprehendit illud quod desiderat. **M**otandum qui querit partem rei indiuisibilis partem non inueniet: nec ipsam rem

manifeste
a parte
cōstat esse letissimū. **B.** S̄z vnde huic inq̄ tali meror vllus obrepit: nec cogitare quidē possum. **Q**uare plenū eē leticie (siquidē supiora manebit necessesse est cōfiteri. **P.** Atqui illd̄ quoq̄ per eadez necessariū est sufficientie: potētie: claritudis: reuerētie: iocūditatis: nomina quidē eē diuersa: nullo vero modo discrepare substantiā. **B.** Necessesse est inq̄ hoc. **P.** Hoc igitur qd̄ est vnū simplex natura prauitas hois dispartit: ⁊ dū rei q̄ partib⁹ caret partē conātur adipisci: nec portionem q̄ nulla est: nec ipsam quam mīme affectat assequitur. **B.** Quonāmodo inq̄? **P.** Qui diuitias inquit petit penurie fuga de potentia nihil laborat: vilis obscurusq̄ esse ma uult: multas etiā sibi naturales q̄ subtrahit voluptates: ne pecuniā quā parauit amittat. Sed hoc modo nec sufficientia quidē cōtingit ei: quem valētia deserit: quē molestia pūgit: quem vilitas abijcit: quē recōdit obscuritas. **Q**ui vero solum posse desiderat: pro

p̄ beatitudinē
v̄ 229

Prosa nona.

culus partem querit: qz in rerum natura indiuisibile partem non habet. cum igitur pre-
dicta quinque id est sufficientia reuerētia &c. ex parte rei sunt vnū & indiuisibilia licet disse-
rant noibus: qui querit vnū sine alio nō inueniet. ¶ Motandum q̄ ista quinque put inue-
niuntur in rebus sensibilib⁹ in quib⁹ habent eē modo imperfecto & diminuto: sic vnū
inuenitur sine alio in q̄tum autem accipiuntur s̄m esse perfectū & summū put inuenitur in

fligat opes: despicit voluptates: bono
rēq; potētia carentē: gloriāq; nibili-
pendit. Sed hūc q̄ q̄ multa deficiant
videas. fit enim aliquando necessarijs
egeat vt anxietatibus mordeat. Quōq;
hec depellere nequeat ē: id qd maxie
petebat potens eē desistat. Sili ratio
cinari de honoribus glia voluptatib⁹
licet. Nā cū vnūquodq; horū idem qd
cetera sit: quisquis horū aliquid sine ce-
teris petit: nec illud quidē quod desi-
derat apprehendit. B. ¶ Quid igitur
in q̄. P. Siquis cuncta simul cupiat
adipisci summam quidez beatitudinis
vellet: sed non in his eam reperiet que
demonstrauimus id quod pollicentur
non posse conferre. B. ¶ Minime in q̄.
Pbia. In his igitur que singula que-
dā expetendorū prestare creditur b̄tū-
do nullo mō iuestigāda est. B. ¶ Fateor
in q̄: & hoc nihil verius dici pōt. Pbia.

sci: nunquid ille sic vellet summā beatitudinis: nūquid eā. s. beatitudinez reperiet in his
bonis que demonstrauimus nō posse cōferre quod pollicētur. i. promittūt? Et respondet
Boe. Ad minime in q̄. Concludit ergo pbia dicens. In his ergo nullo modo est inuesti-
gāda beatitudo que creduntur prestare singula expetendorū id est desiderandorū: quod
Boe. concedit dicēs. Quod fateor affirmo in q̄ ita esse: & nihil verius dici pōt. ¶ Motan-
dum si aliquis querit omnia quinque simul: ille querit b̄tūdinem in vniuersali: sed errat
in particulari querendo eam in istis temporalibus bonis in quibus nō inuenitur. Non
enim summa sufficientia nec potentia inuenitur in eis: & sic patet q̄ querens vnū illo-
rum vel omnia simul secundum quod inueniuntur in rebus sensibilibus cum habeant eē
in eis modo imperfecto nō cōsequitur b̄tūdinem. querens autem vnū istorum secun-
dum esse perfectū cum omnia sint vnū indiuisibiliter: omnia querit: & querit b̄tūdinē.

beatitudine: sic sunt idem indiuisi-
biliter: & vnū nō inuenit sine alio
qz summa sufficientia est beatitu-
do summa reuerētia ē beatitudo
summa potētia ē b̄tūdo: & sic de
alijs. ¶ Nota q̄ qz homo natu-
raliter desiderat beatitudinē tūc
vnūquodq; predictorū quādoq;
desiderat scōm q̄ spectat ad b̄tū-
tūdinē. hoc aut est secundum per-
fectum iquātū eadē sunt beatitu-
dini. & qz beatitudo cum sit deus
est indiuisibilis: oia quicq; predi-
cta sunt vnū indiuisibiliter. ex quo
patet q̄ quia homines querunt
ista scōm q̄ imperfecta in quātū
sunt in sensibilibus: & tamē desi-
derant ea s̄m perfectionem: ideo
homines nō assequuntur per ea qd
desiderant. ¶ Quid igitur in q̄?
Hic pbia mouet dubitationē: qz
dictū ē tam q̄ hō querēdo singu-
luz horū diuisim ipse frustra b̄tū-
tūdinē. potest ergo dubitari vtrū
querēdo oia simul querat beati-
tudo. Dicit ergo. B. in littera.
Quid igit in q̄? q. d. licet nō: que-
ratur beatitudo querendo vnū
quodq; diuisim: quid igitur erit
si quid cuncta simul cupiat adipi-

Liber tertius.

¶ Habes igitur inquit. Postquam philosophia assignavit eam false felicitatis: hunc ostendit quod sit vera felicitas. Secundo ostendit in quo sit constituta: ibi. Quia igitur agnovisti. Primum philosophia: hinc ne igitur ista causas et formam false felicitatis: nunc despecte intuitum mentis tue in adversum. id est. Intra false felicitatis: hunc est ad veram felicitatem: ibi statim videbis veram felicitatem quam promissimus. et dicitur. B. At qui pro certe vera beatitudo perspicua est. et manifesta ex dictis: et huiusmodi ceco. quod dicitur. tam manifesta est vera beatitudo ex dictis. quod est ceco si aliquid posset videre pateret: quod pro et tu paulo ante monstrasti eam supple veram felicitatem: dum conabar aperire. id est. declarare causas false felicitatis. et dicitur Boetius. Mihi si ego fallor ea est vera et perfecta felicitas quam perficiat sufficienter poterit et reuerendum celebrare et letum: ut et tu philosophia cognoscas me Boetium iterum. id est. plenius advertisse que sit vera felicitas: ego sine ambiguitate cognosco hanc esse plenam beatitudinem: quam unum horum scilicet predictorum veraciter potest prestare: quoniam idem cuncta sunt. et dicitur philosophia quasi congratulando Boetius. O alumne hac opinione te felicem censeo. id est. iudico: si quidem hoc abieceris supple quod modo dicitur. et dicitur Boetius. Quidnam dicam? dicitur philosophia. Putas ne aliquid esse in his rebus mortalibus: quod pro et caducis. id est. transitoriis: quod possit afferre id est. dare huiusmodi statum? Respondet. B. Adhuc puto. et illud ostensum est a te ut nihil amplius desideret beatitudinem. Concludit ergo philosophia dicitur. Nec igitur. id est. sufficientia reuerentia et. que in rebus caducis inveniuntur vel sunt imagines. id est. similitudines veri boni et videntur dare mortalibus quodammodo imperfecta bona: verum autem et perfectum bonum conferre non possunt. et dicitur Boetius. assentior inquit. ¶ Non sufficientia imperfecta quam considerat in rebus temporalibus non est vera sufficientia sed tamen similitudinaria. sufficientia autem perfecta includit omnia alia quattuor: et singulorum aliorum quattuor perfecte alia includit: et ideo illud quod est unum perfectum dat omnia: sed illud quod dat omnia facit vere perfectum. ergo dicitur. B. illud quod potest veraciter unum conferre illud cognosco esse beatitudinem. Item assentior est verbum deponetale: et ideo significat cum verbo neutrali quod est assentio. ¶ Quia igitur agnovisti quod vera. hunc ostendit philosophia in quo

¶ Habes igitur inquit et formas false felicitatis: et causas despecte nunc in adversum mentis intuitum. ibi eis veram quam promissimus statim videbis. Boetius. At qui hec inquit vel ceco perspicua est eamque tu paulo ante monstrasti: dum false causas aperire conabar. Nam nisi fallor ea vera est et perfecta felicitas que sufficienter poterit reuerendum celebrem letumque perficiat. Atque ut me iterum advertisse cognoscas: quod unum horum quoniam idem cuncta sunt veraciter prestare potest: hanc esse plenam beatitudinem sine ambiguitate cognosco. P. O te alumne hac opinione felicem censeo: siquidem hoc inquit abieceris. Boetius. Quidnam inquit? P. Esse ne aliquid in his mortalibus caducisque rebus putas quod huiusmodi statum possit afferre? B. Adhuc inquit puto atque a te nihil ut amplius desideretur ostensum est. P. Nec igitur vel imagines veri boni vel imperfecta quedam dare bona mortalibus videntur: verum autem atque perfectum bonum conferre non possunt. Boetius. Assentior inquit. Philosophia. ¶ Quonia igitur agnovisti quod vera illa sit: que autem beatitudinem mentiatur:

proos R3 lectura glas

1197

Metrum nonum.

vera felicitas sit constituta. et primo tangit ordinem huius partis ad precedentia: et docet diuinum auxilium esse implorandum: ut cognoscatur in quo sit vera beatitudo. secundo inuocat diuinum auxilium. tertio intedit intetum in quo sit vera beatitudo. secunda ibi. *O* qui perpetua. tertia ibi. *Quis* igitur. Primo dicit phia. *O* boe. quoniam agnouisti que sit illa vera beatitudo et agnouisti que mentiatur beatitudinem. nunc super est ut agnoscas unde hanc veram beatitudinem petere possis. et dicit boetius. illud iadudum a te uehementer expecto. et dicit phia. *E*u diuinum presidium. i. auxilium in minimis rebus debeat implorari uti per sicut placet Platoni nostro in thimeo quid nunc censes faciendum super. in tazy arduo negotio ut mereamur reperire sedem illi summi boni. Respondeo Boe. Inuocandum super. esse deo patre omnium rerum. scilicet deum sine quo nullum exordium rite fundatur: quod approbat phia dicens. recte tu inquit censes: et simul sine interuallo phia ita modulata est. i. propositio fuit inuocatione dei metrica modulatoe.

nunc superest ut unde veram hanc petere possis agnoscas. Boe. *I*d quidem in quod iadudum uehementer expecto. Philosophia. Sed cum uti in thimeo Platoni igitur nostro placet: in minimis quoque rebus diuinum presidium debeat implorari: quid nunc faciendum censes ut illius summi boni sedem reperire mereamur. *B.* Inuocandum inquam rerum omnium patrem quo pretermisso nullum rite fundatur exordium. *P.* Recte inquit ac simul ita modulata est

Metrum nonum libri tertij.

*U*ti perpetua mundum ratione gubernas. Terrarum ceterosq; sator qui tempus ab euo Ire iubes: stabilisq;

etiam de sursum est descendens a pre lumine ut dicit alia scriptura. Et d. beat. Aug. Meino tam eruditus: nemo tam doctus qui supra illustratione non indigeat. et beat. Gregor. Nisi intus. sit qui doceat. in uanum lingua doctoris laborat: ideo phia volens ostendere in quo sit vera beatitudo: inuocat diuinum auxilium: quo pretermisso nullum rite fundatur exordium.

Metrum nonum libri tertij.

*U*ti perpetua mundum ratione gubernas. *I*stud est metrum nouum huius tertij quod dicitur heroicis ab inuictore: quia homerus ipsum adinuenit. et dicitur heroicis a materia: quia gesta eorum. i. virorum illustrium hoc metro describantur. et dicitur dactylicum a pede predominante: exa metrum a numero pedum: quia constat ex sex pedibus. in quo metro phia inuocat diuinum auxilium ad ostendendum in quo sit vera beatitudo et quomodo ad ipsam pueniatur. Primo ergo phia captando benivolentiam dei ipsum multipliciter commendat. secundo petitionem suam exprimit: ibi. da pater. *L*itrea primum sciendum quod tria requiruntur ad petitionem. Primo requiritur potentia exaudiendi. Secundo voluntas. Tertio scientia. de primis duobus dicitur in quarto huius prosa secunda. Duo sunt in quibus omnibus humanorum actuum effectus constat: voluntas et potestas: quorum si alterum desit: nihil est quod explicari queat. De scientia patet: quia sine ea nihil rationabiliter geritur. volens ergo philosophia ostendere quod deus possit vel sciat ex

Liber tertius.

audire suā peccatōem: oñdit ipm esse potētem ex mūdi gubernatōe: et ex celi et terre creatōe ex tps pductōe. Scōdo oñdit ipz volētē siue beniuolū ex sui bōitate et clemētia qua pduxit cūcta. Tertio oñdit ipm eē sapiētē ex quozūdam affectuū spāciū, pductione. scōda ibi. Quem nō extreme. tertia ibi. Tu nūeris. Primo dicit. O pater q gubernas mūdus perpe- tua rōe. i. ppetua puidētia tua. qui es sator. i. creator terrarum et celi qui iubes tps ire. i. p/ cedere ab euo. i. a ppetua tua du/ ratōe: tu manēs stabilis. i. immu- tabilis: das. i. facis cūcta mo/ ueri. ¶ Motādum q tota ista lit- tera. O q perpetua: vsq; ad illāp- tē. da pater debet legi suspēsiue. et pōt O b teneri uocatiue: admira- tiue: vel depectiue. ¶ Motādum q gubernare ē res indebituz sui finē ordinare qd spectat ad diui- nā bonitatē. regit autē pma cā om- nes res preter hoc q cōmiscetur cum eis: et influēdo super eas virtutē vite et bonitatis sūm auctore in libro de causis. ¶ Motādum q mūdus sūm Aristō. i. li. de celo et mūdo est cōsti- tutio ex celo et terra et naturis q in eis sunt: quē mūdum deus gubernat ppetua rōne. i. sua puidētia ppetua q nō ē trāsitoria sicut prouidētia hūana: s; permanet duratiōe ifinita. ¶ Motādum q sicut aliquis dicit sator q semina plātarū et arborū pūcit: sic deus dicit sator i q/ tū: celū et terrā creauit et pduxit. p celum aut et terras etiā itelligūtur elemēta q sunt in me- dio. Dicit aut terrarū ponēdo nūerū plēm pro singulari per antithesim. ¶ Motādum q tps est duratio successiua: cū sit nūerus motus. i. mensura motus sūm prius et posterius ex quarto phisicorū: que duratio pcedit ab euo. Ubi notādum q euum est duratio perma- nēs tota simul: nullam habens successionem vel mutabilitatem ānexaz: et est idem q eter- nitas q est ppria duratio dei sūm quam deus est cā tps. sicut em̄ deus per suuz esse ē cau- sa cuiuslibet esse: et per suam bonitatem est causa cuiuslibet boni: ita per suam durationem est causa cuiuslibet duratiōis: ¶ Motādū q deus ē stabilis. i. immutabilis: quia nulla specie motus mouetur: nō generatōe et corruptione cum sit ingenerabilis et incorruptibilis: nec augmentatione et dūminutione cum non sit quantus. non alternatione nec loci mutatione cum sit impartibilis. et pbat Aristō. octauo phisicorum. ex ordine mouētium et mobilium necesse ē deuenire ad aliquod primū oīno imobile et per se et p accidēs. ¶ Motādū q oīa primo sunt mutabilia vel sūm esse vel sūm operationem. Si sūm esse hoc est dupliciter: vel sūm esse substantiale sicut entia generabilia et corruptibilia: vel sūm esse accidentale sicut corpora celestia que s; non mutētur generatione et corruptione: tamē mutantur sūm esse locale. Si autem est mutatio sūm operationem: sic intelligētē sunt mutabiles: quia in ip- sis est successio intellectuū. licet ergo non mutātur quo ad esse: tñ quo ad operatiōes. Aliter exponitur. Stabilisq; manēs das cūcta moueri: vel omibus speciebus motuuz: vel aliquibus speciebus motus accipiēdo motum stricte vel large. Aliter exponit. Sta- bilisq; manēs das cūcta moueri: nō q omia moueant: s; quicquid mouet te dāte mouet. et sile gen? locutiōis hētur Jo. i. Illuīat oēs hoīes ueniētē i hūc mūdū: nō q oēs sūt illuīen- tur: s; oēs q illumināt a deo illuīant. ¶ Quēno externe. Dic phia oñdit deū eē beniuolū ex bonitate clemētē: q oīa pduxit. et di. Quē. s. deū externe. i. extrinsece cāe nō pepulerūt. i. nō coegerūt: fingere. i. cōponere: op? . i. creaturā fluitātis materiē q fluit de esse ad non es- se: et econuerso de non esse ad esse forme: verum: pro sed insita. i. intrinseca forma: summi

Metrum nonum

boni id ē summe tue bonitatis. s. pepulit te fugere opus fluitatis materie. **D** pater tu du/
cis. i. productis cūcta ab exēplo superno. i. ab exemplari ppetuo: tu ipse pulcerim? ab om/
ni deformitate elongat? gerēs mēte. i. memoria plenū mūdū seu pulcrū mūdū. s. architi/
pū: et formās. i. producēs ipm mūdū sensibilem simili imagine sicut p̄fuit i mēte tua: et
tu iubeas mūdū p̄fectū. i. p̄fecte productū: absolūere. i. absconditum tenere sine defectu

*Per hunc in mente sicut
figura sensibilibus et intellectibus
p̄ducens ipm mūdū*
similicq; imagine formans. **P**erfectas
iubeas p̄fectū absolūere p̄tes. **T**u
numeris elemēta ligas vt frigida flāmi/
nis. **A**rīda cōueniāt liq̄dis ne purior
ignis **L**uolz. at mersas deducat pōde

alicui? perfectas p̄tes. i. elemēta
que spectat ad integritatez mūdū
Mot. adū q̄ omne qd̄ necessita
tur a causa extrinseca necessitatur
ab efficiēte vel a fine: qz nō sunt
plures cause extrinsece. **E**fficiēs
autē necessitat dupliciter: vel vīo
lētiā inferēdo: vel p̄iciens lapī
dem sursum: v̄l aliquid cōferēdo

quo naturaliter moueat: sicut generās dās formā leuitatis mouet ignē sursum de necessi
tate nature. deus autē nō necessitatur ab efficiente p̄rio mō. s. necessitate violētie: cū nihil sit
potēt? eo. nec necessitat e secūdo modo: cū nihil ab alio recipiat. nec etiā necessitat neces/
sitate finis: qz nō necessitatur ab alio tāq̄ a fine cōpat ad ipm sicut imp̄fectū ad p̄fectum
eo q̄ finis est bonū et p̄fectio illius qd̄ ē ad finē. deus autē a nullo extrinseco p̄ficiat. **M**otā
dum q̄ sola bonitas diuina coegit ipm ad p̄ducēdum opus fluitatis materie: nō autē coe
git ipm necessitādo s; libere mouēdo. **M**o. q̄ inuidia facit q̄ aliq̄s bonū alteri non cō/
municat: qz inuidia ē tristitia de bono alterius. et qz talis inuidia i deo nō ē iō summā bōita
tē p̄ creatorē alijs cōmunicat. **A**n dicit Plato i thimeo. ab optimo inuidia longe relegata
est: et per cōsequēs sibi dissimilis. put naturaliter cuiusq; capax b̄titudinis eē poterat effi
ciēs voluerit. **M**o. q̄ sicut in agētib? p̄ naturā forma rei siēde p̄existit s̄m esse reale: sic i
agētibus s̄m intellectū forma rei p̄ducēde p̄existit s̄m esse intellectuale. sicut artifex vo
lēs p̄ducere domū opz formā dom? p̄rio in mēte. p̄existere tāq̄ exēplar ad cui? imitatōez
facit domum in materia. cui igitur deus sit agēs p̄ intellectū p̄ducēs mūdū: ipse p̄babit
i mēte sua exēplar mūdū et oīz p̄tū ei? ad cui? imitationē p̄ducit mūdū/extra sup. q̄ mūdū i
mēte diuina p̄existēs d̄r architi? : ab arcos qd̄ ē p̄iceps et tipos similitudo: cui? imago
dicitur esse mundus sensibilis. **T**u numeris elemēta ligas. **M**o. p̄bia cōmendat deus ex
parte sapientie quo ad specialē effectū productionē. **E**t p̄mo ex productione elemento/
rum. **S**ecūdo ex productione aie mundi. **T**ertio ex p̄ductione nostrarū aiarū. **S**ecunda
ibi. **T**u triplicis. **T**ertia ibi. **T**u cās. et dicit. **D** pater tu ligas elemēta numeris. i. propo/
tionibus numerabilibus: vt elemēta frigida cōueniant. i. concordant. flāmis. i. hūmi/
dis elemētis: vt arīda. i. sicca elemēta cōueniant liquidis. i. hūdis elemētis: ne ignis
purior inter elemēta euolet. exeat sperā suam magis ascendēdo: et ne pōdēra. i. grauitates
deducat. i. magis deorsum ducat: terras mersas. i. depressas. **M**otandū q̄ elemēta ha
bent p̄portionē numeralē inter se. sicut enim duo numeri quadrati cōueniūt i vno medio
p̄portionali: sic duo elemēta cōtraria in duab? qualitibus cōueniūt i vno elemēto me/
dio p̄portionali vtriq;. **V**erbi gratia. **N**ūerus quadrat? ē qui cōstat ex ductu sui ipsius i
seipsum dicēdo bis duo. ter tria bis duo i q̄ternariū: et ter tria i nouenariū: et accipere vnū
numeri mediū p̄portionalē. s. senariū: q̄ scdm eandē p̄portionalē excedit q̄ttuor i qua
excedit a nouē sicut enī nouē cōtinēt sex et mediā ptē sex: ita sex cōtinēt quattuor et mediā
partem: quattuor: sic similiter est in elemētis. **M**ā ignis et aqua i duabus qlitatib? d̄riā
tur. **I**gnis enī est calidus et siccus: aqua frigida et hūida: et q̄ colligantur vno medio sup.

Liber tertius.

aere qui cōuenit cū igne i caliditate et cū aqua in hūiditate. similiter est de aere et terra re-
spectu aque. Sdm hanc sniam lra sic exponatur. Tu ligas elemēta nūeris. i. pportioni-
bus nūerabilibus: vt frigida. i. aque que frigide sunt: cōueniāt flāmis. i. ignibus q̄ calidi
sunt p vnū elemētū mediū qd̄ est aer: et arida. i. terre q̄ aride sunt cōueniūt liquidis. i. pti-
bus aeris q̄ hūide sunt p elemētū mediū quod ē aqua. Tu triplicis mediā nature cuncta
mouētē. *opationibz p̄ deū p̄ aiaz hūis*
Hic pb̄ia ostēdit sapien-
tiam ex aie mūdi pductiōe. Abi
sciēdū q̄ ista lra cōmuniter expo-
nitur ad intētionem Platonis i
thimeo. s̄z qz ista expositio ē dif-
ficillima et modice utilitatis: er-
go eā p̄mittā et ponā facitē ex-
positionē q̄ ē de mēte Aristo. Ad
cuius euidentia est notādū q̄ per
aiam mūdi h̄ intelligitur itelligē-
tia mouēs orbē q̄ p motū virtutes
suā influit inferioribus: et hec itel-
ligentia d̄z media iter deū et aiaz
hūanā. Sicut eim i dignitate et pfectōe excedit a deo: sic ip̄a excedit aiam n̄ram. ¶ Mo. q̄
itelligentia huius mūdi d̄z eē triplicis nature ppter tres opatōes: q̄s h̄z sup. mouere orbē
itelligere deū: et itelligere seip̄as. ¶ Notādū q̄ orb̄es celestes dicūt cōsona mēbra itelli-
gētē: qz p ip̄os tāq̄ p organa et instrumēta itelligentia influit inferioribus. Et enī itelligentia
p̄ma intētōe moueat ppter se: tñ scōda itētōe mouet ppter inferiora. Id̄is p̄missis lra plana
erit. vñ dicit sic. Tu de aiaz sup. mūdi q̄ ē itelligētia mediā sup. iter deū et aiaz hūanā: tri-
plicis nature. i. triplicis opatōis mouētē cūcta sup. inferiora p̄ inflexū: illā tu cōnectēs resol-
uis. i. distiguīs eā p cōsona mēbra. i. p cōueniētes orb̄es: q̄ aia cū secta. i. diuisa q̄tū ad opa-
tiōes: glomerauit. i. ipressit motū i duos orb̄es supple i orbē p̄mi mobilis: et i orbē plane-
tarū: ip̄a a reditura. i. reflexa: meat. i. procedit i semetip̄as sup. itelligēdo q̄ est vna opatio: et
ip̄a circuit mētes p̄fundā. i. mētē diuinā deū itelligēdo: q̄ ē alia opatio: et ip̄a ouertit. i. mo-
uet celū: sili imagine. i. intellectōe qd̄ ē tertia opatio ei. ¶ Adhuc nota. Et corpora cele-
sta sint diuersa: tñ rōne vnitatis ord̄is p̄nt dici vnū corp̄. Similit̄ itelligētē h̄z sint diuer-
se: tñ p̄nt dici vna itelligentia ppter vnitatē ord̄inis in opatione mouēdi: ergo dicit in
singulari aiam et nō aiaz. ¶ Tu causis aiaz paribus vitalibz miores. Hic pb̄ia commen-
dat sapiētā dei ex aiaz n̄raz creatōe di. O pater tu puebis. i. pducis aiaz hoim et mi-
nores vitas. i. aiaz brutoz et plātarū paribus causis: q̄b̄ aiam mūdi pducisti. i. tu aptās
sublimes. i. aiaz rōnales hoim: leuib̄ curribus. i. celestib̄ stellis: tu seris eas in celū et ter-
rā. i. in corpa terrena: q̄s aiaz cōuersas: reduci igne. i. charitate reducētē: facis reuerti ad te
benigna lege. i. ord̄inatione tua. ¶ Mo. q̄ aie bestiarū et plantarū dicunt̄ mioris vite respec-
ctu aie hois: eo q̄ nō h̄nt tot nec ita pfectas opatōes vite sicut aie hois. ¶ Mo. q̄ p leues
currus s̄m itentōez platonicoz itelligit stellas cōpares currib̄. Dixerūt enī platonici q̄
deus oēs aiaz simul creauit et seiauit eas i celo delegendo eas stellis cōparib̄ a q̄b̄ post
ea dilabāt in corpa. s̄z h̄ opinio nō valz. s̄ q̄ oēs aie simul sint create: imo oī die de nouo
creāt: q̄b̄ creatis corpb̄ infundunt. Dicūt aut̄ aie fieri in celū ppter virtutē celestē: ex qua
vntio aie ad corp̄ cōtrahit suaz periodū. s̄z aia a deo pducit̄ in corpore: tñ vntio ex pte dis-
positionū corpalū depēdet a virtute celestī: nō dicit eas serri in celū et in terrā: qz aie nō coa-
ptāt corpb̄ nisi mediante virtute celestī. vñ. ij. pb̄isi. homo enim homines generat et sol.

Prosa decima.

¶ Nota q̄ deus aīas creatas aptat leuib⁹ currib⁹. i. stellis cōparib⁹. q̄ sic pōt intelli-
gi: q̄ anima creata comparitatem ⁊ similitudinē habet cū stella. Sicut em̄ stella ē nobili-
or pars sui orbis ⁊ est perpetua: sic aīa rationalis perpetua existēs est nobilior pars hoīs
vel sic pōt intelligi q̄ deus aīas creatas aptat leuib⁹ currib⁹. i. rationi ⁊ intellectui que
dicatur currus anime: qui ducūt boīem in cognitionē rerū: quas aīas serit in celum ⁊ ter-
ram: q̄ aīa ratiōe ⁊ intellectu h̄
cognitionez celestium ⁊ terrestriū

¶ Nota q̄ per ignē reducē intel-
ligit ardorē: caritatis q̄ boīem
auersum a deo vicijs fecit ip̄s re-
dire virtutibus. nisi em̄ homo de-
um amet ip̄m nō querit: nisi que-
rat nō inueniet: nisi inueniat ad
ip̄m non reuertetur. **¶** Da pater
angustas. Postq̄ p̄bia captauit
beniuolētiam dei ip̄m multipli-
citer cōmēdādo. Hic exprimit su-
as petitionē di. **¶** O pater tu q̄ fa-
cis oīa p̄dicta. da. i. concede mē-
ti humane: conscendere āgustā
sedem. i. nobiliē sedē summi boni
da lustrare inuestigādo inuenire
fontē boni. i. deū qui ē fons om-
nis boni: da luce reperta id ē co-
gnitione p̄habita in te defigere
sc̄z per amorem: cōspiciuos visus. i. claros intuit⁹: animi. i. rationis ⁊ intellectus. **¶** O pater
tu disijce id ē disperge: nebulas. i. obscuritates: ⁊ pōdera. i. grauitates: terrene molis. i. dile-
ctōis terrene: atq̄ mica. i. resplēde tuo splēdore. tu nāq̄ es serenū quo sup. omnia illustran-
tur. Tu es trāquila requies pijs sup. mentibus: te cernere. i. videre est finis supple omniū.
Tu idem existens es principium: quia origo omnium rerum. Tu es vector q̄ uebis nos
per gratiam quo peruenire nō possumus p̄ naturam. Tu es dux ducēs ab errore ignorā-
tie ad veritatem sapientie. Tu es semita cum sis via ⁊ veritas: ⁊ per te ad te ip̄m puenitur
Tu es terminus vltra quē nihil creditur: cū sis summū ⁊ p̄fectū bonum. **¶** Nota q̄ sedes
summi boni d̄r angusta. i. subtilis: q̄ vix magno labore ad ip̄am peruenitur. vel d̄r angu-
sta. i. nobilis: q̄ nihil sibi cōparari pōt. Item deum vocat fontem summi boni. sicut em̄ ri-
uuli habēt existere ⁊ fluere a fonte ⁊ ipse a nullo: sic a deo omne bonū h̄z esse: ip̄e autem a
nullo. **¶** Nota ad hoc q̄ sedes summi boni conscēdatur: op̄s q̄ inuestigetur. ⁊ q̄ nō suffi-
cit inuestigare si non inueniatur: nec inuenire si nō diligatur: ideo p̄bia petit per amorem
defigi visum animi. sc̄z rationem ⁊ intellectum in summum bonum. **¶** Nota q̄ quia intel-
lectus ⁊ ratio impediuntur ⁊ obscurantur per affectionem ⁊ desiderium terrenorum: quia
corpus quod corūptur aggrauatur anima quādo corpori est subiecta: iō p̄bia petit fu-
gari nebulas terrene molis. ⁊ quia nō sufficit fuga tenebrarum: nisi adsit lux illuminans
ideo petit illuminationē dicēs. Atq̄ tuo splēdore mica. Itē disijctio. i. disijgo v̄l remoueo
⁊ d̄r a dis p̄positione inseparabili: ⁊ a verbo ico icis.

¶ Pro decima libri tertij.
Gloriam igitur que sit imperfe-
cti q̄ etiā perfecti boni forma vi-

¶ Pro decima libri tertij.
Gloriam igitur que sit imperfecti. Ista est decima prosa huius tertij in qua phislo-
lz liij

Liber tertius.

pbia ostēdit vbi vera beatitudo sit cōstituta. et primo cōtinuādo pbat beatitudinem perfe-
ctam esse in rerum natura. secūdo ostēdit in quo sit vera beatitudo: ibi. Quo vero. pmo dī.
Q Boe. qm̄ vidisti in pcedētibus q̄ sit forma imperfecti boni et q̄ sit forma perfecti boni:
nunc reor. i. opinor esse demōstrādum quodnam. i. vbi hec perfectio felicitatis. i. perfecta fe-
licitas sit constituta: in quo supple inuestigando illud arbitror primum esse inquirendum.
An aliquod bmoī bonum perfe-
ctum quale pauloate. s. octava p-
sa diffinisti possit existere in rerū
natura: ne cassa. i. vana imago. i.
spēs cogitationis nos decipiat:
pter veritatem subiecte rei. i. exi-
stētis rei. Sed neq̄ negari quin
existat in rerū natura pfectū bo-
num et pfecta felicitas: et hoc bo-
num sit veluti fons oīm bonorū
et tūc pbat ip̄s eē tali rōe. In quo
cum q̄ genere eē reperire e ip̄fectus:
in eodez est reperire pfectū: sed
in genere rerū eē reperire imperfe-
ctum bonum et imperfectam feli-
citatē: vt patet ex precedentibus:
ergo in rerum natura erit dare p-
fectum bonū et pfectam felicitatē.
Māc rōem ptractat i lra et dī-
cit. Omne qd̄ d̄r eē imperfectus: il-
lud perhibetur imp̄fectum dimi-
nutiōe. i. ex defectu perfecti: quo
fit vt si in quolibet genere videat̄
eē quid. i. aliquid imperfectus: in
eo genere necesse sit aliquid eē p-
fectū. et cum p qz sublata. i. circū
scripta perfectiōe nec fingi pōt.
vnde illud extiterit. i. esse habeat
qd̄ p̄hibetur ip̄fectus. neq̄ em̄
natura cepit exordium a diminu-
tis et incōsummatis. i. ab imp̄fe-
ctis: sed natura pcedēs ab inte-
gris et absolutis. i. p̄fectis: dilabi-
tur in hec extrema. i. inferiora: atq̄ effeta. i. infructuosa. ex hoc ergo accipitur maior rōnis
in quocūq̄ reperitur aliqd̄ imp̄fectū: in eodē reperit̄ p̄fectū. Tūc subiungit minorē dicēs
vti p sicut pauloante mōstrauimus q̄ est fragilis boni et imp̄fecta felicitas: et ponit cōclu-
sionem dicēs: ergo dubitari nō potest aliquā solidā: qz p et perfectam felicitatem: qd̄ cōce-
dens. Boe. dicit firmissime et verissime conclusum est. ¶ Notādum q̄ i t̄p̄alibus et sensua-
libus nō potest esse summū et p̄fectum bonū: et quia multi sunt qui non putant esse alia
bona preter sensualia: ideo ne aliq̄s p̄ntet esse nullū p̄fectū bonū i rerū natura et pbia
primo anteq̄ oñdat vbi sit situm p̄fectum bonum pbat ipsum esse. ¶ Notandum q̄ res

disti: nūc demōstrādum reor quoniam
hec felicitas perfectio cōstituta sit. In
quo illud primum arbitror inquirendum.
An aliquod huiusmodi bonum: quale
pauloate diffinisti i rerū natura possit
existere: ne nos pter rei subiecte verita-
tem cassa cogitationis imago decipiat:
s; q̄ existat sicq̄ hoc veluti quidam oīm
fōs bonorū negari nequit. Omne eīz qd̄
imp̄fectū esse d̄r: id minutiōe p̄fecti ip̄er-
fectūq̄ esse p̄hibet. Quod fit vt si i quo
libet genere ip̄fectū qd̄ eē videat̄ i eo p̄-
fectū quoq̄ aliquid esse necesse sit. Et
em̄ perfectiōe sublata: vñ illd̄ quod im-
perfectum perhibetur extiterit: nec fin-
gi quidem potest. Neq̄ em̄ a diminutis
icōsummatilq̄z naturā rerum cepit ex-
ordium: sed ab integris absolutilq̄z pro-
cedēs i hec extrema atq̄ effeta dilabi-
tur. Quod si vti pauloate mōstrauim⁹
est quedam boni fragilis imperfecta fe-
licitas: esse aliquam solidam perfectā
qz nō potest dubitari. Boeti. Firmissi

pp@no
q7

in d̄m̄y m̄tione

Prosa decima.

subiecta est de qua habetur sermo et cognitio: sed dum cogitamus de re que non est: tunc est cogitatio cassa preter veritatem subiecte rei decipiens nos. ne autem talis cognitio videatur esse summi boni: ideo primo probat ipsum in rerum esse natura. Nota quod imperfectum non potest esse principium rerum: quia perfectum prius est imperfecto: principio autem non est aliquid prius: ex quo sequitur quod ubi est imperfectum: ibi est repere perfectum. Notandum quod est deuenire ad ali-

me inquam verissimeque conclusum est.

Probia. **Q**uo vero inquit habitet: ita considera deum rerum omnium principem bonum esse: communis humanorum conceptio probat aiorum. Nam cum nihil deo melius excogitari queat: id quo melius nihil est bonum esse quis dubitat. Ita vero bonum esse deum ratio demonstrat: ut perfectum quoque in eo bonum esse conuincat. Nam nisi tale sit: rerum omnium principium esse non poterit. Erit enim eo prestantius aliquid perfectum possidens bonum: quod hoc prius atque an-

quod perfectum a quo natura incipiens progreditur ad posteriora imperfecta: cuiusmodi sunt hec inferiora que dicuntur extrema et effeta sunt ultima causatorum non causa alijs inferioribus. Quo vero inquit. Hic probia ostendit in quo perfectum bonum siue vera felicitas sit sita. Secundo concludit quoddam correlatum. Tertio mouet dubitationem. scilicet ibi.

Sup hec. tertia ibi. Atque hoc quod primo dicit vel ostendit perfectam felicitatem esse in deo constitutam. Secundo ostendit per quez modum sit in deo: ibi. sed queso. Prius positum notat. Secundo ex ea probat intentum ibi. Ita vero. Prius dicit. Jam probatum est quod est dare perfectum bonum: quo vero. id est in quo: hitet. id est latet: illud perfectum bonum ita consi-

dera. Et tunc subiungit propositionem: Omnis conceptio communis humanorum animorum probat. id est concedit deum esse bonum: et principium omnium rerum. Et quod deus sit quoddam bonum. probat per hoc: quia deo nihil melius excogitare queat. id est potest. et quis dubitat illud esse bonum quo melius nihil est: quasi diceret nullius. Notandum quod deum esse principium omnium rerum omnes concludunt: sed quia peribago: ica duo posuerunt esse principia rerum: vnum bonum aliud malum: ne ergo aliquis occasione huius negaret deum esse bonum: ideo hoc probat eo quod nihil potest melius excogitari deo. vnde dicit beatus Augustinus in libro de doctrina christiana. Omnes latine lingue scientes: cum aure eorum sonus tetigerit quo profertur deus mouentur ad cogitandum excellentissimam quandam immortalem naturam. ita autem cogitatur deus ut aliquid quo nihil sit melius. Ita vero bonum esse deum ratio demonstrat et. Hic probat intentum quod beatitudo siue perfectum bonum sit situm in deo tali ratione. Perfectum bonum est vera beatitudo. Unde dicitur in littera. Ratio ista demonstrat deum esse bonum: ut cum vincat. id est infallibiliter conducat in eo esse perfectum bonum. nam nisi deus sit tale scilicet perfectum bonum: non poterit esse principium omnium rerum. si enim non sit perfectum bonum: erit aliquid prestantius deo possidens perfectum bonum. namque per quia omnia perfecta claruerunt id est manifesta sunt esse priora: minus integris. id est perfectis: quare ne ratio precedat in infinitum: confitendum est summum deum esse plenissimum summi et perfecti boni: et sic patet minor rationis: scilicet quod in deo est perfectum bonum. nunc probat maiorem dicens. Sed concessimus id est probauimus nona prosa perfectum bonum esse veram beatitudinem: igitur restat concludere quod necesse est veram beatitudinem sitam esse in summo deo. **L**ui Boetius consentiens dicit. accipio id est concedo inquit: nec est quod

Liber tertius.

ullo modo queat contradici. ¶ Notandum qd si deus nō esset perfectū bonum sed imper-
fectum: procederetur in infinitum: sic arguendo. Deus vel est perfectū bonū vel imperfectū
si perfectum habetur ppositū: si imperfectum: ergo erit aliquid prius eo: cū pfectū sit pri-
imperfecto. Illud ergo prius vel est pfectum bonū vel imperfectū. si perfectū illud erit de-
et habetur ppositū. Si imperfectū erit aliquid prius eo: cū perfectū sit prius imperfecto:
Iterum queritur de illo prior: ut
est perfectum bonum vel imper-
fectum: et sic procederetur in infinit-
tum vel dabitur deum esse perfe-
ctum bonum: et hoc innuit i litte-
ra cum dicit. Quare ne i infinitū
ratio procedat. ¶ Sed queso te
inquit. Hic pbia ostēdit per quē
modū vera beatitudo sit in deo:
quia non est in deo tanq̄ aliqd
distinctum ab ipso sicut accidēs
a subiecto: sed est idem cum ipso:
quod probat quattuor ratioib?
scōa ibi. postremo. tertia ibi. om-
nino em̄ quarta ibi. respice inqt
Primo premitit intentum suū
cum quadam diuisione: cur? mē-
bra improbat dicens. ¶ Boe. q̄
so te vide qd id sancte id ē firmiter
et inuolabiliter pbes qd dixim?
summum deum esse plenissimū
summi boni. et dicit Boe. Quo-
nāmodo supple hoc probat: tūc
ponit philosophia diuisionē di-
cens: Presumas id est putas
ne hunc patrem omnium rez ac-
cepisse extrinsecus illud summū
bonum quo perhibetur esse ple-
nus vel presumas ita naturaliter
habere a se illud bonum: q̄si co-
gites diuersam esse substantiam
dei habentis: q̄ pro et beatitudi-
nis habite. et tunc improbat mem-
bra. Primo qd deus non accepit
summum bonū ab extrinsecō di-
cens. Nam si putes bonū quod
in deo est extrinsecus acceptum
tunc tu possis id est potes estimare esse prestantius id est melius illud bonum quod de-
derit: eo quod accepit scilicet deo. quod est falsum: quia confitemur hunc procellen-
tissimum omnium rerum. Tunc probat qd perfectum bonum in deo non est i ipso
naturaliter tanquam differens a substantia sua dicens. Quod si natura id est per na-

predens ipse
tiquius esse videatur. ¶ Oia namq; per-
fecta min^{us} integris priora esse claruerūt.
Quare ne i infinitum rō pcedat: cōfite-
dum est summū deū: summi perfectiq;
boni eē plenissimū. S; perfectū bonum
verā esse beatitudinē cōstituim^{us}. ¶ Quare
igit beatitudinē in summo deo sitam eē
necesse est. Boe. Accipio inq; nec est qd
cōtradici ullo modo queat. ¶ Philoso.
¶ Sed queso inquit te vide qd id sancte
atq; inuolabiliter probes qd boni sum-
mi summum deum diximus esse plenissi-
mum. ¶ B. Quonam inquit modo. ¶ Phi.
Ne hūc rerum omnium patrem illud sum-
mum bonum quo plenius esse perbi-
betur vel extrinsecus accepisse vel ita
naturaliter habere presumas: quasi ha-
bentis dei habiteq; beatitudinis diuer-
sam cogites esse substantiam. Nam si
extrinsecus acceptum putes prestantius
id quod dederit: eo quod accepit existi-
mare possis: sed hūc eē rerū omnium pcel-
lentissimū dignissime cōfitemur. Quod
si natura quidē inest: sed rōe diuersum:
cū de rerum p̄cipe loquamur deo fin-
gat qui pōt q̄s bec diuersa cōiunxerit?
*f. duo v. p. deum
et summum bonum*

Prosa decima.

turā inest deo summū bonū: s; ē diuersus ab ipso rōe q̄ditatiua: fingat qui potest q̄ & hac diuersa coniunxerit. s. deum & summum bonū. q. d. nō ē dare aliquē priorem ista diuersa coniungentem. Notādū q̄ ratio quā p̄bia p̄tēdit est ista. Summum bonum quod est in deo vel est acceptum ab extrinseco vel inest sibi naturaliter. si ab extrinseco aliquid erit p̄stanti? & nobilius deo: qz dans summū bonū p̄stanti? ē recipiente ipsum. si autē inest deo

fnate
Postremo quod a qualibet re diuersus est: id nō est illud a quo intelligitur esse diuersum. Quare quod a summo bono diuersum ē sui natura: id summū bonum nō est: quod nephas est de deo cogitare quo nihil constat esse p̄stantius. **D**ino enim nullius rei natura suo p̄cipio melior poterit existere quare quod omnium p̄cipium sit: id etiaz sui substantia summū esse bonū verissima ratione cōcluserim. Boeti? Rectissime inq̄. Philosophia. Sed summum bonū beatitudinem esse cōcessum est. Boe. Ita est inq̄. Philosophia. Igitur inquit deū esse ipsaz beatitudines necessesse est cōfiteri. Boe. Nec inq̄ p̄positis prioribus refragari queo. Et ab illis hoc illatū cōsequens esse perspicio.

positus & nō essentia simplicis qd̄ ē falsum. Item qd̄ est in deo diuersus ab ipso v̄l ē accidēs vel pars eius. nō accidēs: qz de? nō est subiectum alicuius accidētis. si est pars eius: cum ps p̄cedat totum: aliquid erit prius deo: quod est falsum. **D**ino enī nulli? rei natura. Dic p̄bia ponit tertiam rōem q̄ talis est. Illud quod est principium oim formaliter est summū bonum: qz summum bonum non potest esse principium: sed deus est principium omnium: ergo formaliter est summum bonum. summum autē bonū est b̄tudo: ergo deus formaliter est summa b̄tudo. **A**n dicit in l̄ra. **D**ino. i. ḡnaliter nullius rei natura poterit existere. i. esse melior suo p̄cipio: quare quod oim sit principium sicut deus illd̄ etiā cōcluseri verissima rōe summū eē bonū sui substantia. i. per sui substantiam: cui assentiens. **B. d.** rectissime inq̄ conclusum est: sed summū bonum est b̄tudinē concessum est. Dicit Boe. ita est inq̄. **C**ōcludit ergo p̄bia. igitur necesse est deum cōfiteri ipsam beatitudinem. **d. Boe.** nec queo refragari. i. resistere priorib? p̄positis. i. p̄missis: et ego perspicio hoc illatū esse p̄ns ab illis. i. ad illa. **M**o. q̄ p̄cipiū oim rez oportet eē summū bonū substācialiter: q̄ si aliqd̄ aliō a p̄cipio esset summū bonū substācialiter sicut aliqd̄ p̄cipiatū: seq̄tur q̄ p̄cipiatū sit nobilius suo p̄cipio. nā bonū substācialiter nobili? ē bo

naturaliter v̄l tāq̄ idē sibi v̄l tāq̄ diuersum ab ipso. si tanq̄ idē sibi habetur p̄positū. si tanq̄ diuersum ab ipso: erit aliqd̄ prius qd̄ ista diuersa cōiunxerit. talia autē fingere ē difficile. **P**ostremo qd̄ a q̄libet. **D**ic p̄bia ponit secundā rōnem: q̄ summū bonum in deo nō differt ab ipso. & est rō talis. Illud qd̄ ē diuersum ab alio nō ē illud a quo est diuersus: si q̄ summū bonū esset diuersus: a deo: de? nō esset summū bonū qd̄ nephas est dicere. v̄n di. i. l̄ra. **P**ostremo illud qd̄ est diuersum a q̄libet re: illud nō ē illd̄ a quo videtur esse diuersum: quare qd̄ sui natura diuersū ē a summo bono: illud nō est summū bonū. si igit summū bonū ita sit in deo q̄ fm naturam est diuersum ab eo: sequitur q̄ de? nō sit summū bonū: quo nephas est cogitare de deo quo nihil constat esse p̄stantius. **M**o. si aliquid esset in deo diuersum ab ipso deus esset com

Libertus tertius.

no accidentaliter. Itē si principium nō est bonū substāliter sed accidentaliter: cum oē quod est tale p accidens reducatur ad aliquid tale p se tūc principium reduceretur ad aliquid r p cōsequēs nō esset principium. ¶ Respice inq̄t an hic. Hic ponit quartā rationē q̄ beatitudo in deo non differt ab ip̄o: si beatitudo differt a deo: cum vtrūq̄ tam deus q̄ beatitudo sit summū bonū: essent duo summa bona quoz vnum nō esset alterum: r cum vnū desit alterū: neutrum erit perfectū r summū bonū: qz pfectū ē cui nihil deest: ergo necesse est beatitudinem esse idē cū deo. vñ dī. in lra. O Boe.

respice an hic qd̄ mō dicā: illud qd̄ probatū est firmū approbet̄ duo summa bona eē nō pnt que sint a se diuersa. ¶ Et enī liquet. i. manifestū ē q̄ bōa q̄ discrepant nō eē alterū sup. eoz bonoz qd̄ sit alterū: q̄re cū alterū deest alter utri id est. quare cū alterū alteri neutrum poterit esse perfectū: cū pfectū sit cui nihil deest. sed manifestū ē illud nō eē summū bonū qd̄ nō ē pfectū: igitur nullo modo: possunt esse diuersa: ea q̄ sunt summa bona. atq̄ p certe deus: r beatitudinē collegim⁹ eē summū bonū: q̄re necesse ē ip̄am naturā q̄ sit diuinitas. i. naturā dei eē summā beatitudinē. qd̄ Boe. approbans dicit. Nihil veri⁹ est ip̄a re: nec ratiocinatiōe ip̄a firmū: nec deo dignū cōcludi pōt. ¶ Motā dum ex q̄to thopicoz: qd̄ p sup abūdantiā d̄r vni soli cōuenit. cur igit̄ summū bonū dicat̄ p supabūdantiā: nō erūt duo summa bona.

Itē si essent duo summa bona vel essent eiusdē sp̄ei vel differrēt sp̄e. si eiusdē sp̄ei erūt eqliter pfecta: r vnū erit supflūū. si differūt sp̄e vnū erit pfectior altero: qz impossibile ē duas sp̄es eē eqliter pfectas: s̄ qd̄ ē imperfectius nō est summū bonū: ergo non sunt plura summa bona. ¶ Sup hec igit̄ inquit. Hic p̄bia cōcludit ex dictis quandā cōclusionē correlariam dī. Sup hec. s̄ p̄dicta ego tibi dabo correlarium. i. cōclusionē correlariam. sita. s̄. sicut geometre aliquid solent demonstratis suis ppositis inferre q̄ illata ip̄i vocant porismata id est apertiones. r tuuc ponit correlariū q̄ oīs beat⁹ est deus qd̄ sic infert: qz adeptiōne b̄titudinis fiūt hoīes b̄ti: b̄tudo h̄o ē ip̄a diuinitas vt pbatū est: manifestū ē hoīes beatos fieri adeptiōe diuinitatis: s̄ sicut adeptiōne iusticie fiūt hoīes iusti: r adeptiōne sapiētie fiunt sapientes: ita necesse ē adeptiōe diuinitatis eē b̄tōs siue deos. ¶ Igit̄ oīs beat⁹ ē deus: s̄ natura qd̄ vn⁹ deus ē r nō plēs: p̄ticipatiōe h̄o nihil prohibet plēs deos esse h̄ac cōclusionē amēdās. B. d. Et pulcrum inq̄ hoc. s̄. qd̄ modo cōclusisti atq̄ preciosum

Altera id qd̄ dicitur
P̄bia. ¶ Respice inquit an hic qd̄ idē firmius approbetur q̄ duo summa bona q̄ a se diuersa sint eē nō possunt. ¶ Et enī q̄ discrepāt bona nō esse alterū: qd̄ si alterū liquet: quare neutrum poterit eē perfectū: cū alterutri alterū deest: s̄ qd̄ pfectū nō sit: id summū nō eē manifestū est. Nullo mō igitur q̄ summa sunt bōa ea possunt esse diuersa. ¶ Atqui r b̄titudinē r deū summū bonū esse collegimus quare ip̄am necesse est summā eē b̄titudinē q̄ sit summa diuinitas. B. Nihil ip̄. nec re ip̄a verius: nec ratiocinatiōe firmū: nec deo dignius cōcludi potest: ¶ Sup hec igit̄ inquit veluti geometre solēt demonstratis ppositis aliquid inferre que porismata ip̄i vocant. Ita ego qd̄ tibi veluti correlarium dabo. Nam quoniam beatitudinis adeptiōne fiūt homines beati. Beatitudo vero est ip̄

y bonum

Prosa decima.

siue porissima siue correlariū: maior. i. magis vel ipm vocari. ¶ Notandum q̄ oīs beatus ē deus. hoc pbat ex lfa sic. Moies fuit bti adeptioe btitudinis: s; beatitudo ē diuinitas: ergo hoies fuit beati adeptioe diuinitatis. s; adeptioe diuinitatis aliquis efficit deus: ergo oīs btūs ē deus. vel pōt sic argui. Adeptioe diuinitatis aliq̄s efficit deus: adeptioe diuinitatis aliquis efficit btūs: cū diuinitas sit idē cū btitudine: ergo omis btūs ē deus. ¶ Mo. fm

sa diuinitas: diuinitatis adeptioe fieri beatos manifestū ē: s; vti iusticie adeptioe iusti sapie sapiētes fuit. Itā diuinitatem adeptos: deos fieri sibi rōe necesse ē. Oīs igit btūs deus: s; natura quidē vn̄: p̄cipatioe vero nihil prohibet esse q̄ plurimos. Boe. Et pulcrū iō hoc atq; preciosum siue porissima: siue correlariū vocari maior. ¶ Atqui hoc quoq; pulcrū nihil est qd̄ his annectēdū esse ratio periuadet. Boe. Quid inq; Philosophia. Cum multa inquit beatitudo continere videatur: vtrum ne hec omnia vnū veluti corpus beatitudinis quadam partiū varietate coniungant.

plures sint beati plures erūt dij. Respondet Boe. q̄ vnus est deus naturaliter et essentialiter: s; participatiue. s. participatione virtutis et immortalitatis possunt esse plures dij. An psal. Ego dixi dij estis: et filij excelsi omēs. Itē innuit pb̄s. xij. methaphi. vbi sic conclusi di. Nō valet pluritas p̄cipū: sic ergo vnus p̄iceps. s. fm naturā et essentiam. Ergo di. Sene: Vir speculatiuus ē q̄si deus i hūano corpore hospitat. Pro quo vltius notādū q̄ deus ē quadruplex. Aliq̄s est deus nūcipatiue vt ydolu. Alius vsurpatiue vt demones cultū dei sibi vsurpātes vt di. scriptura. Omnes dij gētū demonia. Tertio participatiue: vt hoies btitudinē p̄cipātes. quartus ē deus natura h̄s essentie eternitate imutabilitate et cōmunicabilitatem. primis tribus modis p̄nt bene eē plures dij: s; nō q̄rto mō. ¶ Ultimo nota deitatem siue diuinitatē p̄cipare nō ē nisi imortalitatē ipassibilitatē subtilitatē et agilitatem adipisci. Nam mortale additū nobis sepat nos a dijs vt di. Porpbirius ergo adeptioe imortalitatis erim? dij. ¶ Atq; hoc q̄ pulcrū nihil ē. Idic pb̄ia mouet circa p̄dicta quādam dubitationē. scdo soluit eā ibi. Cum discretioe. p̄mo di. Ex quo dicit hoc correlariū esse pulcrū: atq; p̄certe hoc qd̄ iā dicā nihil est pulcrū: qd̄ rō psuadet esse annectēdū his. s. supradictis. et di. Boe. quid est pulcrum illud? d. pb̄ia. Cum beatitudo videatur multa cōtinere: dubitatur vtrum hec oīa cōiungāt. i. cōstituāt veluti vnū corpus beatitudinis quā varietate p̄inet: an sit aliqd̄ eorum qd̄ cōpleat substantiā btitudinis ad qd̄ cetera referātur: tūc. B. petit hāc questionē magis elucidari. d. Vellem inq; vt patefaceres illud: qd̄. queris cōmemoratōe ipaz reruz supple explicando. et philosophia conde-

¶ Duguitiōem poris? poris ē subtile foramē in corpore per quod sudor emanat. Inde porissima. i. apertio vel illuminatio sensus. dicuntur etiaz porismata resgule quas geometre preponunt ad aliquid ondēdū: eo q̄ apiat et illuminēt mētes lectoris: et ipse allegat Boe. i. boeli. de hoc nomine. porissima. ¶ Notandum fm eūdem Duguiti. a corona venit coronarium quod ē premiū vitorie: vel p̄miū belli: vel certaminis. s. corona: vt aliqd̄ aliō. vt coronarium ē vnde aliq̄s meret honorem: vel adipiscitur coronā et etiam allegat Boe. in hoc loco de hoc noie coronariū: sed cōmunitē ipsum nominamus correlariū: et correlariū cōclusio sequēs ex p̄missis. ¶ Mo. aliquis diceret. Si oīs btūs est deus cur

deus
nūcipatiue
vsurpatiue
participatiue
et imutabilem

Liber tertius.

scēdēs. Boetius querit. Nōne cēsemus beatitudinem esse bonum? dicit Boe. Certe sum-
mum bonum cui philosophia licet. i. licitum ē addas hoc. s. summū oibus bis. nā beatitu-
est summa sufficiētia: eadem est summa potētia: et iudicatur esse summa reuerētia claritas et
voluptas. dicit Boe. quid igitur sup. estimas eē dicēdum. Respondit phi. Heccine. i. nun-
quid hec omnia. s. sufficiētia: potētia: q; pro et cetera sunt: veluti quedā membra beatitudis
an cūcta referuntur ad bonum:
veluti ad verticē. i. tan q̄ ad sum-
mam ratiōem appetēdi oīa alia.
Tūc Boe. fatetur se intelligere
questōez et p̄stolari eius solutōez
dicēs. Intelligo quid proponas
inuestigādū: sed desidero audire
q̄d cōstituas. i. diffinitas questio-
nem dissoluēdo. ¶ Motādum q̄
q̄stio quā philosophia mouet ē
ista. vtrum predicta quinq; .s. suf-
ficiētia: reuerētia: et cetera constitu-
ant beatitudinē sicut diuersa mē-
bra vnum corpus. vel vtrū om-
nia sint eadem et referantur ad ali-
quid vnum: scz ad bonū quod ra-
tio sit appetēdi oīa ista. ¶ Mo-
tādum qz in beatitudine est sum-
mum bonum: et i beatitudine est
sufficiētia: reuerētia: gloria et io-
cūditas: ideo querit an ista sint
in beatitudine tan q̄ diuersa: aut
ad vnum relata. s. ad bonū ratōe
cui appetitur. ¶ Nota ad pri-
mam partem questōis dz respō-
deri q̄ nō: qz membra vni corp⁹
constituentia debent esse inter se
diuersa: vt statim probabitur i lit-
tera sequēti: sed illa quinq; sunt
vnum vt probatum est: ergo non possunt esse partes beatitudinis constituentes ip-
sam sicut membra vnum corpus. etiam si sic sequeretur q̄ beatitudo seu deus non esset
omnino simplex quod est impossibile. ¶ Cuius rei discretionem. Hic philosophia sol-
uit questionem. Et primo ostendit q̄ ista quinq; non sunt partes et membra beatitudi-
nis. Secundo ostendit q̄ omnia referantur ad bonum: ibi. Ad bonum vero. Primo intē-
dit talem rationem. Ad membra constituentia aliquid vnum adinuicem debent esse diuer-
sa: sed ista omnia quinq; sunt idem: ergo non sunt membra et partes beatitudinis. An-
de dicit in littera: Cuius rei supple posite in questione sic accipe discretionem id est discre-
tam solutionem. Si hec omnia forent membra beatitudinis: tunc discreparent a se inui-
cem. Nec enim est natura partium vt diuersa componant vnum corpus. Atqui pro cer-
to hec omnia quinq; monstrata sunt idē esse supple in noua prosa. igitur minime sunt mē-
bra beatitudinis. sed si in eis soluetur ratio mēbr: omnia erūt vnum membrum: et tūc se-

habent oīa
referant

inuestigam
constituam

P. 114
ranta

An sit eorum aliquid / qd beatitudinis sub-
stantiam compleat: ad hoc vero cetera re-
feretur. Boe. Ellem inq id ipsarum re-
rum commemoratioe patefaceres. P.
Nōne inquit beatitudinem bonum esse
cēsemus? Boetius. Et summum quidē
inq; Phi. Addas inquit hoc omnibus
licet. Nam eadem sufficiētia summa ē
eadem summa potentia. Reuerentia
quoq; claritas et voluptas beatitudo
esse iudicatur. Boetius. Quid igitur?
Philosophia. Heccine omnia bona suf-
ficiētia: potentia: ceteraq; veluti que-
dam beatitudinis membra sunt: an ad
bonum veluti ad verticē cūcta referun-
tur? Boetius. Intelligo inq; quid inue-
stigandum proponas: sed quid consti-
tuas audire desidero. Phi. Cui rei
discretionem sic accipe. Si hec oīa bea-
titudinis membra forent / se quoq; in-

Respondit beatitudo

inq; Phi.

licet. Nam

eadem summa

potentia.

Reuerentia

quoq; claritas

et voluptas

beatitudo

esse iudicatur.

Boetius.

Quid igitur?

Philosophia.

Heccine omnia

bona suficiētia:

potentia: ceteraq;

veluti que-
dam beatitudinis
membra sunt:

an ad
bonum veluti
ad verticē cūcta
referuntur?

Boetius.

Intelligo inq;

quid inue-
stigandum
proponas: sed
quid constituas
audire desidero.

Phi.

Cui rei
discretionem
sic accipe.

Si hec oīa bea-
titudinis membra
forent / se quoq;
in-

inq; Phi.

licet. Nam

eadem summa

potentia.

Reuerentia

quoq; claritas

et voluptas

beatitudo

esse iudicatur.

Boetius.

Quid igitur?

Philosophia.

Heccine omnia

bona suficiētia:

potentia: ceteraq;

veluti que-
dam beatitudinis
membra sunt:

an ad
bonum veluti
ad verticē cūcta
referuntur?

Boetius.

Intelligo inq;

quid inue-
stigandum
proponas: sed
quid constituas
audire desidero.

Phi.

Cui rei
discretionem
sic accipe.

Si hec oīa bea-
titudinis membra
forent / se quoq;
in-

Prosa decima.

quitur beatitudinē cōponi ex vno membro quod est impossibile. et hoc est quod dicit alio
quin. i. si aliter dicatur qd nō sunt membra: s; vnū mēbrū: videbit̄ beatitudo eē cōiūcta ex
vno mēbro qd fieri neq̄t. et di. Boe. id quidem qd mō cōclusum ē nō ē dubiū sed illud qd
restat de veritate alterius partis q̄stionis expecto. ¶ Nota qd beatitudo est diuinitas vt
prius visus est. et qz diuinitas ē oīno simplex et indiuisibilis: ex nullo potest esse cōstituta.

vnus ab aliis differrent talis

uicem discrepant. Hec est enim prius
natura: vt vniū corpus diuersa com/
ponant. Boe. Atqui hec oīs idem esse
mōstrata sunt: p̄bia. *Quoniam* igitur
membra sunt alioquin ex vno mēbro b̄i/
tudo videbitur esse cōiūcta: quod fieri
nequit. B. Id quidē in quā dubium nō
ē: s; id qd restat expecto. ¶ Ad bo/
num vero cetera referri pala est. Idcir/
co enim sufficientia petitur: qm̄ bonus
esse iudicatur. idcirco potētia quoniam
id quoq; esse creditur bonū: idē de re/
uerētia claritudine iocūditate cōiecta
relz. *Quoniam* igitur expetendorum summa
atq; causa bonum est. Qd̄ eim̄ neq; re/
neq; similitudine vllū i se retinet bonum:
id expeti nullo modo potest. Contraq;
etiā q̄ natura bona non sunt: tamen si
esse videantur: quasi vera bona sunt ap/
petuntur. Quo fit vt summa causa atq;
causa expetendorum oīm bonitas esse iure
credatur. ¶ Eius vero causa quid ex

cū enim cōstituens sit prius cōsti/
tuto esset aliqd̄ prius deitate qd̄
absurdū ē ergo beatitudo nō po/
test eē constituta ex pluribus mē/
bris vel ex vno mēbro. ¶ Ad bo/
nū vero etc. Dic p̄bia ostendit qd̄
oīa referantur ad bonū tanq̄ ad
causam propter quam appetun/
tur. Secundo ex dictis deducit
quasdam conclusiones superius
probatas vt melius intelligatur
secunda ibi. Eū? No causa p̄io
dicit. Palā est cetera. s. quinq; su/
pradicta ad q̄ omnia appetēda
reducuntur ip̄a referri ad bonum.
idcirco enim petitur id ē appeti/
tur sufficientia: qz bonum esse iu/
dicatur. idcirco potētia creditur:
quia id etiam creditur esse bonū
idem licet coniectare id est iudica/
re de reuerētia claritudine id est
claritate et iocūditate: et sic vni/
uersaliter concludere qd̄ bonum
est summa id est perfectio et cau/
sa omnium expetendorum id est
desiderandorum: quod declarat
per signum dicens. Illud enim
quod neq; in re neq; in similitu/
dine id ē apparentia vlluz bonū
retinet in se: illud nullo modo
potest expeti id est desiderari. et
contrarium illa que non sunt bo/
na natura id est ex natura: ta/
men si videantur id est appareant esse quasi

si bona sunt appetuntur: quo fit vt bonitas
iure credatur esse summa atq; causa omnium expetendorum. Notandum qd̄ bonum est
causa oīm desiderandoz: qz deficiente ratione boni in aliquo siue sit bonum scdm̄ appa/
rentiam siue existentiam tollitur ratio appetibilis. posita vero ratione boni in aliquo siue
scdm̄ rem: siue scdm̄ apparentiā ex quo ipsum est appetibile: p̄pter quod dicit Aristot/
teles tertio de aīa. Adouet enim appetibile hoc quidem bonū: hoc autē apparēs bonū.
¶ Eius vero causa. Dic ex dictis p̄bia deducit quasdam cōclusiones prius p̄o

Libertus tertius.

batas ut melius intelligatur. et sunt due. Prima est quod bonum et beatitudo sunt idem. Secunda quod deus et bonum idem sunt. deducens ergo primam conclusionem dicit. Illud maxime videtur optari: cuius causa quid est aliquid: expetitur. id est desideratur: ut si causa salutis. id est sanitatis: quispiam id est aliquid velit equitare: non tam. id est non tamen desiderat motum equitandi: quam. id est quantum desiderat effectum salutis. id est sanitatis. Cum igitur omnia petantur. id est appetantur gratia boni: illa non potest desiderari ab omnibus quam ipsum bonum: sed nos concessimus beatitudinem esse propter quam cetera optantur quare sola beatitudo tanquam finis omnium aliorum desideratur. ex quo licet quando. id est manifeste appet esse eandem substantiam ipsius boni et beatitudinis. B. enim assentiens isti deductioni dicit. nihil video cur quispiam possit dissentire. Motus quoque proprietas per se est eadem: necesse est illa esse eadem. cum igitur bonum et beatitudo habeant unam et eadem per se proprietatem erunt eadem. Nam per se proprium est beatitudini quod omnia propter eam desiderantur: similiter illa proprietas est boni quod omnia appetuntur quare bona: ergo bonum et beatitudo sunt idem. Motus quoque illud magis appetitur cuius causa aliquid appetitur: quare illud propter quod aliquid appetitur prius est in causando motus desiderii: quam illud quod appetitur propter aliquid: quare causa primaria prius influit quam secundaria: et ideo illud propter quod aliquid appetitur prius influit desiderio quam illud propter quod appetitur propter aliud. sicut finis plus influit quam ordinata in finem. et hoc declarat per exemplum in littera d. sanctitate quam plus appetitur quam actus equitandi factus propter sanitatem. Sed deum. Hic proba ex conclusione prius probata deducit secundam scilicet deum et bonum esse idem secundum substantiam: et dicit. sed monstravimus deum et veram quod per et beatitudinem esse idem atque unum dicit. Hoc. ita est inquit. Ex quo concludit proba dicit. igitur secure licet concludere substantiam dei esse sitam in ipso bono nec vltimo alio. id est alibi. Motus quoque ex prima conclusione inferitur secunda accipiendo primam conclusionem pro maiore arguendo sic. Bonum et beatitudo sunt idem secundum substantiam: sed deus est vera beatitudo: ergo deus et bonum sunt idem secundum substantiam.

¶ Metrum decimum libri tertij.

Ecce omnes pariter venite capti. Istud est metrum decimum huius tertij quod dicitur valenticum ab inventore: et est undecasyllabum constans ex spondeo et dactilo et duobus vel tribus trocheis: quare vltimo loco potest poni spondeus vel

desiderat
petitur id maxime videtur optari. Veluti si salutis causa quispiam velit equitare: non tam equitandi motum desiderat quam salutis effectum. Cum igitur omnia boni gratia petantur: non illa potius quam bonum ipsum desiderantur ab omnibus. Sed propter quod cetera optantur beatitudines esse concessimus: quare sic quare sola queritur beatitudo. Ex quo liquido apparet ipsius boni et beatitudinis unam atque eandem esse substantiam. B. Nihil video cur dissentire quispiam possit. P. ¶ Sed deum veramque beatitudinem idem esse monstravimus. B. Ita est inquit. Probata. Secure igitur concludere licet: dei quoque in ipso bono nec vltimo alio sitam esse substantiam.

¶ Metrum decimum tertij libri.

Ecce omnes pariter venite capti:
Quos fallax ligat improbis catenis
Terrenas habitans libid o mentes.

Prosa undecima

trocheus: in quo metro pb̄sa postq̄ ostēdit i quo sit summa beatitudo: hortatur ad istas beatitudinē peruenire dicens. Omnes capti quos fallax libido. i. fallax delectatio habi- tans. i. possidens terrenas mētēs ligat improbis catenis. i. viciosis cupiditatibus: veni te pariter huc. i. ad summū bonū qd̄ est situm in deo. Tunc ostēdit vti statem veniendi ad illud bonum di. *Hic. i. in isto bono quod est deus erit vobis requies laborū cū ipse sit pres-*

Hic. i. in isto bono quod est deus
Hic erit vobis requies laborū.
Hic portus placida manes quiete.
Hoc patēs vnum miseris asilum.
Non quicquid tagus aureis arenis
Donat: aut herinus rutilate ripa
Aut indus calido propinquus orbi:
Candidis miscens virides lapillos.
Illustrant aciem: magisq̄ cecos
In suos condunt animos tenebras.
Hoc quicquid placet excitatq̄ mentes:
Infinis tellus alluit cauernis.
Splendor quo regitur vigetq̄ celum
Vitat obscuras anime ruinas.
Hanc quisq̄ poterit notare lucem:
Candidos p̄bebi radios negabit.

¶ Prosa undecima tertij libri.

Sentior inq̄. cuncta enim fir-
missimis nexa rationib⁹ constat.

tur metalla ⁊ gemme. Tūc ostendit vtilitatem boni quod est deus in quo est vera beatitu- do di. Splendor. i. beatitudo splendens quo splendore regitur celū: ille vitat obscuras ruinas aie: quia splendor ⁊ obscuritas se non cōpatiuntur in eodem. quisquis ergo po- terit notare id est notam habere hanc lucē: ip̄e negabit id est nō curabit: candidos radios p̄bebi. i. solis. Notandū p̄pter litterā q̄ asilum secundum Augustionem dicit dom⁹ re- fugij quam Romulus fecit. ab a quod est sine ⁊ silon quod est tactus quasi sine tactu: qz nō erant p̄has ibi aliq̄ tangere vel offendere. ¶ Notādū s̄m 3̄s̄o. libro ethimolo. Ta- gus est fluvius quē cartbago hispanie sic nūcupavit ex quo procedit copiositas arenis auriferis: ⁊ ob hoc ceteris fluvijis hispanie est preclarus. ¶ Notādum s̄m Augustionē q̄ herinus est fluvius asye qui cāpos simineos secat fluctibus: ⁊ ē plenus aureis arenis Indus autē secundum 3̄s̄o. ē fluvius orientis qui rubeo mari excipitur a quo india nūcu- patur abundans margaritis ⁊ smaragdīs.

¶ Prosa undecima tertij libri.

Sentior inq̄. Ista est undecima prosa huius tertij: in qua philosophia includit
Boe. in cognitionem quorundam qui prius fallus fuit ignorare: scz quis sit si

miūm in hac vita laborātū. hic ē portus. i. securitas manēs pla- cida quiete. hoc ē asilū. i. domus refugij: vñū. i. solus: qz tñ ad de- um ē refugij. patens. i. apertus miseris. tunc cōparat istud bonū ad bona t̄palia: ostēdēs bona tē- poralia esse dānosa: qz sui cupi- ditate obtenebrāt aīaz di. Quicq̄ qd̄ dōat tagus fluvij iste aureis suis arenis: q̄cqd̄ donat herin⁹ fluvij rutilate. i. splēdēte sua ri- pa: aut indus fluvij a quo dicit india p̄pinquus calido orbi: qz vicinus torride zone. indus inq̄ cōmiscens lapillos virides id ē smaragos: cādīdis id est marga- ritis supple oia illa nō illustrāt aciez supple mētis: sed magis cō- dūt. i. inuoluūt cecos aīos i suas tenebras. i. ignorātiā verū bōi: hoc. s. bonū tēporale quicqd̄ id ē quodcūq̄ placet: qz p̄ ⁊ excitat mentes ad cupiditatē: illud tell⁹ alluit infimis cauernis id ē p̄fun- dis: qz in p̄fundo terre gignun-

In gpatrone ad p̄la- bone summy bonij

Libertus tertius.

nis oim rerum. & quibus gubernaculis mundus regatur. Primo ducit ipz in cognitiōem
primi. scdo scdi in sequenti prosa. Primo pbia inuestigat diffinitionem boni. secundo ex
hoc ostendit quid sit finis oim rerum: ibi. & ille nimius. pmo pmittuntur quedā. Secūdo
pbia aggreditur propositum: ibi. Nōne inqt. pmo Boe. assentiens di. Assentior inq: scz
iam dictis. Lūcta enī constant nera firmissimis rationibus: qz demonstratiuis. & pbia
inquit. Quāti scz p̄cij estimabis
si agnoueris qd sit ipsuz bonū?
Rñdit. B. Infinitū. s. p̄cij in quā
estimabo. si qdē mibi pariter cō/
tigit agnoscere deū qui bonū ē.
di. pbia. Atqui pro certe hoc pa
tefaciaz verissima rōe: maneāt. i.
cōcedatur: mō. i. tīmō q̄ cōclusa
sunt paulo ante. & di. Boe. mane
bunt sine omni contradictione in
sui veritate. ¶ Notandum q̄ ad
pbādūz aliquā cōclusionē opoz
tet p̄cipia manere in sui verita
te & ea concedi. si enī negarētur
nō posset ex eis deduci cōclusio.
volēs ergo pbia ex his que con
clusa sunt tanq̄ ex p̄cipijs cō/
cludere quid sit bonū: dicit hoc
velle facere manētibus his que
pbata sunt. & dicit Boetius q̄
manebunt in sui veritate. ¶ Mō
ne inquit mōstrauimus ea. Hic
pbilosophia aggreditur intentū
ostendendo quid sit bonū. & intē
dit probare istam cōclusionem.
Bonū ē illud quod omnia appe
tunt: quam probat tali ratione.
vnū & bonū sunt idem: sed omnia
appetunt esse vnū: ergo omnia
appetunt bonum. Circa istam
rationē sic p̄cedit. Primo probat maiorem. Scdo minozē. Tertio resumpta maiore ifert
conclusionem. Scda ibi. Mosti ne igitur. Tertia ibi. Est ne igit pbat ergo maiore q̄ vnū
& bonū sunt idē p̄ modū q̄stionis. Et pmo q̄rit di. Mōne supra mōstrauim⁹ in nona pro
sa ea q̄ appetuntur a plurib⁹ sup. sufficientia: reuerētia: potentia idcirco nō esse vera bona
& pfecta: qm̄ discrepant a se inuicē sup. eo mō quo appetūtur a plurib⁹: & cum alterum
abesset alteri nō posse asferre plēnū & absolutum bonūz q̄ nullo idigeat: tūc sup. añ mō/
strauim⁹ vnū vez bonū fieri: cū colliguntur in vnā formā beatitudinis: atqz efficientiam
i. vnā cām efficientē scilicet deum: vt que sit sufficientia: eadem sit potentia et reueren/
tia: claritas & iocunditas. nisi vero omnia sint vnū & idem monstratum est ea nihil ha/
bere quo merentur id est computentur: inter expētenda id desideranda. & dicit Boe. De/
monstratum est iūq: nec vllō modo dubitari potest. Alterius querit pbilosophia.

f. p̄rij
infinitū

scdm p. . f. p̄rij . . . existimabis

Primus illa. Quāti inquit tu estimabis
si bonū ipsum quid sit agnoueris. Boe
tius. Infinitum inquit siquidem mibi
pariter deum quoqz qui bonum est cō/
tingat agnoscere. Pbilosophia. Atqui
hoc verissima inquit ratione patefiant:
maneāt modo que paulo ante conclusa
sunt. Boe. Manebunt inq. P. ¶ Non
ne inquit mōstrauimus ea que appetū/
tur a pluribus idcirco vera perfectaqz
bona nō esse: quoniam a se inuicem dis/
creparet. cunqz alteri adesset: alteruz
plenum absolutumqz bonum asferre
nō posse. Tum aut verū bonū fieri: cū
i. vnā veluti formā atqz efficientiam
colliguntur: vt que sufficientia est: eadem
sit potētia: reuerētia: claritas atqz iocunditas.
Nisi vero vnū atqz idem
omnia sint: nihil habere quo inter expe/
tēda numerentur. Boe. Demonstratū
est inq: nec dubitari vllō modo

effert

Prosa undecima.

illa que cum discrepant minime sunt bona: et cum ceperint esse unum sunt bona. Nonne hoc contingit fieri bona adeptione unitatis? dicit Boetius. Ita videtur esse inquit. Et subdit philosophia. Sed de quod est bonum participatione boni: concedis esse bonum: an minime? Et dicit Boetius. Ita est. Tunc philosophia ex concessis concludit maiorem dicens. Ergo simili ratione oportet ut concedas unum et bonum esse idem. et confirmat illam conclusionem per locum ab effectu dicens. Nam eadem est substantia eorum quorum non est naturaliter

potest. **P.** Que igitur cum discrepant minime bona sunt. Cum vero unus esse ceperint bona fiunt. Nonne hec ut bona sunt unitatis fieri adeptione contingit? **B.** Ita inquit videtur. **P.** Sed omne quod bonum est boni participatione bonum esse concedis: an minime? **B.** Ita est. **P.** Oportet igitur idem esse unum atque bonum simili ratione concedas. Eadem namque substantia est eorum quorum naturaliter non est diversus affectus. **B.** Negare inquit nequeo. **P.** Nosti ne igitur inquit omne quod est tantum manere atque subsistere quantum sit unum: sed interire atque dissolui pariter atque unus esse desisterit. **B.** Quoniam modo? **P.** Ut in animalibus inquit cum in unum coeunt atque permanent anima corpusque id animal vocatur: cum vero hec unitas utriusque separatione dissoluitur: interire

permanere et subsistere: ergo omnia appetunt esse unum. Illius rationis primo declarat maiorem. secundo minorem: ibi est ne igitur. Tertio resumpta maiore concludit intentum. ibi autem inquit. Primo ergo declarans maiorem quod unum quodque tantum manet quantum sit unum. et cum desisterit esse unum pariter contingit dissolui atque interire. Querit Boetius. Quoniam modo. philosophia declarat in exemplo dicens. in animalibus hoc patet: cum anima et corpus in unum coeunt atque permanent unum illud unum vocatur anima. cum vero hec unitas dissoluitur separatione utriusque suppletur anima et corpus: liquet. id est manifestum est animal interire et non tantum esse animal. Ponit aliud exemplum. ipsum etiam corpus humanum cum permanet in una forma coniunctione membrorum. tunc visitur. id est videtur humana species: sed si partes corporis distribute et segregate. id est separate ab invicem distraxerunt unitatem: corpus desinit esse quod fuerat. eodem modo percurrunt cetera. proculdubio patebit unum quodque subsistere. id est permanere dum est unum. cum vero desinit esse unum interire videtur. et dicit Boetius. Ad minime inquit videtur mihi aliud considerari plura. **P.** Nolo. quod aliquis diceret non videtur quod esse et esse unum sint eadem: quia mali sunt et tamen non sunt unum probatur: unum et bonum sunt idem: ut iam probatum est: sed mali non sunt boni: ergo non sunt unum. Ista ratio soluitur ex quarto bene nega

tia eorum quorum non est naturaliter diversus effectus: quia idem in quantum idem natum est facere idem. **B.** concedes. **d.** Negare inquit nequeo. **P.** Nolo. ex ista sic probatur quod unum et bonum sunt idem. Quocumque non sunt bona nisi quia sunt unum non sunt bona adeptione unitatis sed omnia sunt bona adeptione unitatis ergo unum et bonum idem sunt. Aliter arguitur sic. Omnia sunt bona adeptione bonitatis: omnia sunt bona adeptione unitatis: ergo bonum et unum idem sunt. Alia ratio inuit in littera dicens. Illa sunt unum quorum non est diversus effectus: quia idem in quantum idem non facit nisi idem: ex secundo deinde generatione: sed unum et bonum non est diversus effectus: quia effectus unius est bonum: ergo sunt idem. et hec conclusio patet ex quarto metaphysice: ubi Aristoteles vult quod bonum et unum convertantur. **P.** Nosti ne igitur omne quod est. **B.** sic philosophia probat minorem. id est quod omnia appetunt esse unum per tale rationem. Unum quodque tantum manet atque subsistit quantum est unum: sed omnia naturaliter appetunt

Libertus tertius.

do maiorem: quia philosophia quarto huius probat malos non solum non esse potentes: sed simpliciter non esse. **¶** An mali bene sunt mali: sed quia simpliciter dicantur esse non est verum. sicut homo mortuus simpliciter non est homo: et de hoc videbitur in quarto. **¶** Est ne igitur inquit. **¶** Dic philosophia probat seu declarat maiorem scilicet quia omnia appetant esse et permanere. et primo ostendit hoc. Secundo probat maiorem scilicet quia omnia appetant esse et permanere. et primo ostendit hoc. secundo probat quia talis appetitus est naturalis. secunda ibi. **¶** Nec nos. primo ostendit intentum in animalibus. secundo in vegetabilibus. tertio in rebus inanimatis. secunda ibi. **¶** Atqui non est. tertia ibi. **¶** Ea etiam. **¶** Primo dicit philosophia. Est ne aliquid quod in quantum naturaliter agat desideret venire ad interitum id est ad mortem quod per et ad corruptionem relicta appetentia subsistendi? Respondet Boetius. Si considerem animalia quae habent naturam id est appetitum volendi id est prosequendi: et nolendi id est fugiendi aliquid: nihil inuenio quod abiciant intentionem manendi supple in rerum natura: et festinet sponte id est voluntarie ad interitum nullis causis extra cogentibus: quia omne animal laborat tueri salutem: et deuitat mortem et perniciem: sed ego proorsus dubito quid de herbis et arboribus: et quid de rebus inanimatis omnino consenti: supple animalia appetant esse et permanere. **¶** Mo. Boetius non dubitat quia animalia appetant esse et permanere. cuius rationem innuit. illud quod laborat tueri salutem et vitare mortem. hoc appetit esse et permanere: sed omne animal est huiusmodi: ergo et cetera. sed vtrum ita sit in vegetabilibus et in rebus inanimatis de hoc dubitat. et potest esse ratio dubitationis: quia in talibus non sunt operationes ita manifeste seruientes appetitui naturali permanendi: sicut in animalibus que mouentur ad percipiendum nutrimentum et alia que pertinent ad conseruationem vite. **¶** Atqui non est quod de hoc possis. **¶** Dic philosophia probat quia vegetabilia sicut herbe et arbores appetant esse et permanere. Et hoc probat quattuor modis sicut patebit. **¶** Primo ex locorum qualitate: quia in talibus locis nascuntur vbi diutius possint conseruari inesse. vnde dicit. **¶** Atqui per certe. **¶** Boetius non est quod possis ambigere id est dubitare de hoc. vtrum inanimata vegetabilia appetant esse primum id est primo signo. **¶** Cum tu intuearis herbas

nec iam esse animal liquet: ipsius quod corpus eius in vna forma membrorum coniunctione permanet humana visitur species. **¶** Et si distribute segregateque partes corporis distraherit unitatem: desinit esse quod fuerat. **¶** Eoque modo praecurrenti cetera proculdubio patebit subsistere vnum quodque dum vnum est: cum vero esse desinit iterire. **¶** B. Considerati inquit mihi plura minime aliud videtur. **¶** P. Est ne igitur inquit quod in quantum naturaliter agat relicta subsistendi appetentia venire ad interitum corruptionemque desideret? **¶** B. Si animalia inquit considerem quae habent aliquam volendi nolendi que naturam nil inuenio quod nullis extra cogentibus abiciat manendi intentionem: et ad interitum sponte festinet. **¶** Omne namque animal tueri salutem laborat: mortem vero perniciemque deuitat. Sed quid de herbis arboribusque: quid de inanimatis omnino consenti rebus proorsus dubito. **¶** Atqui non est quod de hoc passis ambigere: cum herbas atque arbores intuearis

Prosa vndecima

atq; arbores innasci locis sibi conuenientibus: vbi quantum earum natura. l. vigor nature qat non possunt cito exarescere & interire. Nam alie capis oriuntur sicut oliue. Alie montibus sicut cypressi. Alias ferunt paludes sicut alnos salices. Alie herent saxis sicut herbe que dicuntur capilli veneris & barba iouis. Aliarum herbarum sunt fecunde. i. abundantes & steriles arene vt illius herbe que dicuntur mericaquas. si quisq; conatur transferre

in sibi conuenientibus innasci locis: vbi quantum earum natura qat cito exarescere atq; interire non possunt. Nam alie quide capis: alie montibus oriuntur. Alias ferunt paludes: alie saxis herent. Aliarum fecunde sunt steriles arene: quas si in alia quispiam loca transferre conatur. arescunt. Sed dat cuiq; natura quod conuenit: & ne dum manere possunt intereant elaborat. ¶ Quid dicam qd omnes velut in terris ore demerso trahunt alimenta radicibus: ac per medullas robur corticemq; diffundunt. Quid qd nobilissimum quodq; sicuti medulla est in interiori sede reconditur: extra vero quadam ligni firmitate: vltimus aut cortex aduersum celi intemperies quasi mali patiens defensor opponitur. Jam vero quanta est nature diligentia: vt cuncta semine multiplicata

tueatur quadam ligni firmitate: vltimus autem exterior cortex arboris: quasi patiens mali. i. potens sustinere mala opponit defensor aduersum intemperie celi. i. aeris tunc ponit aliud signum quod sumit ex propagatione seminis quod ordinatur ad conseruationem nature in alio simili in specie cum non possit manere idem in numero. & di. Jam vero quanta est diligentia nature vt cuncta propagentur semine multiplicato super. considera quod omnia semina que nesciat esse tanquam quidam machinas. i. instrumenta manent: non modo. i. non tantum ad tempus: verum etiam permanendi in perpetuum generationem. i. successiuam generationem. quod nullus est cui hoc non pateant. ¶ Notandum quod radices plantarum ori similes sunt: cum habeant eandem operationem super. trahere alimentum. habent autem plante radices infixas terre: quod ex terra humorum trahunt & alimentum. quod primo diffundit in medullam: deinde in robur: deinde in corticem. est autem medulla mollissimum quod est in medio plante vel arboris non potens pati intemperiem caloris & frigoris: ideo natura ipsam locauit in medio quam circumdat robur quod est lignum arboris: robur autem circumdatur cortice exteriori tanquam defensore ab intemperie aeris. ¶ Notandum quod quia vegetabilia non

re in alta loca arescunt: sed natura dat unicuique quod sibi conuenit & elaborat ne intereant quod diu manere possunt. ¶ Nota loci est principium generationis: quod saluat & conseruat locatum: & ipso mediante de celestis influat ipsi locato. Et igitur vegetabilia sicut herbe & plante requirunt determinata loca in quibus saluantur & in alijs arescant: patet quod ipsa appetant esse & permanere. Quid dicam quod omnes velut in terras? Dicendum probat idem alio signo quod sumitur ex modo situatōis partium secundum conuenientiam ad attractionem alimentum quo conseruatur esse eorum: & dicitur. Quid dicam ex hoc quod omnes. scilicet herbe & arbores trahunt alimenta radicibus velut ore demerso in terras: & diffundunt sibi alimentum per medullas per robur: quod per cortices quod non est nisi propter appetitum permanendi. Tunc ponit aliud signum quod sumit de dispositione partium ad prohibendum nocuum extrinsecum di. Quid dicam ex hoc quod nobilissimum quodq; sicut est medulla super reconditur. i. locat in interiori sede. i. in medio plate: extra vero

Libertus tertius.

possunt idē numero manere: ideo natura pducit in eis semina p quorū ppagationē p/
maneat idē in spē scz in suo simili. ¶ Ea etiā q̄ inaiata esse creduntur. Idic phia pbat q̄
etiā inaiata appetant esse duobus signis. pmo ex iclinatōe naturali eorū ad locū. r dicit
sic. Ea etiā que credūtur eē inaiata: vt lapis: aer: ignis: nōne desiderāt. i. appetunt: quec̄
id est oia inaiata quod est suū. i. sue nature: consonum simili rōne propter cōseruationem
sui esse: quasi diceret sic. Cur eis
leuitas vebit. i. mouet flammās
sursum: r pōd. i. grauitas depri/
mit terras deorsus: nō ppter aliā
cāz nisi q̄ hec loca: q̄ p r motio
nes cōueniūt singulis supple p
saluatione eorū eē: r subdit. Por
ro supple illud quod est cōsenta
neum. i. cōueniēs cuiq̄: illō sup/
ple cōseruat i esse vñ quodc̄: si/
cuti ea que sunt inimica. i. contra
ria corrumpūt. Scdo pbat idē p
aliō signū sumptū ex cōseruatōe
naturalis ppetatis: huiusmodi
est cōtinuitas que qlibet res na/
turalis nititur cōseruare. vñ dī.
Jā supple ista vero q̄ dura sunt
vt lapides adherēt tenacissimis
id est firmissimis suis partibus:
r resistunt p suā duriciem ne de
facili dissoluātur. que vero sunt
liquētia. i. mollia: sicut aer r aq̄
de facile cedunt diuidētibz: sed
cito relabuntur id est redeunt ad
ea a quibz sunt abscisa: sed ignis
effugit omnem sectionē. ¶ Mo/
tandum q̄ hoc vltimuz quod di
cit ignem fugere oēm sectionē du
pliciter expōitur. Primo sic. Ali/
quid secatur cum partes eius ab
inuicem separantur: ita vt in nullo conueniant: sed partes ignis sic non possunt secari
quin semper in aliquo conueniant: vt maxime patet de igne qui est flamma. Alto mo/
do exponitur sic: q̄ ignis refugit oēm sectionem: quia propter vebementiam suē actio/
nis corrumpit ipsum quod debet secare: r igniēdo ipsum in suam naturam conuertit.
¶ Neq̄ nunc nos. Idic phia ponit q̄ desiderium essendi non est appetitus voluntari/
us: sed naturalis: r dicit. Neq̄ nos tractamus nunc de motibus voluntarijs anime co/
gnoscentis: sed de naturali intentione: sicuti naturale est quod transigimus id est digerit/
mus acceptas escas sine cogitatione: r q̄ in summo nescientes ducimz spm. i. respiramus
Nam amor. i. appetitus: manēdi i. susstendi in animalibus anime nō prouenit ex volū
tatibus: scilicet supple sicut tu estimas: quia iam superius posuisti solum in animalibus
esse appetitum manēdi. Sed venit ex principijs nature: quia natura reperitur tam

to propagentur: que oia nō mō ad tps
manēdi: verū gneratim quocq̄ quasi in
perpetuum permanēdi veluti quasdam
machinas esse quis nesciat. ¶ Ea etiā
que inaiata eē credūtur nōne quod su
um est quec̄ simili rōne desiderat: Cur
eis flammās quidem sursum leuitas ve
bit: terras vero deorsus pondus depri
mit: nisi q̄ hec singulis loca motiones
q̄ cōueniūt: Porro autez qd cuiq̄ cō/
sentaneū est: id vñ quodc̄ cōseruat: si
cuti ea que sunt inimica corrumpūt. Jā
vero que dura sunt vt lapides adherēt
tenacissimis partibus suis: r ne facile
dissoluatur resistunt. Que vero liquē/
tia vt aer atq̄ aqua facile quidem di
uidētibz cedūt: s; cito i ea rursus a qui
bus sūt abscisa relabūt. Ignis vō oēs
refugit sectionē. ¶ Neq̄ nūc nos de vo
luntarijs aie cognoscētis motibus: sed
de naturali intentione tractamus. Si

legnatur

Prosa vndecima.

In animatis quoniam in inanimatis. quod autem appetit manendi non sit ex voluntate probat dupliciter. Primo probat hoc: quod voluntas sepe amplectitur mortem quam tollit esse in diuidui. unde dicitur voluntas sepe amplectitur mortem quam natura reformidat. id est abhorret cogentibus causis. scilicet extrinsecis. sicut patet de martyribus. Secundo probat idem ex hoc quod voluntas quoniam cogit operatum nem conseruatiua esse specifici dicens. contraque id per contrarium illud opus gignendi quo solo

cuti est quod acceptas escas sine cogitatione transgressimus: quod in somno spiritum ducimus nescientes. Nam in animalibus quidem manendi amor ex animalibus voluntatibus verus ex nature principis venit. Nam sepe mortem cogentibus causis quam natura reformidat: voluntas amplectitur. Contraque illud quo solo mortalium rerum durat diuturnitas: gignendi opus quod natura semper appetit interduz coercet voluntas: ideo hec sui charitas non ex animalis motione: sed ex naturali intentione procedit. Dedit enim providentia creatis a se rebus hanc id est maximam manendi causam: ut quoad possunt naturaliter permanere desiderarent. Quare nihil est quod villo modo queas dubitare cuncta que sunt appetere naturaliter constantiam permanendi: deuitare principem. Boetius. Confiteor inquit nunc me indubitato cernere que dudum incerta videbantur. Philosophia. Quod autem inquit subsistere ac permanere appetit

sensus: sic est appetitus sensitivus qui sepe tendit in continetia nature. si autem est forma apprehensa per intellectum: tunc sepe inclinatio continens est appetitus rationalis qui est voluntas. et quod illud quod sepe se est de convenientes nature sicut est mors: illud homo apprehendit quoniam tanquam convenientes per alium annexum scilicet propter premium eterne vite: tunc voluntas sepe amplectitur mortem quam natura refutat: ex quo patet quod appetitus essendi non est primo et principaliter ex appetitu intellectivo: sed ex appetitu naturali. nam appetitus intellectivus non inuenitur in omnibus in quibus inuenitur appetitus naturalis. Quod autem subsistere inquit. Hic philosophia resumpta maiore concludit in tertium dicit. Quod autem appetit subsistere ac permanere illud desiderat esse unum: hoc enim sublato non permanebit. cuius rei suum esse dicitur. Boetius. verum est. Concludit ergo philosophia. omnia igitur esse desiderat. et Boetius. consentiens dicit. consentiens dicit. tunc maiorem principalis sillogismi resumit ut concludat definitiones boni dicit. sed nos monstratum?

durat diuturnitas. id est permanetia rerum mortalium quod natura appetit interdum coercet voluntas: sicut patet in convenientibus: tunc hec charitas. id est appetitus sui super manendi non procedit ex animalis motione: sed ex naturali intentione quam deus indidit nature. Dedit enim providentia divina rebus creatis a se hanc maximam causam manendi: ut desideret permanere naturaliter. quoad id quod diu possunt. Quare nihil est quod villo modo queas. id est possis dubitare cuncta que sunt naturaliter appetere constantiam permanendi et deuitare principem. Quod Boetius concedens dicit. Confiteor inquit nunc me cernere indubitato. id est sine dubitatione: que dudum incerta videbantur super. quod vegetabilia et inanimata naturaliter appetunt permanetiam essendi. Quod Motadum quod duplex est appetitus. scilicet naturalis et animalis. Naturalis est qui consequitur formam naturalem. et quod prima perfectio illi quod habet formam naturalem est esse: id est appetitus cuiuslibet rei naturalis est ad suum esse habendum si careat: vel ad conseruandum si habeat. Appetitus enim animalis est qui consequitur formam apprehensam et si est apprehensa per

transfiguratio

ratione et motio

Liber tertius.

vnū esse idipsum qđ bonū est dī. *B.* ita quidem. tunc p̄bia cōcludit intentum formādo
diffinitionem boni dī. Igit̄ cuncta bonū petunt: qđ bonū lz. i. licitum est vt ita describas.
B. Bonū ē quod desideratur ab oībus. et dicit. *Boe.* nihil veri cogitari pōt: qz vel ad nībī
lum cuncta referūtur: et destituta vno vertice. i. principio cūcta fluitabūt sine rectore. aut si
quid est ad quod vniuersa festinēt: istud erit summū oīm bonorū. ¶ *Notandū* qđ oīne qđ
est vel appetit p̄fici vel in sua p̄
fectione saluari. cū igit̄ p̄fici et in
perfectone saluari sit bonū: oīa
appetūt bonū. ¶ *Notādū* cū dī
oīa appetūt bonū. ibi n̄ accipit̄
bonū p̄ se p̄ bono moralī: nec p̄
se p̄ bono naturali: sed p̄ bono
cōmuniter accepto: qđ bonū cō
muniter acceptū ē esse essentialē
vel accidēta le conueniēs rei vt p̄
ficiatur vel in sua perfectione sal
uetur. ¶ *Et illa nimīū* inquit. *Die*
p̄bia ex dictis reducit *Boe.* in co
gnitiōe cuiusdā quod supra se
ignozare p̄fessus ē sup. quis sit fi
nis oīm rerū. et p̄mo cōmendat
dictū *Boe.* dī. *O* alūne nimīū
letor: qz tu fixisti. i. attigisti: notā
i. cognitiōe mēte medie verita
tis. i. p̄fecte veritatis q̄ est in me
dio: s; hoc patuit tibi qđ dicebas
te ignozare paulo ante supple in
primo libro sexta p̄rofa. et querit
Boe. quid inq̄ supple ē illud dī.
p̄bia. quis sit finis oīs rez. et sub
dit. is em̄ est finis oīm rez quod
desideratur ab oīb: qđ qz bonū
esse colligimus: vt patet ex diffi
nitiōe bō: opz vt fateamur bo
num esse finē oīm rerum. ¶ *Mo*
tādū qđ per noticiā medie veri
tatis intelligit noticiā diuinā.
sicut enim punctus est mediū cir
culi quo oēs linee ducūt: sic de
est mediū veritatis a quo omnis
veritas procedit. ¶ *Notādū* qđ
oīa appetunt sui finem cū suis sit p̄fectio rei: et res destituta suo sine frustra. cū igit̄ de rōe
finis sit esse bonū: qz auferētes finē auferunt naturam ex scdo methaphisice: ideo finis
oīm rez est bonum.

tit: id esse vnum desiderat. Hoc em̄ sub
lato: nec esse quidē cuiquam p̄manebit
B. verū est inq̄. *P.* Oīa igit̄ inquit vnum
desiderāt. *Boetius.* *Lōsensi.* *Philosof*
p̄bia. Sed vnū idipsum mōstrauimus
esse quod bonū est. *Boe.* Ita quidem.
Philosophia. *Lūcta* igitur bonum pe
tunt: quod quidem ita describas. licet
ipsum bonum esse quod desideretur ab
oībus. *Boetius.* Nihil inq̄ verus exco
gitari potest. Nam vel ad nihilum cūcta
referuntur et vno veluti vertice destitu
ta sine rectore fluitabūt: aut si quid est
ad quod vniuersa festinēt: id erit omni
um summum bonorum. *Philosophia.*
¶ *Et illa nimīū* inquit. *O* alūne letor
ipsam em̄ medie veritatis notāz mente
fixisti. Sed in hoc patuit tibi qđ igno
rare te paulo ante dicebas. *Boe.* *Quid*
inq̄. *Philosophia.* *Quis* esset inquit re
rū oīm finis. Is est em̄ p̄fecto qđ desi
deratur ab oīb: quod qz bonū eē col
legimus: oportet rerū oīm finē bonū es
se fateamur.

¶ *Metrum vndecimū libri tertij.*

Usq̄s p̄funda mēte vestigat verū

¶ *Metrum vndecimum tertij libri.*

*Usquis profunda mente. Istud est vndecimum metrum huius tertij quod dicitur
gliconicum ab inuatore: iābicū a pede p̄dominante i quo metro. P. ostendit*

De trum undecimum.

quomodo possumus cognoscere bonum et verum et puenire ad cognitionem rerum. ex quo. B: prius confessus est se non scire quod prius ignorabat. Primo ergo ostendit modum quo possumus deuenire in cognitionem veritatis. Secundo assignat causam eius. ibi. Non omne. di. primo. Quisquis vestigat. i. inuestigare vult verum profunda mente. i. subtiliter: pro et ille cupit falli nullus de uijs. i. falsis opinionibus que faciunt a vero deuiare; ille reuoluat in se. i. exercitet intra se

quod dicitur in 1. ad cor. 13. et in 1. ad cor. 13. et in 1. ad cor. 13.
Cupitque nullis ille deuijs falli
In se reuoluat intimi lucem visus
Logosque in orbe cogat inlectes motus
Aimque doceat quicquid extra molitur
Suis retrusum possidere thesauris
Dudum quod atra terit erroris nubes
Lucebit ipso perspicacius pbebo
Non omne namque mente depulit lumē
Obliuosam corpus inuehes mole
Heret profecto semē itrosum veri
Quod excitatur ventilate doctrina
Namque cur rogati sponte recta cēsetis
Nimersus alto viueret fomes corde

lucem speculationem: intimi visus. i. rationis et intellectus interioris: et ipse cogat. i. reducat: logos motus. i. operationes anime procedentes ab anima inlectens eos motus in orbe. i. in circulum redeundo ad animam: et quicquid animam doceat molitur. i. laborat speculando: extra. i. circa res exteriores: ille doceat animam retrusum. i. ad se reuersus possidere suis thesauris. i. potentibus: que sunt memoria et intellectus: et tunc illud quod atra nubes. i. obscuritas ignorantie: dudum terit. i. occultauit illud lucebit. i. apparebit: perspicacius. i. euidentius ipso pbebo. q. di. quod logo tempore fuit obscurum lucidum apparebit intellectui. ¶ Non tādum quod qui vult cognoscere verum dirigat rationes et intellectum ad ipsas res

extra rerum proprietate: et si aliquid cognoscit ex his non statim iudicet sed in se reuertatur de liberando an ita sit vel non sit: quia sepe videtur bonum esse quod non est: et non esse quod est siue enim deliberatione non est iudicandum quod non est longa deliberatione probatur: ideo dicit propheta. reuoluat in se lucem intimi visus. ¶ Notandum quod orbis est linea circumducta rediens ad idem. inlectere ergo logos motus in orbe est cum motus anime ab anima usque ad ipsam rem diuertit: et ad animam reuertitur deliberando an ita sit vel non sit finem quod cognouit. ¶ Non omne namque mente depulit lumē. ¶ Dic propheta assignat causam eius quod dictum est: scilicet quare possumus cognoscere verum. di. Namque corpus inuehes. i. inducens: obliuosaque mole. i. grauitate qua homo sit obliuiosus: non depulit omne lumē. i. cognitionem veritatis: mente. i. de mente: quia bitus principiorum manet in mente. et subdit profecto. i. pro certo: semē. i. principium: veri. i. veritatis: heret id est manet: ntrosum id est intrinsecus in anima: quod excitatur ventilante id est exercente doctrina. quod autem semen veri sit in anima probatur per hoc quod puer ignarus quando recte respondet ad interrogata: ut vtrum qualitas sit numerus par vel impar. vnde dicit. nam cur rogati id est interrogati: cēsetis id est iudicatis vel respondetis recta: sponte. i. voluntarie: nisi: fomes. i. radix veritatis: nersus. i. latens: viueret alto corde. i. profunda mente. et subdit quod si musa. i. sapientia Platonis personat: verum illud quod quisque discit recordatur in memoriam. i. oblitus. ¶ Notandum quod Platoni imponitur quod voluerit animas omnia sciuisse antequam coniungeretur corporibus: sed adiuncte corporibus omnia tradidisse obliuioni: sed per studium et exercitum sapientiam recuperasse: ergo voluit quod scire non est aliud: nisi quodam antiquorum reminiscere. ad quam intentionem videtur. hic loqui propheta. sed non est dicendum quod scire fiat per reminiscetiam: sed scia de nouo acquiruntur per inuentionem vel doctrinam. verum est quod intellectus noster naturaliter habet se in

Prosa duodecima.

gi a deo. di. Boe. Nunc arbitror dubitandum: nec unquam putabo. et ego breuiter exponam qui
bus rationibus accedam ad hoc probandum. et inuit Boe. rationes suas dicens. Nunc mundus
nunc conuenisset in unam formam ex tam diuersis et contrariis partibus: nisi esset vnus qui tam
diuersa coniungeret supple quod est deus: et ipsa diuersitas naturarum huius mundi discors inui-
cem dissociaret atque diuelleret coniuncta: nisi esset qui contineret. i. conseruaret quod nexuit. i. coniu-
xit: quod supple est deus. Ordo

te minime dubitandum putabas. **B.** Nec
nunc quidem arbitror inquam nec unquam dubitan-
dum putabas. **P.** Quibusque ad hoc ratio-
nibus accedam breuiter exponam. **Q**ui-
dus hic ex tam diuersis contrariisque partibus
in unam formam minime conuenisset: nisi vnus
esset qui tam diuersa coniungeret: coniuncta ve-
ro naturarum ipsa diuersitas inuicem dis-
cors dissociaret atque diuelleret: nisi esset
vnus quod nexui contineret. **N**o tam ve-
ro certus nature ordo prederet: nec tam
dispositos motus locis temporibus efficietia
spacii qualitatibus explicaret: nisi vnus
esset qui has mutationum varietates ma-
nes ipse disponderet. **B.** Hoc quid est
quo condita manet atque agitatur visitato
cunctis vocabulo deum nomio. **P.** **T**u
illa. **E**u hec inquit ita sentias parua mi-
bi restat e opera puto: vt felicitatis con-

no nature tam certus non prederet
nec explicaret tam dispositos mo-
tus. i. ordinatos motus locis temporibus
efficietia spacii qualitatibus: nisi
esset vnus qui ipse manes. i. immobilis
disponderet has varietatum muta-
tiones. quicquid autem hoc est quo con-
dita. i. creata manet: agitatur. i. mo-
uetur: illud visitato cunctis vocabu-
lo nomio deum. **¶** **M**o. quod Boe.
inuit tres rationes quod mundus
regatur a deo. prima sumit ex di-
uersarum rerum coniunctioe que talis est.
Diuersa et contraria non inuicem
inuicem per se. cuius igitur mundus
vnus sit ex partibus contrariis vt ex
elementis: oportet vt aliquid sit vni-
ens eas: hoc est deus: ergo mundus
regitur a deo. **¶** **S**ecunda ratio sumit
ibi. mundus hic. **S**ecunda ratio sumit
tur ex contrariorum simul coniunctioe
conseruatione que talis est diuersa et
contraria ex proprietate sue nature
dissociatur ab inuicem: nisi ab alio
quo conseruetur: sed partes mun-
di sunt diuersae et contrarie: ergo etc.
hanc rationem tangit ibi. **¶** **C**oniuicta vero

Tertia ratio sumitur ex ordinata motuum dispositioe que talis est. nihil certitudinaliter et regula-
riter mouetur secundum dispositionem loci temporis efficietie spacii et qualitatis nisi sit vnus rectificans et
regulans: sed motus eorum que sunt in mundo sunt regulariter secundum predicta queque: ergo necesse est po-
nere rectificationem et regulatorem quod est deus: ergo mundus regitur a deo. **¶** **H**anc rationem tangit
ibi. **N**o tam vero certus. **¶** **M**otandum quod regulares motus sunt in mundo locis quantum ad pro-
ximationem et elongationem solis in obliquo circulo. sunt etiam temporibus quantum ad variationem diei
ac noctis. sunt efficietia: quia luna efficit agmētationem et diminutionem humidorum: sed sui cre-
scētia et decrescētia: et efficit fluxum et refluxum maris. sunt etiam ordinati motus spacii: quia luna
et alij planete maiori et minori spacio queque distat a sole et ab inuicem. etiam sunt qualitatibus: quia
in estate causat calorem: in hyeme frigus. **¶** **T**u illa cum hec inquit ita. **¶** **H**ic proba supposito quod mun-
dus regatur a deo: probat quod regatur ab ipso per suam bonitatem. et dicit. **¶** **O** Boe: cum hec ita sentias quod
mundus regitur a deo: puto mihi restare parua opera. i. paruum laborem: vt tu compos. i. po-
tens felicitatis: sospes id est sanus: reuisas patriam id est cognoscas beatitudinem. **¶** **T**unc

Liber tertius.

probat q̄ deus regat mūdū sua bonitate. d. Intueamur q̄ p̄posuim⁹: nōne numerauim⁹ supra in nona p̄sa in b̄titudine eē sufficientiā: & cōcessimus deū eē ip̄am b̄titudiez. d. B. Ita est quidē. ex hoc cōcludit p̄bia deū nullo idigere ad regēdū mūdū. d. ergo ad muu- dum regendū deus nullis extrinsecis adminiculis indigebit. alioquin si ita eēt q̄ aliquo egeat nō habebit plenā sufficientiā. & d. B. illud inq̄ est necessarium. iō cōcludit p̄bia.

De cūcta disponit. i. tegit p̄ se so- lū. d. B. Negari neq̄t. s̄ de⁹ mō- stratus ē esse ip̄m bonū. memini iō. dicit. B. ergo p̄ bonū de⁹ cū- cta dispōit siquidē p̄ se regit oīa q̄ cōcessim⁹ esse bonū: & hīc ē de⁹ veluti quidā clau⁹ atq̄ guberna- culū quo machina mūdāna ser- uatur stabilis & icorrupta. Dicit Boe. uehemēter. i. valde assētiōz & illō te dicturā pauloāte p̄spexi licet tenui suspiciōe. Dicit p̄bia. credo iquit q̄ bec p̄uidisti. iā eiz vt arbitroz vigilantius q̄ prius deducis oculos ad v̄a cernenda.

¶ Motandū q̄ ex littera accipiū- tur due rationes ad p̄bādum in- tentū. P̄ria rō p̄bat q̄ deus p̄ se regit oīa & taliter. In b̄titudine ē summa sufficientia: s̄ de⁹ est b̄ti- tudo: ergo i deo ē summa sufficiē- tia. tale. aut nō idiget extrinsecis gubernaculis: ergo de⁹ p̄ se regit oīa. Secūda ratio p̄bat q̄ de⁹ p̄ suā bonitatē q̄ nō distiguit a dō regit oīa sicut deus p̄ se regit oīa vt visum est: sed de⁹ ē ip̄m bonū ergo p̄ bonū regit oīa: vt p̄z d̄ se q̄ sua bonitate & clemētia. ¶ S̄z quod dicā. Hīc ponit p̄ quē mo-

dum deus omnia gubernat. Et p̄rimo ostendit q̄ omnia gubernat suauiter: qz omnia sibi obediūt. Secundo q̄ gubernat oīa fortiter: quia nihil sibi resistere pōt. Secunda sibi. Quid si conetur. P̄rimo dicit: Illud qd̄ dicā nō min⁹ p̄z ad cōtuenđū. i. ad desiderandū & dicit Boe. ¶ Quid inq̄. Et di. p̄bia. Cum deus iure credatur omnia gubernare clauo bonitatis sue: & omnia festinēt naturali intentione ad bonum sicuti docui p̄ri⁹ in p̄sa vii / decima: Illū pro nūquid pōt dubitari quin voluntarie regantur sponte: & cōuertant se ad nutum disponētis veluti conuenientia id est obedientia: & contemperata id est coapta- ta suo rectori: dicit Boetius. Ita inq̄ necesse est: quia non videretur beatū esse regimen dei: si foret iugum detranctatum. i. recusantium: sicut bos lasciuus recusat iugum: & si non esset salus obtemperantium id ē obediētium. ergo dicit p̄bilosophia. nihil est quod naturam seruans conetur id est laborat contrariē deo. dicit Boetius. Nihil inquam

pos patriā sospes reuifas: sed que pro- posuim⁹ itueamur. Nōne i beatitudine sufficientiā numerauimus: deūq̄ b̄titudiez ip̄sas esse cōcessimus: B. Ita q̄dez P. Et ad mūdū igitur iquit regendum nullis extrinsecis adminiculis indigebit: alioquin si aliquo egeat: plenā sufficiē- tiā nō habebit. B. Id inq̄ ita est neces- sariū. P. Per se igit solū cūcta disponit B. Negari iō nequit. P. Atqui deus ipsum bonū esse mōstrat⁹ est. B. De- mini iō. P. Per bonū igitur cūcta di- sponit. Siquidēz p̄ se regit oīa q̄ bonū esse cōsensim⁹: & hīc est veluti quidā cla- uis atq̄ gubernaculuz: quo mundana machina stabilis atq̄ icorrupta serua- tur. B. Elebementer assētiōz iō: & id- te pauloāte dicturam tenui: licet suspi- cōne p̄spexi. P. Credo iquit. iā eim vt arbitroz vigilant⁹ ad cernēda vera ocu- los deducis. ¶ S̄z quod dicā non mi-

Prosa duodecima.

Nota quod cum gubernare nihil aliud sit nisi in finem ordinare: nec aliud est deum per bonitatem gubernare quam per bonitatem in finem dirigere: et cum omnia naturaliter tendant ad bonum tamquam in finem: manifestum est quod omnia sponte in finem diriguntur: et ita naturaliter omnia sponte obediunt gubernanti: et per consequens deus regit omnia suaviter. Notandum quod voluntarium secundum perfectam sui rationem tamen inuenitur in habentibus voluntatem: sed in extendendo voluntarium ad omnem

appetitum non coactum sic potest repiri in omnibus: et sic accipitur hic. **¶** Mo. quod nihil seruans naturam repugnat deo: sed enim peccator videatur deo repugnare. ipse non seruatur naturam: quia peccatum diminuit et deprauat naturam. etiam Boet. loquitur de appetitu nature ut patet ex superioribus. **¶** Quid si conetur ait non tenet. Hic ostendit philosophia quod deus regit omnia fortiter: quia nihil est quod possit sibi resistere. Secundo confirmat hoc per quendam fabulam ibi. Accepisti. primo dicit. Si quid conetur resistere deo: nunquam aliquid proficiet aduersus eum quem concessimus esse potentissimum iure beatitudinis. id est ex eo quod est beatitudo? d. boet. proorsus nihil valeret super se resistere. Igitur dicit philosophia. non est aliquid quod huic summo bono vel velit vel possit obistere. dicit. B. non arbitror. ideo dicit philosophia. summum bonum est quod regit cuncta fortiter suaviterque disponit. d.

mus ad conueniendum patet. **B.** Quid inquit **P.** Eum deus inquit omnia bonitatis clauo gubernare iure credat eademque omnia sicuti docuit ad bonum naturali intentione festinet. Non dubitari potest qui voluntarie regatur: sed ad disponendum nutu veluti conuenientia conueneratque rectori sponte conuertat. **B.** Ita inquit necesse est: nec beatum regimur esse videtur siquidem detractatus iugum foret non obtemperatum salus. **P.** Nihil est igitur quod naturam seruans deo contrarie conetur. **B.** Nihil inquit. **P.** Quid si conetur ait: nunquam tamen proficiet quicquam et aduersus eum quem iure potentissimum beatitudinis esse concessimus. Boet. Proorsus inquit nihil valeret. **P.** Non est igitur aliquid quod summo huic bono vel velit

Boetius quod id est quantum ea summa rationum que modo conclusa est: non modo id est non tantummodo me delectant. verum pro sed hec ipsa verba: quibus vteris multo magis delectant me: ita ut stulticiam id est me stultum: lacerantem. id est mala reprehendentem magna que tangunt diuinam gubernationem pudeat sui. Tunc confirmat per fabulam quod nihil potest resistere deo: que talis est. Gigantes volentes expellere deos de celo posuerunt montem super montem ut ascenderent. quod videns iupiter ipsos fulmine deiecit: et montibus depressit: et hec in secundo metamorphoseos. unde dicit. o Boeti. Accepisti id est didicisti in fabulis: gigantes lacerantes id est lacerare volentes celum: sed fortitudo benigna scilicet dei: illos disponit id est deposuit uti condignum fuit. Nota philosophia hic alludit verbis sacre scripture que dicit. Attingit ergo a fine usque ad finem fortiter: et disponit omnia suaviter: ideo dicit. Boet. se non tantum delectari in istis rationibus quantum in suis verbis. Sed vis ne rationes ipsas inuicem. Hic philosophia concludit ex dictis quod malum nihil sit. primo petit assensum Boet. dicens. vis ne ipsas rationes id est propositiones ratione probatas: inuicem collidamus id est componamus forsitan ex confutatione homini dissiliat id est procedat quedam pulchra scintilla veritatis. et dicit. B. fiat inquit tuo arbitratu. id est tua voluntate. Tunc ponit propositionem manifestam dicens. nemo dubitauit

Liber tertius.

rit deū esse oipotētē dī. Boe. Nullus proorsus abigat qui mēte cōsistat. i. qui sane mētis ē. tūc assumit aliam ppositionem dī. qui vero ē oipotēs nihil ē qđ ille nō possit. dicit Boe. Nihil inq̄. tunc ponit aliā ppositionē. de' non pōt facere malū. r dī. Boe. Adinime inq̄ igit cōcludit pbia malū nihil est cū illud facere non possit ille q̄ nihil nō pōt facere. i. oia facere: ¶ Nota sicut de' est cā efficiēs oim: ita est finis oim. vñ quicqd fit ab eo: ordinat ad ip̄s tāq̄ ad finē: si ergo si de' faceret malū ordinaret ad ip̄s tāq̄ ad finē. r cū ip̄e sit bonū maluz ordinaret ad bonū: ergo de' nō pōt facere malū tāq̄ aliqd p se intentū. est ergo cōclusio quam pbia infert qđ malū nihil ē. rō cōclusionis ē. deus pōt facere omne qđ ē cū sit op̄s: s; deus nō potest facere malum: ergo malum nihil est. Et si diceres si malum nihil est: cū homo dānetur p malo dānatur p nihilo. dicēdū qđ maluz dicit defectū bōi nō negatiue: s; p̄uatiue: r ideo malū ē defect' boni qđ deberet habere. i. ptāte bōis ē illud habere: r si nō hēat illud bonū cū deberet hēre: iō dānat. r ponit exēplū. Aliq̄s tene tur soluere centū libras: r si nō soluat icarcerabit. certū ē qđ si solue re nō ē aliqd: sed nihil: nō tñ sim pliciter dō aliq̄s icarcerari p ni hilo: sed iō qđ nihil erat qđ dōbu it aliqd eē. ¶ Ludis ne inq̄. Hic Boe. mouet qđ tone pbie. Scōo pbia soluit: ibi. Tū illa. Primo B. admirās de onerōe r duo lutiōe rōnū qđ pbia vsa ē. Que rit vtrū ista onerō rōnū sit exide uolutōe pbie: vel pueniat ex natura rei. r breuiter illas rōnes re coligit r. d. O pbia ludis. i. delu dis ne: me terēs. i. formās: labori thū. i. laborē difficilē rōib' faciēdo rōes circulares: quo. s. lab orinto egrediaris ea pte qua introieras: r egrediare eo loco quo itroieris: tu cōplicas qđē orbē admirabilē diuine sim plicitatis. i. facis mirabilem circulationē rōis i diuina simplicitate. r tūc breuiter recollig it rōes dī. tu pauloāte incipiens ad b̄itudinē dicebas eā esse summū bonum quem b̄itudi nē tu loq̄bare eē sitā i summo deo: r differebas deū eē summū bonū r plenā b̄itudinē: ex quo dabas. i. inferebas: quasi munusculū. i. correlariū neminē eē beatū nisi esset deus. rursū tu loquebaris formā boni eē substātiā dei r beatitudinis: r dicebas ip̄m vnuz

vel possit obistere. B. Nō inq̄ arbitroz. Philosophia. Est igitur summum bonū inquit quod regit cūcta fortiter suauiterq; dispōit. Boeti. Tū ego inq̄ me nō modo ea que cōclusa summa ratio num: verū multo magis bec ipsa quib' vteris verba delectat: vt tādē aliquādo stultitias magna lacerates sui pude at. P. Accepisti inquit i fabulis lacescentes celū gigātes: sed illos qđ vti condignuz fuit benigna fortitudo disposuit. ¶ S; vis ne rōes ip̄as inuicem collidamus forsitan ex b̄mōi cōflatiōe pulcra quedā veritatis scitilla dililiat. Boeti. Tū inq̄ arbitrato. P. Deū inquit esse oipotentem nemo dubitauerit. B. Qui quidem inq̄ mente cōsistat nullus p̄s' ambigat. P. Qui vero est inquit omni potens nihil est quod ille nō possit. B. Nihil inq̄. P. Nū igitur de' facere malum non pōt. B. Adinime inq̄. P. Malū igit inquit nihil est cū id facere ille nō possit qui nihil non potest. B. ¶ Ludis ne inq̄ me inextricabiles laborib' rōi

1. mala resp...

domini p̄p̄tati
Hic Boe. mouet qđ tone pbie
labore

Prosa duodecima.

esse idipsum quod bonū: et illud bonū dicebas eē quod peteretur a natura omnium rerū: et tu disputabas. i. disputando pbabas deū regere vniuersitatem gubernaculis bonitatis et cuncta volentia parere. i. obedire deo: nec vllam esse naturā mali: et hec oīa explicabas nullis rationibus sumptis extrinsecus. i. non accipiēdo principia extrinseca: sed in fitis. i. extrinsecis: et domesticis. i. proprijs et conuenientibus probationibus rei de qua age-

^{formans} bus terēs que ne quidē q̄ egrediaris. i. troeas: nūc vero quo itroieris egredia re: admirabile quādā diuine simplici tatis orbem complicas. Et eū paulo a te a beatitudine icipiēs. eaz summū bonū eē dicebas: quā i summo deo: sitā lo q̄bare: ipsum q̄ deum summū eē bonū: plenāq̄ btitudie: dislerebas: ex quo ne minē btū fore nū: qui pariter de^{us} esset quasi munusculū dabas. Rursus ipam boni formam dei ad btitudis loq̄baris eē substantiam: ipm q̄ vniū hidiūm esse bonū dicebas: qd̄ ad oīz rerū naturā peteretur. Deum quodq̄ bonitatis^{us} gubernaculis vniuersitatem regere: disputabas: volētiaq̄ cuncta p̄ere illi: nec vllaz mali esse naturā: atq̄ hec nullis extrinsecus sūptis: s; altero ex altero fidē trahēte in fitis domesticisq̄ p̄batōib^{us} explicabas. **P.** Tū illa. mīme iquit ludim^{us}: rēq̄ oīm maxie dei mūere quez duduz deprecabamur exegim^{us}. Ea eē eim diue forma substantie: vt neq̄ i externa dilabatur: nec i se externū aliqd̄ ipla suscipiat. S; sicut de ea Permeides ait. oēm tu circulo adducis spōte multitudines

substantia rerū orbē nobile rotat. i. mutat res circulatione gnationis et corruptionis: et mutando res ipa nō mutatur: s; se imobile cōseruat. **D.** **Boc.** si nos agitauim^{us}. i. cognouim^{us} rōes: nō extra. i. nō ab extrinseco: petitas. i. sumptas: sed collocatas intra rei ambitū: quā lrem tractabimus: nihil ē q̄ de hoc amirere: cū. i. ex quo tu didiceris Platone sanxiente. i. cōfirmate s̄mōes oportere eē cognatos. i. p̄prios cōueniētes rebus q̄b^{us} sup. reb^{us} loquū^{ur}.

batur altero assumpto: trahēte si dē. i. certitudinē ex altero. **¶ Mo.** laborint^{us} dicebatur domus dedali: quā cū aliquis intendebat intrare exiuit et exundo intrauit. et cōsueuit depingi circularibus protractionib^{us}. et trāsumitur hic ad designādū circulares et reuolutiones rōnū. **¶ Mo.** q̄ circulo cutio et cōnexio rōnū q̄bus p̄bia vsa ē nō ē sic circularis q̄ vna et eadē p̄positio sit principū et cōclusio respectu eiusdē: qz sic non cōtingit demonstrare circulo: vt p̄z p̄rio posterioz: s; d̄z p̄nexio circularis: qz rōes ex se inuicē de p̄dēt: ita q̄ p̄positio cōclusa in vna sit principū alteri^{us} cōclusiōnis i alia: nec p̄pter istas diuersa cōclusiones ē aliqua diuersitas i deo: sed oīa sunt idē simpliciter. Tū illa mīme iquit. **¶ Mo.** dic p̄bi^{us} losophia m̄dit **Boc.** ad q̄stionē: et dicit. mīme ludim^{us}: sed nos exegim^{us}. i. p̄fecim^{us} munere dei quē dudū deprecabamur rē maximā oīm rerū. ea enī. i. talis est forma id est dispositio diuine substantie: vt neq̄ i externa. i. i exteriora: dilabatur. i. cadat: nec ipa suscipiat aliquid externū. i. extrinsecū in se: quod p̄bat auctoritate. **¶ Permenidis:** quā p̄rio ponit i greco deīde sensus et^{us} subiūgit i latino dicens. Sed sicuti Permenides ait d̄ ea. s. substantia diua q̄ diua

no amprendo p̄n

Metrum duodecimum

tali cōditiōne q̄ anteq̄ exiret inferrū nō flecteret retro aspectū vxorē respiciēdo. Lū aut̄
iā ppe extuisset. Orpheus amore allectus retrospectus et sic vxorē pdidit. Circa istam fabulā
sic pcedit. Pr̄io ostendit quō Orpheus ad inferos descēdēs p vxore rogauit. Sc̄do quō
mōstra ifernalia placauit. tertio ostendit quō vxor ei cōcessa fuit et eā pdidit. sc̄da ibi. stupet
tertia ibi. tandē. dicit primo vates trahit. i. orpheus de trahit puncia oriūdu: dicitus va
tes. i. sapiēs a multis: ille quōdā
gemēs. i. deplorās: funera. i. mor
tē cōiugis: postq̄ coegerat am
nes. i. fluitos stare: siluas curre
re moblies post ip̄s: flebilib⁹ mo
dis. i. modulatiōibus cythare q̄s
flēdo formauit. et postq̄ cerua iū
xit itrepidū lat⁹ seuis leonib⁹: qz
cerua cū leonib⁹ icecebat se q̄ndo
modulatiōez Orphei: nec lep⁹ ti
muū canē visuz: iā placidū. i. pla
catū: cātu. i. sono cythare: qz lep⁹
et canis sil⁹ se q̄bant ip̄m. Lū aut̄
ferioz. i. amor flagrantior. i. arden
tior: vzeret itima. i. itiora pecto
ris orphei: et cū modi. i. modula
tiōez: q̄ cūcta subegerāt. i. subuice
rāt: nō mulcerēt. i. non placarent:
dñs. i. orphei: ip̄e q̄rēs supos. i.
deos imites qz placari nō pote
rat: adiit domos ifernas. i. iferna
les illic tēpās blāda carmina so
natib⁹ cordis: ip̄e deflet. i. flebiliter
decātat i cythara q̄cqd hauserat
ex p̄cipuis fontib⁹ matris .s. dee

Jam cantu placidum canem
Cum flagrantior intima
Ferior pectoris vzeret.
Nec qui cūcta subegerant
Mulcerent dominum modi
Immites superos querens
Infernas adiit domos.
Illic blanda sonantibus
Chordis carmina temperans:
Quicquid precipuis dee
Matris fontibus hauserat.
Quod luctus dabat impotens:
Quod luctum geminās amor
Deflet trenara commouens.
Et dulci venia prece
Umbrarum dominos rogat
Stupet tergeminus nouo

caltope: et ip̄e deflet qd luctus ipotēs q̄ facit hoīem ipotētē sibi dabat. i. cōcessit: et deflet
illō qd dabat sibi amor geminās luctū: qn̄ commouēs trēara. i. iferna: et rogat dños um
bray. i. ifernales: dulci p̄ce veniā. i. relaxationē sue vxoris. ¶ Mo. s. Aristo. ij. metha. et cō
mētatorē tertio celi et mūdi. Mō oēs accipiūt v̄itatē p eūdē modū: tñ ppter diuersas con
suetudinem: tñ pp diuersam naturā: tñ pp paucitatē instructionis i logica. Tñ qdā recipiūt
v̄itatē p modū demōstrationis. qdā p modū auctoritatū. qdā p modū fabulay. vt ergo
pb̄ia talib⁹ sufficiat: aliqñ demōstrationib⁹: aliqñ auctoritatibus v̄it: aliqñ fabulas iter
ferit sicut i pposito. Motādū q̄ orpheus dicit vates: quia carminā cōposuit. dicit aut̄ vates a vi
mētis vel a video. Motādū q̄ trenara dicit quasi lamētabilia a trenus treni qd ē lamē
tatio. et trenarus in singulari nūero est nomē cuiusdā mōtis: i quo dicit eē via ad inferrū. in
plurali nūero trenara significat loca ifernalia: sicut di. Dugu. Cōmuniter aut̄ inuenitur
istud nomē scriptū sine r. in p̄ma syllaba. et dicit tenara vel tenarus sicut in doctrinali. tena
rus infernus. tñ Dugu. scribit totū p. r. vt trenar⁹ et trenara. Tñ forsan ex vicio scriptorum
qñq̄ subtrahit. r. ¶ Stupet tergemin⁹ nouo. Dicit ostendit quō orpheus mōstra iferni placa
uit. d. Janitor iferni q̄ dicit cerberus q̄si vorator carniū: ille tergemin⁹. i. habēs tria capita
canina capt⁹ fuit: nouo carie. i. melodia prius inaudita: et stupet. i. admirat. Tunc ostēdit.

Liber quartus.

quomodo alta monstra placauerit dicens q̄ tres furie inferuales: Thesiphone: Alecto:
 Megera: que sunt vltices scelerum inferentes metum pctōribus: iste lachrymabatur
 ppter dulcedies cythare. vñ dicit dee. i. furie vltices scelez. i. pctōz: q̄ dee agitant. i. vexāt:
 fontes. i. pctōres: metu. i. tior: iste meste tā madent. i. fluūt lachrymas. Tūc tāgit remissio
 nē pene quozūdā in inferno. r̄ p̄rio Ixionis. Ubi sciēdū q̄ Ixio voluit cōcubere cū Iu
 none cū aut̄ Iuno it̄poneret Mubē: ex
 quo nati sunt cētauri: ip̄e aut̄ ad
 iudicat̄ i inferno cōtinuo voluit
 tur in rota: q̄ rota stetit Orpheo
 modulāte. vñ dicit velox rota nō
 precipitat. i. nō defecit caput Ixi
 onū. i. Ixionis supple Orpheo
 canente. Tunc tangit remissionē
 pene Tātali. Ubi nota q̄ tātāl
 dicitur lacerasse p̄p̄riū filiū dās
 eum dijs ad comedēdū pro qua
 dānatus fuit. Dicitur autem in
 inferno habere aquā vsq̄ ad mē
 tum r̄ poma pēdētia ante os: r̄
 tamē deficere siti r̄ fame. cū enī
 vult sumere aquam v̄ pomū fu
 giunt ab eo. iste Tantal^{us} spreuit
 flumina Orpheo cānēte: vñ d. d.
 Tantalus perditus. i. consump
 tus: lōga. i. magna siti spernit flu
 mina. tūc ostendit remissionē pe
 ne Titij. vñ sciendum est q̄ Titij
 us voluit cōcubere cū Laona ma
 tre Appollinis quem appollo i
 terfecit r̄ in inferno relegauit: cu
 ius iecur vult deuorat. Orpheo
 autem canēte vultur cessauit lant
 are iecur eius. vñ dicit. Dū vult
 est satur modis. i. modulatiōib^{us}
 Orphei: nō traxit. i. nō lantant
 iecur Titij Tandē vicimur ar
 biter. Idic ostēdit quomodo Or
 pheo vxor sua cōcessa fuit r̄ quō eā pdidit dī. tādē arbiter. i. iudex vmbraz: iste miserās. i.
 miam hñs ait. nos vicimur: donamus. i. restituim^{us} viro. s. Orpheo comitē cōiugē: ēptam
 i. cōpatā carnie suo: s; lex. i. cōditio coerceat ista dona: ne phas sit sibi deducētī vxorē fle
 ctere luia. i. oculos respiciēdo vxorē dū liq̄rit. i. reliquerit tartara. Et tunc exclamat dicens.
 Quis dat. i. ipōit legē amatib^{us}? q. d. amor nō d; coerceri lege: q; amor maior lex est sibi.
 amor maior ē lege. r̄ subdit heu. ppter terminos noctis. i. iferni: Orphe^{us} Erudicē vxorem
 suā vidit respiciēdo a tergo: eam perdidit ab inferis nō ducēdo: occidit in inferno eam re
 linquendo. ¶ Notandum q̄ apud inferos arbiter idest iudex vmbraz dicitur ada

*infantes metu
 peccatoribus
 at vultures*

Laptus carmine ianitor:

Que fontes agitatur metu

Ultrices scelerum dee

Jam me te lachrymis madent:

Non Ixionum caput

Velox precipitat rota:

Et longa siti perditus

Spernit flumina tantalus

Cultur dum satur est modis

Non traxit titij iecur.

Tandem vicimur arbiter

Umbrazum miserans ait

Donamus comitem viro:

Emptam carmine cōiugem.

Sed lex dona coerceat.

Ne dum tartara liquerit

Phas est lumina flectere.

Quis legem dat amantibus:

Maior lex amor est sibi.

Heu noctis prope terminos.

Orpheus erudicem suam

Clidit perdidit occidit.

Tos hec fabula respicit:

Quicumq; in supernum diem

Quicumq; in supernum diem

Quicumq; in supernum diem

Prosa prima.

mandus qui cogit animas ad fatendum peccata commissa: et unicuique secundum merita sua penam distribuit. Iste adamantus dixit donemus viro coniugem. ¶ Motandum quod amor non potest lege coerceri. nam ex inteso amore homo sepe transgreditur legem: et amor fortior est ad aliquid implendum quam lex ad coercendum. id dicit. quod legem dat amantibus. maior lex est sibi. quod dicitur per quid lex amor dat amantibus cum per se lex dura sit amare. ¶ Nos hec tabula respicit. Dic

1. mentis glanflatione vultis

Mentem ducere queritis.

Nam qui tartareum in specus

Cluctus lumina flexerit.

Quicquid precipuum trahit

Perdit dum videt inferos.

phibia applicando fabulam ad propositum hortatur nos vitare impedimentum contemplationis summi boni et di. Dicitur boies quicquid queritis. id est vultis ducere mentem. id est mentis contemplationem: id est supernum diem. id est in supernam claritatem. Hec fabula iam dicta respicit vos: quod ad vestram informationem inducta. Nam quicquid affectu terrenorum flexerit. id est oculos rationis et intellectus in tartareum specus. id est in terrenam quod ducit ad terrenam profunditatem. Quicquid precipuum. id est bonum trahit laborando: id est ludum perdit dum videt inferos. id est dum intendit terrenis et temporalibus quod sunt infima

Libri quarti prosa prima.

Eccum Philoso. Dignitate vultus et oris gravitate servata leviter suaviters cecinisset. Tum ego nodum penitus istius meroris oblitus

terrenorum impediunt contemplationem summi boni. vii. B. in tractatu de summo bono di. Inordinata concupiscentia multos impedit a summo bono. Quosdam enim pigritiam sequi videmus. Quosdam enim delectationes sensuales. quosdam enim desideria auri et argenti: exceptis paucis viris bonorum andis phibia: quod contemnit sensus desideria et sequuntur desideria intellectus. et proprie finem eiusdem tractatus di. phibus maxime delectatur in primo principio in contemplatione sue bonitatis. et sola recta est delectatio. hec enim est vita philosophorum sine qua non vivit vita recta: et subdit. phibiosophum autem voco omnem boiem viventem ordine nature: tendens in alta et finiens vitam: quod acquirit ultimam finem et optimum vite humane quod est deus gloriosus benedictus in secula seculorum. Amen.

¶ Explicit liber tertius de consolatione philosophie.

Eccum phibia dignitate vultus. Dic incipit liber quartus de consolatione phibie cuius est prosa prima: id est quod phibia assignat causas quare mala concedantur in regno dei. cum omnium reum rector bonus existat. id est deus: et probat bonos spiritus esse potentes: et malos impotentes. et sicut vicia nunquam sunt sine pena: ita virtutes nunquam sunt sine premio. Probat etiam quod omnis fortuna tam prospera quam adversa bonis est ad profectum: malis autem ad interitum. Etiam probat quod omnia quod fiunt a deo recte fiunt et alia plura sicut patebit. Et dividitur iste liber in xiiii. partes: quod septem sunt pro se et septem metra butus quartus: de quibus patebit in processu. Primo ergo ostendit. B. quomodo intentionem phibie adhuc paratis plura dicere interruptit proponendo causas sui doloris. Secundo phibia permittit sibi profectam curam. Tertio dat modum curandi ipsum. secunda ibi. Tum illa et est tertia ibi. Et quoniam. Et quarto prosequitur intentionem ipsum curando in sequenti prosa ibi. Tum ego. Primo ostendit quomodo interruptit intentionem phibie volentis plura loqui. Secundo probat causas sui doloris. Secunda ibi. Sed ea ipsa est. Primo dicitur cum phibia cecinisset. id est decantasset hec. id est predicta: servata leviter. id est delectabiliter: quod pro et suaviter. id est dulciter. servata dignitate. id est reverentia vultus. id est sui et gravitate oris. id est finonis super sui. Tum. id est pro hec ego. id est B. nodum. id est non adhuc: oblitus. id est in memor penitus. id est omnino: istius meroris. id est intrinseci doloris: ego. B. abrupti. id est interrupti intentionem. id est propositum phibie: paratis. id est intendentis dicere adhuc aliquid: et inquit. id est dico: preuia id est preambula: veri luminis id est perfecte

Liber quartus.

cognitionis: scz illa q̄ tua oratio. i. tuus sermo: fudit. i. locut' est: hucusq̄. i. ad istū librum
quartū: patuerunt. i. manifesta fuerūt: indicta. i. insolubilia: tñ. i. aliquādo: diuina specula
tiōe. i. sc̄tā cōtēplatiōe: tñ. i. aliqñ sui. i. ip̄sus: tñ. i. aliqñ tuis rōnibus. i. demonstrationib':
sz ea. i. illa p̄dicta: r̄ si p̄ quīs oblita mihi nuper. i. aliquādo ob dolorē iniurie supplē q̄ p̄
pessus sum a Theodorico rege gottorū: nō tñ dixisti proorsus id est omino: bec. s. p̄dicta
ignozata. i. ignozata: antebac. i. hu
cusq̄. ¶ Nota q̄ dignitas ē ho
nesta r̄ impiosa auctoritas. Di
citur autē p̄bia hēre dignitatem
vult' p̄pter sui bonestare: qz fm
Zullū sola sapiētia ē q̄ meretur
bonozes: r̄ p̄t' sui auctoritatē q̄
digna ē imitatōe. etiā p̄bia d̄r eē
grauis ore. i. stabili sermone: qz
sermōes p̄bi firmitate rōnū sunt
stabiliti. ¶ Mo. cū p̄bia ostēdisset
q̄d sit summū bonū r̄ i quo sitū
sit: r̄ fecisset exhortationē ad illō
q̄rēdū: itēdebat oñdere modum
quo ad illō puenit: sed anteq̄ ex
pleret illā intētionē. Boe. velut
auid' ad sciēdū q̄dā quoz igno
rātia detinebat ip̄m in merore i
terrupit intētionem p̄bie volētis
plura dicere. ¶ Mo. q̄ p̄bia dicit
p̄ua veri lumis: qz ip̄a clarifi
cat aīaz: r̄ trahit eā ab obscurita
te ignorātie ad lucē sapiētie r̄ ad
claritatē intellect': ex libro de po
mo Aristo. ¶ Et tō d̄r p̄ua veri lu
minis: qz p̄ ip̄az tāq̄ p̄ viā hō p̄
uenit ad cognitionē veri luis q̄d ē deus: qz scribit' in libro de pomo q̄ p̄ p̄biaz hō cogno
scit suū creatorem q̄ de nihilo fecit oīa: q̄ est inceptor oīm inceptor: r̄ oīm principioz p̄i
cipiū. r̄ ibidem scribitur. oportuit vt p̄bia mitteretur ad illruēdum ignorantes: r̄ eos qui
nō cognouerūt suum creatorem. ¶ Sz ea ipsa ē vel maxima. ¶ Dic Boe. p̄ponit causas sui
meroris dī. Sz ea ipsa est cā n̄ri meroris. r̄ maria cā q̄ cū rector rez. s. deus bonus existat
vel eē mala omnino possunt vel p̄tereant impunita: q̄d saltem si nullum aliō incōuentēs
se q̄retur: cōsidera quāta sit dignū admiratiōe: atq̄ p̄ sz hūc adiūgit. i. additur aliud ma
ius sup. admirandum. nam p̄ qz imperāte. i. p̄cipiēte: r̄ flozente. i. vigēte. neq̄tia. i. neq̄tio
sis hoīb'. ¶ Stus. i. hō stuosus: nō solū. i. nō tñ caret p̄mīs: verū etiā ip̄a virtus subiecta. i.
subita calcatur pedibus. i. potentijs: sceleratoz. i. maloꝝ. r̄ ipsa virtus luit. i. patitur: sup
plcia id penas in locum facinoꝝ. i. viciozorum loco: q̄. s. p̄dicta fieri. i. p̄mitti: in regno. i. i
mundo sciētis oīa. s. dei r̄ potēt' oīa: sz volentis r̄ intendētis tātūmodo bona nemo sa
tis nec admirari nec cōqueri potest. i. q̄rimoniā facere. ¶ Mo. q̄ mala fiūt in mundo. patet
qz ratio semp deprecatur ad bonū. cum ergo mali non regantur iudicio recte rationis sed
vincantur passionibus ire r̄ concupiscentie: ideo deficiunt a bono. Item superabundantia

intentionē dicere adhuc aliquid paratis
abrupti. r̄ i q̄ veri premia lumis q̄ hucusq̄
qz tua fudit oratio: cum sui speculatiōe
dina tu tuis rōnibus iuncta patuerūt.
Eaqz mihi r̄ si ob iniurie dolorē nuper
oblita nō tamē antebac proorsus igno
rata dixisti. Sz ea ip̄a est vel maria no
stri cā meroris: q̄d cū rerum bonus re
ctor existat vel esse omino mala possunt
vel impunita p̄tereāt. Quod solus quā
ta dignū sit admiratiōe p̄fecto cōside
ra. at hūc aliud mai' adiūgitur. Nam
imperate flozeteqz neq̄tia virtus nō
solum premijs caret: verū etiā scelerato
rū pedibus subiecta calcatur: r̄ i locuz
facinoꝝum supplicia luit. Que fieri in
regno sciētis oīa: potentis omnia:
sed bona tātūmodo volētis dei: nemo sa

o. p. f.

ad istū qd librum

librum

intentionis tantum
bono

Liber quartus.

¶ Metrum primum quarti libri.

¶ Ant et eni pene volucres mihi. Istud est primum metrum huius quarti: cuius primus versus dicitur metrum alemanicum ab inventore dactylicum a pede predominante. Secundus versus dicitur metrum archiloicum ab inventore iambicum a pede predominante: in quo

metro proba ostendit viam per quam pervenitur ad cognitionem summum boni. et est per considerationem creaturarum que gradatim sunt transcendende quousque inveniatur aliquid quod preeminet omni creature: et istam viam tradit sub similitudine avis volantis. Primum ergo tradit viam qua mens perveniat ad cognitionem summum boni. Secundo ostendit quid mens iudicabit cum illic pervenerit. secunda ibi. huc te. Primum dicit. dixi quod assigam pennas menti tue. Sunt etenim mihi penevolucres id est veloces scilicet virtus et sapientia que conscendant id est penetrant: celsa id est alta poli. Quas scilicet pennas cum mens velox sibi induit id est assumit ipsa perosa id est odio habens terras despiciat eas querendo ulterius creatorem: et mens superat globum. id est sphericum corpus immensi aeris cognoscendo quod ultra aerem est creator. Nubes videt post tergum: quia ultra nubes querit cognitionem summum boni: et transcendit verticem. id est summitatem ignis: qui ignis calet ex agili id est veloci motu: etheris id est celi: et ulterius pervenit mens investigando: donec surgat. id est eleuetur: in domos astriferas id est in orbem

planetarum: et coniungat vias suas pbebo id est soli investigando quod sol non est deus: donec comitetur iter gelidi senis id est saturni qui est supra solem: mens inquam existens miles choruscus sideris id est dei qui est splendidum sidus: et ulterius ascendit supra orbem planetarum: donec recurat. id est transeat circum astra. id est celum stellatum: quo scilicet astro pingitur. id est ornatu micans nox: quia nox stellis firmamenti illuminatur: ubi id est postquam satis fuerit exhaustum id est speculatione evacuatum quod nulla stellarum est deus: mens ulterius transcendit: donec relinquat extremum polum. id est ultimum celum: quod per et premit dorsa velocis etheris. id est firmamenti: scilicet compositus. id est potes veredi luminis scilicet dei. hic supra ultimum polum dominus regum tenet sceptrum id est imperium: et temperat. id est moderatur: habenas. id est regimina orbis: et supple manens stabilis in se regit volucrum. id est velocem: curram. id est circula rem motum corporum celestium: deus existens choruscus arbiter id est splendidus iudex rerum.

quo etiam sita sit agnovisti decursus omnibus que premittere necessariam puto: viam tibi que te domum reuehat ostendam. Penas etiam tue menti quibus se in altum tollere possit affigam: ut perturbatio de pulsata spes in patrias meo ductu: mea semita: meis etiam vehiculis reuertaris.

¶ Metrum primum libri quarti.

¶ Ant et eni penne volucres mihi

¶ Que celsa conscendant poli

¶ Quas sibi cum velox mens induit

¶ Terras perosa despicit

¶ Aeris imersi superat globum

¶ Nubesque post tergum videt

¶ Quoque agili motu calet etheris

¶ Transcendit ignis verticem

¶ Donec in astriferas surgat domos

¶ Pbeboque coniungat vias

¶ Aut comitetur iter gelidi senis

¶ Miles choruscus sideris

¶ Cel quocunque micans nos pingitur

Prosa secunda.

¶ Motandum q̄ dicit ignem calere motu celi. ex quo videtur q̄ calor non sit propria: et per se qualitas ignis cum sibi debeat per motum celi. Sed dicendum q̄ locus non solū est causa conseruatiua locati: sed omnium accidentium naturaliter consequentium. Unde q̄ celum est locus ignis: sed etiam ipsius caloris ignem consequentis. et q̄ pp̄ria dispositio celi secundum quā habet caliditatem sup̄ oia est motus eius: ideo dicit ignem calere

transcat / astros celi bellatu

Recurrat astri circulus

Atq̄ ubi iam exaustum fuerit satis

Polum relinquat extimum

Dorsaq̄ velocis p̄mat etheris

Compos verendi luminis

Hic regum sep̄trum dominus tenet.

Orbisq̄ habenas temperat:

Et voluc̄re currus stabilis regit

Rerum eboriscus arbiter.

Huc te si reducem referat via

Quam nunc requiris inmemor.

Hec dices memini patria est mihi.

Hinc ortus hic sistam gradum.

Quod si terrarū placeat tibi

Noctem relictam visere:

Quos miseri toruos populi timent

Cernes tyzannos exules.

motu celi: nō excludēs p̄ hoc q̄n calor per se sit qualitas ignis.

¶ Motandū q̄ saturnum vocat gelidum senem: non q̄ sit gelid⁹ formaliter sed effectiue. Est em̄ effectiuius gelu et frigoris. et d̄r se

ner: q̄ motus eius tardus ē ad modum senis. nā cursus suū complet pluri tēpore q̄ sol vel luna.

¶ Ducte si reducē. Hic ostendit philosophia quid mēs iudicabit cū transcendit creaturas et peruenit i cognitionē dei di. D mēs si

via referat id est ducat te: reducē id est reuertentem a t̄p̄alib⁹: huc id est ad cognitionē dei: quā vi

am nunc inmemor requiris: tu dices. Ego memini q̄ obnubila ta fui affectu tēporaliū. Hic. s. in cōtēplatiōe dei est mei patria: hinc. s. a deo est ortus meus: q̄

ad ei⁹ imaginē creata. hic sistam id est in cōtēplatiōe dei figam gradū id est ponā finalem quietem. Quod si placeat tibi existēti in cognitione dei visere id ē cū

desiderio videre noctem terrarū relictam: tu cernes. i. videbis: toruos tyzannos id ē crudeles p̄cip̄es quos miseri ppli timent illos toruos esse exules a vera pa

¶ Prosa secunda quarti libri.

¶ Am ego pape inq̄. vt magna p̄mittis: nec dubito quī possis efficere: tu mō quez excitaueris ne

tria sua. ¶ Motandum secundum apostolum. Non habemus hic manentem patriā: sed futuram inquirimus. hec enim est vera patria a qua anima rationalis per creatorē a deo exiit: ad quam si reuertatur: esse quod a deo accepit affectione terrenorū deturbata p̄orsus amittit. p̄pter quod dicit in secundo metro tertij libri. Repetunt pp̄rios queq̄ recur sus. Reditu suo singula gaudent. Nec manet vll̄ tra ditus ordo. Nisi. quod fin̄ i iunxerit ortum. Stabilem̄q̄ sui fecerit orbem.

¶ Prosa secunda quarti libri. ¶ Am ergo pape inq̄. Hic incipit secunda prosa huius quarti. Circa quam est sciendum q̄ philosophia in primo libro sexta. p̄sa inuestigādo cām et radicem infirmitatis. B. cognouit q̄ Boetius ex ignorantia finis reꝝ malos hoies po

¶ Prosa secunda quarti libri.

¶ Am ergo pape inq̄. Hic incipit secunda prosa huius quarti. Circa quam est sciendum q̄ philosophia in primo libro sexta. p̄sa inuestigādo cām et radicem infirmitatis. B. cognouit q̄ Boetius ex ignorantia finis reꝝ malos hoies po

Liber quartus.

tentes: bonos vero impotentes putabat. Item q̄ ignorabat q̄sq̄ gubernaculis mūdus
regatur fortuitay vices estimabat fluitare sine rectore. qz vero pb̄ia iā oñdit quid sit finis
rey a quib⁹ gubernaculis mūd⁹ regat⁹: nūc pb̄ia vult adhibere. B. p̄fectā curā remouēdo
dolores. in quos Boe. incidit ex ignorātia p̄missay. Et p̄mo pb̄ia hoc petit. ⁊ pb̄ia sc̄do
illud prosequit⁹: ibi p̄mū igit⁹. Dicit p̄mo. Tū igit⁹. s. finito sermōe pb̄ie. Ego Boeti. inq̄.
Pape est admirantis. *prohibet me*
Q pb̄ia tu magna p̄mittis: nec dubito quin
possis efficere. i. in effectū p̄duce
re: tu mō ne moreris. i. nō p̄tra/
bas me: quē excitaueris. s. ad au/
diēdū. ¶ Motādū q̄ sapiēs ni/
hil p̄mittit qd̄ adimplere nō possit
qz op⁹ sapiētis ē nō mētiri. ergo
di. B. pb̄ie. Sicut magna p̄mit/
tis nō dubito qui efficere possis.
¶ Primū igit⁹ inq̄t. Dic pb̄ia p̄/
sequit⁹ intētū. ⁊ p̄mo p̄bat bonos
semper eē potētes: ⁊ malos im/
potentes: cuius oppositū puta/
bat Boe. Et tāgit p̄mo modū p̄
quem vult hoc oñdere. Sc̄do oñ
dit ⁊ p̄bat intētū suū rōnibus:
ibi. Duo sunt. Primo di. D. B.
primū licebit vt agnoscas bōis
semper adesse potētiā: ⁊ malos
esse desertos. i. p̄uatos cūctis vi/
ribus: quoz altey. s. bonis semp
adesse potētiā demonstrat⁹ ex al/
tero. s. ex hoc q̄ mali sunt viribus
deserti. ⁊ hui⁹ cām subdit dīcēs.
Mā cū bonū ⁊ malū sunt cōtra
ria si bonum esse potēs cōstitit⁹: liquet. i. manifestū fuerit: imbecillitas. i. impotentia ma
li atsi fragilitas clarescat inali: firmitas boni nota est. S; vt̄i pro sicut abundantior sit fi
des nostre sententie alterutro calle. i. vtrāq; via procedam confirmans proposita: nūc hīc
s; ex firmitate boni: nūc inde ex fragilitate mali. ¶ Motādū q̄ pb̄ia dictū suum q̄ si boni
sunt potentes: mali sunt impotentes: fundat sup̄ considerationē topi cā: si p̄positū i p̄po
sito: ⁊ oppositū in opposito: vt si sanitas ē bona egritudo ē mala. dicit q̄ velit procedere
vtrāq; via ex potētia bonoz p̄bādo ipotētiā maloz: ⁊ ex impotētia maloz potētiā bono
rū: qz si tīm vnū istoz p̄baret ⁊ ex hoc reliquū cōcluderet p̄ locū a contrarijs: esset argumē
tum verisimile ⁊ nō necessariū: ⁊ tō vtrāq; p̄tem vult p̄bare ⁊ ex vtroq; reliquum conclu/
dere. ¶ Duo sunt quibus omnis. Hic pb̄ia probat intētum rōnibus. Sc̄do excludit quā/
dā dubitationē: ibi. S; possunt. tertio confirmat principale intētum auctoritate Plato/
nis: ibi. Et q̄bus oibus. p̄mo p̄bat bonos sp̄ eē potētes: malos ipotētes duab⁹ rōnib⁹.
Sc̄do ad idem ostēdēdū cōcernat breues rōes: ibi. s; qm̄ te. Prima in duo fm̄ duas rōes
Sc̄da ibi. Rursus inquit. Primo p̄mittit duo necessaria ad primam rōnem Sc̄do ex his
arguit ibi. oēs igit⁹ boies. Primo p̄mittit vnū necessariū. sc̄do aliud ibi. Adeministi igit⁹.

confirmans

Liber quartus.

¶ Omnes igitur homines. Hic philosophia arguit ex dictis probas bonos esse potentes et malos impotentes tali ratione. Quicumque adipiscuntur quod volunt sunt potentes: et qui non adipiscuntur quod volunt sunt impotentes ex primo preambulo: sed boni adipiscuntur quod volunt. scilicet summum bonum: mali licet velint non adipiscuntur ipsum: quia si mali adipiscerentur summum bonum non essent mali: ergo boni sunt potentes: mali impotentes. unde dicit in littera. Omnes homines boni pariter et mali nituntur peruenire ad bonum indiscreta intentione. scilicet indiuisa intentione. dicit Boetius. Ita consequens est ad dicta subdit philosophia. certum est bonos fieri adeptioe boni: Certum est dicit Boetius. Igitur concludit philosophia boni adipiscuntur quod appetunt. scilicet volunt. dicit Boetius. sic videtur. et dicit philosophia. si mali adipiscerentur bonum quod appetunt non possent esse mali. ita est. dicit Boetius. Igitur concludit philosophia. Cum utriusque petat bonum: si hi scilicet boni illud adipiscantur: illi vero mali minime non est dubium bonos esse potentes qui vero mali sunt imbecilles. scilicet impotentes. Respondit Boetius. Quisquis. scilicet quicumque dubitat de hoc non potest considerare naturam rerum nec consequentiam rationum. ¶ Notandum quod quia veritas propositio num fundatur super naturam rerum quam qui negat veritatem propositio num non potest considerare consequentiam rationum quia consequentia rationum supra veritatem propositio num fundatur. ideo dicit Boetius. Qui dubitat de premissis non potest considerare naturam rerum: nec consequentiam rationum. ¶ Rursus inquit. Hic philosophia ponit secundam rationem dicit. Si sint duo quibus sit idem propositum. scilicet eadem intentio faciendi aliquid secundum naturam et unus eorum agit idipsum: et perficiat ipsum naturali officio. scilicet naturali organo: alter vero minime queat administrare. scilicet adimplere illud officium naturale: vero pro sed alto modo quam nature conuenit non impleat propositum: sed imitemur implentem: quem bonorum duorum decernis. scilicet iudicas esse valentior. scilicet potentior. dicit Boetius. et si pro quamuis: coniecto. scilicet considerem quid velis: tamen ego desidero plantis audire de te. Tunc philosophia declarat sibi in exemplo dicens. Non negabis motum ambulandi hominibus inesse secundum naturam. dicit Boetius. Adime nego. Et philosophia. Etiam non dubitas etus rei id est actus ambulandi esse officium naturale pedum. dicit Boetius. Nec hoc dubito. Et philosophia. Si quis igitur ambulet valens incedere pedibus: alius autem cui hoc officium desit manibus nitens id est

id memorie fixum teneo. Philosophia. Omnes igitur homines boni pariter ac mali indiscreta intentione ad bonum peruenire nituntur. Boetius. Ita inquit consequens est. Philosophia. Sed certum est adeptioe boni bonos fieri. Boetius. Certum. Philosophia. Adipiscuntur igitur boni quod appetunt. Boetius. Sic videtur. Philo. Mali vero si adipiscerentur quod appetunt bonum: mali esse non possent. Boetius. Ita est. Philosophia. Cum igitur utriusque bonum petant: si hi quidem adipiscantur: illi vero minime: non dubium est bonos quidem potentes esse: qui vero mali sunt imbecilles. Boetius. Quisquis inquit dubitat: nec rerum naturam: nec consequentiam potest considerare rationum. Philosophia. Rursus inquit si duo sint: quibus idem secundum naturam propositum sit: eorumque unus naturali officio idipsum agat atque perficiat: alter vero naturale illud officium minime administrare queat: alio vero

Prosa secunda.

laborans ambulare conetur: quis horum potest estimari valentior? dicit Boe. contere cetera: quasi. d. procede in ratione tua: quia nullus ambigit quin potens naturalis officij sit valentior eo qui nequeat id e non potest in idem officium. Tunc philosophia isti propositioni premisse tanquam maiori adiungit vnam minorem dicens. Sed summum bonum quod eque bonis et malis est propositum: boni quidem petunt id est adipiscunt officio natura

querens a
mō q̄ nature conuenit: nō quidem impletur at propositus suum: s; imitetur impletur: quē nā horū valetiozem esse decernis? Boe. Et si cōiecto inq̄ quid velis pleniū tamē audire desidero. P. Ambulandi inquit motū secundum naturā eē hominibus num negabis? B. Q̄time inq̄. P. Quisq; rei pedum officium esse naturale non dubitas? Boe. Nec hoc quidē inq̄. Phi. Si quis igitur pedibus incedere valens aliusq; cui hoc naturale pedū desit officium manibus nitens ambulare conetur: quis iure horū valetioz estimari potest? B. Contere inq̄ cetera. nam qui naturalis officij potēs eo qui idem nequeat valentior sit nullus ambigat. P. Sed summū bonū quidē eque malis bonisq; propositū: boni quidē naturali officio virtutum petunt: mali vō variā cupiditatem quod adipiscēdi boni naturale officium non eīd ipsum conatur adipisci. An tu aliter existimas? Boe. Q̄time inq̄. Nam etiam quod est consequēs patet. Ex his eīm que cōcesserim bonos quidem potentes: malos vero eē necesse est imbecilles. Philosophia. Recte inquit precurrens. Idq; vti medici

li scilicet virtute: mali vero conatur adipisci ipsum pervariam cupiditatem rerum temporalium quod non est officium naturale adipiscendi boni. An tu o Boeti existimas aliter. Cui Boetius. Adhuc nime inquam. et Boetius. quasi precurrendo concludit principale intentum dicens. Nam etiam illud quod est consequens patet mihi. ex his enim que concesserim necesse est bonos esse potentes malos vero imbecilles id est impotentes. Et philosophia applaudens Boe. dicit. Recte inquit precurrens: et illud est signum sicut medici solent sperare iudicium id est signum erecte nature: et nature resistētiis supple ipi morbo. ¶ Motādus q̄ ex lra format talis rō. qm̄ duo intendunt aliquid propositum: naturalis quod id propositum consequitur officio naturali e potens: et quod non consequitur illud propositum naturali e impotens: et quod non consequitur illud propositum naturali officio e impotens: s; tā boni q̄ mali naturaliter tēdunt ad britudiē: et bōi s; p̄az cōsequuntur naturali officio. s. virtute: mali autē nō: ergo bōi sunt potētes: mali vero impotētes. ¶ Motādus circa vltimū q̄ medici solēt accipere signa p̄nostica sanitatis ex egero qm̄ patiens erigit se et p se nitit fortiori remedio: sic i Boetio signū erat cōualescente et sanitatis q̄ ipse rationē philosophie remediātem: quasi precurrens

per se compleuit. ¶ Sed quoniam te. Hic philosophia coaceruat quasdam altas rationes breues ad propositum ostēdendum: et sunt quattuor ratōes. Secūda ibi. Considera

Liber quartus.

vero. tertia ibi. In qua re. quarta ibi. Cur enim. Præo dicit. Si quoniam te conspicio præoptimum ad intelligendum. ego coaceruabo. i. componam crebras rationes. vide enim quanta pateat infirmitas victoriorum hominum: quæ nec ad hoc quærent peruenire ad quod ducit ac compellit eos naturalis intentio: et quid esset de istis malis censendum si desereretur hoc auxilio nature peunitis tam magno ac pene inuictis. quod dicitur nihil aliud censendum est: nisi quod impotentie eorum hoc ascriberetur. ¶ Motandum quod tam boni quam mali vniuersaliter tendunt ad bonum: et mali deficiunt ab eo quod competit eis secundum naturam. Ex hoc arguitur sic. Adaxia impotentia est deficere ab eo quod natura tendit sed hoc faciunt mali: ergo mali sunt impotentis. ¶ Motandum quod dicitur pene inuictis quod appetitus naturalis boni non habet diu repugnans quod uicatur: sed tamen per ignorantiam et errorem victoriorum peruertitur: et ita aliquo modo uicatur: licet non directe. ¶ Considera vero quanta. Hic philosophia ponit secundam rationem: et dicit. Considera ex his quæ dicuntur quanta impotentia habeant sceleratos homines. Neque eis petunt premia leuia et ludicra. i. iocosa que consequi atque obtinere non possunt. i. neque: sed ipsi deficiunt circa ipsarum rerum summam. i. perfectiorem atque verticem. Nec contingit ipsis miseris effectus boni in eo. i. propter hoc quod ipsi moluntur. i. laborant acquirere dies: quæ per et noctes. i. transitoria et temporalia bona. ¶ Nota ex littera format talis ratio: quanto maior est illud a quo aliquis deficit: tanto maior est suus effectus et in maiorem impotentiam cadit: sed illud a quo mali deficiunt non est quid uile et modicum: sed est summum bonum ergo malorum maxima est impotentia. ¶ In qua re bonorum.

Hic philosophia ponit tertiam rationem probando bonos maxime esse potentes pertractando exemplum supra positum: et ex hoc concludit malos maxime esse impotentis. et dicit in qua re scilicet assuetudini boni desiderati eminent vires bonorum supplementum et vires malorum. Sicut enim censeres id est iudicares esse ambulandi potentissimum qui pedibus incedens potuisset peruenire usque ad eum locum quo ulterius nihil perueniret id est manifestum iaceret incessui: ita necesse est quod eum iudices potentissimum qui apprehendit finem expetendorum quo nihil amplius est ultra. Tales autem sunt bo-

Prosa secunda.

inter quo fit. i. sequit̄ bute obiacet. i. cōtrariū est: vt idē scelesti. i. mali videātur deserti om̄
nibus viribus. ¶ Motādum q̄ sicut viator aliq̄s d̄ potēs: cū ambulat ad eū locū vbi ni
hil amplius restat de via: sic boni q̄n pueniūt ad finē ⁊ ad bonū qd̄ trāscendī non pōt: iō
dicūtur potētes: mali aut̄ qz̄ ip̄m attingere non possunt dicūtur impotētes. ¶ Cur enim
relicta virtute. ¶ Dic p̄bia ponit quartā rōnē. Sc̄do excludit quandam dubitationem: ibi.

927 e
cet: vt idem scelesti viribus om̄ib⁹ vide
atur esse deserti. ¶ Cur em̄ relicta vir
tute vicia sectant̄: im̄icitia ne bonorum.
s; qd̄ eneruati⁹ ignorātie cecitate: An
sectāda nouerūt: s; trāuersos eos libi
do precipitat. Sic q̄ itēperātia fragi
les sunt q̄ obluatari vitio nequeūt. An
sciētes volētesq; bonum deserūt: ad vi
cia deflectūt: s; hoc modo nō solum
potētes esse: s; oīno esse desinūt. Nam
qui cōmunem omnium que sunt finem
relinquūt: pariter quoq; esse desistūt.
Quod quidem cupiam mirum forte vi
deatur: vt malos qui plures hominum
sunt: eosdem nō esse dicam⁹: sed ita lese
res habet. Nam q̄ mali sunt: eos malos

Cur em̄ relicta virtute mali sectātur vicia: ne p̄ nūquid hoc est ex insatia. i. ignorātia bo
nor. s; quidē ē eneruati⁹. i. debilitati⁹ cecitate ignorātie: q. diceret nihil. An ipsi nouerūt sectā
da bona: s; eos trāuersos libido. i. cōcupiscētia precipitat in vicia: ⁊ sic ipsi fragiles intem
perantia. i. p̄pter intēperātiā libidinis: nequūt. i. nō possunt. vitio obluatari. i. resistere: An
sciētes ⁊ volētes deserūt bonū ⁊ deflectuntur ad vicia volūtate ⁊ sciētia: sed hoc modo nō
solum potētes esse desinunt: sed omnino desinunt esse. cuius assignat rationem. nā q̄ re
linquūt cōmunē finē oīm q̄ sunt. i. deum qui est ip̄sum esse: pariter esse desistunt. ¶ Motā
dum q̄ primum ens verissime hēt esse. ip̄m em̄ est cā esse oib⁹ vt sint: vt patet per commē
tatozem. ij. methaphi. Et primo celi ⁊ mūdi. Ab hoc ente deriuatum ē singulis esse ⁊ viue
re. q̄to ergo magis per vicia recedunt a primo esse: tātō magis desinunt eē. Unde beatus
Bre. in libro moralium loquēs de diabolo di. q. diabol⁹ bene d̄: nō eē: quia a summa essen
tia recessit: ⁊ p̄ hoc quotidie excrecente defectū tendit ad nō eē: qm̄ ab eo qui verum est eē
cecidit. ¶ Nota q̄ p̄bia tres assignat cās ex qb⁹ om̄e pctm̄ p̄cedit. Dis em̄ peccās vl' pec
cat ex ignorātia: ⁊ hūc modū p̄mo tāq; vel peccat ex ipotētia resistēdi: ⁊ istū sc̄do tangit.
ex voluntate ⁊ malicia: ⁊ illorū modū qz̄ grauiorē vitio pōit. ¶ Qd̄ qdē cupiā. Dic p̄bia
excludit dubitationē. aliq̄s. n. dubitaret quō aliq̄s possit eē malus: ⁊ tñ dici non esse. hoc
excludit p̄bia. d. Adiz forte videat̄ cupiā. i. alicui vt malos q̄ plures sunt hoīz dicam⁹ eos
qd̄ nō ē: s; ita res sese h; q̄uis mix videat̄. Nā q̄ sunt mali eos eē malos n̄ abnuo. i. nego:

Quod quidē. Ratio quam inten
dit i summa ē ista. Adali q̄n reli
cta virtute declinant ad vicia: aut
sciunt bonum esse adherere virtuti:
aut nesciunt. Si nesciūt peccāt
p̄ ignorātiā. Nihil aut̄ ē ipotē
tiā ignorātia: ergo mali peccan
tes ignorātia sūt ipotētes. si aut̄
sciāt bonū eē adherere virtuti ⁊ de
clināt ad vicia: aut volētes d̄reli
quūt bonū: aut nō. si nō volētes
sed attracti libidine passionum
p̄uertunt ad vicia: seq̄t q̄ sint i
potētes: qz̄ maxia ipotētia ē nō
posse resistere passiōib⁹. si aut̄ sciē
tes ⁊ volētes reliquūt bonū: seq̄
tur q̄ nō sunt tñ ipotētes sed ⁊
q̄ oīno nō sunt. Cū em̄ oīs natu
ra i q̄tū h̄mōi habeat ordinē ad
finē i q̄tū aliqd̄ desistit ab ordie
ad finē intantū deficit a natura:
⁊ per consequēs ab esse ipsius na
ture. istam rōem p̄tēdit in lra di.

Liber tertius.

sed simpliciter et pure eosdem esse nego. Nam uti p sicut cadaver homines mortuum dixeris: simpliciter autem hominem appellare non possis: ita viciosos malos esse concesseris: sed nequea confiteri ipsos absolute esse sine determinatione distrabete. et replicat eam prius dictam di. Solum enim est illud quod ordinem recte servatque naturam. quod autem ab hac natura et ab ordine deficit: etiam quod in sui natura situm est derelinquit. ¶ Motandum quod malum est determinatio distrabens sicut et mortuum. ¶ Nam sicut concedendum est cadaver hominis esse hominem mortuum: non tamen simpliciter concedendum est cadaver esse hominem: sicut quicumque malum concedendum est esse malum non tamen simpliciter concedendum est ipsum esse. unde sicut patebit tertio per se homines conversi in malitiam: humanam amiserunt naturam: ergo per malitiam homines desinunt esse quod fuerant. ¶ Sed per se iniquos mali. hic per se excludit dubitationem contingentem circa principalem propositum. ¶ Dicitur enim est quod mali sunt impotentes. Aliquis dubitaret quomodo habere sit: cum tamen consuetum sit dicere quod mali possunt. hoc solvit per se. Secundo ostendit quod potentia malorum nulla sit. Nam sicut dicitur primo. o. B. tu iniquos obijciendo dicitur quod mali possunt secundum consuetum modum loquendi. Rursus per se. Ego non quidem negaveris qui mali possunt: sed habet potentiam eorum non descendit a viribus: sed ab imbecillitate. id est a fragilitate: quod declarat: quod mali possunt quidem mala que minime valerent. id est possent: si potuissent manere in efficientia eorum bonorum. id est si efficientia malorum esset talis qualis illa quam habet boni que potissima est: ut patet ex dictis. Que possibilitas malorum que possunt mala demonstrat eos evidenter nihil posse. ¶ Motandum quod dicit malos minime posse mala si permaneant in efficientia bonorum: ex quo videtur quod boni non possunt facere malum: nec per consequens peccare: quod falsum est: cum iustus septies in die cadat: et fortior resurgit secundum scripturas. Ad hoc dicendum quod boni non possunt facere malum ex electione recte rationis que sepe depercat ad optiam: sed de potentia absoluta possunt facere malum. in quantum tamen potentia eorum coniungitur voluntati et electioni: quod eligunt bonum et non malum: si dicuntur non posse facere malum. ¶ Nam sicut paulo ante. Dic per se quod potentia malorum nulla sit tripliciter. Secunda ibi. Atque ut intelligas. Tertia ibi. huc accedit. Primo dicit uti p sicut collegimus paulo ante malum nihil est et mali tamen possunt mala: ex hoc liquet improbos nihil posse. et dicitur B. perspicuum est. ¶ Motandum quod ratio sic format. posse malum est posse nihil cum malum nihil sit: sed mali tamen possunt mala: ergo possunt nihil. et per consequens nulla eorum est potentia. ¶ Motandum de hoc quod malum nihil sit visum est prius. et dicitur beatus Augustinus. Cum uniuersae nature per verbum dei facte sint: iniquitas per ipsum facta non est: quod iniquitas nulla substantia est: et peccatum non est natura: sed vicium nature appetentis illud quod non est sui ordinis

Prosa secunda.

¶ Atque ut intelligas quā sit huius. Dicat probat idē alio modo dicitur. **O** Boetius. quēnā sit vis huius potentie quā mali dicuntur posse sic considera ex dicendis. nos paulo ante diffinimus nihil esse potētius summo bono. scilicet deo. Ita ē dicitur Boetius et philosophia. Sed idē. scilicet summu bonu nequit. id est non potest facere malū. Ad hunc dicitur Boetius et philosophia. Est igitur aliquis qui putet homines omnia posse? Ille dicit Boetius. nisi qui insaniat: et idē homines possunt mala facere. utinā quidem non possent. dicitur Boetius.

¶ Atque ut intelligas quēnā sit huius potentie vis summo bono nihil potētius esse paulo ante diffinimus. **B.** Itaque ē idem. **P.** Sed idē inquit facere malum nequit. **Boetius.** Ad hunc. **P.** Est igitur inquit aliquis qui omnia posse homines putet. **B.** Nisi quis insaniat nemo. **P.** At qui idē possunt mala. **B.** utinā quidem inquit non possent. **Philosophia.** Cum igitur bonorum tantum non potēs possit omnia: non vero queant omnia potentes: etiam malorum eosdem qui mala possunt minus posse manifestum est. Huc accedit quod omnes potentiam iter expectanda numeranda: omniaque expectanda referri ad bonum velut ad quoddam nature sue cacumē ostenduntur: sed patrandi sceleris possibilitas referri ad bonum non potest. Expectanda igitur non est: omnis potentia expectanda est. Liqueat igitur malorum possibilitatem non esse potentiam. Ex quibus omnibus bonorum quidē potentiam: malorum vero minime dubitabilis apparet infirmitas. Ceterā quod illam platonis esse sententiam liquet solos quod desiderant posse facere sapientes: improbos vero exercere quidem quod libeat: quod vero desiderant exple-

te Platonis dicens. ex quibus iam declaratis apparet minime dubitabilis potentia bonorum: et infirmitas malorum: quod pro et liquet veram esse illam sententiam Platonis

igitur philosophia arguit. Cum igitur tantum modo potēs bonorum possit omnia: non autē quantum. id est possunt omnia potēs tes malorum: manifestum est eosdem minus posse qui mala possunt. **¶** Nota quod posse magis arguit impotentiam quam potentiam: quia si argueret potentiam: tunc deberetur omnipotentissimo scilicet deo quod falsum est. Unde potest argui ex littera sic. deus potest omnia et non potest malum: mali non possunt omnia et possunt malum: ergo posse malum magis arguit impotentiam quam potentiam. **¶** Huc accedit. Hic probat idem tertio modo dicens. huc accedit quod omnem potentiam esse numeranda inter expectanda: et omnia expectanda id est desideranda referri ad bonum: velut ad quoddam cacumen. id est ad perfectionem sue nature: sed possibilitas id est potentia patrandi sceleris id est faciendi malum non potest referri ad bonum: igitur expectanda non est omnis autem potentia expectanda est. liquet igitur possibilitatem. id est valentiam siue potentiam malorum non esse potentiam. **¶** Notandum quod ratio sic potest formari ex littera. Omnis potentia que est potentia natura est appetenda et refertur ad bonum: ergo potentia mali non est potentia. ex quibus omnibus bonorum quidem potentiam malorum hic ex dictis concludit conclusionem principalem confirmando eam auctoritate

huc accedit quod omnem potentiam esse numeranda inter expectanda: et omnia expectanda id est desideranda referri ad bonum: velut ad quoddam cacumen. id est ad perfectionem sue nature: sed possibilitas id est potentia patrandi sceleris id est faciendi malum non potest referri ad bonum: igitur expectanda non est omnis autem potentia expectanda est. liquet igitur possibilitatem. id est valentiam siue potentiam malorum non esse potentiam. **¶** Notandum quod ratio sic potest formari ex littera. Omnis potentia que est potentia natura est appetenda et refertur ad bonum: ergo potentia mali non est potentia. ex quibus omnibus bonorum quidem potentiam malorum hic ex dictis concludit conclusionem principalem confirmando eam auctoritate

Libertus quartus.

solos sapiētes posse facere qđ desiderāt. Improbos vero explere posse qđ libeat. i. quod libidini placeat. qđ vero desiderāt rationali appetitu malos explere nō posse. faciūt enī sup. mali: q. s. libido: libz. i. expetit dū putāt se adepturos bonū qđ desiderant p ea quibus delectent. Sz minime adipiscuntur: qm̄ pbra. i. vicia vel hoies viciosi nō veniūt ad bñtū dinē. ¶ Motandū qđ desiderū ē appetitus rationalis. libitū autē spectat ad appetitū sensualē. licet ergo mali affectēt bñtū ^{toti appetitū} tudiez appetitū rōnali: tñ qz faciunt quodlibet seqntes appetitū sensitivū: ideo. ad bñtudinē nō pueniūt. sapiētes autē qui cōtemnunt delectatōes sensuales & nt tñtur intellectualibus: ipi sunt qđ p̄ficiūt aiaz suā scia sui creatoris qđ de nihilo fecit ens: vt scribit̄ i li. de pomo. Alia nō tristabit neqz cōturbabit cū recedit a corpe: vt scribit̄ in eodem libro.

¶ Metrum scđm quarti libri.

Aos vides sedere celso.
Istud est metz. scđm huius qrti. Et ē metrum mixtū: p̄mū dz alemanicū ab inuētoze: trochaicū a pede p̄domi nāte. scđm dz feregratiū ab inuētoze: spondaicum a pede p̄dñante. In quo metro p̄bia oñdit qđ potētia maloz sit cōsiderāda: in qb̄ maxime videt̄ eē sicut sunt reges & p̄ncipes. & dicit incipēdo cōstructionem i septio versu. Siqz detrahit. i. rēueat p cōsiderationē & itellectū: tegmīa. i. tegmīna vani cul? exteriorib? superbis regibus quos reges vides sedere celso culmie. i. altitudi

ne: solij. i. cathedre: quos vides claros purpura nitēte septos. i. circumdatos: armis tristibus. i. cōtristatibus. Reges inq̄ cōminantes id est minas imponentes miseris: toruo ore id est crudeli aspectu: anbelos id est cupidos vel festinos: rabie cordis id est crudelitate mortis. Jam videbit dominos tales ferre intus id est in animo: artas cathenas id est vincula viciozum: quod manifestat subdens. hinc enim id est ex vna parte: libido id ē concupiscentia: versat id est precipitat corda talium tyrannozum audis venenis. Hinc id est ex alia parte: ira turbida flagellat id est punit mentem ipsozum: ira inq̄ tollens id est excitans: fluctus id est disturbia: aut captos infortunio aliquo ineroz ipsos fatigat: aut spes lubrica id est vana torquet. Cum ergo cernas vnum caput id est vnum p̄ncipem: ferre id est sustinere: tot tyrannos id est passiones tyrānisantes: ipse pressus iūquis dñis. i. vicijs dominantibus non facit quod optat. ¶ Nota qđ intentio p̄bie est dicere siquis

re nō posse. faciunt enim quelibet dum per ea quib? delectātur id bonū quod desiderant se adepturos putat: sz minime adipiscuntur: quoniam ad beatitudinem probra nō veniunt.

¶ Metrum scđm quarti libri.

Aos vides sedere celso.

Solij culmine reges

Purpura claros intente

Septos tristibus armis:

Ore toruo comminates:

Rabie cordis anbelos

Detrahit siquis superbis

Vani tegmīna cultus:

Jam videbit intus artas

Dominos ferre cathenas.

Hinc enim libidoverfat:

Fluctus corda venenis.

Hinc flagellat ira mentem

Fluctus turbida tollens

Meror aut captos fatigat:

Prosa tertia:

visu posset penetrare corda principum quos videt sedere in altis solijs: ornatos claris sumentis: habentes arma terrentia toruo vultu respicientes miseros statim visu cognosceret: ipsos ligatos multis catenis insolubilibus passionibus ire spei tioris: et sic ligati passionibus non faciunt quod optant: et per consequens sunt impotentes. ¶ Motandum quod dicit quod homo pressus iniquis dominis. i. vicijis dominantibus non facit quod optat. di. beatus Augustinus. in li. de civitate dei Bonum etiam si seruiat liber est: malus autem si regnat seruus est. Nec vni bonis: sed quod grauius est tot dominorum seruus est quot victorum.

^{1705 reges affligit}
Aut spes lubrica torquet.

^{capitulum}
Ergo cum caput tot vnum

^{1705 reges affligit}
Lernas ferre tyrannos:

^{1705 reges affligit}
Non facit quod optat ipse

^{1705 reges affligit}
Dominus pressus iniquis.

¶ Prosa tertia libri quarti.

^{1705 reges affligit}
Ides ne igitur: quanto in sceno probra

^{1705 reges affligit}
fides voluantur: qua probitas

^{1705 reges affligit}
luce resplendet. In quo

^{1705 reges affligit}
spicuum est nunquam bonis premia: nunquam sua sceleribus

^{1705 reges affligit}
deesse supplicia. ¶ Rerum etenim

^{1705 reges affligit}
que geruntur illud propter quod vna quaeque

^{1705 reges affligit}
res geritur: eiusdem rei premium esse

^{1705 reges affligit}
non iniuria videri potest: uti currenti

^{1705 reges affligit}
in stadio propter quam curritur iacet

^{1705 reges affligit}
premium corona. Sed beatitudinem esse

supplicia. ¶ Motandum quod mali dicuntur volui in sceno: quia mali et maxime libidinosi subus assimilantur sicut postea patebit: quia voluuntur in sceno secundum illud. Sus maxime in sceno no gaudet quam fonte sereno. De quibus dicit scriptura. Perierunt iumenta in stercore suo probi autem luce resplendent: quia virtus et probitas ultra humanam naturam hominem prouehit et dijs assimilat. ¶ Rerum etenim que geruntur. Hic philosophia prosequitur intentum: et probat primo quod bonis nunquam desunt premia. Secundo quod malis nunquam desunt supplicia: ibi. Que cum ita sint. Primo ostendit quod bonis nunquam desunt premia. Secundo ostendit quid sit illud premium: ibi. Ad cuius premij. Primum probat duabus rationibus. Secundam ponit ibi. Postremo. Prima ratio talis est. Omnis res propter quam aliud geritur est premium illius rei que geritur: sed propter bonum omnia fiunt et geruntur: ergo bonum est premium omnium que geruntur: sed bonum a bonis separari non potest: quia iam non essent boni: ergo boni nunquam desunt sua premia. vnde dicit in littera. Rerum que geruntur id est fiunt: illud propter quod vna queque res geritur. i. fit illud videri potest iniuria non esse premium illius rei. hoc declaratur exemplariter: ut currenti in stadio id est in aliquo spacio: corona est premium propter quam currit: sed ostendimus prius beatitudinem esse idipsum bonum propter quod omnia geruntur: ergo ipsum bonum est veluti commune premium actibus humanis propositum: sed hoc bonum non potest separari a bonis. Non enim iure vocabitur bonum quod caret bono: quare probos mores. i. homines bene morigeratos non relinquunt sua premia. Quatilibz ergo sentiant mali et bonos: tamen

uitate dei Bonum etiam si seruiat liber est: malus autem si regnat seruus est. Nec vni bonis: sed quod grauius est tot dominorum seruus est quot victorum.

¶ Prosa tertia quarti libri.

Ides ne igitur. Ista est

prosa tertia huius quarti: in

qua ostendit philosophia

malis nunquam deesse supplicia: et bonis

nunquam deesse premia. Et primo

probat continuando se ad precedentia

primo premitit intentum suum. secundo

prosequitur intentum ibi. Rerum

etenim. Primum dicit sic. Ides ne

igitur o Boetius. in quanto sceno id est in

quanta vilitate impotentie voluunt

probra. i. homines probrosi et viciosi.

vides etiam qua luce. i. qua claritate

potentie resplendet probitas virtuosorum

bonorum in quo sicut in suo antecedere

prospicuum est bonis consequens. scilicet

nunquam bonis premia nunquam sceleribus

scilicet hominum sceleratis deesse sua

supplicia.

¶ Motandum quod mali dicuntur volui in sceno: quia mali et maxime libidinosi subus

assimilantur sicut postea patebit: quia voluuntur in sceno secundum illud. Sus maxime in sceno

no gaudet quam fonte sereno. De quibus dicit scriptura. Perierunt iumenta in stercore suo

probi autem luce resplendent: quia virtus et probitas ultra humanam naturam hominem prouehit

et dijs assimilat. ¶ Rerum etenim que geruntur. Hic philosophia prosequitur intentum: et probat

primo quod bonis nunquam desunt premia. Secundo quod malis nunquam desunt supplicia: ibi.

Que cum ita sint. Primo ostendit quod bonis nunquam desunt premia. Secundo ostendit quid sit

illud premium: ibi. Ad cuius premij. Primum probat duabus rationibus. Secundam ponit ibi.

Postremo. Prima ratio talis est. Omnis res propter quam aliud geritur est premium illius rei

que geritur: sed propter bonum omnia fiunt et geruntur: ergo bonum est premium omnium que

geruntur: sed bonum a bonis separari non potest: quia iam non essent boni: ergo boni nunquam

desunt sua premia. vnde dicit in littera. Rerum que geruntur id est fiunt: illud propter quod

vna queque res geritur. i. fit illud videri potest iniuria non esse premium illius rei. hoc

declaratur exemplariter: ut currenti in stadio id est in aliquo spacio: corona est premium propter

quam currit: sed ostendimus prius beatitudinem esse idipsum bonum propter quod omnia geruntur:

ergo ipsum bonum est veluti commune premium actibus humanis propositum: sed hoc bonum non

potest separari a bonis. Non enim iure vocabitur bonum quod caret bono: quare probos mores. i.

homines bene morigeratos non relinquunt sua premia. Quatilibz ergo sentiant mali et bonos: tamen

Liber quartus.

sapienti nō decidet corona. i. p̄miū: nec arefcet. i. minuet̄: qz aliena ip̄obitas nō decerpit
 i. nō aufert pp̄riū dec̄ p̄bis animis. q̄ si boni accepto p̄mio extrifec̄ letaref̄: poterat hoc
 aliq̄s auferre ab eis: vel saltē ille qui cōtuliffet. s̄ qm̄ p̄ qz illud p̄miū sua p̄bitas vnicūq̄
 q̄ cōfert: tūc q̄libet carebit suo p̄mio: cū defierit esse p̄bus. Notandū q̄ cōfuetudo fuerat
 apud romanos currere in stadio. i. in aliquo f̄ apcio: qd̄ vocabāt stadiū: q̄ citius venit ad
 metā sustulit p̄miū. s. coronā vel

aliqd̄ aliud sicut dicit apl̄s. Neq̄
 sc̄tis q̄ bī q̄ i stadio currunt oēs
 qd̄ currūt: s̄ vn̄ accipit brauiū
 sic currite vt apprehēdat̄s: ergo
 h̄ p̄pter qd̄ currit̄ ē p̄miū curren
 tū. ¶ Notādū q̄ bon̄ non pōt
 carere p̄mio: qz illd̄ a quo hō de
 noiatur bon̄ ē h̄t̄ v̄ opatio v̄r
 tuosa: qz s̄z Aristo. sc̄do ethicoz.
 Dis v̄r̄t̄ erit v̄t̄q̄ b̄t̄ ex quo
 hō fit bon̄: p̄p̄t̄ qd̄ dignitas h̄
 tutis ē p̄miū h̄tuose operātū: s̄
 operās virtuose non pōt̄ p̄riuari
 virtute: ergo nō pōt̄ carere suo p̄/
 mio. ¶ Notādūz quātūcūq̄ ma
 li feriat̄: tñ sapienti nō decidet co
 rona: qz sc̄dm̄ sene. xiiij. epl̄a ad
 Lucillū. Mūq̄ inualefcet ad tñ
 malicia: neq̄ ad tātū excedit cō/
 tra h̄tutes: vt nō nomē p̄b̄ie sa/
 crū r̄ venerabile p̄maneat. Et si/
 muliter ē de malis r̄ stultis respe
 ctu bonoz̄ r̄ sapiētū. ¶ Postre
 mo cū oē p̄miū. Dic ponit sc̄das
 rōem q̄ talis est. p̄miū nō h̄z ra
 tionē p̄mij: s̄ bon̄ ē cōpos bo
 ni: ergo erit cōpos p̄mij. d. ergo
 in l̄ra. Postremo cū oē p̄miū id
 circo appetat̄: qz credatur eē bonū: q̄s iudic̄s cōpotē bōi exptū eē p̄mij: q. d. null̄. ¶ Mo:
 q̄ argumētū p̄b̄ie filē ē isti ac si arguat̄. hō nō h̄z rōez boni: nisi qz rōnal̄. Quicūq̄ igit̄ ē
 rōal̄ ē hō. sic filiter p̄miū n̄ appetit̄ nisi qz bonū. q̄ ergo ē cōpos bōi ē cōpos p̄mij: s̄ bo
 n̄ ē cōpos bōi: ergo nō deest sibi p̄miū. ¶ At cui p̄mij. Dic oñdit qd̄ sit illd̄ p̄miū qd̄ bo
 ni assequūt̄. s. maximū r̄ optimū qd̄ ē fieri deos. vñ. d. At cui p̄mij. s. boni nōl̄ sūt expertes
 i. carētes. Rñdit p̄b̄ia. oīm pulcerrimū r̄ maximū p̄mij. qd̄ p̄bat ex quodā correlario supra
 declarato. d. Memēto correlarij illi qd̄ p̄cipuū pauloate dedi: ac p̄ r̄ sic collige. i. ex illo
 correlario cōclude: cū ip̄z bonū sit b̄ritudo: liq̄t oēs bonos eo ip̄o q̄ boni sūt fieri b̄tōs
 s̄ q̄ b̄tī sūt eos p̄ueit̄ eē deos. igit̄ p̄miū bonoz̄ ē fieri deos: qd̄ p̄miū bonoz̄ null̄ dies
 deterat. i. p̄sūt: nulli p̄tās minuet̄: nulli ip̄obitas fuscet. i. obscurat. ¶ Mo. q̄ i ista odu
 ctōe p̄b̄ia nō accipit b̄ritudiez p̄ statu quē bōi b̄turi sūt p̄ h̄ac vitā: s̄ p̄ statu b̄ritudis: q̄
 lis i hac vitā b̄ri pōt̄: quē hō cōseq̄tur p̄ h̄tutes. vñ q̄ essentialiter est bonus: essentialiter

idip̄sum bonū: propter qd̄ oīa gerūtur
 ostēdim̄. Est igit̄ hūanis actib̄ ipsuz̄
 bonū veluti p̄miū cōmune p̄positum.
 atqui hoc a bonis nō pōt̄ sefari. Neq̄
 enī bonis vltra iure vocabit̄ qui careat
 bono: quare probos mores sua p̄mia
 non reliquunt. Quātūlibet igitur seut̄
 ant mali: sapiētī tamen corona nō de
 cidet: nō arefcet. Neq̄ enī probis an
 mis propriū dec̄ aliena decerpit ip̄o
 bitas. qd̄ si extrifecus accepto letaref̄:
 poterat hoc vel alius q̄spiā: v̄ ipse etiā
 qui cōtuliffet: auferre: s̄ qm̄ id sua vni
 cuiq̄ p̄bitas confert: tum suo p̄mio
 carebit cum p̄bus esse defierit. Postre
 mo cū omē p̄miū id circo appetat̄ qm̄
 bonū esse credatur: quis boni cōpotem
 p̄mij iudicet expertum. ¶ At cuius
 p̄mij omnium pulcerrimi maximiq̄. Me
 mento enim illius correlarij quod pau
 loante precipuum dedi: ac sic collige.

q. d. nō
 h̄tute p̄p̄t̄
 p̄p̄t̄em

ep̄ illo correlario

Prosa tertia.

est beatus & deus: & qui nō est essentialiter bonus: sed participatiue: hīc etiā ē participatiue
beatus & deus. ¶ Que cū ita sint. Hīc ostēdit pb̄ia q̄ malis nunq̄ desunt sua supplicia.
Secūdo ostendit quale sit illud supplicium: ibi. Et de aut. Prima in duas s̄m duas ratio
nes. secūda ibi. Jam vero. Primo dicit. Que cū ita sint. s. q̄ boni nunq̄ carent premijs: se
quitur q̄ sapiens nequeat. i. nō possit separari de inseparabili pena maloz. Mā cū bonum

^{bonis}
Cum ip̄m bonum beatitudo sit bonos
om̄s eo ip̄so q̄ boni sunt fieri beatos li
quet. S; q̄ b̄ti sunt deos eē conuenit.
Est igitur p̄miuz bonozū quod nullus
deterat dies: nulli^{bonis} minuat pt̄as: nulli^{bonis}
fuset ip̄obitas deo fieri. Que cum ita
sint: de malozū q̄ inseparabili pena du
bitare sapiens nequeat. Nam cum bo
num malūq̄: ite pena atq̄ p̄miū aduer
sa fronte dissideat: que in boni p̄mio vi
demus accidere: eadem necesse esse est ī
mali pena cōtraria parte respondeat.
Sicut igitur pb̄is probitas ipsa sit pre
mium: ita ip̄obis nequitia ipsa suppli
cium ē. ¶ Jā vero q̄s q̄s afficit pena ma
lo se effectum eē nō dubitat. Si igitur
se se ip̄si estimare velint: possunt ne sibi
supplicij expertes videri. Quos omniū
malozū extrema nequitia non afficit
modo: verum etiā vebementer inficit.
¶ Et de autem ex aduersa parte bono
rum que improbos pena comittetur.
Omne nāq̄ quod sit vniū esse: ipsumq̄
vniū bonum esse paulo ante didicisti.

& maluz: pena atq̄ p̄ r̄ p̄miū ad
uersa fronte dissideat. i. opponā
tur adinuicē: necesse ē q̄ in boni
p̄mio videm^{bonis} accidere: eadem ne
cesse ē q̄ respōdeat p̄traria pte ī
pena mali. sicut igit̄ pb̄is. i. bo
nis ipsa pb̄itas sit p̄miū: ita ne
quitia ip̄a ē improbis supplicium
¶ Motādū quādōcūq̄ subiectis
cōtrarijs insunt cōtrarie passio
nes: si vni subiectozū ostēdit inef
se sua passio: tunc p̄ locū a cōtra
rijs relicto subiecto assignat̄ inef
se similiter sua passio. cū igit̄ bo
nū & malū sint diuersa subiecta: p̄
miū & supplicium sint diuersae pas
siones: si ostēdit b̄is nō deesse
p̄mia ostēsum ē malis nō deesse
supplicia. ¶ Jā nō q̄s quis affici
tur p̄a malo se affectū. Hīc po
nit sc̄daz rōez q̄ talis ē. Pena nō
h̄z rōez pene: nisi ex h̄ q̄ malum
ē quoddā: ergo qui ē affect^{bonis} ma
lo ip̄e est affectus pena: sed mali
sunt affecti imo īfecti malo: ergo
sunt affecti pena: & p̄ cōsequens
supplicio. Et dicit in l̄ra. Jam
vero quisquis afficitur p̄a ma
lo nō dubitet se esse affectū: cum
supple pena non habeat rationē
pene nisi quia mala. igit̄ si ip̄si
mali sese. i. se ipsos estimare ve
lint: possunt ne sibi videri exper
tes supplicij quos malos omni

um malozū extrema nequitia id est maxima in genere mali: non modo id est non tantū
modo non afficit: verum pro sed etiam vebementer inficit: quasi diceret non. ¶ Nota q̄
sicut argumentum tenet sub hac forma. homo non est homo nisi quia est rationalis est
homo: ergo qui est rationalis est homo. sic arguitur in proposito. pena non habet ratio
nem pene nisi quia malum est quoddam: ergo qui est affectus malo est affectus pena: sed
mali sunt affecti malo: ergo malū nō deest malis: & p̄ cōsequens supplicium. ¶ Et de aut. Hīc
philosophia ostēdit quale sit p̄miū malozū sc̄z trāffo: matio in bestialitatē. Secūdo ostēdit

Liber quartus.

dit quomodo per diuersa vicia hoies trãssormãtur in diuersas bestias: ibi. Auaricia. pri-
mo dicit. Video o Boe. que pena comitet improbos ex aduersa pte bonoz. i. p cõtrariuz
ad bonos. didicisti em̄ pauloante i tertio libro oẽ qd̄ ē fit eẽ vnũ: r̄ didicisti vnũ eẽ bonũ:
cui cõsequẽs ē vt om̄e qd̄ fit etiã videat̄ eẽ bonum. igitur quicquid deficiat a bono defistit
esse: quod fit vt mali desinãt eẽ quod fuerãt: s; ipsa reliqua sp̄s bñani co:poris ad huc
manẽs in eis ostẽtat malos fuis-
se hoies. Quare ouersu in mali-
ciã amiserẽ hñanã naturã. S; cũ
sola probitas possit quẽquam
boiem puebere vltra hoies scilicet
naturam diuinam: necesse est
vt quos improbitas ab hñana
conditione deiecit: ipa detrudat
boiem infra meritũ. i. dignitates
bonis in naturã bestialitatis.
igitur euenit vt non possis esti-
mare hoiez sed bestiã quã videas
vicijs trãssormatum. ¶ Motan-
dum qd̄ cũ gradus entiu; distin-
guãtur fm̄ nobilitatez r̄ ignobi-
litate: quia nō potest accipere
duas sp̄s eque pfectas: s; vna
est dignior alia: ideo oportet qd̄
omne ens qd̄ nō ē homo sit su-
pra boiem vel infra boiem. mali
aut vt pbatur est per maliciã
desinunt esse hoies: ergo necesse
est malos esse supra homines vlt
infra. cũ autem sola probitas ve-
bat hominem supra naturã ha-
manã: scilicet ad naturã deoz:
seq̄tur qd̄ malicia deiecit malos
infra naturã humanã s; ad na-
turã bestialitatis. ¶ Auaricia
feruet. Hic philosophia ostẽdit
qualiter homines per diuersa vi-
cia trãssormãtur in diuersas be-
stias dicens: qd̄ si quis homo feruet

rei *12* *19* *Regem* *11*
Cui cõsequẽs ē: vt oẽ qd̄ fit: id etiã bo-
nũ esse videat̄. Hoc igit modo quicquid
a bono deficiat esse defistit: quod fit vt
mali desinãt esse qd̄ fuerãt. S; fuisse
hoies adhuc ipa bñani corpis reliqua
sp̄s ostẽtat: quare versi i maliciãz hñanã
q̄ amiserẽ naturã. S; cum vltra bo-
mies quẽq̄ puebere sola pbitas possit:
necesse est: vt quos ab hñana cõditõne
deiecit: infra hois meritum detrudat im-
probitas. Euenit igit vt quem trãssor-
matũ vicijs videas hoiez estimare non
possis. ¶ Auaricia feruet alienarum o-
puniuolẽt? ereptoz: silem lupi dixeris.
Ferox atq; inquiet? linguam litigij exer-
cet cani cõpabilis. Insidiator occult?
surrupuisse fraudib? gaudet vulpeculis
ereq̄t. Ire iteperas fremit: leonis aim
gestare credat̄. Pavidus ac fugax non
metuẽda formidat: cervis similis beãt̄
Segnis ac stupidus torpet: asinum vi-
uit. Leuis ac inconstans studia permutat:
nil ab auibus differt. Fedis immũ

auaricia: scilicet violentus ereptoz id est ablator alie-
narum opum: talem dixeris similem lupi: sed homo ferox r̄ inquietus qui exercet linguã
litigij: talis comparabilis est cani. Homo occultus insidiator: qui gaudet surrupuisse
aliena fraudibus: talis erequetur id est comparatur vulpeculis. sed homo intemperans
id est intemperatus supple ire fremit: talis credatur gestare animum leonis: sed homo pa-
uidus: ac pro r̄ fugax qui formidat habeatur similis cervis. homo autem segnis r̄ stupi-
dus: ille torpet. i. tardus ē. r̄ talis viuit asinũ. i. asinine. homo autẽ leuis r̄ inconstans: qui
pmutat studia sua. i. opera nil differt ab auib?. sed bõ q̄ immergitur fedis: qd̄ p r̄ immũ-
dis libidinibus. ille detinetur voluptate sordide suis. i. comparatur sub?. r̄ sic de ceteris

Metrum tertium.

vicij contingit loqui. unde concludit pbta dices. Ita fit vt qui deserta probitate deserit. eē homo: cū nō possit trāsire in cōtradictionē diuinā: vertatur in beluā. i. in bestia. ¶ *Mos* tandum q̄ in nobis est duplex virtus cognoscitiua. i. intellectus ⁊ sensus. Intellectus est quid diuinum in nobis per quez ad superiora ascendimus: ⁊ deo similes sumus. Sensus aut inquantū nō obedit rationi est quid brutale in nobis: per quem infra naturam humanam redigimur ⁊ bestijs similes efficiamur. Ideo dicit Boe. in tractatu de summo bono. Ne vobis hominibus q̄ de numero bestiarum computati estis: diuinū hoc quod in vobis est non cognoscētes: ppter qd̄ ad superiora ascēditis ⁊ dō similes estis. Diuinū autem i homine vocat intellectū ⁊ rationem.

disq; libidinibus imergitur: sordide suis voluptate detinetur. Ita fit vt qui probitate deserta homo esse desierit (cū i diuinam cōditionem transire nō possit) vertatur in beluam.

Metrum tertium libri quarti.

Elia naricij ducis.
Et vagas pellare rates
Eurus appulit insule.
Pulcra qua residens dea
Solis edita semine.
Miscet hospitiibus nouis
Tacta carmine pocula
Quos vt in varios modos
Certit herbipotens manus.
Hunc aprī facies tegit
Ille marmaricus leo
Dente crescit ⁊ vnguibus.
Hic lupis nuper additus
Flere dum parat ylulat.
Ille tigris vt indica
Tecta mitis obambulat.
Sed licet varijs malis

curius dedit Alixi album florē p̄ quā mutauit transformationē ⁊ potionem veneficam. quos aut socij sui essent mutati i bestias q̄tum ad figuram corporis: tñ remāsit i eis mens integra exclusa omni bestiali scintilla. unde dicit in littera. *Eurus* ventus talis appulit vela ducis *Naricij*. i. *Alixis* qui denoiatur *Naricius* a loco vel a regione de qua oriundus erat: ⁊ appulit *vagas rates* id est naues *pelago* id est mari cuiusdam insule q̄. i. in qua insula residens *pulcra dea Circe* edita. i. genita ex semine solis: illa miscet nouis hospitiibus. i. socijs *Alixis* pocula tacta carmine. i. incantatione: quos scilicet hospites vt id est

Metrum tertium quarti libri.

Elia naricij ducis. Istud est metrum tertium huius quarti qd̄ dicitur *gliconicū* ab inuente: *coriambicum* a pede p̄domināte. In quo philosophia ostendit transformationem hominum in bestias p̄ quādam fabulam. Secundo ostendit transformationem mētis p̄ vitia eē peiorem trāsformatiōe corporis: ibi. *D. leuē.* Fabula quā intēdit est de trāsformatiōe sociorū *Alixis*. ⁊ est talis. *Alixes* post bellum troianum cum redeundo ad propria diu errasset in mari peruenit in quandam insulam quam inhabitabat quedaz dea nomine *Circe* filia solis: que per grammina ⁊ potiones cōsuevit hospites suos mutare i diuersas bestias: que etiam socios *Alixis* qui ad ipam peruenerāt per suas potiones mutauit. Sed mer-

Liber quartus.

postquam manus circe her bipotes. i. potens herbarum: utitur. i. mutavit socios. Altitis i varios modos. i. in varias figuras bestiarum: huc. i. unum illorum regit facies apristile. i. alius marmaricus leo et africanus: leo factus crescit de te et vnguibus. Idic. i. alius nup lupis additus. i. co factus dum parat flere. propter suam transformationem: ipse vllulat: ille. i. alius: obambulat. i. creuit: tecta. i. domus mitis: ut indica tigris. i. tigris indie. S3 lz numen. i. deitas archadis. i. mercurij qui colitur in archadia: qui dicitur ales eo quod fingitur habere alas in pedibus ad designandum velocitatem sui motus: ille mercurius miserans rās ducē. i. Alitē obsitū. i. circumdatus variis malis: ipse soluerit. i. liberavit eum a peste hospitis Circe. tñ remiges. i. socij Alitris: iam traxerant. i. biberant mala pocula ore: et iam sues effecti dixerant. i. mutauerant: pabula. i. cerealia nutritiva panis: qui panis est ab hominibus glāde. i. in glādes qui est abus suis: et nihil manet integrum. s. de figura humana ipis perditis. i. mutatis voce et corpore. sola autem mens. stabilis manens gemit super monstrum. i. super transformationem corporis quam patitur. Et motum quod transformationem hominis in bestiam remanente anima rationali non est possibilis sed res: quod si esset possibile vel esset possibile secundum transmutationem substantialem vel accidentalem non secundum substantialem: quod per tale intro ducitur nova forma substantialis

et sic due forme substantiales specificiter differentes ut forma lupi et hominis si in formarentur idem corpus quod falsum est. nec est possibile secundum accidentia propter quod disponunt materiam ad determinatam formam: quod impossibile est materiam secundum unam et eandem dispositionem proportionari diversis formis. Et omnino est impossibile animam intellectuam uniri materie dispositae ad formam lupi: ergo transmutatio de qua hic loquitur: si est possibilis erit solum secundum accidentia individui proveniens ab exterioribus causis: quemadmodum videtur contingisse de rege Nabugodonosor de quo legitur in Daniele quod ex hominibus eiectus est et fenum comedit ut bos: et rore celi corpus eius infectum est: donec capilli eius crescerent in similitudinem aquarum: et ungues eius quasi ungues avium et quod transmutatio secundum talia accidentia ducit ad expressam representationem spiritus humane propter difformitatem figure: id est ut sic potest dici transmutationem esse factam in bestiam animam remanente. Alij dicunt quod homini transmutatio non sit possibilis secundum res: sed secundum quamdam apparitionem fantasticam. Et non videtur rationabile quod nabugodonosor transtulerit se ad iumenta comedens fenum nisi quod quadam mania et apparitione fantastica agitatus seipsum reputabat iumentum aut bestiam: propter quod a consortio hominum eiectus est et cum feris habitabat. Et de leuem nimum manum. Idic ostendit transformationem mentis per vicia esse deteriozem transformationem corporis: eo quod mens nobilior est toto corpore. et dicit. Ego dico manum Circe. i. post

deus p gen
Alitē obsitū q colit in archadia
ales
Numen archadis alitris
Obsitum miserans lucem
Peste soluerit hospitis
Iam tamen mala remiges
Ore pocula traxerant
Iam sues cerealia
Blande pabula verterant
Et nihil manet integrum
Voce corpore perditis
Sola mens stabilis super
Monstra que patitur gemit
O leuem nimum manum
Nec potentia gramina
Membra que valeant licet
Lorda vertere non valent
Intus est hominum vigor
Circe conditus abdita
Hec venena potentius

Prosa quarta.

restatem esse nimium: leuē. i. imbecillem: nec dico gramina eius esse potentia: qz licet valeant vertere membra. s. corporis: non tamen valent vertere corda: qz intus est vigor hoim conditus. i. absconditus: arce abdita. i. in mente abscondita: sed hec dira venena. i. vicia potētius detrahunt hominem sibi: que vicia penitus meant id est pertransseunt: et nō nocentia corpori seuiunt. i. seure faciunt hominem vulnere mentis.

mutant
Detrahunt homines sibi
trahunt
Dira que penitus meant:
trahunt
Nec nocentia corpori
trahunt
Seuentis vulnere seuiunt.

Prosa quarta libri quarti.

no impu
imo iust
Et ego fateor inq̄ nec iniuria dici
bonos p̄cipios
trahunt
ci video viciosos tametsi humana
forma
trahunt
ni corporis specie seruent in bel
malos
trahunt
uas tamē aiorum qualitate mutari.

malos
trahunt
Sz quorum atrox scelerataqz mēs bonorum
bonos
trahunt
p̄nitie seuit: idipsum eis licere noluissem.
malis
trahunt
P. Nec licet inquit vti conuenienti monstrabitur loco: sed tamē si idipm quod eis licere creditur auferatur:
malis
trahunt
magna ex parte sceleratorum hominum pena releuatur.
malis
trahunt
Etenim quod incredibile cuiq̄ forte videatur infeliciores esse
malis
trahunt
se necesse est malos cum cupita perfece
malis
trahunt
runt: q̄ si ea que cupiunt implere non

bi respondet. Secundo philosophia prosequitur principale intentum: ibi. Etenim. Primo dicit. Tum ego Boetius finito carmine inq̄ id est dixi: ego fateor id est concedo verum esse quod dictum est: nec iniuria id est non iniuste video dici viciosos mutari in beluas id est bestias: qualitate id est vicia animorum: tametsi pro quibus seruent speciem humani corporis. tunc Boetius facit notum dicens. Sed eis quorum mens atrox. i. crudelis seuit p̄nitie bonorum: idipm noluisse eis licere. s. vt seuiat mali. in bonos. Respondet philosophia. nec licet inquit vti monstrabitur conuenienti loco: tamē si idipm quod creditur eis licere si hoc auferatur a malis: releuatur pena sceleratorum hominum ex magna parte. **¶** *malis*
trahunt
Mōstrandum q̄ licet credatur malis licere q̄ seuiant contra bonos: non tamen in rei veritate licet: quia in sexta prosa huius quarti ostendit philosophia nihil licet malis contra bonos nisi quantum permittitur ex ordinatione diuine prouidentie ad utilitatem bonorum. **¶** *malis*
trahunt
Etenim quod incredibile. Hic philosophia prosequitur principale intentum probando q̄ improbi sunt miseres qui cupita perficiunt q̄ qui perficere non possunt. Secundo

bilior et excellentior ē corpe trās mutatio facta in aīa de virtutib⁹ ad vicia stante corpe hūano: ipa est deterior q̄ facta trās mutatio ne corporis hūani in specie be stie aīa remanēte trās mutata: qz anima i trās mutata dato q̄ cor pus trās mutet: adhuc homo dicitur homo ratione aīe: sed remanēte corpe hūano et aīa trās mutata: iam homo dicit nō homo nisi equiuoce: ergo trās mutatio anime peior est trās mutatioe corporis anima remanente in trās mutata.

Prosa quarta libri quarti.

malis
trahunt
Am ego fateor inq̄. Hic
malis
trahunt
ē quarta prosa hui⁹ quarti
malis
trahunt
in qua principaliter tria
malis
trahunt
probat. Primo probat malos esse
malis
trahunt
miseriores si sint ip̄nti q̄ si sint
malis
trahunt
p̄nti. Tertio ostendit illos eē mi
malis
trahunt
seriores qui faciūt iniuriā q̄ illi
malis
trahunt
qui patiuntur. Secūda ibi. Nam
malis
trahunt
hoc quoqz. Tertia ibi. Nā ne il
malis
trahunt
lud. Primo Boe. p̄ntes p̄di
malis
trahunt
ctis facit quoddā notū: et p̄bia si

Liber quartus.

ostendit q̄ in hac vita nihil est diuturnū in cōparatiōe ad vitā eternā. Tertio ponit am̄
mirationē Boe sup quoddā. sc̄da ibi. Neq̄ em̄. tertia ibi. Tum ego. p̄mo dicit necesse est
malos esse miseros: cum p̄fecerint cupita q̄ si non possunt implere: q̄ forte videat̄ cuiq̄
i. aliquid incredibile: cui? p̄batio est. Nā si miserus est voluisse prava: miserius est potuisse:
sine quo. s. posse: langueret. i. deficeret effectus misere voluntatis. itaq̄ cū singulis tribus:
sc̄z voluntati potētie ⁊ effectui sit
sua miseria: necesse ēvt illev: geā
tur triplici ifortūio. i. malo quos
videas scelus velle: scelus posse:
scel? p̄ficere. di. Boe. Accedo in /
q̄. i. p̄sentio: s̄z ego vebemēter ex
opto vt mali deserti possibilitate
patrādi sceleris cito careāt h̄ in /
fortunio. ⁊ di. p̄bia. Carebūt in /
quit oculus. i. citi? q̄ si tu. for: sitan
velis. i. velle doleas. v̄l q̄ illi exi
stiment sese. i. seip̄os carituros.
¶ Mo. q̄ p̄bia di. q̄ posse malū
sit peius q̄ velle malū. hoc videt̄
falsus: q̄ posse peccare nō ē ma
lū: s̄z velle peccare. v̄n̄ fm̄ Sene.
De p̄ctm̄ in actōe ē: ois actio est
volūtaria: ergo oē p̄ctm̄ ē volun
tariū. p̄ tāto etiā dicit Augusti.
Tolle volūtate ⁊ infern? nō erit:
ergo peius ē velle malū q̄ posse
malū: cui? cōtrariū h̄ dicit. Ad h̄
dicēdū q̄ si posse ⁊ velle fm̄ se ⁊
absolute cōsiderātur: tūc peius ē
velle malū q̄ posse. Si autē acci
pitur posse vt sequēs malā volū
tatē: et subseruēs eidē vt volun
tas mala p̄ficiat̄ i exteriori ope
sic peius ē posse q̄ velle: q̄ sine
tali posse lāgueret volūtatis effect? .i. non p̄ficeretur opus eius extra. sicut autē dico modo
peius ē posse malū q̄ velle: sic pei? est p̄ficere malū q̄ posse: ita q̄ vnūquodq̄ istorū tri
us velle posse p̄ficere aliquid mali addit supra p̄cedēs. ¶ Neq̄ em̄ ē aliquid. Dic p̄bia. q̄z
Boe. optant malos citius carere potentia patrādi sceleris probat q̄ in hac vita nihil
est diurnū vel duratiū in cōparatiōe ad p̄petuā vitam dicens. Neq̄ em̄ ē aliquid seruū. i. tar
dū vel durabile. in tā breuib? metis. i. terminis p̄ntis vite: q̄ immortalis anim? putet p̄ lon
gū t̄ps expectare. i. manere: quoz maloz magna spes quā h̄nt de lōganimitate vite: ⁊ ex
celsa machina. i. magna potentia facinoz sepe destruitur sine. i. morte: sine inq̄ sp̄ato et
repentino: q̄. s. finiri morte statuit ipsis malis modum. i. terminū sine miserie: q̄z probat
p̄ hoc. Nā si neq̄tia facit miseros vt p̄z ex dictis: necesse ē vt diuturnior neq̄ sit miserior:
quos malos iudicārē infelicissimos si nō extrema mors eoz maliciā finiret. Si em̄ cōclu
sim? vera de ifortūio prauitatis: quo ifortūio. i. malo tāto ē mai? quāto ē diuturn? lū

etiam

fini morte
repentini
Quod

aliquo mala

possunt. Nā si miserū ē voluisse prava:
potuisse miserū ē sine quo volūtatis mi
sere lāgueret effect? . Itaq̄ cū singulis
miseria sit triplici ifortūio: necesse est
vrgeant quos videas scelus velle ⁊ pos
se p̄ficere. B. Accedo inq̄: s̄z vt hoc i
fortunio cito careant patrādi sceleris
possibilitate deserti vebemēter exopto.
P. Carebūt iqt̄ oci? q̄ vel tu for: sitā ve
lis: v̄l illi sese estiment esse carituros.
¶ Neq̄ em̄ ē aliqd̄ i tam breuibus vite
metis ita seruū: quod expectare lōgū i
mortal̄ p̄serti anim? putet: quozum ma
gna spes ⁊ excelsa facinozum machina
repentino atq̄ ispatō sepe sine destruit.
Quos q̄dē illis miserie moduz statuit.
Nā si nequitia miseros facit: miserior
sit necesse ē diuturnior neq̄. Quos i
felicissimos eē iudicārez: si nō eozū ma
licia saltē mors extrema finiret. Et em̄

lygre
ad grebe

9

Prosa quarta.

quet miseriam eorum esse infinitam quam constat esse eternam. Esset autem miseria malorum eterna: si morte non finiretur. ¶ Motandum quod de oppositis opposito modo iudicandum est: cum oppositorum opposite sint cause. Sicut ergo in bonis illud quod est diuturnius est melius: sic in malis quod est diuturnius est peius. Eum igitur malicia facit miseros malos: infinita esset eorum miseria si perpetuo perduraret in vita. Sed quia mors terminat eorum maliciam: ideo eorum miseriam et infelicitatem diminuit.

si de prauitatis infortunio vera conclusio: infinita licet esse miseria: quam esse constat eternam. B. ¶ Tum ego mira quidam inquit et concessu difficil illatio: sed his ea que prius concessa sunt nimis conuenire cognosco. P. Recte inquit estimas: sed que conclusio accedere durum putat: equum est vel falsum aliud processisse demonstrat: vel collationem propositionum non esse efficacem necessarie conclusionis ostendat: alioquin concessis precedentibus: nihil proorsus est quod de illatione causetur. ¶ Nam hoc quoque quod dicam non minus mirum videatur: sed ex his que sumpta sunt equum est necessarium. B. Quid inquit. P. Feliciores inquit esse improbos supplicia lucentes: quod si eos nulla iusticie pena coerceat. neque id nunc melius quod cuius veniat in mentes corrigi vltione prauos mores: et ad rectum supplicij terrore deduci. Ceteris que exemplum esse fugiendi culpanda: sed alio quodammodo feliciores esse improbos arbitror putos: tamen si

Hic philosophia probat malos esse miseros si non puniantur quam si puniantur. secundo soluit quoddam dubium. tertio ponit quendam epilogum predictorum. secunda ibi. Sed queso. tertia ibi. Id vero hactenus. Primo premitit conclusionem quam probare intendit excludendo quosdam modos probationis quibus conclusio probari posset. secundo ponit alium modum probationis ab istis: ibi. Et illa. Primo dicit hoc quoque quod dicam non minus videatur mirum sed eque necessarium videatur: concludit ex his que sumpta sunt. et querit Boetius. Quid nam est hoc? dicit philosophia. Ego dico improbos esse feliciores lucentes supplicia: quam si nulla pena iusticie eos coerceat id est puniat. sed ego non mollior id est non intendo nunc quod alicui veniat in mentes prauos mores id est homines prave morigeratos: corrigi vltione id est pena et errore supplicij ipsos

¶ Tum ego. Hic philosophia ponit admirationem Boetii super deductione philosophie. d. O philosophia mira est illatio tua et concessu. i. ad concedendum difficultis qua probat miseriam malorum diminui per mortem: sed cognosco eam nimis conuenire his que concessa sunt prius. dicit philosophia. Recte inquit estimas. s. quod predicta illationi difficile credit: sed que durum. i. difficile putat accedere conclusioni ipsa concedendo: equum est ut ipse demonstrat aliquid falsum processisse in premissis: vel ostendat collationem propositionum necessitate conclusionis non esse efficacem: alioquin concessis precedentibus: nihil est quod causetur. i. conquerat de illatione. vbi necessarium est eam concedere in quantum videtur durum. ¶ Motandum quod si non consentitur conclusioni hoc est vel propter premissa in materia: vel propter premissa in forma. propter peccatum in materia: ut si aliqua premissa sit falsa. propter premissa in forma: ut si non sit debita. merito propositionum respectu conclusionis incidente aliqua fallacia. Si autem nihil istorum accidit: necessario sequitur conclusio ex premissis.

¶ Nam hoc quoque quod dicam.

nobile quod in
et per se in ut
premissa et per se
falsum et per se
grauis propter se
mala per se
culpanda

Liber quartus.

deduct ad rectum: et non intendo ceteris hominibus penam malorum esse exemplum fugiendi culpanda id est mala: sed preter istas duas causas est alia a predictis qua arbitror improbos esse feliciores punitos: tam etsi pro quibus nulla ratio correctionis et nullus respectus exempli habeatur. et querit Boe. quis erit preter hos alius modus. ¶ Motandum quod due sunt cause propter quas videtur melius malos esse punitos quam impunitos. vna est: quod per penas mali corriguntur et refrenantur a malo. Secunda causa est quod alij timore pene malorum declinant a malo: et sic pena malorum est exemplum alijs fugiendi malum. licet iste due cause sint vere: tamen probia de eis non intendit sed vult assignare aliam causam preter istas. ¶ Et illa. Hic probia ponit alium modum preter predictos probando malos impunitos esse miseros quam punitos. Secundo declarat quoddam assumptum in probatione: ibi. Sed puniri. Primo resumit quod supra probatum est tertia pars dicens. Nonne concessimus bonos esse felices: malos vero miseros. dicit Boe. Ita est inquit. et probata Si miserie alicui addatur aliquid bonum: nonne ipse est felicitior eo cuius miseria est pura ac per se solitaria sine admixtione alicuius boni dicit Boe. Sic inquit videtur. Alterius querit probia. si eidem misero qui cum ceteris careat bonis aliquid malum fuerit annexum: nonne censendus est multo infelicitior eo cuius infortunium. i. malum: releuatur. i. partem participatione boni dicit Boe. Quid nunc inquit i. quare non? igitur dicit probia cum mali puniuntur habent aliquid boni annexum. i. penam quam ratione iusticie bona est: et cum idem improbi careant supplicio. i. pena: inest eis aliquid alterius mali. i. ipsa impunitas: quam merito. i. iure iniquitatis confessus est esse malum. Dicit Boe. negare non possum. igitur concludit probia quod improbi multo sunt infeliciores donati. i. additi iniusta impunitate. i. mala impunitate: quam puniti iusta ultione. i. pena. ¶ Motandum quod ratio qua probia intendit est ista. cuiuscumque bonis malicie additur aliquid boni: ipse felicitior est eo cuius malicie nihil boni additur: sed cum malus homo punitur sue malicie additur aliquid boni. i. pena quam ratione iusticie est bona. cum autem non punitur: eius malicie additur aliquid malum. i. impunitas quam mala est: ergo malus punitus felicitior est malo impunito. ¶ Sed puniri improbos iustum. Hic probia declarat quoddam assumptum in probatione. i. quod pena malorum sit bona: et quod impunitas sit mala dicit. manifestum est quod puniri improbos est iustum: et impunitos iniustos elabi. i. euadere: et iniquum esse. i. iniustum manifestum est. dicit Boe. Quis negat illud. subiungit probia. Numquid illud aliquid negabit oem quod est iustum esse bonum: et e contra. i. per contrarium quod iniustum est liquet. i. manifestum est illud esse malum. ego. Boe. dixi ista iam dicta consequentia sunt: eis que paulo ante conclusa sunt. ¶ Motandum quod probia inuit duplicem rationem. prima talis est. pena malorum est iusta: sed iustum est bonum: ergo pena malorum

nulla ratio correctionis nullus respectus habeatur exempli. B. Et quis erit inquit preter hos alius modus. P. ¶ Et illa. Bonos inquit esse felices: malos vero miseros nonne concessimus? Boe. Ita est inquit. P. Si igitur inquit miserie cuius inpiam bonum aliquod addatur: nonne felicitior est eo cuius pura ac solitaria sine cuiusque boni admixtione miseria est. B. Sic inquit videtur. P. Quid si eidem misero qui cunctis careat bonis: preterea quibus miser est malum aliquid fuerit annexum: nonne multo infelicitior eo censendus est: cuius infortunium boni participatione releuatur? B. Quid nunc inquit. Philo-

1. ame
michi.

q. dicit
michi.

Prosa quarta.

est bona. Secunda ratio est. Impunitas malorum est iniusta: sed iniustum est malum: ergo impunitas malorum est mala. ¶ Sed queso in q̄. Hic Boe. soluit dubium. Querit enim Boe. philosophia quomodo te inquit. num quid nulla animarum supplicia post defunctum corpus relinquas morte: quorum malorum alia ego puto exerceri. i. puniri penali acerbitate sicut mala damnatorum: alia vero puto exerceri. i. puniri purgatoria clementia id est igne purgatorio.

^{pena} nā ipsam sc̄z q̄ rōe iusticie bona ē: idēq̄ cū supplicio carēt eis inest aliquid alterius mali ipsa impunitas quā iniquitatis merito malū esse cōfessus es. B. Negare nō possum. P. Multo igitur infeliciores improbi sunt iniusta impunitate donati q̄ iusta vltiōe puniti. ¶ Sed puniri improbos iustus: impunitos vero elabi iniquus ee manifestum est. B. Quis id neget? Sed ait nec illud quidem quisq̄ negabit bonū ee omē quod iustū est: cōtraq̄ quod iniustus est malum liquet ee. Boe. Tūc ego ista quidē consequentia sunt eis que paulo ante conclusa sunt. Sed quomodo inquit te nulla ne animarum supplicia post defunctum mortem corpus reliquis? Philosophia. Et magna quidem inquit quorum alia penali acerbitate: alia vero purgatoria clementia exerceri puto: sed nunc de his disserere consilium non ē. Id vero hactenus egimus: ut que indignissima tibi videbatur malorum potestas: eam nullam esse cognosceres: quosq̄ impunitos querebare videres nūq̄ improbitatis sue carere supplicijs. Licentiā quā cito finire precabaris: nec longas esse di-

sserere id est disputare de his penis que debentur animabus post mortem: nunc non est consilium. ¶ Nota q̄ peccatū quandoq̄ est tale q̄ per ipsum habituat voluntas ad malū: cuiusmodi est mortale peccatum. peccantes ergo mortaliter et in tali peccato decedentes puniuntur eterna pena post mortē. Mā sc̄m beatum Gregoriū. Ad magnam iusticiam dei iudicātis pertinet ut nūq̄ careat supplicio qui nūq̄ carere voluit peccato. Quandoq̄ autem peccatus est tale quod cōstat cum voluntate habituata ad bonū sicut est peccatum veniale tale non punitur eternaliter post mortem. sed quia ad iusticiā dei pertinet ut nullum peccatum maneat impunitus: ideo oportet ut homo puniatur ad tempus pro peccato veniali. et quia per talem penā anima purgatur ad receptiōnem pleni premij: ideo illa pena dicitur pena purgatoria. ¶ Id vero hactenus egimus. Hic philosophia ponit quendam epilogum supradictum. Secūdo ostēdit Boetius opinionem vulgi esse contrariam opinioni philosophie: tibi. Tunc ego. Primo dicit. Id egimus id est pertractauimus: hactenus id est hucusq̄ ut potestas maloz que tibi videbatur indignissima nullam eam esse cognosceres: sicut ostēdimus in secūda p̄sa. et illos malos quos

tu querebare impunitos tu nūq̄ videres carere supplicijs sue improbitatis sicut ostēsum est tertia prosa. Et non etiam egimus ut licentiā seuicendi contra bonos quam tu cito precabaris finire diceres eā nō esse longā et infeliciozem esse potentiam ad malum si

Liber quartus.

esset diuturnior & infelicissimas esse si esset eterna sicut in illa p̄sa ostensus est. Post hec p̄batum est eadē p̄sa improbos eē miseros dimissos. i. relictos iusta impunitate q̄ punitos iusta ultione. Qui cōsequens est cum credūtur esse impuniti v̄geatur grauioribus supplicijs. ¶ Notandū circa predicta cū d̄z illū esse miseros qui peccat impune q̄ qui punitur pro peccato: hoc est intelligendum de miseria presentis vite v̄trobicq; vt sit cōformis comparatio. Accipiēdo enī miseria presentis vite ex vna pte & ex alia pte miseria que est post mortē esset difformis cōparatio & eēt extra p̄positū: qz nō loquitur de miseria q̄ est post mortem

¶ Tū ego. Hic Boetius ostēdit op̄inōnē vulgi eē d̄rias op̄inōni p̄bie. Sc̄do ostēdit p̄bia non esse cōsentiēdū op̄inōni vulgari. secūda ibi. Quid igit̄. P̄rio dicit. O p̄bia cū ego cōsidero tuas ratiōes. i. inquisitiones puto nil veri d̄ci sup̄ illis: s; si reuertar ad iudicia hoīz v̄lgariū sup̄ aliē videtur. Quis enim est ille cui h̄ supple dicta tua nō mō. i. nō tantum videātur nō credēda: sed saltē p̄ etiā nō audiēda. dicit p̄bia Ita est vt vulgares nequeūt oculos rationis & intellect̄ assuetos id ē assuefactos tenebris passionum attollere. i. erigere ad lucez p̄spicue veritatis sup̄ vt v̄z videant iudicio recte ratiōis: & sunt similes aub̄. s. noctuis & bubonibus: quarum intuitū id est visus non illuminat & dies cecat. dū eim vulgares nō intuentur ordinē rerum: q̄ h̄z se ad modū lucis: sed intuentur suos affectus id est desideria que habent se ad modū tenebrarum: ipsi putant felicem esse impunitatem scelerum. i. malorum v̄ licentiam supple sentendi cōtra bonos: quod tamen non est. Unde autem quid sanxiat id est statuat: eterna lex id est diuina prouidentia: si conformaueris animum tuum melioribus id est virtutibus nihil est tibi op̄ iudice exteriori deferente premium: quia tu te ipse adidisti excellentioribus: & per consequens factus es deus. Si autem studium deflexeris ad peiora id est ad vicia: ne pro non quesieris extra vltorem id est vindicem: quia tu te ipse detrusisti te in deteriora. & per consequens factus es belua. hoc declarat in simili veluti si respicias humum & celum vicibus id est vicissim: nunc celum: nunc terram cunctis supple iudicijs extra cessantibus: tunc tu ipse sola ratione cernendi videaris: nunc interesse sceno id est terre: nunc sideribus id est celo supple eodem modo cunctis extra cessantibus: ipsa sola ratione ope

20 in licentia suzans cet

ceres infeliciozēq; fore si diuturnior: infelicissimā vero si esset eterna. post hec miseros eē improbos iniusta impunitate dimissos q̄ iusta ultione punitos: cui sententiē cōsequens est: vt tū demū grauioribus supplicijs v̄geatur: cū impuniti esse credūtur. B. Tū ego cū tuas inq̄ rationes cōsidero: nil dici verius puto. Atsi ad iudicia hoīm reuertatur: quis ille ē cui hec nō credenda modo sed saltē nō audienda videātur. P. Ita est inquit illa. Nequeūt enim oculos tenebris assuetos ad lucē p̄spicue veritatis attollere: similesq; aub̄ sunt quarū intuitus non illuminat dies cecat. Dum enim non rerū ordinē: sed suos intuentur affectus: vel licentiā vel impunitatē scelerū putant esse felicem. Unde autē quid eterna lex sanxiat. Melioribus aīm si cōformaueris: nihil op̄ est iudice premij deferere: tute ipse excel

C. Anthon
Pantat

Prosa quarta.

randi bene vel male affectis p̄miū vel supplicium diuina iudicia bec ordināde: ac p̄ s̄ vulgus ista nō respicit pp̄ predictā cām. ¶ Mo. qz natura visus requirit mediū illuminatum: iō fm̄ cōmunē naturam visus noctue ⁊ bubones melius deberent videre in die q̄ in nocte: cuius tñ cōtrariū accidit eis: vel p̄pter debilitatem naturalem visus sicut in noctuis: de quibus dicit Isido. qz orzo: splēdore solis visus noctue ebetabatur: vel p̄pter consuetudinem ad tenebras sicut creditur esse de bubone. cū em̄ bubo habeat alias aues sibi inimicas iō de die i cauernis latitat: ⁊ alijs aubus quiescentibus p̄pter necessitatem victus de nocte volat. ¶ Mo. qd dicit vide qd exersua lex sanxiat: vt dicit b̄tus Augustin⁹ i libro de libero arbitrio. Lex eterna ē qua iustū est vt oia sint ordinata: ⁊ iō fm̄ ordinē ei⁹ nūq̄ iust⁹ d̄stituit p̄m̄is: nec malus supplicio. ¶ Quid igit̄ his ne accedam⁹ quos beluis siles eē mōstrauim⁹. Quid siq̄s amisso penit⁹ vsu ip̄s etiā se hūisse obliuisceret̄ ituitū: nihilq̄ sibi ad hūanam p̄fectōem deesse arbitraret̄. nū videntes eadez ceco cecos putarem⁹. ¶ Nōne illd̄ qdem acquiescerent q̄ eque validis rōnū nitit̄ firmamētis ifeliciores esse eos q̄ faciunt q̄ qui patiantur iuriam. B. Velles iō phas ipsas audire rōnes. P. Omnem inquit iprobū nū supplicio dignum negas. Boe. Minime. Philoso. Infelices vero esse q̄ sunt improbi: multiplici

dicerent se recte iudicare ⁊ se non esse beluas adhuc non esset eis consentiendum. ¶ Mo. tandum qz vulgares ⁊ impeniti iudicant tanq̄ longe distantes a veritate: qz iudicant fm̄ concupiscentiam: nō fm̄ rei veritatem: p̄pter qd nō est stādū eoz iudicio. vñ Sene. i de re medijs fortuito: ū dicit. Male opinātur hoies de te s̄ mali. mouerer autem si sapientes hoc loquerentur. nūc autē malis displicere est laudabile mali de te loquuntur. mouerer si hoc iudicio facerent. nūc autē morbo ignorantie faciunt: male de te loquuntur: qz bene nesciunt loqui. ¶ Monne illud quidem acquiescerēt. Dic pb̄ia p̄bat i los esse misericordes qui faciunt iniuriam q̄ qui patiunt̄. sc̄do ex hoc cōcludit qz iniuria non est ipsius patiens: s̄ inferentis. Tertio inuebitur contra oratores. sc̄da ibi. hinc igitur. tertia ibi. At qui nunc. Primo dicit. Nōne p̄ nūquid vulgares nō acquiescerēt. i. crederent illud quod nititur eque validis firmamentis rationū scilicet infeliciores esse eos qui faciunt iniuriā q̄ qui patiuntur. dicit Boetius. vellem in q̄ audire has ipsas rationes. tunc pb̄ia intendit

Liber quartus.

duos filogisimos ad pbandum intentus: quoz primus ē. Dis iprobus ē miser: s; ois dignus supplicio ē improbus: ergo ois dignus supplicio ē miser: et p consequēs quāto dignior ē supplicio tanto est miserior. Secundus filogisimus ē. q̄to aliqs est dignior supplicio tanto est miserior: sed faciēs iniuriā dignior est supplicio q̄ patiens: ergo faciēs iniuriā miserior est q̄ iniuriāz patiens. primo innuit primū filogisimum dicens. nunqd negas oem improbū eē dignū supplicio.

8
1. 2. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
dicit minime nego. et multipliciter liquet eos infelices q̄ sunt iprobū. ita ē dicit Boe. Igit̄ dī. pbia qui digni sunt supplicio non dubitas eos esse miseros. dī. B. Conuenit inq̄ supple predictis innuit scōz filogisimus per modū interrogationis dicens. O Boe. si tu resideres cognitor id ē iudex causaz: cui putares inferendus supplicium: vel ei qui fecisset iniuriā: vel ei qui pertulisset iniuriāz: dicit Boe. non ambigo id ē non dubito quin ego satisfacere perpesso iniuriā dolore id est cū supplicio faciēs iniuriā. Igit̄ tur dicit pbilosophia. illator iniurie videtur tibi esse miserior q̄ acceptor iniurie. dicit Boe. Lō sequitur inq̄ supple predicta.

¶ Motandū q̄ ad eādē conclusionem sic posset argui. Quicūq̄

operatur malum ex proposito magis peccat et miserior est q̄ ipm sustinens sine proposito et voluntate: sed inferens iniuriam peccat ex proposito et voluntate: sustinens aut̄ sustinet contra voluntatem: ergo inferens iniuriam peior est et miserior patiente iniuriam.

¶ Hac igit̄ alijsq̄ de causis. Hic pbilosophia cōcludit ex dictis q̄ quelibet iniuria nō est misera patientis: sed inferentis dicens. Hac igit̄ de causis: qz inferens iniuriā miserior est patiens: et ex alijs de causis ea radice id est fundamento nitentibus: hoc. s. fundamento q̄ turpitudine faciat hoies miseros suapte natura. i. sua ppria natura. Ex hoc apparet iniuriā cuiuslibet illatam non esse miseriam accipientis. i. patientis eā: sed inferētis. ¶ Motandū q̄ ex littera sic potest argui. Turpitudine propria natura sua facit hominem miserum: sed turpitudine est i inferēte iniuriam et non in patiente: ergo inferens iniuriam ē turpis et miser: et per consequēs iniuria non est misera patientis: sed eam inferentis. ¶ At qui nunc ait. Hic pbilosophia inuebitur contra oratores. Secundo cōcludit ex dictis q̄ odium non habet locum apud sapientes: ibi. Quo fit. Primo inuebitur contra oratores qui inducunt iudices ad miserandum patienti iniuriam: cum tamen potius miserandum sit faciēti iniuriam: et oratores id est causidici: quoz officium est persuadere iudici: isti faciunt nunc contrarium: quia ipsi conantur excitare miseratōnem iudicū p eis qui perpesi sunt graue acerbū. Quid enī magis iustior miseratio debeat admittere tibus id est faciētibz malum: quos iniuriantes oportebat duci ad iudiciū veluti egros

manifeste
806
ter liquet. Boe. Ita est inq̄. Pbilosophia. Quid igitur supplicio digni sunt miseros eē nō dubitas. Boe. Conuenit inq̄ Pbilosophia. Si igit̄ cognitor ait resideres qui supplicium inferendum putares: ei ne qui fecisset: an qui pertulisset iniuriam? Boetius. Nec ambigo inq̄ quin perpesso satisfacere dolore faciēs. Pbia. Miserior igitur iniurie illator q̄ acceptor esse videretur. Boe. Consequitur inq̄. ¶ Hac igitur alijsq̄ de causis ea radice nitentibus q̄ turpitudine suapte natura miseros faciat: apparet cuiuslibet illatam iniuriā. Pbia. ¶ Atq̄ nunc ait contra faciunt oratores. Pro his enī qui graue qd acerbū perpesi

no accipientis
no inferentis
ee miseriam;

Liber quartus.

¶ Metrum quartum libri quarti.

Quid tantos iuuat excitare motus. Hic incipit quartum metrum huius quarti quod dicitur valenticum ab inuenteore. secundum or penthametrum siue elegiacum: in quo philosophia exclamat contra homines qui bellis motibus ex odio semetipsum ad mortem deducunt di. Quid iuuat. i. que utilitas est excitare tantos motus. s. odij: et quid iuuat

uoluntate sollicitare. id est sollicitate excitare fatum id est mortem propria manu: quasi diceret nulla est utilitas.

Est autem ratio hec: quia si mortem petitis. i. desideratis siue vestras siue aliorum propinquat sponte sua nec remoratur id est retardat: volucres. i. veloces equos. Adirandum est etiam quod homines quos leo: tigris: versus: aper dente petunt id est iuadunt quod idem homines petunt. i. iuadunt se ense ut se mutuo interficiant. Et querit philosophia. numquid homines mouent iniustas acies et fera bella et volunt perire alterius telis. i. mutuis sagittis: ideo quia mores eorum distant: quod per et dissident. i. discordant.

Certe ista ratio seruicie non est satis iusta: vis ergo referre id est reportare: ad aptam vicem id est vicissitudinem meritis tam boni quam mali. dilige bonos et miseresce malis. ¶ Motandum quod dicit mortem non tardare suos equos: per equos mortis intelliguntur partiales dispositiones periodi per quas homo ad mortem tendit. Quilibet enim homo habet certam et determinatam periodum sue vite: eo quod forme omnium rerum sunt in terminis id est in corporibus celestibus virtualiter: ut patet secundo de generatione. ¶ Motandum quod philosophia hic non excludit licentiam gerendi iustum bellum: sed iniustum: quod dicit iniustas acies. bellum enim iustum concedit: et ideo geritur: ut aliquis noster in iusticia ad iusticia reducat.

¶ Prosa quinta libri quarti. Hic ego video. Ista est quinta prosa huius quarti: quia Boetius prius conque rebatur bonis mala et malis bona contingere: propter quod etiam reputabat istarum fortunarum vices non ex ordine diuine prouidentie: sed ex casu prouenire: ideo philosophia super hoc consolatur Boe. assignando causas: quare bonis mala et malis

rum languor: ita viciocitas est quasi morbus aiorum. Cum egros corpore minime dignos odio: sed potius miseratione iudicemus: multo magis non insequendi (sed miserandi sunt: quorum mentes omni languore atrocior vixet improbitas.

¶ Metrum quartum libri quarti.

Quid tantos iuuat excitare motus?

Et propria fatum sollicitare manu?

Si mortem petitis propinquat ipsa

Sponte sua volucres nec reoratur equos

Quos serpens leo tigris versus aper

Dente petunt idem se tamen ense petunt

An distant quia dissident mores

Iniustas acies et fera bella mouent

Alteriusque volunt perire telis

Non est iusta satis seruicie ratio

His aptam meritis vicem referre

Dilige iure bonos et miseresce malis

¶ Prosa quinta quarti libri.

Hic ego video inquam que sit vel felicitas vel miseria in ipsis proborum atque improborum meritis constituta

Prosa quinta.

bona cōtingāt. et p̄mo. B. exprimit suū dolorē i hoc q̄ vices fortunarū vidētur cōfuse et inordinate disponi. Secūdo assignat p̄bia cām hui⁹ apparētie. tertio ip̄m cōsolatur assignādo cās predictoz. Secūda ibi. Nec mirū. tertia ibi. Ita inquit. p̄mo. B. premitit quedā. Secūdo exprimit causam sui doloris: ibi. Lū presertim. p̄mo dicit. ego video hinc id est ex dictis q̄ felicitas sit constituta i meritis proborū. s. deos fieri: et q̄ sit miseria cōstituta i ip̄is meritis ip̄roborum. s. trāformari i beluas: s; ego p̄p̄do. i. iudico: nō nihil. i. aliqd bōi: ve p̄ vel mali esse in hac fortūa populari. i. i. p̄speritate fortuita qd̄ p̄bat. Necq̄ enī quisq̄ sapiētum malit. i. malis vult esse exultio: ignominiosus. i. ifamis potius q̄ pollēs opib⁹: q̄ reuerēd⁹ honore: validus potētia: et in sua vrbe p̄manēs florere sicut eim p̄ h̄mōi bona fortune officiū sapiētis tractatur darius: q̄ p̄ et testat⁹. i. cū maiori testimonio: qz talibus pl⁹ creditur: cū b̄tudo regentiū transfundit. i. dilatatur: i. populos cōtingentes. i. vicinos.

Ta. S; in hac ipsa fortuna populari nō nihil boni malue inesse p̄pendo. Necq̄ eim sapiētū quisq̄ exultans inops ignominiosusq̄ eē malit/potuisq̄ pollēs opibus honore reuerēdus: potentia validus in sua permanēs vrbe florere. Si cut eim clar⁹ testat⁹q̄ tractat officiū sapiētis cū i cōtingetes p̄p̄los regentiū quodāmodo b̄tudo transfunditur.

¶ Lū presertim carcer lex ceteraq̄ legalium tormēta penarū p̄nitionis potius ciuib⁹ p̄pter quos etiam cōstituta sunt debeantur. Lū hec igit versa vice mutantur: scelerūq̄ supplicia bonos premāt: p̄mia virtutūq̄ mali rapiant vehementer admīro: queq̄ tā iniuste cōfusionis ratio videat̄ ex te scire desidero.

¶ Min⁹ etiam mirarer: si misceri oīa fortuitis casib⁹ crederē. Nunc stuporē meum deus rector exaggerat: qui cū sepe bonis iocunda: malis aspera contraq̄ bonis dura tribuat: malis optata concedat nisi causa dep̄bēdat̄: quid est

carcer lex ceteraq̄ legalium tormēta. Dic. B. exprimit cām sui doloris et admīrationis dī. Lū lex et carcer et tormēta legalium penarū debeant̄ p̄nitionis. i. malis ciuib⁹ p̄ quos cōstituta sunt. Ego vehementer admīro: cur h̄ tormēta viceversa. i. cōtrario mō mutant̄ ita vt supplicia scelex. i. maloz premāt bonos: et mali rapiant p̄mia virtutū. i. virtuosorum: et ego desidero o p̄bia scire ex te que videat̄ eē ratio. i. cā tā iniuste cōfusionis. minus etiam mirarer si crederē oīa misceri fortuitis casib⁹. Nūc aut̄ deus rector oīm exaggerat. i. augmentat stuporē meū: qui deus cū sepe bonis iocūda malis aspa tribuat: q̄ p̄ et cōtra id est p̄ d̄m bonis dura malis optata cōcedat: nisi dep̄bēdat̄. i. cognoscat̄ causa hui⁹: qd̄ est qd̄ hoc videat̄ differre a fortuitis casib⁹: q. d. nihil. ¶ Notandū q̄ tormēta legalia si/

carcer lex ceteraq̄ legalium tormēta. Dic. B. exprimit cām sui doloris et admīrationis dī. Lū lex et carcer et tormēta legalium penarū debeant̄ p̄nitionis. i. malis ciuib⁹ p̄ quos cōstituta sunt. Ego vehementer admīro: cur h̄ tormēta viceversa. i. cōtrario mō mutant̄ ita vt supplicia scelex. i. maloz premāt bonos: et mali rapiant p̄mia virtutū. i. virtuosorum: et ego desidero o p̄bia scire ex te que videat̄ eē ratio. i. cā tā iniuste cōfusionis. minus etiam mirarer si crederē oīa misceri fortuitis casib⁹. Nūc aut̄ deus rector oīm exaggerat. i. augmentat stuporē meū: qui deus cū sepe bonis iocūda malis aspa tribuat: q̄ p̄ et cōtra id est p̄ d̄m bonis dura malis optata cōcedat: nisi dep̄bēdat̄. i. cognoscat̄ causa hui⁹: qd̄ est qd̄ hoc videat̄ differre a fortuitis casib⁹: q. d. nihil. ¶ Notandū q̄ tormēta legalia si/

Prosa sexta.

littera. Cornua plene lune palleat: qz incipiente eclipfi luna incipit apparere corniculata. cornua infecta metis. i. terminis: opace noctis. i. vmbre terre: et pbebe. i. luna p fusa puatoe luminis: detegat. i. appere faciat astra minora: q tererat. i. latere fecerat: fulgentiore: i. abudantia sui fulgoris. Tunc publicus error quo putat luna incitari amouet getes: et lassant. i. fatigat: era. i. vasa ereayl' capanas crebris pulsib'. ¶ Notadu q arctur' dz ab arctos qd est

Feruete pbebi soluiet ex estu

Hic em causas cernere promptum:

Illic latentes pectora turbant.

Lunctaqz rara prouebit etas.

Stupetqz subitis mobile vulgus.

Edat incitiae nubilis error.

Lesent profecto mira videri.

vrsa q e quoddam signu iuxta polu septentrionalē qd nos vlgarē plaustrū nominam: et sic accipit bris Greg. sup Job di. Arctur' septē stellis maxie lucet: sp mouetur et nūq mergit. ¶ Mo. q stelle circa polū arcticū mote sicut arctur' et alie stelle mouent tardius alijs stellis remotiorib' a polo arctico: qz minore circulū suo motu describunt et stelle remotiores maiore. vñ cū stelle remotiores i eqli tpe ptrafeāt maiore circulū: quo stelle ppiqozes minore: qz abo circūuolunt semel i die natural: p p diffinitōez velocitatis et tarditatis q stelle ppiqozes polo tardi' mouent et reotiores veloci'. Illō eiz mouet tarde qd i eqli tpe ptrafit min' spaciū. et illō mouet velociter qd in eqli tpe ptrafit mai' spaciū. ¶ Mo. q luna recipit lumē suū a sole. si g

causa latentes

¶ Prosa sexta libri quarti.

Ha est inq: s3 cū tui mueris sit latentium reruz causas euoluere velataqz caligine explicare rationes: qso utiqz hinc discernas: et qm hoc me miraculum maxime perturbat edisseras. Philosophia. Tum illa paulisper arridēs: ad re me inquit omnium q

corp' opacū iterpōit ipediēs ne lumē sol' puēiat ad lunā vel i toto vel i pte. necesse ē lumē lune deficere vel i toto vel i pte: et h ē lunā eclipfari. ¶ Mēo mirat flamma chozi. Hic oñdit q cognita cā cessat admiratio. d. Mēo mirat flamina chozi tñs vti tudere. i. pcutere litt' fremētū fluctu. s. maris. et h. d. p tāto: qz vti flāte aq maris cedit et ad litt' resistēs repcutit nec etiā aliqz miratur molē. i. magnitudinē minus frigore durā. i. pgelatā: soluiet. i. solui: et h ē pagoge. i. additio syllabe ad finē dictōis pp necessitatē metri: q pōit soluiet p solui feruete estu pbebi. i. sol' h em. i. i istis exēplis pōptū sup. cernere cās: qre vti' ipellit mare qre sol liqfacit niuē: s3 illic i pōtib' exēplis latētes cāe turbāt pectora sup. p admirationē: et mobile vulg' stupet. i. mirat: subitis. i. de subitaneis euētib': et stupet cūcta q puebit. i. pducit: rara etas. i. q raro eueniūt. s3 si vis cessare admirationē nubil' error iscitiae. i. ignorātie cāz cedat. i. recedat et accedat noticiā cāz: pfecto. i. p certo: tūc esset videri mira q pri' stāte ignorātia videbant mira. ¶ Mo. q sacerdotes i egypto pp admirari iceperūt philoso / pbant. vidētes em eclipfes solis et lune: et ignorātes cās mirabant cās eay: in qrētes: qb' inuētis babuerūt sciam eay eclipfiū eo q scire ē cām rei cognoscere. cognita ergo causa cognoscit res: et p cōsequēs cessat admiratio. ¶ Prosa sexta libri quarti.

Ha ē inq. Hic incipit pfa sexta bui' qrti i q pfa pbia cōsolādo. B. assignat cās p dictoz q vident mira i dīna gubernatiōe pp ignorātia cāe. et pmo. B. petit sibi explicari istas cās. et pmo tāgit difficultatē explicatiōis eay. scdo pmittit se velle assignare cās. et tertio eas assignat. scda ibi. S3 qm. tertia ibi. Qm generatio. pmo Boett. concedit

Prosa sexta.

principium effectuum omnium: ut patebit. **O**mni generatio rerum cunctosque mutabilium naturarum progressus etc. **H**ic propheta persequitur intentum volens assignare causas quare bonis mala et malis bona contingant. et primo declarat quedam ad suam determinationem necessaria. Secundo ponit suam determinationem. scilicet ibi. **Q**ue vero iniquitas. primo propheta determinat de providentia divina et de fato. Secundo ostendit que sunt ea que fato disponuntur. secunda ibi. **E**a series. Primo ostendit quod noietur divina providentia: et quid fatum. Secundo tangit differentiam iter ea assignando diffinitiones utriusque. Tertio ponit diversas opiniones circa fatum. quarto infert quadam conclusionem circa fatum et providentiam. scilicet ibi. **Q**ue licet diversa. tertia ibi. **S**ive igitur. quarta ibi. **Q**uo fit. Primo dicitur generatio omnium rerum cunctosque progressus naturarum mutabilium et quicquid aliquo movetur: illud sortitur causas generationis et ordinem generationis et mutationis et formas quibus generatur vel movetur substantiales vel accidentales: omnia ista sortitur ex stabilitate divine mentis. **H**ec enim mens divina composita. scilicet stabilitata: in arce. scilicet in altitudine sue simplicitatis: statuit rebus generandis. scilicet fieri multiplicem modum: quod modo conspiciat. scilicet considerat in ipsa puritate divine intelligentie. scilicet in esse quod habet in intellectu divino: noietur providentia. **E**t non iste modus refertur ad ea que movet et disponit a veteribus. scilicet ab antiquis: fatum appellatur est.

Quoniam quod omnia a primo sunt immutabilia. aliquid movetur secundum substantiam ut generalia et corruptibilia quantum ad illa dicitur omni generatio rerum. **A**lia autem sunt mutabilia secundum locum et non secundum substantiam ut corpora celestia. quantum ad illa dicitur. **C**unctosque mutabilium naturarum progressus. **A**lia sunt mutabilia solum secundum operationem. scilicet secundum intelligere non secundum substantiam: nec secundum ubi proprie sicut intelligentie. quantum ad illas dicitur. **E**t quicquid aliquo movetur modo. **A**lter exponitur quod in rebus: immutabilibus triplex est dispositio: una est qua transeunt de non esse ad esse per generationem. quantum ad hoc dicitur. omni generatio rerum. **A**ut res permanet in existentia per aliquod tempus postquam generate sunt quantum ad illas dicitur. **C**unctosque mutabilium naturarum progressus. **A**ut res procedunt de esse ad non esse per corruptionem. quantum ad illas dicitur. **E**t quicquid aliquo movetur modo. **M**otandum quod quidam dicunt fatum esse quandam dispositionem derelictam in rebus inferioribus ex actione corporum celestium secundum quam inferiora necessitantur et constringuntur ad immobiles effectus et sic beatus Gregorius in omelia epiphanie improbat fatum dei. Absit a fidelium cordibus ut fatum aliquid esse dicam? super necessitas inferiora: quia omnia veniret ex necessitate. **A**lio modo accipitur fatum per dispositionem rerum secundum quam res dependent ex divina voluntate et potestate. et sic fatum conceditur aliquid esse. **E**st ergo providentia divina ordinatio siue dispositio existens in mente divina que cuncta inferiora sunt promissa secundum statum sue nature. **F**atum autem est dispositio divina existens in rebus mobilibus que singula suis annectuntur ordinibus ut magis patebit. **Q**ue diversa esse facile liquebit. **H**ic ponit dramam inter providentiam et fatum assignando diffinitiones utriusque. **S**ecundo ostendit quod unum eorum dependet ex altero: ibi. **Q**ue licet diversa. **P**rimo dicitur

ostendit quod noietur divina providentia: et quid fatum. Secundo tangit differentiam iter ea assignando diffinitiones utriusque. Tertio ponit diversas opiniones circa fatum. quarto infert quadam conclusionem circa fatum et providentiam. scilicet ibi. **Q**ue licet diversa. tertia ibi. **S**ive igitur. quarta ibi. **Q**uo fit. Primo dicitur generatio omnium rerum cunctosque progressus naturarum mutabilium et quicquid aliquo movetur: illud sortitur causas generationis et ordinem generationis et mutationis et formas quibus generatur vel movetur substantiales vel accidentales: omnia ista sortitur ex stabilitate divine mentis. **H**ec enim mens divina composita. scilicet stabilitata: in arce. scilicet in altitudine sue simplicitatis: statuit rebus generandis. scilicet fieri multiplicem modum: quod modo conspiciat. scilicet considerat in ipsa puritate divine intelligentie. scilicet in esse quod habet in intellectu divino: noietur providentia. **E**t non iste modus refertur ad ea que movet et disponit a veteribus. scilicet ab antiquis: fatum appellatur est. **Q**uoniam quod omnia a primo sunt immutabilia. aliquid movetur secundum substantiam ut generalia et corruptibilia quantum ad illa dicitur omni generatio rerum. **A**lia autem sunt mutabilia secundum locum et non secundum substantiam ut corpora celestia. quantum ad illa dicitur. **C**unctosque mutabilium naturarum progressus. **A**lia sunt mutabilia solum secundum operationem. scilicet secundum intelligere non secundum substantiam: nec secundum ubi proprie sicut intelligentie. quantum ad illas dicitur. **E**t quicquid aliquo movetur modo. **A**lter exponitur quod in rebus: immutabilibus triplex est dispositio: una est qua transeunt de non esse ad esse per generationem. quantum ad hoc dicitur. omni generatio rerum. **A**ut res permanet in existentia per aliquod tempus postquam generate sunt quantum ad illas dicitur. **C**unctosque mutabilium naturarum progressus. **A**ut res procedunt de esse ad non esse per corruptionem. quantum ad illas dicitur. **E**t quicquid aliquo movetur modo. **M**otandum quod quidam dicunt fatum esse quandam dispositionem derelictam in rebus inferioribus ex actione corporum celestium secundum quam inferiora necessitantur et constringuntur ad immobiles effectus et sic beatus Gregorius in omelia epiphanie improbat fatum dei. Absit a fidelium cordibus ut fatum aliquid esse dicam? super necessitas inferiora: quia omnia veniret ex necessitate. **A**lio modo accipitur fatum per dispositionem rerum secundum quam res dependent ex divina voluntate et potestate. et sic fatum conceditur aliquid esse. **E**st ergo providentia divina ordinatio siue dispositio existens in mente divina que cuncta inferiora sunt promissa secundum statum sue nature. **F**atum autem est dispositio divina existens in rebus mobilibus que singula suis annectuntur ordinibus ut magis patebit. **Q**ue diversa esse facile liquebit. **H**ic ponit dramam inter providentiam et fatum assignando diffinitiones utriusque. **S**ecundo ostendit quod unum eorum dependet ex altero: ibi. **Q**ue licet diversa. **P**rimo dicitur

Liber quartus.

Que duo. scilicet fatū et prouidentia, diuinā ligabit. i. patebit esse diuersa: si quis mente cōspere-
rit. i. cōsiderauerit: vtriusque vim. i. naturā et essentiā. et diffiniēs prouidentia. d. Prouiden-
tia est ipsa diuina ratio q̄ est in summo principe oīm rerū cōstituta: q̄. s. ratio cūcta dispo-
nit. Tunc diffiniens fatū dicit. Fatū est dispositio inherens rebus mobilibus. i. tpalibus
p̄ quā dī possitōne prouidentia nectit queq; suis ordinibus. Tunc declarat istas diffinitio-
nes: ex pprietatib; vtriusque: intē-
dens q̄ prouidentia cōplectit̄ oīa
simil: s; manifestū ē q̄ oīa nusq̄
sunt siml: nisi ī mēte diuina: er-
go oportet q̄ prouidentia sit rō extē-
stans ī mente diuina. ad fatū vō
spectat vt ea q̄ fato subdūtur di-
stribuant̄ p̄ loca et tpa: ita q̄ or-
do fatalis quandā successione
tpalē iportat. talis aut̄ successio
non ē nisi in ipsis rebus mobilib;
bus: q̄re oportet q̄ fatū sit in re-
bus mobilibus. An di. i. lra. pro-
uidētia nāq; cūcta cōplectit̄ pa-
riter: quīs diuersa et infinita. fa-
tū vero digerit. i. diuidit singula
distributa in motu locis formis:
ac p̄ et tpb;: ita. s. vt bec tpb; alis
explicatio q̄ ad fatū ptinet adu-
nata in pspectu diuine mētis sit
prouidentia. Eadez vero adunatio
digesta. i. diuisa et explicata tpb;
que successione imporat vocet̄
fatū. ¶ Motādū q̄ qz pri; dixit
q̄ diffinitio rerū faciendarum vt
ē in intellectu diuo d; prouidentia.

vt autem refertur ad res mobiles d; fatum. Posset alicui videri q̄ fatū et prouidentia si-
gnificāt eādē rē sub diuersis rōnibus: iō pb̄ia h̄ excludēs oñdit ea realiter distingui ponēs
diffinitionē vtriusque. ¶ Motādū q̄ cognitio dei h; se ad res sicut cognitio artificis ad ar-
tificia. sicut ergo oīa artificia subduntur ordini et rōni artis: sic necesse est oēs res subdi ra-
tioni et ordini diuine prouidentie: p̄pter qd̄ oñdit q̄ prouidentia est diuina rō q̄ cūcta disponit
¶ Motandum q̄ dispositio que ponitur in diffinitione fati accipitur pro ordine: et dicitur
iste ordo inherens rebus mobilibus ad dīaz ordinis q̄ est in ipa rōe diuina quē iā voca-
mus prouidentiam scdm̄ quē ordinē prouidentia diuina annectit queq; suis ordinibus. s. vt
illa euentant illo tpe: et alia illo tpe. bec prius illa posterius. ¶ Que licet diuersa sint. Dic
ostendit q̄ licet fatum et prouidentia differant: tamen vnum dependet ex altero dicens.
Que licet sint diuersa: tamen alterum dependet ab altero: scilicet fatum dependet ex prouidē-
tia. nam ordo fatalis procedit ex simplicitate prouidentie sicut declarat in simili di. Si-
cut enim artifex puta edificator formā faciēde rei sicut domus: mente percipiēs. i. p̄spic-
ciēs: mouet. i. p̄ducat effectū opis: et qd̄ simpliciter et p̄sentarie p̄spexerat mēte. s. formam
domus cū suis ptibus: simul ducit per temporales ordines supple ad effectū. primo fun-

diuina rō ī summo oīm principe consti-
tuta q̄ cuncta disponit. Fatū vero inbe-
rens reb; mobilib; dispositio: per qua
prouidentia suis queq; nectit ordinib;
prouidentia nāq; cuncta pariter quīs
diuersa (quīs infinita) complectitur. Fa-
tum vero singula digerit in motu locis
formis ac temporibus distributa: vt
hec temporalis ordinis explicatio in di-
uine mētis adunata prospectu prou-
identia sit. Eadem vero adunatio dige-
sta atq; explicata tpb; fatum vocet̄.
¶ Que h; diuersa sint: alterū tamē pen-
det ex altero. Ordo nāq; fatalis ex p-
rouidentie simplicitate procedit. Sicut
enī artifex faciēde rei formam mente
percipiēs mouet operis effectum: et
qd̄ simpliciter presentarieq; prospere

Diffinō fati

manifestū ē qd̄
oīa nusq; sunt
siml in mente
diuina

q̄re oportet
q̄ fatū sit in re-
bus mobilibus

Prosa sexta.

damentū: postea parietes: ultimo tectū. Ita de^o puidentiā sua singulariter. i. simpliciter et stabiliter disponit omnia faciendā: sed fato. i. p. fatū ea que disponit tpaliter amministrat. ¶ Notandū qd puidentiā diuina h3 esse in pma causa: fatū vero in rebus causatis. Item puidentiā diuina h3 motū vnicū: qz est i vno simplici. s. in mēte diuina: fatū aut h3 motū pluralitatis: qz in plurib⁹ causatis habet eē. Itē fatū depēdet a puidētia diuina sicut esse

rat p tpaes ordines ducit: ita deus p uidentia qdes singulariter stabiliterqz faciendā disponit: fato vero hec ipsa q disponit multipliciter ac tpaliter amministrat. Siue igit famulātibus quibusdā puidētie diuinis spiritib⁹ fatū exerceatur: seu aia: seu tota inseruente natura: seu celestibus syderū motib⁹: seu angelica virtute: seu demonū varia solertia: seu aliquibus horū: seu oib⁹ fatalis series textitur: illud certe manifestū est immobilem simplicemqz gerendarū formam rerum esse puidentiā. fatū vero eorum que diuina simplicitas gerenda eē disposuit: mobilem nexum atqz ordinem temporalem. ¶ Quo fit vt omnia que fato subsunt: puidētie quoqz subiecta sint: cui etiam ipsum subiacet fatum. Quedam vero que

et a sua cā: s3 nō ecōuerso. Sicut em forma rei artificialis dpēdet a forma pexistēte in mēte artificis: et nō ecōuerso: sic fatū dpēdet a puidētia diuina: nō aut econuerso. ¶ Siue igit famulātibus: hic pōit diuersas opiones circa fatū et dicit. Siue fatū exerceatur quibusdā diuinis spiritib⁹ famulātib⁹ diuine puidētie: siue exerceat aia: siue tota natura inseruente: siue exerceat motib⁹ celestib⁹ syderū. i. corporū celestium: siue angelica virtute: siue demonū solertia siue aliqb⁹ horū vel oib⁹ h3 ē certū: tñ istō ē certe manifestū puidētia diuinā eē immobile et simplices forma rerū gerendarū. i. fiendarū: s3 fatū eē mobile nexū. i. dispositōes et ordinē tpalē eorū quodina simplicitas disponit: eē gerenda. i. pducēda. ¶ Mo. qd fatū ē tpal dispositio rerū iquātū ea q pūsa sunt a deo pducūt ad effectū mediātib⁹ cāis scōis ministrātib⁹: de quibus Boet. tāgit in lra: sed nullā earū

affirmat. Mā quidā atiquorū dicebant fatū exerceri mediātib⁹ diuinis spiritib⁹ deo famulantib⁹. Alij dicebāt ipm exerceri ab aia mūdāna sicut platonici. qd ali j exponūt de aia hūana: qz p ipas tanqz p cās h3 exercēt ac⁹ liberi arbitrij q sub diuina puidētia cadunt. Alij dixerūt fatum exerceri tota natura inseruente intelligētes p totā naturā cōplexionē oim elementorū. Alij dicūt fatum exerceri motib⁹ corporū celestium sicut astrologi. Alij per variā solertiā demonū. et dicūtur demones in proposito spūs habitātes circa humectā ptes aeris fm doctrinā quorūsdā platonicoz q dicunt cacodemones. i. malū sciētes. Alij dicunt fatū exerceri angelica virtute. ¶ Ubi notandū qd in pma opinione fatū dicitur exerceri mediātib⁹ spiritib⁹ deo famulantib⁹: qd est intelligendū de spiritibus omnia disponētib⁹: sed immobiliter permanentibus. Quod autem dicitur in quinta opinioe fatum exerceri virtute angelica: intelligendū est de angelis siue spiritibus applicantibus se diuersis locis missis in ministerium. Angelus enim nūcius interpretatur: et est nomen officij non nature fm beatum Gregoriū. ¶ Quo fit vt omnia. Hic infert quādam cōclusionē circa fatum et puidentiā. Secūdo declarat eā in exēplo: ibi. Mā vt orbū. Primo dicit.

Liber quartus.

ex quo dictū ē fatū depēdere a prouidentia diuina. quo fit id ē ex quo seq̄tur: vt oīa q̄ sub
sunt. i. subiacēt fato: etiā prouidentie sunt subiecta. cui ēt prouidentie ip̄m fatū subiaceat: s; non
ecōuerso: q; q̄dā q̄ locata sunt sub prouidentia superēt seriē fati. s. ea q̄ immediate p̄ deū admi/
nistrātur: sicut ex eatio rerū ⁊ gloriificatio creaturaz rōnaliū. ea vero q̄ sunt p̄p̄qua p̄me
diuinitati stabiliter fixa. i. imobilita: hec excedūt ordinem fatalis mobilitatis. i. mutabili/
tatis. ¶ Motādū q; q; fatum de/
pendet a prouidentia sicut effect⁹ a
sua cā: necesse ē illa q̄ depēdet a
fato etiā a prouidentia depēdere: nō
aut ecōuerso: q; effect⁹ nō adeq̄/
tur cāe. Prouidentia aut ad diuini/
tātū intellectū spectat: fatū nō ad
ea q̄ i creaturis gerūtur. ¶ Māve
orbium. Hic declarat illā cōclu/
sionē p̄ exēplū. d. quō q̄dā subia/
cēt fato magis: q̄dā min⁹: ⁊ q̄dā
totaliter excedūt fatum. Scōdo ex
dictis concludit bitudinē fati ad
prouidentia p̄ q̄dā similita: ibi. ¶ Igit̄
vti ē. dicit p̄mo. nā sicut orbis. i.
circulo: ū: vertētū. i. mouētū: sese
circa eūdē cardinē. i. axē: ille q̄ ē i
tūmus. i. vicinior siue primior axi
accedit ad simplicitatē medietatis.
i. axis v̄l cētri: q; tardiori mo/
tu mouet: ⁊ iō magis accedit ad
imobilitatē axis: ⁊ iste circulus
respectu exterioris h̄ se ad mo/
dū cētri circa qd̄ exterior versat̄
vnde subdit quod est veluti qui/
dā cardo. i. cētrū ceteroz ūq; orbi/
um extra locatoz ū circa quē ver/
sen̄. Sicut mediolus in rota adheret axi ⁊ ē sicut cardo qd̄ā circa quē voluuntur canti et
radij. Extimus vero. i. vltimus orbis exterior rotat⁹. s. motus maiore ambitu tanto ex/
plicatur ampliorib⁹ spacijs: quāto discedit a media indiuiduitate p̄cti. i. cētri. Si qd̄ nō
illi medio se cōnectat: illud cogitur. i. compellitur. in simplicitatem. i. imobilitatem axis: ⁊
cessat diffundi ⁊ diffluere p̄ magnū spaciū. Similiter rōe illō qd̄ longius a p̄ma mēte di/
scedit sicut creature corruptibiles maioribus nexib⁹ fati implicatur. ⁊ tanto magis aliqd̄
est liberum a fato: quāto vicinior petit. i. accedit i' lum cardinem rerū. s. deū qd̄ si firmita/
ti superne mentis heserit supergreditur necessitatem fati ¶ Mo. quāto magis entia sunt
pp̄inqua p̄mo causato minus sunt mutabilia: ⁊ quāto remotiora tāto magis mutabilia
qd̄ declarat p̄bia exēplo diuersozum circuloz ū ab eodē cētro ductoz: i quibus circulis res/
motior a centro est maior: ⁊ velocius mouetur: q; maius spaciū pertrāsit in eqli tempore.
Qui aut est vicinior centro minor est ⁊ tardius mouetur minus spaciū p̄transeundo. circu/
li vero medij medio mō se habent: ⁊ ē optima cōpatio cētri circuli ad creatorē. sicut em̄ cō/
trū ē indiuisibile ⁊ ab ipso possent plures circuli p̄cedere: ita creator vn⁹ ⁊ indiuisibil' existēs

superant

orbis

magis accedit ad
imobilitatē axis p̄i.
zouit 2^a op̄tionis.
s; it ad modū cētri

orbis

aliquid

deū
s; p̄ glo/
Hic
creaturaz
rōnaliū

sub prouidentia locata sunt fati series
superēt. Ea vero sunt q̄ p̄me pp̄inqua
diuinitati stabiliter fixa fatalis ordinē
mobilitatis excedunt. Nam vt orbium
circa eundem cardinem sesevertetur q̄ ē
intim⁹ ad simplicitatem medietatis ac
cedit. Ceteroz ūq; extra locatoz ū velu
ti cardo quidam circa quem versentur
existit. Extimus vero maiore ambitu ro
tat⁹ quāto a puncti media indiuiduita
te discedit: tanto amplioribus spacijs
explicatur. Siquid vero illi se medio cō
nectat ⁊ societ ⁊ in simplicitatē cogitur
diffundit ⁊ ac diffluere cessat. Simili ra
tōe qd̄ longius a prima mēte discedit:
maioribus fati nexibus implicatur: ac
tāto aliquid fato liberum est: quāto il
lus rerū cardinem vicinior petit. Quod
si superne mentis heserit firmitati mo

Prosa sexta.

In finita creat & gubernat. ¶ Igitur uti est. Hic proba concludit bitudine fati ad providentiam de
uinam p qdaz similia. & dicit series fati ita est. Ita se hz stabile simplicitate vine pudentie:
uti pro sicut rocinatio se hz ad intellectum. Ubi sciendum qd illud qd intellectus simplici verita
te intelligit: rocinatio p modum discursus & successiue apphedit. etiam fatum se habet ad puf
dentiā sicut illud qd gignitur habet se ad illud qd est. Ubi sciendum qd illud qd gignitur est in

tu carens: fati qd ^{super}greditur necessi
tatem. ¶ Igitur uti est ad intellectum ro/
cinatio ad id quod est id quod gignitur
ad eternitatez tempus ad punctum medi/
um circulus: ita est fati series mobilis
ad providentie stabilem simplicitatez.

¶ Ea series celus ac sydera mouet: ele/
menta i se inuicez teperat: & alterna co/
mutatiōe transformat. Eadem nascentia
occidentiaq; oia p similes fetum semi
nuq; renouat pgressus. Hec actus etiaz
fortunaq; hoim indissolubili causaru
connerione cōstringit: que cum ab imo
bilibus providentie proficiscant exor/
dijs: ipsas quoq; immutabiles necesse
est esse. Ita eis res optime regunt: si ma
nens i dina mente simplicitas indecli/
nabilem causarū ordinez promat. Hic
vero ordo res mutabiles & alioquin te
nere fluituras ppria incommutabilita

quadas fluitabilitate & motu: qd
vero actu est gētū ē i qdā pmanēs
tia. etiā hz se fatū ad pudentiā: si
cut tps ad eternitatez. Ubi scien/
dū qd in tpe ē successio ptiū tps
pntis pteriti & futuri. Eternitas
autē ē sine successione tota simul
existens. Itē fatū hz se ad pudentiā
sicut circulus ad mediū pūctū.
Ubi sciendum qd circulus distenditur
& p ptes diuidit mobilis existēs
pūctū autē ē immobile & indiuisibi
le: qz ex pmo euclidis. Pūctum
est cuius ps nō ē. ¶ Ea series celū
ac sydera. Hic proba ostendit qd sunt
illa qd fato disponuntur. Secūdo cō
cludit qd ista qd intellectui cōfusa
vident in diuina gubernatione
sunt rationabiliter ordinata: ibi.
Quo fit. Prio dicit. ea series fa/
ti de qua dictū ē mouet celū ac p
& sydera: teperat elemēta i se inuicē:
ne totaliter se corūpāt: & tras/
format: p alterna cōmutatione
ita qd ex aqua fiat aer & ecōuerso
& eadem series fati renouat omnia
nascentia & occidentia. i mouen/
tia per similes pgressus fetum

quo ad animalia: & seminum quo ad vegetabilia. & fatum etiam constringit indissolubi/
li connerione causarum actus id est operationes & fortunas hominum: que omnes res
cum proficiscantur id est procedant ab exordijs diuine providentie: necesse est ipsas esse
immutabiles. Ita enim res optime reguntur id est gubernantur: si simplicitas manens
in diuina mente promat id est explicet: indeclinabilem id est immutabilem ordinem cau/
sarum. Hic autem ordo diuine providentie coerceat propria incommutabilitate res
mutabiles: & alioquin temere id est casualiter fluituras. ¶ Motandum qd fatum consi/
deratur dupliciter. Uno modo ut est in causis secundis quarum ordo & dispositio dis/
citur fatum: et sic fatum est mobile: & res fato subiacentes sunt mobiles. Alio modo cō/
sideratur fatum sicut qd dependet a providentia diuina que omnino immobilis est: & sic fa/
tum sortitur immobilitatem: & sic etiam res fatales: & sic sicut substantiam sunt immobi/
les. ¶ Motandum qd si aliquid possit declinare ab ordine providentie: tunc providen/
tia diuina deficeret a suo effectus: & hoc redundaret in impotentiam regentis. Et si dicitis

Liber quartus.

si omnia subiacent prouidentie diuine: ergo omnia eueniunt ex necessitate. Dicendum quod non: quia deus prouidet res sicut sunt future: quaedam prouidet necessario euenire: et quedam contingetur: et de hoc videbitur magis in quinto huius. ¶ Quo fit. Hic probia ostendit quod ea que apparent in rebus confusa in diuina gubernatione sunt ordinata dicens. Quo fit. i. ex hoc quod diuina prouidentia inuitabilem ordinem rebus constituit: sequitur ut et si vobis minime valentibus considerare hunc ordinem rebus videantur nobis omnia confusa et perturbata: nihilominus tamen modus suus. i. ordo prout diuine prouidentie disponit cuncta dirigens ea ad bonum nihil enim est quod cum malis nec est ab ipsis improbis quos boni querentes prout error euertit ut prout demonstratum est: medium. i. multo minus ordo fatalis proficiscens de cardine summi boni. i. ab ipso deo: deflectat a suo exordio. i. a deo qui est finis et principium omnium. ¶ Mo. quod dicit malos nihil facere cum malis: et oppositum per multos eius malis seipos iterum. dicendum quod nullus operatur respiciens ad malum: quia omnia bonum appetunt. Si quis autem malum operatur: hoc contingit sub fantasia boni. Nam aliquis in magna arietate existens estimat esse bonum fugere arietate: et nihil aliud ipse considerans sequitur hanc estimationem seipos interficiens et talis priuans se bono ducit fantasia boni: quia per tunc putat bonum esse et fugere arietate priuatione vite. ¶ Que vero inquitur potest vlla iniquior esse confusio: quam ut bonis tamen aduersa tamen prospera: malis etiam tamen optata tamen odiosa contingat. Num igitur ea mentis integritate homines degunt: ut quos probos improbosue censuerint: eos que uti existimant esse necesse sit. At qui in hoc bonis iudicia depugnant: ut quos alij premio alij supplicio dignos arbitrantur. Sed concedamus ut aliquis possit bonos malosue discernere.

Et primo ostendit in generali. secundo magis in specialibus. Sed si aliquis. Primo assignat causas predicti accidentis ex defectuoso iudicio hominum. secundo ex proprio iudicio dei et hominum: ibi. Nam ut pauca. Primo facit quod dictum est. Secundo declarat per se simile: ibi. Non enim dissimile. Primo dicit. O Boe. tu inquitur que potest esse vlla iniquior confusio quam ut bonis aliquando prospera aliquando aduersa eueniant: cum spera bonis deberet prospera euenire et malis per contrarium: aliquando contingant optata: aliquando odiosa: cum spera malis deberent odiosa euenire. dicit probia. Num per nunquam homines degunt. i. viuunt ea integritate. i. integro iudicio mentis: ut necesse sit eos esse probos vel improbos: quos ipsi censuerint. i. iudicant esse tales. At qui per certo in hoc depugnant. i. dicitur iudicia hominum: ut quas alij premio alij arbitrantur dignos supplicio. sed concedamus ut aliquis possit discernere bonos vel pro vel malos. Num pro nunquam ipse poterit intueri illam intimam temperiem. i. interiorum conditionem et qualitatem animorum velut i solet dici in corporibus quod dicitur. Ego loquor de animis sicut homines consueuerunt loqui de corporibus. ¶ Mo tandem quod propter defectuosum iudicium hominum contingit quod iudicant eos esse bonos qui mali sunt et eorum

ex opinione
modis

Prosa sexta.

uerso. si ergo iudicant malos esse bonos et si illis eueniant mala: putant bonis euenire mala. et si bonis quos iudicant malos eueniant bona: putant malis euenire bona. Et ideo etiam sepe putant bonos deprimi cum mali deprimunt iudicantes malos esse bonos. i. putant malos ex tolli cum boni extolluntur: quia iudicant bonos esse malos. ¶ Non enim dissimile est miraculum. Hic propheta declarat se per se deo. Huiusmodi miraculum non est dissimile: imo est valde simile ad opposi-

declarare bonum ipse prospere bonorum eorum
nere. Non igitur poterit intueri illam intimam temperiem velut in corporibus? dicitur solet aiorum. ¶ Non enim dissimile est miraculum: nescienti cur sanis corporibus? his quidem dulcia: illis vero amara conueniant. Cur egrit etiam quidam leuibus: quidam vero acerbis adiungatur. Ad hoc medicus? qui sanitatis ipsius atque egritudinis modum temperamentumque dignoscit minime miratur. Quid vero aiorum aliud salus videtur esse quam probitas. Quid egritudo quam uicia? quis enim alius uel seruator bonorum uel malorum depulsor? quam rector ac mediator mentium deus? Qui cum et alta prudentie specula respicit quod unicuique conueniat agnoscit: et quod conuenire nouit accomodat: hinc iam fit illud fatalis ordinis insigne miraculum: cuius a sciente geritur quod stupeant ignorantes. ¶ Nam ut pauca que va-

miraculum
tū nescienti alicui: cur sanis corporibus? his conueniant dulcia: his amara. etiam nescienti alicui cur quidam egrit adiungatur leuibus quidam acerbis? hoc uideatur mixtum nescienti. tamen medicus de hoc minime miratur qui dignoscit modum et temperamentum sanitatis ipsius egrit etiam egritudinis. sicut similiter hoc homo ignoret quid conueniat bonis et malis: tamen deus qui est scrutator cordium: ista cognoscit uides quod bonis aliquando conueniunt aduersa: malis quibusque prospera: ita sic eis distribuunt. et hoc est quod subdit applicando similitudinem ad animam dei. Quid enim aliud uideatur. apparet esse salus aiorum quam probitas? Quid aliud est egritudo aiorum quam uicia? Et quis alius scrutator est bonorum et depulsor malorum: quam deus rector et mediator mentium? Qui cum respicit ex alta specula prudentie: ipse cognoscit quod unicuique conueniat: et quod iam non conuenire habet accomodat. hinc i. ex quo quod dictum est fit insigne miraculum ordinis fatalis. i. fit illud

illud quod admirantur homines in ordine fatali: cum sciente id est a deo: illud geritur id est fit quod ignorantes stupeant id est admirantur. ¶ Notandum quod est bona comparatio sanitatis et egritudinis corporalis ad medicum: ex probitatis et uicij animorum ad deum sicut enim medicus cognoscens causas sanitatis et egritudinis scit quid conueniat sano et egro alijs ignorantibus et mirantibus: sic deus cognoscens qualitatem animorum scit quid bonis conueniat et quid malis: et unicuique sibi conueniens tribuit quibusque malis prospera: bonis aduersa de quo stupent ignorantes. ¶ Notandum quod specula dicitur locus altus aptus ad circumspicendum. et quia deus per prouidentiam omnia circumspicat: ideo similitudinarie ipsa prouidentia dicitur specula. ¶ Notandum quod quia homines ignorant qui sunt boni uel mali: ignorant etiam quid unicuique conueniat: ideo aliqua creduntur conuenire bonis que secundum iudicium dei eis non conueniunt: et ideo homines mirantur: quare deus eis non attribuat que uidentur eis attribuenda. Ideo dicit philosophia ex dictis contingit hoc miraculum quod ignorantes stupent que fiunt a deo sciente. ¶ Nam ut pauca. Hic philosophia ostendit quod bonis mala et malis bona contingunt

Prosa sexta:

Motādū q̄ quidā boni sunt ita ibecilles animi q̄ ex modica tēptatiōe aduersitatis mu-
tarent: quod vidēs de' parit ipis: ne eos aduersitate deiiciat. **U**n apls. Fidelis deus. q̄
nō patitur vos temptari vltra id quod potestis. **E**st alius cūctis virtutibus absolutus
Hic assignat aliā cām quare q̄sbusdā bonis nō adueniant mala dī. **E**st ali' hō absolut'
.i. perfect' cunctis virtutib' & sanct' & p̄ximus deo: hūc hōiem cōtingi. i. tangi quibuscūbet

Est ali' cūctis virtutibus absolutus
sanctusq; ac deo proximus. **H**ūc cōtin-
gi quibuscūbet aduersis nephas puidē-
tia iudicat: adeo vt nec corporeis q̄dē
morbis agitari sinat. **N**ā vt quidāz me
quoq; excellentior ait.

Uir autē sacerdotalis ver' non laborat
sciviri corpa aut sua edificauerūt virtu-
tes. **S**it autē sepe vti bonis summa re-
rū gerēda deferat: vt exuberans retun-
dat improbitas. **A**lijs mixta q̄dam p̄ a-
nimorū qualitate distribuit. **Q**uosdāz
remordet: ne longa felicitate luxuriet.
Alios duris agitari: vt virtutes animi
patientie vsu atq; exercitatione confir-
mēt. **A**lij plus equo metuunt quod ferre
possunt. **A**lij pl' equo despiciunt qd fer-
re non possunt. **H**os in experimētū sui
tristibus ducit. **N**onnulli venerandum

nis. i. p̄bis: nō t̄m p̄pter utilitatē bonorū hōim: s; vt ip̄obitas exuberās. i. abūdās malo-
rum retūdatur. i. compescatur vel reprimatur. **T**unc assignat cām quare bonis q̄ncq; conti-
gāt mala dicēs. **A**lijs. i. bonis de' distribuit q̄dā mixta. i. nūc bona nunc mala pro qualita-
te animorū: quosdā enī bonos deus remordet aduersitatibus: ne luxuriēt. i. superbiāt:
longa felicitate id est prosperitate. **A**lios bonos patitur agitari id est vexari: duris id est
aduersitatibus: vt virtutes animi ipsorum confirmēt vsu & exercitatione patientie: vt pa-
tet in Job. **A**lij plus equo metuunt quod bene ferre possunt: sicut **T**homas formidauit
ingressum indie dicens. **D**omine mitte me quo vis preterq̄ ad indos. **A**lij plus equo
despiciunt quod ferre non possunt: quia quasi presumendo despiciunt tēptationes quas
tamen ferre non possunt vt sanctus **P**etrus qui dicit. **E**t si oportuerit me mori tecum nō
te negabo: qui ad temptationem & accusationem ancille christum negauit. **H**os vtrosq;
ducit id est temptat: tristibus id est aduersitatibus: in experimētū sui id est in recognitio-
nem sui: vt sciant quid possint: & quid non possint: & nonnulli id est aliqui emcrunt precio

aduersis puidētia supple diuina
iudicat nephas adeo. i. intantuz
vt nec sinat ipm agitari morbis
corporeis. quod cōfirmat aucto-
ritate cuiusdā p̄bi dicēs. **M**az vt
ait qdā p̄būs excellētior me: cui-
us auctoritatē ponit in greco q̄
t̄m sonat i latio. **C**orpa sua viri
sc̄ti. i. sacri edificauerūt virtutes sup:
preseruādo ipsa ab aduersis. **A**u-
tē p̄s verus vir sacerdotalis nō
laborat sup. in p̄spis. **M**o. q̄
sc̄da cā quare aliq̄b' nō aduenit
aduersa est excellēs sc̄titas ipsoz
sicut enī deus excellēter malos n̄
t̄m punit in futuro s; ēt i p̄nti: sic
aliquos excellēter bonos nō t̄m
p̄mit i futuro: s; i p̄nti ab aduersi-
tate custodit. **M**o. q̄re p̄bia dī-
cat qdā excellētior me dī. cum
nullus sit excellētior p̄bia. dicen-
dū q̄ l̄ra d; sic exponi. **M**az qdā
p̄būs excellētior alijs p̄bis me. i.
per me p̄biam dī. **S**it autē sepe
Hic oñdit q̄re bonis sepe p̄tigāt
bona dī. **S**it autē. i. p̄tingit sepe vt
summa rez gerēda. i. p̄cipatus
gerēdi res: deferat. i. p̄cedatur bo-

Assignat cas

h
v 62

Liber quartus.

mortis venerandum nomen seculi sicut martyres: quidam inexpugnabiles supplicijs pertulerunt ceteris exemplum virtutem esse inuictam a malis: quod omnia quae recte et disposite fiant ex eorum bono quibus accedere videntur nulla est dubitatio. ¶ Notandum quod quidam plus timent quod timere deberent aliquam aduersitatem: de quibus dicitur in psalmo. Trepidauerunt timore ubi non erat timor. talibus deus immittit aduersitates quibus resistunt: ut cognoscant se gratia dei posse resistere ei quod timebant. Alii autem presumptentes de proprijs viribus despiciunt temptationes quasi potentes resistere eis: illis deus temptationes immittit et permittit eos succumbere: ut cognoscant quod fragilis sit humana natura sine diuina gratia. ¶ Nam illud quoque dicitur. Dic assignat causas quare malis quibusque bona quibusque mala contingant et primo ostendit quare malis contingant mala. Secundo quare bona ibi. Zeta vero primo dicit. Ex eisdem causis ducit. id est probat quod improbis nunc pueniunt tristitia: nunc optata: sed de tristibus quae malis eueniunt nemo miratur: quia omnes existimant eos. scilicet malos esse meritos. id est dignos malo: quorum malorum supplicia ceteros deterret. terrore retrahunt a sceleribus: et ipsos. scilicet malos emendant quibus inuehantur supplicia. ¶ Notandum quod probat inuenit tres causas quare malis eueniunt mala. Prima est: quia omnes homines estimant eos dignos malo. Secunda quia per supplicia malorum alij a malo retrahuntur. Tertia causa est quia mali supplicijs emendantur. ¶ Zeta vero magnam bonis argumentum loquuntur. Dic assignat causas quare malis bona eueniant. Secundo soluit tacitam obiectionem: ibi. Nam ut probis. primo dicit. Zeta vero id est prosperaque malis eueniunt: loquuntur id est iudicant bonis magnum argumentum quid iudicare debeant de huiusmodi felicitate quam sepe cernant famulari improbis. habent enim probi ex hoc certissimum argumentum quod illa non est vera felicitas quae malis aduenit: sed falsa deceptio. Tunc assignat primam causam quare deus malis concedit bona et prospera: quia quidem mali per prospera preseruantur a peioribus sceleribus ne fiant fures vel raptores. et dicit. In qua re quod malis eueniat prospera: illud credo dispensari. id est dispensatione ordinari: quod forsitan natura alicuius mali tam preceps ad malum et importuna: ut inopia rei familiaris id est paupertas possit eum exacerbare id est prouocare in scelera. scilicet ad furtum vel ad rapinas: huius morbo diuina prouidentia medetur remedio collate pecunie. Tunc assignat secundam causam talem: quod ideo malis eueniunt prospera ut prosperitate emendent vitam: quam timentes ne propter maliciam amittant prosperitatem. Unde dicit. Dic id est aliquis malus: spectans id est considerans conscientiam suam fedatam: probis id est maculatam virtutis: et ipse comparans se cum fortunam id est prosperitatem suam: forsitan pertimescit ne cuius rei scilicet prosperita-

seculi nomen gloriose precio mortis emerunt: quidam supplicijs inexpugnabiles exemplum ceteris pertulerunt inuictas malis esse virtutem. Quae quae recte atque disposite et ex eorum bono quibus accedere videntur fiant: nulla dubitatio est. ¶ Nam illud quoque dicitur. Dic assignat causas quare malis quibusque bona quibusque mala contingant et primo ostendit quare malis contingant mala. Secundo quare bona ibi. Zeta vero primo dicit. Ex eisdem causis ducit. id est probat quod improbis nunc pueniunt tristitia: nunc optata: sed de tristibus quae malis eueniunt nemo miratur: quia omnes existimant eos. scilicet malos esse meritos. id est dignos malo: quorum malorum supplicia ceteros deterret. terrore retrahunt a sceleribus: et ipsos. scilicet malos emendant quibus inuehantur supplicia. ¶ Notandum quod probat inuenit tres causas quare malis eueniunt mala. Prima est: quia omnes homines estimant eos dignos malo. Secunda quia per supplicia malorum alij a malo retrahuntur. Tertia causa est quia mali supplicijs emendantur. ¶ Zeta vero magnam bonis argumentum loquuntur. Dic assignat causas quare malis bona eueniant. Secundo soluit tacitam obiectionem: ibi. Nam ut probis. primo dicit. Zeta vero id est prosperaque malis eueniunt: loquuntur id est iudicant bonis magnum argumentum quid iudicare debeant de huiusmodi felicitate quam sepe cernant famulari improbis. habent enim probi ex hoc certissimum argumentum quod illa non est vera felicitas quae malis aduenit: sed falsa deceptio. Tunc assignat primam causam quare deus malis concedit bona et prospera: quia quidem mali per prospera preseruantur a peioribus sceleribus ne fiant fures vel raptores. et dicit. In qua re quod malis eueniat prospera: illud credo dispensari. id est dispensatione ordinari: quod forsitan natura alicuius mali tam preceps ad malum et importuna: ut inopia rei familiaris id est paupertas possit eum exacerbare id est prouocare in scelera. scilicet ad furtum vel ad rapinas: huius morbo diuina prouidentia medetur remedio collate pecunie. Tunc assignat secundam causam talem: quod ideo malis eueniunt prospera ut prosperitate emendent vitam: quam timentes ne propter maliciam amittant prosperitatem. Unde dicit. Dic id est aliquis malus: spectans id est considerans conscientiam suam fedatam: probis id est maculatam virtutis: et ipse comparans se cum fortunam id est prosperitatem suam: forsitan pertimescit ne cuius rei scilicet prosperita-

Prosa sexta.

tis locū dū ē et vsus illius fiat tristis amissio: et dū metuit amittere fortunam: mutabit mores et dereliquit nequitiā. Tūc ponit tertiā cāz di. Alijs malis aduenit prosperitas vt icidat maiorem miseriam aduersitatis: qz sicut dictū fuit scdo li. prosa q̄ta. In omī aduersitate fortunē infelicissimū gen⁹ ifortunij ē fuisse felicē. vñ di. i. lra q̄ felicitas idigne aucta. Alia lra bz acta. i. i. dūctā alios malos precipitauit i meritā cladem. i. miserā. et addit q̄ quibusdā

etiam dispensari credo: q̄ forsitā alicuius taz preceps atqz iportuna natura ē: vt eū i scelera potius et acerbare possit rei familiaris inopia. huius morbo prouidētia collate pecūie remedio medetur. Hic fedatā pbris consciā spectās et secū fortunā suā cōparās forsitā ptimescit: ne cuius ei iocū dū vsus ē fiat tristis amissio. Mutabit igr mores: ac dū fortunā metuit amittere nequitiā dereliquit: alios i clade meritas precipitauit idigne acta felicitas: quibusdā permissus puniēdi ius vt exercitiū bonis et malis eē cā supplicij. Nā vt pbris atqz iprobis nullum fedus ē: ita ipsi inter se iprobi nequeūt cōuenire. Quid ni cum a semetipsis discerpentibus cōsciā vicij quibz dissentiat: faciant qz sepe q̄ cui gesserint non fuisse gerenda decernant. Ex quo sepe illa summa prouidentia protulit insigne miraculum: vt malos mali bonos face-

quosqz id est quilibet mali dissentiant: a semetipsis: vicij discerpentibus. i. distrabētibus cōscientiā ipsorum: et sepe mali faciāt q̄ cū gesserint. i. fecerint: decernāt. i. iudicēt: non fuisse gerenda. i. facienda. Motandū q̄ intantū aliquis est bonus inquantū seruat ordinem in vltimum finem: qui finis est summum bonum: et quia illum finem in ordinem omnes boni seruant: ideo omnes boni in eo q̄ boni sunt inuicem concordant: mali autem quia hunc ordinem cōseruāt et a semetipsis discordāt mutuo sibi concordare nō possunt etc. Ex quo sepe summa illa. Hic infert quādā cōclusionē dicens. Ex quo mali puniūt malos: ex hoc illa summa prouidētia. i. diuina protulit insigne miraculū scilicet vt mali facerent malos bonos. quod declarat. Nam dum quidam mali videntur perpeti iniqua a pessimis sibi flagrantēs. i. ardentes: odio noxiorum id est damnorum suorum

malis pmissum ē. i. cōcessus ē ius puniēdi. i. prās vt sit bonis cā exercitiū i virtutibz et paciētia: et malis sit cā supplicij. Mo. q̄ felicitas quosdā precipitat in clade aduersitatis. vñ Samarieñ. Prououet iustos fortunā volubil: vt quos. Scādere precipites fecit: ad yma rotet. Nā grauiore ruit turris tūefacta ruina. Et graui pulsat alta cyprus humū. Et notā dū q̄ bōip aduersitates i virtutibus et paciētia exercēt. vñ idem paup dēric. Aspera ferre decet maturāt aspera mētē. Et bñ natura plen⁹ vna facit. Per nimios estus gelidas trāsitur ad vndas. Sicqz p oppositū dulcia q̄rit hō. Nā vt pbris atqz iprobis. Hic soluit quādā obiectōes. scdo infert quādā cōclusionē: sibi. Ex quo sepe. Prio dicit. Aliqs diceret dixisti q̄ malis ē cōcessus ius puniēdi vt sint cā supplicij alijs mal: hō nō videt. vey: qz mal⁹ nō punit malū cū sint siles. hō soluit pbia dices. Sicut pbris et iprobis nullū ē fedus. i. cōcordia: qz sp inuicē dīātur: ita ipsi improbi nequeūt inter se cōuenire. Quid ni. i. quare nō eēt ita: cum

l'oprij

Libertus quartus.

supple mali redire. i. redierunt: ad frugē virtutis. i. ad utilitatē: dū tales student se esse dissimiles illis malis quos oderant. et addit q̄ sola diuina vis talis est: cui mala sunt bona. i. credūt in bonum sicut cū malus facit malū bonū. vñ subdit. Lū de' vtēdo cōpetēter eis. s. malis elicit effectū alicui' boni. Ordo enī fatalis cuncta cōplectitur: vt qđ discesserit ab assignata ratione ordinis. s. mali: hoc tñ licet relabatur i aliū ordinē. s. boni: ne i regno puidētie dei liceat. quid. i. aliqd: te/meritati. i. inordinationi. et ponit auctoritatē i greco que tñ sonat Fortissim' i mūdo de' cūcta pēgit. ¶ Notādū q̄ bonū pueniēs ex malicia iprobōz nō ē iputandū ipis iprobis: sed tñ diuine virtuti q̄ nouit ex malis efficere bona. et licet de' malū dirigat ad bonū sua itentōe et ptate: nō tñ hō ideo ē extra culpā qui illud malū agit mala intētionē. ¶ Notādū q̄ aliū ē ordo naturalis: ali' ordo deo puius. Ordo naturalis est vt deū et primū diligam'. ordo puius est t̄p̄alis rez dispositio q̄ fatū vocatur. et licet ordinē naturalē sepe dimittam' aliquid plus deo diligēdo et primū odēdo: tñ ordinē puius a deo nūq̄ effugies: qz nūq̄ aliter prouenit q̄ de' puidet. et si aliqd recedit ab ordine naturali: relabit i aliū: vt si aliquid ē malū quo ad misericordiā: ipm est bonū in cōparatione ad iusticiā: ita q̄ i regno diuine puidētie nihil relinquit te/meritati. i. inordinationi. ¶ Neq̄ enim p̄bas ē homini. Hic p̄bia excusat se de ampliori idagatiōe causarū dicēs. Neq̄ eim p̄bas ē homini i genio cōprehēdere vel sermone explicare cunctas machinas. i. causas vel dispositiones diuini operis. hoc tantū sufficiat resperisse q̄ deus proditor id est productoz naturarum disponat cuncta dirigens ad bonum. Et dum ea que protulit id est predixit per seriem id est p ordinem fatalis necessitatis omne malum de terminis sue publice rei id est mundi: quo fit vt mala creduntur abundare in terris: si spectes id est consideres puidētiā disponentem nihil perdas vsq̄ esse mali. Tunc inuocat Boe. ad consolatiōem metricā di. video te esse oneratum pondere questionis que difficilis est et fatigatum p̄lixitate orationis expectare a' iquā dulcedinē carminis. igitur accipe haustum dulcedinis metricę: quo refect'. i. recreatus firmior cōtendas in vltiora. ¶ Nota q̄ dicit malum nūq̄ esse in comparatiōe ad diuinā puidētiā: quia malum nō ē aliqua nā

productor l' conuenit

Metrum sextum.

tura nec aliq̄ res. ois enī natura ⁊ res appetit suā p̄fectionē. cum aut̄ appetibile habeat
rationē boni: si malū esset natura: ⁊ res appetēs p̄fectionē: malū esset bonū. ¶ Notandū
q̄ nullū est malū simplicit̄ ⁊ totaliter in mundo quin in cōparatione ad diuinā prouidē
dētā habeat rationē boni. vñ expedit multos defect̄ cōtingere in vniuerso ne multa bo
na tollantur. Si eim̄ nō corrūperetur aer: ignis non cōseruaretur. nec vita leonis cōserua
retur nisi occideretur agn̄ vel asi
n̄. necq̄ laudaret̄ iusticia nec pa
tietia: si nō eēt iniquitas. ex quo
p̄ q̄ multa ī cōpatione ad nos
sunt mala q̄ ī cōpatione ad diuinā
puidētā oia disponētē s̄m qd̄
mell̄ cōpetūt vniuerso bōa sūt.
¶ Adetrū sextum quarti libri.

elimat
em necessitatis eluminat: quo fit/ vt q̄
in terris abundare credūtur: si disponē
tes puidētiam spectēs: nihil vī q̄ mali
eē p̄pendas. S; video iam dudus te ⁊
pōdere q̄stiois oneratū: ⁊ rōnis plixi
tate fatigatū aliquā carnis expectare
dulcedinē. Accipe igitur haustu quo re
fect̄ firmior in vltiora cōtendas.

¶ Metrū sextū quarti libri.

I vis celsi iura tonantis

Pura solers cernere mente.

Aspice summi culmina celi.

Illic iusto federe rerum

Cetera seruant sydera pacem.

Non sol rutilo cocitus igne

Belidum p̄hebes impedit arem.

Nec que lumino vertice mundi

Flectit rapidos vrsa meatus.

Nuncq̄ occiduo lota profundo.

Cetera cernens sydera mergi.

Cupit oceano tingere flammās.

Semper vicibus temporis equis.

Uesper seras nunciat umbras.

Reuebitq̄ diem lucifer alinum.

Sic eternos reficit cursus.

bes. i. lune: nec vrsa q̄ flectit rapidos meat̄. i. mor̄ circa poli septētrionalē: nūq̄ lota occi
duo p̄fundo. i. mari occidentali: cupit tingere. i. mergere flāmas: oceāo. i. mari cernēs cetera
sydera mergi ī mare. ⁊ loq̄tur in ore vulgari. credit enī vulḡ stellas q̄n occidūt descēdere
ī mare: ⁊ vesp̄. i. ven̄ sp̄ eq̄s vicibus t̄pis nūciat seras umbras noctis: ⁊ eadē ven̄ existēs
lucifer reuebit diē alinū. i. clarū. Sic altern̄ amor pueniēs ex diuina puidētia reficit alter
nos cursus sydez sic. i. p̄ talē mutuā cōcordiā bellū discors. exulat. i. expellit: ab oris astri

Liber quartus.

geris: i. a regionibus celestibus q̄ gerūt astra. ¶ Mo. de hac dictioe solers q̄ fm̄ Hsi. interpres
tatur q̄si solutus in arte vl' utilis: et sic d̄z scribi p̄ dulper. l. s̄ fm̄ Dugu. d̄z a solo qd̄ est to
tū vel multū: et ars artis q̄si tot' vl' multus i arte. et sic d̄z scribi p̄ simple. l. ¶ Mo. q̄ deus
magis denoiatur tonās a tēpestate tonādi q̄ ab alia tēpestate: qz maior horroz p̄ eā icur
rit mētibus hoīm q̄ p̄ altā. vñ p̄ tēpestatē tonādi boies magis iducūtur ad recogitādā

diuinā potētā. ¶ Mo. q̄ p̄rsa ba
bēs septē stellas circa polū septē
trionalē mota nūq̄ occidit: s̄ s̄
per nobis apparet: l̄z alie stelle
nobis oriātur et occidāt. d̄z venere
aūt q̄ de nocte seq̄t solē: et de ma
ne lucifer dicta p̄cedit solē: visus
fuit i li. ij. p̄mo metro. ¶ Nec cō
cordia tēperat equis. Dic p̄b̄ta
cōmēdat regimē dīne p̄uidētie
in elementis di. Nec cōcordia p̄
uentēs ex diuina p̄uidētia tēpe
rat elemēta eq̄s modis: et hūda
elemēta pugnātia. i. d̄z cedāt sic
cis vicib' .i. viceuersa: ita q̄ q̄nq̄
p̄ualeāt humida: q̄nq̄ sicca. et q̄
frigoza. i. elemēta frigida: iungant
fidē. i. cōcordiā flammis. i. calidis
elemētis: ne vnū aliud totaliter
corrūpat: et hec cōcordia facit: vt
p̄dulul ignis surgat in altus. i.
moueatursursum: et terre graues
pōdere fidāt. i. deorsum resideāt
Tūc commēdat regimē dei circa

ep̄a. d. Dissidē causis. i. silib' causis p̄ diuinā p̄uidētā ordinatis ann' florifer. i. i quo abun
dāt flores: spirat odores ip̄o vere. i. t̄pe veris: repēte. i. calefcente: estas seruida siccāt. i. ma
turat: cererē. i. fruges. Autūn' remeat. i. reuertit: grauis. i. onerosus pomis: ymber deflu'
irrigat hyemē. Tūc commēdat regimē dei circa ḡnabilia di. Nec tēperies. i. temperata dis
positio p̄uidētie dīne alit et p̄fert q̄cqd̄ in orbe sp̄rat vitā. i. q̄cqd̄ viuūt: et eadem tēpe
ries rapiens ea q̄ facit cōdit. i. abscondit: et aufert. i. abesse mergens orta. i. producta supre
mo obitu. i. vltima morte. ¶ Notanduz fm̄ cōmentatorē octauo p̄b̄sicoz. Prīmū antiq̄
quum nihil facit sine sc̄do antiquo. i. celo: ergo p̄ma cā ḡnatiōē et corruptionē elementoz
rum et oīm in mūdo et temporū distictionē operatur mediātibus corporibus celestibus.
Unde in li. de pomo Aristo. scribitur: q̄ creator oīm sua sapientia preparauit speras: et in
q̄libet spera stellas lucidas: et dedit ipsis virtutē d̄nandī in hoc mūdo faciendī bonū et ma
lum: mortē et vitā si incedūt stelle fm̄ virtutē ipsis a creatore datā fm̄ desiderū et volūta
tē ei' i ascēdēdo. et descēdēdo: nūc de oriēte ad occidēte: nunc de occidēte ad oriētē sine con
tradictioe: et oēs stelle sunt sicut serui d̄no obediētes: et cursus et mor' eaz nō ē a seip̄is nec
virtute eaz: s̄ ē creator q̄ facit eas moueri. ¶ Sedet iterea d̄d̄itor alt'. Dic cōmēdat dīnā
p̄uidētā ex p̄te regētis. d. Interea dū res sic gerūt altus cōd̄itor. i. summ' creator rez de'
sedet. i. i se inmutabiliter manet regens oīa: flectit. i. moderat' habenas rez. i. frena: ex̄is

elementa 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

puerens ep̄ d̄mno p̄uidētia
p̄ talem mūtā ḡrdia
releatib' p̄ p̄ozut
copellat
releatib'
manētib'
q̄nq̄ p̄rra
calidib' d̄z
moueat' ḡrdia
p̄uidēt
calentib'
maturat
releatib'
maturat
maturat
ultima

7
2
3

Prosa septima.

rex p sapientiā gubernatiōis: dñs p potentiā creationis: fons ois bonitatis: & origo oim
z ipe nullo: lex oia ligās z sapiēs arbiter. i. iudex: equi. i. equitatis oib' tribuēs fm iusticiā:
qui. i. de' oia regēs cōcitāt. i. excitāt entia ire. i. pcedere ad esse: motu. i. p motū: z sistit. i. per
manere facit ad tempus in esse retrahēs oia ad nō eē: z ipe firmat p grām vaga. i. instabi
lia p naturā. Mā nisi de' reuocās rectos ictus. i. rectū pgressū q̄ est ab esse ad nō esse: co
gat iter. i. reducat etiā flexos or
bes. i. in quasdā circulations ea
q̄ stabilis ordo diuine puidētie
cōtinet: ipa dissepta. i. separata: a
suo fonte. i. a suo principio qd̄ ē
de': fatiscāt. i. deficiāt z ad nihilū
deuentāt. Hic fōs ē cōtinu' amor
cūctis entib': z cūcta repetunt. i.
appetūt: teneri. i. conseruari sine
boni. i. p finē boni: qz res aliter
nō qunt. i. non pnt: durare. i. esse
ppetuar: nisi ecōuerso amore re
fluāt. i. redeāt: cāe. i. ad cās piaz
q̄ dedit eis eē p creationē. ¶ Mo
tādū q̄ etiā regunt a deo p quā
dā circulationē fm quā quodā
modo ppetuāt i. esse. verbigratia
de' disposuit sic res vt ex semie p
ueniat herba: z ecōuerso ex her
ba pducatur semē: sic i generatōe
elemētōz fit quidā circū dū
ex aere generat ignis: z iterū ex
igne aer. Itē i creaturis rationa
bilibus q̄ progrediunt a deo p
ductiōe nature fit iterū reflexio
ad ipm deū p reductionē grē: vt
sic nihil pmaneat in reb' ens z p
fectū: nisi p quandā circulationē
z hoc innuit pb̄ia in lra. ¶ Mo
tādū q̄ finis ad quē oia natu
rali appetitu tendūt est ipm summū bonū qd̄ est deus. hūc finē subsequunt rationabiles
creature p opationē intellectus z volūtatis. sed irrationabiles creature cōsequuntur ipz so
lum per hoc qd̄ ipm representant p quandam participationem essendi: z tō eodē appeti
tu tendit in suū vltimū finē: z hoc innuit in lra cū dicit. hic ē cunctis cōmunis amor.

*in lra mutabiliter
manet dñs res sic gerunt
sumus*

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

¶ Prosa. vij. libri quarti.

Am ne igit vides quid hec omnia

q̄ dixim' consequatur. B. Quid

nā inq̄. P. Omnē inquit bonaz

prosus eē fortunam. B. Et quid fieri

pōt. P. Attende inquit cum omnis for

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

gat iter. i. reducat etiā flexos or
bes. i. in quasdā circulations ea
q̄ stabilis ordo diuine puidētie
cōtinet: ipa dissepta. i. separata: a
suo fonte. i. a suo principio qd̄ ē
de': fatiscāt. i. deficiāt z ad nihilū
deuentāt. Hic fōs ē cōtinu' amor
cūctis entib': z cūcta repetunt. i.
appetūt: teneri. i. conseruari sine
boni. i. p finē boni: qz res aliter
nō qunt. i. non pnt: durare. i. esse
ppetuar: nisi ecōuerso amore re
fluāt. i. redeāt: cāe. i. ad cās piaz
q̄ dedit eis eē p creationē. ¶ Mo
tādū q̄ etiā regunt a deo p quā
dā circulationē fm quā quodā
modo ppetuāt i. esse. verbigratia
de' disposuit sic res vt ex semie p
ueniat herba: z ecōuerso ex her
ba pducatur semē: sic i generatōe
elemētōz fit quidā circū dū
ex aere generat ignis: z iterū ex
igne aer. Itē i creaturis rationa
bilibus q̄ progrediunt a deo p
ductiōe nature fit iterū reflexio
ad ipm deū p reductionē grē: vt
sic nihil pmaneat in reb' ens z p
fectū: nisi p quandā circulationē
z hoc innuit pb̄ia in lra. ¶ Mo
tādū q̄ finis ad quē oia natu
rali appetitu tendūt est ipm summū bonū qd̄ est deus. hūc finē subsequunt rationabiles
creature p opationē intellectus z volūtatis. sed irrationabiles creature cōsequuntur ipz so
lum per hoc qd̄ ipm representant p quandam participationem essendi: z tō eodē appeti
tu tendit in suū vltimū finē: z hoc innuit in lra cū dicit. hic ē cunctis cōmunis amor.

*in lra mutabiliter
manet dñs res sic gerunt
sumus*

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

reguntur

¶ Prosa septima quarti libri.

Am igit vides. Ista est septima z vltima prosa huius quarti: in q̄ pb̄ia deducte

quandā conclusionē ex premissis. Et primo facit hoc. Secūdo subiūgit quandam

exhortationem. secunda ibi. Quare inquit. Primo ponit conclusionem intentam.

Secundo: comparat eam ad opinionem vulgi. Secunda ibi. Sed eam. Primo dicit. Uis

des ne iam o Boe. quid consequatur hec omnia que diximus. dicit Boe. quid inq̄. z pb̄i

losophia. Omnem fortunam prosus esse bonam. dicit Boe. Et quid nā inq̄. i. quō hoc

Liber quartus.

pōt fieri. cui pbia. Attende inq̄t cū oīs fortuna siue iocūda siue aspera deferat cā remune-
randi vel exercendi bonos: vel cā puniendi vel corrigendi improbos: p̄ q̄ oīs fortuna ē
bona quā vel cōstat eē iustā sicut illa q̄ punit malos & p̄miat bonos: vel p̄stat eē vtilē si-
cut q̄ exercit bonos & corrigit malos. di. B. nimis. i. valde n̄a ē rō: & si p̄uidētia quā paulo-
loāte docuisti & fatū p̄siderē. Tūc sn̄ia ē nexa. i. firmata: firmis viribus. i. rōib⁹. ¶ Mo. q̄ ex
quo h̄: dīnā p̄uidētia bōis & ma-
lis nūc p̄spa nūc aduersa eueni-
unt: bōis p̄p̄t remūeratōez: & p̄
spera p̄p̄ exercitōes i virtutib⁹ ad-
uersa: p̄ q̄ p̄spa fortūa remune-
rās & aduersa exercitās ē bona.
Itē cū p̄spa fortūa malos emē-
det vt visus ē p̄ri? & aduersa ip̄os
corrigit & iuste punit: p̄ etiam
ip̄am eē bonā. ¶ S; eā si placet.
Dic p̄pat hāc cōclusionē ad opi-
nionē vulgi oñdēs eā vulgo eē i
opinabile: & inq̄rit qd vulg⁹ sen-
tiat d̄ q̄libet fortūa. Sc̄o ex opi-
nionē vulgi cōcludit quoddā cō-
trariū ip̄i vulgo: ibi. Vide igit. d.
ergo. D. pbia. si placet eā opionē
q̄ oīs fortūa sit bona: nūerem?
inter eas opiones q̄s pauloāte
posuisti inopinabiles. di. pbia.
qd. i. p̄pter qd. Boe. di. qz cōis
sermo bōis istud vsurpat. i. i vsus
capit quorūdā fortunā eē malā
quorūdā bonam. & di. pbia. Uis
ne o Boe. accedam? paulisp̄ ser-
mōib⁹ vulgi: ne nimū vtideamur
recessisse ab hūanitatē vsu bōis
di. B. vt placet. & pbia. Nonne
censes bonū qd̄ pdest? d. B. Ita
ē inq̄. pbia. fortuna q̄ aut exer-
cet aut corrigit pdest. dicit Boe. fateor inq̄. & ideo concludit pbia. omnis fortuna bona
est que exercet & corrigit. dicit Boe. Quidni. i. quare non. & addit pbia. hec fortūa
que exercet est eorum hominum qui positi in virtute gerunt bella & cōtra aspera: sed for-
tuna que corrigit est eoz hōim qui declinantes a vicis arripiunt iter virtutis. dicit. B.
Megare nequeo. querit pbia. Quid est de fortuna iocunda que tribuitur bonis
in p̄mūm? Num. i. nunquid vulgus decemut. i. iudicat eam esse malam? di. Boe. nequa
q̄. verū pro sed censes id est iudicat eam esse optimam sicut est. Querit vltērius philoso-
phia. Quid de reliqua fortuna que punit: que cū sit aspera & coeret malos iusto suppli-
ciorum id est nunquid populus id est vulgus putat eam esse bonā? dicit Boe. immo iu-
dicat esse miserrimam omniūz que excogitari possunt. ¶ Motandum q̄ oīs fortuna v̄l ē
ad exercendum bonos & corrigendū malos. bōies: vel ē ad remunerādū bonos & puniē-

v. Et 1. f. e

tuna vel iocūda vel aspera: tū remūerā-
di exercēdiue bonos: tū p̄uidēdi corrigē-
diq; improbos eā deferatū oīs bōa quā
vel iustā cōstat eē vel vtilē. B. Nimis q̄
dē iō vera rō. Et si quā pauloāte docui-
sti p̄uidētia fatū ve cōsiderē firmis viri-
b⁹ nexa sn̄ia. S; eā si placet iter eas q̄s
iopinabiles pauloāte posuisti nūerem?
P. Et qd̄ inq̄t. B. Quia id hōim sermo
cōis vsurpat: & quides crebro quorūdā
malā esse fortunā. P. Uis ne igitur in-
q̄t paulisp̄ vulgi sermonib⁹ accedam?
Ne nimū velut ab humanitatē vsu res-
cessisse videamur. B. Et placet inq̄. P.
Nonne igitur bonū censes esse quod p-
dest. Boe. Ita est inq̄. Pbi. Que vero
aut exercet aut corrigit pdest. Boe. Fa-
teor inq̄. Philo. Bona igitur. Boet?
Quid ni? Philoso. Sed hec eorum est
qui vel in virtute positi/ contra aspera
bellum gerunt: vel a vicis declinantes

Prosa septima.

dum malos: fortuna que est ad exercendum bonos & corrigendum malos boies vtraq; e bona etiam fm opinionē vulgi: qd probat pbia. Illud qd pdest est bonū: sed fortuna q exercet bonos boies pdest bonis: & q corrigit malos pdest malis: ergo vtraq; est bona. Fortuna aut q exercet est bonorū q gerūt bellū & vicia: fortuna q corrigit e maloz q declināt ad virtutes: fortuna aut q remunerat bonos bōa e etiā fz vulgares: fz q punit ma-

virtutis iter arripit. **B.** Negare inq; nequeo. **P.** Quid vero iocūda q in premiu tribuitur hōis: num vulg? malā eē decernit? **B.** Nequaq; verum vti est ita q; esse optimaz censet. Quid reliqua q; cuz sit aspa & iusto supplicio malos co- exercet: nuz bonā ppls putat? **B.** Immo omnium que cogitari possunt iudicat esse miserrimas. **P.** Vide igitur ne opi- nionē populi sequētes quoddaz valde inopinabile cōferimus. **B.** Quid inq;? **P.** Ex his enim ait q; cōcessa sunt eue- nit eozū qdē qui vlt sunt i pfectione vel in pfectu vel i adeptione virtutis oēm quecuq; sit bonam: i improbitate vero manētib? oēm pessimā eē fortunaz. **B.** Hoc inq; verū e ita: tāetsi nemo aude- at confiteri. **P.** Quare iquit ita vir sa- piens ferre moleste non dz quotiens i fortune certamē adducit: vt virum for- tem nō decet idignari quoties increpu

eē virtuosū. Ex quo reliquetur q; eoz q; pmanēt i malicia sit fortuna pessima: & hoc verū est fm opiniones vulgares. **M.** Nota q; quelibz fortūa potest dupliciter cōsiderari. Uno modo in comparatione ad causam vniuersalem que omnia regit & disponit ordinando singula in finem eis conuenientem: sic omnis fortuna est bona vt pbatū e. vel pōt cōpa- rari fortuna ad illū cui euenit: & sic solum illa dicitur bona que aliqd bonū cōfert illi cui aduenit: & illa mala q; nihil boni cōfert. **M.** Quare inquit. Hic pbia facit quandam exhor- tationem dī. Ex quo oīs fortuna est bona: sapiens vir nō debet moleste ferre quotiens adducitur in certamē fortune. i. cum fortuna: & nō decet fortem virum indignari. i. turbari quotiens increpuit. i. insonuit: bellicus tumultus. i. strepitus. Nam ipa difficultas bel- landi & resistendi fortune est vnicuiq; viro forti & virtuoso materia id est causa glorie p- pagāde. exercitiū enim bellicum est causa glorie viro forti. Illi vero scilicet viro virtuoso

los oim pessima e fm vulgares. & hāc opinionē vulgi de vtraq; fortuna pbia tāgit i littera **¶** Et de igr. Hic pbia ex cōcessis a vulgo cōcludit quoddā inopinabile & dūū vulgo. i. malā eē fortunā tm maloz: cū fm opinēt vulg? vt plurimū eē malā fortunā euent- re bōis. & dicit. vide ne nos sequētes opinionē populi. i. vulg: cō- ferim? i. cōcluserim? quoddā valde iopinabile apd vulgū. Quid inq; dicit. **B.** Ex his eis q; cōces- sa sūt fz opinionē vulgare eueit q; eoz q; sunt in pfecta possessiōe virtutis vel i pfectu vlt i adeptio- ne virtutis: oēs fortunā eē bonā: si- ue sit pspa siue aduersa manētib? aut i improbitate oēm fortunā eē pessimā. & dī. **B.** hoc vez est fm vulgares: tāetsi p quis nemo audeat cōfiteri fm virtutē: q; i rel- veritate oīs fortuna bōa e tā bo- noz q; maloz vt pbasti. **¶** Mo- tādū q; oīs fortūa vel e remune- rās vel exercēs vlt corrigēs fortu- na remunerās est eoz q; sunt in possessione virtutis. fortuna exer- cēs e eoz q; sūt i pfectu virtutis fortūa corrigēs e eoz q; incipiūt

adulterium
Confiterium

vpositi

227 Virtute
bis for tam
ad vlt bono
et pbasti

Libri quartus.

resistentia fortune e materia. i. ca confirmade sapie. i. virtutis: ex quo. i. ex qua victoria fa-
lis difficultas virtus vocatur. **D**r. n. virtus eo quod suis viribus nitens non superetur ad-
uersis. et subdit. Neque enim vos positi in profectu. i. in via virtutis venistis in mundum dis-
fluere delictis et emarcescere voluptate primis: nimis acriter cesseritis. i. iudicabitis fieri cum om-
ni fortuna: ne tristis fortuna vos opprimat eiciendo in despatio: aut iocunda corrumpt al-
liciendo ad voluptatem. occupate. i. tenete ergo medium virtutis firmis viribus: quia quicquid infra subsistit a me-
dio virtutis deficiendo: aut ultra pro-
greditur medium virtutis excedendo
illud habet contemptum felicitatis. i. virtu-
tis et non habet primis laboris: et in vestra
manu. i. potestate situm est quod fortuna
velitis vobis formare. scilicet bonam vel
malam. **D**is enim fortuna quod videtur
aspice aut exercet bonos et punit
malos et sic est bona. **M**otandum quod
probat hortatur sapientem ad ma-
gnanimitatem cum dicit. Sapiens non
dumolesse ferre fortunam. **M**axime habet
Aristoteles in ethicis. Sapiens bene scit
ferre fortunas: quia habet se sine virtu-
tibus sicut tetragonum. Corpus enim
tetragonum quocumque posuerit: firmum
et stat et magnanimum est quod non dis-
formes insultus fortune vnanimumi
mentis constantia militat. **M**otan-
dum quod virtus consistit in medio inter duo
vicia extrema ad quorum unum impel-
lit prope fortuna: ad aliud aduersa.
Vbi gratia. Aduersitas impellit ad
despationem et timiditatem: prosperitas
autem ad presumptionem et au-
dacia inter quod consistit medium virtu-
tis cuius excessus vel defectus est victiosus: et hoc innuit proba in ista. **M**ota quod in pote-
state hominis est facere fortunam quale vult scilicet bonam vel malam: quod declarat proba in aduer-
sa fortuna: quia si eam accipimus bono animo pro exercitio et correptione ipsa est bona. Si autem eam
toleramus animo etiam pro pena: ipsa est mala.

Motandum quod virtus consistit in medio virtutis

Ella bis quinis operatus annis etc. **H**ic incipit septimum et ultimum metrum
butus quarti quod dicitur saphicum ab inuettore: trochaicum a pede pedante: in quo proba
confirmat suam exhortationem exemplo viro-
rum fortium quod speretis voluptatibus
magnos subierunt labores spe laudis et glorie. **E**t primo ponit plura exempla. secundo hortatur
nos ad imitationem eorum ibi. **I**te nunc fortes. prima pars posset diuidi in tot partes quot
exempla ponit quod patebunt. primum exemplum est tale. Paris filius Priami regis troianorum
grecam profectus rapuit Helenam uxorem Menelai: et duxit eam in frigiam regionem.

It bellicus tumultus. **V**triusque enim hic qui
des glie pro pagadenili vero confirmade
sapie difficultas ipsa materia est. **E**t
quo etenim virtus vocat quod suis viribus ni-
tens non super aduersis. neque enim vos in pro-
fectu positi virtutis defluere delictis et
emarcescere voluptate veistis: plium cum
omni fortuna nis acriter cesseritis. **N**e vos aut
tristis opprimat aut iocunda corrumpt fir-
mis medium viribus occupate. **Q**uicquid
at infra subsistit aut ultra progreditur: habet
contemptum felicitatis: non habet primis laboris.
In vestra est eius situm manu quod vobis fortu-
nam formare malitis. **D**is enim quod videtur
aspice nisi at exerceat at corrigit punit.

Metrum septimum quarti libri.

Ella bis quinis operatus annis

Eltoz atrides frigie ruinis.

Sris aissos thalamos piavit.

Ille dum grale dare vela classi

Optat et ventos redemit cruore

Metrum septimum.

Menelaus autē cōquest' fratri suo Agamenoni hoc factū Menelaus: duocātis princ' /
 pib' grecoꝝ trāsiretauit i frigiā: et obsedit troiā decē annis quā tādē destruxit: et maiorib' i
 terfectis pplm captiuauit. Lū autē Agamenō pficisceret vltus troiā quādā insulā vbi fa
 ct' ē ei vēr' dū: et requisit vates qd esset faciendū: q dixerūt q nō hēret ventū p'spez: nī
 si placaret dyanā sacrificādo ei suā filiā. Lū licet hoc videret durū pp pietatē paternā: tñ

posuit pietate paterna
 Eruit patrē miserumq; tristis
 Federat nate iuguluz sacerdos
 Fleuit amissos ytacus sodales
 Quos ferus vasto recubās in antro
 Mersit immāni poliphemus aluo:
 Sed tamen ceco furibundus ore
 Gaudium mestis lachrymis rependit
 Herculem duri celebrant labores
 Ille centauros domuit superbos
 Abstulit seuo spoliū leoni
 Fixit et certis volucres sagittis
 Poma cernenti rapuit draconī:
 Aureo leua grauior metallo
 Erberum traxit triplici cathena
 Victor immitem posuisse fertur

suadēte vlixē spe laudis et glorie
 sup victoꝝ: ita obtinēda cōsensit vt
 eā immolaret: quo facto obtinuit
 it ventū p'spez ad volūtātē. dicit
 ergo in lra. atrides. i. agamenon
 atride fili' existēs vltor opatus
 bella bis qnis. i. decē ānis. p'iauit
 i. purgaut vltascēdo: amissos tha
 lamos. i. vxorē cōtētā i thalamo
 fratris menelai: ruinis. i. destructi
 onib' frigiē. i. troie q sita fuit i tri
 giā: dū ille agamenon optat da
 re. i. exponere: vela graie classi. i.
 nauī grecali: et dū redemit vctos
 cruore filie sue: ipe eruit. i. depo
 suit patrē. i. pietatē paternā: et sa
 cerdos tristis existēs federat. i. in
 federe sacrificat: miser iugulū. i.
 collū vel guttur: nate. i. filie aga
 menonis. fm Dugui. em iugulū
 i. idē qd guttur: vel gutturis inci
 sio. ¶ Fleuit amissos ytacus so
 dales.

*Ermit. i. Cupidem
 oromedem*
 dales. Hic pbia ponit scdm exemplū i quo declarat fortia acta ipius vlixis: attendēs talē
 fabulā. Ulixes rediēs de bello troiano decē ānis errauit in mari sustinēs mltā aduersa: tā
 dem casualiter venit adiantz poliphemū: q erat maxim' gigas hñs vnicū oculū in fronte
 q socios vlixis occidit et vorauit: sup quo vlixes cōtristatus sustinuit vsq; p'dictus gigas
 cibo repletus obdormiret: quo dormiēte oculū quē in fronte habuit eruit. Qui euigilans
 furibundus qsiuit vlixē: s; excecāt' eū inuenire nō potuit. di. ergo i lra. ytac'. i. vlixes ab ita
 lia regiōe v' ab auo suo ytaco sic dicit': ille fleuit. i. defleuit amissos sodales: quos fer' poli
 phem' recubās. i. morās in vasto antro: mersit knani aluo. i. magno vctres: tñ vlixes fur
 bündus repēdit. i. restituit gaudium mestis lachrymis. i. suis tristitijs: ore. i. facie: poliphemo
 ceco. i. excecato. ¶ Hercule duri celebrāt labores. Hic pōit aliō exēplū: i quo describit acta
 herculis. et labores eius qb' fingit meruisse celū di. duri labores assumpti: celebrāt. i. cele
 brē reddūt herculē. Lū ponit primū laborē. s. domationē cetauroꝝ di. Hic hercules do
 muit supbos cetauros q eum cōtēpserunt. ¶ Abi no. q cetauri mōstra qdā dicta sunt ex
 medietate bois: et ex medietate thauri: quos poete fingunt genitos ex semine Tritonis qd
 p'iecit i nubē q Juno circūdederat se fugiens a facie ei' volētis cū ea cōcubere hos cetau
 ros hercules domuit. Lū em cōuenissent ad ludū palestine in mōte soloz hercules cōgres
 sus cum eis ipos vsq; ad effusionem sanguinis p'strauit. ¶ Abstulit seuo spoliū leoni.
 Hic ponit scd' laborē herculis di. hercules abstulit spoliū. i. pellē seuo leoni. Abi no. q i
 filua nentica fuit qdam leo crudelissimus q boies toti' regionis inuasit: quē aggressus her
 cules p liberatione patrie ipm interemit: et excorians ipm pellem pro spolio abstulit.

Liber quintus.

¶ Fixit et certis volucres sagittis. **¶** Hic ponit tertium laborē. d. Mercurius fixit volucres. i. ar-
 pias certis sagittis. **¶** Ubi notandum quod rex Finus suos filios excecavit quod nouerca sua de stu-
 pro accusauerat propter quod inuidia deorum ipse est excecatus: et apposite sunt ei arpie. i. volucres vir-
 ginei vultus rapietes cibum de mensa eius: quos Mercurius sagittis suis fixit et fugauit. **¶** Poma
 cernenti rapuit draconem. Aureo leua grauior metallo. **¶** Hic tangit quartum laborē. d. hercules
 rapuit poma draconem cernenti
 id est custodienti: illa rapuit aureo
 metallo. i. cum claua aurea. **¶** Mercurius
 inquit factus grauior. i. fortior leua
 id est manu. **¶** Ubi nota quod septem
 fuerunt filie Athlantis hentes ortum
 aureum cum pomis aureis quod draco
 custodiebat. hercules autem superue-
 niens draconem poma aurea abstu-
 lit. **¶** Cerberus traxit triplici cathe-
 na. **¶** Hic ponit quintum laborē dicēs
 Mercurius cerberus. i. canem infernale
 traxit ab inferis triplici cathena.
¶ Ubi nota quod Pirritaneus volens si-
 bi desponsare reginam inferni Mer-
 curium et Teseum et alios homines for-
 tes assumpsit: quibus venientibus ad in-
 fernum Cerberus tanquam inferni ipsos latratu suo impediuit. Mercurius autem ipse tribus cathe-
 nis vincit. vel in alios ipsum traxit de inferno triplici cathena: quod dicitur hinc tria canina capi-
 ta triplici cathena vincita. **¶** Victor imitem posuisse ferre. **¶** Hic ponit sextum laborē. d. victor ses-
 hercules ferre posuisse imitem dominum. i. Diomedem in pabulum seuis quadrigis. i. equis quadrigam trahenti-
 bus. **¶** Ubi notandum quod Diomedes fuit rex tracie quod equos suos pavit humana carne: quem
 hercules interfectum dedit propter ipsius equos deuorandum. **¶** Hydra combusto perijt veneno.
¶ Hic ponit septimum laborē. d. hydra. i. serpens perijt combusto veneno suo. **¶** Ubi nota quod in le-
 rna palude fuit quidam serpens hinc plura capita quorum vno percussio succrescebant tria: quem her-
 cules aggressus sagittando cum non videret se proficere: collecta congerie lignorum ipsum combussit.
¶ Frote turbatus achelous annis. Ora demersit pudibunda ripis. **¶** Hic ponit octauum laborē
 herculis. **¶** Ubi sciedum quod cum hercules vellet deducere filiam cuiusdam regis quod dicebatur Deia-
 nira fluuius achelous quem debebat transire mutauit se in diversas formas pugnando contra her-
 culem. Cum autem ultimo mutasset se in speciem thauri. Mercurius ipso deiecto abstulit sibi vnum
 cornu quod sacrificauit copie. i. de e fortunę: propter quod Achelous verecundia confusus fugit et in
 aquis latuit. **¶** Ubi nota quod in lra. Achelous annis. i. fluuius frote turbatus propter ablatōem cornu: ipse misit
 in ripis ora pudibunda: quod latuit pro pudore in ripis. **¶** Strauit atheni libicis arenis. **¶** Hic
 ponit nonum laborē dicitur. Mercurius strauit. i. occidit atheni illum gigante arenis libicis. i. in arēis
 libie regionis. **¶** Ubi nota quod athenus erat gigas de terra progenitus: cuius erat talis habitus: quod si ali-
 quis ex sagittatione fatigaret: tactu terre statim recuperabat vires. Qui cum exerceret magnam ty-
 rannidem in libia: aduenit hercules: et congressus cum eo diu simul luctabantur. Cum autem Antheus
 sentiret se debilitari sponte cecidit in terram: et sic resumpsit vires: quod hercules cognoscens ipse
 a terra eleuauit: et super pectus suum tenendo oppressit quousque spiritum exalaret. **¶** Lacus euandri sa-
 tiavit iras. **¶** Hic ponit decimum laborē. **¶** Ubi nota quod cacus fuit monstrum euomes ignem pro os: cuius
 pater fuit vulcanus. **¶** Adanebat autem cacus in monte auentino spoliatus et occidens homines: et

Pabulum seuis dñm quadrigis:

Hydra combusto perijt veneno.

Frote turbatus achelous annis

Ora demersit pudibunda ripis:

Strauit atheni libicis arenis.

Lacus euandri satiauit iras.

Quosque pressurus foret altus orbis

Getiger spumis humeros notauit.

Ultimus celum labor inreflexo

Sustulit collo preciumque rursus

Ultimi celum meruit laboris.

Liber quintus.

eternitate determinat: et alia plura sicut patebit. Et diuidit iste liber in undecim partes quod sex sunt
parte et quinque metra eius: quod partes et quod in ipsis determinantur patebunt in processu libri. in prima parte
determinat de casu. et primo. **B.** tangit acta philosophice comedans eius exortatione effecta: et mouet questionem
de casu. Secundo philosophia se ab eius determinatione: et **B.** illam excusationem remouet. Tertio philosophia
determinat de casu. Secunda ibi. Tunc illa festino. tertia ibi. Tunc illa more. primo dicit. philosophia dixe
rat hec predicta: et vertebat cursum
orationis. i. sermonis ad tractanda quod
da alia atque expedienda. tunc ego
B. inquit. O philosophia recta est exhorta
tio tua et proorsus est dignissima au
ctoritate: sed quod tu dudum dixisti
sexta parte quarti libri questionem de p
uidetia implicata esse pluribus alijs. s
questionibus. ergo expior re. i. realiter.
quod enim an arbitrere. i. arbitreris
casus omnino aliquid esse super. in reyna
tura. et quodnam arbitreris esse casum
super. in reynatura. **M.** p. h. q. d.
B. dixerat: inuit philosophia iam expedi
uisse quod ad sui speculaciones specta
bat: et ita determinasse principales
huius libri intentiones. et philosophia vertebat
cursum orationis. i. orationem curret: quod
oratio philosophice non impediebat ignoran
tia docetis: nec tarditate discen
tis: hac orationem vertebat ad quodam alia
tractanda. que autem fuerunt illa. **B.** o. non exprimit: quod forsitan sua opinione nimis erat desi
deranda: vel forsitan quantum ad propositum extranea. **M.** o. q. di. exhortationem philosophice fuisse
rectam: quod philosophia hortatur ad virtutes et ad contemptum fortuito. talis autem exhortatio que fit ad
bonum prosequendum ad malum fugiendum recta est. et di. exhortationem philosophice esse dignissimam aucto
ritate: quod quod a sapientibus de auctoritate sapientis dignum reputat. **T.** Tum illa festino in
quit. **H.**ic philosophia excusat se de huius opinionis vel questionis determinatione: et **B.** illam excusa
tionem remouet di. Philosophia inquit. ego festino absoluere. i. perficere debitum promissionis: et aperire ti
bi viam que reueharis ad patriam. hec autem quod tu quis de casu. et si per quos sunt putilia cogniti. i.
cognitione: tamen paulisper aduersa sunt tramite. i. via nostri propositi. et dicit paulisper: quod non sunt
totaliter aduersa sed aliquantulum lucidant promissa. et est verendum. i. timendum ne tu fati
gatus deuijs. i. questionibus extraneis non possis sufficere ad emetiendum. i. transiendum re
ctum iter. di. **B.** O philosophia ne illud vereare. i. non timeas: quod hoc fuerit mihi loco quod etis agno
scere ea quibus maxime delector: et cum omne latus. i. omnis constantia tue disputationis mihi
constiterit fide indubitata: nihil est quod ambigatur de sequentibus. **M.** otandum quod dicit
qua via reueharis patriam. hic patriam vocat beatitudinem quam prius inuenire docuit
illa autem per que homo peruenit ad ipsam sunt virtutes de quibus. **B.** intendebat agere: non
in hoc libro: sed in ultimis libris musice sue agendo de musica humana: intentionem autem suam
non compleuit: quod a rege Theodorico morte preuenit fuit. **T.** Tum illa more inquit. **H.**ic philosophia deter
minat de casu soluendo promissas causas et questiones. Primo soluit primam an casus sit. Secundo
secundam quod sit casus: ibi. Licet igitur. Primo ostendit quod significetur per nomen casus ponendo

Prosa prima.

quorū dī. scōdo iprobat illā opionē ibi. Quis. n. p̄rio di. *D* Boe. ego gerā tibi mozem. i. conformabo me volūtatī tue: et simul sic est exorta. i. sic incepit. si aliquis diffiniat quo ad nomē dicens casum esse euentū. p̄ductū motu temerario. i. improuiso: et nulla connexionē cāz. Ego p̄bia firmo casuz sic oīno nihil esse: et decerno. i. iudico vocem casus proorsus esse inane p̄ter significatiōez rei subiecte: sicut bec vox chimera inanis ē. *¶* Mo. q̄ quis

q̄ sit exorta ē. siquidē iquit aliq̄s euen-
tū temerario motu nullaq̄ cāzū cōne-
xione p̄ductū casū eē diffiniat nihil oī-
no casū eē cōfirmo: et p̄ter subiecte rei
significatiōez iane p̄sus esse vocē d̄cer-
no. *¶* Quis. n. coercente i ordinez cuncta
doloce esse vll' temeritati reliqu' pōt:
¶ Mas nihil ex nihilo existerē: vera sn̄a
est: cui nemo vnq̄ veterū refragat' est:
quāq̄ id illi nō de operante p̄ncipio: sed
de materiali subiecto. hoc est oīz de na-
tura rōnū: quasi quoddā fundamentū
iecerint. At si nullis ex causis aliqd ori-
atur: id de nihilo ortū esse videt. q̄ si h̄
fieri nequit: nec casum quidē b̄mōi esse

questio si ē: p̄cedit q̄stionē quid ē
fm q̄ questio q̄d est q̄rit de q̄ditate
rei: q̄d ē rei nulli debet nisi
si enti: tñ q̄stio q̄d est querens de
q̄d quid ē noīs ē p̄ma cognitio:
et ideo ex quo q̄d ē noīs: o portet
scire de aliquo si ē. Propter hoc
p̄bia ad querēdū de casu vtruz
sit vel nō: accipit q̄d quid est: q̄d
significat p̄ nomē. et dicit. Si aliq̄
qui dicunt casum eē euentū teme-
rarium sine omī cā productum:
ego video vocē casus esse inane
tanq̄ sibi nihil correspondeat in
re. *¶* Quis enim coercente. *¶* Dic
p̄bia iprobat opionē istā oñs
dens casum nihil esse scōm eam.
scōdo soluit fm rei veritatem: ibi.
Aristoteles meus. p̄mo ponit
vnā rōem. secundo aliā ibi. Mas
nihil. Antiq̄ dicebant q̄ casus ē

euentus temerarius. i. improuisus. contra hoc arguit p̄bia sic. Abicimq̄ omnia sunt p̄-
uisa ibi nihil ē temerariū: sed oīa q̄ sunt p̄uisa sunt a deo: ergo inter ea q̄ sunt nihil est te-
merarium. *¶* Hanc rationem breuiter innuit littera di. Quis. n. locus vllus potest esse reli-
quus. i. relictus: temeritati. i. improuisiōi deo coerente cuncta in ordinē. s. p̄uisum: q̄si dice-
ret nullus. *¶* Motandū q̄ oīa a deo sunt p̄uisa cuius rō est. Quorūcūq̄ deus est cā: oīa
talia p̄uisa sunt a deo: sed deus est cā oīs entis: ergo oīa entia a deo sunt p̄uisa. q̄ autē
deus sit cā omīs entis patet: quia ab ip̄o dependet celum et tota natura: vt patet ex duobus
decimo methaphisice. *¶* Nam nihil ex nihilo existerē vera sententia est: cui nemo et cetera
Dic ponit aliam rationem probantem: q̄ casus non potest esse sine omni causa produ-
ctus sicut dicebant antiqui. et arguit sic. Quod est ex nihilo nihil est: sed quod est ex nulla
causa ex nihilo est: ergo quod ex nulla causa ē nihil ē: sed secundū antiquos casus ē ex nul-
la causa: quia est productus sine omni connexionē causarum: ergo casus nihil est. vnde
dicit in littera. Vera sententia est cui nemo vnq̄ veterū refragatus est. i. contradicit: sci-
licet ex nihilo nihil existerē. quāq̄ illi antiqui illam propositionem ex nihilo nihil existe-
re iecerint id est posuerint: quasi quoddam fundamentum non de operante p̄ncipio. s.
de deo creatore: quia ille ex nihilo aliquid fecit: sed intellexerunt hoc de naturali subie-
cto. i. de tota natura fundata in materia: et exponit seipm. d. Hoc est de natura oīm ratio-
nū id est de materia q̄ ē subiectū formaz naturalū: s. si aliqd oriat' ex nullis causis: id vī-
detur eē ortū ex nihilo: sed h̄ fieri nequit vt aliqd oriatur ex nihilo: ergo non est possibile
casum esse b̄mōi. i. talē qualem pauloante diffinimus secundum antiquos q̄ sit euentus

Metrum primum.

¶ Mo. qd ca efficiēs nō agit nisi moueat a fine. Finis autem nō mouet nisi fm qd ē in in-
tentione: r iō respectu illius effectus qui est in intentione agens ē cā p se si aliqd cōtingat
in actione pter intētionē agētis illi: agēs ē cā p accidēs: r sic casus qz cōtingit pter inten-
tionē agētis nō hz cām agentē p se sed p accidēs. ¶ Licet igit diffinire. Idic pbia soluit
scdaz qstionē ostēdēdo qd sit casus. Lōcludit ergo diffinitionē ei? ex iā dictis di. Lz igitur

^{ferreutis}
nō ex gerētis itentiōe puenit. Neqz em̄
vl q aurū obruit vl q agrū exercuit ea
pecunia reperiretēdit. svti dixi quō il-
le obruit hūc fodisse cōueit atqz cōcur-
rit. ¶ Lz igit diffinire casus eē iopiatuz
r ex cōsuetib? cāis i bis q ob aliqd ge-
runt euetū. Lōcurrere vero atqz cōsue-
re cās facit ordo ille ientabili cōnētiōe
pcedēs: q de puidētie fonte descēdēs
cunctas suis locis tpbuzsqz dispōit.

¶ Metrū primū quinti libri.
r Ulpis achemenie scopolis vbi ver-
sa sequentum.

Pectoribus figit spicula pugna fugax:
Tigris r eufrates vno sese fōte r̄soluūt:
Et mor aduictis dissociatur aquis.
Si coeāt cursuzqz iterū reuocent i vnuz.

diffinire casus eē euentū iopina-
tū ex causis pfluētib? in bis q ge-
runt ob aliqd aliō. Lūc ostendit
quō effect? casualis cadit sub or-
dine puidētie. dictū ē em̄ q cās
puenit ex cāis pfluētib? q autē
cāe pfluāt hoc puenit ex or-
dine puidētie. vñ di. Lās dō cōcur-
re r confluere facit iste ordo sup-
fatalis pcedēs ientabili cōnē-
tioē. s. cāz q descēdēs supple or-
do de fonte puidētie cūcta dispo-
nit suis tpb? r locis. ¶ Nota qd
diffinitio casus ē bōa: qz p eam
casus distiguitur ab alijs. p hoc
qd dicit casus ē euet? iopiat? ex-
cluditur effect? necessario eueni-
ens: vel vt frepter sicut solē oriri
vel hoies nasci cū qnqz digitis i
vna manu: talia. n. nō eueniūt ca-
sualit? r iopiate. p hoc qd dicit
ex cōsuetib? causis excludit ca-
sus pmo modo dictus: q fm an-
tiquos ponebatur pducī ex nul-
la connerione causarum. per hoc

autem quod dicitur in his que geruntur ob aliquid aliud per hoc excluditur a casu casua-
litas per se. casus enim r fortuna sunt cause per accidēs: r sunt pter intētionē agētis.

¶ Metrum primum quinti libri.

Ulpis achemenie scopolis. Istud est primū metrū istius quinti quod dicitur metrū
elegiacū. r primū metrū ē dactylicū exametrum. Scdm ē trochaicū pēthametrum
vel dactylicū penthametrum. In quo pbia ostēdit quomō euetus casualis se habet
ad puidētiā diuinā. Est aut materia exempli q tigris r eufrates sunt vno fluzij ab
eodem fonte pcedentes: qui postea ab inuicē diuidunt: r si iterum cōcurrāt necesse est na-
ues r alia que p ista flumina deferuntur concurrere: qui quidē concursus puenit in quātū
reguntur decursu istorum fluuiozum: r tamen est pter intentionem istorum qui regunt
naues. Eodem modo concursus causarum casualis quis sit pter intentionem ipsorum
agentium: tamen concurrunt fm defluxum ordinis fatalis ex regimine diuine puidēti-
e. r quis nobis ignorantibus ordinem diuine puidētie videatur aliquid casuale r for-
tuitum: tamen in comparatione ad deum oia sunt ordinata r prouisa. vnde dicit in litte-
ra. Tigris r eufrates resoluunt sese vno fonte: scopolis id est concauitatibus: rupis ache-
menie id est montis partib? vbi scz in partib? fugax pugna versa spicula id est sagittas

Liber quartus.

figit pectoribus sequentū. Est em̄ cōsuetudo p̄torū q̄ fugiendo pugnāt sagittando a tergo cōtra insequētes: et mox. i. post puū spaciū tigris et eufrates dissociant̄ adiūctis aquis sup. alijs: et si dicti fluij iterū coeāt. i. cōueniāt et reuocent̄ in vnū cursum: cōfluat. i. oportet cōfluere illud qd̄ vnda alterni vadi. i. vtriusq̄ fluminis trahit. i. secū ducit: et cōueniāt pupes et trūci vulci. i. eradicati: flumine. i. p̄flumē: et vnda mixta. i. cōfluēs: implicet. i. implicabit fortuitos mōs: qz vnda facit et cōcurrere fortuitu naues et trūcos: quos tñ vagos casus. i. casuales euēt: regit ip̄e dclūia terre. i. depressio terre dās viam fluuiō: et deflu' ordo lapsi gurgitis. i. currentis aque regit illos vagos cursus: et ita ē de euētū casuali respectu puidētie. vñ dicit. sors. i. casus vel fortuna q̄ videt̄ fluitare: pmissis habēis. i. sine regimie illa patit̄ frenos. i. regimia: timeat. i. trāsit. ip̄a lege. i. p̄ ip̄az leges dīne puidētie. ¶ Mo. q̄ scribit̄ ī gene. Tigris et eufrates sunt flumina quoz or' ē paradiso. S; Die rony. auctoritate. Salustij di. q̄ or' tigris et eufratis d̄mōstrant̄ in armenia. i. i parthia: cui videt̄ B. cōsentire. Beat' aut̄ Augu. sup gene. ad lras istā d̄rietatem cōcordat di. Illud cōtingit ī istis fluminib' qd̄ in alijs exprimur. s. q̄ aliqñ absorben' a terra et itez oriunt̄. et qz h̄ sepe pōt cōtingere: iō de ortu ip̄oz fluuiōz diuersa possunt dici. qñ em̄ Moyses dicit ī gene. q̄ oriant̄ ī paradiso: pōt itelligi d̄ p̄ma origine eoz: s; q̄ d̄ ab alijs q̄ alias oriant̄: hoc pōt itelligi de ortu eoz secundario. ¶ Mo. q̄ parthia ē regio qdā q̄ alio noie d̄ archemia. vñ d̄ cūtur hoies p̄bi q̄ vūcūt hostes suos fugiēdo sagittas a tergo mittēdo: et sic amor vincēd' ē fugiēdo. vñ poeta di. Qua spē martis cedit victoria parthis. Cyprus ea pte simili qz vincit̄ arte. Cyprus. i. ven' q̄ colebat̄ in cypro. et paup̄ henric'. Proscribas igit̄ gladijs et fustib' ip̄m sup. amorē. et fugiēdo fuga q̄ fuga sola fugat.

¶ Prosa secunda quinti libri.

Animaduerto inq̄. Dic incipit sc̄da p̄sa h' q̄nt: i. q̄ incipit determinare de cōuentētia liberi arbitrij ad puidētiā diuinā. Et p̄mo q̄rit an libez arbitriū possit stare cū puidētiā diuinā. et p̄bia p̄bat liberū arbitriū esse. Sc̄do oñdit quō diuersificat̄ ī diuersis. et tertio oñdit actus liberi arbitrij cadere sub puidētiā diuinā. sc̄da ibi. S; h̄ac. tertia ibi. Que tñ. Primo dicit. Animaduerto inq̄. i. cognosco quō casus stat cū puidētiā: et ita consentio sicut dixisti: et q̄rit Boe. est ne vlla libertas arbitrij in hac serie causarū sibi herētium. an fatalis catbena. i. fatalis necessitas: cōstringit motus. i. effectus humanozum an̄ morum. Tunc p̄b̄sophia probat liberum arbitrium esse dicens. Libertas arbitrij est

Prosa secunda.

non obstante predicta conexione car. neq. n. fuerit. i. esse poterit vlla rōalis natura quin li-
bertas arbitrii eidē assit. et accipitur rōalis natura large p oī illo qd hz cognitionem in-
tellectuā. pbat aut q oī nature rōnali assit liberum arbitriū. d. Illud qd pōt naturaliter
vti rōe hz iudiciū quo discernat vnūquodq. i. p se dignoscit. i. discernit fugienda et
optāda: qd aut qd iudicat optādū: id petit. i. psequit. et refugit illud qd estimat esse fugien-

Debetur cognitio
optāda
igit fugiēda optādaue dignoscit. **Qd**
no quis optādū iudicat eē petit: refu-
git vero qd estiat eē fugiēdum. **Quare**
qb^o iest rō: ill' etiā iest volēdi nolēdiq.
libertas. **Sz** hanc nō i oib^o equā eē
cōstitutio. Nā supnis diuisq. substātijs
et pspicat iudiciū: et incorrupta volun-
tas: et efficac optatorū presto est ptas.
Hūanas vero aias liberiores quidē es-
se necesse ē: cū se i mentis dīne specula-
tōe cōseruāt. min^o no cū dilabūtur ad
corpora minusq. etiam cū terrenis ar-
tub^o caligātur. extrema vero ē seruitus
cū vicijs dedite rōis pprie possessione
cecciderint. Nam vbi oculos a summe
luce veritatis ad inferiora et tenebrosa

sunt cā iudiciij. homo autem non solū cognoscit finem et ordinata in finem: sed cognoscit
ea vniuersaliter v' per modū collationis: v' per modum sillogisticum: etiam homo suum
iudiciū iudicat et discernit: quia intellectus est virtus conuersa supra se. **Sz** hanc nō
in omnibus. **Hic** ostendit pbia quomodo liberū arbitriū diuersificatur in diuersis scz
in angelis et hominibus dī. **Hanc**. i. libertatē arbitrii nō constituo esse equā id equalem
in oib^o: qz maior ē in substantijs diuinis q' i hoib^o. **Mā** supnis et diuis substātijs iest
pspicat iudiciū. i. infallibile iudiciū: et inest eis icorrupta volūtas. i. inflexibilis ad maluz
et in eis ē presto. i. parata efficac ptas optatorū qz non est in eis impedimētū executionis.
Hūanas veros aias necesse est esse liberiores quando conseruant se in speculatione di-
uine mentis: minus vero libere sunt cum dilabuntur ad corpora. i. ad curā rerū corpaliū
et adhuc minus libere sunt: cum caligantur terrenis artubus. i. affectibus quibus minus
resistere possunt passionibus insurgētibus. **Extrema** vero id est maxima est seruitus ani-
marum qn dedite vicijs cecciderint a possessione pprie rōnis qua regī. i. dirigī debeāt
in agendo. **Nam** vbi. i. postq' anime deiecerint oculos rationis et intellectus a luce sum-
me veritatis ad inferiora et tenebrosa id est ad terrena et carnalia: mox caligantur id est
est obscurātur nube inscitie id est ignorantie: et turbantur perniciosis affectibus. i. passio-
nibus quibus accedendo et consentiendo: adiuvant id est augmentant seruitutem quam
sibi inuexere id est induxerunt: et aie viciosorum sunt quodāmō captiue ppria libertate.

dū: qre qb^o inest rō illis iest liber-
tas volēdi et nolēdi. pōt ergo rō
sic formari. **De** qd pōt vti rōne
hz iudiciū cognoscēdi fugiēda et
optāda: sed qd quisq. iudicat op-
tādū psequitur: et qd iudicat fu-
giēdū hoc refugit: ergo oē quod
pōt vti rōe hz libertatē volēdi et
nolēdi. **Mo.** q' dī. illō qd vtitur
rōe hz iudiciū quo discernat vnū
quodq. hoc dicit ad dīaz iudiciū
natural' qd ē i brutis quo nō iu-
dicatur vnūquodq. agēdū: sz ali-
quod pticulare: sicut ouis nō iudi-
cat de quolq. fugiēdo: sz tm de li-
po. et apes nō hnt idustriā ad fa-
ciendū aliquod opus: nisi ad fa-
uos mellis: sed iudiciū rōis est d
quolibet q agūt. **Mo.** q' dicit
bns rōis iudiciū p se iudicat p-
sequēdū vel fugiēdū. sz eis bruta
quodāmō cognoscāt fugiēda vel
psequēda: nō tamen p se qz nō

*creaturis z oib^o qz
maior ē in hoib^o
q' in hoib^o*

colligant²

rendeze:

Libertatis quintus.

Motandum quod libertas arbitrii est libertas iudicandi et exequendi res. vel secundum B. super primi operum perarmenias libertas arbitrii est de voluntate iudicium animi nullo extrinseco: aut violento et cogente: aut violento impediente. nullo cogente ad faciendum quod displicet nullo impediente ne si aliquid placet

Motandum quod libertas arbitrii in duobus consistit: et in libertate iudicandi: et in libertate exequendi iudicata. Primum. scilicet libertatem iudicandi impedit ignorantia: sed libertatem exequendi impedit impotentia executionis et corruptio voluntatis. quoniam enim possumus bonum perficere: tamen voluntate corrupta vicio non perficimus in substantiis aut seipatis non est ignorantia iudicandi: nec impotentia perficendi: nec corruptio voluntatis: ergo in eis est maxima libertas arbitrii. Intelligere eis in nullo fallunt: ergo habent perspicax iudicium. et nunquam volunt nisi bonum: ergo in eis est incorrupta voluntas. et possunt perficere quicquid considerant: ergo in eis est efficax potestas optatorum. Motandum quod quidam dixerunt fuisse de intentione Platonis animas humanas simul esse creatas in celo et postea descendere in corpora: et in eis detineri tamquam in vinculis secundum illos gradus libertatis animarum humanarum quos possit in terra sic distinguunt. scilicet quod anime cum sint in celo create in contemplatione divine mentis sunt maxime libere. cum autem iam sunt colligate corporibus: adhuc sunt minus libere: sed minima libertas est in eis quam subdunt viciis. ista tamen expositio non tenet secundum veritatem: aliter exponitur: quod illas animas necesse est esse liberiores quam contemplationi divine inseruiunt: ut anime virtuosorum et contemplationum quorum conversatio in celis est. Ille autem sunt minus libere quam discurrunt ad corpora. id est que descendunt ad curam rerum temporalium: sicut sunt practici qui negotiantur circa bona temporalia ad communem utilitatem dispensanda. adhuc minus libere sunt anime que terrenis artibus colligantur. id est que descendunt ad curam dum proprium corpus et propriam utilitatem. minime autem libere sunt que subdunt viciis rationem amittunt. viciosus enim non vult tamen dominum est servus: sed tot dominorum quot viciorum secundum beatum Augustinum

Que tamen ille. Sic ostendit philosophia quomodo actus liberi arbitrii cadit sub providentia divina: quod propter hoc quod divina cognitio se extendit ad omnia dicentes. que omnia dicta quo ad diversos gradus libertatis et quo ad omnes actus inde pervenientes cernit ille intuitus providentie divine cuncta perspicies: et queque predestinata disponit suis meritis reddendo bonis bona et malis mala: et hoc confirmat auctoritate greca que sonat in latino. *Dia videt deum et omnia audit.* vel secundum alios sonat. *Deus illustrat omnia clarum quod sol.* Motandum quod ista divina providentia ab eterno omnia prospicit: non tamen propter hoc necessitatur libertas arbitrii ad faciendum bonum vel malum: quod secundum Aristoteli in ethico. Homo est dominus suarum operationum a principio usque ad finem. Et ergo secundum merita operationum liberi arbitrii recipit penam vel premium.

Metrum secundum libri quinti. *Tro clarum lumine phebun Melliflui canit oris homerus.* id est est omnia videt et omnia audit. *Deus illustrat omnia clarum quod sol.* Motandum quod ista divina providentia ab eterno omnia prospicit: non tamen propter hoc necessitatur libertas arbitrii ad faciendum bonum vel malum: quod secundum Aristoteli in ethico. Homo est dominus suarum operationum a principio usque ad finem. Et ergo secundum merita operationum liberi arbitrii recipit penam vel premium.

inchoaverunt ignorantie obstruunt
Deiecerint mox incitiae nube caligantur: pernitiosis turbatur affectibus. Quibus accedendo consentiendoque quam immerere sibi adiuvat servitute: et sunt quod amoniam propria libertate captivae. **Q**ue tamen ille ab eterno cuncta perspicies providentie cernit intuitus: et suis queque meritis predestinata disponit

id
est omnia videt et omnia audit. *Deus illustrat omnia clarum quod sol.*
Metrum secundum libri quinti.
Tro clarum lumine phebun Melliflui canit oris homerus.

Tro clarum lumine phebun. Istud est metrum secundum huius quinti quod dicitur archiloicum ab inventore: dactylicum a pede pedante. In quo philosophia commendat excellentiam divine cognitionis in comparatione ad sole materiale di. Homerus oris melliflui. id est dulcis eloquentie: canit. id est describit: phebun. id est sole clarum puro lumine. forsan enim Homerus res

Prosa tertia.

est librū de claritate solis: q̄ sc̄z sol nō valet prozūpere. i. penetrare intima viscera. i. p̄fun-
da terre: ⁊ pelagi. i. maris infirma. i. debili luce radioz: haud sic. i. nō sic habet se conditor
magni orbis sc̄z deus: s̄z ip̄e sua cognitione penetrat oīa: cū nihil possit ip̄m latere huic
sc̄z cōditori tuenti. i. respicienti cūcta ex alto. i. celo terre sibi resistunt: nulla mole. i. magni-
tudine sicut obsistunt radijs solis. nec etiā nox obscura obstat sibi atris nubib⁹: immo in

sol
infirma
Qui tamen intima viscera terre
Non valet aut pelagi radioz
Infirma prozūpere luce.
Haud sit magni cōditor orbis.
Huic ex alto cuncta tuenti:
Nulla terre mole resistunt.
Non nox atris nubibus obstat.
Que sint que fuerint veniuntq̄:
Uno mentis cernit in ictu
Quem quia respicit omnia: solus
Verum possis dicere solem.

¶ Prosa tertia libri quinti.

Am ego
Am ego en inq̄ difficiliori rur-
sus ambiguitate confundoz
Philosophia. Quenam inquit
est ista: iam enim quibus conturbare
conjecto Boe. ¶ Nimum inq̄ aduer-
sari ac repugnare videtur p̄noscere
vniuersa deum ⁊ esse vllum libertatis
arbitrium. Nam si cuncta prospicit de⁹
neq̄ falli vllō modo potest: euenire ne-
cesse est quod prouidentia futurum

nursus ego cōfundoz difficiliori abiguitate. ⁊ q̄rit pb̄ia. Quenam est ista abiguitas: iā eiz cō-
jecto. i. iudico q̄bus tu ptubare. i. pturbaris. ¶ Morandum q̄ coniectare est ex aliquibus
signis aliqd̄ putare: ⁊ sic pb̄ia coniectat p̄ locū a cōiter accidētibus dubitationē Boetij:
q̄ cōiter quicūq̄ loquebātur de prouidentia ⁊ libero a- bitrio dubitabant de cōpassibilita-
te eoz. ¶ Nimum inq̄. Hic Boe. exprimit suā dubitationē oñdens prouidentiam ⁊ libe-
rum arbitriū eē incompassibilia. Primo facit hoc. Secundo excludit quasdam vias q̄b⁹
aliqui conabantur defendere prouidentia: ibi. Quid igitur. Ad probandū ergo incom-
passibilitatē p̄dictozū ponit tres rationes. secūda ibi. Ad hec tertia ibi. Postremo. Pri-
mo ponit primā rationem. Secūdo excludit quandā solutionem eius: ibi. Neq̄ enim vel
factū aliud. P̄tio dicit. Nimum videtur aduersari. ⁊ repugnare deum p̄noscere vniuersa.

vno ictu mētis. i. in vno mētali i-
tutu cernit q̄ sunt q̄tum ad p̄es-
sentia: q̄ fuerūt q̄tū ad p̄terita.
q̄ veniunt q̄tū ad futura: quē. s.
cōditorē: q̄ respicit oīa solus: tu
possis dicere verū solē. ¶ Morā
dū lz de⁹ oīa cognoscēdo p̄uide-
at ēt illa q̄ fiūt ex libero arbitrio
voluit t̄m quasdā creaturas eē li-
beri arbitrij: q̄ h̄ magis decet di-
uinā bonitatē. sicut eiz meli⁹ ⁊ no-
bili⁹ est regnū in quo nō t̄m fiūt
regi a seruis s̄z etiā a liberis: q̄
vbi t̄m seruit a seruis: sic melius
ent regnū dei ⁊ decēt⁹ ex h̄ q̄ sūt
aliq̄ creature libere fūētes: sicut
hō ⁊ āgel⁹: q̄ si eēnt sole creature
fūit opātes: cuiusmōi sunt oēs
creature p̄ter hoīez ⁊ āgelū q̄ ex
deteriatōe nature necessitant ad
sua opera.

¶ Prosa tertia quinti libri:

Am ego en inq̄. Hic ict
pit tertia p̄sa hui⁹ q̄nti i
q̄ Boe. obijat ⁊ p̄dicta
oñdēs nō posse fil' stare p̄uiden-
tia ⁊ libez arbitriū. ⁊ p̄tio p̄mit-
tit q̄ dicta p̄nt hēre dubitationē
sc̄do ponit rōem dubitatōis ibi.
Nimum inq̄ p̄mo dicit tū p̄ tūc fi-
nit. d. p. ego Boeti⁹ inq̄. D pb̄ia

Liber quintus.

et esse vllum libertatis arbitriū. q̄ autem ista repugnant probat. Nam si deus prospicit cuncta neq; vllō modo falli pōt: necesse est euenire illud qd̄ p̄uidētia p̄uidēt esse futurū: qd̄ si non eueniret falleretur p̄uidētia. quare si ab eterno non modo. i. non tm̄ facta hoīm sed etiā consilia et voluntates p̄noscat: nulla erit libertas arbitrij: sed oīa euenirēt de necessitate. q̄ autē deus sua p̄uidētia oīa p̄noscat declarat. Necq; enī poterit existē

re aliq̄ factū vel aliqua voluntas nisi quā p̄senserit. i. p̄sciuerit p̄uidētia diuina: nescia. i. nō potēs falli: nec possūt aliter euenire q̄ p̄uisa sunt. Mā si valēt detoz̄ q̄ri alioz̄ suz̄ scz̄ vt aliter euentāt q̄ p̄uisa sunt: nō erit tā firma p̄scia dei: sed pot̄ erit incerta op̄into: qd̄ iudico nephas credere de deo.

¶ Motādū q̄ ex littera sic format̄ ratio. Illa q̄ p̄uidētur infallibiliter de necessitate eueniunt: sed oīa p̄uidētur a deo infallibiliter: ergo oīa de necessitate eueniūt: et sic perit libertas arbitrij. ¶ Motādū q̄ sciētia dei nō ē op̄into: qz̄ op̄into ē eoz̄ que sic et aliter se possunt habere ex p̄mo posterioz̄. Sciētia autē est eoz̄ q̄ nō possunt se aliter b̄re ergo scia dei nō ē dicēda op̄into.

¶ Necq; enī illā p̄bo ratione. Hic p̄bia excludit quādā respōsionē que posset dari ad p̄dictaz̄ rationē. et primo ponit eā. secūdo eā excludit: ibi. Quasi vero. Primo dicit. Necq; enī p̄bo. i. ap̄ p̄bo illā rationē. i. respōsiones qua quidā credūt se posse dissol

uere nodum id est difficultatem questionis. Aliunt enim non ideo quid venturum: quoniam: p̄uidētia prospexerit illud esse futurum id est venturum: sed potius econtrario id est econuerso: quoniam quod futurum est illud non posse latere p̄uidētia diuinam: quasi diceret euentus rei est causa p̄scientie et non econuerso: et ideo ex euentu debet concludi necessitas p̄scientie: non econuerso secundum eos: et isto modo necessarium est hoc quod concluditur de euentu relabi in contrariam partem: scilicet vt quod concluditur de euentu: hoc concludatur de p̄scientia. Necq; enī necesse est contingere que p̄uidētur fm̄ eos: sed que ea futura sunt: necesse est p̄uidēri. ¶ Motandum q̄ prior ratio pretendebat q̄ omnia futura de necessitate eueniant: quia deus futura infallibiliter p̄uidet. respōsio autem quorundam dicit contrarium. Dicit enim non ideo: quia deus p̄uidet futura necessario eueniunt: sed quia futura sunt: ideo deus ea p̄uidet.

et aliter eueniat

oliosum

p̄uidētia

Prosa tertia.

¶ Quasi vero q̄ cuiusq̄ rei cā sit p̄scia. Hic excludit istā r̄sionē dicens. Ista resp̄sio p̄cedit q̄si laborare querēdo cui rei cā sit p̄scia: vtrū sit cā necessitatis futuroꝝ: vel vtrū necessitas futuroꝝ sit cā p̄uidētie. sed nos nitamur. i. laboram⁹ hoc demonstrare. s. necessariū eē eue-
tū rerū p̄scitaz quoquo mō. i. quocūq̄ mō se hēat ordo causarū. Et si p̄ quis p̄scia nō vi-
deat i ferre necessitatē euentūdi rebus futuris: q̄d declarat exēplo dicens. Si aliq̄s sedeat ne-

¶ Quasi vero q̄ cuiusq̄ rei causa sit p̄-
scientia: ne futuroꝝ necessitas sit an fu-
turoꝝ necessitas cā p̄uidētie labo-
ref. Ac nō illd̄ d̄mōstrare nitamur quo
quo modo se habeat ordo causarum.
Necessarium esse euentum p̄scitarum re-
rum etiā si p̄scientia futuris rebus eue-
mendi necessitatē nō videatur i ferre.
z etiā si q̄sp̄iā sedeat opinionemq̄ eū se-
dere cōiectat veraz esse necesse est. Et q̄
cōuersio rursus si de quopiam vera sit
opinio: quoniam sedz cum sedere neces-
se est. In vtroq̄ igit necessitas iest. In
hoc quidez sedendi at vero i altero veri-
tatis. Sz nō idcirco quisq̄ sedet qm̄ ve-
ra est opinio: sz hęc poti⁹ vera est quoni-
am quempiam sedere p̄cessit. Ita cum
causa veritatis ex altera parte p̄cedat:
inest tamen communis i vtraq̄ necessi-
tas. Similia de p̄uidētia: similiaq̄ re-
bus rōcinari ptz. Na z si idcirco quoni-
am futura sunt p̄uidētur nō vero ideo
qm̄ p̄uidētur eueniūt: nihilominus
tamen a deo vel ventura p̄uideri vel
p̄uisa euenire necesse est: q̄ ad p̄imen-
dum arbitrij libertatem solū satis est.

¶ Iā vero q̄ p̄posterū est vt eterne p̄e-

scientie fm̄ rōem cōsequētie: z sic resp̄sio ē vera. Alio mō p̄t̄ intelligi q̄ euentus rei sit cā
p̄sciētie fm̄ existentiam: z sic est falsa: z hoc mō improbat h̄ a Boe. Primo ergo oñdit
Boeti⁹ q̄ ista responsio non est ad propositum. Secūdo ostēdit q̄ nō includit veritatem
ibi. Iā vero q̄ p̄posterū est. Hic p̄b̄sophia ostēdit q̄ ista responsio includit

cesse ē opinionē eē verā q̄ confes-
tat eū sedere: z ecōuerso si de ali-
quo vera sit opinio: qz sedet: ne-
cesse ē eum sedere. Igit̄ in vtroq̄
sez in opinione z sedēte ē necessi-
tas. in h̄. s. i sedēte ē necessitas se-
dēt: i altero. s. in opinōe ē neces-
sitas veritatis sz nō idcirco q̄sq̄ se-
det sup. casualiter: qm̄ h̄a ē opi-
nio: qz veritas opinionis nō ē cā
fessionis: sed h̄. s. opinio potius ē
vera: quoniam p̄cessit quempi-
am id est aliquēz sedere: z ita cū
causa veritatis ex altera pte pro-
cedit: tamē in vtroq̄ ē cōmunis
necessitas. z eodez mō contingit
arguere de p̄uidētia z de bis
que p̄uidētur. Unde dicit. pat-
tet. i. manifestus ē ratiocinari de
p̄uidētia z de reb⁹ futuris. Ma⁹
z si p̄ quis idcirco p̄uidētur
qm̄ futura sunt: non tamen ideo
eueniūt quoniā p̄uidēt: n̄bilo-
min⁹ tamen necesse est a deo vel
vētura p̄uideri vel p̄uisa eue-
nire: ita q̄ vtriq̄ pti inest neces-
sitas q̄uis alteri casualitas: q̄d
solū satis ē id est sufficit ad peri-
mēdam libertatē arbitrij. ¶ Mo-
tandū q̄ resp̄sio ista quā innu-
it in lra videt̄ fuisse ip̄i⁹ Dige-
nis: q̄ supra epistolā ad Roma.
sic dicit. Nō p̄pterea aliqd̄ erit:
qz illud deus scit futurū: sed qz
futurus est ideo scitur a deo ante-
q̄ fiat. q̄d tñ p̄t̄ intelligi dupli-
citer. Uno mō q̄ eue⁹ rei sit cāp̄

Liber quintus.

falsitate: quod ponit quod aliquid temporale sit causa eterni. dicunt enim quod res future sunt causa provisionis eterne unde dicitur. Ita vero propter posterum. id est perversus est: et euerit res temporali dicat esse causa eterne provisionis quod dicitur in ista ratione. unde subdit. Quid est aliud arbitrari deum id est providere futura: quam sunt eventura quod putare quod olim acciderunt. id est ipsa futura esse causam lumine provisionis: quod dicitur. nihil est aliud dicere. **M**o. est quod nullum temporale est causa eterni: sed potius e converso. Indignius enim non est causa dignioris: eo quod causa dignior est effectui. temporale autem est indignius eterno: sicut corruptibile in corruptibile ergo etc. **A**d hec sicuti cum quod est scio. **M**o. ponit secundam rationem ad probationem secundam conclusionem dicens ad hoc supra predicta addenda est hec ratio sicuti cum scio esse quod dicitur. id est aliquid necesse est ipsum esse: ita cum noui quod futurum necesse est id ipsum esse futurum. sic igitur fit. id est contingit: ut euerit rei provisione nequeat euitari. **M**o. quod ratio sic potest formari. sicut se habet scia respectu scibilis presentis: sic provisionis respectu effectus futuri. Sed cum scio in presenti aliquid esse necesse est ipsum esse: ergo cum prescitur aliquid futurum esse necesse est ipsum futurum esse: sed deus prescitur omnia futura: ergo necessario eueniunt: et sic iteque tollitur libertas arbitrii. **P**ostremo siquid aliquid. **M**o. ponit tertiam rationem ad idem dicens. Siquis existimet aliquid esse alioquin. id est aliter quam res se habeat: illud non modo. id est non tantum non est scientia: sed est fallax opinio longe diuersa a veritate scientie: quare si aliquid ita futurum est ut eius euentus non sit certus et necessarius. quomodo illud poterit presciri euentum? quasi diceret nullomodo. Cuius rationes assignat dicens. Sicut ipsa scientia est impermixta falsitati: sic illud quod concipitur ab ea non potest aliter esse quam concipitur: quod si posset aliter se habere: tunc scientia posset esse falsa. unde subdit: ista est causa quare scientia caret mendacio: quia necesse est unamquamque rem ita se habere sicut scientia comprehendit eam se habere. **N**otandum quod ratio quam intendit est ista. Quicumque existimat rem aliter esse quam est: eius estimatio est falsa: et non est scientia sed fallax opinio: ergo si deus prescitur aliquid futurum esse: et si ipsum non necessario euenit sicut prescitur: prescientia dei non erit scientia sed fallax opinio: ergo futura a deo preuisa necessario eueniunt: et sic perit liberum arbitrium. **Q**uid igitur? **M**o. philosophia improbat modos quibus aliqui nituntur saluare provisionem. **E**t primo querit quomodo possit saluari provisione diuina improbando duos modos quibus aliqui conabantur ipsa saluare. Secundo ponit tertium modum similiter ipsum improbando. secunda ibi. Quod si apud. **P**rimo dicit. **Q**uid igitur dicemus? **Q**uo

1. aliter
alioquin

providentia a deo

scie temporali reru euentus causa esse dicatur.
Quid est autem aliud arbitrari ideo deum futura quam sunt euentura providere: quod putare quod olim acciderunt causam summe illius esse provisionis? **A**d hec sicuti cum quod est scio: ipsum esse necesse est. ita cum quod futurum noui: id ipsum futurum esse necesse est. sic fit igitur ut euentus provisione rei nequeat euitari. **P**ostremo siquid aliquid aliorum quam sese res habet existimet: id non modo scientia non est: sed est opinio fallax a scientie veritate longe diuersa. Quare siquid ita futurum est: ut eius certus ac necessarius non sit euentus: id euenturum esse presciri quomodo poterit: sicut enim scientia ipsa impermixta est falsitati: ita id quod ab ea concipitur esse aliter quam concipitur nequit. **E**a namque causa est cur mendacio scientia careant: quod se ita rem quamque habere necesse est: uti eam sese habere scientia com-

aliter
alioquin
aliter
alioquin
aliter
alioquin

Libri quintus.

si esset incerta esset imperfecta et diuina. si ergo est certa respectu futurorum: necesse est ut omnia futura presciant a deo necessario eueniant. ¶ Quo semel recepto. Idic ponit inconuenientiam que sequuntur si auferat liberum arbitrium. Et primo ostendit que inconuenientia sequuntur ex parte hominum secundo que ex parte dei. tertio que ex parte coniunctionis hominum ad deum. secunda ibi. Quo nihil. tertia ibi. Ergo ne sperandi. Inconuenientia ex parte hominum sunt. si non sit liberum arbitrium frustra proponuntur bonis pene vel premia: et iniuste puniuntur mali et premiuntur boni: nec erunt uicia nec uirtutes in hominibus sicut nec in alijs que agunt necessitate nature et non libertate animi. unde. Quo semel recepto. i. posito scilicet ut negetur liberum arbitrium: liquet. i. manifestum est quantum occasus. i. quantum destructio humanarum rerum consequuntur. Frustra enim proponuntur bonis premia et malis pene: ita statuta et leges humane erunt inutiles: que penas et premia statuunt que nullum motum animorum liber ac uoluntarium meruit. Et illud uidebitur iniquissimum omnium quod nunc iudicatur equissimum. scilicet puniri improbos et remunerari probos quos ad alterum. i. ad probitatem uel improbitatem non mittit propria uoluntas: sed cogit certa necessitas futuri. igitur uirtutes et uicia non fuerint queque: sed potius erit mixta et indiscreta confusio omnium meritorum. scilicet bonorum et malorum. ¶ Mo. que omnes uirtutes et uicia oriuntur ex libera electione boni et mali. et similiter puniatio et remuneratio sunt propter liberam actionem boni uel mali. Si ergo tollitur libertas arbitrii non erit libera electio. nec libera actio bona uel mala est: et pro consequens nulla erit uirtus: nullum uicium: et iniuste malus punietur: cum ex necessitate malum operetur: et iniuste bonus premiatur: cum ex necessitate operetur bonum: quod est absurdum dicere. ¶ Quo nihil sceleratius. Idic ostendit inconuenientiam quod sequitur ex parte dei scilicet quod deus erit auctor malorum. Unde dicit. Cum omnis ordo rerum ducatur ex prouidentia diuina: et si nihil liceat habere fieri ex humanis consilijs: fit id est sequitur ut uicia nostra referantur in auctorem omnium supple deum: quo uicium sceleratius excogitari potest quam deum dicere auctorem malorum: quod tamen necessarium est ablata libertate. ¶ Notandum quod defectus in operatione: qui defectus non est in potestate rei ut euitetur: necessario est ab agente et a producente. si ergo actio uoluntatis nostre non est libera: defectus actionis secundum uoluntatem reducetur in deum: et sic deus erit causans defectum nostrum quod est absurdum. ¶ Ergo nec sperandi aliquid. Idic ponit inconuenientiam que sequuntur ex coniunctione hominis ad deum: quod tolleretur actus deprecandi et actus sperandi: quibus maxime coniungimur deo. unde dicit. Ergo si tollitur liberum arbitrium: nec uilla ratio est sperandi aliquid: nec deprecandi inter deum et homines. Quid enim quisque deprecetur uel speret. si series indeflexa connectit omnia probanda: quasi dicat frustra fieret utrumque igitur auferatur illud unicum

Metrum tertium.

cōmertiū. s. sperādi ⁊ deprecandi inter deū ⁊ hoies. vocat autē spē ⁊ deprecandē cōmertiū qz istis mereamur oīa beneficia. vñ subdit. si qdē p̄cio iuste hūilitatis nos hoies p̄meremur inestimabilē vicē. i. retributionē diuine gr̄e: qui mod⁹ deprecandi solus ē: quo hoies videant posse colloqui cū deo ⁊ cōiungi inaccessibili luci sup: deo priusq̄ hoies impetrēt qd petūt prius em̄ p̄ces porrigim⁹ q̄ effectū n̄re petitiōis cōsequamur. q̄. s. spes ⁊ deprecatio: si nihil

nec deprecandi vlla rō ē. Quid em̄ vel speret quisq̄ vel etiam deprecet: quando optanda oīa in defixa series connectit. Auferet igit̄ vnicū illd̄ inter hoies deūq̄ cōmertiū sperādū ⁊ deprecandū si qdē iuste hūilitatis p̄cio inestimabilem vicē diuine gr̄e p̄meremur: q̄ sol⁹ modus ē: quo cū deo colloqui hoies posse videantur: illiq̄ inaccessibili luci prius quoq̄ q̄ impetrent ipsa supplicāda rōne cōiungi: que si recepta futurozū necessitate nihil virius habere credant: quid erit quo summo illi rerum principi connecti atq̄ adherere possimus? Quare necesse erit humanum genus vti paulo ante catabas disseptū atq̄ disunctum suo fonte fatiscere.

Metrum tertium libri quinti.

Uenam discors federa rerum
Causa resoluit: quis tanta deus
Ueris statuit bella duobus.

Metrum tertium quinti libri.

Uenam discors federa rerum Causa resoluit: quis tanta deus. Hic incipit tertium metrum hui⁹ quinti qd dicitur adonicius vel fm̄ alios archiloici ab inuente: dactylicum a pede predominante. vñ facit exclamationē sup̄ incompassibilitate que apparet inter prouidentia ⁊ liberum arbitriū. Et primo querit q̄ re sint incompassibilia: cum per se desiderata sint passibilia. Secundo ponit responsionem ad hoc. Tertio contra responsionem obiicit. Quarto obiectionem soluit. Secunda ibi. An nulla. Tertia ibi. S; cur tāto. Quarta ibi. An cū mentē. Primo dicit. Uenam discors cā resoluit. i. separat: federa. i. cōcordias rer̄ sc̄s prouidentie diuine ⁊ liberi arbitrii: ne cōpactiatur se simul: aut quis deus tāta bella statuit duobus veris ⁊ singula vera: q̄ carpti. i. si sillatim vel diuisim accepta: cōstāt. i. p̄manēt: eadē tñ mixta. i. cōiuncta: noluit iugari id est

credant h̄re virtū recepta. i. concessa necessitate futuroz: qd erit quo cōnecti. i. cōiungi atq̄ adherere possum⁹ illi summo principi rez. q. d. nihil. quare necesse erit gen⁹ hūanū disseptū. i. dissipatū atq̄ disiectū: suo fonte. i. a suo principio sup. a deo fatiscere. i. deficere vti paulo ante catabas in sexto metro quarti libri. Notādū qd ad deprecandi spectat ad intellectū: ⁊ ē orō fm̄ Jobannē damaſce. ascēsus intellect⁹ ad deū vel deū quo quidem actu insinuat deo indigentia nostrā nō qd deo p̄ insinuationem nostrā aliqd̄ innotescat qd pri⁹ ignorauerit: sed vt nos ip̄a insinuatione vtendo cōsiderem⁹ in his esse recurrēdus ad diuinum auxilium. Act⁹ autē sperādi p̄tinet ad voluntates qz eius obiectum est bonum futurū p̄ istū actū adherem⁹ deo tanq̄ p̄fecto principio bonitatis inuenti eius auxilio ad consequēdū bonū qd indigem⁹. sed si b̄mōi bonum necessario eueniret vel i possibile esset euenire: vterq̄ act⁹ tam deprecandi q̄ sperandi esset inutilis.

Liber quintus.

copulari se iunctem cōpatiēdo. Tūc ponit respōsiōnē dicēs: q̄ istis duobus veris. s. p̄ouit
dentie ⁊ libero arbitrio nulla est discōrdia: s̄ apparētia discōrdie puenit ex debilitate no
stri intellect⁹. vñ. d. An est nota solutiōis nulla est discōrdia veris si sp̄ certa coherēt sibi: sed
mens n̄ra obzuta. i. opp̄ssa: mēbris cecis. i. cecātib⁹ aiā: illa neq̄t igne. i. opp̄ssi lumis. s. in
tellectus noscere tenues. i. subtiles: nexus. i. cōiunctiōes rerum que videntur discōrdare.

¶ Mo. si p̄siderem⁹ p̄uidētā di
uinā p̄ se: possibile ē eā eē. si p̄side
rem⁹ liberū arbitriū p̄ se etiā pos
sibile ē eū esse vt p̄ ex dictis. S̄
si cōsiderem⁹ vtrūq̄ simul: tūc vt
dent̄ icōpassibilita: sicut p̄ ex rōi
b⁹ supiorib⁹. s̄m veritatē aut se
bene sp̄atiunt: sed nobis nō ap
paret: q̄ intellect⁹ n̄r opp̄ressus
mole corp̄is nō pōt se eleuare i
b̄mōi cognitōnē. Mā s̄m sapiē
tē corpus qd̄ corūp̄it aggrauat
aiaz: ⁊ terrena habitatio opp̄ri
mit sensuz mltā cogitātē. ¶ Sed
cur tāto flagrat aōre? M̄c p̄bia
obijcit p̄tra solutiōnē. Si em̄ aiā
ignoret istas subtiles cōfictōes:
vñ ē q̄ desiderat eas scire: cū ni
bil ignotū possit desiderari. vñ d̄
cit. Sed cur aiā flagrat. i. ardet tā
to amore. i. desiderio: reperire no
tas tectas. i. notificatiōes laten
tes: veri. i. x̄itatis? Scit ne mens
illd̄ qd̄ ip̄a anx̄ia. i. sollicita ap
petit nosse? q. d. nō: q̄ nōo appe
tit scire illd̄ qd̄ scit. ⁊ h̄ ē qd̄ dicit
Quis laborat scire nota? q. d. l.

nullus. opz̄ igit̄ dicere q̄ nesciat: ⁊ tunc sequit̄ aliud incōueniēs. s. q̄ aiā desideret illd̄ qd̄
nescit. vñ d̄. Si nescit illd̄ qd̄ petit qd̄ petit. i. d̄siderat. Mēs ceca. i. ignorās? Quis em̄ nesci
us optet. i. desideret q̄c̄q̄. An q̄s potest sequi nescita: aut q̄s nesci⁹ pōt noscere quo iūciat
sup: illd̄ qd̄ q̄rit: ⁊ q̄s ignot⁹. i. nescius: q̄at. i. pōt noscere formā reptā. q. d. nullus. ¶ Mo.
q̄ dictū est in respōsiōne q̄ aiā ignorat cōpassibilitatē p̄uidētie ⁊ libert̄ arbitrii: sed de
siderat eā scire. Contra hoc arguit sic. Nullus appetit scire qd̄ scit. Si aiā desiderat scire
aliquid vel ignorat illud vel scit. si scit: ergo non desiderat ipsum scire: q̄ nullus appetit
scire qd̄ scit: cū ois appetit⁹ sit ratione carentie. Si aut̄ ignorat illud quod desiderat: quo
modo ignotum desiderat. cū voluntas non querat incognitū: ideo si ignorat nūq̄ igno
scet. Quis em̄ ignotum inueniet. Si em̄ paterfam̄tas quereret seruum fugitiuum. quē
ignozaret: pōt sibi multotiens occurrere q̄ ip̄m non inueniret: sicut dicit Linconīēsis
sup̄ p̄mo posteriorū. ¶ An cū mentem cerneret altā. M̄c soluit obiectiōnē. vbi notādū ē q̄
Plato posuit aiās esse in celo creatas ⁊ habere cognitōnē omnium p̄fectā: s̄ p̄ lapsus ad
corpora eā obliuisci cognitōnem rerum in p̄ticulari ⁊ retinere eam in vniuersali: ⁊ postea

Et que carptim singula constant?

Eadem noluit mixta iugari.

An nulla est discōrdia veris

Semperq̄ sibi certa coherent.

Sed mens cecis obzuta mēbris

Nequit opp̄ressi luminis igne

Rerum tenues noscere nexus.

Sed cur tanto flagrat amore

Uen tectas reperire notas?

Scit ne quod appetit anx̄ia nosse?

Sed quis nota scire laborat?

Et si nescit quid ceca petit?

Quis em̄ quicq̄ nescius optet?

An quis valeat nescita sequi?

Quoue inueniat quis repertam

Queat ignotus noscere formam?

An cum mentem cerneret altam

Pariter summam singula nozat

Nunc mēbrozuz condita nube

aut e rōi p̄bia

3. q̄ dicitur q̄
em̄at p̄ h̄c p̄
quēmens. s. p̄
desert illd̄ qd̄ nescit

Angularia cognōnē
regula

appetit quicq̄ vult p̄uenire

sed s̄m op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

appetit vtrūq̄ p̄uenit ad p̄uenire

ma aia cōm̄st ad p̄uenire

op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

op̄ressus cōm̄st ad p̄uenire

Prosa quarta:

per exercitiū recuperare cognitōes rerum in particulari. vñ dicit sic. An est nota solutiōis: cū aīa cerneret. i. specularetur: altā mētē. i. p̄fūdā mētē dei: ipsa pariter et simul norat. i. nouerat: sumā. i. vniuersalē cognitiōes: et singula. i. singularē cognitiōes rerū: sed nūc ipsa condita. i. tecta nube membrorum nō est oblita sui: in totū. i. totaliter: s; ipsa tenet summā. i. cognitiōnem vniuersalem rerū: perdēs singula. i. singularē cognitiōem: igitur quisquis requirit. i. inuestigat cognoscere vera: talis ē neutro habitu sup. vt p̄fecte cognoscat vel q̄ oīno ignoret. vñ dicit. Mā neq; nouit. i. i spālī et p̄fecte illō qd̄ requirit: nec penit? ne scit oīa: s; ip̄e meminit. i. i mēōria bz summam. i. vniuersalē cognitiōnem quā retinēs cōsiliū sup. a actuali cōsideratōe: retractās. i. reuocās p̄ studiū: alte. i. subtilit̄ vīsa. i. p̄ in spālī cognita: vt ip̄e queat addere oblitās p̄tes partibus seruatis sup. i. mēōria ¶ Mo q̄ fm̄ istam viam. Platonis solueret rō p̄ tacta: vel aīa scit qd̄ desiderat vel nescit. dico q̄ nescit in spālī et in p̄pria forma: sed scit in vniuersali. et cū d̄ null? desiderat ignotū: vey ē sicut ē ignotū i vniuersali tñ desiderat ip̄s vt est ignotū i spālī. et cū d̄ si ignorat nūc q̄ inuēit: vey ē si ignorat tā i ḡnāli q̄ i spālī et si ignorat i potētia et i actu: si tñ scit i potētia et i vniuersali: et ignorat actu i p̄pria forma: pōt ip̄s inuenire et addiscere.

Non in totum est oblita sui.

Summaq; tenet singula perdens.

Igitur quisquis vera requirit

Neutro est habitu: nam neq; nouit

Nec penitus tamen omnia nescit:

Sed quam retinēs meminit summam

Consiliū alte vīla retractās:

Ut seruatis qat oblitās addere p̄tes.

¶ Prosa quarta libri quinti.

¶ Am illa. vetus inquit hec ē de p̄uidentia q̄rela a marcoq; tullio cū diuinationē distribuit vebementer agitata: tibiq; ip̄i res diu p̄sus nūc tūq; q̄ sita: sed haud quāq; ab vllō v̄m̄ hacten? satis diligēter ac firmiter expedita. cū? caliginis cā ē q̄ hūane rōci nationis motus ad diuine p̄scie simplicitatem non potest admoueri. que si vllō modo cogitari queat: nihil p̄sus relinquetur ābigui. quod ita demū patefacere atq; expedire tēptabo: si prius

nem de cōpassibilitate p̄uidentie et liberi arbitrii. et p̄mo tāgit difficultatē hui? q̄stōis et cās difficultatis. et tāgit modū p̄cedēti circa ei? solutionē. Secūdo dissoluit eā ibi. quero. n. Prius mo. d. b. q̄rela. i. q̄stio b. de p̄uidentia ē ver? et ē vebementer agitata. i. p̄tractata a Marco tullio cum distribuit. i. diuidit diuinationē in li. diuinationū vbi diuidit diuinationem i suas spēs nō solum hoc s; sibi ip̄s et res multum diu q̄sita. S; haud quāq; i. nō alicubi ab vllō v̄s satis diligēter et firmiter expedita: cū? caligis. i. difficultatis cā ē q̄ mot? i. act? hūane rōci nationis nō pōt admoueri. i. applicari ad simplicitatē diuine p̄scie. i. p̄uidentie: q̄ si vllō mō queat excogitari: nihil relinquet p̄sus ābigui qd̄. i. rōes et cām difficultatis: ita demum patefacere et expedire tēptabo: si pri? expandero. i. declarauero ea q̄b? tu moueris ¶ Mo. q̄ q̄stio de p̄uidentia diuina et libero arbitrio ē oīm q̄stionū difficilima de q̄ ml̄ti antiquoz dubitabāt: et nōnulli modernoz p̄pter eius difficultatem lapsi sunt: quam

¶ Prosa. iij. quinti libri.

¶ Am illa. Ver? inq̄t. Hec ē p̄sa quarta huius q̄nti: in qua p̄bia ic̄pit dissoluere q̄stio

diuinatione p̄ cas. b. d. f.

Liber quintus.

Tullius in li. de divinatione tractat et non valens dissolvere eius difficultatem: negat penitus predictam et prescientiam futurorum a deo in predicto libro divinationum. Quero enim. Uic phia accedit ad solutionem questionis. et primo discutit motiva Boetij. secundo solvit dubitationem siue questionem ibi. Quia igitur. Circa primo sciendum quod duo fuerunt motiva. Boetij principalia circa hanc questionem. Primum quod videtur necessarium si deus providet futura quod necessario eveniunt. Secundo motivum quod futura a quorum evenit est incertum si cut sunt futura contingetia non possunt a deo certa provideri. Primum igitur per tractat primum motivum. Secundo secundum ibi. Sed hoc in quaestione. Primum ostendit quod si deus providet futura non propter hoc necessario eveniunt. Secundo movet dubitationem ibi. Sed quod fieri potest. Primum ostendit quod ex prescientia dei non inferitur necessitas libero arbitrio. Secundo ostendit quod prescientia dei non sit signum necessitatis futurorum ibi. Sed prescientia. Circa primum sciendum est quod prius improbantur quaedam responsiones quae quaedam nitebantur impedire rationes ostendentes non esse liberum arbitrium propter prescientiam divinam quae responsiones hic resumit ostendens eas aliquo modo esse bonas: quod sufficenter impedit intentionem adversarii. Mala adversarii ex nullo alio probat necessitatem futurorum: nisi quod sunt prescientia a deo. Cur igitur ex responsione beatur quod prescientia nullam causalitatem habet super futura videtur sufficenter ostensus esse quod ea quae procedunt ex libero arbitrio non sunt necessaria. Primum ergo ponit istam responsionem resumendo eius solutionem deus. Quero enim cur illa rationes soluentium putes minus esse efficacem quam putat libertatem arbitrii non impediri prescientiam: quod estimat prescientiam non esse causam necessitatis futurorum: quod autem per istam responsionem impeditur illatio necessitatis futurorum patet ex hoc: quod tu non trahis aliunde argumentum necessitatis futurorum: nisi quod ea quae prescientur non possunt non evenire. Si igitur praenotio. id est prescientia futurorum nullam adijcit. id est imponit necessitatem rebus futuris ut dicit responsio: et tu etiam fatebare paulo ante quid est id quod esse poterit quod voluntarii exitus cogantur ad certum eventum rerum: et ita per istam responsionem excludit necessitatem futurorum. et manifestat se in exemplo dicens. Et advertas quod consequatur gratia positionis. id est. exempli: statuiam. id est. ponam per impossibile nullam esse prescientiam futurorum: igitur si posito quantum ad haec. id est. quantum ad istam illationem: qua ex prescientia concluditur necessitas futurorum: ea quae eveniunt ex arbitrio coguntur ne ad necessitatem. dicit. B. Adime. et phia. Statuiam iterum esse providentiam: sed nihil necessitatis iungere rebus futuris: manebit ut opinor eadem libertas voluntatis integra et absoluta ab omni necessitate. Quod Mo. quod prius improbatum fuit bona et mala. in hoc fuit bona quod posuit prescientiam non esse causam necessitatis futurorum. dicit enim. Non futura eveniunt: nec quod deus ea providet: sed si fuit mala: quod posuit futura esse causam prescientie dei. dicit. n. quod futura sunt: id est deus ea providet

ab alio motivo
ahunde

ad istam illationem
et ex ista illatione
veritas futurorum

ea quibus moveris et prodero. Quero enim cur illa soluentium rationem minus efficacem putes: quae quod prescientia non esse futuris casus necessitatis existimat: non impediri prescientia arbitrii libertatem putat: nisi enim tu aliam de argumentum futurorum necessitatis trahis nisi quod ea quae prescientur non evenire non possunt: si igitur praenotio nullam futuris rebus adijcit necessitatem quod tu etiam paulo ante fatebare: quid est quod voluntarii exitus rerum ad certum cogantur eventum. Et tamen positionis gratia ut quid consequatur advertas statuiamus nullam esse prescientiam. num igitur quantum ad hoc attinet quod ex arbitrio eveniunt ad necessitatem coguntur. B. Minime. P. Statuiamus iterum esse: sed nihil rebus necessitatis iungere manebit ut opinor eadem voluntatis integra atque absoluta li.

Prosa quarta.

patet ergo ex rursione antiquorum quod prescientia non est causa necessitatis rerum futuris. Sed prescientia in quibus. Hic ostendit proba quod prescientia divina non sit signum necessitatis rerum futuris. Secundo ostendit quod modus probandi ex signo non est efficax: ibi. Jam vero primo dicit. Tu in quibus. id est dicere poteris: tamen prescientia non sit necessaria eueniendi rebus futuris: tamen signum ea necessario esse ventura: et ita prescientia potest inferri necessitas futurorum tanquam ex signo. Hoc igitur

bertas. Sed prescientia in quibus: tamen etiam futuris eueniendi necessitas non est signum: tamen est necessario ea esse ventura. Hoc igitur non etiam si prescognitio non uideret: necessarios futurorum exitus esse costaret. Omne etenim signum tamen quid sit ostendit: non uero efficit quod designat: quare demonstrandum prius est non nihil ex necessitate contingere ut prenotionem signum esse huius necessitatis appareat: alioquin si haec nulla est: nec illa quidem eius rei signum poterit esse: que non est. Jam uero probationem firma ratione subnixam constat: non ex signis neque petitis extrinsecus argumentis: sed ex conuenientibus necessariis causis esse ducenda. Sed quid fieri potest: ut ea non perueniant quae futura esse prouidentur? Quare uero non ea que prouidentia futura esse prenotant: non euentura credamus ac non illud potius arbitremur: licet eueniant: nihil tamen ut uenirent sui

dicunt. Constat. id est manifestum est rationem subnixam. id est firmam probationem. id est demonstrationem eam non esse ducendam ex signis neque ex argumentis extrinsecus petitis. id est acceptis: sed firma ratio ducenda ex conuenientibus. id est ex propriis et necessariis causis. Cum ergo praedicta ratio processerit ex signo non est efficax et demonstratiua: cum sit a posteriori. Demonstratio autem quae est potissima probationum ipsa est a priori: cum sit ex causis per se immediatis prioribus et notioribus. et per tanto etiam demonstratio est silogismus faciens scire efficax ad probandum: ex primo posteriorum. Sed quid fieri potest? Hic philosophia mouet quandam dubitationem et soluit eam. uidetur enim ex dictis sequi quod aliqua possint presciri que tantum non necessario eueniunt. si autem non necessario eueniunt possunt non euenire: et sic sequitur quod aliquod presciturum a deo non eueniat. Primo ergo philosophia dubitando de hoc querit dicens.

modo ponendo prescientiam esse signum necessitatis futurorum constaret exitus. id est euentus futurorum esse necessarios: etiam si non fuisset prescognitio. quod probat ex natura signi. d. Omne namque signum tamen ostendit quod sit. id est manifestat illud cuius est signum: sed non efficit quod signat: quare ut prenotionem. id est prouidentiam appareat esse signum necessitatis futurorum: demonstrandum erat prius nihil contingere non ex necessitate. id est omnia euenire necessario: alioquin si haec necessitas futurorum nulla haec est illa prescientia poterit esse signum eius rei quae non est: et ita non ualeat arguere necessitatem futurorum ex prescientia tanquam ex signo. Mo. quod signum non est causa eius cuius est signum: sed tamen manifestat signatum esse: ut circuli non est causa ueditionis uini: sed tamen est signum ueditionis. Si ergo prescientia esset signum necessitatis futurorum presupponeret futura esse necessaria et sic ad ostendendum prescientiam esse signum necessitatis futurorum: oporteret prius ostendere futura necessario esse futura atque prescientia esset signum necessitatis futurorum: alias prescientia esset signum alicuius rei quae non est: quod est absurdum. Jam uero. Hic ostendit modum probandi ex signo non esse efficacem. et

1. p. tanto sermo
et syllogismus faciens
Hic ostendit modum
ex p. posteriorum
futura esse necessaria
presciturum a deo non eueniat

Liber quintus.

Ex quo ita est q̄ ea que sunt prescīta nō sunt necessaria: sed possunt nō enētre quā. i. q̄nō fieri pōt: vt ea q̄ prouidētur futura esse non proueniant. Tunc soluit dubitationē dicens: q̄ nō negatur q̄ p̄scīta nō eueniant: imo oportet dicere q̄ prescīta eueniant: s; tñ nō eueniūt de necessitate. Vñ dicit q̄si vero. q. d. Ista dubitatio procedit q̄si nō credam⁹ ea que prouidētia p̄noscit nō esse euentura. s; h̄ nō est verū: s; potius arbitremur illud sc; q̄ l; futu-

ra eueniant: nihil tñ necessitatis habuisse in sui natura vt euenirēt .i. māifestat in exēplo quō aliqd̄ certe cōp̄bēdit: qd̄ tñ nō ē neces- sariū di. q̄ aliqd̄ cognitū eueni- at: tñ nō necessario licebit q̄ tu h̄ p̄pēdas hīc. i. ex tali exēplo. ituenimr enī plura subiecta ocul̄ dū fiūt. i. dū sumr i fieri sicut ea q̄ vidēt aurige facere i moderādis r̄ flectēdis q̄drigis r̄c. Videmus ad hūc modū vt q̄ fiūt alijs actib⁹ volūtarijs nūqd̄ vlla necessitas cōpellit aliqd̄ illoz ita fieri sicut oculis vidēt: dicit Boe. Adime r̄ assignat rationē. frustra enī eēt effectus artis: si oīa mouerēt coa- cta r̄ frustra eēt ars flectēdi q̄drigā si necessario flecterēt. igr̄ illa q̄ cū fiunt carēt necessitate existēdi eadē sūt futura sine necessitate p̄- us. p̄ fiāt. Ex quo cōcludit q̄ qd̄a sunt euentura quoz exit⁹. i. euet⁹ ē absolut⁹ ab oī necessitate. r̄ forsā aliq̄s diceret: nā ea q̄ nūc fiūt n̄ erāt futura p̄iusq̄ essent. h̄ exclu- dit dīcēs. nullū arbitroz eē dictu- rū q̄ q̄ nūc fiūt euentura nō fuerit hoc enī esset nimis irrationabile s̄o necessario cōcluditur q̄ h̄ etiā

precognita habēt euentus liberos: qz sicut sciētia presentū nihil iportat necessitatis hīs rebus q̄ fiunt in p̄sent: sicut patet in exēplo p̄dicco de regimine quadrigę: ita p̄scientia futu- rozū nihil iportat necessitatis hīs q̄ ventura sunt. ¶ Mo. q̄ l; futura in cōp̄atiōe ad diuī nā prouidētia sunt necessaria necessitate conditionata: nō tñ oīa sunt necessaria neces- sitate absoluta. Adulta enī libere eueniūt sicut ea que fiunt ab arte r̄ a volūtate r̄ regimē q̄drigaz. Si enī regimen quadrigarū necessario euentret: frustra eēt res regendi quadri- gā. ¶ Motandum q̄ sicut res actu fiunt: ita erunt future: sed quedā actu libere fiunt: ergo erūt libere future: r̄ p̄ cōsequens nō oīa sunt necessario futura: s; necessitate conditionata Inq̄tum cōparantur ad prouidētia diuinā: nō tñ in sui natura cōsiderata necessario eue- niūt necessitate absoluta sicut postea videbit. vbi distingue duplicē necessitatē cōditiona- tā r̄ absolutā. ¶ Sed h̄ inq̄s. Vñ pb̄ia discutit motuum Boetij virum futura incerta s; q̄

natura necessitatis habuisse. Qd̄ hinc facile p̄pendas licebit. Plura enī dū fiūt subiecta oculis ituenimr: vt ea que in quadrigis moderādis atq; flecten- dis facere spectat aurige atq; ad hunc modū r̄c. Num igitur quicq̄ illoz ita fieri necessitas vlla cōpellit? Boetius. Minime. Philosophia. Frustra enim esset artis effectus: si oīa coacta mouerentur: q̄ igitur cū fiunt carēt existēdi necessitate: eadē p̄iusq̄ fiant sine neces- sitate futura sunt. Quare sunt quedaz euentura quoz exitus ab omni ne- cessitate absolutus sit. Nā illud quidem nullū arbitroz esse dicturū q̄ que nunc fiūt p̄iusq̄ fierēt euentura non fuerit. Hec etiā igitur precognita liberos hnt euet⁹: Nāz sicut scientia presentū rerū nihil hīs q̄ fiūt: ita p̄scientia futurozū nihil hīs q̄ ventura sunt: necessitatis iportat. ¶ S; hoc iquis ipm dubitatur

p̄ q̄nēst. dicit

*Aut que fuisse dicit
a. d. d. voluntarijs
certe*

*absoluta
conditionata*

Prosa quarta.

cut sunt contingētia possint certe p̄sci ri. r̄ p̄mo mouet dubitationē de h̄: r̄ tāgit rōez dubitatō
nis. Sc̄do assignat cām erroris ibi. Liii^o erroris cā ē. dicit p̄mo. S̄ tu inq̄s o. B. hoc ip̄m
dubitat̄ an possit eē vlla p̄notio. i. p̄scia illaz rez q̄ nō habēt necessarios exitus. i. euentus.
hoc em̄ nullo mō videt̄ possibile. Lū. n. vident̄ bec dissonare p̄scia r̄ p̄tinētia. tu. n. putas
si p̄uideant̄ contingētia necessario ip̄a cōsequi: r̄ si necessitas desit mīme ip̄a p̄sciri. r̄ pu
tas nūll̄ posse cōp̄hēdi p̄scia diui
na nisi certū: r̄ si ea q̄ sunt incer ti
erit. i. euent̄ sicut cōtingētia: si
p̄uidēt̄ illa q̄si certa: tu putas
illō eē caliginē opiniōis n̄ varie
tatē sciētie: r̄ i hoc tu decipieris
cui^o deceptōis cā ē error tu^o circa
iudiciū cognitiōis. L̄ redis em̄ di
uersus eē ab itegritate scie aliter
arbitrari rē q̄ se hēat: r̄ in hoc er
ras. ¶ Mo. q̄ qz nos nō possu
mus futura cōtingētia certe pre
noscere: putam^o s̄llr̄ deū hoc nō
posse. res em̄ eodē mō se habēs
diuersimode a diuersis pōt̄ co
gnosci. An̄ cognoscere rez aliter
q̄ se h̄z ex pte rei cognite n̄ ē scia
Sed cognoscere rē aliter q̄ se ha
beat ex pte cognoscētis h̄i ē scia
r̄ sic futura cōtingētia h̄z i se sine
incerta. possunt t̄m̄ p̄sciri a deo si
ne errore falsitatis. ¶ Liii^o erro
ris cā est. Dic assignat cām erro
ris. Ubi no. q̄ cā erroris q̄re pu
tam^o futura incerta nō posse certe p̄sciri: qz putat̄ q̄ facultas cognitionis sit fm̄ facultatē
rei cognite r̄ nō ip̄ius cognoscētis qd̄ est falsum. Primo ergo p̄mittit h̄mōi cām erroris.
sc̄do p̄bat ip̄am. ibi. Mā vt hoc breui. dicit p̄mo. Liiii^o erroris cā est: qz existimat̄ q̄ oīa
q̄ quisqz nouit illa cognoscit t̄m̄ ex vi r̄ natura ip̄oz q̄ sciunt̄ r̄ nō ex vi cognoscētis: qd̄ to
tum est cōtra. i. p̄ contrariū: qz res magis cognoscunt̄ fm̄ naturam cognoscētis. D̄m̄ em̄
qd̄ cognoscit̄. nō cōp̄hendit̄ fm̄ sui vim. i. fm̄ modū sue nature: sed potius fm̄ facultatē
cognoscentis. ¶ Mo. q̄ si cognitio esset fm̄ facultatē rei cognite: tūc res ab oibus eodem
mō cognosceret̄: r̄ sic aliqd̄ cōp̄henderet̄ eodē mō ab intellectu h̄mano r̄ diuino: qd̄ falsus ē
qz q̄ sunt incerta cōp̄hensione h̄mana: sunt certa cōp̄hensiōe diuina. cognitio ergo po
tius attendit̄ fm̄ facultatē potētie cognoscentis: ita q̄ quāto potētia ē efficacior r̄ certior
tāto certior r̄ limpidi^o rē cōp̄hendit̄. ¶ Mā vt hoc breui exēplo liq̄at. Dic p̄bat q̄ facult
tas cognitionis est fm̄ facultatē potētie cognoscentis r̄ nō rei cognite. Primo declarat h̄
exemplis. Sc̄do p̄bat hoc idem per rationem: ibi. Ipm̄ q̄. p̄mo dicit q̄ cognitio sit fm̄ fa
cultatem cognoscentis liquet breui exēplo. nam visus aliter agnoscit eandem corp̄is
rotūditatem r̄ aliter tact^o. Ille em̄ visus manens em̄m̄. i. a longinquo intuet̄ totū corp^o si
mul iactis radijs visualib^o. Dic h̄o sup. tact^o coherens r̄ cōiunct^o orbi. i. rotūditati: r̄ mo
tus circa ip̄m ambitū. i. circa corpus rotundum: cōp̄hendit̄. i. eius rotūditatē: p̄ribus

an earum reruz q̄ necessarios exitus nō
habēt vlla possit esse p̄notio: dissonare
r̄ em̄ vidētur: putasqz si p̄uideatur cōse
qui necessitates: si necessitas d̄ sit mīme
p̄sciri: nihilqz scia cōp̄hēdi posse nisi
certuz. Qd̄ si q̄ incerti sunt exit^o ea qua
si certa p̄uidēt: opiniōis id esse calligi
nez nō scie veritatem. Aliter. n. sese res
habeat arbitrari ab integritate scie cre
dis esse diuersum. ¶ Liii^o erroris cā est
q̄ oīa q̄ q̄sqz nouit: ex ip̄oz r̄ t̄m̄ vi at
qz natura cognosci estimat̄ q̄ sciuntur
quod totum contra est. D̄m̄ em̄ quod
cognoscitur non scdm̄ sui vim s̄z secun
dum cognoscentium potius cōp̄hen
ditur facultatem. ¶ Nam vt hoc bre
ui liqueat exēplo eandēz corp̄is rotū

tam^o futura incerta nō posse certe p̄sciri: qz putat̄ q̄ facultas cognitionis sit fm̄ facultatē
rei cognite r̄ nō ip̄ius cognoscētis qd̄ est falsum. Primo ergo p̄mittit h̄mōi cām erroris.
sc̄do p̄bat ip̄am. ibi. Mā vt hoc breui. dicit p̄mo. Liiii^o erroris cā est: qz existimat̄ q̄ oīa
q̄ quisqz nouit illa cognoscit t̄m̄ ex vi r̄ natura ip̄oz q̄ sciunt̄ r̄ nō ex vi cognoscētis: qd̄ to
tum est cōtra. i. p̄ contrariū: qz res magis cognoscunt̄ fm̄ naturam cognoscētis. D̄m̄ em̄
qd̄ cognoscit̄. nō cōp̄hendit̄ fm̄ sui vim. i. fm̄ modū sue nature: sed potius fm̄ facultatē
cognoscentis. ¶ Mo. q̄ si cognitio esset fm̄ facultatē rei cognite: tūc res ab oibus eodem
mō cognosceret̄: r̄ sic aliqd̄ cōp̄henderet̄ eodē mō ab intellectu h̄mano r̄ diuino: qd̄ falsus ē
qz q̄ sunt incerta cōp̄hensione h̄mana: sunt certa cōp̄hensiōe diuina. cognitio ergo po
tius attendit̄ fm̄ facultatē potētie cognoscentis: ita q̄ quāto potētia ē efficacior r̄ certior
tāto certior r̄ limpidi^o rē cōp̄hendit̄. ¶ Mā vt hoc breui exēplo liq̄at. Dic p̄bat q̄ facult
tas cognitionis est fm̄ facultatē potētie cognoscentis r̄ nō rei cognite. Primo declarat h̄
exemplis. Sc̄do p̄bat hoc idem per rationem: ibi. Ipm̄ q̄. p̄mo dicit q̄ cognitio sit fm̄ fa
cultatem cognoscentis liquet breui exēplo. nam visus aliter agnoscit eandem corp̄is
rotūditatem r̄ aliter tact^o. Ille em̄ visus manens em̄m̄. i. a longinquo intuet̄ totū corp^o si
mul iactis radijs visualib^o. Dic h̄o sup. tact^o coherens r̄ cōiunct^o orbi. i. rotūditati: r̄ mo
tus circa ip̄m ambitū. i. circa corpus rotundum: cōp̄hendit̄. i. eius rotūditatē: p̄ribus

Liber quintus.

Id est p ptes. ¶ Notandum q̄ innuit duplicem differentiam inter modum cognoscendi vi-
sus ⁊ tact⁹. Prima ē q̄ visus a remotis existens cognoscit aliqd̄ corp⁹ rotundū. Tact⁹ autē
nō cognoscit ip̄m nisi cōiunctus. Secūda differētia ē q̄ visus totū corpus simul cōprehē-
dit: tactus autē p ptes. talis autē diuersitas in cognoscēdo non esset: si res cognosceret ex sui
natura: cum eadem res maneat in vtracq̄ cognitione. ¶ Notandum q̄ quidam dixerūt vi-
sionem fieri p emissionē radiozū
visualiū ab oculis vsq̄ ad res vi-
saz: sed hec opinio ē cōtra Aristo-
telē. visio enim non fit extra mit-
tendo: sed intus suscipiendo. pa-
tiente em̄ aliquo sensitiuo fit ip̄s
videre. scō de aia. Hic autē loq̄t
opintione antiquoz cū dicit q̄ vi-
sus totū corp⁹ intuet⁹ tactis ra-
dijs. ¶ Ip̄m q̄ boiem. Hic pōit
secundum exemplū in virtutib⁹
cognoscitiuis subordinatis. Se-
cūdo oñdit quomō iste virtutes se
habeāt adinucē. ibi. In quo illd̄
Primo ergo declarat quomodo
idē aduersis potētijis diuersimo
de cōprehēditur dicēs. sensus ex-
terior aliter cōtuetur ip̄m boiem
aliter imaginatio: aliter intelligē-
tia diuina. Sēsus em̄ exterior si-
cut visus iudicat figurā hominis
in subiecta materia. i. insensibili
materia: sed imaginatio solam fi-
gurā discernit sine materia. i. i ab-
sentia rei materialis. Ratio vero
hanc imaginatiōem transcendit:
⁊ ipsam spectem. i. naturam speci-
ficam boīs que singularib⁹ inest
perpendit. id est discernit vniuer-
sali consideratione. oculus vero
id est consideratio intelligentie est celsior: q̄ intelligentia diuina supgressa ābitū vniuersita-
tis q̄ existit in singularibus illam simplicem formā. s. ideā boīs q̄ est in mēte diuina: con-
tuetur pura facie. i. speculatione pure mentis. ¶ Notādū q̄ p̄mū fuit de virtutib⁹ cogno-
scitiuis nō subordinatis sicut de visu ⁊ tactu: istud autē exēplū ē de virtutibus subordinatis
que sunt q̄ttuor. s. sensus exterior q̄ inest oib⁹ aialib⁹: imaginatio q̄ t̄m̄ inest aialib⁹ p̄fectis
rō que t̄m̄ inest in boib⁹: ⁊ intelligentia per quā intelligit diuinā cognitionē. iste virtutes ha-
bent diuersus modū cognoscēdi eandē rē. s. boies vt declarā in lra: qd̄ nō esset nisi cogno-
scitio fieret fm̄ facultatē virtutum cognoscentiū ⁊ nō rei cognite. ¶ In quo illd̄ maxie p̄side-
rādū ē. Hic oñdit p̄bia quomō p̄dicte virtutes cognoscitue se habeant adinucē ostendens
q̄ q̄cqd̄ potest virtus inferior. potest etiam ⁊ superior ⁊ āplius. Et primo hoc ostēdit de
intelligentia respectu aliarum virtutum. Secūdo ostendit idem de ratione. Secūda ibi.

loq̄ t̄m̄ 25 op̄m̄
int̄p̄t q̄ visio nō
it̄ op̄m̄ ostendit
m̄

ditatez aliter visus aliter tactus agno-
scit. Ille em̄ manēs totuz simul ia-
ctis radijs intuet⁹. Hic vero coherēs
orbi atq̄ cōiunctus circa ipsum motus
ābitū rotūditatem partibus compre-
hēdit. ¶ Ip̄m q̄ hominē aliter sen-
sus: aliter imaginatio: aliter rō: aliter
intelligētia cōtuet⁹. Sensus enim figu-
rā in subiecta materia cōstitutaz. Im-
aginatio vero solam sine materia iudi-
cat figurā. Rō vero hanc quoq̄ trāscē-
dit sp̄m̄ suaz que singularibus inest
vniuersali consideratione p̄pēdit. In-
telligentie vero celsior oculus existit. su-
pergressa namq̄ vniuersitatis ābitū ip-
sam illam in simplicē formā purā mē-
tis acie cōtuet⁹. ¶ In quo illd̄ maxime
cōsiderandum est. Nā supior vis comp̄-
hēdendi āplectitur inferiorem: inferior
vero ad supiores nullo mō cōiurgit. ne-
q̄ em̄ sensus aliqd̄ extra materiam va-

Prosa quarta.

Ratio q̄. Pr̄o dicit. In quo. i. in ordine istarū virtutū illud est maxime cōsiderādū q̄ v̄s comprehendendi sup̄ior amplexit̄ in se inferiorē: q̄ virtus sup̄ior cognoscit oē illud q̄ inferior. Inferior aut̄ nō cōsurgit ad sup̄iorē: ita vt apprehendat illud q̄ sup̄ior: q̄ manifestat in exēplo di. Illeq̄ enī sensus aliqd̄ valet apprehēdere extra materiā: ⁊ ymaginatio cōtuet̄ spēs vniuersales. i. in n̄ p̄ticularēs: s̄ ratio capit simplicē. i. vniuersalem formā.

let vel vniuersales spēs ymaginatio cōtuetur vel ratio capit simplicē formā: s̄ intelligētia quasi desup̄ spectans cōcepta forma que subsunt cuncta dimittat: sed eo modo quo formam ipsam q̄ nulli alij nota eē poterat cōprehēdit. Nā ⁊ rōnis vniuersum: ⁊ ymaginatio nis figurā: ⁊ materiale sensibile cognoscit: nec ratione vtens: nec ymaginatione nec sensibus: s̄ illo vno ictu mentis formaliter vt ita dicā cuncta p̄spiciēs. ¶ Ratio q̄ cū quid vniuersale respicit: nec ymaginatioe: nec sensib̄ vtēs: ymaginabilia vl' sensibilia cōprehēdit. Nec est enī q̄ conceptiōis sue vniuersale ita diffinit. Hō ē aīal bipes rōnale que cū vniuersalis notio sit: tū ymaginabile sēnsibileq̄ esse re null' ignorat: q̄ illa nō ymaginatioe vel sensu: s̄ in rōnali conceptiōe considerat. ymaginatio quoq̄

Intelligētia aut̄ dīna q̄si desup̄ spectans: cū sit i sup̄remo ḡdu cōgnitiōis ip̄a cōcepta forma idealī diiudicat ē cūta q̄ subsunt illi forme vt cognoscēdo ideā boīs cognoscit oīa q̄ sunt i boīe: s̄ eodē mō cōprehēdit ip̄am formā q̄ nulli inferiori virtuti nota eē poterit. Nam ip̄a cognoscit vniuersum. i. vniuersalē formā rōis ⁊ figurā ymaginatiois ⁊ materiale sēnsibile q̄ spectat ad sensū exteriorē nō vtēs rōne nec ymaginatione nec sensib̄: s̄ p̄spiciēs cūta vno ictu mētis. i. absq̄ decursu cognoscit q̄ n̄ facit rō. ¶ Mo. q̄ q̄ virt' sup̄ior: virtutē includit inferiorē: sicut tetragonū includit triangonū: vt p̄ i sc̄do d̄ aīa: iō q̄cqd̄ pōt virt' inferior: pōt ⁊ sup̄ior ⁊ magis: q̄ mō magis vniuersali cōprehēdit q̄ inferior: mō magis p̄ticulari: s̄ nō ecōuerso: iō q̄ pōt intelligētia hūana cōprehēdere: potest ⁊ dīna intelligētia: s̄ nō ecōuerso. ¶ Ratio q̄ cū q̄d respicit h̄ic oñdit idē de rōne: q̄ sicut intelligētia cōprehēdit alias tres virtutes inferiores: sic rō etiā p̄pre

bendit sub se alias duas virtutes: sc̄z ymaginationē ⁊ sensum dicens: q̄ cum ratio respicit q̄d vniuersale nō vtēs ymaginatione nec sensib̄: ⁊ cōprehēdit ymaginabilia ⁊ sensibilia vniuersali cōprehensione. Nec enī est ratio q̄ ita diffinit vniuersale sue cōceptionis. homo est aīal bipes rōnale: q̄ diffinitio cū sit vniuersalis notio sc̄z notificatio: cum nullus etiam ignoret rem esse ymaginabile ⁊ sensibile: q̄ hac diffinitioe explicatur. Illa ratio cōsiderat vniuersale nō vtēs ymaginatione vel sensu: sed rōnali conceptione. Tunc ostendit q̄ sicut ratio comprehendit ymaginationē ⁊ sensum: sic ymaginatio sensum cōprehēdit dicens. ymaginatio q̄ tametsi p̄ q̄uis sumpsit exordiū ex sensibus visendi ⁊ formādi figurarū: tū absente sensu exteriori ymaginatio collustrat. i. cognoscit queq̄ sēnsibilia non sensibilia sed ymaginaria rōne iudicandi: ⁊ tūc concludit dicens. Vidēs ne igitur quomodo cuncta potius vtantur sua. i. p̄pria facultate in cognoscendo: q̄ facultatem eorū que cognoscuntur. ¶ Mo. q̄ s̄ ratio in cōprehendendo suum vniuersale non vtatur ymagina-

illa f̄za vt cognoscit
ideas h̄as cognoscit
om̄ q̄ p̄ h̄ic

Libri quintus.

tionem et sensum: tamen in actu suo presupponit ymaginationem et sensum: quia nihil est in intellectu nisi fuerit in sensu. Similiter licet ymaginatio in sua operatione non utatur sensu: tamen presupponit sensum fuisse in actu: quia fantasia quam hic vocat ymaginationem est motus factus a sensu secundum actum: ex secundo de anima. ¶ Neque id iniuria. Hic confirmat dictum suum per rationem dicens. Illud scilicet quod res cognoscitur non secundum sui naturam sed secundum naturam cognoscentis: illud non cognouit iniuria. id est irrationabiliter. Nam cum omnem iudicium cognitionis sit actus et operatio iudicantis. id est potentie cognoscentive: necesse est ut quoscumque cognoscens perficiat suam operationem. id est suam operationem cognoscendi: non ex aliena potentia. scilicet rei cognite: sed ex propria potentia. id est ex virtute cognoscentis. ¶ Non. quod ex ista forma talis ratio. Omnis actus et operatio sequitur conditionem illius potentie cuius est actus et operatio: scilicet iudicare siue cognoscere est actus et operatio potentie cognoscentis et non rei cognite: quia iudicare et cognoscere sequitur modum et conditionem potentie cognoscentis et non rei cognite.

¶ Metrum quartum libri quinti.

Quondam porticus attulit

Obscuros numium senes

Quis sensus et ymagines et corporibus extremis
 Credunt metibus imprimi:
 Est quondam celeri stilo
 Quos est equore pagine
 Que nullas habeat notas
 Pressas figere litteras.
 Sed mens si propriis viget
 Nihil motibus explicat
 Sed tantum patiens iacet
 Notis subdita corporum
 Lassasque in speculi vicem

tametsi ex sensibus visendi formam adique figuras sumpsit exordium: sensu tamen absente sensibilia queque collustrat: non sensibili sed ymaginaria ratione iudicandi. Elides ne igitur ut in cognoscendo cuncta sua potius facultate quod eorum que cognoscuntur utatur. ¶ Neque id iniuria. Nam cum omnem iudicium iudicantis actu existat: necesse est ut suam quilibet operam non ex aliena: sed ex propria voluntate perficiat.

¶ Metrum quartum quinti libri.

Quondam porticus attulit

Obscuros numium senes

Quis sensus et ymagines et corporibus extremis
 Credunt metibus imprimi:
 Est quondam celeri stilo
 Quos est equore pagine
 Que nullas habeat notas
 Pressas figere litteras.
 Sed mens si propriis viget
 Nihil motibus explicat
 Sed tantum patiens iacet
 Notis subdita corporum
 Lassasque in speculi vicem

¶ Primo ergo ponit opinionem stoicorum. Secundo improbat eam: ubi. Sed mens. Primum dicit. Quondam porticus attulit senes super. stoicos: qui dicebant senes propter maturitatem morum. senes inquam nimium obscuros super. in sententiis: qui stoici credunt sensus et ymagines. id est rerum sensibilibus formas imprimi metibus et corporibus extremis. id est exterioribus: et posuerunt corpora illa eo modo imprimere ymagines metibus: ut quondam mos fuit alciui scribenti sceleri stilo figere pressas litteras equore. id est in planicie pagine: que pagina nullas proprias notas habeat. ¶ Non. quod stoici dicunt a stoa grece quod est porticus: quia atbensis in manifestissima portico et alijs locis publicis stoici disputare solebant illi

fit actus operatio potentie

potentia

intelligitur

Metrum quartum.

posuerit animam tamen bene se in ratione patientis respectu rerum exteriorum. et quod cognitio magis videtur sequi virtutem actiuam quam passiuam: id est secundum eos: cognitio potius dicitur attendi secundum facultatem rei cognitam quam est actiuam: quam animam cognoscere est passiuam. Quod si mens si propriis viget. Hic improbat hanc opinionem. Secundo ponit suam veritatem: ibi. Hec est efficiens. Primum ergo deducit ad plura in convenientia istam opinionem dicit. Si si mens viget nihil explicat propriis motibus id est si nullam actionem propriam habet: sed tamen tacet patientis subdita motus. id est similitudinis corporum: et si ipsa reddit. id est respicit causas imagines rerum. id est similes inuicem speculi. id est ad modum speculi: tunc quod non videtur viget bene notio. id est cognitio animae quod anima est cernens omnia non tamen corporalia sed et incorpalia. Quod motus quod propriis motibus inueniens est si cognitio intellectiva fieret per solam impressionem corporum in anima: tunc non esset per quam anima cognosceret incorpalia. nunc autem manifestum est quod est incorpalia cognoscit. alio inueniens potest dicitur. si anima tamen est passiuam quam vis animae cognita singula prospicit. id est iudicat. aut quam vis animae cognita diuidit: diuisa recolligit. at quam vis animae leges apprehendens alterum iter componendi et diuidendi: nunc inserit caput summum. id est generalissimum ascendendo a specialissimis ad generalissima colligendo multitudines: et nunc decidit vel decidit. vel secundum aliam litteram. id est cadit in infima. id est specialissima procedendo a generalissimis ad specialissima diuidendo. Et tandem: anima referens. id est comparans sese sibi redarguit falsa vis. id est per vera.

Rerum reddit ymagines

Unde hec si animis viget

Cernens omnia notio

Que vis singula prospicit

Aut que cognita diuidit

Qui diuisa recolligit

Alterumque legens iter

Nunc summis caput inserit

Nunc decidit in infima

Cum sese referens sibi

Claris falsa redarguit

Hec est efficiens magis

Longe causa potentior

Quam que materie modo

Impressas patitur notas

Precedit tamen excitans

Ac vires animi mouens

Alio in corpore passio

Cum vel lux oculos ferit

Vel vox auribus instrepit

Tum mentis vigor excitus

ne propria habet: sed tamen tacet patientis subdita motus. id est similitudinis corporum: et si ipsa reddit. id est respicit causas imagines rerum. id est similes inuicem speculi. id est ad modum speculi: tunc quod non videtur viget bene notio. id est cognitio animae quod anima est cernens omnia non tamen corporalia sed et incorpalia. Quod motus quod propriis motibus inueniens est si cognitio intellectiva fieret per solam impressionem corporum in anima: tunc non esset per quam anima cognosceret incorpalia. nunc autem manifestum est quod est incorpalia cognoscit. alio inueniens potest dicitur. si anima tamen est passiuam quam vis animae cognita singula prospicit. id est iudicat. aut quam vis animae cognita diuidit: diuisa recolligit. at quam vis animae leges apprehendens alterum iter componendi et diuidendi: nunc inserit caput summum. id est generalissimum ascendendo a specialissimis ad generalissima colligendo multitudines: et nunc decidit vel decidit. vel secundum aliam litteram. id est cadit in infima. id est specialissima procedendo a generalissimis ad specialissima diuidendo. Et tandem: anima referens. id est comparans sese sibi redarguit falsa vis. id est per vera.

Quod motus quod ex ista talis formatur ratio.

Illam animam non est tamen passiuam sed actiuam quam iudicat componit et diuidit et haec falsis redarguit: sed anima intellectiva est boni: ergo. Ad hoc nota est: quod iudicare: componere: diuidere: redarguere: videtur esse operationes actiue minor appetit. anima iudicat iter verum et falsum: componit predicatum cum subiecto aliquando diuidit predicatum a subiecto: et falsas opiniones redarguit. Hec est efficiens magis. Hic proba ponit veritatem dicit. Hec mens est magis causa efficiens quam est causa longe potentior quam illa quam modo materie. id est similitudine materie patitur notas impressas: et quod aliquis crederet quod in anima nulla esset passio: id est subdit. quodam passio precedit operationes anime in viuo corpore excitans et mouens vires anime ad operationem: ut quoniam lux ferit oculos: tunc patitur visus: vel cum vox instrepit. id est sonuit auribus: tunc patitur auditus: et tandem vigor mentis excitatur. id est excitatur vocans species quae itus tenet ad similes motus: applicat eas notis exteris. id est similitudinibus exterioribus: et miscet. id est applicat imagines exteriores corporum: formis. id est speciebus: introsum. id est in anima reconditis. Quod notandum quod Boetius videtur sententia platonica quam ponit species rerum a principio naturaliter inditas anime: sed anima sopita est in corpore

Liber quintus.

re: ita q̄ nō intelligit p̄ eas nisi excitetur p̄ imutationē sensuū exteriorū. excitata autē euocat sp̄m silem illi quā sensus exterior ipressit: & applicādo eā rei exteriori: & sic intelligit p̄ eas ad hāc itentōem ē loq̄tur licentiā. p̄io posteriorū. d. Kō i nobis sopita nō agit: nisi p̄ p̄ opatōes sensuū q̄b̄ admisceat fuerit expectata. ¶ Mo. q̄ ex l̄ra v̄ q̄ intellectus passibilis intelligēdo ē sit actiuus: cū sit cā efficiēs vt d̄ i l̄ra. Aristoteles autē. iij. de aīa vult q̄ intelligere sit pat̄: & q̄ intellectus nullā h̄z naturā nisi q̄ ē possibilis vocat. Ad hoc dicūt aliq̄ q̄ q̄z aīa cōprehēdit tā intellectū possibilē q̄ agētē: aīa ē actiua: imo cā effectiua intellectōis rōe intellectus agētis: s̄ est passiuā rōe intellectus possibilis. v̄ dicēdū q̄ intellectus possibilis ē potētia passiuā saltē quo ad p̄mum et actiuus: cū intelligere sit pat̄. S̄z oīs potētia passiuā s̄ necessitate reliq̄t potētia actiuā q̄ reducat ip̄am ad actū. Tale autē actiuus nō pōt eē res corp̄alis extra: cuz agēs sit p̄stātus passio: iō tale actiuū ex p̄te aīe erit intellectus agēs: cuius opatio ē facere potētia intellecta actu intellecta: ita q̄ a rebus extra virtutē intellectus agētis ip̄i misit aliqd̄ intellectui possibilis: p̄ q̄d̄ i actū intelligēdi reducat. Mo ē ḡ itētio Boe. negare quin mēs sit passiuā rōe intellectus passibilis s̄z vult q̄ mēs siue aīa magis bēat efficiētia in intellectōe q̄ sit passiuā ab ip̄is corp̄ibus extra: & p̄ p̄ns efficiētia intellectus n̄ d̄z attribui reb̄ extra: q̄d̄ erat de itētioe stoicorū.

*Quas intus species tenet
Ad motus similes vocans
Notis applicat exteris
Introsumi reconditis
Formis miscet imagines.*

¶ Prosa quinta quinti libri.

¶ Quod si in corp̄ibus sentiendis quibus uis afficiat ista sensuum foris

obiecte qualitates aīq̄ agentis vigorem passio corp̄is antecedit: q̄ in se actū mentis puocet: excitatq̄ iterum q̄scētēs intrinsecus formas si i sentiendis iō corp̄ibus aīm̄ nō passioe insignit: s̄z ex sua vi subiectā corp̄i iudicat passioe q̄toma gis ea q̄ cunctis corp̄orū affectioibus ab soluta sunt i discernēdo n̄ obiecta extrinsecus sequūt: s̄z actū sue metis expediūt.

¶ Prosa quinta libri quinti.

¶ Quod si i corp̄oribus sentiendis. Nec ē q̄nta p̄sa huius q̄nti li. i q̄ p̄bat sp̄aliter d̄z nam cognitionē esse s̄m modū cognoscētis & nō rei cognite. Secūdo ostēdit insufficiētia eorū q̄ ex v̄ro mō cognoscēdi ip̄robant prouidētia diuinā ibi. Quid igitur

re. p̄io facit q̄d̄ dictū ē. Secūdo infert duas cōclūsiōes ibi. Hac itaq̄. Primo dicit. Si i sentiendis. i. in cognoscēdis corp̄ibus animus n̄r non t̄m̄ insignitur. i. efficitur passione corp̄oris: sed ex sua vi iudicat passionē subiectā corp̄ori: ita q̄ in cognoscēdo sequitur p̄ p̄rium motū: q̄uis qualitates obiecte forinsecus afficiāt. i. mutant: instrumenta. i. organa sensuum: & passio corp̄oris antecedit vigore agentis aīi: q̄ passio puocet actū mentis in se: & excitet formas intrinsecus q̄scētēs. Si h̄ est in aīo n̄ro: multo magis ea q̄ absoluta sunt cunctis affectionibus. i. q̄litatibus corp̄orū: sicut intelligentie separate: & precipue deus illa in discernēdo nō cōsequūtur obiecta extrinsecus: sed expediūt. i. p̄ficiūt actū sue mentis. i. opationem intellectuam sc̄dm naturā p̄p̄riam. ¶ Notandum q̄ ex littera potest sic argui. Si id de quo minus videtur inesse inest: et de quo magis: sed minus videtur q̄ animus noster in cognoscendo sequatur motum suum & non rei cognite: & t̄m̄ sequitur facultatem sue cognitionis: ergo multo magis intelligentia diuina sequit in cognoscēdo

*inuenit organa
Afficiant instrumenta sensuum
p̄p̄riam
P̄io q̄ obiecte qualitates
Agentis
Vigore agentis
Passio corp̄oris antecedit.
In se actū mentis*

Prosa quinta.

ppriū motū sue cognitionis q̄ ipsi rei cognite. Mac itaq̄ ratione. Mac infert duas cōclu-
siones exp̄missis di. Ex quo cognitio seq̄tur naturā cognoscētis ⁊ nō rei cognite: ⁊ cuz
cognoscentia sint diuersa fm naturā: opz diuersis cognoscētib⁹ cōuenire diuersas cogni-
tōes. An di. Mac itaq̄ rōe: qz cognitio sequit̄ naturā cognoscētis: mltiplices cognitōes
cessere. i. cesserūt diuersis ac differētib⁹ substātijis. sensus em̄ sol⁹ destituit⁹ alijs cognitōib⁹

I Mac itaq̄ rōe multiplices cognitio-
nes diuersis ac differētibus cessere sub-
stantijs. Sēsus em̄ solus cūctis alijs
cognitōibus destitutus immobilibus
aiantibus cessit: quales sunt cōche ma-
ris q̄qz alia saxis herētia nutriuntur.
Imaginatio vero mobilibus beluis q̄
bus tam i eē fugiēdi appetēdi ve alijs
videtur affect⁹. Rō vero humani tm̄ ge-
neris ē sicuti sola intelligentia diuini.
Quo fit vt ea noticia ceteris prestet q̄
suapte natura nō modo ppriū: s; ce-
terarū qz noticiarū subiecta cognoscit.
Quid igitur si rōcinationi sensus ⁊
imaginatioqz refragētur: nihil eē illud
vniuersalē dicētes quod sese itueri ra-
tio putet. Quod em̄ sensibile vel imagi-
nabile ē: id vniuersum eē non posse. aut
igr̄ rōis verū eē iudiciū nec quicqz sensi-
bile: aut qm̄ sibi notum sit plura sensi-
bus ⁊ imaginationi esse subiecta ma-
nem conceptionem esse rationis que
quod sensibile sit ac singulare: quasi
quoddam vniuersale cōsideret. Ad hec

tionem q̄ quecumqz potentia plura agnoscat videtur esse prestātor ea que cognoscit pau-
ciora. si ergo aliqua potentia cognoscit propriū obiectum: ⁊ cum hoc obiecta aliarū po-
tentiarum inferiorum sicut est intelligentia diuina ⁊ nō econuerso: sequitur qz potentia
superior plura cognoscens sit nobilior inferiori. **Q**uid igitur. Mac philosophia osten-
dit insufficientiam eorum que ex modo cognoscendi nostro improbant diuinam puiden-
tiam. Secundo hortatur nos ad considerādū nodū diuine cognitionis: ibi. Quare in illi⁹
p̄mo manifestat insufficientiam eoz p simile. Scdo applicat simile illō ad ppositū: ibi.

cessit amātib⁹ immobilib⁹ qles sunt
cōche maris ⁊ q̄cunqz nutriunt
herētia saxis. imaginatio nō ces-
sit mobilib⁹ beluis q̄ mouēt mo-
tu pgressiuo qb⁹ videt̄ inesse af-
fect⁹. i. appetit⁹ fugiēdi malū vl
appetēdi bonū. Rō nō p quā cō-
p̄hendim⁹ vniuersale tm̄ ē hūani
generis: sicut itelligētia ē diui ge-
neris. Tūc pōit scōaz cōclusiones qz
illa cōclusio ē notior ⁊ nobilior
q̄ non solū apprehēdit ppriū
obiectū: s; etiā obiecta aliarū not-
ciarū. i. cognitionū. An di. Quo-
fit vt ea noticia. i. cognitio: p̄stet
i. nobilior sit ceteris: q̄ suapte na-
tura. i. ppria natura: nō mō. i. nō
tantūmodo ppriū obiectū co-
gnoscat: s; etiā cognoscit subiecta
ceterarū noticiarū. **M**o. circa p̄-
mā cōclusionē qz cū act⁹ ⁊ opatō-
nes diuersificent fm diuersitatē
agētū opantū: sequit̄ si agētia ⁊
opatia sint diuersa qz hēat diuer-
sas opationes ⁊ cognitōes: pp
quod sensus sine alijs cognitōi-
bus cessit aialib⁹ ignobilib⁹. ⁊ ac-
cipit hic sensus stricte p appre-
hēsiōne sensitua q̄ solū imitat̄
ad p̄sentiam sensibilis. Sic em̄
distinguitur contra imaginatio-
nem que non tantum apprehē-
dit rem presentes: s; etiā absen-
tem. **N**ota circa istam conclu-
sionem q̄ quecumqz potentia plura agnoscat videtur esse prestātor ea que cognoscit pau-
ciora. si ergo aliqua potentia cognoscit propriū obiectum: ⁊ cum hoc obiecta aliarū po-
tentiarum inferiorum sicut est intelligentia diuina ⁊ nō econuerso: sequitur qz potentia
superior plura cognoscens sit nobilior inferiori. **Q**uid igitur. Mac philosophia osten-
dit insufficientiam eorum que ex modo cognoscendi nostro improbant diuinam puiden-
tiam. Secundo hortatur nos ad considerādū nodū diuine cognitionis: ibi. Quare in illi⁹
p̄mo manifestat insufficientiam eoz p simile. Scdo applicat simile illō ad ppositū: ibi.

Liber quintus.

Simile est similitudo autem quam intercedit talis est. Sensus et imaginatio sunt cognitiones inferiores quam ratio. si ergo sensus et imaginatio vellet iudicare modum cognoscendi rationes ex modo cognoscendi proprio et dicere quod uniuersale nihil esset quod ratio apprehendit: vel si verum esset iudicium rationis: vel si esset particulare et sensibile: ratio non dicere dicitur: manifestum est quod nos qui vigemus utraque cognitione potius assentirem rationi iudicando motuum, sensus et imaginationis esse insufficientes. Dicit ergo. Quid igitur si sensus et imaginatio refragentur: id est. contradicant rationi dicentes nihil esse uniuersale id quod ratio putat se intueri sic arguendo. Quod enim est sensibile vel imaginabile: id non posse esse uniuersum. id est. uniuersale habet iudicium sensus et imaginationis. aut igitur iudicium rationis necesse est verum: et per dominum nec quicquam esse sensibile: quod est absurdum. Aut quoniam notum sit sibi. id est. sensui et imaginationi plura esse subiecta sensibili et imaginationi quod necesse est esse sensibilia: crederes conceptum ne rationis esse ianem: quod considerat illud quod est sensibile et singulare quasi quoddam uniuersale? Ad hec si ratio respondeat conspiciere in ratione uniuersali illud quod est sensibile et imaginabile. Illa vero. id est. sensus et imaginationem non posse aspirare. id est. peruenire: ad cognitionem uniuersitatis. id est. uniuersali: quia notio. id est. cognitio eorum non excedit figuras corporales. et diceret ratio potius esse credendum firmitiori et perfectiori iudicio rerum. In huiusmodi igitur lite. id est. inter sensum et imaginationem ex una parte et rationem ex altera parte: nos quibus

si ratio contra respondeat se quidem et quod sensibile et quod imaginabile sit uniuersitatis ratione conspiciere. Illa vero ad uniuersitatis cognitionem aspirare non posse: quoniam eorum noticia corporales figuras non possit excedere. De rerum cognitione firmitiori potius perfectioribus iudicio esse credendum. In huiusmodi igitur lite nos quibus tam rationandi quam imaginandi etiam sentiendi vis uest: nonne rationis potius quam probarem? Simile est quod humana ratio diuina intelligentiam futura: nisi ut ipsa cognoscat non putat intueri. Nam ita differis si quos certos ac necessarios habere non videantur euentus: ea certo euentura presciri nequeunt. Harum igitur rerum nulla est presciantia: quam si etiam in his esse credamus. nihil erit quod non ex necessitate pueniat. si igitur uti rationis participes sumus: ita diuine iudicium mentis habere possemus: sicut imaginationem sensumque

inest tam vis rationandi quam imaginandi et sentiendi: nonne potius probarem quam rationis: et reputarem motiua sensus et imaginationes esse insufficientiam: quod. id est. immo. Quia. id est. iudicio nobilioris potentie potius est astandum quam iudicio potentie ignobilioris. cuius igitur ratio sit potentia nobilior quam sensus et imaginatio eo quod ratio comprehendit proprium obiectum et obiectum sensus et imaginationis et non e conuerso: ergo potius astandum est iudicio rationis quam potentiarum inferiorum. Simile est. Dicit applicat illud simile ad propositum et dicit illud quod est dictum de sensu et imaginatione respectu rationis: simile est ei quod humana ratio non putat diuinam intelligentiam intueri: nisi ut ipsa ratio cognoscat: quod apparet ex ipso modo arguendi. Nam ita differis. id est. arguis: si qua videantur non habere certos ac pro et necessarios euentus: talia nequeunt presciri ea certo euentura: igitur harum rerum nulla est presciantia: quam scis presciantiam si credamus esse in his: nihil erit quod pueniat ex necessitate. Si igitur uti participes rationis: ita possemus habere iudicium diuine mentis: sicut nunc iudicauimus imaginationem et sensum oportere credere. id est. locum dare rationi: sic senseremus. id est. iudicaremus iustissimum humanam

ma sensus et imaginatione quibus
est rationem
p alia pte

capitulum
de imaginatione
et sensu

vide

scitis
olea

Metrum quintum.

rationē sese submittere diuine mētī. ¶ Mo. q̄ simile est de iudicio sensus ⁊ imaginationis respectu rōis: ⁊ rōis respectu intelligētīe diuine. Nā sensui ⁊ imagiationi videt̄ q̄ ratio naturaliter nō possit cōprehēdere rē: nisi sicut ip̄a cōprehendit: qd̄ falsus est. Sic similiter videt̄ rationi hūane q̄ intelligētīa dīna nō possit res incertas cognoscere aliter q̄ ip̄a cognoscit qd̄ falsum ē. nā q̄ ratio hūana incerte cognoscit: intelligētīa dīna summe cōprehendit. ¶ Qua

rationi cedere oportere iudicauimus: sic diuine sese menti hūanam submittere rōem iustissimū censerem. ¶ Quare ī illi⁹ summe intelligētīe cacumen (si possimus) erigamur. Illic enim ratio videbit qd̄ ī se nō pōt̄ intueri. Id aut̄ ē: quonā modo etiam q̄ certos erit non habent: certa tam̄ videat ac diffinita prenotio: neq̄ id sit opinio: sed summe poti⁹ scie nullis terminis inclusa simplicitas.

¶ Metrum quintum libri quinti.

Am varijs terras aialia p̄meāt figuris. Namq̄ alia extēto sut corpore puluerenq̄ verūt. Cōtinuūq̄ trahūt vi pectoris icitata sulcus. Sunt quibus alarū leuitas vaga ⁊ uerberantq̄ vētos. Et liquido longi spacia etheris enatant volatu. Hec p̄cessisse solo vestigia gressib⁹ gaudēt. Vel vi des campos transmittere vel subire siluas. ¶ Que varijs videas licet oīa discrepare formis. Prona tamen facies ebetes valet ingrauare sensus.

dispositū ad cōtēplationē celestīū ex figura corporis sut. Et p̄rio describit figurā corporis aliarū bestiarū. Scōdo figurā hoīs: ibi. Unica gēs. P̄rio dī. Aialia p̄meant terras q̄ varijs. i. valde varijs figuris. nāq̄ alia aialia extēto corpore sicut sunt serpentes ⁊ reptilia: illa verūt. i. sicut puluerē: ⁊ icitata. i. mota vi pectoris trahūt cōtinuū sulcū sup. ī puluere. Sūt alia aialia q̄ inest vaga leuitas alarū q̄ uerberāt vētos ⁊ enatāt. i. trāseūt liq̄do volatu spacia lōq̄ etheris. i. aeris. Sūt alia q̄ gaudēt vestigia p̄cessisse solo. i. terre gressib⁹ sup. suis: ⁊ trāsmittere. i. p̄trāsire virides cāpos ⁊ gaudēt subire siluas: q̄ oīa aialia h̄ vident eas discrepare varijs formis: tñ facies eorū p̄na. i. ad terrā inclinata valet ingrauari. i. ingrauatōs oñdere sensus ebetes. ¶ Mo. q̄ p̄bia tāgit tria gēna aialium. s. reptilia vo-

re in illi⁹ summe intelligētīe. ¶ Dic p̄bia hortat̄ vt erigam⁹ nos ad cognitionē dīne intelligētīe dī. Quare si possim⁹ erigamur p̄ diligētē cōsiderationē ī cacumen illius summe intelligētīe sup. diuine. Illic eīz ratio videbit qd̄ ī se nō pōt̄ intueri. s. quō certa ⁊ diffinita p̄notio dei cognoscat illa q̄ nō h̄nt certos erit. ⁊ illud n̄ erit opinio: s; potius erit simplicitas summe scie nullis terminis inclusa: qz simplicitas summe sapientie ē īfinita. ¶ Motandū q̄ si cognitio seq̄ret facultatē rei cognite ⁊ nō virtutis cognoscētis: tñc sicut ratio hūana cognoscit futura cōtingētīa incerte: sic similiter intelligētīa diuina ea incerte cognosceret. s; qz facultas cognitionū ē h̄m facultatē virtutum cognoscentiū: ⁊ intelligētīa dīna in cognoscētīa diuina in cognoscēdo excedit rationē hūanā poterit ip̄a certe cognoscere que rō hūana incerte cognoscit.

¶ Metrum quintū libri quinti.

Am varijs terras. ¶ Hic incipit quintū met̄ hui⁹ quinti qd̄ dī archiloicū ab iuētore: dactylicū a pede p̄dominate. In quo oñdit hoīez esse

Libër quintus.

latilia & gressibilia q̄ lz differant i formis: qz qdā formātur ad reptādū vt serpētes: qdā ad volādū vt aues: qdā ad gradiēdū vt bestie: tñ i hoc oīa cōueniūt q̄ hñt faciē iclinatā ad terrā. ¶ Unica gēs hoīm celsū leuat alttū cacumē. Hic describit figurā hoīs di. vni/ ca gēs hoīm. i. solū gen^o hūanū: leuat celsū cacumē. i. caput suū alti^o: & leuis stat recto. i. erecto corpe & despiciat terras vultu eleuato ad celū: tu homo terrenus q̄ recto vultu petis celū: & erexeris. i. erigis frontem: hec recta figura admonet te q̄ tu male decipis: nisi etiā feras. i. extolles aīm tuū: i. sublimē. i. i. celestia: nemēs grauata. i. grauedie dep̄ssa: pessum. i. sub pedibus vel subtus: & ē pessum aduerbiū loci nē illa mēs fidat. i. resideat inferioz leuato corpore celsius. ¶ Mo. cū hō hēat figurā corpis erectā ad celū si aīa non erigereēt ad cōtemplatōnē celestīū: videret corp^o eē nobili^o aīa. ¶ Mot. fm Aristo. in xvi. de aīib^o. Hō iter oīa aīalia h̄ figurā rectilinearē: de qua figurā ē loq̄t^o Quidi^o i li. metha. d. Pronā cū spectāt aīalia cetera terrā. Os hoī sublimē dedit celū qz videre iussit: & erectos ad sydera tollere vultus.

¶ Prosa sexta quinti libri.

Glōriā igr̄ vti pauloāte
Hic incipit sexta p̄sa & vlt
tia hui^o li. q̄nti: i q̄ deter
minat vītātē d̄ spassibilitate pre
scie dīne & liberi arbitriū. Et p̄rio
pōit suā determinatōez. Secōdo sub
iūgit vtilē exhortatōez circa finē
libri ibi. Aduersas igr̄. P̄rio oñ/

dit modū dīne cognitionis. Secōdo soluit obiectōes factas d̄ dīnā puidētā. Tertio delu/ dit cōpassibilitatē liberi arbitriū cū puidētā dīna. scōda ibi. Quid igr̄ postulas. tertia ibi. Que cū ita sint. P̄rimo determinat de statu dei q̄ ē eternitas. Secōdo ex hoc declarat modū dīne puidētē ibi. Qm̄ igr̄ oē iudiciū. P̄rio p̄mittit q̄ determinādū sit: de eternitate. Secōdo determinat de ea ibi. Eternitas igr̄ ē inetermiata & c. p̄mo. d. Qm̄ mōstratū ē pauloāte q̄ oē qd̄ scit̄ coḡscit̄ nō ex sui natura. i. ex natura rei scite: s̄ ex natura cōprehēdentīū. i. cognoscē tium. Intueamur nūc q̄ntū phas ē: q̄s sit status dīne essentīe vel substātīe: vt possimus agnoscere q̄ sit ei^o scia. & subdit q̄ cōe iudiciū cūctoz degētīū. i. v̄tētū rōe est deū esse eternū iō cōsiderem^o qd̄ sit eternitas. hec. n. nobis patefecit p̄ter naturā & dīnā sciam ¶ Mo. qv̄ ri degētes rōe sūt v̄ri p̄diti luce sapie: & oēs isti cōcedūt deū eē eternū. Mā phs. viij. p̄bi. Ex eternitate mot^o oñdit efnitatē motoris: & oēs tā greci q̄ barbari putātes deos eē estē māt eos imortales. ¶ Nota q̄ quia eternitas dei & natura & scia dei nō differūt fm substāntiam: iō cognita eternitate cognoscitur natura & scia dei. ¶ Eternitas igitur est. Hic

solū ḡ hūmanū
¶ Unica gens hoīm celsū leuat alti^o cacumen atq; leuis recto stat corpe despiciatq; terras. Hec nisi terrenus male d̄cipis admonet figura: Qui recto celū vultu petis erexerisq; frōtē. In sublimē feras aīz qz (ne grauata pessum. In ferioz fidat mēs corpore celsi^o leuato.

¶ Prosa sexta & vltima.

Glōriā igr̄ vti pauloāte mōstra
tū est: oē qd̄ scitur nō ex sua: sed
ex cōprehēdentīū naturā cognoscit̄
itueātur: nūc q̄ntū fas ē q̄s sit dīne substātīe stat^o: vt qnā ēt scia ei^o sit possim^o agnoscere. Dū igr̄ eternū esse cūctoz rōe degētīū cōmune iudiciū est. Quid sit igr̄ eternitas consideremus. Hec enī nobis naturā pariter dīnāz sciamq; patefecit. ¶ Eternitas igitur est inetermiabilis vite tota simul & p̄fecta possessio. ¶ Quod ex collatiōe tēporalīuz clarus liquet. nam quicquid viuūt

Prosa sexta.

prosequitur de eternitate. et primo ponit eius definitionem. Secundo declarat eam ibi. Quod si ex collatione primo dicitur eternitas est possessio vite interminabilis existens tota simul et perfecta. ¶ Mo. s. alber tu sup li. de causis. Aliquid est eternum et est in eternitate: et est ipsa eternitas sicut deus. Aliqua sunt eterna et sunt in eternitate: sed non sunt ipsa eternitas sicut substantie separate. Alia sunt eterna: non in eternitate: nec sunt ipsa eternitas: ut motus temporis et mundus. ¶ Mo. cum dicitur eternitas est possessio: ibi videtur nomine possessionis ad designandum immutabilitatem et indefectivam eternitatis: quia ipsa

p. successus
interminabilis
in tempore: illud presens a preteritis in futura procedit. Nihil est in tempore constitutum: quod ultimum vite sue spacium pariter possit amplecti. Sed crastinum quidem nondum apprehendit. Hesternum vero iam perdidit. In hodierna quoque vita non amplius vivitis quam in illo mobili transitorio momento. Quicquid igitur temporis patitur conditionibus: id illud sicut de mundo cessat. Aristoteles nec cepit unquam esse: nec desinat: vitamque eius cum temporis infinitate tradat: nondum tamen tale est: ut eternum esse iure credatur. Non enim totum simul infinite id vite spacium comprehendit atque complectitur: sed futura nondum transacta iam non habet. Quod igitur interminabilis vite plenitudinem totam pariter comprehendit ac possidet: cui nec futuri quicquid absit: nec preteriti fluxerit: hic eternum esse iure prohibetur. Idque necesse est et sui compos plenus sibi semper assistere: et in finitatem mobilis temporis habere presentem

in singulari duratione
apprehendit. Hesternum vero tempus iam perdidit: et in hodierna vita non amplius vivitis. id est nihil plene presens de hodierna vita: nisi quod in illo mobili et transitorio momento continetur de vita. et de momento illud indivisibile instans quod futurum copulat cum preterito: quicquid igitur patitur temporis conditionibus. id est successione: id est nunquam cepit esse nec desinat esse sicut Aristoteles cessat de mundo: id est vita. id est duratio eius: tradatur. id est extendatur cum infinitate temporis: nondum tamen tale est ut iure credatur esse eternum: quia non comprehendit necque complectitur simul totum spacium vite. id est sue durationis: licet infinite. id est infinito tempore dureret: sed futura nondum habet transacta. id est preterita non habet. Quod igitur non comprehendit et possidet pariter totam plenitudinem interminabilis vite cui nihil absit futuri: nec aliquid fluxerit preteriti illud iure prohibetur esse eternum: quia illud eternum sui compos: eo quod nihil sibi desit necesse est semper sibi assistere: presens: et est necesse presens habere infinitatem. id est infinitam durationem. temporis mobilis. id est successivi. ¶ Mo. quod quod cognitione temporis deventum in cognitione eternitatis: eo quod opposita iuxta si posita magis elucescat: id est per naturam et successiones terminum

firmiter possidet et quiete habet. et dicit vite ad innuendum quod non vivititia non mensurant eternitate. et dicitur interminabilis ad dicitur illi vite quod habet terminum a parte ante et a parte posteriori sicut vita hominis. vel a parte ante tamen sicut vita angelorum et dicitur tota simul ad dicitur vite angelice. quibus enim esse angelum per substantiam sit totum simul: tamen habet operationem: cum habeat operationes successivas et intellectiones. et dicitur perfecta ad designandum quod eternitati nihil deest. perfectum enim est cui nihil deest. primo celi et mundi.

¶ Quod ex collatione. Hic declarat definitionem. Secundo redarguit quosdam qui vocabulo eternitatis abutebantur: ibi. An non recte. Primo ergo declarat definitionem eternitatis in comparatione ad tempus dicitur. An dictum est quod eternitas est possessio tota simul interminabilis vite: quod licet clarum ex collatione. id est ex comparatione temporalium. Ma quicquid vivit in tempore illud presens procedit per successivam mutabilitatem a preteritis in futura. et nihil est in tempore constitutum quod pariter possit amplecti. id est comprehendere ultimum spacium vite sue: sed crastinum nondum

durationis per vite

+

Liber quintus.

poris declarat nobis naturā eternitatis. Sicut em̄ rō t̄pis cōsistit in successione ⁊ appre-
hensiōe prioris ⁊ posterioris in motu: cui⁹ vna ps p̄terit ⁊ alia futura ē: sic rō eternitatis
per oppositū cōsistit in apprehensiōe vniformitatis illi⁹ qđ oīno ē extra moy s̄phendēs
simul p̄teritū ⁊ futurū tanq̄ p̄ns. ¶ Mo. qđ ipsius eterni nil transit in p̄teritū: iō semp sibi
p̄ns assistit qz vero nūq̄ deficiet: sicut nec vnq̄ incepit cū beat vitā interminabilē: necesse
est qđ assistit q̄libet differētie t̄pis:
etiā si ponat t̄pis infinitū. ⁊ qz eo
dē modo assistit differētijs tēpo-
rū p̄ quē modū i se subsistit: mot⁹
aut̄ quo i se subsistit est p̄ntarius
iō etiā assistit differētijs t̄pis p̄
modū p̄ntem: iō dicit qđ necesse ē
⁊ eternū p̄ntē hēre infinitatez tē-
poris mobilis. ¶ Un̄ qđā nō re-
cte. Dic p̄bia reprobat quosdā qđ
abutebant vocabulo eternitatis
Secdo docet p̄p̄riū modū loquē-
di ibi. Ita s̄digna. P̄rio facit qđ
dictū ē. Secdo manifestat quō tē-
palia deficiūt a simplicitate diui-
ne nature quā nitunt̄ imitari ibi
Hūc em̄. p̄mo dicit. Dictum ē qđ
eternitatis nō solū dicit intermi-
nabilitatē sed etiā simplicitatem
vn̄ n̄ recte qđā putāt qđ cū audiūt
visus ē Platonī mūdū hūc non
hūisse initū t̄pis nehabituꝝ de-
fectū. i. finē: hoc mō putāt mūdū
conditū fieri coeternū conditorī
Causa aut̄ quare nō recte putāt
est: qz aliud ē duci p̄ intermina-
bilē vitā cū quadā successiōe: qđ

Plato tribuit mundo. ⁊ aliud est simul esse complexam totam presentiam vite intermina-
bilis qđ ē p̄p̄riū diuine mentis: ⁊ qz aliqs diceret. Si mūdus nūq̄ incepit videt̄ eē coe-
ternus deo. Ad quod r̄ndet qđ deus est p̄ior mundo nō antiquitate t̄pis s̄ simplicitate
nature. Un̄ dicit. Neqz em̄ deus debet videri antiquior rebus conditis q̄titate t̄pis: sed
potius p̄p̄rietate simplicitis nature. ¶ Notādus sicut patet ex libro thimei. Plato voluit
mundus incepisse sed finē nō hēre: ⁊ hoc idem Aristoteles sibi imponit in libro celi ⁊ mū-
di dicens: qđ solus Plato generat mūdus. Quid est ergo qđ dicit Boe. qđ Plato nō posuit
mundum incepisse? Ad hoc dicitur qđ dum Plato dixit mundum habuisse initium intelli-
gitur qđ habuit initium institutionis: nō autem temporis sicut ponit exēplum de vestigio
pedis: vt si pes ab eterno stetit in puluere: pes esset cā vestigiū naturaliter precedens ves-
tigium licet nō tpe. ¶ Hūc em̄ vite immobilis. Dic manifestat quomodo t̄palia deficiūt
a simplicitate diuine nature quam nituntur imitari dicens. Ille infinit⁹ mot⁹ rez t̄paliū
mutatur q̄tū pōt hūc p̄sentariū status vite immobilis. i. eternalitatis: ⁊ cū eū nō pōt effinge-
re. i. exprimere ⁊ equare: deficit ab eius immobilitate successiue acquirēdo qđ simul habere

Et dicit qđ et imitatur in alio dicitur p̄ntem

Un̄ quidam nō recte qđ cum audiūt visus Platonī mūdū hūc nec hūisse initū tēporis nec biturū eē d̄fectū hoc modo

cōditōri: cōditū mūdū fieri coeternū putāt. Aliud ē em̄ p̄ interminabilē duci vitā qđ mūdo. Plato tribuit. Aliud in-

terminabilē vite totā p̄ter cōplexā eē p̄-

sentia: qđ diuine mētis p̄p̄riū eē mani-

festum ē. Neqz de cōditis reb⁹ antiqoz

videre d̄z t̄pis quantitate: s̄ simplicis

poti⁹ p̄p̄tate nature. ¶ Hūc em̄ vite im-

mobilis p̄ntariū statū i finit⁹ ille t̄paliū

rerū mot⁹ imitat. Un̄qz eū effingere

atqz equare nō possit ex immobilitate de-

ficit i motum ex simplicitate p̄ntie d̄re-

scit i infinitā futuri ac p̄teriti quātitate.

Et cum totam pariter vite sue plenitu-

dinem neqat possidere: hoc ip̄o qđ ali-

quo modo nūq̄ eē d̄finit: illd qđ iplere

h̄c p̄ntem

in illa vi

no p̄terit

Prosa sexta.

non potuit: et ex simplicitate presentie decrevit in infinitate quantitate preteriti et futuri et cum nequeat possidere panter tota plenitudine vite sue: hoc ipso quod aliquo modo nunquam esse definit: videtur aliquatenus emulari illud quod implere non potest alligans se. scilicet statum temporalis ad qualemcumque presentiam huius momenti. id est instantis exigui. id est diuisibilis: et volucris. id est transitorij quod scilicet presentia instantis temporis gestat. id est habet quandam imaginationem: manentis presentie. id est eternitatis: et

atque exprimere non potest aliquatenus videtur emulari: alligans se ad qualemcumque presentiam huius exigui volucrisque momenti. Que quoniam manentis illius presentie quadaam gestat imaginationem quibuscumque contingerit. id est prestat ut evidetur. Quoniam vero manere non potuit infinitus temporis iter arripuit: eoque modo factum est. ut continuaret vitam eundo: cui plenitudinem complecti non valuit permanendo. ¶ Itaque si digna rebus noia velimur iponeere platonem sequentes: deum quod est eternum mundum vero dicamus esse perpetuum. ¶ Quoniam igitur omne iudicium in sui naturam que sibi subiecta sunt comprehendit: est autem deo semper eternus ac presentarius status. Scia quoque eius omnes temporis supgressa motionem in sue manet simplicitate presentie: infinitaque preteriti ac futuri spacia complectens omnia:

temporalium licet non possint imitari statum eternitatis presentialiter permanendo: tamen ipsum imitatur suam durationem successiue continuando. ¶ Itaque si digna. In ista parte prophetia docet quomodo proprie loquendum sit de deo et de mundo dicentes. Si nos sequentes Platonem velimus imponere noia digna. id est convenientia rebus: dicamus deum esse eternum: mundum vero dicamus perpetuum: et hoc consonat dicto auctoris Grecis. eternum vere sine principio sine fine. perpetuum cui principium sed sine carebit. ¶ Quoniam igitur omne iudicium. Dic prophetia ex dictis ostendit modum scientie diuine. Primo ergo ostendit qualis sit scia diuina: et qualiter sit nominanda di. quoniam omne iudicium comprehendit ea que sunt sibi subiecta. id est sua obiecta in sui naturam. id est in sui naturam virtutis cognoscentis: Natura autem dei talis est: quod semper ipsi deo est statum eternus et presentarius: ex quo sequitur quod scia dei supgressa omnes motiones temporis manet in simplicitate presentie: et complectens infinita spacia preteriti et futuri temporis omnia considerat: quasi iam id est presentialiter gerantur in sua simplici conditione. Tunc ostendit quomodo scientia dei est nominanda di. Itaque si velis pensare presentiam que cuncta dignoscit: non dicis diuinam scientiam esse presentiam quasi futuram: sed recte estimabis

prestat quibuscumque contingerit ut illa esse videantur. Nam illa dicimus esse que sunt in presenti momento: quod vero non potuit manere. scilicet presentia instantis propter naturam rei mobilis: id est arripuit infinitus iter temporis per successionem. et eodem modo factum est ut continuaret vitam eundo de vno esse in aliud: cuius plenitudinem non valuit. id est potuit complecti permanendo. ¶ Mo. quod infinitus motus rerum temporalium quantum potest imitatur statum eternitatis: quod non potest eum totaliter exprimere. quia statum temporalis est successiuus status eternitatis non: et status temporalis respicit preteritum et futurum: status eternitatis tamen presentis: et tamen in se imitatur statum eternitatis: quod sicut eternitas nunquam deficit: sic infinitus motus rerum temporalium nunquam esse desinit. et sicut in tempore est dare instans quod habet quandam imaginationem cum eternitate: ita quod sicut in eternitate aliquid dicitur esse et sicut illa dicimus esse que sunt in presenti instanti: id est status rerum

Liber quintus.

diuinam scientiam esse instantie. i. presentie nunquam deficientis: quod confirmat per etymologiam huius
nominis. prouidentia dicitur. unde cognitio diuina non dicitur prouidentia: quia illa in ordine ad futurum sed
dicitur prouidentia quasi porro. i. paul ab rebus in finibus constituta: quasi ab excelso cacumine rerum cuncta
prospiciat. ¶ **M**o. quod cognitio sequitur modum rei cognoscetis: id est cognitio et scia dei sequitur statum
et dispositionem dei statum autem dei est eternus et presentari: cum esse diuinum mensuret eternitate: ergo
scia dei erit eterna et presentaria: ita
Si presentia
quod omnia que sunt preterita et futura
cognoscit quasi sint presentia. ¶ **M**o.
tandem quod aliquis diceret. **M**o. ens
non potest alicui esse presentis: sed preteritum
et futurum est non ens: ergo non potest esse
presentis cognitioni diuine. Dicendum
quod duplex est non ens. quoddam quod
nullo modo est ens nec potest esse ens: et
tale non est realiter presentis alicui cum ni-
hil sit. Aliud est non ens non simpli-
citer: sed quod actu non est ens. et licet
huiusmodi ens non possit realiter coexi-
stere tempori presentis: potest tamen coexistere et-
ternitati: quia eternitas cum sit infini-
ta excedit tempus presentis extendendo se
ad preteritum et futurum. Et sic pre-
teritum et futurum sunt eternitati coexi-
stentia presentialiter: quia in eternitate
non est successio. unde non sequitur si ali-
quid coexistit eternitati quod pro tanto
simpliciter existat: quia eternitas etiam
extendit se ad non existentes sicut
ad preteritum et futurum. ¶ **M**o. quod deo
omnia sunt presentia et sibi nihil est fu-
turum: id est scientia sua non est dicenda presentia
scientia que sonat aliquid futurum. nec
debet dici prouidentia pro eandem causam: sed debet dici prouidentia quasi paul constituta a rebus
inferioribus omnia prospiciens. ¶ **Q**uid igitur postulas. **H**ic soluit obiectiones superius factas de
prouidentia. Primo ergo ostendit qualiter huiusmodi obiectiones soluantur. Secundo resumit primam
obiectionem ipsam fortificando ut formaliter soluat. secunda ibi. hic si dicas. Circa primum
notandum quod erant rationes quod prima et secunda fundantur super hoc. scilicet quod nihil potest esse prescitus a
deo nisi id sit necessarium. Tertia fundatur super hoc quod euentus incertus non potest certitudi-
naliter cognosci. facit ergo duo. Primo ostendit quod prescientia non imponit necessitatem rei pre-
scite: pro quod soluitur prima et secunda ratio. Secundo ostendit quod scia dei non mutat naturam rei: sed simul
stant certitudo a parte scie: et incertitudo a parte euentus: pro quod etiam soluitur tertia ratio. secunda ibi:
Quare hec diuina. primo dicit. Ex quo deus cognoscit omnia tanquam presentia: quod igitur postulas ut
illa fiat necessaria que lustrentur. i. que comprehenduntur: diuino lumine. i. diuina cognitio: cum nec
homines faciunt ea necessaria que presentialiter vident. ubi gra. Quod homo videt in presenti non facit esse ne-
cessarium. **M**o. pro nunquam enim intuitus tuus addit. i. dabit aliquam necessitatem eis que tu cernis presentis
scie: d. **B.** Ad inime. Et proba. si digna collectio diuini et humani intuitus respectu presentis uti. p

Prosa sexta.

sicut vos videtis: quodammodo habet presentia temporaria. id est presentia temporaria: ita deus suo eterno intuitu omnia cernit tamquam presentia. ¶ Motandum quod intuitus nostrae rei presentis nullam ponit necessitatem rei presentis: quia visio sortis currentis non imponit necessitatem sorti currenti: quia potest sortes currere vel non currere. sic est intuitus diuinus quod omnia presentia cognoscit nullam imponit rebus necessitatem: sed videt ea presentia: sicut futura sunt necessario futura: et contingetia videt contingenter futura. ¶ Quare hec diuina presentia. ¶ Hic

sentia spectat: quia in tempore olim futura presentia ueniunt. Nec rerum iudicia confundit uno: quia sue mentis intuitu tam necessarie quam non necessarie uentura diuoscit. Sicuti vos cum pater abulare in terra boies et oriri in celo sole videtis: quia sit silvtriuus cospectu: tamen discernitis: et hoc uoluntarium illud esse necessarium iudicatis. Ita igitur cuncta despiciens diuinus intuitus qualitate rerum minime perturbat: apud se quodammodo presentia ad conditionem uero temporis futurarum. Quo fit ut hec non sit opinio: sed ueritate potius nixa cognitio: cum exitum quod esse cognoscit. quod quidem erudi necessitate carere non nesciat. Hic si dicas quod euentum deus uidet id non euenire non posset: quod autem non potest non euenire id ex necessitate contingere meo: quia ad hoc nomen necessitatis astrigas. Scitebor rem quod deus solidissime ueritatis: sed cui uix aliquis nisi diuini speculator accesserit

mata: cum cognoscit aliquid esse exitum id est futurum quod idem non nesciat id est bene faciat carere potest necessitate existendi. ¶ Motandum de hoc quod dicitur deum omnia presentia cognoscere scilicet preterita et futura: ponunt quidam exemplum de baculo fixo in aqua qui successiue toti fluuio presens est cum partibus eius: sic eternitas simul est cum toto tempore et cum omnibus que fiunt in tempore: ita quod totum tempus et quicquid est successiuum in tempore est presens eternitati: ut si ponatur eternitas sicut centrum: et totum tempus sicut circumferentia: tunc licet circumferentia continue moueatur et pars toti succedat: tamen in comparatione ad centrum uniformiter se habet. Aliud exemplum ponitur de aliquo qui vadit per uiam et non uidet boies post se uenientes: sed ille qui de alta turri respiceret uideret totam uiam et boies per eam transeuntes tamen preecedentes quam sequentes: sic deus de speculo sue eternitatis respiciens omnia presentia uidet tam presentia quam futura. ¶ Hic si dicas. Hic philosophia redit ad primam rationem superius positam ipsam fortificando: ut formaliter soluat et fortificat eam. Secundo soluit. Ter-

oñdit quod circa contingetia sil' stant certa cognitio dei et icert' euentus rei. d. Quare hec diuina presentia quod deus nouit futura illa non mutat proprietate rerum quo ad necessitatem et contingetia: quia non imponit necessitatem rei quod contingens est: sed talia apud se spectat presentia qualia olim presentia ueniunt futura: nec confundit rerum iudicia et contingens faciat non esse contingens: sed uno intuitu mentis diuoscit tam necessarie quam non necessarie uentura et futura. quod declarat in exemplo. d. sicuti vos boies quando pariter. id est in eodem instanti uidetis boiem abulare in terra: et sole oriri in celo: silvtriuus quod sil' sit cospectu: tamen discernitis hoc esse uoluntarium: sed boiem abulare in terra: et illud est necessarium sed sole oriri. Ita similiter diuinus intuitus cuncta despiciens. id est deorsum aspiciens minus perturbat rerum qualitate. scilicet contingetia et necessitate rerum. Dico apud se presentia ratione eternitatis: sed futurarum ad conditionem temporis. Quo fit ut cognitio futurorum det tanquam presentia non sit opinio: sed cognitio ueritate nixa id est confir-

Liber quintus.

ta solutione declarat. Secunda ibi. Respondebo. Tertia ibi. Due enim. si dicas hic obijcien-
do illud non posse non euenire quod deus videt euenire: quia tunc deus falleret. quod autem potest non
euenire: id ex necessitate potest contingere: et sic astringas me ad nomen necessitatis ut concedam
contingens aliquo modo esse necessarium. Ego fatebor rem solidissime veritatis cui vix aliquid
accesserit ea concedendo: nisi speculatoz diuini id est diuine nature. Tunc soluit obiectione
dicēs. Si coartaueris me ut con-
cedā aliquā necessitatē futuroz
rñdebo idēz quod futurū est quo ad
nos cū refertur ad diuinā notione
cui ipm est pñs. Dico necessariū
ēē. i. necessitate cōditionata. i. ra-
tione presentie. cū autē idē futurū
ppendit in sui natura rōe cuius
bz futurationē lz determinationē
in sui cā: necesse ē videri liberum
¶ Notandū quod sicut illud quod
in se ē cōtingens quā ē nobis p-
sens rōe presentie sortit quādam
necessitatē: quā necesse ē ipm ēē dū
presens sit quia oīa sunt deo p-
sentia rōe istius presentie i ordine ad ipas
diuinā cognitionē. sortitū quā-
dam necessitates: lz in sui natura
proorsus videat libera. ¶ Due eis
sūt necessitates simplex vna. Dic-
pbia declarat solutionē p quādā
distinctionē necessitatis et eā ap-
plicat ad ppositū. Secūdo claudit
ex premissis sicut stare. quod aliq sunt
in se cōtingētia et incerta quā tñ eue-
niūt certitudinaliter inq̄tū a deo
pūsa. scda ibi. fiet igitur pculdubio
cūcta. pmo dī. due sunt necessita-
tes. Una simplex quā ē necessitas
nature sicut oēs hoies necessa-
rio ēē mortales. Alia ē necessitas
cōditionata: ut si scias hoīem ābu-
lare illum ambulare necesse ē: quia quod quisque nouit illū non potest aliter ēē quā notum ē. sed
hec conditio. i. necessitas cōditionata minime trahit secū simplicē necessitatē: quia necessita-
tem conditionis non facit p̄pria natura sed adiectio conditionis. Nulla enī necessitas co-
git incedere. i. ābulare: volūtate largietē. i. ambulante: quāuis necessariū sit eū ābulare tunc
cū gradit. i. ābulat. hāc distinctionē applicat ad ppositū dī. Eodē mō siquid p̄uidencia di-
uina pñs videt: illō ēē necesse ē. i. ea cōditione quā pūsum ē: et quā ponit sibi pñs: quāuis nullā
habeat necessitatē nature. Sed ea futura cōtuet tāquā p̄ntia quā ex libertate arbitrij proueni-
ūt. igitur b̄relata ad ituitū diuinū sūt p cognitionē notōis: p se vero cōsiderata ab
ctu ad diuinā cognitōem: ipa n̄ d̄sinūt. i. d̄ficiūt ab absoluta. i. a p̄fecta libertate sue nature.

6/200
futurationem
de p̄ntia
in sui cā

8/200

6/200
futurationem
de p̄ntia
in sui cā

Prosa sexta.

¶ Mo. s3 intētionē Boe. ista rō. Quicquid ē pūsus a deo necessario euēit. solus dicendo qd verū ē qd necessario euēit necessitate p̄ditōnata: s3 nō necessitate absoluta. alij aliter solūit: qd illa p̄positio ē vera ī sensu p̄posito: s3 falsa ī sensu diuisio. vñ cū dī. Quicquid p̄uisus ē necessario euēit. verū ē ī sensu cōposito: qz īpossibile ē pūsus a deo nō euēire. tñ ī sensu diuiso falsa ē: qz euētus rei saltē contingentis ī se nō ē necessari⁹. ¶ Sūt igit̄ p̄culdubio cūcta q̄. Hic p̄bia p̄cludit ex p̄dictis qd ista sūt stat: qd ali qua s3 se sunt p̄tingētia r̄ icerta q̄ tñ certitudinaliter euēiūt iquā tū pūsa a dō. Scōdo obijcit p̄tra hoc ibi. Quid igit̄ refert nō eē necessaria: cū p̄rio dī. Proculdubio cūcta futura sunt q̄ de⁹ p̄noscit eē: altoqn falleret dīna puidētia. s3 qdā eoz p̄ficiscunt. i. p̄cedūt de libero arbitrio: ita qd quātū ē de se ipoz p̄nt nō euēire. vñ subdit qd quāuis euēiāt: tñ amittūt p̄p̄riā naturā libertatis: qz p̄tū qd fieret potuissent nō euēire. ¶ Mo. qd tota itētio. B. fundat̄ sup h̄ qd aliqd libere futurū ex sue natura ī p̄p̄tōe ad p̄scia⁹ dīnā necessario euēit: r̄ talis ē necessitas p̄ditōnata: qz īquātum p̄uisum ē sic necessario euēit s3 nō absolute circūscripta p̄uisione. ¶ Quid igit̄ refert nō eē necessaria? Hic obijcit cōtra solutionē r̄ soluit obiectōnē. Scōdo contra illā solutionē itez obijcit ibi. S3 si īncēs ī mea. Obiectio ī h̄ cōsi-

stit. Ex quo futurū cōtigens p̄scitū certitudinaliter euēit ī necessario: nō videtur esse differentia īter contingēs r̄ necessari⁹. vñ dī. Quid igit̄ refert cōtingētia r̄ libere futura nō esse necessaria: cū ista euēiant istar. i. ad similitudinē necessitatis. Tūc soluit. d. qd īter euētū necessariū r̄ cōtigētē hoc refert: qd manifestū apparet p̄ exēpla q̄ pauloan̄ p̄posui. s. qd oriens et hō gradiēs q̄ dū sūt non fieri nō possunt: et ita vtrūqz est necessariū sub cōditione p̄sentie. p̄sentia eiz necesse ē eē dū sūt p̄ntia. tñ vñ eozū. s. sol oriens p̄tū qd fieret necesse erat existere. Altez vō. s. hō gradiēs mīme h̄ necessitatē fieri an̄ qd fiat. ita etiā illa q̄ de⁹ h̄ ī p̄ntia p̄culdubio existūt p̄pter necessitatē cōditōnis q̄ sūt pūsa euēire tā qd p̄ntia: sed eozū q̄ sic sūt pūsa hoc de rerum necessitate descendit sicut solē oriri: alio de p̄tate facientum. s. boiem ambulare. ex quo concludit: ideo nō īnūrtā diximus hoc p̄ qd illa q̄ contingenter euēiūt si referantur ad diuinā noticiā sūt necessaria. s. īter cōditōne diuine scie. Si vero p̄ se considerentur ipa sūt absoluta a nexibus. i. a vīculis necessitatis: qd manifestat p̄ simile sicut si id qd p̄ sensibus: si referas ad rōem: tūc ē vniuersale. s. aut referas ad sensum tūc est singulare. ¶ Mo. qd si idē relatū ad diuersa potest eē vñ

antiquum

pro dubio

culdubio cūcta q̄

manifestū appoz

f. ex

plus p̄ rōis h̄is

cey

significatōe gētionis

q̄ p̄ntia euēit

tāqz p̄ntia

si vñ

202

date

Roby

102

Liber quintus.

nerfale & fingulare. vñ filr q̄ idē cōpatū ad diuerfa poffit eē cōtingēs & neceffariū. Mā pti
culare h̄ rōem cōtingētis & vniuerfale rōez neceffarij. S̄ vident̄ q̄ hūana natura cōpata
ad intellectū agētē abftrahētē a cōditōib⁹ idiuuātib⁹: & cōpata ad intellectū poffibilem
h̄ rōem vniuerfalis: fed cōpata natura hūana ad fenfum q̄ p̄ticulariter cōp̄bēdit rōez fin
gularis. Mā vniuerfale ē dū intelligit̄ p̄ticularē. dū h̄o fenfit̄ filr erit de futuro cōtingētī q̄
ipm cōpatū ad dīnā p̄fciam ē ne
ceffariū & dditionaliter: i se aut̄ cō
fideratū h̄ se cōtingētē. ¶ S̄ si
in q̄es i ea. Hic obijcit̄ ō folutio
nē iā dīctā: & folut̄ illā obiectōes
S̄ dō mouet dubitationē: ibi.
Quid igit̄. P̄rio dī. Tu obijcies
ō folutiōnē fic. Si i mea p̄tate ē
mutare p̄pofitū meū. f. currendo
vel nō currendo ego euacuabo. i.
fruftrabō p̄uidētīā dīnā cū ego
mutauiero illa q̄ p̄nofcit eē futu
ra. ipe folut̄ dī. Ego n̄debo te
poffe d̄flectere. i. mutare p̄pofitū
tuū: f̄ x̄itas p̄uidētīe illa intuet̄
illō te poffe. f. mutare p̄pofitū &
an facias qd̄ p̄pofitū mutas: & i
tuet̄ quo cōuertis p̄pofitū tuū:
iō fcias te nō poffe vitare dīnaz
p̄fciam: ficuti q̄uis libera volun
tate cōuertat i varias actōes: tu
nō potes effuḡ ituitū p̄ntis ocli.
¶ Mo. q̄ h̄ bō poffit mutare p̄
pofitū fuū: p̄ h̄ n̄ t̄n̄ effugit̄ p̄fcie
tīā dīnā: q̄ de? illā mutationē p̄
nofcit. Pofito em̄ q̄ de? p̄uidet̄
te cras ituz ad foz q̄uis poffis
nō ire: & p̄pōas n̄ ire. n̄ t̄n̄ n̄ ibis
q̄ de? p̄uidet̄ filr & p̄pofitū & po
teftatē n̄ eūdi & mutationē p̄pof
ti actōes eūdi: & iō n̄ potes aliquo mō effugere ei? p̄ntīā. ¶ Quid igit̄ i q̄es. Hic mouet du
bitationē. d. Tu forte i q̄es. qd̄ igit̄ cōtingat ex ifta folutōe mutabit̄ ne fcia dīna ex mea di
fpōe. i. ex mea variatōe. f. cū ego nūc veli h̄ nūc aliō. videat̄ ne p̄fcia dīna ex h̄ alternare. i. mu
tare vices fuas: nofcēdi. i. cogcēdi. ipe n̄ d̄z mīme cōtingit̄ h̄ q̄ dīna fcia mutet: q̄ diuin⁹ ituit̄
t̄ p̄currit oē futuz & retorq̄t illō ad p̄fciam p̄p̄te cognitōis cognofcēdo oīa filr tāq̄ p̄ntīa
nec alternat. i. mutat vices fuas p̄nofcēdi nūc h̄ nūc illō fucceffīue ficut tu eſtias: f̄ ma
nēs liber a mutatōe vno icu p̄uēt & d̄plectit̄ tuas mutatōes: quā p̄ntīā cōp̄hēdēdi vidē
dī oīa tāq̄ p̄ntīa de? nō ē fortit̄ ex reb⁹ futuris: f̄ ex p̄p̄a fimplicitate ex quo r̄foluit̄. i. d̄cla
rat̄ illō qd̄ paulo añ pofuiti. f. idignū eē fi futura n̄ra dicant̄ p̄ftare cāz fcie dei h̄t̄ eīz fcie
dīne cūcta cōplectēs p̄ntīaliter ipa iponit modū oib⁹ reb⁹: q̄ fcia dei ē cā rez. ipa h̄o n̄
hil d̄z ipis reb⁹: q̄ n̄hil ab eis accipit ficut nos accipim⁹ fciaz a reb⁹. ¶ Mo. fi de? filr nō co
gnofceret ea q̄ fucceffīue eueniāt i t̄p̄e: tūc fcia dei eēt variabil⁹ p̄p̄ h̄ q̄ ad cognitōem vni⁹

Prosa sexta.

succederet cognitio alteri: s; q; oia sil' cognoscit taq; pntia: to i scia no cadit varlatio: vt pri' nesciat ee alicu' r postea sciet: vl' q; pri' sciat h no ee: r postea ee imo sil' oia cognof scit: r io sil' scit aliqd no ee i vna dra tps mensuratis re r ee i alia dra tps. ¶ Que cu ita sint. Hic cōcludit ex pmissis cōpassibilitatē liberi arbitrij cū pscia dina di. Que cu ita sint vt p dictū ē r manet libertas arbitrij mortalibus itemerata. i. icorrupta: nec leges propo

rarū puētū rerū: s; ex ppa deus simpli citate sortitus ē. ex quo illd q; soluitur qd paulo an posuisti idignum ee: si scie det cas; futura nra p stare dicat. Hec. n. scie vis pntaria notide cūcta cōplectēs reb' oib' modū ipa cōstituit: nihil vero posteriorib' dz. ¶ Que cuz ita sint: ma net intemerata mortalib' arbitrij liber tas: nec inq; leges solutis oi necessita te volūtatibus premia penasq; propo nūt. Manet et spectator desup cūcto rū pscius de' visioisq; ei' pns sp eter nitas: cuz nrorū actuum futura qlitate cōcurrit bōis pnia malis supplicia dis pēsas: nec frustra sunt i do posite spes pcesq;: q; cuz recte sint inefficaces ee nō pnt. ¶ Aduersamini igi vicia colite vir tutes: ad rectas spes aīz subleuate: hu miles preces i excelsa porrigite. Ma gna vobis ē si dissimulare non vultis necessitas indita probitatis cum ante oculos agatis iudicis cūcta cernētis.

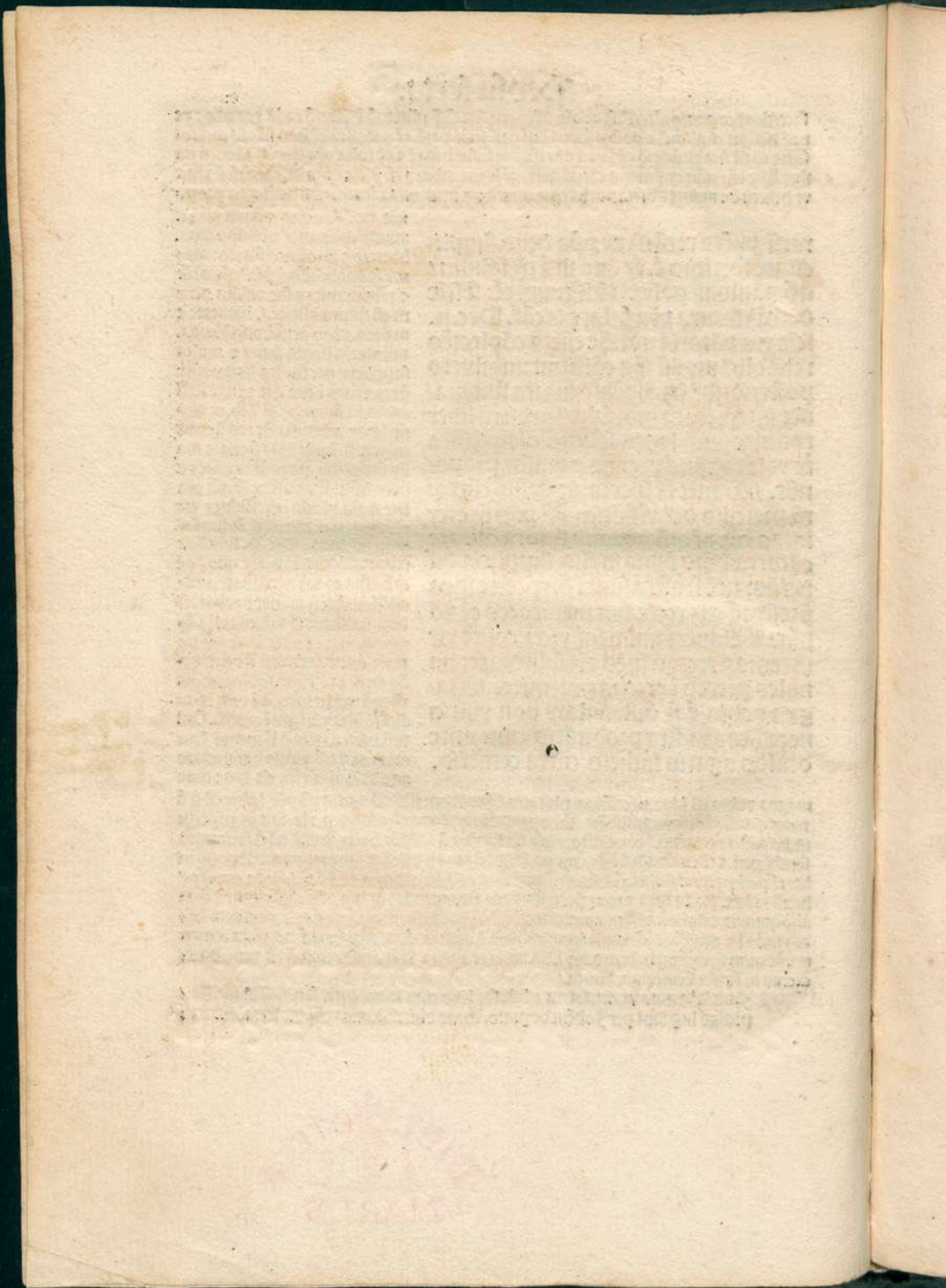
magna vobis est idita necessitas pbritatis. i. vtutis: q; illd qd agitis nō pōt latere eū q; ē iudex actuū vrorū. vnde subdit. Lū agatis ate oculos. i. cū actiones vře sint in pspectu iudicis cūcta cernētis. s. dei. ¶ Mo. vicia sūt spnēda q; reddūt hoies seruile. nā q; facit pctm serū ē pcti. r Sene. d. Si scire deos pctā ignoscaturos r hoies ignoraturos: adhuc pp vī litatē pcti peccare erubescerē. vtutes autē sunt colēde: q; vtus ē q; bntē pficit r opus ei' bonū reddit. Recta spes r recte pces sunt deo porrigende: q; bis deo cōiūgimur r ipm alloquimur. r sic non dissimulamur negligēdo predicta: magna vtutes pbritatem nos bis indita r pmissam ide conseqmur: qm oia q; agimus sunt in pspectu dei cūcta cernētis. sic enim scribit ad hebreos. iij. Dia nuda et aperta. sunt oculis eius q; est deus bene dictus in secula seculorum. Amen.

Finit Boetius de consolatu philosophico cum commento sancti Thome. Impressus lugduni per Jobem de prato. Anno dñi. M. cccc. xciiij. die sexta. Ad artij

nūt boib' penas r pnia intq. i. iniuste volūtatib' nris: s; vltis. i. libertatis ab oi necessitate: ma net et imobilis de' pscia cūctorū: r pns eternitas sue visiois pcur rit cū futura qlitate. s. bonitate r malicia nrorū actuū: dispēsans. i. distribuēs bonis pnia r malis supplicia: nec frustra sunt posite pces r spes i deo q; nō pnt ee ieffi caces cū sint recte. ¶ Mo. ex quo pp libez arbitriū pnt res sic alit euenire nō iuste bōis pnia r ma lis supplicia pponūt nec spes r pces frustrat. frustratē aut oia bec si oia viculo necessitatis: vte rēt sicut pz ex dictis. ¶ Aduersamini igi vicia. Hic. p. subūgit exhortatōes vtilē. d. Ex quo sic ē q; nō estis coacti necessitate ad fa ciēdū aliqd: s; manet i vobis li bera volūtas: to aduersamini. i. sp nite vicia p ea iuste icurratis pe nas: colite. i. exercete vtutes pp q; s merita cōseqm. subleuate aīz vřz ad rectas spes q; i verā bntu diez tēdūt porrigite i excelsa. s. ad deū hūiles pces r h merito faci atis: q; si nō vultis dissimulare auertēdo aim vřm ab his: tunc

q; illd qd agitis nō pot latere eum q; iudex actuū vrorū

Tabula.

Tabula super libris Boetij de consolatio-
ne philosophie secundum ordinem alphabeti.

- Excusatio tardi et viciosi arguuntur. libro quarto metro. vii.
Excusatio crudelis. libro primo prosa quarta.
Excusatio Boetij erga regem habuit tria vicia. libro. i. prosa. iij.
Eius quilibet requirit ordinem temporis et loci. li. i. metro. vi.
In vere flores: autumnus vae colliguntur. libro. i. metro vt supra.
Eius sequitur conditione potentie cuius est actus. li. v. prosa. iij.
Duersa fortuna plus prodest quam prospera libro. ij. prosa. viij.
Duersa bonis prospera malis quare contingant libro. iij. . psa. vi.
Duersitas veros amicos ostendit libro secundo prosa octaua.
Aduersitati fortune dolendum non est propter quinq. libro secundo prosa prima.
Aduersitate non de sapiens molestari: nec fortis multitudinem hominum terri li. iij. prosa. viij.
Aduersitate et in prosperitate vt se homo equaliter habeat hortatur exemplis li. iij. me. vij.
Affectiones quattuor: gaudium: spes: timor: dolor: impediunt cognitiones veri li. i. me. vij.
Affectus quattuor sunt. require infra catbene.
Ager mentem hominis designat li. iij. metro. i.
Aliena probitas et pulchritudo hominem non decorant li. ij. prosa. v.
Amantibus quis dat legem li. iij. metro. xij.
Amicitiam dissimilitudo dissoluit li. ij. prosa. iij.
Amicorum triplex genus li. ij. prosa. iij.
Amicus verus. require aduersitas supra.
Amicos fortuna infortunatum inimicos facit li. iij. prosa. v.
Ammirationis exemplum de septem stellis et eclipse lune libro quarto metro quinto.
Ammirantur homines de illo quod raro fit. ibidem.
Ammirari fecit senes philosophari. ibidem.
Amor diuinus tria facit in hominibus li. ij. metro. viij.
Anaxagoras philosophus stultitiam hominum solum pro deo reolentium reprehendit li. i. prosa. iij.
Anni sunt quattuor partes li. i. metro. vij.
Anni partes quattuor. require regimen dei.
Animi transformatio peior est quam corporis li. iij. metro. iij.
Antiquorum etas fuit sine cupiditate li. ij. metro. v.
Appetunt omnia permanere. require bonum est.
Appetitus. require permanentia.
Appetitus est duplex li. iij. prosa. xi.
Appetitus. require desiderium.
Area fortune quare mundus dicitur li. ij. prosa. i.
Arma philosophie li. i. prosa. ij.
Artes liberales dicuntur lac. ibidem.
Asinus ad liram est homo sine attentione verba sacra audiens li. i. prosa. iij.
Asinus dicitur piger seu tardus li. iij. prosa. iij.
Auari dicuntur canes li. i. prosa. iij. et idem habetur li. ij. metro. ij.
Auari insatiabiles li. iij. metro. iij.
Aues tenebrarum. require tenebre.
Auriga. require currus.
Auarus. require lupus.

Autumnus. require tempus autumnale.
 Auxilium diuinum in minimis debet inuocari. libro tertio prosa undecima.
 Auxilij diuini inuocatio a Boetio. libro tertio metro nono.
 Arbitros. require in securitas.
 b *E*ate respublice sunt si per sapientes et studiosos regantur. li. i. prosa. iij.
*E*atitudo siue felicitas est duplex. libro secundo prosa quarta.
 Beatitudo non est in dignitatibus. libro secundo prosa sexta.
 Beatitudo siue felicitas non consistit in bonis fortuitis. li. ij. psa. iij. et pbat tribus rōib⁹. ibidē.
 Beatitudinis descriptio. libro tertio prosa secunda.
 Beatitudinem ad veram omnes vocantur. libro tertio metro decimo.
 Beatitudinem attingere. require ambulare.
 Beatus omnis deus est. libro tertio prosa decima.
 Beatitudo. require patrie. Item omnes. Item in verbo voluptas.
 Bellum iustum licet. libro quarto metro quarto.
 Bestie non beatificantur. libro tertio prosa septima.
 Bibliotheca vnde dicitur. libro primo prosa quarta.
 Boetio multa nomina annectuntur. in proemio.
 Boetius ordinauit suos actus ad cōem vtilitatē: p̄ septē exēplis. libro primo psa q̄rta.
 Boetius quare infirmus iudicabatur. libro primo prosa sexta.
 Bona corporis sunt vilia. libro tertio prosa octaua.
 Bona hominis sunt ratio et intellectus non temporalia libro primo prosa sexta.
 Bona temporalia somniantur esse felicitas. libro quarto prosa quarta.
 Bona temporalia querens in varia incidit. libro tertio prosa octaua.
 Bona temporalia nec sufficientiam nec potentiam prestant. libro tertio prosa nona.
 Boni semper sunt potentes mali vero impotentes. libro quarto prosa secunda.
 Bonum est duplex libro secundo prosa sexta.
 Bonorum premia. require premia.
 Boni premio hic priuantur. require iusti.
 Boni viri ymagines vbi inueniuntur. libro tertio prosa nona.
 Bonum et vnum idem sunt. require vnum.
 Bonum est quod omnia appetunt. libro tertio prosa nona.
 Bonum summum cuiuslibet videtur id quod appetit. libro tertio prosa secunda.
 Boreas ventus significat philosophiam. libro. i. metro tertio.
 Breuitas vite humane libro quarto prosa quarta.
 Brutum require vlixes.
 Alamitas vnde dicatur. libro secundo prosa prima.
 c *A*nus dicitur iriosus et lupus auarus. libro quarto prosa tertia.
*A*ro mihi est nisi sanguis coagulatus. libro primo metro primo.
 Casus non est euentus prouisus. libro quinto prosa prima.
 Casus diffinitur. ibidem.
 Cathene rationis sunt quattuor affectus. libro primo metro secundo.
 Causa mali. require nihil.
 Celum quare dicitur stabile. libro primo metro secundo.
 Celum mouetur duplici motore. ibidem.
 Celum quare dicitur stare eiusque stelle. libro primo metro tertio.
 Circulo comparatur vita hominis. libro tertio metro secundo.
 Circe dea. require vlixes.
 Claritas solis. require prouidentia dei.

Cognitionis summi boni fit sp creaturas gradatiz transcēdendo. libro quarto metro pmo.
 Cognitionis sequitur naturam cognoscentis. libro quinto pfa quinta.
 Cognitionis veritatis impedimenta. require turbationes.
 Cognitionis veri repellit cecitatem ignorantie. libro quarto pfa quarta.
 Cognitionis virtus aliter in nobis intellectiua ⁊ aliter sensitiua. libro quarto pfa quarta.
 Cognoscitur rotundum aliter visu ⁊ aliter tactu. libro quinto pfa quarta.
 Cognoscit boies aliter sensus: aliter imaginatio: aliter ratio: ⁊ aliter itelligētia dina. ibidē
 Color philosophie. libro pmo pfa pma.
 Comedere parentes in certis partibus laudabile est. libro secundo pfa septima.
 Concordari non possunt mali cum bonis: nec etiam inter se: libro quarto pfa sexta.
 Concordia elementoz. require regimen dei.
 Concupiscentia terrena superata homo fit diuinus. libro quarto metro septimo.
 Confiteri nō abscondas si medicātis op^o expectas oportet vt vulnus detegas. li. i. pfa. iij.
 Conscientie libertas ⁊ conscientia libera. libro pmo pfa quarta.
 Concupiscentia praua punit malum intrinsece si exterius nō punitur. li. iij. pfa. iij.
 Consolatio philosophie. libro primo prosa tertia.
 Consules erecti ducti in ptozum fm consuetudinem romanoz. libro scdo pfa tertia.
 Contemplatio supernozum est nostrū ptra stultos ppugnaculum libro pmo pfa tertia
 Contingens. require necessarium.
 Conuictus. require damnari.
 Erapula hominem debilitat. libro secundo pfa quinta.
 Euiditas multozum malozū causa est. libro secundo metro quinto.
 Euiditas veri boni naturaliter est inserta hominibus. libro tertio pfa secunda.
 Eurus per aurigam necessario non vehitur. libro quinto pfa quarta.
 Annari nullus debet nisi conuictus. libro pmo pfa quarta.
 Annatorum pena. require pena.
 Esidertum siue appetitū eoz implere soli sapiētes possunt. libro quarto pfa scda
 Desiderium ⁊ libidinis differentia. ibidem.
 Deus intuetur omnia. libro quinto pfa sexta.
 Deo sunt preces offerende: ibidem.
 Deus p̄sudet ⁊ cōditor mundi. libro pmo pfa sexta.
 Deus commendatur de gubernatione celestium ⁊ terrestrium. libro pmo metro quinto.
 Deus siue summū bonū nō inuenit in terrenis: sicut nec aurū i arborib^o. li. iij. me. viij.
 Deus regit omnia. libro tertio metro nono.
 Deus a nullo cōpulsus s; sua bonitate fecit omnia ⁊ cōmendatur ex pte sapie sue. ibidem
 Deus omnia gubernat. libro tertio pfa duodecima.
 Deo omnia recta sunt. libro quarto pfa pma.
 Deus rotat orbem. dicit permenides. libro tertio pfa duodecima.
 Deus tonans. require tonitru.
 Deus verissime est. require esse.
 Deus fons ois bonitatis p omnipotentiā iudex eq̄tatis p iusticiā. li. iij. metro sexto.
 Dei regimen. libro quarto metro sexto.
 Deum eternum omnes sapientes dixerunt. libro quinto prosa sexta.
 Deus omnia videt. libro quinto pfa sexta
 Dignitas siue potestas duplex. libro secundo prosa sexta.
 Dignitas reddit malos peiores: vt patet de romanis. libro secundo pfa sexta.
 Dignitas reddit peiores: patet de nerone cuius ponit quattuor malicias. li. ij. me. vi.
 Dignitas si esset bona non adueniret pessimis. libro secundo metro sexto.

Dignitas collata improbis non efficit dignos sed ostendit se indignos. lib. ij. pfa sexta.
Dignitas non reddit homines honorabilem si non est virtuosus. li. iij. pfa. iij. et probat quadruplici via
Dignitas prefecture. Dignitas senatoria: ibidem.
Displicere malis laudabile est. libro primo prosa tertia.
Diuitie in quinque consistunt. libro secundo prosa quinta.
Diuitie disperse minuuntur. scientia vero dispersa augmetat. libro secundo prosa quinta.
Diuitie non sunt appetende tribus rationibus probatur ibidem: et propter diuitias multi perierunt ibidem.
Diuites soli reputantur honore digni. ibidem.
Diuitie non auferunt indigentiam. li. iij. pfa. iij.
Diuinatio quid sit: libro quinto prosa quarta.
Diuina prouidentia. require ingenium.
Diuino amore tria reguntur scilicet astra elementa et tempora. li. ij. me. vii.
Diuinus amor tria facit in hominibus: ibidem.
Dolendum non esse. require aduersitatem.
Dolere faciunt tria Boetium. libro primo prosa quarta.
Dolor: ira: meror. libro primo prosa quinta.
Dolia duo vini in lumine Jouis. libro secundo prosa secunda.
Duo principia rerum bonum et malum. require putagorici.
Durare malum. require miserorum.
 Hetatur et ingrassatur mens humana temporalibus. li. i. me. i.
 Ebrius volens ire domum sic errans ad felicitatem. li. iij. prosa. ij.
 Eclipsis lune. require admirationis.
Eget omnis eo quod desiderat. libro tertio prosa tertia.
Elementorum concordia. require regimen dei.
Eloquentia sine sapientia: et eloquentia cum sapientia. li. ij. prosa. i.
Epicuri stoici. libro primo prosa tertia.
Equaliter se habere require aduersitate.
Error sapientis est duplici de causa peior quam insipientis. li. i. prosa. i.
Esse malos simpliciter non conceditur: sed esse homines malos sicut cadaver esse hominem
 libro quarto prosa secunda.
Esse verissime habet primum ens. quanto ergo aliquis magis per vicia recedit a primo
 esse: tanto magis desinit esse. libro quarto prosa secunda.
Etas philosophie. libro primo prosa prima.
Etales quattuor per poetas distinguuntur. libro secundo metro quinto.
Eternitas deo attribuitur perpetuitas mundo. li. v. prosa. vi.
Eternitatis diffinitio. libro quinto prosa sexta.
Eternitatis cognitio habetur ex cognitione temporis. ibidem.
Eternitatis vocabulo multi sunt abusi. ibidem.
Eternum triplex. libro quinto prosa sexta.
Euentre. require liberum arbitrium.
Euentus. require casus. Item fortuiti.
Exilium. require miseria.
Eufratis et tigris duplex origo. libro quinto metro primo.
 Acies siue vultus phie. libro primo prosa tertia.
 Alli non potest deus. require prouidentia diuina.
 Alsa felicitas dicitur mendax. libro tertio prosa nona.
Fama popularis non prouenit ex recto iudicio rationis. li. iij. prosa. vi.
Familiaris inimicus efficacissima pestis. libro tertio prosa quinta.

Familiares regum. require potens.
 Fatalis ordo. libro quarto prosa sexta.
 Fatum duplex notificatur. ibidem.
 Fatum ad prouidentiam habet differentiam. ibidem.
 Fatum dependet a diuina prouidentia. exemplum. ibidem.
 Fati diuerse opiniones. ibidem.
 Fato omnia que subsunt etiam diuine prouidentie subsunt. ibidem.
 Fatum se habet ad prouidentiam sicut ratiocinatio ad intellectum. ibidem.
 Fatum incipit ubi motus et quicquid supra motum factum est. ibidem.
 Felicitas est duplex: scilicet politica et speculatiua. libro primo metro primo.
 Felicitas temporalis in tribus consistit. libro secundo prosa quarta.
 Felicitas nemini totaliter aduenit. ibidem.
 Felicitas falsa. libro tertio metro primo.
 Felicitatem a summo bono errantes in quinque posuerunt consistere. libro tertio prosa. ij.
 Felix quantumcumque quis sit tamen alterius status apparet felicior. libro. ij. prosa sexta.
 Fortuna non est in potestate hominis. ibidem.
 Figura siue forma hominis et etiam brutorum. libro quinto metro quinto.
 Finis cum sit causa causarum id nihil potest perfecte sciri nisi sine cognito. libro primo prosa sexta.
 Finis et principium in unum concidunt. patet in circulo: ergo cognito principio cognoscitur finis omnium rerum scilicet deus. libro primo prosa sexta.
 Fletus duplex verus et fictus siue adulatorius. libro primo metro primo.
 Fortuna non est in potestate hominis. ibidem.
 Fortuna depingitur cum rota. ibidem.
 Fortuna non assuescit in oppositum nec natura. ibidem.
 Fortuna quelibet dupliciter consideratur. libro quarto prosa sexta.
 Fortunam esse bonam vel malam stat in voluntate hominis. libro quarto prosa septima.
 Fortuna superba quia nulla veretur. libro secundo metro primo.
 Fortuna inuebitur contra auariciam. libro secundo metro secundo.
 Fortune bona non efficiunt quod promittunt. libro tertio prosa tertia.
 Fortuna omnis aut iocunda aut aspera. libro quarto prosa septima.
 Fortuiti euentus declarantur per flumina paradisi: scilicet tigrim et eufratem: quorum duplex est origo. libro quinto metro primo.
 Fons bonitatis. require deus. ●
 Fortis. require aduersitate.
 Fortitudo siue potentia vera. require refrenare.
 Fortune bona transitoria et deceptoria nulli seruant fidem. libro primo metro primo.
 Fortuna caduca propter duo duplicem habet faciem: ante albam et retro nigram. ibidem.
 Fortuna ceca depingitur duplici fronte capillata et calua. libro secundo prosa prima.
 Fuga passionum siue affectionum. libro quarto metro septimo.
 Futura ex necessitate euentum. require spes.
 Gloria mundana non dicitur beatitudo. libro tertio prosa sexta.
 Gloria non est in vestibulis. libro secundo prosa quinta.
 Gloria non est in multitudine seruatorum. libro secundo prosa quinta.
 Gloria siue fama non spectat ad virtuosos. libro secundo prosa secunda.
 Gloria humana non est appetenda propter quattuor. libro secundo prosa septima.
 Gloria vana ex nobilitate sanguinis. libro tertio prosa sexta.
 Gubernatio celi et terre. require deus.
 Gubernaculum quo deus regit mundum est bonitas dei. libro primo prosa sexta.

- B**ubernare omnia. require deus.
Erculis labores duodecim. libro quarto metro septimo.
Dmo diuinus. require concupiscentia.
Dominis bona sunt ratio et intellectus non temporalia. libro primo psalms sexta.
Domini proprium. require ratiocinatio.
Homines mali naturam amittunt humanam et in bruta conuertuntur. libro. iij. psalms. iij.
Hominis forma est sursum ad celos erecta: brutorum vero deorsum ad terram. li. v. me. v.
Homo non vilis sed nobilis pars mundi. libro primo metro quinto.
Homo vere scit qui seipsum scit et ignorat qui seipsum ignorat. libro primo prosa sexta.
Homo non est homo nisi rationalis. libro quarto prosa tertia.
Hu mani actus reguntur a deo. libro primo metro quinto.
Ignorantia est duplex interna siue naturalis: et hec est inueniunt. externa siue extra naturam: et hec est senum et negligentium. li. primo metro secundo.
Ignorantia sui ipsius. require homo.
Ignorantia. require cognitio veri.
Imagines veri boni. require boni veri.
Infelicissimi. require miserrimi.
Indinatio capitis signum est profunde imaginationis. libro tertio prosa secunda.
Ingenium humanum non valet ordinem diuine prouidentie comprehendere. li. iij. prosa. v.
Impedimenta cognitionis veritatis. require turbationes.
Impunita. require pena.
Impuniti mali. require veritas.
Insicritas regie potestatis patet in diuisione. libro tertio prosa quinta.
Intellectus. require sol.
Inuenire deum. require deus.
Iudex equitatis. require deus.
Inuictus comparatur veseno monti ardentis. libro primo metro quarto.
Ira quid sit. libro primo prosa quinta.
Iudices mouentur ad misericordiam duplici de causa. libro primo prosa quarta.
Iudicium vulgare dicit infortunatum miserum: fortunatum felicem. li. i. prosa quarta.
Iudicium naturale et rationale differunt. libro. v. prosa. ij.
Iusticia quid sit. libro. ij. prosa prima.
Iusti siue boni non solum hic premijs priuantur sed a malis calcantur. li. iij. prosa. i.
Iuuentus viridis et felix differunt. li. i. metro primo.
Ibores duodecim. require herculis.
Ic. require artes liberales.
Iborintus domus multis circulis constructa. li. iij. psalms. xij.
Laudare presentem dupliciter contingit. li. ij. psalms. i.
Lecto siue thoro studium assimilatur. li. i. psalms. i.
Leuia documenta precedere debent difficilia. li. i. psalms. ij.
Letargia qualis infirmitas. li. i. psalms. ij.
Liberum arbitrium est in rationali creatura. li. v. psalms. ij.
Liberum arbitrium aliter est in angelis aliter in hominibus bonis: aliter in prauis. ibidem.
Liberum arbitrium non necessitatur: sed deus omnia prospicit. ibidem.
Liberum arbitrium sequuntur premia et pene. li. v. psalms. iij.
Liberi arbitrii et prouidentie diuine non est discordia sicut aliquando apparet. libro. v. metro tertio.
Libero arbitrio possunt res sic et aliter euenire. li. quinto prosa sexta.

Zibidinis & desiderij differentia. libro quarto.
 Zingatus cathenis. require princeps malus.
 Zumen. require tenebre.
 Lupus dicitur auarus. libro quarto prosa tertia.
 Luxuriosi comparatur rabiei maris. libro primo metro quarto.
 Luxuriosus. require porcus.
 m Agistratum quare assumpsit Boetius. libro primo prosa quarta.
 Ala sunt in mundo. libro quarto prosa prima.
 Alii & stulti non sunt timendi. libro primo prosa tertia.
 Adalos esse non simpliciter conceditur. require esse.
 Adalum posse siue velle. require posse.
 Adalicia eternaliter durat. libro quarto prosa quarta.
 Adalum nusquam est. libro quarto prosa sexta.
 Adanus philosophie. libro primo prosa prima.
 Adalum nihil est. libro tertio prosa duodecima.
 Adedicus qualiter inuestigat morbum. libro primo prosa secunda.
 Adedica dicitur philosophia. libro primo prosa tertia.
 Adedicus non solum per signa vrine querit morbum: sed etiam per interrogaciones. li. i. psa. vi.
 Ademorari. require recordari.
 Adendacium est triplex. libro primo prosa quarta.
 Adendax. require felicitas falsa.
 Aderoz. require dolor.
 Aderectri assimilatur muse poetice. libro primo prosa prima.
 Adetro & prosa vtitur Boe. propter duo. libro primo metro primo.
 Adiserta & exilium. libro primo prosa quinta.
 Adisericordia. require iudices.
 Adiser est omnis malus. libro quarto prosa quarta.
 Adiserio: tanto quis quanto supplicio dignior. ibidem.
 Adiserores essent mali si non punirentur. ibidem.
 Adiserrimi sunt infelicissimi si malicia eternaliter duraret. libro quarto prosa quarta.
 Adors. require periodi.
 Adons etibna semper ardet. libro secundo prosa quinta.
 Adors. libro secundo metro septimo.
 Adors felix & infelix sicut vulgares. libro primo metro primo.
 Adundus. require area fortune.
 Adundus comparatur mari. li. i. psa. iij.
 Adundus. require deus.
 Adundum posuit Plato non habuisse initium temporis: nec habiturum esse defectum.
 libro quinto prosa sexta.
 Adurem velle muribus dominari ridiculosum est. libro secundo psa sexta.
 Adutabilitas rerum probatur tribus exemplis: scilicet sole floribus & mari. li. iij. psa. vi.
 Adutabilia omnia preter deum. libro quarto prosa sexta.
 n Atura non assuescit in oppositum nec fortuna. libro secundo prosa prima.
 Atura est triplex. libro tertio metro secundo.
 Atura humana paucis minimisque contenta est. libro secundo prosa quinta.
 Matura si interdum violentatur tamen quandoque ad id redit quod naturaliter sibi conuenit: ut patet
 de leone vegetabilibus & volatilibus. libro tertio metro secundo.
 Mature iudicium differt a rationali. libro quinto prosa secunda.

Necessitate. require presentia. Item require signum.
 Necessitates sunt due. libro quinto prosa sexta.
 Necessarium idem potest esse et contingens ad diuersa relatum. li. v. psa. vi.
 Meronis quattuor malicie. require dignitas.
 Meronis luxuria. li. i. metro. iij.
 Mescire. require homo vere.
 Mihil est causa mali. li. iij. prosa. vi. Ex nihilo nihil fieri quomodo intelligitur. li. iij. pro
 sa prima.
 Migromanticum presumpserunt Boetium ppter duo. li. i. psa. iij.
 Mobilis quiuis preter illum qui est deditus vicij. li. iij. metro. vi.
 Momen significat substantiam cum qualitate. li. iij. metro. iij.
 Mon ens est duplex. li. v. psa. vi.
 Mouum antiquum. require pati.
 Mox est duplex accidentalit et naturalit. li. i. metro. vij.
 Bediunt deo cuncta naturaliter existetia. li. iij. metro. vi.
 o Eum dicitur studium fm vulgares. li. i. psa. iij.
 Euli phte ratio et intellectus: et triplici ratione dicuntur ardentes. li. i. psa. i.
 Odium non habet locum apud sapientes. li. iij. psa. iij.
 Omnes laborant licet diuerso calle ad vnu beatitudinis fine puenire. li. iij. psa. ij.
 Omnes tendunt ad beatitudine vi naturaliter copulsi: sed varie. li. iij. psa. ij.
 Opinio vulgarium. require veritas.
 Opus quod facere vis. require voluntas et potestas. li. iij. psa. iij.
 Oratio siue deprecatio quid sit. li. v. psa. iij.
 Orationes siue preces sunt deo porrigende. li. v. psa. vi.
 Oratores qui sunt. li. iij. psa. iij.
 Ordo debet temporis et loci debet esse in quolibet opere siue actu. li. i. metro. vi.
 Ordine debito saluatur res in suo esse. ibidem.
 Ornamentis ornari est error. li. ij. psa. v.
 Orpheus cytharista. li. iij. psa. xij.
 Orphei fabule moralitas. ibidem.
 Arentes. require comedere.
 p Eripatetici. li. i. psa. iij.
 Assio est quidam motus cellule appetitive. li. i. psa. vi.
 Passiones animi impediunt rectum rationis iudicium. libro primo psa sexta. Et ibidem
 metro septimo.
 Pati sapientes non est nouum: sed antiquum. li. i. psa. iij.
 Patria est beatitudo. via ad eam sunt virtutes. li. v. psa. i.
 Paupertas duplex. li. ij. metro. iij.
 Paulinus senator romanorum. li. ij. psa. ij.
 Pax siue tranquillitas mentis. li. i. psa. v.
 Peccata. require victa.
 Pellende sunt affectiones. li. i. metro. vij.
 Pena malorum bona: impunitas mala. li. iij. psa. iij.
 Pene damnatorum siue purgandorum non sunt edisserende. li. iij. psa. iij.
 Pene malorum que fieri permittunt bonis et malis iocunda que debent bonis. li. iij. psa. v.
 Pene. require liberum arbitrium.
 Pene mentis speculo rationis. libro quarto prosa prima.

Periclitari. libro tertio metro septimo.
Periodi mortis siue mete vite. libro quarto metro quarto.
Permanentia ē appetus naturalis non voluntarius. libro tertio prosa vndecima.
Piger. require asinus.
Pythagorici posuerunt duo principia rerū bonū ⁊ malum. libro tertio prosa vndecima.
Philosophari. require admirari.
Philosophia dicitur mulier propter tria. libro primo prosa prima.
Philosophia statura. ibidem.
Philosophie partes tres: mathematica: naturalis: metaphisica: ibidem.
Philosophie vestes artes liberales. ibidem.
Philosophie vestes erant filis tenuissimus: ibidem.
Philosophia manibus suis texerat vestes. ibidem.
Philosophie vestes obscurantur quia non vsitata vt gladius in quiete rubiginosus erit. ibidem.
Philosophia diuiditur in practicam ⁊ speculatiuam. ibidem.
Philosophia practica habet ethica: economica: ⁊ politica. scilicet speculatiua seu theoretica triplex est scilicet physica: metaphisica: mathematica ⁊ in talibus est ordo per modum scale. ibidem.
Philosophie vestis sciuntur vario modo. ibidem.
Philosophie ornamenta. ibidem.
Philosophie ira. ibidem.
Philosophia magistra omnium virtutum ⁊ a deo. libro primo prosa tertia.
Philosophia est via ad cognoscendum verū lumen. libro quarto prosa prima.
Philosophus fuisse si tacuisse. libro secundo prosa septima.
Plato. require scire. Item require mundus.
Poeta. require meretrici.
Poetica ars philosophia fugatur. libro primo prosa prima.
Popularis. require fama.
Porcus dicitur luxuriosus. libro quarto prosa tertia.
Possesse malum peius est quam velle. libro quarto prosa quarta qualiter intelligitur.
Possesse malum non est posse. libro quarto prosa secunda.
Possesse implere. require desiderium.
Potentia non potest in liberū arbitriū. li. ij. prosa sexta: vt patet de illo qui momordit linguā.
Potentia. require refrenare.
Potentia: sufficientia: reuerentia: claritudo: secretitas sunt vnū in re. libro. iij. prosa nona.
Potentia ligata. require princeps regalis.
Potentia plus. require actus.
Potentia in familiaritate Seneca ⁊ plures mortui sunt. libro tertio prosa prima.
Potentes huius mundi non sunt timendi. libro primo metro quarto.
Potens econtra patitur potentiam. exemplū de Hercule interfecto ab hercule.
Item de Regulo romano. libro secundo prosa quinta.
Potestas regia non est vera potestas. libro tertio prosa quinta.
Potestas gladio super caput pendenti comparatur. ibidem.
Potestatis inseguitas. require inseguitas.
Potestates conceduntur malis. libro quarto prosa sexta.
Potestas plus. require dignitas.
Preces. require orationes.
Premia nunquam desunt bonis nec malis supplicia. libro quarto prosa tertia.
Premia. require liberum arbitrium.
Premiū extrinsecū non curat bonus cum habeat in animo extrinsecū. li. iij. prosa iij.

Prescientia dei. libro quinto pfa tertia.
 Prescientia dei nullam necessitatem ponit futuris. libro quinto pfa quarta.
 Prescientia dei non mutat proprietatem rei. libro quinto pfa sexta.
 Presentialiter omnia sunt in deo. libro quinto pfa sexta.
 Pretorio inducebantur consules romani. require consules.
 Principia duo. require pitagorici.
 Principium malorum potentia ligata est multis catenis. libro quarto.
 Prodigiū quid sit libro. ij. pfa prima.
 Premittere. require sapiens.
 Propositionum veritas est super naturam rerū. li. iij. pfa. ij.
 Proprium bonum hominum. require ratio recta.
 Prosopopeya est fictio noue persone. li. pmo pfa pma.
 Prospera. require aduersa.
 Prouidentia dei solis claritatem excellit. libro quinto pfa. ij.
 Prouidentia diuina quo ad diuersos actus hominis non fallitur. li. v. pfa. vi.
 Prosa et metro utitur Boetius duabus de causis. li. pmo me. pmo.
 Prudens tria respicit tempora. li. scdo pfa pma.
 Pulcritudo quadruplex. libro scdo pfa quinta.
 Pulcritudo corporis velociter rapitur. libro tertio pfa octaua.
 Dulcimum videri non reddit natura: sed oculorum debilitas. ibidem exēplū Alcibiade.
 Puniantur alibi grauius mali hie impuniti. libro quarto pfa quarta.
 Puniri intrinsece. require conscientia pura.
 Puniri non. require misertor.
 Vies mentis. require par.
 Vincit vnum in re. require potentia.
 q Quid nominis et quid rei differunt. libro quinto pfa quinta.
 Ratio recta est homini proprium bonum. libro pmo pfa quinta.
 r rationalis. require homo.
 Recordari quid sit. libro quarto pfa secunda.
 Refrenare animum est potentia vera. libro tertio pfa quinta.
 Regendum tria requiruntur. libro secundo pfa septima.
 Regere. require deus.
 Regimen dei in concordia elementorum apparet et in partibus animi. li. iij. me. vi.
 Respublica. require beate.
 Riosus. require cantis.
 Rotare orbem. require deus rotat.
 Ruge quare in senibus non inuenibus. libro pmo metro pmo.
 Acrilegium. libro pmo pfa tertia.
 f Finitas corporis triduanæ febris soluitur: vt libro tertio pfa octaua.
 Sapiens hie se vniformiter ad vtramque formam. libro scdo pfa pma.
 Sapiens. require tetragonum.
 Sapiens non est pmittere que non potest implere. libro quarto pfa secunda.
 Sapiens. require desiderium. Item require aduersitate. Item require odium.
 Sapiens non odit stultum. libro quarto pfa quarta.
 Sapiens est declarare difficilia. libro quarto pfa sexta.
 Sapiens est simplicibus arridere cum sapientia acquirant. ibidem.
 Scientia dispersa augmentatur oppositum de diuitijs. require diuitie.
 Scientia diuina qualis sit nominanda. libro quinto pfa sexta.

Scire. require finis.
 Scire seipsum. require homo scit.
 Scire fm rem Platonem. libro quinto metro tertio.
 Senes quare rugosi. libro primo metro primo.
 Sentium generatur tripliciter. libro primo metro primo.
 Sentium multa incommoda. ibidem.
 Sensualitas contrariatur rationi. libro primo metro secundo.
 Sermones accipiendi sunt fm materiam subiectam. libro tertio metro duodecimo.
 Serenitas vespertina. libro quinto prosa quarta.
 Sex dolorosa. require dolore.
 Signum ostendit signatum non necessitate. libro quinto prosa quarta.
 Socrates philosophus in noie vnus dei bibit venenum ⁊ nichil sibi nocuit. li. i. psa. liij.
 Socrates docet semper pandere veritatem. libro primo prosa tertia.
 Sol quandoq; significat intellectum. libro primo metro tertio.
 Solis calor. libro primo metro secundo.
 Solis claritas. require prouidentia dei.
 Spes ⁊ deprecatio cessarent si futura de necessitate euentrent. libro quinto prosa tertia.
 Status non placens. require felicitas.
 Stelle septem. require admirationis.
 Stoici vnde dicantur. libro quinto metro quarto. Item plus require epicuri.
 Studiū duplex florens ⁊ aridū. li. i. metro. i. Item plus. require lectio. Item plus. require dicitur.
 Stupor quid sit. libro primo prosa prima.
 Stupor Boetij. ibidem.
 Stupor ⁊ pudor differunt. libro primo prosa secunda.
 Superbus comparatur fulmini. libro primo metro quarto.
 Contra superbos vanam gloriam querentes. libro quinto metro septimo.
 Supplicia. require premia.
 Acritumitas dupliciter prouenit. libro primo prosa secunda.
 Acritumitas triplex. libro secundo prosa prima.
 Actus. require cognoscitur.
 Tardus. require asinus.
 Temporalia ebent ⁊ ingrossant mentem humanam. libro primo metro secundo.
 Tempus vernale conuenit vite humane. ibidem.
 Tempus autumnale dat vuas. ibidem.
 Tenebris assueti non queunt lumen intueri vt sunt certe aues. libro quarto psa quarta.
 Terra habitabilis solum ad tres partes. libro secundo prosa septima.
 Terrena bona excecant vulgares. libro quarto prosa quarta.
 Testis conditiones. libro primo prosa quarta.
 Tetragonum corpus comparatur sapienti. libro quarto prosa septima.
 Tigris flumen. require eufratis.
 Tyresyas vaticinavit. require vaticinatio.
 Tonitru dicitur deus tonare: vt sic diuina prouidentia recogitetur. li. liij. metro sexto.
 Transformatio. require animi.
 Transformatus. require vlixis.
 Turbationes animi impediunt cognitionem veritatis. libro primo metro septimo.
 Vaticinatio Tyrese quid dicam hoc erit vel non erit. libro quinto prosa tertia.
 Vbi nunc Fabritius vbi Latho libro secundo metro septimo.
 Velle malum. require posse.

Venenum bibere require Socrates.
Venti quattuor principales a quattuor partibus mundi quilibet habet duos collaterales et sunt duodecim libro primo metro tertio.
Ventorum generatio libro primo metro secundo.
Veritas require Socrates.
Veritas qualiter latet in principio in nostro intellectu libro tertio metro undecimo.
Veritatem non omnes eodem modo capiunt. nam quidam demonstratiue: quidam auctoritatiue: quidam per modum fabule. libro tertio metro duodecimo.
Veritas propositionum. require propositio.
Veritas contrariatur opinioni vulgarium qui putant malos impunitos felices libro quarto prosa quarta.
Vertex capitis tres habet partes: fantasia in anteriori: cogitativa in medio: memoratiua in occipite libro primo prosa prima.
Vespertina. require serenitas.
Vestibus non est gloriandum libro secundo prosa quinta.
Via ad beatitudinem. require patria.
Vicia sunt spernenda libro quinto prosa sexta.
Vicia non sunt sine penis libro quarto prosa prima.
Viciosus. require accidiosus.
Videre omnia. require deus.
Vini duo dolia in lumine Jouis libro secundo prosa secunda.
Virtutes sunt colende libro quinto prosa sexta.
Virtus interpretatur libro quarto prosa septima.
Virtutes sunt via ad beatitudinem. require patria.
Visus. require cognoscitur.
Vita humana. require tempus vernale.
Vita virtuosa est status mediocris propter similitudinem edificij libro. ij. metro quarto.
Vita hominis. require circulo.
Vita hominis require periodi.
Vixis socij per totum Circis in bruta sunt transformati libro quarto metro tertio.
Vixes plus. require aduersitas.
Vnum et bonum idem sunt libro tertio prosa undecima.
Vnum manet interim quod est unum. ibidem.
Volitum nihil nisi cognitum libro quinto metro tertio.
Voluntas. require opus.
Voluntas et potestas requiruntur ad omnem actum libro quarto prosa secunda.
Voluntas duplex libro tertio prosa septima. In voluntate non est beatitudo. ibidem.
Voluptas coniugalis habet anxietatem annexam. vide exemplum notabile li. iij. prosa. vij.
Voluntas est sicut stimulus apum libro tertio metro septimo.
Voluptatem quid mali sequitur. ibidem.
Vulnus detegere. require confiteri.
Vultus. require facies
Vultus reuerendi dicitur philosophia: quia sicut vultus honestus facit hominem reuereri: sic philosophia amatores suos libro primo prosa prima.

Explicit tabula Boetii.

era

au

oro

ti

to.

ij.

ue

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

bo
ag
cr
m
pu
ex
se
se
pe
ta
ra
m
in
br
E
ni
de
ti
b
m
n
m
n
Y
u
f
f
n
a
Z
a
f
a
e

Proemium.

In diui Seuerini Boetij de scholarium
disciplina commentariū feliciter incipit.

Primum hominem nexum fore dei et mundi Hermes ipse philosophorum
pater ad Esculapiū scribens ita longe testatur: eo quod intellectum diuinum in
se habet: per quem aliquando supra mundum ita eleuatur: ut etiam mundi materia
sequatur conceptiones eius. Et hoc in optime natis patissime videmus hominibus
quod suis aiabus agunt ad corporum huius mundi transmutationem: ita ut mira-
cula facere dicantur. Et ideo in ea parte homo ipse ad dei ymaginem factus: quod mun-
do ipso necitur non mundo subiicitur: sed proponitur ut rector et gubernator. Et
hoc dauid ille iustus psalmodum libro nouerat cum dixit. Adiuuisti eum paulominus ab
angelis etc. Omnia subiecisti sub pedibus eius. Quod equidem et tunc maxime fieri liquet: cum do-
ctrinis disciplinisque in mentis culmine trahitur: ibique in arce constituitur: veluti specula cor-
poris hoc
mortale quod animam aggrauat: respicit: dirigit et gubernat. Quas ob res non ab re estimandum
putatur: ut homines plus ceteris arte et ratione degentes naturaliter diuini et rectores aliorum
existant. Veritatem si vel per electionem aut inclinationis irrefrenate affectum homo ipse mundo
se inferiorem fecerit: ita quasi honore humanitatis exuit: ac si tandem in aliarum terga ferarum
se transformans: proprietatem bestie accipit. Sic per concupiscentiam porcus efficitur: per iram canis:
per rapinam leo: perque alia et alia in aliarum bestiarum transmutatur natura. Et hanc transmu-
tationem Plato ipse secundam animarum incorporationem dicebat. At qui nondum hanc mentis alte-
rationem putandum est: verum quod sic mundo inferiorem se fecerit: necesse est ut etiam ab expressa
membrorumque specieque representatione quomolibet adducatur. Ex quo fit ut Aristoteles inquit
in ethicis: quod laborantes in passionibus venereis et crapule maxime spiritum corporis alterant. Et
huius signum est animalia multum coeuntia cito senescere: pluresque gula quam gladio interire.
Elaborandum ergo totis viribus totoque conamine: ne ipsis concupiscentiis atque indignatio-
nis affectibus homo ipse ymago quodammodo atque specimen sui creatoris mentis ab arce detrahatur: ut sic mun-
do inferior fiat: sed per turbationes illas quas greci patere dicunt concupiscentias. scilicet atque inclina-
tionem affectus aut eradicet et extirpet: vel saltem frangat: moderet: regat: et quasi infrenes equos qui
busdam rationis ipsius lupatis: ut ita dicam: coerceat. ut quod fragili caduceque nature negatum extat.
magni yprocratis exemplo studio atque disciplina consequatur. Huius nempe discipuli sicuti Ari-
stoteles ait: atque post eum Albertus magnus: cum ita eius sanctissimos mores diuinamque sapientiam
mirarentur vice quadam Philemoni Phisionomo yprocratis ymaginem ad iudicandum hominis
mores detulerunt. Quam cum Philemonem artem sperasset: atque membrum membrum comparasset: vique
signorum naturalium que supra corpus et animam significare clarum est cautius aduertisset per
nunciauit: quod vir luxuriosus esset: deceptor atque coitus amans. Illis vero indignatibus atque
Philemonem inculpantibus: quoniam de optimo viro cui vix naturam similem efficere posset tanta con-
uicia pronuntiauerunt: iudicium yprocrati detulerunt. yprocras autem morum suorum atque inclinationem con-
fessus Philemonem vera protulisse confessus est. verum ex phibere amore atque honestatis concupi-
scias sui cordis se vicisse dixit: et sic quod nature negatum fuerat per phibeam accepisse. Quam quoniam
nil aliud fore Aristoteles docuit quam doctrinam atque concupiscibilem abstinentiam. Plato
autem donum dixit optimum quo ad bene beateque viuendum nil melius excogitari posset.
Tullius vero inuentum deorum referebat: et ite aliter omnium disciplinarum parentem atque vite ducem
aliam dixit: ad quam haud facile sine disciplinabilitate qua homo plus ceteris animalibus pre-
stare debet peruenire contingit. Has ob res Seuerinus Boetius ad martiani rogatum
atque eruditorum profectum librum edidit: cuius institutus veluti quodam duce methado at-
que tramite quilibet in vberissimum phibe campum a cunabilis: ut aiunt propensius perducatur.
Ad libri autem seriem priusquam deueniatur actorum more ea premittenda sunt que causas

Prohemium.

suscepti opis elucidat: titulum declarat: intentionem actoris atque proprie parte cui liber subordinetur demonstrat. Circa primum igitur quoniam nihil fit ut Plato in thymeo cecidit cuius ortum non legitima causa et ratio precedat. Causa libri quattuor enumerande sunt: finalis. scilicet propria que in intentione ponitur: formalis: efficiens et materialis. Materialis que et subiectum dicitur eo quod circa ipsam actoris dicitur satur intentio est aptitudo recipiendi doctrinam a docente. Circa hoc enim dicitur Boetij intentio ut erudiendum aptum reddat ad doctrinam preceptoris recipiendam. Causa finalis que et etiam utilitas libri dicitur est erudiendorum utilitas que est ut pleco hoc libro auribus: ipsi suis institutis ad veritatis philosophice cognitionem perducatur. Causa efficiens duplex est. mouens et mota. Ad mouens quorundam opinione. Ad Martianus capella: que et libri nuptiarum. Ad Mercurij et philologie composita scripserat: quorum et Boetium in consolatu philosophico inscribendo secutus fuisse dicitur. sed tamen in hoc parum momenti bene arbitrandum est: cum Ad Martianus ipse tanta doctrina atque scribendi copia pre ceteris doctus euaserat: ut siquid comscribendum ad scholarium utilitatem conspexisset: non subrogatum quempiam: sed seipsum operam ipsam subitum non dubitasset. verumtamen est Ad Martianus quedam quecumque ipse sit. Boetio tamen eorum eadem hoc opus iniunxisset: quemadmodum ex libri prohemio luculenter innotescit. inquit enim. Vestra nouit intentio et vestris Ad Martiane petitionibus tatabo acquiescere. et hoc causa mouens atque suscepti opis esse poterit. Causa autem efficiens mota est ipse Boetius. ut in ipsius libri titulo statim subiungitur. Sed causa formalis licet huiusmodi sicuti et aliorum librorum duplex est. vna enim est forma tractandi. alia forma tractatus. Forma tractandi in modo consistit procedendi: et hoc modus diffinitus est: diuisus atque exploratus positus: quemadmodum intuenti libri processu clarior innotescit. Forma vero tractatus est libri diuisio in capitula: atque capitulorum in suas partes: et partium in particulas. Et hoc de causis libri sufficiat. Nunc de libri titulo diuini innotandum est. Tamen notandum. Titulus est breuis annotatio eorum que diffusius in sequenti opere continetur. Et dicitur a titia quod est sol vel illuminans quasi titan: quoniam libro illuminat atque sequentia declarat. Titulus ergo libri hoc est. Auicij. Adaulij. Seuerini torquati exconsulis patricij ordinarij Boetij viri illustris de scholarium disciplina liber feliciter incipit. Sed forte querat aliquis: que tot nomina Boetio imponantur? Ad quod respondendum est: quoniam consuetudo romanorum fuit auorum nomina sibi ascribere. vel quod ob honorem et laudem hoc sibi imponuntur. Dicitur ergo auicij a romano quodam eius nominis. vel auicij quasi inuictus: ab. a. quod est sine et vicus victoria. vicij. n. mime potuit. neque. n. vnquam in prosperis elatum se nouerit: neque depressum in aduersis. sp. n. equo animo se prebuit: veluti sine vitupio tetragonum quod ubi cuique proiecit recte stat: sic et Boetius nec amore nec odio vicij poterat: quod et ipse testatus est libro primo parte quarta consolatur proprie cum inquit. nunquam iure ad iniuriam me quisquam detraxit. Adaulius maudio romano sui generis dicitur est. Torquatus a Torquato eadem ratione. Seuerinus a seueritate. Seuerus. n. fuit cum Theodorico regi gottorum eorum re saluanda publica. se opposuit: propter quod papie in exilium missus multo cruciatu vexatus: sicuti et ipse tangit in libri huius principio cum dicit. et in brian regis cruciatu corrosus et et plenus in li. de solo. proprie: quem ut cruciatu sui miseriam deplageret: ad hoc aptissime comscribebat. Excorsus vero fuit: quod vnus ex consulis romanis. vel excorsus: quod extra consulum positus. Patricij: quod vnus ex patribus que populo romano senatusque presiderat: que et preses comscripti dicebantur: eo quod eorum nomina literis aureis in capitulum scribebantur. Ordinarij: quod tanta morum atque sapientie prerogatiua extulit: ut hoc cuiuslibet ordini dignum putaretur. Boetius vero dicebat a boetius quod adiutor sonat disculsoy publicanorum: ut vult glosa in li. Boetius. de tabularijs. lib. x. et hinc Boetius. nomen cepit quoniam fuit coadiutor ad publicas rationes discutiendas: ut dicit Jobanes de platea in dic. l. boetos. Nec ergo nomina vel agnomina aut cognomina Boetio attributa sunt: aut cognatione: aut amicitia: aut certe euentu necesse est: sicuti et reliquis romanis nomina pluralitas attribuebatur: sicuti Adar. Tullius Cicero: Publius Virgilius Adaro et. Additur in titulo de scholarium disciplina: ut actoris insinuetur intentio. Cum enim vidisset ipse Boetius innumeros pene

Proemium.

erudiēdos preter modū ordinē atq; regulā ad doctrinā anbelare: et cap: propter mīne doctos euadere: ipse cōmuni misertus vtilitati rudiū: vt tātē inordinatōi obuiā iret: modum atq; discēdi formā instituit in hoc libro: in quo ipis rudibus p̄rio p̄ma elēmēta subministrāda censuit: adultos discipline magistratūq; subijciēdos cōmouit: elatos reprimit. p̄ficiētes sagaci p̄uisione refouet: p̄uissos magistratūq; venerabiles reddit: atq; tandem ipoz magistratū statū erga subditos cōcludit. Subdit in titulo feliciter incipit. feliciter inq; tā ea felicitate q̄ summum bonū ē: q̄ q̄ fortunē bōis cōsistit. Est enī liber iste grad⁹ atq; scala q̄ i cognitio nē v̄tatis puenit q̄ ē sapientia: q̄ adeptā oīa bona tā fortune q̄ animi pariter cū illa adipiscunt: vt Salomō ipse testat. Postremo aut cui parti pb̄ie subordinate vidēdū. Subordinat aut et b̄ice: q; de moribus discipuli erga magistrū loquitur: qd ad ethicā

Incipit proemium.

Estra nouit intentio de scho-
larū disciplina compediōsus
postulare tractatum. v̄tinā
a sp̄s mei paruitate p̄uout facultas
suppetit: ingenijq; decliuitas: erūna-
rūq; tenacitas: amicis v̄ris o martia-
ne p̄titionibus tentabo acquiescere.

reducitur. Declarata ergo sunt b̄ qnq; si recte cōsiderabis: q̄ actorū more i librorū p̄inci-
pijs frequēter recitant: et his metris cōphēduntur. Utilitas titul⁹ intētio parsq; s̄p̄bie.
Quattuor: ac cause rē totā p̄ficiētes. qua de re ad l̄ram accedamus.

Estra nouit intentio etc. Presens liber Boetij q̄ est de scholarium disciplina
p̄ma sui diuisione in duas p̄tes diuidit. s̄. in p̄bemiū et tractatū. Tractat⁹ in-
cipit ibi. Cū igit̄ indiscreti. Prohemium in tres p̄tes diuidit. In prima ponit i-
tentionē suā: atq; intentionis cām subiūgit. In secunda ordinē dicēdorū in
hoc opere seruādū p̄mittit. In tertia modū p̄cedēdi ponit secunda ibi. In p̄mis q̄ p̄ia
tertia ibi. Nec autē. Prima pars i duo diuidit. In primo facit qd dictū est intētionē suā
ponēs. In sc̄do cām intētionis assignat: ibi. qd enī gymnastozū. P̄ia iterū i duas i p̄ia
facit qd dictū est. in sc̄da arrogantiā deuitat: ibi. D v̄tinā. Et dicit Boe. D Martiane. et
in hoc beniuolentiū captat ipm. p̄prio noīando noīe: v̄ra intētio nouit postulare. i. pete-
re tractatū cōpendiosum. i. breuē et vtilē: et hoc ad d̄ram dispēdij dictū ē: qd p̄lixū et inutile
censeat. Hortaturq; in hoc auditorē ad docilitatē ex doctrine cōpēdio de scholarū disci-
plina. i. discēdi norma: et i hoc auditorē attētū reddit ex doctrine vtilitate. Et sic i hac p̄te
p̄ma tria facit. beniuolentiā captat: ad docilitatē hortatur: atq; attētōem auditorū susci-
tat. et seq̄tur. D v̄tinā subaudi illud postulare a p̄uitate mei sp̄s. i. ingenij. deuitat enī in
hoc arrogantiā. Tūc Boe. scribēdi on⁹ acceptās dicit. Paruitate mei ingenij nō obstante:
ego Boeti⁹ tētabo acquiescere. i. cōdescēdere: amicis. i. amicabilib⁹ tuis p̄titiōib⁹: et h̄ put.
i. inq̄tum facultas. i. sapia mea: suppetit. i. subministrat: et inq̄tum decliuitas. i. debilitas
ingenij mei: q; p̄ et tenacitas. i. duricies: vel cōpassio erūnarū meaz. i. calamitatus. mearū:
subaudi suppetunt: h̄ p̄ quis sim ipeditus: subaudi sic vt id haud facile efficere possim:
dupl̄ci genere. i. manerie cōmētōz: hoc ē quozūdā librorū expositorum: tñ nō oīno. i. p̄e-
nit⁹ diuersoz cōmētōz dico: in q̄sdā editiōnes. i. cōpilatōes Aristotelis illius p̄ipatetici et
alioz philosophoz: eas subaudi exponēdo: ac quāsdā e greco i latinū transferēdo: q; p̄
et licet sim attenuatus. i. viribus exhaustus p̄prio studio: vt sic vix promissis vacare pos-
sim: et h̄ sim corrosus. i. attenuatus. et trāsumptiue loquit̄. nā corrodere proprie est denti

Proemium.

bus ditantare: cruciatu. i. tormēto: inbūani. i. crudelis regis gottor: scz Theodorici: et hoc
pbico cōsolatu. i. libro quē de cōsolatione pbie ediderat pueniēte: qz p r l3 sim pmolit. i.
attenuat. extrema. i. summa: pspicatōe. i. subtilitate trinitatis: profunde. i. alte quo ad itel
ligēdū. q. d. l3 oibus his sup vires ipediat: nihilomin? qm̄ tāta visē inter nos amicitie: vt
nihil tuarū petitionū tibi negare queā: ppterea tuis petitionib? acq̄escere tētabo. ¶ Mo.
Boetius librū suū noiat d̄ scho
lariū disciplinā. vñ inter discipli
nā et salutē hoc itere: qm̄ di/
sciplinā a discendo dicit qd̄ sciam
recipere sonat: qre disciplina i di/
scipulo ē: doctrina vero i magro
facultas autē ē scia vel pfectio in
vtroqz: disciplina et doctrina i mo
tu sunt facultates iq̄ete. ¶ Motā
dū circa hoc quod dicit l3 dupli/
ci cōmētoz: Boetius itelligens
boies nōdū sibi p̄p̄s fore natos
l3 amicis et patrie atqz cōmuni
oiz utilitat. sic nempe dīnus ille
Plato Architā tarētīnū monuit:
vt n̄ solū sibi natū se memieret:
l3 patrie et suis: vt perigua pars
sibi relinqua: qd̄ p̄spiciēs Boe
tius: vt posteris memoriale quod dā eternū post se relinqueret: nunc in philosophorū li/
bris exponēdis: nunc in grecis codicibus: vt latine nobis corā loqueretur transferēdis
nunc etiā in pp̄ioz traditione dies noctesqz expleuit: q̄ in re tāto nisi: tantaqz lucubra/
tione in dies tenebat: vt materiā sue criminationi daret. Dū eim studio atqz exponēdoz
librozū cōmētarijs reliq̄sqz oibus q̄ ad h̄ attinent sedulo vacaret: moris sui extitit: vt ho/
minū cōsortia fugeret: atqz in bibliotecā quā domi pbie constituerat refertissimam se re
ciperet: quas ob res morū suozū emulī ipm̄ demonibus alloquētē falso criminabantur
adinstar magni Socratis: de quo et Apulegius ip̄one opinat? est: q̄ familiarē deū habet/
ret sibi obsequētē: de quo et librū edidit: quē de deo Socratis intitulauit: a qua crimina
tione se excusans Boetius in libro p̄mo de cōsolatione p̄sa q̄rta pbiam ita alloquitur.
Atqui et tu insita nobis oim rerū mortalium cupiditē de nr̄i animi sede pellebas: vtuis
oculis sacrilegio p̄has locū esse nō erat. insillabas enī auribus cogitatōibusqz quotidie
meis pitagoricū illud. Deo nō dijs seruedū: nec conueniebat vilissimozūqz me p̄sidia
spirituū captare: quem tu in hanc excellentiā cōponebas: vt cōsimilē deo faceres. hec ille.
¶ Motādū ingenū est interior vis animi quo sepe iuenimus q̄ ab alijs non didicim?: di
ctū quasi intus genitū scz a natura. ¶ Mo. enī. i. misera inopia calamitas. Et d̄: ab. e. et
rumē q̄si extra rumē. i. ab̄: inde erūnosus. Itē cōmentū est pluriū studio vel doctrina in
mēte habitozū in vnū collectio: et fm̄ hoc ql̄bet liber pōt dici cōmētū. sed in nostro vsu
cōmentū dicit liber expositioz: scz qui deseruit expositioni sententie alicuius libri: et
nō cōstructioni littere. et fm̄ hoc pōt siq̄dissimū. Cōmentū est expositio verborū iuncturā
non considerans sed sensum. ¶ Quid enim in gymnasiozū? In hac parte Boetius assi/
gnat causam intentionis sue atqz suscepti operis. Proximo enī dicit: q̄ non obstātibus i/
pedimentis tum studiozū atqz erūnaz multimodis se velle iunctū onus aggredi. posset

Proemium.

quod huiusmodi causam sciscitari cui ut satisfaciat causam reddit. Et duo facit. nam primo causam sue intentionis atque suscepit operis explicat. secundo causam ipsam confirmat. secunda ibi. eloquentie enim. Dicit ergo primo antiphrasando isto modo. quod enim pro certe est lucidius. id est splendidius: quod propter et vultus in exercitum. id est exercitatio: gymnasio. id est studio: et transumptive loquitur. quod debita cognitio in ipso discipulo scientiis et doctrinis erudiendo in progressione. id est profectu artificiali: et hoc quo ad artes et doctrinas: et naturali hoc quo ad mores studio proforman-

em partes decem artificialium et naturalium in processu: et perspicua intelligentia comprehensione nominis stabiliri. In primis ergo prima scilicet puerorum oblectamenta sunt prelibanda. Secundo videlicet qualiter aduulorum elatio magistratui subiicienda sit et discipline connectenda. Tertio de eorum elatione reprimenda exemplorum commendatione distincte exponendo. Quarto de scholarium sagaci promissione: eorumque graduale statu. Quin-

festissima sunt nature. Deinde sequitur in textu. et insuper quid est lucidius in ipso magistrante quam exhibitio. id est subministratio gradualis. id est bene ordinata virium intelligentie. scilicet doctrinarum: quasi diceret. nihil. Et huiusmodi rationem subiungens inquit. enim pro quod super nos Boetius. nouum stabiliri. id est firmari partes eloquentie in processu. id est ordine atque modo debito naturalium et artificialium. sicut etiam in comprehensione perspicua. id est subtili intelligentia doctrinarum. Motandum quod intentio Boetii fuit ruditati erudiendorum obuiare: atque eos ab ignorantie nebulis ad apicem scientiarum transducere. verum quod modus ordo atque regula in hoc potissima fore noscuntur: iuxta illud. Est ordo summa limes sapientie in arte. et ite uera. Est modus in rebus sunt certi denique fines. Ultra quos citra que nescit consistere rectum. id est Boetius. opus hoc scribendum assumpsit: in quo modum atque ordinem tradit quo quisque faciliter inculmen scientiarum eleuat. ibique constituit splendidius celebris atque gloriosus stabilis. Motandum gymnas dis. pugna vel lucta dicitur. Et dicitur gymnos. id est nudus: quod nudus talibus in ludis sueuerunt exerceri. inde hoc gymnasium locus in quo talia quodam fiebat. et hinc facta transumptio studium scholarium atque magistrorum gymnas dicitur: atque locus studij gymnasium. et quoniam ipsius studium dicitur ut in proposito: quod sicut in palestra corporis: sic in studio animi exercetur: et inde accidit ut omnem pene artium exercitium vel locus exercitij gymnasium dicatur ut schola. et ut quidam dicunt gymnasium grece latine exercitium dicitur. Motandum iter intellectum in intelligentiam atque intelligibilitatem habet interest. Nam intellectus proprie vis anime est comprehensua incorporearum substantiarum formis subtraccarum vel formarum circa eas. Intelligentia vero vis est anime que aspirat: ut aliquid circa diuinam substantiam comprehendat. Intelligibilitas vero vis est anime omnium formarum in quadam simplicitate complicatiua absque ordine naturali vel temporalis: et talimodo solus deus comprehendit res: quod eas omnes vno intuitu absque successione dicitur comprehendere. In primis prima puerorum etc. Nec est secunda pars principalis huius proemii: in qua postquam intentionem suam atque intentionis sue causam explicuit: nunc ordinem suscepti operis et quod in toto libri processu pagendum sit luculenter insinuat. Et diuidit hoc proemium in sex partes. In prima

Capitulum

mōstrat qđ in pmo. ca. sit ptractandū. In scđa qđ in scđo: 7 sic de singulis. scđa ibi. Scđo v3. tertia ibi. Tertio de eoz. q̄rta ibi. Quarto d̄ scholarū. q̄nta ibi. Quiso q̄liter. sexta ibi. Sexto de magistrantiū 7c. Et dicit qđ in p̄mis. i. in pmo ca. oblectamina alias ē oblecta mēta. i. documēta leuia pueroz sunt p̄libāda. i. ptractāda vel p̄mittēda. Er̄des hu' pōit Albert' sup illo p̄mi li. p̄biscoz: cū d̄r qđ pueri p̄mo appellāt oēs viros patres 7c. qm̄ ip̄i pueri cerebrū h̄nt hūidū ac frigi-

dū: sic qđ rez sensibiliū d̄rtas mi-
me cape p̄nt. s; cū cerebrū in eis
magis exsiccat: tūc in eis cogiti-
tio magis erit nota. q̄re a facilito-
ribus 7 p̄muntiorib' inchoādus
erit o: dine ip̄o doctrine: 7 trāseū-
dū ad difficultoza 7 ad sp̄alioza. s;
em̄ via nobis inata ē p̄mo p̄bi-
fi coz. scđo vero videbit' hoc ē in
scđo capi. qualiter elatio. i. super-
bia: aduitor. i. etate iā maturoz
sit subijcienda. i. supponēda ma-
gistratui: 7 cōnectenda. i. cōiungē-
da discipline. Elatio nēpe atq̄
superbia discipuluz nullomodo
studere p̄mittit: cum sapiēs dicat
In maliuolā aiāz nō itroibit sp̄i-
ritus sapientie. 7 hinc in tertio capitulo doceť de repr̄imēda. i. corrigēda elatione cozus
f. aduitorum: 7 hoc exponēdo distīcte. i. succīncte commendationē exemplozum ad p̄po-
situm compr̄obādum. Quarto autē capitulo sup. tractabit' de sagaci. i. p̄uida p̄uisione. s;
rerum exteriorum sine quibus difficulter philosophari contingit: p̄pter qđ 7 sacerdotes ī
egypto vti Aristoteles in methaphisicis testatus est acquisitis rebus necessarijs propter
admirari p̄mo inceperunt philosophari. quinto sup. capi. determinat' qualiter venerabi-
lis. i. honorabilis: ac syncera. i. pura deuotio. i. intentio scholarū: est p̄ferenda. i. exhibēda
vel offerēda ad magistratum. Sexto id est. vi. capi. tractat' de norma magistrantiū: qđ
pro 7 trina diuisione id est p̄titione magistrorum: qđ pro 7 de statu ip̄ozum erga subditos
et hoc precognito id est p̄scito: modo docēdi id est informādi. ¶ Mo. sagax omis ge-
neris idem est qđ ingentiosus p̄uidus astutus 7 p̄sciūs futuroz: inde sagacitas. Item
syncerus ra. rum. vel synceris in eodem sensu. i. sine cera. s. purus constans mundus sine vi-
cio id est labe: 7 product. e. vnde Horatius in epl. in fine secūde epistole. Syncerum nisi
vas quodcumq̄ infundis acescit Item Virgilius in moreto. subcidit syncere foraminibus
q̄ licatur. Emundata serēs 7c. ¶ Nec autē ad intelligentie cognitionē. Nec est tertia pars
principalis huius proemij in qua Boe. modum procedēdi in hoc libro p̄mittit. Et
diuiditur in duas partes. In prima facit quod dictum est. in secunda causam dicti assi-
gnat. secunda ibi. Quoniam in maiori 7c. Et dicit sic: autem pro certe nos Boe. suscep-
mus s; supradicta pagēda. i. p̄ficiēda ad cognitionē intelligentie: nos inq̄ obmittētes
fere. i. totaliter modum p̄stinū. i. p̄ nos obseruari solitū: tractādi. i. scribēdi: nunq̄. i.
nullo tpe p̄st: leuiozi. i. plantozi: stilo. i. mō scribēdi. qm̄ 7 hic cām dicti assignat: qđ exe-
cutio subaudi p̄sentis operis pro maiori parte est pro rudibus. i. indoctis: informā-
dis. i. instruendis quo calle ad sc̄iarum apicē. valeant p̄tingere: subaudi ea p̄pter s; trans-

to qualiter scholarium venerabilis ac
syncera deuotio ad magistrum p̄ferēda
sit. Sexto de magistrantiū norma trina
q̄ diuisione statuq̄ erga subditos mō
q̄ docēdi precognito. ¶ Nec autē ad
intelligentie cognitionē suscepim' p̄-
gēda: p̄stinum modum tractādi fere
omittētes nūq̄ leuiozi stilo perusi: qm̄
in maiori parte pro rudibus informā-
dis est executio: 7 tāto leuioz dilucidā-
di debet esse translatio.

Finit proemium. Sequitur tractat'

Primum.

latio. alia lra bz transactio dilucidandi .i. declarandi banc semitam atq; callē erit tāto leuioz
l. plantoz. ¶ Mo. in lra cōmittit color rhetoricus q̄ vocatur lepos: et est ad aliquā singula
reim psonam p verbum pluralis numeri cā honoris vel ornatus facta locutio: vt Cicero
scribatis. nos Boe. suscepimus bec peragenda.

Um indiscreti &c. Finito p̄mio cōsequēter incipit tractat⁹: in quo ea q̄ in p̄mio

Capitulum primum. Um autem indiscreti et impotē tis septennis infātia ducitur ad

pagenda p̄miserat: nunc ordina
te exequit. Et diuidit tot⁹ tracta
tus in. vi. cap. i quozū p̄mo ostē
dit qua manerie rudes atq; indi
creti ad discēdū introducantur.
In secūdo quō scholares ip̄i ma
gistratui subijciāt. In tertio quō

elatorum supbia cōpescatur. In quarto qualiter scholaribus ip̄is per res exteriores q̄rus
fortuna ē dñā sagaciter p̄uideat. In quinto q̄liter scholarium sincera deuotio ad magiste
rij celsitudinem subuebat. In sexto magistratuum norma plen⁹ edocet. scdm̄ ibi. Uisus autē
scholarium rudimentis. tertiu ibi. Lū autē discipul⁹: quartū ibi. Dia siquidē. quintum ibi.
Lūm ad magistratus. sextus ibi. Expeditis autē his. Et bec totius tractatus competētiōz
cēsetur fore diuisio. Constat em̄ Boe. ip̄m in p̄mio hoc ordine diuisisse: quos pleriq; ex
tant q̄ totalē librum tribus p̄tialibus arbitrent̄ p̄tendum. Capitulum autē p̄mū quod
est de p̄mēua rudium atq; indiscretoz introductione. in duas p̄tes diuidit. In quarum
p̄ma de his que circa exteriora introducēdi: videlz circa corpus atq; corpi adiacētia attē
dunt tractat. in secūda vero de his que circa aīm atq; aīm exornātia et fouētia vt sunt do
ctrine et scie edocet. secūda ibi. In primis igit. Prima hāz adhuc in duas. In prima deter
minat de his q̄ circa corpus introducendū attendēda sunt p̄uisq; doctrine mancipet. In
scda que circa corpus ip̄i attendēda sunt p̄tractat postq; doctrine nouiter mancipatus exi
stit. scda ibi. Libariorum aut. Prima quarum adhuc in duas. In prima facit qd̄ dictum
est. in secūda h̄ ip̄m exēplis cōfirmat. scda ibi. Legit. p̄ma hāz itez in duas. nā p̄mo de
clarat illa q̄ circa corpis introducēdi membra cauēda sunt. scdo q̄ circa introductōis tps.
secūda ibi. Et ne temporis intemperies. Dicit ergo Boetius p̄mo q̄ cum infātia id
est pueritia septennis id est septem annozum: et hac etate infātia finitur ac pueritia inci
pit. indiscreti. i. indocti et impotētis subaudi virium corpis ducit ad imbuendū. i. erudien
duz: cauendū. i. p̄spiciendū ē ne dispositio subaudi naturalis mēbroz sup. corpis infāti
lis integratū. i. integratū: vt pote manū et pedū silr et alioz mēbrozū sit indecēs. i. incō
posita imp̄fecta disproportionata aut natura turpis: et subaudi cauēdum ē: cuz indiscret⁹
ille ad imbuendū ducit: ne intēperies. i. disproportionatōe qlitatum dñantiū tps: vt pote
p̄ sicut obtusitas. i. durities hyemis cōstringentis p̄pter excessiūm frigus: cui⁹ natura ē
cōstringere in bōgenus. vel p̄funditas. i. excessus estatis cōburentis: p̄pter calozis excellē
tiam generet incrementuz. i. augmētū piculi subaudi ip̄i introducēdo. h̄ em̄ ip̄a nisi cauti⁹ p̄
uideant: magna qd̄ incrementa piculi puerili adducūt teneritati. ¶ Motandum in hoc q̄
dicit Boe. septēnis infātia &c. itelligere facit pueros ip̄os i infātia litteris mancipādes
Etas namq; ip̄a ad hoc apta tunc ē: qm̄ parum adhuc viderat. quare omnia sibi noua:
nouarumq; rerum auida: et quicquid audiat admiretur: dubitet ac in terroget: sicq; post
hac mētis sumpto robore quod noua testa ceperat retineat firmius clari⁹q; intelligat.
Hac nempe etate vt tangit Quintilian⁹ li. primo institutionū. quicqd̄ concipitur facilius
radicatur. vnde Varro in sententijs. Sapiūt vasa quicquid prius acceperūt. sic inq̄t est de
infantibus. et August. libro cōfessionum p̄io de seip̄o lamētabili fatet iuuetutem ludis

Capitulum

et non studijs semp exposuisse. in scholas inqt datus sum vt litteras discere: in qbus qd
utilitatis esset ignoraba miser: s; ludere delectabar. Et est infantia ipa: pma etatu: hois q
septenio durat: a quo inchoans pueritia qsi pura ad gignedu mime apta in quartu decim
mu excurrit anu: a quo adolecctia adulta ad gignedu apta: q i vicesimu octauu progatur
annu: a quo iuuetus incipit vsq; in qnquagesimu annu ptesa: r ab h senioris etas qua
greci psoyte vocat sumes origi/
ne: in senecta h e septuagesimu
anu p gredit: q nullo anoz nne/
ro pficit. s; p qncq; illas etates
quatuciq; vite supest: ipi i labo
re atq; dolore dputat. ¶ Motu
du q Boe. dicit summope caue
du ne lris ibued mebroz dispro
portioem heat. h em mebroz in
epta mostruositas mostru in aia
iudicare necesse e: vti Pbslemon
Palemō: Lor?: Aristoteles: r a/
lij multiplurimi retulerunt: qm
anime ipe sequuntur corpora: r

fm se non sunt impassibiles a corporum motibus. r hoc manifestum fit valde in ebrieta
tibus r egritudinibus. motu namq; aie mutare vident a passionib; corporeis: ex quo r il
lud vulgare sumpsit: exordiū. Rusticū in corpe: rusticū r in aia. Cū em mebrozū figura r bi
tudo r generent r nutriantur ex sanguine: s; r spūs q vebicula sunt xrtutū aie ex hūo
re sanguinis generatur. cōsequēs e vt ex ipa mebroz bitudine iclinatōes passionū cogno
scantur: ipamq; aiam vectā in multis motū sū vectoris sequat. pp qd sapiēs Prolome
dicit: q diuinās meli r verū pnūciat accipiēs iudiciū a stellis secūdis: secūdas vocās stel
las figuras r accidētia luēta i reb; phisicis: q a supioribus ipressa sunt. h em tā ipressum
scim; materie: qre p certo pnūciat; totū ad accidentia illa esse iclinatū: quo fit vt r mol
les qdē carne aptos mente iudicamus: distortūq; vultū sequi distortia; morū. ¶ Motū dum
circa h qd dicit. Et ne tps intēperies r c. sicuti docet Auicēna scōa fen. primū canonis ca.
qua rto summe prime: quod est de iudicijs tempozum r coz mutatiōib;. omne tps q cō/
plexionem habet sanā pportionale est ei cōueniens. cū aut infantū cōplexio. i calore fe
re tēperato r hūiditate fere supflua existat: vt eodem canone fen. i. doctrine pme cap. ii. cō/
ueniēs est vt ipō imbuendo pportionale tps sue eligatur nature. h aut inter qttuor ani tē
pora ver e a pūcto: eqnoctiali incipiēs vsquequo in mediū thauri deueniēs estate mutuet
Est. n. in terris tps hoc tēpati: qm nō tm necesse sunt res calefaciētes pp frig; vt sit in/
de multū curādū: neq; euētatio pp calorē: r in ipō qdē e pncipium frondēdi arbores: r ei
tps e tps apud medicos inter eqilitatē snalē existens: aut an ipam: aut post ipam parū
donec sol sit i medio thauri: quāuis apd astronomos in estiuū tropicū proisus extēdatur
p qd tps tēperiet vicin; Autū e. reliq; aut duo tpa aut excessiuo frigore aut abūdātī ca
lore intēperiet sunt subiecta: quo fit vt ibecillis infantia aut xē aut autūno pl; tm de lris
dūtaxat mācipet. ¶ Legr. n. thimothēi filiū. In hac pte. B. supdicta exēplo corroboret:
qliter. i. mima supioz obfuoatio magnū piculi dderat icremētū. Et diuidit i duas ptes s;
q pōit duo exēpla. In pma. n. pōit exēplū quo ad corpis mebra. In scōa. n. quo ad tps
intēperitē. scōa ibi. S; ptoz. Et dicit sic: em p certo legr sup. in exēplo filium thimothēi
castratum. i. testiculis erutum: r hoc incumbente id est imminente lepra illo morbo:
loripedem. i. claudum vel pede tortū: q p r tumētē gibbo. i. struma in dorso: mācipatū

Primum.

id est traditū doctrine extitisse: abiectiōe. i. despectiōe: plebeiā. i. plebis: q̄ p̄ r̄ detractiōe. i. subsannationē ridiculosā sociorū suorū. Siliter supple alio exēplo vidim⁹ filioliū p̄toris. i. p̄positi suburbani: mācipatum lris: canicula illa stella instigāte. i. furēte: aut̄ p̄ certe cū subaudi ille p̄toris filioli: nō gauderet. i. frueret: solita vmbrella. i. consueta vmbra: ip̄e destitit⁹. i. derelictus pp̄ria virtute: q̄ p̄ r̄ p̄molit⁹. i. afflic⁹: pena. i. morbo bicteritie:

tractōem ridiculosā. Siliter p̄toris suburbani filioli canicula instigāte literis vidimus mācipatū. Cum aut̄ solita nō gauderet vmbrella: pp̄ria virtute destitit⁹: bicteritie pena p̄molitus. vitalib⁹ tādē spiritib⁹ attenuat⁹ liphatico morbo occubuit. Ecce q̄tum difficultatis mēbrozū indecēs indispositio r̄ aeris intemperies teneritati puerili cōtulerūt: ¶ Libariorū aut̄ mediocris sit facultas. pot⁹ aut̄ si tenuis eiusdēq̄

tādē. i. finaliter: attenuat⁹. i. consumpt⁹ spiritibus vitalib⁹: occubuit. i. vitā clausit: morbo liphatico. i. aq̄tico: q̄ ē ydropisis: r̄ reliq̄ ecce. i. vide q̄tum difficultatis indispositio mēbrozū sup. in Ebimotei filio r̄ itēperies! aeris subaudi i p̄toris filio cōtulerūt teneritati puerili. ille nāq̄ abiectō plebis extitit: hic nō ifirmitatib⁹ vitē sue miserabiliter clausit ¶ Mo: circa h̄ qd̄ d̄r canicula. Duplex i celo canis ē maior r̄ minor. Adator alio noie d̄r Syn⁹: r̄ bz i forma stellas. viij. extra no. xi. Adē noz anticanis noiaf stellarū. ij.

Lū nō sol canē maiorē intrat ca-

lor duplicat⁹: r̄ egritudines in hūanis corporibus ḡnant: q̄b⁹ ad exitū multi pereūt: r̄ ab hoc cane dtes caniculares dicti sunt. Et de hoc Persius inq̄t. In sicca canicula messes excoq̄t: r̄ in hunc canē licētia poetica fingit bicar in caniculā fuisse mutatā. ¶ Mo. q̄ lepra est morbus cōsimilis corrupens figurā r̄ formā r̄ cōpositōez mēbrozū: r̄ sic finaliter ip̄m cōtinuū soluens pueniēs ex materia melācolica disp̄sa p̄ totū corp⁹. Et h̄ aut̄ introduct⁹ ab vtero aut̄ post. Si ab vtero hoc ē qz generat⁹ est tpe mēstruozū: aut qz filius ē leprosi: aut qz leprosus cōcubuit cū muliere pregnante. Si post vterū hoc pōt eē: qz aut aer est malus r̄ corruptus pestilētiālis: aut continuauit cibaria melācolica: scz lentes r̄ alia legumia: r̄ carnes melācolicas: vt vulpis r̄ vrsi r̄ apri r̄c. ¶ Motādū ē q̄ bicteritia ē vniuersalis defecatio cutis: sicuti morphea ē defecatio cutis maculosa: s̄z tñ differūt in hoc: qz morphea ē p̄pter errozē tertie digestiue: bicteritia p̄pter errozem secūde. Et sunt tres species: scz citrina. viridis: r̄ nigra. r̄ hunc morbū frequēter ydropis sequitur: qui est erroz virtutis digestiue i epate. Itē loripes. i. claudus h̄ns pedē tortū ad lorī similitudinē: vel h̄ns pedē ligneū lorīs alligatū: de quo Iuuenalis. Loripedem rectus deridet ethiopē albus. Itē gibb⁹. i. struma: s̄z interest. nā struma in pectore est: gibb⁹ i dorso. vnde Iuuenalis. Strumosum atq̄ vero pariter gibboq̄ tumēt. Libariorū aut̄. In hac parte Boetius p̄tractat de his q̄ circa tā nouiter introductū respicienda sunt. s. debita ciborū potus atq̄ vestimētozū subministratio: r̄ hoc i ḡnali. In tertio aut̄ capi. magis specialius Et dicit aut̄ p̄ certe. facultas cibariozū sit mediocris. s. neq̄ abundans neq̄ deficiēs. potus aut̄ tenuis sup. sit: q̄ p̄ r̄: parcitas. i. modicitas ei⁹: r̄ penuria. i. carentia vestiu⁹ absit. ¶ Motandum q̄ natura per se nō est sufficiens ad speculariū: s̄ oportet cibum r̄ potus r̄ reliquū famulatum p̄existere. s̄z bec nullo modo excessiua: cum natura modicis minimisq̄ contenta sit: libro secundo de cōsolatione philosophie prola quinta. Tolle

Capitulum.

randa ergo fames ē vt iqt seneca. xv. epla: quā tollerauerunt quidā in obsidione. crepto
maiorz nostrorū qui terras lustrabāt: ac maria nō vt multū vinū preciosusq; cibus fauces
eorū trāsiret: sed soli cōtēplationi dediti: maluerūt potius comedere vt viuerēt q̄ viuere
vt comederēt. Tyrānides eim atq; subuersiones vrbū bellaq; vel hostilia vel ciuilia: vti
Hieronimus i eplis testatur: nō pro simplici victu olez pomorūq; excitari Diogenes
asseruit: sed p carnibus epularū
q; delicijs legamus p̄decessorū li
bros antiquorūq; volumia Di
cearchi: Xenophontis: Iosephi
Euboli: reliquorūq; pene oim
qui bystoriā scribūt: ⁊ nil aliud
repim⁹ q̄ vilib⁹ cibis ⁊ his me/
diocriter veteres illos ob studiū
vitasse: crapulā q; atq; delicias
veluti cōtēplationū impedimēta penit⁹ euitasse ip̄e enī delictē mētē deijciūt: atq; cū corp̄is
neribus retētū: ne i apicē cōtēplatōis eleuet p̄pediūt. Adolestia aut victualū econuerso
quo fit vt Iuuenalis graculū esuriētē in celū eleuet. Persi⁹ q; flaccus Psitacū picas cor
nosq; nra inq̄at vba conari dicit. Iuue. de graculo. Gracul⁹ esuriēs ad celū iusseris ibit.
Et itē de reliq; Persius. Quis expedituit Psitaco suū chere? Lotos q; oli suū cōcauū
salutare? Picasq; docuit nra vba conari. Adagr̄ artis igenijq; largitor. Uenter nega/
tas artifex seq̄ voces. ¶ In p̄mis figurarū. Nec ē sc̄da ps p̄ncipalis huius p̄mi capituli
i q̄ Boe. p̄tractat de his sp̄aliter q̄ circa erudiēda aim v̄sanē atq; eū exornāt fouētq; vti
sunt doctrine ⁊ sc̄ie q̄b⁹ ip̄i rudes iā p̄mū lris mancipati sunt erudiēdi. Et diuidit b̄ sc̄da
ps i tres p̄tes. In q̄z p̄ma oñdit i q̄bus ip̄i rudes p̄mit⁹ sunt ibuedi. In sc̄da in quibus
sc̄do: ibi. Lōpleto. In tertia i q̄bus tertio: ibi. Uisis autē leuitatū. P̄ria h̄y adhuc i duas
p̄tes subdiuidit. In p̄ma oñdit quō rudes p̄mitus in grāmatica ibuātur: poesi ⁊ rhetori/
ca. In sc̄da cautelā circa hoc subministrat: ibi. cauēdū. P̄ria iterū i duas. nā p̄mo ostendit
quō in grāmatica erudiant. sc̄do quō i poesi ⁊ rhetorica: ibi. Seneca traditio P̄ria adhuc
in duas. nā p̄mo facit qd̄ dictū ē quo ad p̄meua grāmaticae elementa. sc̄do quo ad secū
daria fundamēta ibi. Sc̄dm laboriosi. P̄ria iterū in duas. p̄mo facit qd̄ dictum est. sc̄do
tp̄s circa hoc statuit in quo h̄mōi eruditioni sit imorandum: ibi. Ne tali laborioso. Et
dicit p̄mo Boe. q̄ dilectio figurarū rep̄ntatium elemēta. i. lras: est imprimēda rudibus
in p̄mis. i. i p̄ncipio: q; p ⁊ cōiunctio. i. cōbinatio cōiungēdarum subaudi lras ad sylla/
bas ⁊ dictiōes faciēda: cōiunctio inq̄ artificiosa nō parū. i. multus. ⁊ tāgit ibi liptote. de i/
de tp̄s quo hūc sit imorandum studio adiicit dicens. nec est insistendum. i. imorādū mul
tum tali laborioso certamini. i. studio: nec est abeundus. i. recedēdū cito vt seruo illi magro
placet. ⁊ ē parēthesis: qm̄ subaudi si puer vilis fuerit p̄optior. i. potēti⁹ ex frequēti sup̄
dictorūz vsu i multis. i. mltō: tūc repit̄ abili⁹ in alijs sciētis subaudi altiorib⁹. ¶ Morā/
dum q̄ Boe. d. rudes p̄mū i grāmatica ibuedos. ⁊ rō hui⁹ ē: qm̄ vt vult alforabius ip̄a
grāmatica m̄ ē aliarū artū: q̄ a lris nomē accepit. d̄z enī grāmatica a grāma qd̄ ē lra ⁊
icos sc̄ia. ip̄a enī ē q̄ cōceptus hūant demū cuncte doctrine aptius liberiusq; significāt. h̄ac
necessitas adiuuenit. cū enī ante ei⁹ iuētōem hoies inordiate atq; pro libito ⁊ sine arte lo
q̄rētur: euentebat: vt minus bene cōceptus suos exp̄mere: s; ⁊ minus apte itelligere vale/
rent: quo fiebat vt tardius ac difficilius sc̄ias tradere possent. q̄ de re curauerūt sapiētes
has icōmoditates tollere: tradiderūtq; artificiosus loquēdi modū vniormē ac cōgruū:
vt oēs cōceptus hūant demū cūcte doctrine p̄ eādē artē liben⁹ significarēt ⁊ addicerēt.

Primum.

¶ **M**otandū q̄ Boe. vocat oēs litteras elemēta ⁊ nō icōgrue sicut enī ip̄a elemēta p̄cipia sunt oīm elemētatorū: sic ip̄e p̄cipia sunt oīm dictionū ⁊ exīde orationū. quo fit: vt sicut ex diuersa cōmixtione elemētatorū diuerse fiāt elemētōz spēs: sic q̄ ex diuersa combīnatōe l̄arū diuersa fit vocūz dictionū ⁊ orationū representatio. Et has l̄as multiplici manerie fore noscīm⁹ quas dā eīz hebreas: alias chaldeas: alias egyptiacas: alias grecas

borioso certamini multū est insistendū: nec cito vt ^{Arido} ^{morandū} ^{magistro} ^{seruio} ^{plz} ^{abendum} ^{quo} ^{nias} ^{si} ^{visus} ^{est} ⁱⁿ ^{multis} ^{proptior}: in alijs reperitur tūc ⁊ abiliōz. ¶ **S**ecūduz laboriosi certamīs stat edificū i Probi Didymiqz traditōib⁹: necnō aliorū philosophorū. quos venerabilis cōmendat auctoritas. ^{aduertendū} est aut i hmoi vt ^{fideli} ^{resolutōi} ^{subiaceat} latina traditio: ⁊ ^{addiscentis} ^{ideoma} ^{verboten} ^{explicatū} ^{fit}. ^{fundamēti} ^{emz}

bello tres adiecit. Post quē symonides artificialis memorie inuētor tres alīs addidit. Latinas vero litteras vt refert Isidorus: cui in his maior est auctoritas Lamentis nymphā primo ytalici tradidit. x̄m. xvij. litteras solū exhibuit: que sunt a. b. c. d. e. f. g. i. l. m. n. o. p. r. s. t. v. postmodū aut. b. l̄a pro nota aspirationis addita ē. l̄as ē. q. in processu tēporis latini iuenerunt. loco cuius veteres. c. scribebāt. rursus Salustius ludi mḡ p̄io l̄. adinuenit loco cui⁹ veteres. c. scribebāt. atqz. q. Insup ex tpe Augusti. x. l̄a adiūcta est. ⁊ postremo eiusdē Augusti tpe Latini a grecis duas l̄as mutuauerūt scz. y. ⁊. z. ppter noīa greca melius scribēda: q̄bus oīb⁹ adunatis latinū ydeoma. xxiij. l̄is integrari māifestum ē. ¶ **S**cōm laboriosi. In hac pte oñdit q̄bus debent rudes i formari post p̄ia grāmatice elemēta: atqz elemētōz cōbinatōes. Et duo facit. nā p̄mo facit qd̄ dictū ē. scōo circa hoc eruditōem hmoi modū tpsqz discernit ibi. **A**iaduertēdū. Et dicit h̄m edificū: h̄m qd̄ edificū similitudie quadā dictū. nā sicut sapiens architector domū cōstruendā ex minimis fundamētalibusqz p̄tib⁹ ordinate integrat: sic ⁊ mḡ tpe eruditū ip̄s singulis doctriay p̄t̄clis fūdāmētōz atqz base integrare d̄z. Illō ḡ scōz edificū laboriosi certamīs. i. studij hui⁹ stat. i. firmat i traditōibus. s. scriptis Probi. qz p ⁊ Didymi: hoz grāmaticoz ⁊ alioz. s. grāmaticoz: quo auctoritas venerabilis cōmēdat. Tūc modū in hmoi traditōibus obseruādū oñdit. d. **E**rte aiaduertēdū. i. cōsiderādū ē in hmoi traditionibus statū mēozatis: vt latina traditio subiaceat. i. cōmēdat: fideli resolutioni. i. expositioni ⁊ declarationi: vt scz ignota p̄ ignotiora: vel vnū p̄ reliquo nō interpretentur. Et aduertendū est vt ydeoma. i. loquendi pp̄ietas addiscentis sit explicatū. i. declaratū ^{verboten} ^{us}. i. de verbo ad verbum: eim p̄ qz: tenacitatē. i. firmitatē fundamēti. s. grāmatice: ⁊ p̄ consequens oīm aliarū artū: opz. i. oportunū est cōsistere in his. s. sup̄ioribus traditō. b⁹. q. d. cum hec ita sint: oportunū est vt hec fideliter ⁊ clare doceātur. ¶ **N**o. q̄ n̄se grāmatice plures fuerūt p̄cipui scriptozes: sicut Donatus: cui⁹ magister Didymus fuisse d̄z in littera postus: Puscianus:

alias latinas. hebreay l̄arū q̄s p̄im⁹ dicūt: inuētor erat moyses ⁊ sūt nūero. xxiij. Sirozum aut ⁊ chaldeoz hebreis l̄is nūero ⁊ sono cōcordātes: solis caracterib⁹ differētes l̄as Abraam inuenisse credit. Egyptoz hō litteras Isis regina Inachi filia de grecia veniēs i egyptū repit ⁊ egyptijs tradidit. Litterarū aut grecay vsum p̄imū Fenices repererūt. vñ Lucan⁹. Fenices p̄mi fame si credit ausi. Adēsurā rudibus vocēqz signare figuris. Sed Ladmus Agenoris fili⁹ grecas litteras ex Fenice. xv. attulit i greciā: q̄bus Ipodames in troiano

Capitulum

Claro et Quintilianus et reliqui multi plurimi: inter quos potest numerari. Ennius quoque metra composita fuit prima: cui successerunt Anathetodes: Sappho: Archilochus: Symonides: Calophonius: Asclepius et multi alii: quos longum enarrare foret. horum scripta: et si non omnia: tamen aliqua leuora post prima elementa videnda sunt. ¶ Nec mēstruoso. Idem subdit quāto tempore in hoc scōdo addiscendi ordine immorandum sit. et dicit. nec est ab eundem. i. recedendum: subaudi a studio et certamine predictarum traditionum mēstruoso. i. defectuoso saltu. i. cursu lune: quod cursus mense complet. Nec est immorandum tempore. i. solis: i. cursu solari. i. anno. per annum enim motus solis perficitur: sed est immorandum diligenter: expleto. i. completo: per toto intervallo. i. motu mercurij illius planete: et non unico: sed eodem. scilicet intervallo duplicato: fere. i. quasi. et quia mercurius annis duobus cursus suum perficit: quibus duplatis quattuor efficiuntur: licet quatenus superioribus doctorum traditionibus quattuor annis diligenter sit immorandum. Diligenter inquit: quia obtusitas. i. ebetudo cuiuslibet operis pagendi permollit. i. faciliat diligentia. ¶ Motus etiam per se per se: viiij. politus. vtilis et commendabile sit participare aliquam liberales artes atque mathematicas: quibus ordinat ad exercitium excellentiarum doctrinarum usque ad certum terminum: tamen continue et assidue exercere in eis usque ad quamcumque perfectionem non nunquam nocuum est: quia continua consideratio in illis retrahit aut simpliciter aut per partem ab usu virtutis moralis: quae est status terminus quo ipsis et earum cuiuslibet erit immorandum. ¶ Motus sicut iam plures in poeticis atque mathematicis probatum est: corpora ipsa sidera tam planetarum orbium quam octavi celi quod Aristoteles primum mobile arbitratur: est lumē atque claritatem a sole recipere. ipse enim est fons luminis: vti corporis sui testatur immensitas: quae terram vti Ptolemeus docuit centies sexagesies et series excipit. similiter in eo virtus est unitissima. quod corporis sui probat compactio. similiter quod in eo lux est diffusior: quod sua in medio orbium ostendit situatio. verum tamen in modo receptio lucis huiusmodi inter corpora est diversa. Nam alia quaedam in profundo recipiunt: vti sunt corpora transparentia et diaphanata: sicuti sunt fere omnia stellarum corpora. Alia in superficie tamen: vti sunt corpora opaca: equorum numero luna est. quocumque tamen modo sint necesse est ut radioy lucis protectioni sint obiecta. et quoniam magis ab huiusmodi radioy protectione elongantur: tantomagis ab ipsa luce deficiunt: quo fit ut luna solum mēstruam. i. defectiuam inter corpora caelestia existimemus: tam quo ad nos quam quo ad rei veritatem. quo ad veritatem quidem cum terre diametralis interpositio ne radijs lucis illuminetur ipsas obnubilat: quod in eclipsi manifestum est. quo ad nos autem cum noua nobis reuoluit. tempus quod reuolutiois huiusmodi veteres menses noiauerunt: quod defectum sonat: hinc mēstruosam lunam dicimus: quasi mense: quo libet defectiuam. Volens itaque Boetius certum terminum in grammatice rudimentis addiscendis constituit: dixit non fore ab eundem a studio hoc lunari reuolutioe: neque mēstruosam dixit. scilicet mense: ne solari cursu hoc est anno. sol enim vti astrologis consideratibus iam dudum demonstratum est die quilibet. lxx. minutis et viiij. secundis in zodiaco fere gradus: quibus per cccxv. dies congregatis: atque ad integros gradus reductis. cccx. zodiaci gradus constituuntur: et his. vij. signa integranter: quae manifestum est solē totum zodiacum. cccxv. diebus quod annum efficiunt indubie peragere. neque etiam illo spacio ab hoc certamine abeundum Boetius statuit: sed immorandum est quattuor annis quos per mercurij notum explicauit. Seneca traditio: Lucani inexpletio. In hac parte Boetius ostendit quibus doctorum traditionibus post superius memoratas doctrinas rudes ipsi sunt imbu-

Primum.

endi. Et diuidit in duas ptes. In pma dicit: q post supdica in poetarū traditōibus in q
bus maior ps grāmaticē cōstituta est: ipi rudes erudiant. In secūda quatenus in rhetori
cis institutis: q poetrie cōiunctissima dinoscūtur postea imbuētur: ibi. Ceteroz aut. Et di
cit hinc. i. post supdica sunt indagāda. i. pquirenda: bec. f. Senece traditio. i. editio Lucani
inexpleto: qm̄ anteq̄ librū suū pficeret morte pūctus ē. Virgilij plicitas. s. i. scribēdo: Sta
tij vrbānitas. i. curiositas. sp. n.
rez vrbānāz scriptoz extitit: Flac
ci scz horatij dura trāslatio: qz vi
ctorz reprehensua Persij staccl
editio durior subaudi q̄ Doratij
tam stilo q̄ victoz reprehensioe
Martiāni lesio. i. reprehensio n̄
indigna imo digna: Mafonis
sup. Quidij discetio: h̄ omia ida
gāda sunt atqz commendanda
.i. iprimenda: cellule mēoziali. i.
mēozatiue. ¶ Mo. 13 ars ipa poe
tica inter scēnīcas cōputet: atqz
plato poetas a ciuitate expelli u
beret: eo q̄ dicebat eos v̄tutū iūmicos: in quo r̄ eū Tullij li. ij. tusculanaz q̄stionū cōmen
dat: nihilomin⁹ vtilis est si fini debito inmitat: atqz vsu licito exerceat. add scūtur nēpe in
ipā v̄ba valde vtilia: Augustio libro p̄rio cōfessionū teste sententijs grauisimis referta ip
sius etiam studia iuuetūte agūt: senectutē oblectāt: secūdas res ornāt aduersis pfugiū ac
solatiū p̄bent: delectāt domi: nō impediūt foris: p̄noctāt nobiscū: pegrinantur: rusticātur
nec mix cū r̄ Demochritus tradidit bonos poetas diuino quodā spū iustāmani: ex quo ce
cinit. Quidij. Est deus i nobis: sunt r̄ cōmertia celi. Sedib⁹ etheris spūs ille venit. Ipā
etiā poesis rhetorice eloquētie maximū p̄stat additamentū: q̄re r̄ rhetorice cōiunctiss
ma est: atqz pene germana. Est eim̄ vt inq̄t Cicero finitimis oratoz poeta nūeris astri
ctioz paulo: verboz aut licētia libertoz: multis v̄o ornādī generibus socius ac pene par.
Lū ergo oia h̄ poetriā asferre Boetij ipē agnosceret: hortat vt maiorz vestigia sequētes
rudes ipi poetas summope āplectētur: r̄ hos maxie quos in textu cōmemorat: iter quos
Mārtian⁹ vates Virgilius tāto extulit: vt optim⁹ poetaz dici mereret. ¶ Ceteroz autez
philosophoz. In hac pre Boe. oñdit quō post grāmaticā atqz poesim rudes in rhetori
ca sunt erudiēdi. Et diuidit in duo. n̄ pmo facit qd̄ dictū ē. scdo antonomasice circa. Ad.
Tullij Liceronis faciūdiā versandū statuit: ibi. O q̄tū. r̄ dicit etiā ceteroz aut philosopho
rum moralitas nō est pretereunda. sub silētio: imo ex totis nisibus āplexāda: r̄ hoc q̄tuz
capacitas. i. valētia īgenij ipsius erudiēdi suppetit: vt sic serenitas. i. splendor dictaminis
vigeat: sentētiosa. i. plena p̄boz sentētijz atqz iocūditas metroz floreat. r̄ subdit. O q̄tū
facundia venerabilis Tullij est collocāda summis desiderijs: qm̄ sicuti Aristoteles inter
pbos: inter poetas Virgilius: sic quoqz ipē Mārcus cicero iter oratores excludit. ¶ Mo
tandum circa hoc qd̄ dicit vt sic dictaminis sentētiosa r̄c. Cicero ipē r̄ reliq̄ q̄ rhetoricā do
cuere falsi sunt: eloquētiā sine sapia obesse plurimū r̄ pdesse nunq̄. sapiam v̄o sine elo
quētia plurimū pfuisse: hoc iniquū arbitrātes eloquētiā nō debere iudicari atqz laudari
v̄boz solo splendore: s̄ fm̄ grauisimas sentētias a v̄a sapia sapiēter elicitas. Parz er
go substātie vel v̄tutis aut solide pulcritudis orationi asferre videt: q̄ solū rhetorice r̄ elo
quētie vacat: veluti q̄ nuda ex aliena p̄ciosaqz materia v̄ba ligat. Qua de re Mārc⁹ Lij

editio: Martiani nō indigna lesio: Na
sonis discretio sunt indagāda: mēozia
liqz cellule cōmendāda. ¶ Ceteroz h̄qz
philosophozū put ingenij suppetit ca
pacitas nō sub silētio ē pretereūda mora
litas: vt sic sentētiosa dictaminis vi
geat serenitas: r̄ metrozū floreat iocū
ditas. ¶ O q̄ tullij venerabilis facun
dia: summis desiderijs est collocāda.

editio: Martiani nō indigna lesio: Na
sonis discretio sunt indagāda: mēozia
liqz cellule cōmendāda. ¶ Ceteroz h̄qz
philosophozū put ingenij suppetit ca
pacitas nō sub silētio ē pretereūda mora
litas: vt sic sentētiosa dictaminis vi
geat serenitas: r̄ metrozū floreat iocū
ditas. ¶ O q̄ tullij venerabilis facun
dia: summis desiderijs est collocāda.

beret: eo q̄ dicebat eos v̄tutū iūmicos: in quo r̄ eū Tullij li. ij. tusculanaz q̄stionū cōmen
dat: nihilomin⁹ vtilis est si fini debito inmitat: atqz vsu licito exerceat. add scūtur nēpe in
ipā v̄ba valde vtilia: Augustio libro p̄rio cōfessionū teste sententijs grauisimis referta ip
sius etiam studia iuuetūte agūt: senectutē oblectāt: secūdas res ornāt aduersis pfugiū ac
solatiū p̄bent: delectāt domi: nō impediūt foris: p̄noctāt nobiscū: pegrinantur: rusticātur
nec mix cū r̄ Demochritus tradidit bonos poetas diuino quodā spū iustāmani: ex quo ce
cinit. Quidij. Est deus i nobis: sunt r̄ cōmertia celi. Sedib⁹ etheris spūs ille venit. Ipā
etiā poesis rhetorice eloquētie maximū p̄stat additamentū: q̄re r̄ rhetorice cōiunctiss
ma est: atqz pene germana. Est eim̄ vt inq̄t Cicero finitimis oratoz poeta nūeris astri
ctioz paulo: verboz aut licētia libertoz: multis v̄o ornādī generibus socius ac pene par.
Lū ergo oia h̄ poetriā asferre Boetij ipē agnosceret: hortat vt maiorz vestigia sequētes
rudes ipi poetas summope āplectētur: r̄ hos maxie quos in textu cōmemorat: iter quos
Mārtian⁹ vates Virgilius tāto extulit: vt optim⁹ poetaz dici mereret. ¶ Ceteroz autez
philosophoz. In hac pre Boe. oñdit quō post grāmaticā atqz poesim rudes in rhetori
ca sunt erudiēdi. Et diuidit in duo. n̄ pmo facit qd̄ dictū ē. scdo antonomasice circa. Ad.
Tullij Liceronis faciūdiā versandū statuit: ibi. O q̄tū. r̄ dicit etiā ceteroz aut philosopho
rum moralitas nō est pretereunda. sub silētio: imo ex totis nisibus āplexāda: r̄ hoc q̄tuz
capacitas. i. valētia īgenij ipsius erudiēdi suppetit: vt sic serenitas. i. splendor dictaminis
vigeat: sentētiosa. i. plena p̄boz sentētijz atqz iocūditas metroz floreat. r̄ subdit. O q̄tū
facundia venerabilis Tullij est collocāda summis desiderijs: qm̄ sicuti Aristoteles inter
pbos: inter poetas Virgilius: sic quoqz ipē Mārcus cicero iter oratores excludit. ¶ Mo
tandum circa hoc qd̄ dicit vt sic dictaminis sentētiosa r̄c. Cicero ipē r̄ reliq̄ q̄ rhetoricā do
cuere falsi sunt: eloquētiā sine sapia obesse plurimū r̄ pdesse nunq̄. sapiam v̄o sine elo
quētia plurimū pfuisse: hoc iniquū arbitrātes eloquētiā nō debere iudicari atqz laudari
v̄boz solo splendore: s̄ fm̄ grauisimas sentētias a v̄a sapia sapiēter elicitas. Parz er
go substātie vel v̄tutis aut solide pulcritudis orationi asferre videt: q̄ solū rhetorice r̄ elo
quētie vacat: veluti q̄ nuda ex aliena p̄ciosaqz materia v̄ba ligat. Qua de re Mārc⁹ Lij

Capitulum

cero in eo libro quez de oratore ad quintū fratrem edidit: et ipse quintilianus cū de institutōe oratorīa ageret: rarū aut nullū fatent optimū eē ea etate oratorē: cui rei asserūt nō insulram cām. nā oratorē in omni sapie genere persuadere oportet: vt sic q̄ alibi didicit: cū spē doze dicēdi pferat: et bñ q̄dē. quo em pacto in sacris litteris psuadebit: q̄ eas nunq̄ legit: aut q̄s in naturalib⁹ q̄ Aristotelē reliquosq̄ pbos nō viderit: certe nullo. **L**ōi iūgenda est ergo sapia cū dictamie: vt sic qd̄ in aliena doctrina cōcipit. sub d̄ core rhetorico pferat. **C**auendū autē ē. **I**n hac pte Boetius cautelā circa oīa p̄dicta subiūgit: inuēs p̄ eā superiorib⁹ doctrinis ardue diligēter atq̄ cū p̄fectu inuigilādū. Et tria facit: Primo ip̄suz incōueniēs p̄cauendū ostendit. Sc̄do p̄dicta epilogat cōcludendo ibi. **E**cce quātū. Et dicit. cauendū est autē in superioribus traditionib⁹ et circa eas adipsi scendas: ne id cōtingat alicui qd̄ contingit. i. euenit Iotario sic dicto. ip̄e enī. i. Iotarius tradidit ignorantiā suā imbuendā. i. erudiendā: gymnasijs. i. studijs p̄dictorū philosophorū: subaudi tā grāmaticorū q̄ poetarū et rhetorū. xxx. annis. i. spacio. xxx. annorū. **L**uz vero dies vt p̄esset scholaribus mediocribus: subaudi eos erudiēdo aduenisset. i. post expletum studiū. xxx. annorum: asserēbat. i. affirmabat se dubitasse diutius: cuius vxor esset enēas: quē sup. enēā inuenisset in serenitate carminis: dico emistigiorū. i. versū ip̄fectorū virgilij. Et rursus idē iotari⁹ req̄sit⁹. i. interrogat⁹ a quodā suorū discipulorū: q̄liter. i. q̄ mēsurā posset vertere versu. i. in versu p̄mā syllabā hui⁹ dictōis maḡ. R̄ndit subaudi iotari⁹: absurdū. i. incōueniens fore: abbreviari. i. corrip̄i. i. in metro p̄mā syllabā tāti noīs s̄ sup. arbitrat⁹ ē eā p̄nunciari accuto accentu. i. platiōe lōga. estimabat em ob honoris cām absurdū nūmū p̄mā syllabā eius corrip̄i. **T**ūc epilogando concludit dicēs. **E**cce quātū t̄ps: qz. xxx. annos: et q̄tū exp̄se p̄didit obtusitas. i. ebetudo dure ceruicis. **M**otan dū qm̄ oīs cognitio teste Tullio in dyalogo ad Hortēsiū multis est obstructa difficultatibus. Est em et in ip̄is reb⁹ obscuritas: et in iudicijs nr̄is infirmitas. qua ex re Socrates ip̄e nihil se scire dicebat. **I**nuigilādū ē igit̄ studio sine desidia: quēadmodū veteres ip̄i sapie studuerūt: vt sic quātū mēs ibecilla atq̄ ceruicis excludit obtusitas: t̄m iugis atq̄ diligēs vigilātia abducatur. sic Socratis memorati fuere studia: qm̄ vt ait Valerius li. viij. adiscere quotidie nō desistebat. **D**e Pytagora etiā fert̄: q̄ doctrinis iugiter insistebat. vñ Ennodius ait. **A**rtius magister ē infātia: nouerca eruditōis ē negligētia. **M**inc catho moralis monuit. **I**nstrue p̄ceptis animū ne discere cesses. **N**ā sine doctria vita ē quasi mortis ymago. **N**on sic iotarius: cuius mores p̄cauēdos Boetius asserit. **N**ic nēpe licet ānis. xxx. studio incubuisset: nulla t̄m scia cōualuit: cū se recipientem vt decuit tradēdi cōcordia nō sociauit. **N**o. virgilij post multa atq̄ diuersa sua opa tadē eneidē aggressus ē. **L**ibriū quidem

Primum.

noib' ac reb' grecis & latinis cōem: reliq'tes in eo morte pūctus q'dā ipfecta: & h' ea igni
ipm cōcremari iussit: s; istud haud factū ē. Augustus vero iussit Tuccā atq; Varrū viros
ea etate excellentes hac lege ipz emēdare: vt supflua demerēt: nil adderēt tñ. vñ & semiple
nos inuenim' ei' versiculos: quos emistigia dicunt. De q' re sulphitij carthaginēsis extāt
bmōi h' sus' Jusserit h' rapidis aboleri carnia flāmis. Virgilius phrygiū q' cecinere ducē.

ceruicis obstusitas p'didit t'ris & erpē
se. **Completo** autem non indebite hu
iusmodi gymnasiū rudimēto: ad maio
ris inquisitionis scie lūmīa pcedendū est.
Sciētie inq; quā veri falsiq; nouimus
indagatricem: solāq; scientiā scientiā
rū titulo subtilitatis obstipatem subie
cta. **Hec** est inq; scalaris domīna: que
penetranti vestium natura ad scientia
rum quarūlibet fastigia prebet incre
menta virtutuz. **Quid** autem lucidius
cognitione: quinq; vniuersaliū: q

Tucca vetat varrusq; sil' tu ma
rie cesar. Mō finis & lacte osulis
hystorie &c. Et i' his emistigijs
Jotari' ipe ibecilla mēte Eneas
repiēs: ipz vxorē fore cuiusdā estē
mabat: nesciēs phrygie ducē An
chise p're venere m're pcreatum
Eneā q' Mo. ceruicē p'pe posterū
or ps colli ē: & qñq; accipit p' su
pbia: qñq; p' toto capite: & h' mō
hic capi pōr: cū d'r dure ceruicis.
i. duri captis ad recipiēdum alta
doctriay. **Completo** aut n' inde
bite. **Hec** ē scda ps scde ptis p'ri
cipal' hui' p'mi capitli: i' q' postq.
B. oñdit q'b' p'mo ab ifātia ibue
di sunt iuuenes: nūc declarat i' q's
bus erudiēdi sunt scdo. i. in ipis

p'mordialib' logice artis institutis. Et diuidit h' ps i' duas ptes. In quarū p'ia se p'orib'
cōtinuās vt informādos erudiēdos attētos faciat: logicā apte cōmendat. In secūda ordi
nē modūq; in logica p'ficiēdi demōstrat: ibi. Ad huius. P'ia in duas. nā p'imo dicen
da dicitis cōtinuat. scdo logicā cōmendat: ibi. Scie inq; & dicit q' cōpleto & p'ransito nō ide
bite: subaudi sicuti Jotarius ipe sine fructu: s; diligēter rudimēto. i. noua instructione hui'
gymnasiū. i. studiū grāmaticę scz & poetrię atq; rhetorię: pcedēdū est ad lūmīa. i. itroitus
scie. q' maioris est inq'stōis. i. inuestigatōis. **Munc** ad cōmendatōem ipsius logice accedit
ibi. Scie inq;. Et diuidit. nam p'mo cōmendat ipsam quo ad se totā. secundo quo ad p're
ibi. **Quid** aut cognitiōe? P'io cōmendat ipam totam vno modo. scdo alio modo: ibi. **Hec**
est inq;. Et dicit. post p'dicta accedendum est ad lūmīa scie maioris inquisitionis. **Sciētia**
inq; quā nouimus solā esse indagatricē veri & falsi: & hec ē ipa logica: p' quā verū & falsū
nō indagant nisi argumētatione mōdiāte. sola aut logica arguere docet: quare ipam solā
inuenimus sciam sciaz per antonomasiā rōne cōtatit etus atq; administrationis. ad
mīniculatur nēpe oibus sciētijs: & ea re cōmentator ipam modū sciēdi vocat: cum dicit.
Impossibile enī est sciam simul querere atq; sciēdi modū: s; hoc aliq' solū de logica vtē
te itelligant. sciaz inq; sciaz obstipantē. i. circumuētē titulo. i. honore subtilitatis: subie
cta. i. obiecta aliarū scientiarū. **Post** hoc cōmendat eam alio modo & dicit. hec scz logica ē
dñā scalaris. i. gradualis. per ipam enim ad culmina omnium aliarū scientiarum ascēdi
tur: cum ipa ad oim methodoz p'ncipia viam habeat. & hoc est qd' subdit: que scz logi
ca prebet penetranti. i. rimanti: fastigia. i. summitates quarūlibet scientiarum: incremen
ta. i. argumenta virtutū scz attingēdi. & hoc natura vestium. i. p'missarū scz maiore & mi
nore mediante. Et vocat ipas p'missas scz maiorem & minorem extremitates vestes p'
simile. sicuti enī vestes ipe corpus circūdant atq; cōtegunt: sic & p'misse cōclusionē ipam

Capitulum

includunt. Quia ex re dictum est quod ipsi premissis positus et concessis necesse est aliud scilicet conclusio euenire ex his que posita sunt et concessa. Tunc comedat ipas quo ad partem. Et dicit. quid est lucidius cognitione vniuersaliu. i. ea parte logice que de vniuersalibus est: que scilicet cognitio est magistra. i. magistratum tenes: triuialiū artium. i. inter triuales artes: que sunt grammatice: logica: rhetorice: que per et est potentia. i. vis que driuialiū artium. s. arismetice: geometrie: astrologie: et musice. ipse namque stiles mure atque ipoteses sunt sine logica: que per et ipsa est plenitudo artium collateralium scilicet omnium aliarum.

Mo. logica inter artes liberales secunda ponitur: quibus Boetius ipas per rhetoricam moneat addiscenda: et realis oratio. Ipsa enim diffinire docet atque diuidere: verumque a falso discernere. necessaria certe et utilis ars: que secundum Augustinum in didascalicon per ea subtilibus obiectis latebat virtas reperit. Nam sapientissimus Salomon in proverbij ad discenda admonet: dum nos hortatur ut intelligamus sermones prudentie versutia que in proverbij necnon parabolas et obscurum sermonem: et dicta sapientum simul et enigmata: que omnia in die ronymus ad magnam oratorem ait: dyaletica sunt. Augustinus etiam inter ceteras artes logicam comedat: que exercitiora potentioraque reddit ingenia. Nec nepe disciplina est: ut dicit Isidorus li. ij. que ad differendas res casus est adinueta: que propter scientia scientiarum est sine que nulla aliarum scientiarum perfecte haberi potest. **M**o. que vniuersale est quod vnum versum in multis: et hoc duplici quidem ratione: physica scilicet atque logica. Physica nepe ratione est ipsa communis natura apta nata in multis reperibilis et ab eisdem participabilis equaliter: ut humanitas: secundum quam dictum est que participatione speciei plures homines sunt vnus homo ex natura rei. Et ibidem. Genus quidem potentia multas in se habet species: actu vero nulla. Logica vero ratione est ipsa vniuersalitate intentio per intellectum officium: ut genus species etc. et secundum hanc dictum est. Intellectus est qui facit vniuersitatem in rebus. Et sunt hanc intentionum vniuersalium quibus maneries. vna quidem genus. species alia. tertia differentia. quarta proprium accidens quinta: quarum certa cognitione nihil utilius existit: que propter et eadem nihil lucidius. vtilius in quantum ad predicamentorum Aristotelis doctrinam: cum nihil in ipsa concordatione predicamentali situe nisi aut genus aut species etc. Descendenti enim a genere generalissimo ad speciem specialissimam Plato iubet quiescere. Similiter a definitionum assignationem: cum diffinitio quod est esse rei iudicet. Esse autem nihil est aliud quam sua quoditas: quam certe deus generi adueniens constituit: et ex his diffinitio integratur: et rursus ad ea que in demonstratione sunt vtilia: videlicet diffinitio et reliqua. In textu ibi rudimento. i. nouo iudicio: noua instructio: et de a rudis is. Item ibi. limina. limen terminus domus vel edificium est: limes vero regionum. vnde Prosper. Angusto virtus limite celsa petit. Item ibi fastigia id est altitudines summitates. Est etiam fastigium honor. **A**d huius autem imperialis. In hac parte postquam Boetius

203 assignat lq

epi p dnta oratorat

sumptu

ad p m

ordie

ad g

ad g

ad g

logica

Primum.

hinc logice comédatione p̄miserat: nūc h̄o qualiter in ea erudicēdū sit manifestat. Et dicitur
dit in duas ptes. In p̄ma ordinē in ea p̄cedēdi demōstrat. in sc̄da h̄o modū p̄cedēdi cir-
ca ordinē ip̄m subiūgit. sc̄da ibi. Ad istoz & ceteroz. P̄ria in duas. nā p̄rio tacit hoc qd̄
dictū ē circa logicā positivā. sc̄do h̄o circa sophisticā siue p̄uatiuā: ibi. **¶** Dicitur aut̄ impialis.
Prima i duas. nā p̄mo facit circa terminos cathegoreumaticos: sc̄do circa finthegoreuma-
ticos: ibi terminoz aut̄. Prima in
tres fm̄ tres ordines circa eam
obseruādos. Et dicit p̄mo sc̄dē
dū. i. gradatīs ascēdēdū ē: ad ap̄i-
cē. i. summita tē huius dñe ip̄ialis
f. logice hoc ordie. f. q̄ sequit: qm̄
cognitio intrinseca terminoz. f. in
cōplexoz: uti nō is & verbi subie-
cti & p̄dicati & hoc quo ad p̄mu
ordinē: q̄ p̄ & copulatio. i. vno
hō latēs eoz. f. terminoz p̄dictoz
in p̄positione: & hoc quo ad sc̄dō
ordinē: q̄ p̄ & connerio. i. cōiun-
ctio nō indigna p̄portionum. f. in silogismo: & hoc quo ad tertium ordinem. h̄ sup. p̄edi-
cta omnia sunt i itroitu logice apponenda. i. applicāda rudibus. **¶** Notandum q̄ intrin-
seca cognitio terminoz de qua in l̄ra nil aliud ē: q̄ nosce qd̄ sit nomen & qd̄ verbum ap̄d
logicos: & qua manere p̄positionem ingredi valeāt: quidq̄ termin⁹ cōis: & qd̄ singularis:
& qd̄ gen⁹: quos terminos icōplexos dicimus. Copulatio h̄o hoz nil aliud ē q̄ eoz in p̄-
positōe apta positio: atq̄ tūc complexōez ingrediunt̄. Rursum p̄positionū cōnerio silo-
gismus ē: siue sit cathegorie siue ypoteticē simplr̄ dicit̄: demonstratiuus: p̄babilis vel sob-
phisticē. De q̄bus oībus abunde in libris Aristotelis Porphirij atq̄ Boetij tractatū ē.
Verum qz diuerse atq̄ varie h̄mōi p̄positionū cōneriōes mīme fieri p̄nt sine sine cathego-
reumatum noticia: q̄ p̄positiones tam in qualitate q̄ in q̄titate diuersificāt: terminosq̄ ip̄-
sos cathegoreumaticos nunc āpliat: nūc restringunt: nūc artant: aliaq̄ & alia faciūt q̄ i lo-
gicis instituta sunt. q̄ de re **¶** B. hoz noticiam p̄tereundā mīme monet rōe atq̄ exemplo di-
cta cōfirmās. Dicit em̄ determinationes. i. signa tā vniuersalia q̄ p̄ticularia etiam reliqua
terminoz quas. f. determinatōes appellam⁹ sine cathegoreumaticas. i. significatiuas sunt
imprimēde inenti mēozialiter. Et rōez subdit dices. qm̄ deseruiūt nō par̄ imo multum so-
phisticē fantasie. i. illi p̄ti logice: & subaudi nō tm̄ sophisticē: s̄ & cuilibz logice p̄ti. Deinde
exēplo p̄dicta cōfirmat dicens. cer̄ nouim⁹ Trebatū virū prudentē: s̄ ip̄eritū i hoc. f. p̄-
terisse. i. trāsiisse: sub silentio. i. nulla facta mentione: notitiā hoz. f. terminoz q̄ si scias indi-
gnā relatu s̄ quid die p̄stet. i. disputatiōis adueniēte vidim⁹ eūdē detētū. i. ad metā redar-
gutionis deductū miserrime ab his. f. sine cathegoreumaticib⁹ sophisticā. f. arte vicēte: & vidi-
mus eūdē indecēter. i. opprobriose: seq̄stratū. i. diuisum a collegio suoz. f. socioz. qd̄ ultra
subaudi accidit: idē Trebatū āgustia p̄fusus. i. turbatus. medicabat. i. medicādo ip̄etrabat
postea sociatis. i. p̄ socios: illō qd̄ cēsebat. i. reputabat p̄us idignū eloq̄o. f. notitiā termino-
rū sine cathegoreumaticoz. **¶** Notādū sine cathegoreuma. i. significatiuū. a sin. i. cō & cathe-
goreuma. vnoēs alie ptes orōis a noie & vbo s̄ logicos dicūt sine cathegoreumata. **¶** Mo-
fātafia ē de cognitōis spēs i aio figurata: s̄ fātafina ē d̄ icognitis: & h̄ tractū ē vt sophisticā
fallacia dicat fantasie: cū appeat aliō q̄ sit. f. n. sophisticā elēchi n̄ h̄i elēchi q̄uis ita vide-
ant. s̄ palogismi. i. elēcho. **¶** Dicitur aut̄ ip̄tal dñe. Postq̄. **¶** B. ondit in supiori pte modū
B iij

sub silentio preterisse. Die autem con-
fictus adueniente eundem miserrime
ab his sophistica vincente detentum vi-
dimus: & indecenter a suorum collegio
seque stratū. Quid ulterius angustia
pudoris confusus: qd̄ prius cēsebat indi-
gnū eloq̄o: postea sociatū. medicabat.
¶ Dicitur aut̄ impialis domie sumbris

ctio nō indigna p̄portionum. f. in silogismo: & hoc quo ad tertium ordinem. h̄ sup. p̄edi-
cta omnia sunt i itroitu logice apponenda. i. applicāda rudibus. **¶** Notandum q̄ intrin-
seca cognitio terminoz de qua in l̄ra nil aliud ē: q̄ nosce qd̄ sit nomen & qd̄ verbum ap̄d
logicos: & qua manere p̄positionem ingredi valeāt: quidq̄ termin⁹ cōis: & qd̄ singularis:
& qd̄ gen⁹: quos terminos icōplexos dicimus. Copulatio h̄o hoz nil aliud ē q̄ eoz in p̄-
positōe apta positio: atq̄ tūc complexōez ingrediunt̄. Rursum p̄positionū cōnerio silo-
gismus ē: siue sit cathegorie siue ypoteticē simplr̄ dicit̄: demonstratiuus: p̄babilis vel sob-
phisticē. De q̄bus oībus abunde in libris Aristotelis Porphirij atq̄ Boetij tractatū ē.
Verum qz diuerse atq̄ varie h̄mōi p̄positionū cōneriōes mīme fieri p̄nt sine sine cathego-
reumatum noticia: q̄ p̄positiones tam in qualitate q̄ in q̄titate diuersificāt: terminosq̄ ip̄-
sos cathegoreumaticos nunc āpliat: nūc restringunt: nūc artant: aliaq̄ & alia faciūt q̄ i lo-
gicis instituta sunt. q̄ de re **¶** B. hoz noticiam p̄tereundā mīme monet rōe atq̄ exemplo di-
cta cōfirmās. Dicit em̄ determinationes. i. signa tā vniuersalia q̄ p̄ticularia etiam reliqua
terminoz quas. f. determinatōes appellam⁹ sine cathegoreumaticas. i. significatiuas sunt
imprimēde inenti mēozialiter. Et rōez subdit dices. qm̄ deseruiūt nō par̄ imo multum so-
phisticē fantasie. i. illi p̄ti logice: & subaudi nō tm̄ sophisticē: s̄ & cuilibz logice p̄ti. Deinde
exēplo p̄dicta cōfirmat dicens. cer̄ nouim⁹ Trebatū virū prudentē: s̄ ip̄eritū i hoc. f. p̄-
terisse. i. trāsiisse: sub silentio. i. nulla facta mentione: notitiā hoz. f. terminoz q̄ si scias indi-
gnā relatu s̄ quid die p̄stet. i. disputatiōis adueniēte vidim⁹ eūdē detētū. i. ad metā redar-
gutionis deductū miserrime ab his. f. sine cathegoreumaticib⁹ sophisticā. f. arte vicēte: & vidi-
mus eūdē indecēter. i. opprobriose: seq̄stratū. i. diuisum a collegio suoz. f. socioz. qd̄ ultra
subaudi accidit: idē Trebatū āgustia p̄fusus. i. turbatus. medicabat. i. medicādo ip̄etrabat
postea sociatis. i. p̄ socios: illō qd̄ cēsebat. i. reputabat p̄us idignū eloq̄o. f. notitiā termino-
rū sine cathegoreumaticoz. **¶** Notādū sine cathegoreuma. i. significatiuū. a sin. i. cō & cathe-
goreuma. vnoēs alie ptes orōis a noie & vbo s̄ logicos dicūt sine cathegoreumata. **¶** Mo-
fātafia ē de cognitōis spēs i aio figurata: s̄ fātafina ē d̄ icognitis: & h̄ tractū ē vt sophisticā
fallacia dicat fantasie: cū appeat aliō q̄ sit. f. n. sophisticā elēchi n̄ h̄i elēchi q̄uis ita vide-
ant. s̄ palogismi. i. elēcho. **¶** Dicitur aut̄ ip̄tal dñe. Postq̄. **¶** B. ondit in supiori pte modū
B iij

Capitulum

precedit circa logicā positivā: nūc facit h̄ idē circa ip̄as logicā sophisticā. Et dicit. aut̄ p̄ cer-
te: ars sophistica. i. ars illa q̄ est de sophisticis elēchis: dotata. i. decorata: fimbrijs. i. extremit-
tatib⁹: q̄ fimbria p̄missarū dicunt̄. ⁊ bene cōsonū illi ē qd̄ sup. prio dixerat. q̄ penetrāve-
stū natura ⁊ c. hui⁹ dñe. s. logice: iperialis etiā cōfusa. i. plixa: petulāti. i. supbienti audaci
lasciuēti. ⁊ importūe petulāti aīo: ⁊ h̄ oīa bene posita sunt ad sophisticarū cautelas insinuan-
das. Debet em̄ hēre sophista cō-
fusuz atq; plixū i disputādo mo-
rē: vt nēo suas rōnes intricatas
repetere valeat. sibi sit petulās at-
q; audax: vt vult Aristo. in elen-
chis. ⁊ sequit̄ q; p ⁊ pusa. i. pfe-
cte vsa: eulogio. i. testimonio nuga-
torie. i. ficte: loq̄tatis. i. garrulita-
tis. etiā cautela sophisticarū ē: vt lo-
q̄ multiplicēt vt sic a circūstātib⁹
docti videāt: q; p ⁊ pusa. i. irri-
gata: vultu. i. ostētatōe: fūco mu-
lieris. i. apparētia vere sapiē q̄/
uis nō sit: respiciebat barbaras

^{decorata} ^{plixa}
dotata ars ^{ficta} ^{garrulitas} ^{ostētatōe} ^{capite} ^{completōe}
sophistica petulāti oīo con-
fusa ^{irrigata} ^{ostētatōe} ^{capite} ^{completōe}
negatorieq; loquacitatis eulogio
perusa ^{ostētatōe} ^{capite} ^{completōe}
mulieris: fūco vultu pusa: bar-
baras nationes obliquo sydere respi-
ciebat: quā in cōmētarijs Alexandri ⁊
nr̄is nouim⁹ ^{ostētatōe} ^{capite} ^{completōe}
decoratā: ⁊ trālatōe pfe-
ctā ^{ostētatōe} ^{capite} ^{completōe}
summope eē curādā. ¶ Ad istorū
⁊ ceterorū pfectōnē triplici solemus vtī
recordatiōe: quarū prima ē vocalis ⁊ le-

i. ignaras nationes: sydere. i. oculo obliquo: quā. s. artem nouim⁹ ^{ostētatōe} ^{capite} ^{completōe}
decoratā in cōmētarijs
alexandri subaudi pipateticū: ⁊ nr̄is sup. cōmētarijs: quāq; etiā pfectas. i. cōpletā transla-
tiōe subaudi hac qua de greco ip̄am in latinum v̄tim⁹: nō uim⁹ curādā summope. i. dilige-
ter. ¶ Mo. sophistica ars duplex ē. nā qdā docēs est: altera vero vtēs. Docēs qdē q̄ docēs
cognoscere silogisimū sophisticū eiusq; principia cās atq; passionēs: Et h̄ ē vera scia ve-
rusq; hitus demonstratōe acq̄situs. Alia aut̄ vtens p̄ quā silogisimo. sophistico vtimur ad di-
sputationes: ⁊ hac in pposito. Hanc tñ vtendā Boe. mūne cōmonet: s; ad v̄sitas decep-
tionēq; euadendas sophisticas summope adipiscendam suadet. ip̄a enim nulla sapi-
entia est: sed in loquendo deceptio verborū intricatio apparens sapientia non existēs.
De hac Gregorius loquitur cum dicit. Silogistica inquit disputatio quid aliud est q̄
verbis contendere ⁊ audientes subuertere: ⁊ in ea vt Augusti. placet victoria verborū ⁊
ostentatio ambiciosa queritur: nec modo tardos. sed plerūq; ingeniosos decipit: quā
propter in libro de doctrina xp̄iana: vsum sophisticē disputandi dicit execrabilem libidī-
nemq; ritandi: studende tamen sunt versutie non vt quisquis exerceat: s; vt valeat sum-
mope precavere. Item fimbria fimbrie dicitur extremitas vestis vel filum quod appē-
dit in decorē vestium. h̄ vero capit̄ aut p̄ extremitatibus silogisticis per similitudines vel
appendicijs logicalibus quibus vtitur sophista in suis argumentis. Item eulogius sapi-
entia vel bona fama vel testimonium dicitur. Item fucus color ē adulterinus: inde fucata
vt dicit papias depicta tincta adulterino colore straminata: ficta nō vera apparentia.
¶ Ad istorū ⁊ ceterorū. In hac pte Boe. postq̄ ordinē pcedēdi in ip̄is primordijs logica-
libus ostendit: nunc vero circa ordinem ip̄m modū atq; normam obseruandos subiūgit.
Et diuiditur in duas ptes. nam primo facit qd̄ dictum ē. secundo cuidaz tacite questionī
respondet: ibi. Si vero prima in duo. nā p̄imum modum ponit quo in acquirēdis logice
institutis vtendū sit. scōdo vero tres effectus ex h̄ pcedentes ostēdit: ibi. vocalis. Et dicit q̄
nos solemus vtī triplici recordatione ad istorū. s. supradictorū ac ceterorū. s. dicendorū
perfectōnē: vult dicere in omni scientia adipiscenda triplici vtimur recordatiōe: quarū pri-
ma est vocalis. i. nuda dictionū retētio. scōda mentalis. i. votum sine recordatio. tertia cōis

gregorius

augustinus

Primum.

scz ex voce & sententia consistit & subiugens effectus hanc triū recordationū tria facit p ordi
nē. Ma prio prios tres effectus ponit. Secūdo secūdos tres effectus subiugit. Tertio ter
tia recordationē pre ceteris affirmat. scda ibi. Vocalis cecitatē. tertia ibi. Sicut enī. Dicit er
go q recordatio vocalis facit sophisticū. i. apparentē: qm nuda voce aures replet quid
nois ignorās. Mentalis facit iudiciū. i. certitudinē. alia lra habet rudē: qm facit intellectū

^{vocis sine recordatio} cūda mentalis: tertia vero cōis. ^{recordatio} Voca
lis sophisticū facit: mentalis iudiciū. i.
cōmunis (si cōtinuata fuerit) facit perfe
ctū: vocalis cecitatem: mentalis sciam:
communis vsū: vsus aut ad magiste
rū pperare festinat. Sicut enī pruden
tia sine iusticia parū vel nihil prodest:
iusticia autē sine prudentia multum:
scientia sine vsu prodest parum: vsus
autem sine scientia prodest multum:
¶ Si vero bone idolis scie trunculus

inter verū ac falsū discernere q
ipotētes sit hāc discretionē voce
significare. Cōmunis vō scz q
tā vocū q sententiarū ē: si fuerit cō
tinuata scz cōpādo rē ad vocē: fa
cit pfectū subaudi i arte: qm sicut
tā ipa mēali recordatōe concepe
perat: sic vocali cōparata voce si
gnificat. Ex ide pōit scdos tres
effectus p fatay recordationum.
Et dicit vocalis recordatio gene
rat cecitatē. i. boiem ignorantes.
q̄uis enī voces ipas cognoscat:
vtutes tñ ipay vocū mīme recor
dat: q̄propter facili paralogizat
prio elencoy. Mentalis generat
sciam. i. boiem scientē reddit s; i/

potentē: cū ea q mente mouerat verbo explicare nō queat. Cōmunis vō recordatio vsū
gnat: qz potentē facit. sicut enī natura facit abilē: ars facit: sic q vsus vti. Victorino vi
sūz ē potētē reddit. vsus aut festinat. i. accelerat pperare ad magisterium: quare de primo
ad vltimū cōis recordatio ad magistratū festinat. & hoc cōfirmās p simile subdit, sicut eis
prudentia parū vel nihil pdest sine iusticia: iusticia autē sine prudentia multū: sic scia sine
vsu prodest parū: vsus vō sine scia multū. **¶** Notandū circa hoc qd dicit prudentia sine
iusticia parū vel nihil pdest. Lūius rō ē: qm iusticia oīm altarū virtutū est cōtētua: ma
lorūq; oīm destructiua: qre & plus ceteris mūdo necessaria. Prīmū est pbi. v. ethicoy: vbi
dicit. iusticia ē quodāmodo oīs virtus. & subdēs rātonē dicit. Ex eo q icludit in se actus
oīm virtutū. Et Tullius li. iij. officioy. iusticia est vna oīm dñā reginaq; virtutum. Secū
dū patet: qm ipa est oīm malorū inhibitiua: ergo p locū ab oppositis: iniusticia est malo
rū puissima: qre est pfectū malū. pfectū autē malū seipm destruit. iij. ethicoy: ergo &c. Ter
tium aut declarat. p iusticiā tutat innocentia: punit malicia: frenatur audacia: atterit su
pbia: secura reddunt oia: quare bec vntus sm Isidorū quinto ethimologiarū nō imertio
regina nūcupatur: q̄propter Augustinus libro scūdo de ciuitate dei. c. xvij de ipa iusticia
plenissime tractās cōcludēdo dicit. Hoc verissimū est sine iusticia republicā regi nō posse
& pro tanto Tullius asserit: q nil tam amicū ciuitati vel regno q iusticia: ob quas res ce
tere virtutes sine ipa parū aut nihil p sunt: atq; simile est de vsu atq; scientia nā vt dicit
Seneca nihil odibilius est scia: vbi sola est intelligens ipam parū aut nihil prodesse sine
vsu eius. qd bene subdēs idē Seneca inqt. Quid enī prodest scientibus cōsumere dies i
bis q nec domi: nec militie: nec foro: nec in curia: nec alicubi p sunt: nisi dūtaxat in scho
lis. scia ergo sine vsu nihil prodest atq; ifecūda est. ipa enī vsu sumit icremētū exercitio: si
cuti ars qlibz. ff. de lega. iij. l. legatis. §. ornatricibus. q si scia ab vsu disiuncta fuerit: certe
vtilior est vsus artis q ars q sui vsū nō habet: vt refert Polocrates li. v. ¶ Si vō bone
scie. Dic Boe antipopbo: izando cuidā tacite rīdet q̄stioni. Posset enim aliquis dicere

Capitulum

D boeti congruū bñ ē addiscere volēti singula q̄ monueras mēte cape. s; qd cū ea oīa ordi-
 ne quo tu disposueras retineri: tñ ingenij puitate: tñ etiā alia q̄uis occasione mīme vale-
 bñt. Cui rñdēs ait. certe si tirūculus. i. nouus scholaris: neq̄at. i. nō valeat cōp̄bēdere: se-
 riat. i. vtiliter intēte sedulo: totā ordinationē. i. lectionē bone scie: rapiat. i. ipotēter capiat:
 saltē. i. ad min⁹ patriā pnūciatōem: ⁊ hoc pcedēdo gradatū: subaudi p̄io parū: scōo pl⁹ ca-
 piēdo: ⁊ h̄ tādū: donec ip̄e trium-
 cul⁹ possit pducere. i. p̄palare ef-
 fectū cōtinuū. i. oratōem totam.
Mo. q̄ aīa ip̄a a sue creatōis p̄-
 mordio: vt i Aristō. ij. de aīa visū
 ē facta ē tabula nuda i q̄ nihil d̄
 pictū ē: depigi tñ apta nata. Dec
 aut̄ depigēdi aptitudo nō tumul-
 tuoso strepitu neq; magna cōfu-
 saq; sp̄ez mole a p̄icipio i actū
 reducēda ē: s; passiz atq; ḡdualit̄
 ordie scī. ⁊ p̄ioscul' adornāda refi-
 cit̄ enī itellec' atq; tādē fida cō-
 ceptoz suatrix memoria ⁊ labo-
 ris ps maria detrahit: si nō vno
 sp̄ū audito lecta p̄ceptaq; passiz
 mēozie demādet. diuturno etiā
 fugiq; hoc labore mēs aimusq;
 cōfidec̄. nā q̄ cōcepta sunt nisi repetita fuerit fluxa veluti ⁊ caduca euanescent. **M**o. tyro
 grece latie fortis d̄z ide h̄ tyrio nis. i. nou⁹ miles nouit̄ elect⁹ ad militiā: qz fortis ad hoc
 eligi solet. ⁊ p̄ similitudinē tyro d̄z q̄libz ignar⁹ ⁊ rudis: cū aliqd exercēdū aggredit̄: ide tyru-
 culus diminutiū. Itē saltē cōiunctio aduersatiua cū diminutiōe: ⁊ ē tractū a captiuis q̄ cū
 loq̄ p̄ tiorē n̄ valētes dicebāt saltē: q̄si dicerēt vt vitā ⁊ salutē nō amitterēt. **A**isis aut̄ le-
 uitatū sciētiz. Dec ē tertia ps scōe ptis p̄ncipalis huius p̄mi cap. in q̄ Boe. postq̄ oñdit
 in q̄bus ip̄i pueri p̄io ibuedi sūt: ⁊ i q̄b⁹ scōo: nūc vō oñdit i q̄bus tertio istruēdi sūt. **E**t
 vult q̄ p⁹ sup̄dicta q̄ oīa sunt q̄si rudimēta scīaz erudiēdi sūt ip̄i scholares i sciētiz q̄ ma-
 ioris sunt i q̄sitiōis: videlicet i scīa vniuersaliū ⁊ p̄dicamētoz. ⁊c. Et diuidit hec ps i duas
 ptes. nā p̄io ponit modū atq; ordinē q̄b⁹ circa ptē logice magis speculabiliorē sit i fiste-
 dū. scōo quoddā p̄ius dictū repetit vt p̄cedētibus addat: ibi Nec dū hec. P̄ia in tres sūt
 tres ordies libroz circa hāc ptē necessarioroz: scz vniuersaliū atq; p̄dicamētoz ex pte vna
 diuisionū atq; topicoz Boetij ex pte alia. ⁊ post hoc oīs reliquoz libroz logice Aristō.
 s. p̄oz posteriorū ⁊c. scōa ibi. **M**ris q̄. tertia ibi Aristō. q̄. P̄ima in duas nā p̄mo eruditē
 dū monet in his libris p̄dicabiliū porphiriū. scōo ex vtilitate sui ip̄a p̄dicabilia recōmen-
 dat: ibi. **D** q̄tū. Et dicit. **A**isis sentētiz leuitatum. i. leuiū documētoz subaudi q̄ leuiter
 ducūt in cognitionē logice: attendēdum ē de speculatione. i. speculatiua cōsideratōe por-
 phiriana. i. porphiriū q̄nq; vniuersaliū. s. generis sp̄ei ⁊c. de q̄bus sunt oēs scie p̄io poste-
 riorū q̄. s. vniuersalia vocātur Aristō. s. primo posterioroz: mōstra. i. res extra naturā exntes:
 vniuersalia dico: necessaria. i. vtilia ad cathegorias. i. predicamenta Aristō. q̄ vniuersalia
 nos Boe. patefecimus. i. declarauimus his i cōmentarijs n̄ris. ⁊ hoc luce expositione. i. de-
 claratione expositoria. p̄ide vniuersaliū scīam ex sui vtilitate cōmēdat. Et duo facit. nā
 primo facit qd dictum ē. scōo errores ab eadē remouet: ibi. **M**ōne litteralis. ⁊ di. o q̄tum

totā nequeat seriatim comprehendere
 orationē: saltem primas capiat pronū-
 ciationē: donec gradatim pcedendo cō-
 tinuū possit pducere effectum. **A**isis
 aut̄ leuitatū sciētiz de speculatione
 porphiriana quinq; vniuersalium que
 ab Aristotele monstra vocantur: atten-
 dendus est ad ipsi⁹ cathegorias neces-
 sarias: q̄ luce expositionis in commen-
 tarijs nostris bis patefecimus. **D** q̄
 tum vtilitatis habet in his: si intrinse-
 ca hēatur cognitio. **N**ōne litteralis

Primum.

utilitatis habet in his. s. vniuersalibus: si cognoscantur noticia intrinseca. i. intranea. Postea errorem remouens dicit. none. i. nuquid: facultas lralis. i. sola vocalis doctrina. Sofronici illius magri: e notanda vitio. i. rephededa: in q. i. dico. q. d. doctrina illa sofronici. qn solas vboru garrulitates docuit: q sophista atq; apparere facit i hoz vniuersaliu doctria: penit? abo lada e atq; vboru vis attededa. ¶ Notadu put refert Aristo. in mltis passib? opinto Platonis fuit ipa vniuersalia ee esse

Sofronici facultas est vitio notanda
in q. ¶ Nostra quoq; volumina stili
scemate decorata non sunt omittenda.
¶ Aristotelis q; tota succinta breuias:
lz voce tediosa: non tamen infructuosa
Malui. n. poti? fideli deseruire trasla
tionis: q; arrogantie rephedi temeritate.
¶ Quid. n. Ari. lucida veritate serenius;

tias p se existetes: r ab ipis: singu larib? sepatas fm ee: dates tm no me r roem ipis singularib?: qua qde opinionone Platonis tanq; erro nea atq; ve phie dissona Ari: ipe in septimo methaphisice ml tis impugnat roib?. qre ipam ri diculo tenes pmo posterioru iqt i huc modu. Gaudeat qna r spe cies: qm si sic sunt: subaudi que? admodu Plato posuit: monstra sut: quapropter i pemio de aia

dicat. vniuersale. s. Platonium nihil est: aut est posterius suis singularib?: r ad h pposituz locutus est Boe. cum dixerat q ab Aristotele monstra vocant: subaudi in oratione Platonis. ¶ Item cathegoria est prediamentum vel predicatio vel significatio. vnde predicame ta Aristotelis cathegorice dicunt. ¶ Nostraq; volumina. In hac parte tangit scos ordi ne librorum in hac pte addiscendoru. Et dicit etia volumina nostra. s. p nos facta: vti est li ber diuisionu atq; liber topicorum decorata scemata stili. i. nobilitate stili no sunt omittē da post lectoem vniuersaliu. q. d. qm i his magnum emolumentu consistit. vñ Scematis. neutri generis nobilis: honor: dignitas: corona: vel ornamentu significat. vñ Iuuenalis Scemata qd faciunt re. ¶ Aristotelis q; succinta. In hac pte Boe. ponit tertium ordinē libroru in hac pte addiscendoru. Et diuidit in duas ptes. na pmo facit qd e. in secunda pte ipos libros auctoris nobilitate commendat: ibi. Quid em Aristotelis pipatetici. Prima in duas ptes. nam pmo facit qd dictum e. secundo cuidam tacite qstioni: q est plibatis eli ci possz respondet: ibi. malui vero. Et dicit etiam breuitas. alta lra hz veritas succita sub andi qm pl? snia q; vbis abundat: lz tediosa voce. i. tediu qnatiuatiua pp duritiam trasla tois nec tm infructuosa subaudi sniaz vbertate sup. no e omittēda. Ex his aut vbis posset qs occasionē qredi sumere: cur ta duo atq; iculto stilo tati phi verba verterit: r sic equo sce mate atq; stili alacritate: qbus i greco iacet haud quaqua trasferebat? Liii. B. certe ma lui. i. magis volui: subaudi ego Boe. deseruire fideli traslatoni: vt sic verbis verbo comu tarē: q; reprehendi temeritate. i. psumptione: arrogantie. i. superbie: inde comendat doctri na Aristo. n. p q: qd e sereni? i. traqllius lucida veritate aristo. q. d. nihil. ¶ Mo. vti refert. Laertius aristoteles platonis discipulus plurius libros: ta i logicis. ta i phicis: ta q; in mathematicis atq; alijs scripsit: vt sic libroru numerus trecetos ascēdat. atq; alibi dictu e ipz tractat? mille edidisse: quoz tm voluminu at traslatoru iopia: at alia qda occasioe copia oēs n hem? ex his tm q ad nos duenerut ex logicis sunt liber cathegoriaru: piarmēias: hoz. a/ naleticoru: topicoru: elēcoru: quoru lz fuerit du? in pps. vitate tm rfertissimi existit q ee re dictu e. q ab aristo. fcedit: a veritate fcedit. auer. natura. n. vt idē iqt auer. i qnauit nob viru illu: vt p eū secreta phie nob reuelarent: q; propter n imerito nature regulā ipm appellare phas e. De quo vtili aristo. platonē dinitatis secretariu seruius clamitasse legimus. cū le ctorio no affuerat intellectus abē: surdu e audite riu. buius g doctrina nequa q; omittēda e

Capitulum

¶ Nec dū b gerunt. In hac pte. B. post p̄dicta quoddā p̄t̄ dicitū repetit: vt ip̄m p̄cedē/rib' addat. Et duo facit. nā p̄mo facit qd̄ dicitū ē. sc̄do dubiū quoddā remouet: ibi. Quadri/ualiu. dicit ergo cū oīa sup̄dicta q̄ logice sunt gerunt. s. aīo: fructuositas gr̄amaticē nō est relinquēda aliquo mō. Et rōem hui' reddit dī. qm̄ possessio cuiuslibet artis cōmendabilis. i. laudabilis reddit iocūda p̄ eā. ip̄a em̄ vt̄ sup̄ius visus ē mater ē oīm artū: sine qua oīs alie scie penit' obmutescūt: q̄ p̄ r̄ lepos r̄betorice. i. ornat' r̄betorice: subaudi nullaten' reliquēd' ē rōe sup̄dicta. Exinde qm̄ dubi/ tari posset: qm̄ hec oīa q̄ mōstra/ ta sunt circa triuiales artes pagū/ tur: de q̄dr̄ualib' artib' qd̄ ext/ sumēdū sit? Quā dubitationem soluēs dicit. Et̄ia honos. i. digni/ tas qd̄ r̄ualiu artū. s. arithmeti/ ce: geometrice: astrologie atq̄/ musicē acq̄sit': cōpatiōe. i. cōem/ p̄tiōe studij nō d̄s omitti. Et r̄a/ tionē reddēs inq̄t. qm̄ p̄teritas

¶ Nec dūm hec geruntur grammaticē fructuositas nullatenus ē obliquenda per eā em̄ cuiuslibet artis cōmendabilis redditur possessio iocūda. Rbetorice q̄ lepos quadrualium q̄ bonos: studij cōparatōne acq̄sita pro posse nō debent obmitti. In his aut̄ studij p̄teritas florem generat: fructūq̄ p̄turit: si dubitatōni p̄mixta fuerit r̄ tempestiua

i. furiosa curiositas studij in his. s. sciētis mathematicis generat florem: subaudi scīaz: q̄ p̄ r̄ p̄turit fructum: r̄ hoc sup̄. si studij huius p̄teritas mixta fuerit dubitationi: qm̄ du/ bitatio magnum scie p̄stat incrementū: Ex quo illō p̄bi. Dubitare aut̄ de singulis nō oī/ no inutile ē: atq̄ ē subaudi florē fructūq̄ p̄turit: si fuerit tēpestiua. i. cōgrua t̄pe suo: qm̄ sicuti decens r̄ incertū terminū in mathematicis p̄tesa occupatio magnū scīaz p̄stat docu/ mentū: sic ecōtra in i p̄is assiduitas inexcusable iducit detrimētū: qm̄ vt̄ supra dictus ē cō/ tinua in illis consideratio maxime aut̄ simpliciter: aut̄ pro parte ab vsu retrahit virtutis.

¶ Mo. Plato in. vii. de republica mathematicas disciplinas quas quadrualium nomi/ ne cēsemus ad veri cognitionem r̄ demonstrationem in primis dixit esse necessarias. sunt enim in primo certitudinis gradu: dicitq̄ eas esse tanq̄ gradus ad superiora cognoscen/ da. his enim disciplinis inquit in omnibus anime instrumentum perditū: vt sic dixerim: alijsq̄ excecaturum exercitijs expurgatur r̄ in melius erigitur. has Aristo. methaphisice cō/ numerat: r̄ cum illa conueniunt. vtracq̄ enī considerat de quātitate. sed dispariter. metha/ phisicus enim omēs quantitates prout sunt entia considerat quarto methaphisice. metha/ phisicus vero de ip̄a tanq̄ de subiecto agit. methaphisice aut̄ discipline q̄ttuor sunt: q̄ propter r̄ q̄dr̄uales dicunt' qm̄ oēs q̄ttuor circa quantitates versant': inter q̄s subiecti no/ bilitate astrologia p̄rior est: q̄ vt̄ Polocrates ait: natura iduxit: rō probat: r̄ vtilitatis ex/ perientia approbat. ip̄a nempe lex ē q̄ corporum supernorū cursus figuras r̄ habitudies circa se r̄ circa terram inda gabili rōe p̄currens: veritates eorū r̄ q̄liter agant in omnib' in/ fra sperā lune demonstrat. post hanc musica est q̄ cōsonā multitudinē p̄portionū suarū in quadā cōlitate vocū cōsiliat. Hāc Plato potētissimā artū noīat. hui' em̄ i thimeo inq̄t armonia virt' ē ad mitigandos dolores aiay hūanay ip̄asq̄ letificādas. Hanc Socra/ tes. senex didicit: atq̄ adolēscētes i ea erudiri iussit. Hāc sequit' arithmetica: quā doctrinā scriptores p̄mā fore decreuerūt: qm̄ vt̄ sic ip̄a nulla alta indiget disciplina: vt̄ ait. B. Ars certe magne v̄tutis: cū suos cultores ad oēs disciplinas acutiores reddat: sicuti Pla. i. vii. de republica aiebat. Aduertisti. n. inquit Socrates eos: qz natura arithmetici sunt ad oēs fore disciplinas acutiores appere q̄ aut̄ i genio ebetiores fuerit: si i hac erudienf: cū

Secundum.

si nil amplius utilitatis consequantur: seipis tñ ingeniosiores effici solēt. Ultima iter has Geometria dicitur ab egyptijs p̄mū repta. i. inundate nāq; uti strabo i li. de orbis situ p̄tra/ ctat pte. xv. flumine nūo r oib? possessionibus ei? ymo obductis: initiū terre diuidēde per lineas r mēsuras nomē arti dedit: q̄ deinde latius acūmie sapientum expēsa est.

Capitulum secundum.

Capitulum secundum.

Isis autē scholarium rudimētis r virtutum incrementis: nūc de eo r̄m̄ subiectōe erga mgr̄os breuiter ē ordinādū: qm̄ q̄ se nō nouit subijci: non noscat se magistrari. Miserū est enim eū fore magistrum: qui nunq̄ se nouit esse discipulum. Debet autē discipuli subiectio in tribus cōsistere. s. i. in attentione: beniuolentia r docilitate. **A**ttentus inq̄ exercitio: docil' ingenio: bēuol' aīo. Attent' inq̄ ad audiēdū: docilis ad itelligendū: bēuol' ad retinēdū

Isis autē scholarium rudimētis. Hoc ē scōs caplm̄ b? libri d' disciplina scho/ larii: i quo postq̄. B. docuit de aptitudie quā scholaris hēre dicitur circa sciay oblectamēta sibi ip̄ri mēda: q̄ i ordiato p̄cessu ad sciay ip̄as p̄sistit: nūc p̄sequenter in b? scōo ca. determinat de aptitudie q̄ ē respectu sciay scholarib? ministradis: r b? i subiectōe scholarium erga mgr̄s p̄sistit. Et didit totū b? cap. in duas ptes p̄ncipales. In p̄ma facit qd̄ dictū ē. in scōa nō ponit impedimēta qd̄a q̄ eue h nire p̄nt ad scholarium subiectōes remouēdā: ibi. Nō sit autē discipul'. Prima in duas. nā p̄mo dicta dicēdis cōtinuat. scōo intēs

tum suum p̄sequitur: ibi. Dicit autē discipuli. Prima hanc adhuc in duas. nā p̄mo dicta dicēdis cōtinuat. scōo huius cōtinuatiōis cām reddit: ibi. Qm̄ q̄ nō nouit. Et dicit p̄rio sic. **I**sis rudimentis h? est leuioribus documētis atq; incrementis virtutū: h? ē perfectio nibus aliaz sciay ip̄oy scholarium: subaudi put i supiori caplo exposita sunt. nūc. i. i b? scōo ca. ē ordinādū. i. ordinate edocēdū: alta lra h3 ordiendū. i. inchoandū breuiter de subiectōe. i. submissiōe eoz. s. scholarium erga mgr̄m. Et hui? rōem subiungēs dicit. qm̄ q̄ nō nouit subijci se. i. submissum fuisse: hic idem necesse est: ut se nō noscat magistrari. qd̄ cōfir/ mans dicit. Quod si contingat eundē q̄ se nō uouit esse discipulum fieri mgr̄m: hoc tamē miserum est id est detestabile. **N**otandum prout refert Hugo in didascalicon pte secunda. ex his q̄ studendo maxime proficit: mens humilis atq; subiecta discipulo maxime necessaria est. quequidē aliud nihil est q̄ tradentis r accipientis iusta r approximata cōcordia. de qua loquens. Quintilianus libro p̄mo institutionū ait. Sicut officium p̄ceptorū docere est: sic discipulorum dociles se prebere. Scientia em̄ conualescere nequit: nisi tradentis r accipientis concordia sociata fuerit. sic sub Dyogene Socra. q̄ ut refert Tullius libro quinto tusculanarum questionum Philosophiam deuocauit e celo r i urbibus collocauit. sicq; sub Socrate Plato diuinitatis secretariū: atq; sub Plato. Aristo. peripateticorum dicit. sic tandē sub reliqs reliq̄ hūili r subiecta mente extiterūt: ut exinde pbie amplissimi fontes dici mererent. **D**ebet autē discipuli subiectio. Postq̄ Boe. dicta dicēdis cōtinuauit: nūc intentū suū p̄sequitur circa subiectiōe discipuli erga mgr̄m. Et diuidit i duas ptes. nā p̄mo ponit. in quo cōsistit ista subiectio. scōo hoc magis declarat: ibi. ut sit attent'. Et dicit p̄rio q̄ subiectio discipuli dicitur cōsistere i his tribus. s. in attentione: beniuolentia r docilitate. r hoc declarat subdit. s. ut sit subaudi scholaris attentus in exercitio. i. in labore

Capitulum

studij studiose animo vobis magistri accommodando. h. enim exercitium faciliat quibus operantur. sit etiam
beniuolentia animo atque ingenio docilis. quod declaras subdit. Ego inquit quod discipulus sit attentus ad
audiendum verba magistri: non ut ex verbis rem capiat: sed ex rebus in verborum serie deueniat. et inquit quod disci-
pulus sit beniuolentia ad retinendum super audita. Et h. beniuolentia addiscendi amor: est quo doctrina
forti imprimis et in qua sit docilis ad intelligendum. vero pro sed ista tria: scilicet attentio: beniuolentia
atque docilitas concurrunt. i. conueniunt ad perfectionem subaudi discipuli
mutati. i. ordine diuerso ac permutato: ut scilicet nunc attentus sit: nunc dociliter
nunc autem beniuolentia non attentus quod
eorum primo statuatur. ¶ Notandum quod
tria h. attentio beniuolentia atque do-
cilitas discipulum maxime magistro at-
que doctrine submittere manus tamen
verborum addiscendi amor est quo corda
eruditorum ad doctrinam capescen-
dam forti alliciuntur. Et h. amor ex-
tribus consistere dicitur. scilicet eruditionis dilectio-
ne viscerum a fructus reficietis adeptio: atque naturalis appetitus scie terminatio. Dilectio
enim intima eruditionis audita credibiliora reddunt in recipiente. et h. dilectio in timore atque reue-
rentia traditis sita est: de qua dictum est ad hebr. xij. Presertim carnis nostre huius eruditores. et reuerentia
tur eos. i. reuerenter timebant. Et hinc Latho. Ad gratiam metue. huius exempla in Traiano at-
que Alexandro apte conspiciuntur. Traianus namque imperator Plutarchum preceptorum suum ut legi sum-
mopere reuerentia. sic et Alexander Socratem: quem cum se obuia habuisset decurru persilium ipsum re-
uerenter recepit. Sed quod amor a discipulis stabilis est fructus recipietis adeptio: quod ad discipli-
nam discipulus alliciat. fructus autem sapientie est donum inquit dei. ut Augustinus dicit. xij. de ciuitate dei: cui
nihil occurrit preferendum: nullum precio potest comparari. de qua Tullius li. ij. officiorum. quod. n. pro deos
optabili: quod prestantius: quod melius: quod omnino dignius sapientia: quod. d. nihil. Tertium vero quo amor
addiscendi stabilis est naturalis appetitus scie terminatio. de hoc appetitu primo methaphisice
dicitur. Omnes homines naturaliter scire desiderant. Finis vero atque terminatio appetitus hominibus non nisi
intelligere est: cuius perfectio in sola veritatis cognitione consistit: non in soli superficiali comprehensione
non. n. addiscendi sufficit ut superficialiter legat: nisi intelligat atque in latetia peruoluat: ac ea, meo-
rie reddat. Et ad h. optie facit quod transumptiue scribit. Hieronymus in canone. Ad archidionem et Basili-
des. l. q. i. vbi dicitur: nec putemus in verbis scripturarum fore euangelium sed in sensu: nec in superficie sed
in medulla: non in fructu folijs: sed in radice radicis. Tunc. n. discipulus proficit cum attente aduertit: au-
dita dociliter intelligit: atque intellecta beniuole scrutinio cordis recomendat. ¶ Non sit autem scho-
laris. Nec est scilicet principalis h. i. q. B. quodam potest impedimenta: que circa istam aptitudinem. scilicet subie-
ctionem discipuli erga magistrum euenire possent. Et diuidit in tres presertim que potest tria impedimenta
videlicet discolorie: violentie et luxurie. scilicet ibi. Non sit autem violentus. tertia ibi. Luxurie autem. Præ-
ad huc in duas. nam primo potest impedimentum discolorie: cuius euitandum. scilicet h. exemplo confirmat: ibi.
Quodam vero tempore. prima adhuc in duas. nam primo facit quod dictum est. scilicet quod sit discolorus declarat ibi.
Discolorus autem. et. d. primo scholaris apicem sciæ cupiens attingere non sit discolorus. i. a schola discors
vel diuersus. Et hanc expõem subiungens. d. Discolorus. schola enim grece vacatio dicitur
tur latine: inde discolorus quasi a schola diuisus. Deinde ut vitium discolorie clarius eui-
tandum demonstrat dicens. Discolorus est ille qui discurret per vicos et plateas et tabernas
et meretricum cellulas: per publica spectacula. i. loca publica vbi ludi exercentur. Sunt
enim spectacula loca vbi ludebant quondam comedi et tragedi ut dicunt greci. Et h. betur in au-

Secundum

etētica de cōsulibus. l. 7 q̄ p pōpas. i. publica ostamēta: p choreas. i. tripudia: p commessa
tiōes. i. cōmūtata: p seras. i. serotinas comestiones publicas. i. apatas. 7 hoc ab ātiq̄s tra
ctū est q̄ i patibulo cenabāt: 7 hoc vagis oculis. i. hinc illincq̄ respiciētib⁹: vultu incōposi
to. i. imozigerato atq̄ distorto: effrenata atq̄ dissoluta ligua. oib⁹ enī his schola postpo
nit. ¶ Nota put dicit Azo studiū est vehemēs 7 assidua ad aliquā rē agēdā cū summa

cula: p pōpas 7 choreas 7 p cōmessa
tiōes 7 p publicas cenas: 7 hoc vagis
oculis 7 effrena ligua: pepulanti aīno:
vultu incōposito: oībus his schola
postponitur. ¶ Quodā vero tēpore cū
cā sanitatis recupande: 7 ab aeris intē
periem: ritusq̄ gallozū facetos matro
narūq̄ pios affatus nos ad galliam
trāstulisse: multos discolos vt memi

volūtate aī applicatio: ex q̄ volū
tate labor i op⁹ dferē: 7 pdidit la
boris tediū x̄suz i oblectamētū.
h̄ aut assidua vehemētia si iterru
pta fuerit certe nullius cōmodi
erit allatura. Interūpī aut mul
tis q̄. B. cōmunerat. i. vicioz atq̄
q̄ platearū frequētia: taberna:
chorea: atq̄ oī publico spectacu
lo. in his oib⁹ i q̄taf aīm⁹ q̄ solū
q̄scēdo prudens fit: atq̄ ab eo
q̄ i cepat lōgi⁹ elōgat: q̄ maio
res nri p̄sciētes elegerūt loca so
litaria: veluti studio atq̄ p̄tēpla
tiōi aptissima. vñ A. Bellius li.

p̄mo noctū acticay. Socrates a solis ortu vsq̄ ad occasū immobilis studio vacabat: atq̄
oculis i celū erectis solū cōtēplatōi i s̄stebat: de mūdi sollicitudie nihil curās. 7 Horati⁹ de
Aristippo sic i q̄t. Mollet Aristippus si posset regib⁹ vti. Reliqrūt enī vefes vt i eplis re
fert hierony. ob studiū frequētiā vrbū 7 ortulos suburbanos: ne p luxū 7 abūdātiā co
piarū aī fortitudo mollesceret: 7 eius pudicitia cōstiparet. Sic Pythagorici desertis locis
bitare p̄legerāt: atq̄ platonici i tēploz locis Plato aut ipe cū eēt diues elegit sibi acha
demica villā ab vrbe p̄cul: nō solū debrā s̄ 7 pestilētē q̄dē: vt cura atq̄ assiduitate moz
boz libidis frāgerēt ipe: discipulq̄ sui nullā aliā sentirēt voluptatē: nisi eay reay q̄s de
sicerēt. oib⁹ enī voluptatib⁹ alijs schola postpōit. ¶ Mo. circa h̄ q̄ dicit. 7 hoc vagis ocul
Zul. li. ij. offi. i q̄t. Adolescētis cōmēdatio p̄ficiat a modica disciplia pentū: 7 de facili i
bonū deflectit: si cū bōis 7 honestis assidu⁹ fuerit: quo si fugiat ac libidmib⁹ mūdatis be
reat mores atq̄ i genia desidiose iuuetutis torpore necesse ē. Lōponēdi ergo sūt i mozib⁹
scholares ipi: atq̄ bōis visib⁹ nō moz distortia neq̄ ai petulātia: s̄ his i q̄bus i postez vē
tā ducere cupiūt sūmope diligēdi: iuxta p̄ceptū sapiētis ecclesiastic. xi. Letare iuuentis i ado
lescētia tua: 7 i bonis sit cor tuū i dieb⁹ iuuetutis tue. nā i his delectari ē nobis naturale i
q̄b⁹ ab ifātia delectari i cepim⁹. v. etbi. Frē petulās luxuriosus lasciu⁹ iportune petēs: plu
ries petēs idē: inde petulātia. i. lasciuia: libido: iportunitas. ¶ Quodā ho tpe cū cā sanita
tis recupāde 7c. In hac pte. B. subiūgit exēplū de discolta plimoz exptū p seipz. Et di
uidit i duas ptes. nā p̄io fac h̄ i ḡnali. scōo i spāl: ibi. Flauos. n. dicēs. Cū nos. B. trās
tulisse nos i galliā. i. i frāciā: 7 sic p pte sumat: quodā tpe cā sanitatis subaudi vel cō
seruāde vel resumende: 7 ab aeris itēperiē. i. ifectōem q̄ p̄ia sua turbata extitit: q̄ p 7 fa
cetos. i. bouestos: ritus. i. mores galloz. i. illaz gētiū: q̄ p 7 ppter pios affat⁹. i. affabili
tates matronay subaudi gallicay. 7 hoc totū ad laudē gallie dictū ē: nos vt memim⁹. i. re
cordamur: parēthesis ē: p̄cepim⁹ visu multos discolos i ciuitate Julij cesaris q̄ dicebatur
Parisius. atq̄ p̄sperim⁹ multos medicare. i. medicādo inq̄rere artes: tñ nullis magistris
administrantibus eis pocula. i. documēta philosophie. subaudi vicio discolie detenti:

Capitulum.

Motādū Gallia europa est puincia: vt refert Isidorus li. ix. a cādoze p̄pli gallia sic di-
 cta gelac nēpe grece lac d̄z latine. Et hic Sybilla gallos cādidos vocitat dicēs. tūc lactea
 colla auro humectāt. Et h̄ ps magna frācia ē a frācis dicta: q̄ eā ptē p̄mo inhabitauerūt
 vel a frāco carnifice q̄ parisius in regē successit. Nec cū multas ac nobiles habeat ciuita-
 tes: parisius tñ q̄ quondā lucotecia ciuitasq̄ Julij: nō qz eā fundauit: sed qm̄ āpliauit d̄-
 cebat: p̄cipatū tenet. Mā sicuti
 quondā atbenarū ciuitas mater
 liberaliū artū atqz fons oīs sciē-
 tiaz greciā adornauit: sic parisi-
 n̄ris t̄pib̄ nō solū frācia: imo to-
 tius europa partē residuā i scia ⁊
 moribus sublimauit. i cuius lau-
 dē Arbitrinus: i finelibri scōi
 sic loq̄tur. Exorūt tādē locus al-
 tera regia p̄bebi. Parisi⁹ citrea
 v̄ris: criseaqz metallis. Breca
 libris: ida studijs: rōana poetis
 Actica p̄bie: mūdī rosa: balsam⁹
 orbis. Sidonis ornata: ei⁹ men-
 sa abozqz potu. Diues agris: fe-
 cunda mero: mansueta colonis.
 Adesse ferar: iopata rubis: nēo-
 rosa racemis. Plena feris: pisco-
 sa lacu: volucrosa fluētis. Adūda domo fortis d̄no: pia regib⁹ aura. Dulcis amena: situ
 bona: quolibz oē venustū. Nē bonū: si sola bonis fortūa faueret. ¶ Flauos britones. In
 hac pte facit qd̄ p̄rie sup̄ i gñali pegit. Et diuidit i duas ptes: in p̄ma facit id qd̄ dictū
 est. i scōa cuidā tacite q̄stioni r̄ndet. ibi. De n̄ris. ⁊ p̄mo Boe. tria facit fm̄ tria scholarum
 ḡna: quos parisius vicio discolie detētos p̄sperit. secūda ibi. Germanici furoris paucos
 tertia ibi. Adagice. ⁊ dicit. Lerte nos idoluim⁹. i. q̄uiter doluim⁹ Britones scholares
 illi⁹ gētis flauos ab effectu: cōmeātes. i. p̄ficiācētes: romā p̄cio studij. i. h̄ studiū: qm̄ pasce-
 bant. i. instruebātur mime scitillul. i. documētis: atbeniēsiū. i. p̄boz atbeniēsiū. tandē tñ ne
 totū t̄p̄is sup̄uacue atqz occio cōsumerēt: idē britones icēperūt grecari. i. grece loq̄: gallica
 lingua quā Parisius didicerūt: s; nullo iudicio. i. nobis iudicatibus nō tñ t̄p̄is alijs opis
 pdidissent: si in suis ptibus iuenissent aliud documēt⁹ q̄ tortuosa voluūa Lucretij illius
 ingri: q̄ obscure ⁊ obliquo calle scholares istitui. q̄re ⁊ sua voluūa tortuosa. i. diuersuz fle-
 xa obscura dicebātur. ¶ Motādū Britānia vt dicit Orosius oceani isula ē passuū mille
 lxxx. i. lōgū: i. latū d̄o ducētoz. Et vt refert Plin⁹ li. iij. c. xvij. iter septētrionē ⁊ occidētes
 sita h̄ isula agemāis saxonib⁹ bello victa atqz possessa. Anglia ab āgela ducis saxonū fi-
 lia postea noiata ē: q̄propter ⁊ britones āglicos noiare phas ē. Gēs eq̄dē libera atqz fe-
 ror: colozē flaua. i. alba rubeo mixta. coloz qdē mediū ē q̄ ⁊ vulgo p̄pe blūd⁹ d̄z: sic dicti
 sunt flauī āglici germani atqz frādreses. Nāc isulā qdā describēs sic inq̄t. Anglia fra fe-
 rar ⁊ fertilis: āgul⁹ orbis. Insula p̄diues q̄ toto vix eget orbe. Et cui⁹ totus idiget orbis
 ope. Anglia plena focis: gēs libera apta focari. Libera gēs: cui libera mens: libera lingua
 s; lingua melior: liberior: qz manus. ¶ Germanici furoris. In hac pte. B. ponit secūduz
 genus scholarū quos vicio discolie d̄puatos p̄si⁹ nouerat di. Et nos. B. isperim⁹ pau-
 cos scholares germanici furoris. i. gemanos furiosos: ititulari. i. titulo magisterij decorari.

temporis

Secundum.

¶ **M**otādū vt refert isid. li. ethymo. Germania nobilis ac generosa regio ē tā virib⁹ q̄ di-
uitijs ac bellicosis pplis p̄stipata. vñ a fecūditate gignēdoꝝ pploꝝ a germinādo germa-
nia dicta ē. Eius regionis incole germani dicti sunt. Immania hñtes corpa: virib⁹ fortes
audaces hō aio atq; feroces: q̄propter ⁊ furore notati sunt. Venatiōib⁹ carib⁹ atq; saltis-
bus plusq; l'ray studio occupati: facie decori ⁊ formosi: comati coma flauī: liberales aio:

byl ares ⁊ iocūdi: ⁊ boꝝ potissi-
me saxōes. h̄ ille. mores aut illos
ex celi regiōe traxerūt: qm̄ septē-
trionales sunt. ¶ **A**ldagice autē
delusiōis arte de hyberia ⁊c. In
hac pte. **B.** ponit tertiu⁹ genus
scholarū: quos vicio discolie de-
tētos parisi⁹ cōspexit. ⁊ di. Mos
etiā **Boe.** isperim⁹ parisi⁹ multos

Magice aut delusionis arte de hybe-
ria multos vidim⁹ magistrari. ¶ **D**e no-
stis aut lippietibus patet ⁊ conuulsis
oculis. Sed hec hacten⁹ de discolo suffi-
ciāt. Nō sit aut discipul⁹ violētus erga

scholares de hyberia. i. hispania magistrari arte delusiōis magicenō aut in alijs sciētjs
salutarib⁹. ¶ **M**otādū hispania ab hyberio ane primitus hyberia fuit vocitata: ⁊ postmo-
dū bespia ab bespero stella q̄ ibi occidit: tādē vero hispania ab hispalo fluuio dicta est: ⁊
ad talē sensum. **B.** loquēs hispaniā hyberia noiat. ¶ **M**otādum q̄ magica nihil aliō est
q̄ hūanoꝝ sensuū diabolica illusio: vt fm̄ hoc incredibiles rez mutatiōes fieri videant:
vt. s. terre cumul⁹ castrū videat: lapill⁹ talētum: atq; seges cobors militū galeata. h̄ ars si
ars dici mereat intm̄ hoīm sensus p̄saudat atq; p̄stringit: vt sic p̄ eā miracula posse fieri vi-
deant. Et de h̄mōi ludificatiōib⁹ **Apulegi⁹** in suo li. metamor. q̄ sic incipit. **Lertus** q̄dez
erā quēdā nomine **Socratē** sic de q̄dam maga loquentē introducit. **Sagar** in q̄t ⁊ diuina
potens celū deponere ⁊ terrā suspēdere: fontes durere ⁊ mōtes defluere: manes sublima-
re: deos infirmare: sydera extinguerē. tartarū illuminare. De hac arte idē **Apulegius** in li.
quem de asino aureo edidit sic inquit: q̄ artē ip̄am libētissime didicerit asseuerat: s; male
sibi cessit ex hoc: qz dū artē illā volebat addiscere i asinus vt sibi videbat cōuersus est. **Ars**
hō h̄ vt fert ab antiquis plurimū exercebat: q̄uis lege. xij. tabularū vt inq̄t **Cicero** lib. de
republica phibita fuerit. h̄ ars a p̄sis ad romanos allata ē: qua etiā **Pithagoras** vsus
est. vñ vt refert **Valerius Maxim⁹** li. viij. postq̄ **Pithagoras** egyptus petens eoꝝ scias
didicit ad p̄sas p̄fectus magicam artē p̄cepit. huic arti magice hispani multū inuigilarūt
⁊ intm̄ in ea inualebant: vt nedū q̄ artis limite cōplexa sunt exercere: s; ⁊ multas alias e-
normes spuricitias i quadā cauerna hispanie in xpi blasphemā hūani generis seductore
ministro attētare conati sunt. ¶ **D**e his aut. In hac pte **Boe.** m̄det cuidā tacite q̄stioni.
Posset namq; aliq̄s dicere. **Boe.** exempla h̄ q̄bus discolia refutandā cōmoues n̄ra-
tim sunt. qd̄ aut de romanis censes: nunq̄d etiā h̄ vicio denotant. Ad h̄ r̄ndens dixit.
de n̄ris. i. romanis scholarib⁹ p̄z. i. manifestū ē etiā lippietib⁹ oculis ⁊ euulsis. vult dice-
re. schola romanoꝝ scholarium tā patēs ē cunctis atq; manifesta: vt nedū bñ videntib⁹:
s; etiā lippientibus ⁊ penit⁹ euulsis: oculis innotescat. fuerāt. n. nedū hoc vicio disco-
lie deprauati romani: s; ⁊ quoz alto: vt sic haud aliq̄d nouū i vicio attētari posset. hinc ⁊
iun⁹ iuuenalis vicia clamās romanoꝝ: hūc in modū romanos alloquit. **Q**ē i p̄cipiti vi-
cium stetit. nihil ē qd̄ n̄ris moꝝib⁹ addat posteritas: vt di. **Qrosi⁹** poeta. omne viciū qd̄ ex
cogitari pōt iā totum p̄petrat. **D**einde **Boe.** finē huius vicij discolie faciēs subiungit cō-
cludendo h̄ac ptem: s; hec sup̄dicta de discolo sufficiant hactenus. i. hucusq; ¶ **M**o. lip-
pitudine oculoꝝ est infirmitas: ⁊ ē q̄si lachrymatio vel putredo oculi: inde lipp⁹ ⁊ lippī-
ens q̄ bz oculos lachrymātes ⁊ marcore plenos. Et d̄: lipp⁹ a pus. i. putredo: vt deruatio

Capitulum

ab vltima syllaba sumat. ¶ Mō sit aut̄ discipulus violētus. Nec ē sc̄da ps sc̄de ptis prin-
cipalis huius capli: in qua postq̄ Boe. remouit vnū impedimētū de subiectōe debita q̄ cōfi-
sit in bitudine debita discipuli ad maḡm: nūc remouet sc̄dm impedimētū. s. violētā. Et di-
uidit̄ in duas ptes. p̄mo facit qd̄ dictū ē. sc̄do exēplo dicta cōfirmat: ibi. Violētē aut̄. Et
dicit qd̄ discipul⁹ nō sit vioētus maḡo suo: qm̄ violētā hāc multa mala cōsequunt̄: et ipm̄
maxie qm̄ q̄ maḡo violēt⁹ extite-
rit nullaten⁹ sc̄iarūver⁹ erit pos-
sessor. ¶ Motandū Boe. schola-
res q̄tenus p̄ceptori violētā nō
in ferāt maxie monet: vt sic eū s̄-
bo nō blasphemēt: atq; ope nō
offendāt. Nec aut̄ vt leu⁹ viten-
tur ppulsanda sunt ea q̄ ad hoc
maxie sunt iducētia: velut est te-
meraria de seipō p̄sumptio: pro-
prie excellētē ābitio: atq; pprie
fragilitatis icōsideratio. P̄ imū
eo maxie vitandū ē: qz auxiliū
dei subtrahit. Judith. vi. Dñe oñ
de q̄ nō dimittis gloriātes in te
et de sua virtute gloriātes hūiltas
Vitāda etiā ē tātope pprie excel-
lentie ambitio: q̄tope s̄ deum ē
et p̄ximū. apud deū em̄ nulla p̄sonarū acceptio ē. s; solū meritorū: cū hoies vno eodēq; p̄-
p̄re creauerit: vt attestat. B. in de solatu pbico. d. oē hoim̄ genus ī terris sili descēdit ab
ortu et. Vitāda insup ē sūmope pprie fragilitatis icōsideratio: p̄silio saluatoris math.
vij. P̄io eijce de oculo tuo trabē: postea festucā eijcies de oculo fr̄is tui. Tñ et vulgo d̄r.
Lesset in alteri⁹ oculo rephēdere labē. Qui solet in pprio lumie ferre trabē. Nec cū deuita-
ta fuerint: nulla certē violentia cōmittēda admittit̄. ¶ Violētē aut̄ Albinus ¶ In hac pte
B. quoddā exēpluz p̄missorum. s. violētē iducit. et duo facit. nā p̄mo exēplū p̄ponēs Albi-
num quēdā violētum discipulum introducit. sc̄do s̄ ipm̄ exclamando inuehit̄: ibi. Proth
dedec⁹. Prima adhuc ī duas diuidit̄. nā p̄mo facit qd̄ dictū ē. sc̄do cām huius sceleris sub-
nectit. ibi. Que sceleris cā. Et dicit. Albinus filius Albei p̄deat in exempluz violentie: q̄
Albinus cum nō esset filius dilectōis: qz magistrum suum mīme diligebat: s; magis fo-
ret sup. p̄cursor. i. nūcius infelicitatis: intecit qñq; sceleratas manus: et hoc ab effectu dictū
est maḡo suo Brillō balbutiēt. i. titubantē: atq; maculauit canitiē. i. senectā: venerabilem
i. reuerendam eius. i. sui maḡi: sedo. i. turpi accessu pedum. Et cām huius sceleris subnū-
gēs dicit. q̄ cā ē tāti sceleris? q̄si diceret q̄ de re hoc tm̄ scelus ī suū maḡs p̄petrauit. Et rñ
dēs ad hoc dicit: qz ip̄e Albinus nequit p̄bendere totā p̄stitutionē. i. lectionē aī p̄mam
aeris ip̄ressionē. i. ad p̄mam p̄nūciationem dicti sui maḡi. Post hoc inuebēdo d̄r. Proth
dedecus. q̄ iternectio dolētis atq; vituperātis ē. Et eā ip̄am ex nimia idignatiōe repetens
dicit. Proth accessus subaudi sceleratus infelicitis discipuli. s. albi sit in caput felicitatis
sup Brillō. Et subiūgit. Nero ille imperator Seneca discipulus cōsimili atq; sceleratiozi
laborans victo gaudeat. Fronte loquit̄. tā scelerato herede. s. albino atq; anct⁹ ille socra-
tis discipulus supple gaudeat tam coinquinato. i. maculato: subaudi eodem facinore he-
rede. s. Albino. Brillus autem cum socrate gaudeat appetitu: subaudi mortis sene-
ce. Hinc concludendo dicit. Discipulus ergo non est dignus scientia qui insurgit

Secundum

violenter preceptorum scie. ¶ Mo. Socrates magnus qui primus vniuersas pbiam ad corrigendos componendosq; mores fecisse memorat tpe assueri regis assyriorum athens claruit: habuitq; multos discipulos: quorum Anet^{us} ut dicitur dux atheniensium vnus extitit. Eo autem tpe cum sapientes plurimi a vulgari^{bus} psequerentur: quoniam vnum deum predicabant Socrates ipse dephesus est: atq; ab Aneto atheniensium duce eiusq; discipulo sibi dato mortis poculo ipso non aliter quam quodam immortalitatis assumpto medicamento interijt. Et de hoc Tullius in Tusculanarum questionum loquens inquit Et cetera magnus Socrates interfecit. ipse autem Mero quodam die respiciens Senecam magnum suum: et verba que sibi in pueritia intulerat ad memoriam reuocans iremuit: ac tanquam iniuriarum vltionem de ipso cupiens precepit: ut quodcumque genus mortis vellet eligeret. Seneca igitur quasi suaue generis mortis arbitras in balneo mori

^{abro} deat heredes: Tam coinquinato Anet^{us} successore. Brillus vero cum socrate Senecaeque gaudeat appetitu. Non est ergo dignus scia: qui scie insurgit preceptorum. ¶ Luxurie a feruore studeat se discipulus alienare. Hanc satyrici triplici partitione diuiserunt. Quada in ornatu ve

triusque brachij vene incisione elegit. vñ et quodam psalio bene vocatum est nomen eius? Seneca. i. seneca. Et hinc sanctus Hieronymus. scilicet cathalogo conuenerunt illi epistolis puocatus que leguntur pauli ad senecam atq; seneca ad paulum. bene ergo Boetius dicit tanquam scelerato gaudeat Mero heredes: tanquam coinquinato Anetus successore: quoniam sicut Mero atq; Anetus: sic et ipse Albinus in gehennas diuersi sunt. Brillus autem cum socrate gaudebat Seneca appetitu: quoniam meliorem partem elegerat cum sanctorum cathalogo conuenerat sit. ¶ Mo. balbutiens atq; balbus idem quod turbas que verba non exprimit: sed fragit a balbado dicitur: sed blesus est que lras imperfecte profert. ¶ Luxurie a feruore et. Nec est tertia pars huius scilicet partis principalis huius cap. i. que profert de scilicet impedimento subiectiois et per omnes huiusmodi discipuli erga magnum quod est luxuria. Et diuidit in tres partes scilicet tres luxurie species. scilicet comessationibus. tertia ibi. tertia vero species. Præterea in duo. nam primo luxuria in comessationibus proponit. scilicet comessationibus vnâ eius spem profert ibi. Quæ triplici. Et dicit quod discipulus studeat se alienare a feruore luxurie. ¶ Mo. luxuria proposito largo capite vocabulo ut dicat in coitu: supfluitate vestium: in cibo atq; vestitu. Et in hoc satyrici triplicem luxuriam posuerunt: ut statim subiiciet. quæcumque tamen luxuries sit sumope euitanda est: et ea spem que in coitu est: quoniam ipsa mentem occupat totum corpus extenuat: et tandem vires singulas destituit: ut Didymus ad Alexam. Nos inquit Bragmani membra libidi non damus. Ea que in comessationibus est diligenter cauenda est: quoniam animam ad perua allicit et more spiritus occulta sua venena diffundit: iuxta illud vñ. i. bucolias. Trahit queque sua voluptas. et sequit. Qui legitis flores et huiusmodi nescitia fragra. Frigidus o pueri fugite hic: latet anguis in herba: quæ. si vita delicata et gulosa venena latitat: que ipsam animam demergit in gehennam. Rursus ea que in vestitu potest non minus fugienda est: quoniam non in habitu exteriori sed interiori glorificatione est. vñ Seneca. di. Nullus quidem dicit gladium esse bonum si baltheus eius deauratus est: ut vagia gemis distincta. sed gladius bonus dicitur que bene incidit et bonum acumine habet. vñ sunt verus. Aurea nobilitas lutea si vestiat ollam. Mo idem sequit hinc minus esse lutea. ¶ Hanc triplicem satyricam. In hac parte. B. luxuria ipsa satyricorum more diuides primam eius partem dissuadendam aggreditur. Et duo facit. nam primo ipsam luxuriam tribus speciebus diuidit. scilicet prima eius species exemplo punitus abhorrendam demonstrat: ibi. Cotumelioso. Et dicit satyrici: subaudi poete criminum atq; vicioz reprehenses diuiserunt hanc luxuriam triplici partitione. i. tribus speciebus dicentes quadam luxuriam consistere in ornatu vestium. altam in coitu. tertia vero dicebant assuetudine. i. sociam fore supple gulositati. i. illi vicio crapule. Et nos Boetius nouimus subiectos. i. scholares; laborare frequenter feculenta rabie. i. fetido

Capitulum.

furore cuiuslibet hanc luxuriam. Poetarum quidam lirici dicti sunt: quidam comedij: alij tragedij: satyrici alij a satyra dicti quod est carmen reprehensorium vel reprehensio correctoria: quia ad hoc reprehendit ut corrigat. Et hic satyricus satyraz descriptoz. et ibi satyrici luxuriam in tres species diuiserunt: ut patet in lra. Item seculerum ta. tu. i. fece plenum et fetidus. Et contumelioso coitus appetitu. In hac parte. B. prae species luxurie. i. coitus seculerum dissuades exemplum ponit: et duo facit. nam primo facit quod dictum est. scilicet ex proposito exemplo hanc speciem summe detestanda concludit: ibi. Ecce quantum. Prima adhuc in duas. nam primo facit quod dictum est. scilicet circa B. notabile quoddam subiungit: ibi. filij patris. Et dicit prima species luxurie quae in coitu consistit omnino spernenda est: et hoc ne nobis contingat quemadmodum sanguineo Lucretij filio zenonis discipulo: quem inuiscatum. i. captum et detentum contumelioso appetitu coitus tota roma fleuit: et ibi roma pro populo romano posita est: quae seculerum sanguineum erat. oritur clarissimis natalibus. i. parentibus eratque quantitas pecuniae. i. formosae: et qualitatis sanguineae. i. complexiois sanguineae mire quaedam eloquentie. i. facundie: ingenij perspicacis. i. subtilis: sed ipse gaudebat quotidianis nuptiis. i. venereis actibus et hoc ultra debitum. i. super vires nature suae praeferebat. i. sportate penam huius enormitatis: ut statim subtingeret. Primum enim et ceterum. i. redditum ac diuitias penam assuerebat: quae pro et emebat. i. supercellerat: subaudi in hoc vicio cunctis zelotipis. i. mechis: species inhabitabat. i. adhererat: aleis. i. ludo aleaz atque cellulis meretricum. quod ultra idem sanguineum adhuc non destitit. i. dimissus proprio pruritu. i. luxu intercutaneo: a parentibus postea eiecit et destitutus: tandem. i. finaliter amicis et consortibus. i. sodalibus: et fatigatus undique a creditoribus: tandem studuit insistere. i. adherere notis et ignotis: furtim. i. vicio furtiuitatis: quo in vicio idem sanguineum deprehensus atque sepius ac sepius patibulo adiudicatus: atque creberrime a patre ab angustiis crucis redemptus. i. prope vel propter: ultimo redimi non potuit: et hoc penuria patris subaudi impediente. sed quod cum amplius redimi a crucis patibulo mime potuisset: ipse sanguineum iter carnificis manus ex his compellebat eundem. i. suum penitentem lachrymis venire ad se: osculumque paternum petebat voce querula. motio autem pietatis patris erexit patrem ad filij petitionem: sed filius secuit nasus erectus. i. probris morsu acutissimo dicens indignanter. vach me miserum: quare ego miser euasi castigatus. i. non correctus supple a te patre

stium dicentes consistere: aliam in coitu: tertiam vero gulositati assistentem. Quibuslibet vero rabie feculenta frequenter nouum laborare subiectos. Contumelioso coitus appetitu: sanguineum Lucretij filium: zenonisque discipulum tota roma fleuit inuiscatum: quod tunc clarissimis ortus fuit natalibus: quantitas pecuniae: et sanguineae qualitatis: mire siquidem eloquentie: perspicacis ingenij: sed quotidianis et ultra debitum nuptiis gaudebat patre penam deferente. Primum enim parentum census illicite consumebat: cunctisque zelotipis eminebat. Aleis autem et meretricum cellulis spiritus inhabitabat. Proprio autem adhuc non destitit pruritu: postea a parentibus eiecit: tandem ab amicis et consortibus destitutus: a creditoribus undique fatigatus: notis et ignotis furtim studuit assistere: crucis ab angustiis a patre creberrime redemptus: ultimo tamen parentis pecunia redimi non potuit. Cruci ergo adductus: eundem ad se venire lachrymis

Secundum.

a meis. i. de primis meis erroribus: subaudi quibus in infantia pessime enutritus extitit: ut quod. i. quare non obediui documentis mei magistri: et quare contempsi meos socios: subaudi eos non imitando in bonis. quod dicitur. si omnia haec fecisset certe huic nequissimo crucis patibulo adiudicatus minime fuisset. Exinde hoc posito exemplo quoddam notabile siue quoddam sententiam generaliter ex ipso elicitur. Qui cauere velit ne praedicta eueniant: necesse est praesens ipsum indulgere. i. ut praesens indulgeat. i. opera det: castigati.

compelebat: osculans voce querula petebat. Pietatis autem motio ad filij petitionem praesens erexit: erectus filius nasum morsu secuit acutissimo dicens. Quare a meis primis erroribus incastigatus euasisti? Et quid magistri mei documentis non obediui: sociosque meos contempsi? Filij praesens necesse est indulgere castigationi: magistrorumque discipulorum mores informare. ¶ Ecce quantum detestabilis est meretricum incursum. Est autem meretrix nonarioza. inferni ianua: via iniquitatis. scorpioidis percussio: viscarum scelerum: puteus interitus: et si qua est alterius luxurie ignominia species: qualibet alia gra-

stigationi. i. correctio filij: et hoc ex parte praesens. similiter necesse est magistrum ipsum informare. i. quod magister informet. i. doceat discipulum mores: et hoc ex parte magistri dictum est. ¶ Mo. ut refert Fulgius. i. i. mitologiae: quibus in omnibus libidinis amor turpis sit turpius tamen est in honestis. nam ipsa luxuria maiestati contra est. Turpissima ergo sanguinei quod in argumentum ducitur libido est cum clarissimis oratorum natalibus: mirificis nature dotibus prepollebat sed quam ultra nature debitum coitum utebatur: quoniam erat ut via praedicti totius ingredere. amor enim ille exitiosus atque fetidus concordat cum praesensculo: et dum ad illud solum vacat quod diligit: nunquam videt quod expedit: quod luxurie amor cecus est: quod obrem vestes libidines spreuerunt tamquam honoris inimica. sic Scipio nasica prohibuit theatra locaque meretricia: referre

te Augu. li. de ciuitate. Item zelotipus. i. zelo plenus. s. inuidiosus vel suspiciosus. et accipit tam in actiua quam in passiuua significatiōe: quorum nominum quaeque sunt quae hoc sensu continent. Mospes zelotipus conuiuiaque vector alium. Actum siue pati signare noia pnt. De etiam quaeque zelotipia mecha et zelotipus mebus: et hoc modo sumit in pposito. Item pruritus. i. prurigo: et dicitur ardor vel aduultio carnis cogens ad scalpulum. hic autem pro luxuria sumit: et non inepte. Item indulgeo diuersa significat. indulgere enim gratias dare sonat: sic papa indulget praesens. etiam significat remittere: ut indulge nobis peccata. significat quod opera dare. vñ. Indulgere gule noli quae veteris amica est: et in hac significatiōe sumit in pposito cum dicitur filij praesens. ¶ Ecce quantum detestabilis. In hac parte exemplo superiori inducitur Boetius. h. viciu luxurie sumope detestandum concludit. Et duo facit nam primo facit quod dictum est quo ad coitum ordinatum. secundo quo ad inordinatum atque bestiale siue sodomiticum: ibi. et si quod. Et dicitur. ecce. i. vide exemplo superiori quantum est detestabilis. i. abhorribilis: incursum. i. accessus meretricum. quoniam ipsa meretrix nonarioza: quod noue penis punit in inferno. vel die nonaria ut infra praesens dicitur ianua inferni: via iniquitatis: percussio. i. punctura scorpioidis: viscarum. i. retiaculum: scelerum. i. peccatorum: puteus interitus. i. mortis tam aie quam corporis: et si quod est alterius luxurie ignominia: h. est spes innotanda ob dedecus enorme: illa spes est grauior quamlibet alia atque deterior omni scelere super. interitus autem iacintus. i. iacinti illius scholaris atque iouinis. i. iouinis patet cunctis: quoniam potius mori maluerunt quam hoc deformitatis vicio defecari. ¶ Nota ut refert Melinadus: iter omnia spectacula quae delectat oem suum libidinibus admittit deterius est turpium feiaque collegium pro solo vicio congregatum: propterea enim carne venditioni exponit: et praesens

no ista nota
summy actue
palline

Capitulum

vite fornicatōe victū sibi acq̄rūt: q̄ nec amāt nec amare q̄rūt: s; ex fediori luxurie pte sue execrabili cupiditati subseruūt. de his Theodolus iqt. Aldēs robusta viri leuitate cadit muliebr̄: qz. s. feia ipudica laque⁹ viri. et iō subdit. Deslēt assiri q̄ credidēt mulieri. Et i sup q̄dā. Feia corp⁹ opes aīam vim lumia vocē. Pollit āmbilat necat eripit orbat acerbat. et alibi. Corpus opes aīam cōsortia federa famā. Debilitat pdit necat odit destruit aufert. Et hāz amor teste Hic/

ronymo s; Iouinianū put ex di ctis Aristo. et Plutarchi colligit: rōis ē obliuio: et isanie p̄rimus turbās cōsilia: altos et generosos spūs frāgēs boiesq; querulosos fracūdos temerarios fac. et alibi. f. Alderetricis labia fauū distillāt s; absinthiū eius nouissima sub mīstrāt. Quapropter nō imerito fugiēdus ē Demosthenis exēplo q̄ Thaydis meretricis māmas loco palpitās q̄siuit: q̄nti b̄ ē? q̄ ait. mille denarijs. cui demosthe nes. ego p̄cio tāto dolorē n̄ emo et merito. nā stultū ē emere p̄cio: cui dolor succedit. Itē nonaria meretrix ē. et d̄ a nona: qz aīa nō nā nō licebat ei exire d̄ p̄stibulo

aīa eis illā horā mos erat atiq; d̄ cōmodo reipublice disputare: q̄re vetitū erat meretrici/ bus bucusq; latere: ne iuuenes ad turpes delectatōes iclinarēt. Itē viscarū a visco venit qd̄ glutē a quo aues capiūt: inde viscarū. Itē ignominia infamia ē q̄si cōtra nomē. est et p̄ctm̄ tā sceleratū: vt noīari detestabile vt in p̄posito. ¶ Cōmessatōibus et ebrietatibus. In hac pte Boe. postq̄ p̄mā luxurie sp̄e detestādā cōmonuit: nūc facit h̄ idē circa luxurie sp̄em: q̄ cōmessatōibus et ebrietatibus explet. Et diuidit in duas ptes. nā p̄mo facit qd̄ dictū est. sc̄do cōparat hāc sc̄dam luxurie speciez ad p̄mā et tertiam: ibi. h̄ aut. Prima iterū in duas p̄mo p̄suadet ip̄am fugiendā atq; detestādā fore cuiuslib; et h̄ i semetip̄o. sc̄do fa cit h̄ idē i alio: ibi q̄ etiā pestis cōsorte. p̄ma adhuc i duas p̄mo intentū suū ponit. sc̄do cō ditōes detestabiles ebrietatis insinuat: ibi. Mō modice. Prima insup in duas. nā p̄mo facit qd̄ dictū est: sc̄do quoddā documentū valens ad seq̄ntia subnectit: ibi. vinūz autē Et dicit q̄ sc̄da sp̄es luxurie dotata cōmessatōibus. i. cōmessatōibus supfluis et ebrietati/ bus: vult dicere q̄ sc̄da sp̄es in voluptatib; gule cōsistit: sicuti p̄ma i coitu voluptate gau det sustineri cuz p̄dicta specie. i. p̄ma p̄mutati. i. ordine p̄mutato: sicut causa ad causatum. Et rōem assignās dicit. qm̄ ebrietas sit pp̄ coitus: neciō pp̄ ḡna ceteroz vicioz: et h̄ rela tiue. i. reciproce: qm̄ sicuti ebrietas pp̄ coitum sit: similiter q̄ et coitus pp̄ ebrietatem. illud q̄dem vt p̄pter finem: hoc autē in genere cause efficientis. et documentum subiungens dicit. Cūmz autē modice sumptum videt cōferre accumen. i. penetrabilitatem cognos scendi intellectui. et deinde conditiones ebrietatis connumerans dicit. Cūmz autē sumptum nō modice: s; excessiue perturbat rationem: ne verū cernere possit intellectum ebetat. i. obtusum reddit in speculatione rez atq; substantiarum: memoriā eneruat. i. ex/ tenuat et destruit: quoniā obliuionem inducit quod ad memoriā referas: errorem infun dit quod ad rationem applica atq; ad ignorantia perducit quod intellectui conforma.

Secundm.

Et rōem horū annectēs dicit. qm̄ vbi ebrietas: ibi dñat furor: nā teste Quidio in li. de arte. Una parant aīos faciuntq; colorib' aptos. Tūc veniunt vires ⁊ paup cornua sumit. s; vbi furor: ibi nulla sapia s; insipienti a puagat: qm̄ sapia nō furore: s; māsuētudine possidet. sedēdo em̄ ⁊ q̄scēdo aīa fit prudēs. Aristo. h' aut rōis patēt exēpla quotidiana atq; exinde sup. patent nō īmerito detrimēta. i. mīor: amēta ⁊ virtū.

piētia preuagat. **U**u' aut rōis' quoti-
diana patent exempla ⁊ virtutū detri-
mēta. **Q**ue etiā pestis cōsorte vinoso
deterior: q; si studere nequeat: ceteros
gymnasijs inhiare volētes corrodit: er-
rorem litis confouet: vel pugnis cesus
opez orat. **Q**ual' p̄mixtio studētibus
est cum dissoluto. **R**ijciat ergo ab inte-
gritate consorti tales prudentum di-
cretio ordine irregressibili: ⁊ hoc tēpo-
re determinato. **H**ec aut secunda spēs
p̄rie quandoq; preambula: posterioris
aut pedissequaq; appetitiua. **Q**u' er-
roris imittit ebrietas: nisi freno sobrie-
tatis v' castitatis castigetur ad vnguē

ratus vici' honestatē corpis san-
tatē. q; atq; mētis p̄spitatē cau-
sat ac dseruat: sic eius imodesta
necesse ē vt eā corrūpat. **L**auēda
ē q̄ summope scholasticis imode-
rata crapule frequentia: ne illud
psalmiste eis obijciat. **T**urbati
sunt ⁊ moti sunt sicut ebri': ⁊ ois
sapia eorū duorata ē. **L**opia em̄
ciborū ⁊ potuū vt refert Seneca
subtilitas ipedit: qm̄ teste Hiero.
epi. lxi. nō ē eiusdē hoīs vina de
gustare ac p̄bas itelligere. cra-
pula nēpe venerē excitat: cum vē-
ter mero estuās cito ī libidinē de-
spumet. xxxv. di. s. i. **E**t sicut ve-
nus mētē obnubilat: sic ⁊ cra-
pula ipam offuscere necesse est.
Absit igit' a scholasticis viris cra-
pula. nā veteres cum parissimōia
vixisse legunt'. **S**ocra. t̄parissim'
extitit. ⁊ vnica r̄fectōe serotina cō-

tentabat' sciēs paucis misq; naturā cōtētari: nihilq; vīro isto cōgruētius arbitrās sobrie-
tate q̄ corpis ac mētis p̄spitas roborat. vñ **E**unodius. sobrietas sp̄ studij referat' bone-
stis. **N**ulla fides letis integra nec dubijs: **A**mplector sanas q̄ dāt bona semina frondes:
Post culpas aīe sunt holocausta dei. **E**t aulus gellius li. i. in q̄t: q; p̄simonia ap̄d veteres
romanos ⁊ victus atq; senarū temeritas nō solū domestica obseruatōe ac disciplina: s; eti-
am publica aiaduēsiōe legū custodiēda ē. **Q**ue etiā cōsorte vinoso. **I**n hac pte. **B.** oñ-
dit summope fugienda hāc scōdam luxurie spēm p̄cipue cōsistentē in cōsortibus. p̄pterea
qm̄ magnū studiosis ipis cōsortiū crapulosi atq; vinosi iducit studij detrimentū: vt ī lra
Et dicit. **Q**ue pestis. i. qd̄ viciū: **deterior ē cōsorte vinoso. i. pleno vino: q. d. nulla.** **E**t rō-
nem anectens dicit. qm̄ vinosus cōsortis si studere neq̄at: tñ corrodit. i. impedit vicio ebrie-
tatis ceteros volentes inhiare. i. intendere. **gymnasijs. i. scholasticis exercitijs. aut em̄ er-
rorē litis fouet. i. nutrit: vel saltē cesus. i. p̄cussus pugnis: orat. i. dep̄cat' opē. q. d. q̄cqd̄ vino-
sus ille agit atq; inq̄etudine torq̄t atq; ceteros torq̄t.** **D**eus sup. exclamatō est q̄lis p̄-
mixtio. i. p̄plexio atq; d̄solatio est studentibus cū dissoluto. i. vinoso. **E**rgo discretio p̄u-
dentium supple scholarium eiiciat. i. repellat tales scilicet vinosos ab integritate conso-
rtij. id est societatis: ⁊ hoc ordine irregressibili: vt scilicet nunq̄ reuertantur. ⁊ sup. reijciat ip-
sos nō tpe ebrietatis: sed determinato. i. cum ad sobrietatem reuersi fuerint. **N**otandum
licet ebrietas plurima mala operetur: vtī superius iam expositum est: habet tamen hoc ip-
sa: vt. mentem ebetet: secreta reuelet gestusq; deturpet. eloquium enim scandalizat nunci-
tes generat: ac corporis vires exterminat: cadere iubet: bene agere prohibet: requiem

Capitulum

impe dit: sensum alienat: obliuionē inducit: libidinē mouet: nauſeā puocat: uisus minuit ⁊ ab oī uirtute hoīem desituit. vñ Salter⁹ in alerā. Rōis vile sepulchru ebrietas. hic Senec⁹ epla. lxxxij. Nihil aliud ē ebrietas q̄ uolūtaria infania. oē uiciū intēdit ⁊ detegit: uerecundia remouet uerba dulcia: oculos incertos: gressus errantē uirginē capitis ⁊c. hmoi causat. nā sero omnia pmittūt ebriosis: s; mane obliuioni tradūt. vñ Martialis coqu⁹. Dia pmittis cū tot a nocte bibisti. Mō faciant

quēq̄ poela nra reū. bñ ergo dicitū ē a. B. cū forte uino nil posse deteri⁹ existimari. Itē uinosus sa. sus. i. uino plen⁹: ebri⁹ uel ebriofus. ⁊ spat: cū suplatiuū Plaut⁹ ponēs ait. Quid op⁹ ē uobis uolūnosissima ē. ¶ Nec aut. In hac pte. B. hāc spēs luxurie ad p̄mā ⁊ ad tertiā spat. Et dicit q̄ h spēs s. q̄ in cōmessatōib⁹ ⁊ ebrietatib⁹ cōstare pbat: ē pambula. i. ātecef sorta p̄me. s. spēs q̄ icōitu cōsistit. Et ratio h⁹ sumit ex ante dictis cū inqt ipz cōitū ex ebrietate cāri: ⁊ eadē h scō a spēs ē pedissequa i. cō comitās ⁊ famula appetitia i. dōsideratiua: posteros. i. tertiē spēs luxurie q̄ in uestium ornatu ponit. Exinde cū h ita sint exclamādo h hoc uiciū inuebit. d. Q

quātū erroris ebrietas ipa imittit sup. i. mētē discipuli: nisi castiget. i. refrene⁹ ⁊ restringat ad uinguē. i. ad plenuz freno sobrietatis uel castitatis. ¶ Tertia uo luxurie spēs. In hac pte. B. post prias duas luxurie spēs detestādas tertiā ipam fugiendā oñdit. Et diuidit h ps in duas: nā p̄io docet tertiā spēm fugere. scōo uificat dicta sua exēplis: ibi. Cū quodā Priā adhuc in duas nā p̄io ipam fore fugiendā oñdēs: circa quos ipa p̄ncipaliter uersat demōstrat. Scōo uero in q̄bus cōsistit declarat: ibi. h aut gaudet. Et dicit p̄io q̄ ipa tertiā luxurie spēs ē cōcupiscētia. i. cupiditas q̄dā q̄ inbiat. i. intēdit ornatibus: atq; cōsistit maritata. i. coniuncta. p̄geniei potētum. i. magnatum ⁊ diuitū. ornatib⁹ dico q̄bus tuta facultas. i. status paupertatis: cedit. i. iocūdat. inuita. i. nō supata eoz uanitate. ¶ Mo. q̄ h tertiā spēs luxurie q̄ ornatibus inbiat: nō nisi extollētia ē aut corpis ornatū ⁊ q̄ corporis sunt s. aut tandē uestimētōz. q̄cunq; tñ sit supbia q̄dā ē atq; uana gloria: q̄ uti Salustio in iugurtino uidet. sicut etiā experiētia exprobat cōe plus nobilitatis malum ē q̄ humiliū. humiles nāq; casas paupertas inhabitat: ferūtq; summos fulgura mōtes. Paupertas inq; tuta q̄ uestē nō appetit corpis: s; ai affluētia: de q̄ dictum ē p̄ poetam. O uere tuta facultas paupis angustiq; laris. O munerā nōdum intellecta dei. ¶ Nec autem gaudet. In hac pte Boe. oñdit in quibus hec tertiā luxurie species ut plurimum posita est. Et dicit: q̄ hec tertiā luxurie species gaudet in frequenti uarietate uestium: atq; earum sigillatione id est pictura: membrauim. i. de membro ad membruz: ⁊ sup. gaudet pollire. i. ornare: cesariē i. capitis comā: ⁊ pprie utroz ē: ut dicit Duguitio bñficio pectinis. i. illius instrumētū: atq; tortuositate calamistri. i. illo instrumento tortuoso ab effectu: cum ad crispandum crines p̄ncipaliter excogitatum sit: ⁊ gaudet lascuire. i. luxuriari: uel lasciuie se gerere diuersitate

Tertia spēs luxurie ē cōcupiscētia: q̄ ornatibus inbiat: p̄ntūq; p̄geniei maritata cōsistit: q̄bus paupertatis tuta facultas cedit inuita. Nec aut uestium gaudet uarietate frequēti: earumq; i sigillatione mēbratiz: pectinis beneficio cesariem pollire: ⁊ calamistri tortuositate florūq; diuersitate seriatim lascuire: gulāq; suam fūco pfundere: nouaculeq; frequēti castigatiōi inbiare: sinū arōatib⁹ adimplere: gēmatiz colla mōilib⁹ rūq; cigulis uētrē castigatū plebi ostēdere: rostratis tabulatisq; calceis ut reginā incedere: colloq; elato: gutture in

Secundum.

flor feriat. i. in sero positoy: et gaudet pfundere. i. pfundedo tigare: gula. i. facie. et b pars p toto posita e p sinodoche: fuco. i. colore ficto: vt etiã sup capitulo expositu e in eo loco quo de logica sopbistica dicitur. vultuq; mulieris fuco pfusa etc. Etiã gaudet ibiare frequet castigato nouacule huius cultelli ad radedu barbas ordiati. Et dicitur a nouo as. qz boiem nouat. vñ iudiciũ. xij. Nouacula ñ ascendet sup caput eius. Et psalmistra. Quasi nouacula

flato: supcilio mutilato: oculo impudico: fastuosoq; incessu semicirculariter i/cedere gaudet. Raris autem parumq; modestis sermonib; apulari: appositisq; cibarijs oia fastidire litibus seruietes: pbris affines: cruciatib; ignotos affligere: vltio raroq; schol' iter esse festinat. Quis quataq; vicioru est pmixtio. Cum quodaz tpe me athenis ca discendi recipissem: Banimedem Pirrhi dictatoris filiu oib; predictis laborate isperi: q; qnq; pedul' libatis: qnq; caligis maculatis p hora cedrinis tibijs elat' nudisq; pedib; incessit: anopagus

acuta fecisti dolu. et gaudet adimplere sinu. i. gremiu suu: aromati bus. i. reb; odoriferis. Et dictu e ab aroma: qz aris ipositu dinis iuocant' aptu. Est et aroma in alta. significatoe vnguetu qoda pctosus ex thure mirrba nardo calamo cynamomoq; copositum vñ vsus. Lotere thus mirrbam nardu calamu cynamomu. His superifundas oleu sic fiet aroma. Et seqt i lra. Et gaudet ondes replebi colla ornata monilib; illis ornamenti gematis. i. plena gemis: vtreq; castigatu. i. restrictu cigulis. i. balteis parthoy il laz getiu: qz a parthis ciguli illi p ciosi roma adducebat. Adonile vt di. vsus. ornamenti ex gemis e: qd solet feiaz pedere collo. h et ppetu dicitur: qm constat ex am

pborul' qbusda aureis et varijs gemis i modu facture spetis. Sumit tñ p quolib; ornameto. Et seqt etiã gaudet icedere calceis. i. sotularib; rostratis et tabulatis. i. depictis vt regia. Gaudetq; icedere collo elato. i. i fastu eleuato gutture: iflato supcilio. i. illo ordi epuloz q sup oculos emutilatio. i. truncato vel p ciso: oculo impudico. i. lasciuenti et ad quelib; cyrcu gy rati: et fastuoso. i. supbo: incessu. i. trãitu. gaudet insup apulari. i. vbis inflatis supbis atq; sexq; pedulibus vti: et illis raris et fimonibus parũ modestis: imo itepatis penit': et appositis cibarijs gaudet fastidire. i. fastidio hre oia sup. apposita: et gaudet affligere fuites litibus. i. rixis continuis: affines. i. vicinos: pbris ac ignotos cruciatib;: gaudetq; iteresse scholis raro: et si aliqñ tñ vltimo atq; parũ pdesse: s; festinat ab eisdẽ abesse primo. His et alijs mltis comot'. B. qbus b tertia luxurie spes deditissima e inuehẽdo d ipam exclamat. Quis ex vicij enormitate et qnta ex eius magnitudine est pmixtio vicioz: subaudi i hac tertia specie. Fastidio ire: qsi horrere spnere cotedere tedere: inde verbalia: et hoc fastidiu et fastidiosus. Cum quodaz tpe. In hac pte Boe. qnta ex hmoi vicio mala euentant exẽplo corroboret dicens. Cum ego Boe. quodaz tpe recepissem me athenis in hac sez vniuersali schola grece causa discendi: insperi Banimedẽ filiu in pirrhi dictatoris laboratez oibus pdictis: q sez Banimedes nimia butus vicij fedatus lasciuia nescies quomodo se gereret: incessit qnq; i. nunc: pedibus. i. sotularibus desup cõscisis et libatis: qnq; i. nunc caligis maculatis. i. diuersoru coloru maculis pstrictis: atq; pcessit elatus tibijs cedrinis i ad modu cedri erectis pedibus nudis: qz p et vt stomachatus. i. tumore supbie inflatus isperijt. i. indignater petiuit Anopagu iluz vicu atbeniesem quo studiu exercebat: a quo

Tertium.

Lū discipul' ipse teneat tēdere ad pfectōem: dī noscat. i. cognoscat: iprimere. l. q' iprimere
debeat mēti cām effectiuā pfectōis: utpote. i. sicut constātia cōtinuitatis sup. i studio. b' em
est q' op' inceptū p'ficiat atq' in optatū finē pducit. vñ illd' vulgare sumptū. ē. Cōtinuata vi
gēt: discōtinuata pibūt. ¶ Notandū qm nullū op' laudabile aut inter coronata merita cō
putādū putat si cōstātia cōtinuatis atq' p'seuerantia abesse noscat: qm vbi cōstās q's pma
neat sui opis p'cū adipisci mere
tur. Legitīe nāq' certati atq' p'scō
i finē p'seuerati corona dabitur.
Mō. n. ex actib' sic nudis g'atur
babit': nisi affuerit opis p'seuerā
tia. Studēdū ē q' p'seuerāter cū i
ter occupatōes hūanas nil dele
ctabili' q' scias iugiter meditari
varietates p'teplari: atq' artib' d'
lectari. s' forte i'qes. n' sp studio
intēdere te posse: cū r' ipz interit.

^{gloria} ^{actio} ^{ip' discipulo} ^{acquirat} ^{p' p'stantio} ^{acquirat}
qui'us? Prima parit: secūda parta dis
solvit. P'ia procedit: secūda retroce
dit. P'ia colligit: scda collecta disper
git. ¶ Lū aut gymnasijs insudare decre
uissim' magistratūq' vicē dignum du
ximus obtinere filiū incōstantie: immo

pere alijs necesse ē. Huic dubitationi r'ndens dico oib' in agendis modū fore adhibendū.
ut em p'seueres nō opz ut laborib' incessanter assistas. sufficit em si cōtinuo studio ipō iten
dere neqas saltē dū itēdis diu p'seueres: ut b'it' qdē i aīo tuolradice' iuxta illd' Se. i edip/
po. Nō sepe fieri n' pōt fiat diu. r' b' ē qd' ait Quinti. li. iij. de institutōe oratoria. Perseue
randū saltē ē q' sepi'. r' si vires deficiūt: aīo tñ itēdēdū ē. Mibil. n. ut. i lra boe. subdit ē lucē
dus i opusculo dilectōis ipa cōstātia. i. p'seuerātia. r' p' d'riū nihil neq'us incōstātia: qm p'
ma parit. i. acqrit p'fectōem ipi discipulo. scda. i. incōstātia parta. i. acq'ita dissolvit. p'ia ad
p'fectōem p'cedit: scda ab ipa recedit. p'ia colligit. i. accumulā p'fectōem: scda collecta
dispergit: iuxta vulgare hoc. Cōtinuata vigēt: discōtinuata pibūt. ¶ Lū aut gymnasijs in
sudare. Nec ē scda pars p'ncipalis hui' capli' tertij: i qua. B. q' de incōstātia in cōparatiōe
ad cōstātiā p'miserat: nūc ea ipa exēplo cōfirmat. Et diuidit b' ps i duas ptes. i p'ia facit
qd' dictū. in scda exēplo p'posito ipam incōstātiā penit' fugiēdā cōcludit: ibi. Sic g'. P'ia
ma adhuc in duas s'm quadruplex genus diuersionis r' mutabilitatis ipius incōstātie fi
lij. scda ibi. Tandē mercator. tertia ibi. Era tonisq' studijs. quarta ibi. Lū igit' istarū que
stionum. Et p'mo dicit ipse Boe. introducēs ipam incōstātiā siue in cōstātie filiū hoc mō.
Lū nos. B. decreuim' insudare. i. vacare: gymnasijs. i. scholasticis exercitijs: atq' durim'
i. reputauimus: dignū obtinere vicē. i. q' obrierem': vicē. i. locū m'gratus obstudij nri cōple
mētū: fortuna ipa assignauit nobi' filiū incōstātie: imo ut veri' dicam' parēthesis ē ipam
met incōstātiā: imbuēdā. i. erudiēdū nris p'ceptis. i. doctrinis: q' s. incōstātie fili' inhiabat p'
ceptis. i. documētis: satyricis. i. poetaz r' vitia rep'hēdētū: mēsur'. i. mēse: r' inhiabat hysto
riographis. i. hystoriz scriptorib' sic dicti ab hystoria r' graphos scriptura: p'sepe cōposi
tū ē. i. sep'issime diurn': elegiacis. i. scriptorib' elegiaz: ānuis. i. p' ānū: vō p' s' lamētabat
l. lamētādo inhiabat: r' cōseq'bat' Ari. nocturnus. i. sola nocte: r' hoc nō nisi sola rōne disse
rendi. i. disputandi cogēte. In editionibus q' p'biatis. i. in libris p'bie atq' in cōpilationib'
xij. tabularum q' si instātaneus versabatur. vñ b' lex. xij. tabularum totius iuris origo fuit:
s'm glosam instituta de iurē naturali gen. s. ex non scripto in versiculo origo. r. ff. de origi
ne iuris lege. ij. s. i. Et dicitur lex scripta in duodecim tabul': quarum. x. a ciuitatibus athe
niensium r' lacedemoniorum a. x. viris fuerunt allate. Et due ad illarum declarationem
per eosdem postea addite: ut vult glosa in capitulo Moyse. de iudeis distinctio
ne septima. Omnibus autem in breui fastiditus extiterat. ¶ Notandum q' hic incon
stantia

Capitulum

stante fili? qz. B. i. argumētū itroductū filis illis extitit: q̄ vna die vota ieiunioꝝ celebrāt: &
 altera studio t̄ps dispēsant. ozare nūc p̄mittūt & cōtinere i postez p̄ordināt: de q̄bus i epi
 stolis Hora. Quos petijt sp̄nit: repperit quos nup̄ amittit. Estuat: & vite discōuenit ordi
 ne toto. Talib? vtiq; p̄deset plus si studerent i bōis ceptis aios suos cōtinuare: q̄ sic no
 uitatū p̄fidia puoluere. sicuti em̄ h̄ auctori: aīte vulgari. Mō fit b̄sūtus lapis p̄ locavolu
 tus: sic neq; anim? plurib? ac di
 uersis nūc bis ill' nūc aduertens
 doctrinaz flo sculis pullulare p
 bibet. ¶ Tādē mercator incepit
 eē. In hac pte. B. fm̄ gen? diuer
 sōis atq; mutabilitatis i constā
 tie filij ostendit di. Item icōstan
 tie filij cū oīa sup̄dicta sic vt pre
 missuz ē fastidierat: tādē ad seclā
 ria negocia se trāsferēs incepit eē
 mercator: nauigio. s; qd̄ p̄ie no
 ctis spacio puocat? i h̄iatū nau
 see. i. vomit? & h̄ cogēte. i. instigan
 te: sentina. i. illo loco i quē nauis
 sup̄fluitates recipiunt? & demū p
 territ? saltu. i. iactu iundātis pon
 tibi. i. maris cupiebat eē ortolan?
 qd̄ vltra. deficiēte legumie sup
 ad seminādū: trāsstulit se exercitū
 militie: & āpli? vīsīs incurtib? bo
 stiu? p̄m? cōmēdabat terga fuge:
 p̄eligēs cū d̄decore fugere: q̄ bo
 noze corp? i victimā exhibere. ¶ Mo. Hora. li. fm̄onū d̄ h̄ gen? icōstātēta qz mutabilita
 tis loquēs ita inq̄t. Qui fit mecenas vt nēo q̄ sibi forte. Seu rō dederit: seu fors abiecerit
 illa. Cōtentus viuat laudē diuersa sequētes. O fortunati mercatores grauis ānis Adiles
 ait multo p̄fract? mēbra labore. Cōtra mercator nauē iactantib? austris. Adilita ē po
 tior: qd̄ em̄ concurrēt bore. Adomēto citra mors venit aut victoria leta. hec ille. ¶ Cra
 tonis qz studijs. In hac pte. B. tertiu? diuersōis atq; mutabilitatis gen? icōstantie filij
 oñdit. Et dicit cū ip̄e icōstantie filij tā ista q̄ p̄cedētia fastidiret: diuertit se postea ad cratōis
 illi? p̄bi studia: et? cratōis capacitas semicirculi: subadi catbedre formidabat mltis q̄stio
 nib?. vñ: crato ille quādā hēbat catbedrā desup̄ i modū semicirculi arcuatā: i q̄ arcuatōe mlt
 ta q̄stionū ḡna triplici spacio p̄scribēbant. Et diuidit h̄ ps in tres ptes fm̄ triplices que
 stionū in sede ip̄a cratōis descriptaz locatōem. scōa ibi. Circuli mappa secundt. tertia ibi.
 Ultima ibi semicirculi planties. Prima haz in. vij. fm̄. vij. q̄stiones in ip̄a p̄ia semicir
 culi plantie descriptas prout inquit in lra. Latitudo superioris circuli formatā. i. disposi
 ta: plantie. i. fm̄ plantie zodiact: arripit sup̄. intuetes. dragmis. i. q̄stionibus: septēplab?
 i. septē maneritū. ¶ Mo. est q̄ auctor iste. d. ip̄m semicirculū in sede cratonis fore latū ad
 zodiact formam dispositū: vt euitare faciat illud incōueniēs qd̄ obija poss; .s. circulus est
 linea: s; linea ē longitudo sine latitudine atq; pfunditate: ergo ad hoc excludendū dicit
 ip̄am semicircularē latitudinē formatā ad modū zodiact: q̄ zodiacus. xij. graduum latitu
 dine distendit: vt sic circulus p̄ superficie circulari: nō p̄ circumferētia capiatur. ¶ Prima
 vero lralis ptractio. Sic ponit primam questionem in superiori parte semicirculi sedis

vt verius dicā ip̄ammet icōstātiam for
 tuna nostris assignauit p̄ceptis imbue
 dū. Qui satyricis ibiabat attramentis
 mensurn?. Hystorographis persepe di
 urnus. Elegiacis annuus. Rōe vero
 dissidendi Aristotelem lamentabat no
 cturn?. In editiōibus qz philosophicis
 mēsurm?: duodecimq; tabularū cōpila
 tiōibus quasi instātane?. Quibus siq̄dē
 in breui extiterat fastiditus. Si vero li
 brozū inspectōi eozūq; scripture aliq̄
 tulū indulssit: q̄ plures p̄ horā insperis
 set: nulliq; lz breuissimo tēpore man? i
 poneret perficiētes. Tādē mercator in
 cepit esse nauigio. Prime vero noctis

Tertium.

Cratonis descripta: et dicit. Prima tractio lralis in hac sede q̄sunt vtrū dñatio. i. deus a quo celū et tota natura depēdet. xij. methaphisice ipsius celi epirei posset obfusari. i. obūbrari aliq̄ natura p̄cipate terrenitatis. i. corruptibilitatis. Mo. duplex ē huius tituli q̄stio nis expositio. vna q̄dē p̄boz assertio incōgrua. altera theologice veritati p̄pinq̄. Et aut quā pbica assertio p̄plectit mēs ē. Vtrū deus ip̄e cognoscere possit vilia: et h nobilitati sue nō repugnet. Ad cuius p̄tē p̄mam

^{uozmty} spacio nauſee inbiatū sentia cogente p̄ uocatus: et demū ponti insultu p̄teritū inundatis ortolanū esse cupiebat. Deficiente vero legumine militie se transtulit exercitui. Elis aut hostium incurſibus: fuge terga commendabat. Eratonisq̄ studijs tutius inbiabat: cuius semicirculi capacitas multis formidabatur q̄stionibus. Superioris vero circuli latitudo zodiaci formata planicie: dragmis arrisit septēplicib⁹. ¶ Prima vero literalis tractio quesuit: vtruz celi empirei dominatio terrenitatis aliqua p̄ticipē natura possit obfusari. Secunda vtrum spūm vitalis seruitus terre

^{postigant} patet n̄sio q̄ sic. nā quāto aliq̄ virt⁹ actiua ē fortior: tāto i remotiora suā actionē extēdit: vt etiaz in sensibiliū actōnibus apparet vis aut diuini intellect⁹ i cognoscēdo res simulat virtuti actiue. i. intellectus em̄ diuin⁹ nō recipiēdo a reb⁹ cognoscat: s; magis p̄ h q̄ eis influit. ē igit sic infinite virtutis in intelligēdo: optet q̄ ei⁹ cognitio vsq; ad remotissima extendatur. Sed grad⁹ nobilitatis et vtilitatis in oib⁹ entib⁹ attēdit p̄m p̄pinq̄tatē et distātiā a deo q̄ ē infinite nobilitatis: ergo q̄tūcūq; vilissima in entib⁹ de⁹ p̄ maximā virtutē sui intellect⁹ cognoscit. neq; h virtas p̄pugnat dictis p̄bi. xi. methaphisice. nā ibi intēdit ostēdere q̄ diuin⁹ intellectus n̄ intelligit aliqd a se qd sit sui itel

lect⁹ p̄fectio q̄si p̄cipale cognitum. et h; h dicit q̄ vilia meli⁹ ignorant q̄ cognoscant: q̄n scē alia cognitio viliū et alia nobiliū. et viliū cōsideratio nobilium cōsideratiōez ipedit. Nec tñ vilitas cognitor in cognoscētem redundat p̄ se. hec est em̄ de rōne cognitiōis: vt cognoscēs cōtineat spēs cogniti p̄m modum. p̄ accidēs aut pōt redūdare in cognoscētes vilitas cognitor: vel eo q̄ dū vilia cōsiderat a nobiliorib⁹ abstrahit cogitādis: vel eo q̄ cōsideratione viliū in aliquas indebitas affectōes inclināt: q̄qdē oia in deo eē nō possunt: q̄ re et. et huc consonat qd dicit sapie. vi. de diuina sapientia q̄ attingit vbiq; p̄pter suā mīdiciā: et nihil inq̄natum incurrit in illam. Potest etiam titulus q̄stionis intelligi: vt q̄rat vtrū deus posset sibi accipere hūanitatē. Et ad hanc satis n̄sum ē Jobis. i. Et verbum caro factū ē: vbi caro p̄ hoīe sumit p̄m Aug. Supponenda ē ergo ps ista q̄stionis affirmatiua apud fideles: veluti fidei xp̄iane p̄ncipalitus fundamentum. ¶ Scda vtrū spūm vitalis seruitutis. Nec ē scda q̄stio p̄me p̄tis semicirculi cathedre Cratonis: cuius titulus sicuti et p̄me duplicem recipit interpretationem. quare et duabus respōsiōibus absoluetur. p̄m primam expositionem q̄stionis totalis mens est. Vtrum substantie separate: vt sunt angelus: atq; demones hūana corpora assumere possint: quantum vero secunde expositioni conuenit tantum sonare videtur. Vtrum anima ip̄a intellectiua corpori hūano vniri possit vt forma: Quo ad p̄mam q̄stionis expositionem lra hoc mō supplenda est. Secunda inq̄ q̄stionum insuperiori p̄te semicirculi positarum hec est. Vtrum seruitus. i. famulatus vitalis spūm. i. angelorum deo famulantium aut demonum inimo in semet spūs queat. i. possit denigrari. i. obfusari vel detegi aut circundari ambitu. i. circuitu et vestimen

Capitulum

to terrene fecis. i. corporis: & b̄ subsidio. i. auxilio nature. Et ad hoc r̄ndēdū ē: q̄ ex diuina
p̄missiōe tam boni q̄ mali sp̄s corpa terrena assumere p̄nt. De bonis q̄dē manifestus ē
in hystoria thobie & p̄cipue ca. xij. vbi dictū ē āgelū ip̄m raphaelē comedisse: q̄d vtiq̄ acc̄
corpis ē. De malis s̄l̄r māifestū ē in icubis atq̄ succubis quos pilosos q̄dā vocāt. s̄nt em̄
demōes luxuriosissimi q̄ p̄missiōe dei ad opp̄mēdas seias. vel se supponendis v̄nis cor
pora assumunt. Sicuti ergo istis ^{corpore}
sic & reliq̄s p̄culdubio: vel ad tē ^{auxilio}
ptādos bonos: vel castigandos ^{ne fecis ambitu q̄at nature subsidio de}
malos assumere corpa p̄missus ē ^{nigrari.} ¶ Tertia aut̄ an iudaice trine
d̄uisiōi poloꝝ: an aristotelice simplici
Demonū. n. rota int̄tio ē: at bo
noꝝ fatigationē: aut ad maloz
retentionē: q̄re & elemēta sepe p̄
turbant: tēpestates ī mari & in aere sepe concitant: fruct̄ terre corūpūt & denastāt. Apoc.
vij. Afflictōes em̄ iustozū sp̄ appetunt. sed si a deo ptātem nō accipiunt: ad tēptatōis arti
culum nullatenus dualēscunt. Quātū vero ad sc̄daz tituli expositōes l̄ra hec sonat. Utrū
seruitus vitalis. i. vitam tribuēs sp̄um. s. aīaz: queat denigrari. i. v̄niri & v̄stiri vt forma
ābitu terrene fecis. i. ip̄o corpore auxilio nature. i. naturaliter: Pro. cuius solutiōe notādū
ē inter p̄hos diuersas d̄ hac re extare opiniones. nā vt refert Arist. i. de aīa. & vij. metha
phisice. Plato posuit intellectum v̄niri corpi: nō vt formam materie: s̄ vt motorē mobilē
co mō quo nauta v̄nif̄ nauī atq̄ intelligentia orbi: nō p̄ modū informatōis: s̄ p̄ ctactum
virtutis: q̄m̄ hoc cōtactu indiuisibile tāgere pōt diuisibile. quare dicit Plato q̄ bō ip̄e nō
est aliquod v̄num per se cōpositum ex corpore & aīa intellectiua: sed ē ipsa anima intelles
ctiua vtens corpore: sicut homo vtit̄ indumento. cōmētator aut̄ tertio de aīa inquit q̄ co
pularur nobis intellectus p̄ cōtinuationem intentōis intellecte: q̄ eadem ē intentio infor
mans intellectum: & virtutē imaginatiuam: s̄ q̄ hec positōes imp̄tinentes sunt vt patet.
Prima em̄ impertinēs ē id̄: q̄m̄ mobile nō h̄z esse formaliter p̄ motorē: q̄ esse mobile p̄
us est naturaliter in actu ante q̄ moueat̄. quod em̄ mouet̄ ē in actu. v. p̄bicoꝝ: sed bō h̄z
esse formaliter per intellectum vt liquet: ergo aīa intellectiua nō v̄nif̄ corpi vt motor vt
voluit Plato neq̄ etiam v̄nif̄ ip̄i per fantasinata intellectiua vt vult cōmentator. Pro
bať sp̄s intellecta p̄parat̄ ad fantasina: sicut sp̄s visibilis ad colores s̄m̄ cōmentatoꝝ
ij. & iij. de aīa: ergo simul ē cōtinuatio intellectus possibilis p̄ sp̄m̄ intelligibile cū fantas
mate in nobis: & potētie visive p̄ sp̄m̄ visibile cū colore in lapide: s̄ b̄ cōtinuatio nō facit
lapidē videre: ergo cōtinuatio intellect̄ possibilis ī nobis cū fantasmate nō facit nos in
telligere: ergo &c. q̄re dicendum ē cū Arist. q̄ aīa itellectiua v̄nif̄ corpi substantialiter p̄ i
formatōem: ita q̄ ē forma substantialis corporis hūani non solū dans op̄ari sicut itelli
gentia orbi: sed etiā esse specificum & essentielle. p̄ q̄ differētia specifica cōstituēs aliquā
sp̄m̄ sumit̄ a forma illius sp̄i: sicut p̄ ex mente p̄bi. ij. metha. dicentis q̄ d̄tia sequentia
materiā nō faciunt d̄rtam in sp̄e sed contraria cōsequētia formam: mō d̄tia p̄pria bois ē
rōnale: ergo sumit̄ a forma hūana: sed rōnale sumit̄ ab eo quod ē intellectuū & rōtatiuū:
ergo intellectus ē formakorporis humani: quare vt dictū ē in l̄ra seruit̄ vitalis. i. vitam
dans. ip̄a em̄ aīa actus ē corporis organici p̄bici vitā in potētia habētis. ¶ Tertia an iudaic
e trine d̄uisiōi. Hec ē tertia q̄stionū in superiori pte cathedre Cratonis positay & talis
est. An potius sit acquiescendum. i. optēperandum trine d̄uisiōi: iudaice poloꝝ. i. celozū
an vero simplici partitioni. i. d̄uisiōi aristotelice. ¶ Notandum vtiq̄ hebraica traditio
vltra planetarum orbes. iij. celos constrare. s. celum stellatū: celum aqueūsiue crystallinū
atq̄ celum empireum. quibus omnibus super esse celum ipsum trinitatis theologi nō

Tertium.

stri auctumāt: qđ idē ē, s; rē cū deo differēs rōne. nihil enī aliđ ē qđ virtutis dei excellētia: qđ cōtinet ⁊ ābit oia creata: post h celū empireū ē iter oia corpa simplicia nobilissimū: idē qđ a scis igneū uūcupatū nō ab ardore: s; ppter corpale lumē i eo diffusum: ad cuius itelli gētiā nulli pboꝝ deuenerūt: nisi forte iuxta Damāsceni suiaz sili solū: qđ dogmata Alboꝝ si legētes ea sibi attribuerūt. hoc celū vniforme ē: qm̄ sicut aī mltā necesse ē vnū existere:

acq̄escēdū sit p̄titioni: **¶** Quarta si iu/ daice: an termini sint ex ipsis: an in ip/ sis: an quilibet sigillatim: **¶** Et si Aristo/ telice: cum partes totius localiter mo/ ueantur: quare totum non mouetur?

sic qđ natura multiforme neces/ se ē vniforme cōstare. Estq; ipm̄ imobile: qm̄ vniforme bonitatē p̄cipās. S; forte dicit oē corp' h; motū sibi naturalē. Rñdeo ve rū ē corp' ad gñatōem ordinatū Empireū aut celū eleuatū ē sup bmoī ordiez. Tertium hō celū aq̄/ us ē siue crystallinū: qđ Albert'

opinādo cōcedit: qm̄ iter doctores multa d' ipō sit diuersitas ex luce existere: sicut ex cōple mēto sui: ⁊ ex p̄spicuitate tāq̄ ex dispositōe materiali. ⁊ h p̄mū motū subiacet: qre ⁊ ipz p̄ mū mobile apud astrologos cōpetebat noīari. P̄mōq; p̄bi s̄m sensuz solū loq̄ntes h; rō nis cōueniētiā scrutati sunt tā ex pte motoris qđ motu: ac etiā vniformitatis: p' qđ celū fir mamētū ē: qđ Aris. l; falso p̄mū mobile opinatus ē. Et nimirū falso: qm̄ vt Ambro. ait p̄bis ille i mltis q sup lunā sunt errauit: qz nimirū si i hoc errauerit celū ipz p̄mū mobile dicēdo de q re cōcludēdo dicim' n̄ aristotelice s; iudaice assertōi circa hos celos: ⁊ potissi/ me theologoz traditōi acq̄escēdū. ⁊ rō ē: qm̄ spe ac celi oēs hnt qndā bōitatē p̄portio/ natā ipi p̄mo: aut q hnt ipam p̄portionatā sine motu ⁊ erit vtiq; nobilius: qre celū ipz empireū aut h; ipam bōitatē p̄portionatā ipi p̄mo p motū: ⁊ hoc vl' motu diuerso ⁊ erit ipz firmamētū qđ duplici mouet motu: q necesse erit fore aliđ qđ h; bōitatē p̄portiona tā ipi p̄rio p motū vnū. hoc aut eē nō poterit celū empireū qđ imobile ē: neq; firmamētū qđ duos mor' cōtinet: q erit quoddā p̄ri' firmamēto ac posteri' empireo. ⁊ hoc ē ipz celū aqueū si ne crystallinū d' quo dictū ē. ⁊ diuisit aq̄s ab aliq̄s ⁊c. **¶** Quarta si iudaice. h ē q̄rta qōnū i supiori pte sedis cratōis positay: q correlario quodā ex tertia elicit. Et di. q si iudaice as fertōi acq̄escēdū sit q̄druplex celū distinguit: an tūc termi. i. extremitates siue superficies eoz celoz sint ex ipsis. i. cōtinui: vl' sint i ipis. s. cōtigni vl' salti q̄libz. s. boꝝ terioꝝ sit sigillati. i. dñr se bñs. si hō acq̄escēdū sit aristotelice traditōi q p' plāetay orbis solū octauū circu/ lū collocat: qre cū ptes celi totalr mouet totū ipm̄ celū localiter sil' nō moueat: vn̄ ad p/ mā hāz qōnū dicēdū ē breuit' ipos celos eē cōtiguos: ⁊ n̄ solū celi supiores s; ⁊ planetay orbis. h enī motus ipē diuersus spay iuebit: atq; de' optim' sic fore dispōit: sicut. n. n̄ cō tinuari pōt mobile cū imobili: sic nec ipm̄ p̄mū mobile cū empireo pōt solidari. neq; ēt octa u' circūl' q motu diurno renitit ipō p̄rio mobili quōlibz cōtinuat: qđ certe ipedit mot' ipius a p̄mo diuersitas: atq; motuū multitudo. eādē ēt manerie i plāetay orbib' rōcmarī p̄r: tñ pp motuū eoz diuersitatē: atq; ēt spay ecētricitatē. q qdē oia cōtinuatōez supficiez nullo mō pmittūt. Ad reliquā aut qōnū facile p; rñsio. ipz enī celū totū moueri ad aliū lo cū duplici itelligi pōt: vl' motu circūlari. ⁊ dico ipz totū moueri sil' ⁊ semel ab oriēte i occi dēs q̄libet die naturali semel. vel ipō motu recto. Et dico q nullo mō: cū mot' ille pp ce lestis corpis sūmā pfectōem i celū cadere nō possit: cū d̄rium hēat. se q̄ret. etiā illd' absur/ dū extra celū locū fore atq; vacuū qđ falsuz ē: cū extra ipz nihil sit neq; loc': neq; tps: ne q; vacuū: s; ibi sunt entia optimavitā ducētia quā pficiūt i toto eterno. **¶** Illo. sigillati. i. singularit' p vnūquēq; separat' ⁊ d; q̄si singulati. P̄ri. ipm̄ a singulis accipit: sicut ab ho stiatī. cōiter ergo sigillati p singulari d; vn̄ p̄p̄ba. Qui finxit sigillatim corda eorum ⁊c.

Capitulum.

¶ Quinta cur elemētorū. h̄ ē q̄nta q̄stionū supioris ptis sedis Eratonis q̄ q̄rit. Cur transmutatio elemētorū sit cōtinua? Ad cuius q̄stionis solutōem notādū q̄ elemētorū q̄dā symbola sunt: q̄dā dissymbola. Symbola sūt q̄ cōueniūt i aliq̄ qlitate p̄ma: vt ignis ⁊ aer in calido. Dissymbola h̄o sunt q̄ n̄ cōueniūt: vt ignis ⁊ aq̄. An dico r̄ndēs q̄stidō: q̄ elemēta iō trāsmutāt cōtinuo: q̄m apta nata sunt ad trāsmutandū. h̄ aut̄ aptitudo puenit aut cōueniētia eoz i qlitatib⁹ p̄mis aut ex d̄rietate ānera: q̄q̄dē it̄ actiua ⁊ passiuua sp̄ existit. q̄re dictū ē q̄si symbolū h̄ntibus facilior ē trāsmutatio: nō q̄dē rōe velocitatis: s̄ rōe paucitatis corruptoz: q̄m dissymbola pp̄ d̄rietatē ānera citi⁹ trāsmutatōez igrediūtur. S̄ dico rōe paucitatis corruptoz ip̄az trāsmutatōem fore faciliore: q̄m i symbolū h̄ntib⁹ vnuz solū corrupit: vt si ex igne ḡnat aer: solū siccitas ignis corrupit.

si h̄o ex igne ⁊ aq̄ duo. s̄ caliditas ⁊ siccitatis. natura q̄ nō tm̄ laborat i trāsmutatōe symboloz sicut i dissymbolis: q̄uis i dissymbolis velocior pp̄ d̄rietates āneras vt dictū ē trāsmutatio fit. Et ide sc̄da ps̄ q̄stionis p̄me ptis q̄si correlata orit̄. s̄. b̄. Lū ḡ elemēta cōtinue trāsmutēt: vtz cōsistat. i. p̄maneat nūero eadē q̄ pri⁹ erāt vel nō? Abi notādū cōuenit q̄ aliqd̄ eē idē qd̄ p̄us fuerat triplicat̄ itelligit̄. vno mō. pp̄riissime: qz nec i toto nec i pte ē substātiāl̄ variatū: ⁊ sic deus vt̄ itelligētie sunt eadē nūero q̄ p̄us fuerūt. sc̄do pp̄e: qz ps̄ p̄cipalior eius nec i toto nec i pte ē substātiāl̄ variata: ⁊ sic h̄o ē illd̄ qd̄ pri⁹ fuit. tertio large: qz dispositōes accidētales n̄ sunt notabiliter ⁊ sensibiliter variate: ⁊ sic defūctū: dicit̄ eē eadē q̄ pri⁹ h̄ viso sicut nulla entia inaiata: sic neqz elemēta p̄ totā suā p̄odū manēt eadez nūero sc̄do mō: s̄ h̄n̄ tertio mō p̄z qz cuiuslibz talis noua forma p̄tial̄: ⁊ noua p̄tial̄ materia acq̄rit̄ ⁊ silr̄ depdit̄: manet. tm̄ cōsistis mltitudo dispōnū accidētaliū: q̄re s̄ nullū pedale boz elemētorū ex̄ns añ mltissimū ānū fuerit: tm̄ h̄ elemēta d̄nr̄ cōtinue fuisse: qz cōtinuo appuit cōsistis dispositio accidētaliū dispōnū i eis. ¶ Mo. Elemētū d̄: q̄si elemētū ab ile. i. p̄mordiali materia. deus enī p̄mo creauit ile: ⁊ ex ile segregauit q̄ttuoz elemēta. ¶ Sexta cū vnū elemētorū h̄ ē sexta q̄dnū supioris ptis cathedre Eratonis: cur̄ thēma h̄ ē. Lū vnū elemētorū d̄rioz vt aq̄ accipiat accidētalē caliditatē: q̄ nō ecōtra ignis accidentalē frigiditātē suscipere possit? Et ad hoc dicēdū ē q̄ ignis iter oia elemēta maioris ē actiuitatis pp̄ abūdātiā forme: q̄ fit vt oia alia i q̄bus nō tāta repit̄ actiuitas: s̄ magis passibilitas pp̄ abūdātiā materie: q̄ subiectū ē trāsmutatōis atqz passibilitatis i sui naturā facile reducere possit: facilius tm̄ quo: ad p̄beatates app̄opatas pp̄ d̄rietatē q̄ pp̄as: s̄ ex cōsequētia ip̄as pp̄as trāsmutare possit. neqz tm̄ s̄ alia elemēta i ignē ita fortit̄ agere valēt vt eius caliditatē ad frigiditātē reducāt: ⁊ hoc sufficiētia actiuitatis phibēt. ¶ Septia an aliq̄ zona a n̄ra. h̄ ē. vij. ⁊ vltia q̄dnū circuli supioris sedis Eratonis q̄ q̄rit an sit aliq̄ zona. i. h̄nt p̄iū bitabilis alia a n̄ra. i. n̄ro h̄ncipio: ⁊ si sic. q̄ tm̄ erat p̄meua natitas boz ibi bitatiū: cur̄ claz sit Adā p̄thoplausū ad has ptes haud q̄q̄ decliasse: ⁊ isup̄ q̄s accessus ad eas ptes atqz recessus? ¶ Mo. q̄dnē h̄ac sp̄aliū pp̄ ātipodes fore motā. vñ antipodes pp̄ subterreanei sūt s̄ nos pedes h̄ntes vt q̄dā putāt. pap̄. h̄o. d. ātipodes d̄cos eo q̄ nos d̄riū n̄ris vestigijs putāt. q̄re sc̄dō p̄ q̄ois sol. ātipodes existere dupl̄ itelligit̄ ⁊ vt h̄ncipio infero n̄ bitet̄ ⁊ nobiscū i n̄ro q̄ ad p̄mū itellectū di. ātipodes n̄llo mō s̄ nos posse p̄sistere: cū h̄ p̄

¶ Quinta: cur cōtinua elemētorū sit trāsmutatio: ⁊ an eadē sunt q̄ p̄mo fuerunt elemēta: an alia cōsistat. ¶ Sexta: cū vnū elemētorū cōtrariozū vt aqua accidētalē capiat qualitates: vt caliditates: q̄re nō ignis accidētales accipiat frigiditatem. ¶ Septima an aliqua zona a n̄ra sit bitabilis. Que bitatiū p̄meua

Tertium.

quā hemispiū inferi dicitur aq̄s totaliter sit submersa: q̄re ⁊ septa terra d̄: eo q̄ oceano circū ambiť. Insulaq̄ atlātidēs vocat̄. sic *Albare* cicerō scipiōis. Q̄is terra q̄ colit̄ a vob̄ bis laterib̄ latior p̄ua q̄dā insula circūfusa illo mari q̄d atlāti cū q̄d magnū q̄d oceanum appellatis ⁊c. Lū ergo ps̄ illa submersa sit: cōsequēs ē vt solū ea q̄ aq̄s sup̄erat quāq̄ i colim̄ sola bitatōe p̄a grat̄. quātū h̄o ad sc̄s intellectū: vt ip̄i ātipodes in n̄ro hemispio

natitas q̄s accessus eorū q̄lisq̄ recessus.
Circuli vero mappa sc̄di nouenaria oculos intuētū d̄tinebat inspectōe. Quā rū p̄ia zodiaci latitudinē modificatēs

bitent vel salti bitare possint nō rōni absouū ē. Nō tñ fm̄ regio nū latitudinē q̄ ab austro i septē trionē ad maxiaz iuxta *Ptholo-* mei sn̄as in. lxxx. gradū p̄cedit: q̄m̄ directā d̄ positōes q̄ medius req̄rit circuli latitudis terre breuitas impediret: s̄ fm̄ regionū lon-
gitudinē q̄ ab oriēte vsq̄ ad occidētales fortūatay isulas. clxxx. gradib̄ q̄d ē mediū circuli extēdit: nō ip̄ossible ē ātipodes collocari. nā ex̄tib̄ i vltis oriētis finib̄ meridian̄ eorū xc. gradib̄ ab eq̄noctionali distat. s̄l̄ ⁊ ex̄tib̄ i vltis occidētalib̄ locis. q̄re sit cū meridia n̄ sit circuli sp̄az i duo eq̄lia secās p̄vtrorūq̄ capita ac pedes ip̄z p̄tēdi p̄tib̄ expositis. P̄his q̄ ē occidētales ip̄os oriētālib̄ p̄ diametrū p̄p̄oi: hos ātipodes l̄ ātigēos d̄uēt appellari neq̄ obstat si diceret̄ d̄rioz natura ē si vniū d̄uētēs sit fl̄iquū icōuētēs erit: si q̄ bitatto oriētis erit d̄uētēs ⁊ salubris vite aiātū: ergo sibi p̄ circulū oppōita erit discōuētēs. Ne sp̄odeť q̄ illd̄ vez in formaliter oppositis: nō aut̄ s̄tialiter sicut i p̄posito. faciliter q̄ ad iūctū q̄stid̄i soluit̄ quo q̄rit̄ q̄ sit p̄imeua hoz natiuitas. dico adā sicut ⁊ alioz ⁊ s̄l̄ ad iūctūz altez q̄s accessus ⁊ q̄lis ab eis recessus. Dico tal̄ q̄lis ad reliquos: nisi gētū barbares atq̄ itinez ignota spacia lustrātes valeāt impedire. **C**irculi h̄o mappa. In hac pte *Boe.* p̄oit fm̄ ordinem q̄stionū i cathedra *Eratonis* descriptay: ad q̄s post p̄mas filius incōstantie se d̄uertit. Et diuidit̄ in nouē q̄stionū ḡia ptes in p̄cessu patebunt. Et dicit̄ p̄mo q̄ mappa. i. planities forma seu dispositio secūdi circuli sedis *Eratonis* detinebat oculos intuētū nouenaria inspectione. ix. q̄stionū: quaz. i. nouē q̄stionū siue nouenariuz inspectionū p̄ma q̄stio sup̄. cōtinebat latitudinē zodiaci illi celesti circuli: modificantē. i. mensuratē q̄litate circuloz: subaudi ceterozum spaliū: vti sunt duo tropici: duo polares atq̄ vn̄ oim̄ medī quē equatorē siue eq̄noctialē dicunt. ⁊ dico modificatē inspectiue. i. s̄z apparentiam: q̄ p̄ ⁊ modificantem p̄gressiue. i. s̄z rōnis p̄ntiā quāritatis toti forme: subaudi mūdiālis. **C**Mo. em̄ ē q̄ totius huius l̄re mēs ē ip̄az sc̄d̄az p̄tē semicirculi cathedre *Eratonis* q̄siuisse circuloz vniuersalis mūdi machine descriptōes: atq̄ tādē ex his forme quātitatis mēsuratōes. Pro quoz oim̄ absolutōe no. ē in ip̄a mūdiāli machina quosdā maiores imaginādum fore circulos: quosdā vero miores. *Maiores* inq̄ q̄ ip̄am speram a duo secāt eq̄lia. *Maiores* h̄o a duo ieq̄lia diuidūt. ex maioribus zodiacus ē quē circulū vt te siue aiālū dicit̄: a zcos q̄d ē aiāl: q̄m̄ in ip̄o. xij. signa nobis aiālū nūcupata figurant̄. Et hic sua longitudine sicuti q̄libz spalis circulus. ccclx. gradus astronomica diuisione p̄tinet. Latitudinē h̄o. xij. quos. xij. lineā q̄dā p̄ mediū in lōgū secat: quā eclipticā cōuēt appellari. Diuiditurq̄ h̄ circul̄ s̄z portōes lōgitudinū p̄tib̄. xij. q̄s signa vocam̄: q̄rū in̄tiū ab ariete sumēs: p̄ t̄bauz gemini: cācrū: leonē: h̄ginē: lib̄z: sco: p̄iū: sagittariū: cap̄coz: num. ⁊ aq̄rius d̄uertit̄: or̄ousq̄ in finē pisciū atq̄ tandē caput arietis iterum contingat p̄ueniri. Quare intelligēdū ē ex raptu firmamētī ptes ip̄as zodiaceas quosdā sine dubio circulos cōtinuo designare: nō q̄dē reales atq̄ colore quodā vel alta industria depictos: s̄ i intellectuales solum atq̄ mathematicos: quoz maximus ab vtr̄sq̄ polis eq̄ distās: ⁊ ab oriēte in occidētem: iterūq̄ in oriētem p̄ caput arietis ⁊ lib̄re extēsis equatorē d̄. **Alz** qz

Capitulum

sicuti ab ipso arietis atque libere capitibus per reuolutiones diurnas circulus b consignatur: non eo minus per cancer atque capricorni circūferentias duo tropici describunt. Tropici in quibus conuersi ui: quoniam cum sol ad eos circulos deuenit: uel ad nos reuertitur uel saltē motu suo proprio a nobis retrocedit neque tamen hi circuli e maioribus sunt: quoniam ad æquā sperā secant. insuper sicuti ab extremis zodiaci partibus duos tropicos describi procedimus: sic quoniam quoniam zodiacus circulus obliquus est: atque alios a polis mundi polos suos habet quādam arcticum: quoniam circa arctos: quādam vero antarcticum: quoniam circa illas partes quoniam arctos partes circulos per polos ipsorum zodiaci diurnam reuolutionem describi fatendum est: quorum tanta a mundi polis est equa distantia: quanta ipsorum tropicis distantia reperitur.

Rursus quoniam per motum solarem proprium hunc æquinoctia: nunc uero solstitia contingit fieri necesse est arcus quosdam tantum æquinoctia quoniam solstitia distinguentes ymaginari: huius est per caput arietis atque libere et mundi polos quo ad æquinoctia. sicut per cancer et capricorni atque etiam mundi polos transeuntes: et hos coluros quoniam semicirculi appellantur. Nec autem omnia zodiaco ut uideatur modificationes atque designationem capiunt: quare et sufficiunt quibus breuiter questionis satisfactum fore putatur. Item mappa pictura uel forma dicitur: sic et mappam mundi dicimus. etiam togilla dicitur a manus quoniam manupia. id est manū partem. Unde mapella le. diminuti. ¶ Secunda an stelle fixe. Nec est secunda noue questionum in altera parte semicirculi cathedre cratois positay. et quoniam an stelle. id est ille quoniam in octauo celo nutu dicitur ordiate sunt sint fixe. id est immobiliter locate sic quoniam nullo modo moueantur quoniam motu sui celi in suo superiori loco. id est octauo celo: uel saltim comēantes. id est mote discernantur puagari. id est moueri: ad instar. id est ad similitudinē planetay: huius est an moueantur alio motu a motu ipsius firmamenti. Pro solutione questionis huius aduertendum quoniam admodum per ex astrologicis demonstrationibus deus ipse factor atque generator uniuersalium creature a quo quod omnia iudicia relegatur ut in thimo Plato cecinit: nisi si pulcrum facere uolens machinam ipsam mundanam ad diuersas inferorum generationem ac uitam stelle diuersis atque innumerabilibus adornauit: quosdam fixas statuens quosdam uero erraticas. Fixas eadem non: quoniam nullo modo moueantur: sed quoniam in suo celo tantum clauate atque firme consistunt: ut non alio quoniam sui celi in motu circumferantur: sub quibus orbium diuersitate stellas locauit erraticas. id est planetas quoniam planitas quod errore incuties sonat. Errant eadem non proprie sed quoniam motus sui a motu tantum primi mobilis quoniam etiam firmamenti quoniam libere die atque momento diuersificatur: quoniam quod diuersitas mortalibus errorē incutere uideatur. horum autem planetarum quoniam libere proprio orbem circumferunt. orbe ipsorum aggregatōe uno sed pluribus circulis sui motus cuiuslibet diuersitate diuerso: putat huius omnia apud astrologicas obsequia a Ptholomei. alfragani. thebit. albategni. et aliorum demonstrata sunt. Quibus ergo sic ut prenotata sunt collectis atque singulū singulo collibratis facile mota quoniam quoniam absolutum: quoniam quoniam an stelle fixe proprio uel saltim planetarum motu moueantur. In stellam ac sydus huius iterum: quoniam quoniam stella quoniam libet singularis dicitur: sydus uero plurium stellarum collectio. huius tamen nomina apud auctores crebro confunduntur ut stella per sydere: sydus quoniam per stella sumatur. et dicitur stella a stado: quare et stelle proprie sunt quoniam in firmamento situantur. ¶ Tertia an comete etc. Nec est tertia e. id est. questionibus scilicet partem semicirculi cathedre crato. quoniam quoniam an comete. id est stelle comate: rubetes. id est lucetes quo dam rubore prodigialiter quo ad futuri cuiusdam magni significatiā percurrant. id est moueantur circulariter. id est motu circulari cum ceteris planetis et ad eorum similitudinē. an uero ipse subaudi comete exites destructie. id est annihilat i.e. creature istorum inferiorum reuertatur in suum chaos. id est in suam materiam a qua generate sunt: et huius permissioe nature naturalis. id est gloriosi. ¶ Quarto. quoniam huius non alio quoniam utrum comete sint stelle uel ipsationes in aere generate. et ad huius respondendum dico quoniam apud antiquos de cometa magna fuisse diuersitatem

Tertium.

Picta gozici enī dicebāt cometā vnā de septē eē stellis exerratis. Anaxagoras autē & Democritus dicebāt ipas de natura celi: s; qm̄ oīs ps celi ppetua: seq̄t̄ cometas fore ppetuas: qd̄ ē falsum. qre dicēdū ē cū Aristō. i. metheoroz q̄ cometa ē exalatio ignita d̄ natura elemētari. p; q; cometa nō ē ignis nec aer: cū sit mixtū ipfectū. nec vapor: cū nō ascēdat ad tātā altitudinē: q̄ ē exalatio. cōsequētia p; q; nō vī eē aliō. Scda autē ps p; q; vel cometa ē de natura celi vī de natura elemētari: sed de natura celi: q̄ de natura elemētari. p; cōsequētia cū maior: & minor de clarat: q; nulla ps celi gnat̄ vel corrupit̄ pmo celi: s; q̄libz cometa gnat̄ & corrupit̄: q̄ rē. Ex his q̄ facile q̄stioni r̄ndet̄ cometas nō eē stellas: s; exalatiōes. Et si dicat̄ cometa mouet̄ motu circulari: nulla autē elemēta mouētur hac sp̄e motus: qre rē. R̄ndet̄ q; elemēta nō moueant̄ nisi vno motu ab intrinseco d̄ducta fuga d̄ r̄ij. s. motu recto: tñ pnt̄ moueri

lucens motu circulari
dignaliter rubētes circulariter cū ceteris planetis percurrāt: an destructiue creature i suū chaos reuertantur naturali pmissione naturātis? *quarta an inferioris nature cōplexionata virtutem siue eclipsem cōtrahāt ex planetis: an ex p̄mis generantibus? Si ex planetis: an fm̄ necessitatem: an fm̄ euentum? Si vero ex generantibus: cum vnum generantium sit albū & aliud ni-*

naturali ab extrinseco circularit̄ p̄ influētiā: q̄ etiā influētia mouet̄ cometa s̄l̄r cū i aere sup̄iori regione circulariter Itē in textu ibi pdignaliter. pdignū gij. i. mōstrū turpe & ad vastādū paratū. & s̄l̄r tibi destructiue. ¶ Mo. comete apparitiōem sp̄ magnos ac malos p̄signare effectus significat enī vt vult Val. i. cōmento vltie ppositiōis cētuloquij Ptholomei: atq; Aristō. i. p̄rio metheoroz: siccitates magnas terre nascētū sterilitatē: tremotū atq; v̄torū copiā inundatiōes atq; mortē atq; epidimiā: plia trāslatiōes regnoz: & legū imutatiōem seu nouitatē sectaz. & h̄ oīa fm̄ diuersarū cōctaz magnitudinem figurā colorē motū locū atq; duratiōem. inde Sene. li. naturalium q̄stionū duas isulas p̄nūciātē cometa submersas dixit. & vt refert Justinus āno quo Alditridates nascebat̄: cometa visa ē q̄tuor horis tāto fulgore celū replēs vt q̄si ardere videret̄: ac solis radij obūbraret̄. Idē autē Alditridates. xlv. ānis cū rōanis bella gessit atrocias: vt inq̄t Valerius maximus. de studio & industria q̄ Solinus auctumat libro suo de mirabilibus mūdi. Quid ultra: regnāte Nerone senis mēsis apparuit cōeta. & idē refert Sene. vbi sup̄. s; qd̄ peius ill' t̄p̄ibus eē potuit: q̄ vī uere sub d̄no crinoso: de quo loq̄t̄ Iohes solobriēf i pollicratone. li. p̄mo. In tāta mole i perij oēm posus ē q̄uitatē: vt pbiam p̄seāns q̄si maiestatis iperij unicā & nobiliora i ge niaveritus se cōsilijs subdidit histrionū. ¶ Quarta an nature inferioris. hec ē q̄rta q̄stionū scde ptis semicirculi q̄ q̄nt̄ an cōplexionata. i. oīa ipa ḡnata inferioris nature. s. elemētaz. d̄ bāt virtutē. i. existētiā siue eclipsem. i. defectū: ex planetis. i. ex fluxu celesti: an ex p̄ris ḡnantibus. i. p̄tibz: qd̄ si ex planetis: aut h̄ s; necessitatē: aut saltē fm̄ euentū. i. a casū. si v̄o ex ḡnantibus: cū vnū ḡnantū aliq̄n sit albū aliud q̄ nigrū: & ecōtra. q; ḡnantū ex ill' nō ē albū & nigrū. & s̄l̄r si sic: q; ḡnatū assimilāt̄ q̄nq; i extremitatibus sup̄. corpis: vt manibz pedibz & reliq; s̄. s̄l̄r q; serū p̄mi & i ceteris moribz assimilāt̄ p̄turiētū: q̄nq; v̄o neutri ḡnantū subaudi assimilāt̄. Pro absolutiōe huius q̄stionis atq; q̄rilibz p̄tū eius aduertēdū ē q; in rebus ipis generandis atq; p̄ducēdis in esse tripliciter assignandū & formale: p̄n̄ ap̄tum: scilicet ipm̄ principium primum atq; principale quod est ipsa causa primā: que est regens moderans atq; ordinans ipas causas secundas: vt aptissime Boetius in tertio libro de consolatione metro nono inseruit: cum dicit. Qui perpetua mundum

Formale pmpale v' beg
Instrumentale v' relin
Principia v' compunctio v' 29?
Principia v' compunctio v' 29?

Capitulum.

79

rōne gubernas. Terrarū celiq; sator. 7c. Ab hoc qdē pncipio depēdet celū 7 tota natura
7. methaphisice: atq; ab eo cūctis deriuatū est eē 7 viuere: bis tñ clarius: bis nō obscurus
Est 7 aliud pncipiū istrumētale: videlicet ipa corpa celestia: p q l3 deus optimus p se so
lū cūcta disponat: vti sacra testat auctoritas: tñ quātū ad executōez iferiora p supiora dis/
pensat. q̄ de re dictū ē pmo metheozoz: q̄ oportet istū mūdū inferiorē eē cōtiguū supio
ribus latiorib?: vt tota ei? x̄tus

ide gubernetur. Est etiā tertium
rebus pncipiū qd semianū dico
h̄ aut pncipiū x̄tus ē in aiatoz
semie cōsistēs: sicut i artificiato
artifex: 7 vocat h̄ a qbusdā pbis
x̄tus formatiua: a qbusdā distū
ctiua: a qbusdā nō ymago mūdi
h̄ aut tria pncipia sic se h̄nt i aia
toz pductōe: vt iferiori p supi?

grū: quare generatū ex his album 7 ni/
grū nō est: 7 quare generatū quando/
q; i extremitatibus assimilatur patri: i
ceteris parturienti: quandoq; neutri
generantiū. ¶ Quinta q̄ proportio mo/
tus ad motū per planetas. 7 q̄ eorum

īfluat 7 nō cōuertit: q̄re q̄tū. hic sufficit dicēdū ē: q̄ oīa etiā gnata x̄tute ipaz piodū atq;
eclipsiz sumūt ab ipō pncipio seminario: veluti pncipio quodā imediate moto ab īfluētia
celestiū corpoz nutu ac volūtate cāe pme. necq; tñ nisi ipa cāpzia sic disposuerit: h̄ qdā coa
cta necessitate fieri estimādū est: qm̄ ipressiōes cāz naturalū in effectibus fm̄ recipiētūz
modū respiciūt. inferiora aut sunt fluxibilia: 7 nō sp̄ eodē mō se h̄ntia ppter ipam mate/
riā q̄ ē i potētia ad plures formas. 7 hoc ē vt refert Albertus pmo mineraliū qd̄ Plato
voluit cū dicit formas ipas h̄z merita materie recipi. 7 hic Ptholome? i alarba. effect? stel
larū icertos 7 diuersos eē: qz iferioribus īfluxu pueniūt p aliō 7 p accidēs. p aliō qz p h̄/
tutes elemētares q̄s pmo iformāt p accidēs: qm̄ nō pueniūt ad iferiora nisi p eē vniuer
sale qd̄ ē cōfusūz 7 incertaz dispositionū. 7 idē ptho. i q̄dripartito. Rursus nec estiare de
bemus q̄ supiora pcedūt ieuitabiliter: vt ea q̄ dina dispositōe cōtingūt: 7 q̄ nullaten? sūt
vitāda: necnō q̄ veraciter 7 ex necessitate pueniūt. In cētilogio etiā dicit. h̄ iudicia q̄ tibi
trado sunt media iter necessariū 7 possibile. absoluta ergo h̄ q̄stionis ps ē: an cōplexiona
ta ipa ex planetis vel a p̄mis pētib? x̄tutes atq; piodū suscipiāt: qm̄ tā ab his q̄ ab illis
l3 diuersa rōe. silt̄ si ab ipis planetis an necessitate vl' a casu. Restat q̄ vt diuersa natorū er
ga pētes assimilatio quōlibz absoluet. 7 dicēdū cām assimilatiōis hoz vel dissimilatiōis tā
ex īfluētia celesti corpis q̄ etiā materiei recipiētis has ipressiōes silt̄er multas cās cō
comitātes atq; supioribus annexas cōfirmari. 7 hic ypocras dicit: vt refert. Galienus: q̄
oīs substantia sit ligata 7 cōiuncta in planetis 7 signis 7 nexibus quattuor elemētozū
Et iō Mectanabus naturalis Alexādri p̄ cū nature sua Olimpiade tpūs obseruās cōiuit
sole leonē itrāte 7 saturno i taurū: a qb? planetis filiū suū volebat recipere figurā 7 ptā
tem. ¶ Quinta q̄ est pportio motus. Nec est quinta q̄stio scōe ptis semicirculi sedis Tra
tonis q̄ queritur q̄ sit pportio. i. hitudo motus ad motū p planetas: hoc est q̄ hitudine
se hēat motus vnius planete ad motū alterius: 7 q̄ sit cōnexio. i. ordinatio eozū. i. pla
netaz: vt. s. q̄s eoz sub vel sup in corpe celesti ordinet. Pro q̄stionis huīs solutiōe no/
tadū q̄ motus planetarū diuersus ē quēadmodū eozūz orbes diuersi demōstrātur. ex di
uersitate enī motuū necessariō i diuersitatē orbū deuentri pbis visum est. Inter aut oēs
planetas Saturn? oīs tardior ē: q̄ propter 7 spm̄ senē pp motus tarditatē dicūt qm̄ cursū
suū ānis. xxx. solū pficit. Jupiter nō post hūc planeta beniuol? motū suū ānis. xij. c̄plet.
Mars tribus. Sol nō oīs medius āno vno. silt̄ 7 ven?. Mercurius silt̄ iter oēs laborio
sus āno. Luna nō supioz. sex atq; inferiorū puritas mēse tñ: q̄re pauco cōcludēdum cū

Tertium.

quæritur quæ proportio motus unius planete ad motum alterius quæ eadem est proportio quæ est numeri cuiuslibet ad quolibet. hoc autem curiosius indagatum ad arithmeticoꝝ recurrendum est codices atque geometroꝝ. in his enim nedum horum sed et quorumlibet proportio vberissime prodeest. Quidam autem planetarum sub octavo circulo his quibus contra memorantur. Octo sunt sære quæ sic poteris retinere. Leuissimum stellatum: saturnus iupiter et mars. Sol venus et mercu. vltima luna subest. Et sic nota. proportio nihil aliud est quam duarum quantitatum

ordinatio
conuexio: Sexta cum saturno iter planetas sit seuissimus: venusque benignissimus: an benignitas unius malignitatem re retardet alterius ex opposito aduenientis
Septima cum choro naturali frigidus et siccus sit: quæ nobis contrariis appetit
Octaua quæ sit elementorum conuexio proportio

antequam sint eiusdem generis certa alterius ad alteram habitudo. Et dicitur eiusdem generis et numeri ad numerum linee recte ad lineam rectam superficiem et ad superficiem: corporis ad corpus non enim linea superficiem vel corpus proportionatur. quæ et nulla diametri ad quosdam proportio reperitur: quibus reperibilis ut vult Aristoteles.
Sexta cum saturno iter planetas
est quæstio sexta huius scilicet partis semicirculi

directi sedis Eratosthenis quæ quæritur. Quia ita sit quod saturnus in se planetas seuissimus sit venusque benignissimus: an benignitas unius. scilicet veneris venientis ex opposito super aspectu quæ est per diametrum circuli: retardet. id est temperet atque refrenet malignitatem alterius super saturni. Pro huius quoniam solutio dicitur. Inter planetas quosdam malivolos: quosdam vero beniuolos iuxta traditiones sapientium dici malivolos ut saturnus quæ et falce armatus depigitur veluti nature videntis inimicus: ac Mars quem deum belli ponunt: et ab eorum malignitates eos infortunias vocant: quoniam nato atque cuiuslibet exordio infortuniam machinantur. Beniuolos vero Iouem et heronem atque magnatum significatorum dicitur. sicut et Venerem totius beniuolentie significatricem: quæ propter eos fortunias dicitur: et ex his solum in parte saturno et venere quæstio est. Ad quam respondendum quod venus nullo modo ex opposito aspectu malitiam saturni minuit: quoniam maria est apud sapientes: quod fortunæ cum aspiciunt malos minuit eorum in parte dimittunt: et hoc si ex amabili aspectu aspiciant. amabilis autem aspectus solum trinus ac sextilis est. Ad aliam autem cum bonos aspexerit ex quarto vel opposito bonorum beniuolentiam fortiter impeditur: quoniam aspectus malorum: atque ab aspectu malo. et hoc tamen de hac quoniam Septima cum chorus naturali. hoc est septima quoniam scilicet partis semicirculi sepe dicitur quæ quæritur: quoniam chorus: alta terra hinc notus: et verius ille vetus australis sit naturaliter frigidus et siccus: cum a parte australi et a polo antartico diueniat: cum nobis appetit. Quoniam siccus. scilicet humidus et calidus. Pro cuius quoniam solutio notandum. xij. eorum sicut per hinc. ij. metaphororum: et hoc sicut. xij. celi signa sub quibus sol discurrens commouet et facit cessare vetos. Idem contra his quibus recitantur. Sunt subsolanus vultur et eius eorum. Circeus occasus: zepherus flauonius afflat. Atque die medio notus heret affricus austro. Ac boreas a quo veniunt et chorus ab alto. Atque omnium horum veterum materia est exalatio calida atque sicca. quæ propter nulli ex substantia sua dicitur frigidat atque humidat: sed solum ratione mixtionis eorum de cum aere. et ad illius mixtionis propositum loquitur terra cum dicit. cum notus sit naturaliter frigidus quantum est de sua primordiali mixtione cum aere frigido: quoniam in zona frigidissima iuxta polum antarcticum oritur: quæ pro nimia eius frigiditate in habitabilis dicitur: quæ ergo nobis appetit calidus. Dico quoniam dum perflat zonam torridam: quæ sub æquinoctiali est: calorem sibi assumit. et quæ sicut meridiem venit ubi est maior aquæ copia: et loca vapore et rore plena: humiditatem dicitur et acquirit alienam. vnde apud nos calidus et humidus reperitur: et ipso flate aer predicto vapore repletur in pluuas frequentius resoluitur
Octaua quæstio quæ sit elementorum. hoc est octaua quoniam scilicet partis sepe dicitur semicirculi castredre Eratosthenis: quæ quæritur quæ sit conuexio. id est coniunctio proportionaliter elementorum. Pro cuius quoniam

Capitulum

solutione aduertēdū ip̄a elemēta p̄portōib⁹ q̄busdā colligari: atq; odiari nūeralib⁹ put̄ ēt
 Boe. ip̄e i de cōsolatu pbico li. iij. metro. ix. testat: cū iqt. Tu nūeris elemēta ligas: vt fri
 gida flāmis. Arida cōueniāt liq̄dis ne purior ignis Lūolet: ⁊ mersas deducit pondera
 terras. Sicut enī duo nūeri cōueniūt i vno nūero p̄portionali medio: sic duo elemēta dī
 rta i duabus q̄litatib⁹ cōueniūt i vno elemēto medio p̄portōali. Exēpli gr̄a. i nūeris q̄
 dratis bisduo sūt q̄ttuor: ter tria
 sunt nouē. Accipe ḡ vñū nūerū
 q̄ sic excedat q̄ttuor pmū q̄dratū
 sicuti secūd⁹. s. nouē excedit nūerū
 iūētū: ⁊ ē. vi. fm eādē p̄portione
 ⁊ dī p̄portio sexq̄altera vlt̄ emio
 la: sicut enī. vi. continēt q̄ttuor ⁊
 mediū de q̄ttuor: sic nouē cōtinēt. vi. ⁊ mediū de. vi. Eadē ē elemētoꝝ p̄portio. nā ignis ⁊
 aq̄ i duabus q̄litatib⁹ dīrta sunt: ⁊ b̄ colligāt vno medio. s. aere: q̄ sicut cōuenit cū aq̄ i hūi
 ditate: sic ēt cōuenit cū igne i caliditate: q̄re seq̄t q̄ōm p̄posite fore satisfactū. ¶ Nona q̄stio
 q̄s solis ⁊c. b̄ ē nona ⁊ vltia q̄ōnū scōe ptis semicirculi cathedre. Lratōis q̄ solis lune mea
 tus atq; eoꝝ iudē effectus mirabiles idagātur. Pro cuius enodatōe materie baud q̄q̄ de
 uiantes deū optimū maximū iter ceteras stellas duo luminaria. s. solem ⁊ lunā mūdo p̄
 fecisse auctumāt qd̄ etiā sacra atq; vetusta testat̄ auctoritas: atq; quotidiaua cōprobat
 exp̄ientia: tribuitq; eis motū iter se difformē: sicuti ⁊ alijs q̄nq; plāctis sub signoz̄ aīgu
 lo. q̄nq; enī a terra ⁊ se iūcē elōgata sunt: q̄nq; apporiant: q̄nq; seip̄is cōiūgunt: q̄nq;
 elōgāt: aliaq; ⁊ ad alia diuertūt motu put̄ i theoz̄ematib⁹ astrologoz̄: ⁊ p̄cipue ptbolo
 mei iādudū certissime demōstratū ē. In sup̄ dedit eis ptatē oīm q̄nandoz̄ atq; q̄natorum
 filr̄ sup̄ eoꝝ defectur: q̄s orbes nō absurde dictū ē ab Aris. cū iqt. Scōm accessum ⁊ recessum
 solis i octauo circulo sūt q̄nandōes ⁊ corruptōes i istis inferiorib⁹. Opus eīz substātie
 solis maximū ē: tñ pp̄ corp̄is sui magnitudinē q̄ terrā cēties sexagtessexties excedit: vt eā
 sup̄ diximus. filr̄ ⁊ luis sui formalitatē. ab ip̄o enī veluti a fōte ideficiētī cetera sydera lu
 mē certū ē mutuare. q̄ ⁊ alia paucis metricluis cōplecti cupiēs. ¶ Martian⁹ capella sic solē
 alloq̄t. Ignoti vis celsa p̄ris vel p̄ma p̄pago. Fomes sensificus mētis: fōs lucis origo.
 Regnū nature deus atq; assertio diuū. Aldūdanusq; ocul⁹: fulgor splēdētis oliipi ⁊c. q̄re
 ⁊ fm pictagoricos cor̄ celi dicebat. Luna aut̄ maris ⁊ aq̄ ⁊ eis q̄ i eis sūt dñā atq; mo
 deratris cōstituta ē: qd̄ plib⁹ exp̄imētis tā i mari fluib⁹ q̄ ēt i vegetabilib⁹ acceptū ē. bo
 rū eīz hūiditas maxia ē vti cucurbitaz̄ atq; medullaz̄ hūanoꝝ ossiū ac oīm viuētū astro
 rūq; sapiētes res multas i suis virtutibus exp̄i sunt: quēadmodū suis scriptis posteritati
 reliq̄rūt. filr̄ ⁊ medici certificātes oēs egritudies aut ad bonū aut ad malū fm. xij. loca cir
 culi q̄s luna p̄tergradit̄ quōlibz̄ teriari: quo spū p̄mo p̄nosticoꝝ aut ypocras. Et quod
 dā celeste i quo opz̄ ip̄m medicū p̄uidere. Lūius si tanta ē prudētia: mirabilis ē nimirūq;
 stupēda ⁊c. Idis aut̄ oibus vt p̄missa sunt intellectis: p̄ns arbitroz̄ vltiam hui⁹ scōe ptis ⁊
 filr̄ oēs alias absoluisse q̄ōnes: q̄re ⁊ ad tertiā ⁊ vltiaz̄ semicirculi ptē est accedēdū. ¶ Ulti
 ma semicirculi planicies. In hac pte. B. oñdit tertiū ordinē q̄ōnū i cathedra Lratōis
 descriptarū: ad q̄s sicuti post p̄rias ad scōas fili⁹ icōstātie arripiendas se diuertit: sic q̄s ad
 has tā p̄mis q̄ scōis fastiditis tādē se deuoluit. Et diuidit̄ b̄ ps fm q̄ōnū nūerū i hac vlt
 tima semicirculi pte descriptarū. ptes patebunt in p̄cessu. Et dicit q̄ vltima planicies. i.
 superficies semicirculi p̄ponebat: subaudi q̄ōnes q̄ sequunt̄. ¶ Motandum q̄ fere similes
 q̄stiones sunt q̄ apud Virgilium bis v̄sibus memorantur. Unde tremor terris: qua vlt
 maria alta tumescant. Quibus ruptis: rursusq; in seip̄a resident. Defectus solis vari⁹

nalis: ¶ Nona q̄s sit solis ⁊ lune mea
 tus ⁊ effect⁹: ¶ Ultima semicirculi pla
 nicies proponebat.

Tertium.

os luneq; labores. An boim gen? & pecudū. vñ ymber & ignis. Arcturus plíadas híadas
gemiosq; triones. Quid tm̄ oceano pperēt se tingere soles hiberni: & q̄ tardis mora no-
ctibus obstat. Pōtq; p̄ma ps lre nre metro legi sic. Cur tremor in terris: cur concremat aera
fulgur: Cur maris exundat rabies gestusq; malign? &c. ¶ Cur tremor i terris? Hec ē q̄
sio p̄ma b? vltie ptis qua cāc terremot? fascitant. Et dicēdū q̄ cū deterremotu fit sermo.

Cur tremor in terris?

Cur concremat aera fulgur?

Cur maris exundat rabies?

nō ē intelligendū q̄ totius ele-
menti terreni ascēsus fiat siue de-
scēsus. neq; etiā estimādū terras
ipam moueri circulariter: & celus
q̄escere & sic d̄ singulis: qm̄ terre-
mot? bui? ipossibilis oino ē: qm̄

vt ex mēte vult Auerois etiā si oēs dij descēderēt terrā: h̄ mō mouere nō possent: s; estimā-
dū ē terremotū ipm̄ eē ruina tremorē atq; titubatōez: pulsionē: pforatōem: scissionē & sub-
uersionē vti vult albert? exalatione calida & sicca i terra p̄clusa atq; petēs exitū. vñ p̄side-
randū: qm̄ sol & stelle calefacientes generāt ex terra exalatiōes multas: q̄ interdū n̄ bñtes
facile exitū rōe frigiditatis aut pluiaz claudētū seu cōstringētū poros inuicē fugiētes
cōtrariū p̄gregant: & fortificate p̄ atiparitesim violēter cū magno ipetu exeūt causantes
terremotū. Pōt fieri terremotus ab ex elatōnibus v̄etosīs intrātib? terrā. de nocte pp̄ fu-
gā d̄ij q̄ faciūt p̄similē motionē clausis 'poris' terre a frigiditate noctis. Cur concremat
aera fulgur? Hec est q̄stio sc̄da. bui? vltime ptis: & ea q̄rit q̄re fulgur p̄cremat ab effectu ae-
ra: h̄ tm̄ q̄rere ē q̄ sit cā gñ ationis fulguris atq; choruscatiōis: vñ nota s̄m̄ Aristo. in me-
taphis choruscatio cōp̄bēdit fulgur & fulmē. nā pp̄rie dicta choruscatio ē apparitio sub-
ta vaporis subtil' inflāmati euanescentis in aere sine descēsu ad terrā. Fulgur vero ē ignis
subtilis grossior: tm̄ choruscatiōe ad terrā descēdēs: q̄ herbas penetrat atq; res molles: vt
refertur. iij. metheozoz. Algazelis: fulmē vero ē vapor ignit? p̄pact? & solid? ipetuose ca-
dens maioris vis q̄ fulgur. p̄cutit. n. qd̄ tāgit: penetrat & vrit: diuidit: scindit: & nihil corpa-
le ei resistit. q̄re dicit Hido. q̄ fulgere idē ē qd̄ ferire. h̄ tm̄ tria nō differūt essentialr. cū sint
de eadē materia sp̄e: de eadē cā effectiua sp̄e. s. caliditate & frigiditate. Solū aut accidētāl-
ter dr̄nt vt sup̄ dictū ē: q̄re exp̄ssa cā gñatiōis: vñ? oim̄ gñatio p̄dita ē. q̄re dicēdū cum
Aristo. q̄ h̄ oia: causant̄ ex vapore aggregato i nubib?: & eaz vebemēti collusiōe attrito &
inflāmato. & s̄m̄ diuersitatē butus vaporis pp̄ admixtionē diuersam terrestretatis vel nō
diuersificant̄ solū accidentalr vt dictū ē: q̄re &c. ¶ Cur maris exundat rabies? Hec est ter-
tia q̄stio bui? ptis q̄ q̄rit quare rabies. i. estus maris exundat. i. abundāter excrescit & decre-
scit: Vult dicere q̄ ē cā fluxus ac refluxus maris. Et aduertēdū mare fluere atq; resfluere tri-
pl̄r intelligit̄. vno mō ab aq̄lone i austrū & ecōuerso. sc̄do agitatione ventozum. tertio na-
turaliter & regulariter omni die naturali bis. Primus fluxus ac reflux? ē pp̄ aquarum i eis
locis abundantiam atq; elationē: & iō cum aqua naturalr fluit i locū declinatorē: necesse ē
aquā i austrū fluere. Ecōtra vero fluit ab austro in aq̄lonē pp̄ aquā ibi multū tumefactā:
& consequenter virtute solis multum eleuatam. Secund? fluxus violent? ē ad oēm d̄riam
positionū. tert? aut flux? ē ab influētia lune q̄ tā lumie q̄ influētia hm̄oi causat fluxū ac
refluxū. Et q̄ h̄ sit vey quoad lumē p̄z: qm̄ rarefactio & tūefactio maris vident̄ eē rōe lu-
mis lūe. cū oē lumen sit calefactiuū & rarefactiuum. Quātū vero ad influētiā s̄l̄r patēs ē
qm̄ luna suo solo lumie hūc fluxus cāre nō posset. p̄z qz si sicut i q̄draturis maior esset
flux? & reflux? q̄ in cōiūctōe: qd̄ exp̄ctia falsus ē. necesse ē ēynā cū lumie influētiā coagere: vt
sic lumē cū influētiā sint cāe flux? atq; reflux? hm̄oi. ē iḡ dicēdū q̄ sicut aia p̄ caliditatē alte-
rat cibū: & p̄ aliā virtutē ipm̄ attrahit: ita cū flux? dicat tūefactōem & alterationē luna medi-
ate lumie tumefacit mare: & p̄ virtutē occultā ipm̄ attrahit sicut magnes ferrū ab oriente in me-
Dij.

Capitulum

ridies atq; ab occidente ad angelū noctis. a meridie autē in occidēs ⁊ ab angulo noctis lit
ozies restituit: q; luna suis virtutib; p apli; directe n respicit mare: ⁊ sic quodāmo pnatie
d; cā reflux; qre ⁊c. ¶ **Bestusq; malignus.** Nec ē. iij. qstio de falsedine maris qrit vñ cause
tur. Quare iuxta Aristo. Iniam notandū put ipsevult i libro de sensu ⁊ sēfato. Sapor ē pas
sio hūidi a sicco terrestri: ita q; ex alia mixtōe sicci terrestris cū hūido resultat ali; ⁊ aliussā
por. qre cū falsedo sapor sit: neces
sario puēit ex mixtōe sicci trestris
cū hūido: s; n simplr sicci s; adu/
stū: qd p; i lixiuo qd n sit excellē
ter falsū nisi fiat fortis calefactō
⁊ adustio ciner. ⁊ silr; v; ma vti
apd medicos pbatissimuz ē: qre
posita eternitate mūdi necessario
ponit mare eē saluz: in eo. n. est
multū terrestre adustuz derelictū
exalatōne calida ⁊ sicca. est ibi
quodāmo aq; pura admixta sup
ueniente calore solis decoquētis ⁊ facientis hūidū eleuari: vt p; ad experientias: q; ⁊c. Et
bene dixi. posita eternitate mundi: qm si mūdu creat; fuerit: postea p magnū tps mare sal
sum nequa; existebat. ¶ **Que natura sit pēnator.** Nec qstio qnta qrit de his aurb; que
hyeme recedunt a nobis ⁊ estate reuertunt. Ad qd dicendū q; ex his aurb; sunt cōiter bi/
rundo atq; ciconia ⁊ id gen; ⁊ sunt ex aurb; paz; caloris naturalis hntib; q; mīme a fri
goribus pseruari pnt: cedūtq; in introitu hyemis ad regiones calidiores: qbus tam victu
q; aeris salubritate cōfoueri possint duce natura. ¶ **Quid grādinis rotūditas?** Ad hāc q;
stionē sextā dicendū grādinē cōtinuo ad rotūditatē declinare: eo q; generat ex nube diuis/
sa in guttas: q; fugiētes cōtrarioz tendunt ad rotūditatē: q; figura pma atq; pfectissima
vt alias habet declarari. Et ē impssio q; nō gnatur nisi in media regiōe aeris: qm nō in su
prema pp excessiuum caloz: nec infima ppter remissam frigiditatem ex reflexiōe radioz
solariū. multa. n. ⁊ grossa materia nō nisi p excessiuū frigus cōgelari pōt: qre solum i me/
dia regione aeris gnaf. ¶ **Miuis plixitas.** i. lōgitudō: qm nō sicut grādo ad rotūditatem
tendit. Ad hāc qstionē septimā dico: qm nix gnaf ex vapore el euato sursum ad pncipiuz
secunde regionis aeris: ⁊ ibi iste vapor cōgelatur propter frigiditatem non tamen exces/
siuam: ⁊ pptet defectū solis ipm ad supiorē ptem vel medium scōe regionis attrahere nō
valētis: q; ppter cadit in terrā ita debiliter cōgelata. s; spongiosa atq; rara de quo qstio
qsiuit. ¶ **Nebule potētia.** Ad hāc octauā qstionē dicendū put refert Aristo. nebula ē im
pressio facta ex resolutione nubium resolutaz in aquā pluuiālē. vapores em sic resoluti
dispsi p singulas aeris ptes ac diffusi: nebulā gignūt ⁊ inducūt. ⁊ quāto terre ē vicinior: tā
to spicior ē ⁊ obscurior. a terra vero el euata magis ē solis puia: ⁊ iō min; frigida ⁊ obscu
ra. ipa autē totaliter a sole attracta in materiā nubis cōuertit: ⁊ iō future pluuiē ē significa/
tiua. ¶ **An virtus lapidum.** Hac qstione de virtute lapidum qrit. an. s. lapidum virt; ex
cōplexione lapidū sit vel ex ipa materia. Pro cui; qstionis solutōe pmittēdum ē id qd a
phis pitissimis iā longe oñsuz ē. ois lapis materiā eē aut spēs cuiusdā terre: aut spēs quā
dā aque. vincit em i lapidib; altez istorum: ⁊ fm diuersam victoriā diuersi lapides gene
rant; occurrente sup ipa duo virtute minerali lapidum quam formatiuam dicūt. sicut. n. in
semine aialis qd ē supfluum nutrimenti descendit a vasis seiarijs vis formatiua aialis q;
format ⁊ efficit animal: ⁊ est in semine per modum illum quo artifex est in artificiato: sic ē
etiam in materia ipsa aptata lapidum virtus formans ⁊ efficiens lapides ⁊ producens

Gustus

Tertium.

ad formā lapidis huius vel illi? h̄ aut̄ virtus formatiua i materia ip̄a lapidū ḡnat̄ & causa
tur ex virtute stellarū ifusa ip̄i loco. & h̄ oīa i fractōe & cōmixtione lapidū repta sunt. q̄re q̄
stioni satisfaciēdo dicim̄: cū virtus ip̄a elemētariis q̄ materia lapidis ē paucissimas post se
reliquat opatiōes atq; pene surdas: atq; etiā ifinitas pene & nobilissimas virtutes: vt ef
fugare venena pellere antraces & filia: q̄ ex virtute elemētari eē nō p̄nt: i lapidib; cōsistere

**materia. ¶ An adamātia attractio et
cōponētib; sil' sit: an ex vni' icursu tm̄?**

Quid pluuię dulcedo?

Putei hyemalis caliditas?

Estiualis frigiditas

Visus triplex emissio

Colorumq; concretio?

virtus lapidū ē vt Plato voluit: q̄ oīa iferiora sydera dicit a supiorib; ydeis: q̄s sepatas &
mire potentie esse dicebat. Ille enim sunt q̄ ḡnant q̄cqd̄ ḡnat̄: vt asserit: licet falso: vt de
hoc alias tam longe disputatū est. Sed p̄tractum est. put etiam vult Hermes phoz pf &
plures indoz virtus lapidū p̄rio ex virtute stellarū & ymaginibus eaz ē fm̄ modū iam di
ctū p̄ ifusione circuli alaur. descenditq; h̄ virtus i res nature nobiliter & ignobiliter. Mobili
ter q̄n̄ materie recipiētes has virtutes fuerint supiorib; magis siles i lumie & p̄spicuitate
Ignobiliter q̄n̄ materie fuerint cōfuse & feculētēs: q̄bus q̄si opprimē virtus celestis: sic
fm̄ diuersitatē insturus i loz supiorū diuersa virtutes lapidū fore cōstat: sic saphirus suā
diamas suā. Carbūculus q̄. atq; magnes qlibet suas opat̄ virtutes. q̄re etiā dicendū ada
mātinā virtutē ex hac supiori cōstare virtute: nō aut̄ ex approximatiōe ferri ad ip̄az: q̄uis
vt virtutē operet̄ approximatio ista req̄ratur: & tm̄ de hac q̄one. ¶ Quid pluuię dulcedo
Hac q̄stione q̄ritur cā dulcedinis pluuię. Ad qd̄ dicēdū q̄ calor solis attrahens supius
aqua: vt vapores: ip̄os calefacit atq; digerit: ex q̄ digestione ḡnatur dulcedo in aquis il
lis sic attractis: q̄s aq̄s pluuias appellamus. ¶ Putei hyemalis caliditas. Ad hanc q̄stio
nē dicendo fm̄ snia Alberti magni h̄ dissonā q̄si ab Aristotelis snia notādū ip̄m elemē
tū terre duas h̄ crustas: vnā interiōrē q̄ ē calida p̄pter exalatiōes illic inclusas: & aliā ex
teriōrē q̄ ē frigida p̄pter frigiditates ad eā expulsam a caliditate cruste interiōris. Et tūc
dico q̄ aq̄ fontū in estate frigidior ē q̄ in hyeme. Et rō est: q̄ in estate crusta exterior ter
re ē multum frigida p̄pter duplicem antiparistēsim. sc̄ extrinsecā aeris calidi: & intrinsecā
cruste interiōris calide. In hyeme aut̄ calida p̄pter caliditatem expulsam ad eū frigidita
te aeris circūstantis: p̄pter qd̄ aq̄ illic ex̄ns & inde non exiens i hyeme tepida reddit̄ vbi
in estate ē excellenter frigida. Et silis ratio reddi pōt de aq̄ puteali. & bec ē snia Alberti.
¶ Visus triplex emissio. Hec q̄stio q̄rit q̄ ē triplex visus emissio: qd̄ tm̄ sonat: ex quo vidē
tum triplex genus ē. aliq̄ enī acute vidēt: aliq̄ acutius: tertij acutissime. Que cā reddit̄ taz
diuersozū visuū? Et ad hoc r̄ndendū notabiliter aduertendum ē: q̄ i organo visus q̄das
neruus ē quē opticū dicūt: in quo virtus visiva cōsistit: nō q̄ si oculi eueruēt̄ oculi adhuc
viderēt: q̄m̄ oculi boīs sunt vidēdi istrumēta: s; q̄m̄ in neruo illo fortitudo ē visid̄is: vt &
alijs ptib; corpis nerui corp̄i substētatio sunt corp̄is atq; robur. vñ dicēdū q̄ illi q̄ h̄nt
oculos i superficie capitis marie ab h̄ neruo distētos: veluti quodā mō a sua fortitudie elō
gatos acute vidēt: nō q̄ acutū excellētiā dicat: s; visionē ip̄am dūtaxat ponat. Illi autēz

Capitulum

q̄ hñt oculos aliq̄ntulū fixos vidēt acuti? sicuti ad neruū opticū magis appropinquātes
 illi nō q̄ oculos hñt bñ fixos atq; in capite q̄si iclusos: qm̄ lineā ⁊ neruū opticū q̄ ē visio
 nis fortificatio p̄ria attingūt acutissime vidēt. Vel posset aliter rñderi q̄ b̄ diuersitas ori
 tur ex diuersitate organoꝝ visus i magnitudine atq; puitate. oculi nēpe magni ⁊ extēsi de
 bili? vidēt q̄ parui pp̄ dilatationē atq; distiuctōez ipoz radioꝝ visualiū: cū ois visio fiat p̄
 radios: vt i p̄spectiua b̄z declara
 ri. adunatio ḡ v̄l distiuctio radio
 rū visualiū debilitatē vel fortitu
 dinē visiois ḡnat: cū certū sit oēs
 stutē vnitā fortiorē seip̄a dip̄sa
 fore ⁊c. Colorūq; cōcretio. i. ispe
 ctio: vt h̄ nomē v̄bale a cōcerno
 deriuē. Et q̄rit h̄ q̄stio de ip̄i? vi
 sus obiecto qd̄ ē color: n̄ qd̄ē stri
 cte sūpt? vt sc̄z extremitas p̄spi/
 cui i corpe teriato put ip̄m diffi
 nit. Aristo. i. ij. de aia. ⁊ in p̄rio de
 sensu ⁊ sēfato: vt albedo ⁊ nigre/
 do ⁊ b̄mōi q̄litates resultātes ex
 mixtione q̄ttuoz q̄litatū p̄riaz:
 qz tūc lux n̄ p̄ se vidēt: s̄z color ip̄e
 cōiter sumpt? q̄ ē q̄litas p̄ se imu
 tatiua visus sub rōe visus: ⁊ sic lux ⁊ lumē dicūtur colores a p̄bo. ij. de aia. Sic etiā de co
 lore loq̄tur p̄bs p̄rio de sensu ⁊ sēfato. di. Dia corpora colore p̄cipāt necnō etiā astro
 logi dicūt astra diuersis colorib? colorati. Et tñ de hac ⁊ p̄ p̄hs de oib? q̄stioibus i sede
 Eratonis p̄ diuersas semicirclī ptes motis atq; depictis: ad q̄s p̄soluēdas cū filius incon
 stāte fastidiēdi aīo mīme valebat: ad aliō huius icōstātie gen? se diuertit put in textu p̄
 ximo appebit. **¶** Cū igr̄ istaz q̄onū ⁊c. In hac pte: **B.** post p̄dicta q̄rtū diuersionis sue
 mutabilitatis genus icōstātie filij oñdit di. **¶** Cū solutio istaz q̄onū difficilū: subaudi p̄dē
 ctaz nō posset adimplere. i. p̄ficere aīz mutatois. i. filij icōstātie postpositis. i. dimissis p̄dē
 ctis oib? p̄posuit sup. aīo subiugari vxori h̄ ē m̄rimoniū d̄bere: s̄z qz duct? i tediū. i. atte
 ctat? v̄ndiq; ab oī pte v̄ginibus: rñdit pentibus his v̄sictis. **¶** Improbo corrupta lectos
 d̄testoz. aniles. **¶** Nil mihi cū torua v̄gie sol? ero. **¶** Corruptas quo ad viduas di. **¶** Aniles nō
 lectos quo ad vetulas refert. qd̄ aut̄ d̄ torua v̄gie di. expone. i. aspa s̄z Hug. v̄gies enī as
 pere ad corrupēdū sūt: ⁊ his oib? refutatis atq; sp̄retis cōcludit. sol? ero sup. sine cōiugio
 Sp̄retisq; p̄dictis q̄ntū instabilitatis gen? ip̄i? icōstātie filij anectēs di. **¶** Sp̄tis p̄dictis: vt
 pote. i. sicut solutōib? difficilib? q̄onū sup. p̄missaz filius icōstātie iqt. ego i s̄stā. i. intendā
 de cetero. i. deinceps: aduerbiū ē: difficilib? p̄ceptis. i. documētis P̄tholomei illi? astrolo
 goꝝ p̄ncipis. s̄z sup. in q̄t. cū grad? .i. ille portioes signoz sup. celestiu: atq; discursus. i. va
 rij motus planetaz sine altitudine turris non p̄nt cōprehēdi faciliter visu. quid faciā? ⁊
 pro: sus desperās. **¶** Miserū in q̄t ē me esse boiem. vtinā optātis est. possem exuere huma
 nitatē atq; asinitatē. i. naturā asini iduere: ⁊ hoc specie p̄mutata. **¶** Mo. q̄ P̄tholomeus
 de quo in l̄ra agit fili? regis egypti extitit. De quo Aug. xvij. de ciuita. dei dicit: q̄ mul
 tos iudeos i egyptū trāstulit: neq; P̄hiladelphus quē ⁊ studiosissimū dicūt: s̄z vir Alexā
 drinus p̄biludēsis sapiētiarū almagesti dignissimus demōstrator: atq; multoz volumi
 nū astrologie. i. Quadripartiti Alarbe cosmoḡp̄bie opticoꝝ planisperiū ymaginuz atq;

Quartum.

altorum plurimorum editioes nobilissimas posteritati reliquit. h. idem Pytholo. sicut et sui predecessores plures. Hermes. s. atque Azarchelus et alij totalem celestem in circulo. xij. signorum imaginibus quo ad eam partem que zodiacum dicimus compleri descripsit. quodlibet autem signum. xxx. gradibus secuit: ad quorum graduum noticiam cum filii inconstantie fastidio retenti puenire minime valuit. filii quippe plane tamen motu: humanitatem in asinitatem optabat permutari: estimans melius sub rudi atque indocili asinitate vitam bestialem degere: quam sub

tudine facili visu comprehendere non possunt: quid de cetero faciam? Miserum est me esse boiem. Utinam humanitatem exuere posses et asinitatem induere: spiritus hominis permuta-
ta. ¶ Sic ergo discipuli summa magistratui subiectio: exercitij attentio cum animi beniuolentia et ingenij docilitate: spirituum luxurie euitatio: felicisque constantie debita professio.

¶ Capitulum quartum.

¶ Quia siquidem superius expedita de scholarium informatione sunt infixa. Nunc de eorum sagaci prouisione breuiter est tractandum. Cum ergo humani corporis complexio flegmate sanguinea colera et melancholica com-

mutatioque felicitate stabilis: putet et alia in principio capituli huius non incongrue adducta sunt: que de hoc cap. iij. atque precedentibus dicta sufficiant.

¶ Omnia siquidem superius expedita et. Hoc est capitulum quartum huius libri. totalis In quo B. post superius dicta determinat de sagaci scholarium prouisione. Et diuidit hoc capitulum in duas partes principales. nam in prima determinat de sagaci scholarium prouisione: et hoc quo ad eos scholarium que rerum copiis prestant: atque necessarijs omnibus pleo cornu abundat. in secunda vero facit hoc idem: sed quo ad illos que paupertate grauati quotidianum victum labore atque industria mendicare coguntur ibi. Me paupertatis. Prima pars adhuc in tres partes diuidit. nam primo facit hoc quod dictum est: quo ad ea que complexiones scholarium respiciunt. in secunda quo ad ea que res ipsas exteriores personam subsidiates famulos cooperunt. in tertia: vero que socios fideles contingunt. secunda ibi. Cum autem indiscrepans. tertia ibi Prudentis vero. Prima adhuc in duas. nam primo facit quod dictum est. secundo quoddam prius dictum circa subiectionem discipuli erga magistrum reassumit: ibi. Felicis discipuli et. Prima adhuc in quattuor secundum complexionum genera. partes patebunt. Et primo continuas se precedentibus. d. que omnia que superius expedita sunt ipsa sunt infixa. i. data et dicta de scholarium informatione: nunc vero quoniam ipsa natura per se non est sufficiens ad speculandum nisi affuerit res secunde quarum fortuna est diuina: ideo tractatum est breuiter de sagaci prouisione scholarium: et hoc ne penuria atque egestate a doctrina atque studio quolibet retrahant. Sed cum complexio humani corporis consistat suffulta. i. multa flegmate san-

nitate vitam bestialem degere: quam sub dei imagine creatoris mirabilia indagare. ¶ Sit ergo discipuli summa et. In hac parte. B. ex exemplo per introducto: totum precedentis cap. serie epilogoado concludit. d. Me omnia ista que promissum tam inconstantie filio quam alijs in hoc atque precedenti capitulo exemplariter recitatis quoque contingat sic discipuli summa subiecto magratui. sitque discipuli attentio exercitij: et hoc quo ad primum: in quo ipsa consistare dinoscitur. cum autem beniuolentia: et illud per secundo: atque docilitate ingenij quo ad tertium: que per: euitatio. i. fugatio spirituum luxurie. s. que in coitu que in ornatu que in crapula atque omnes satiatioibus consistunt. putet et alia in principio precedentis capitulo edocta sunt: atque sit discipuli professio debita. i. ordinata felicis constantie. Et bene felicis: quoniam h. sola est: qua que spirituum sui laboria dignum consequitur: et setu

¶ Capitulum. iij

Capitulum

guinea colera et melancolia. his dico quattuor humoribus corporis necesse est quibus. scilicet. hoies elicere
i. extrahere super. ex his quattuor humoribus preminentiā. i. dñius quoddam quo denoiet: vult dicere
ex quo humanū corp⁹ ex his quattuor humoribus constituat: necesse est cum hmoi humores alter ad al
terum sunt dñij: qdā in ipso corpore dñari qd ipm denoiet: vt. s. sit aut melancolicū: aut flegma
ticū: aut coloricū: aut sanguineū. ¶ Mo. hūo: ē corp⁹ sensibilū materiale principū. Et
sunt in corpore humano quattuor: vt
sā dictū ē: qd vt dicit Joāni⁹ vo/
cant elementoz filij: eo qd vnus
qscqz eoz et ex eoz originaliter cō
stet q̄litate. hi quattuor humores in
quātitate et q̄litate eq̄litate pro
portioe debita obseruātes: omnia
corpa sanguinē hntta pficiūt nu
trūt ac custodiūt idebita consi
stētia sanitatis: sicut ecōtrario ex
eoz ineq̄litate siue ifectōe ifirmi
tatē generāt et iducūt. Fuerūt eis
hi humores vt. d. Galien⁹ sup am
phorismis ypocratis eos chy
mos vocās necessarij multum ad
corp⁹ cōstitutionē: ad ipi⁹ r̄gum ē
et cōseruationē: atqz cōtinētie depditorū in corpore restauratōez. neqz tñ equalib⁹ virtutib⁹ sim
pliciter in corpore sunt subsistētes cū oppositi essent: q̄ sil stare non potētes: s; solū ppor
tionalī eq̄litate: vt sic iter eos vn⁹ illoz dñiū obfuet. qre dictū ē in lra. necesse est quibus elicere
preminentiā et c. i. hre quēdā hūo: ē i se pl⁹ ceteris dñantē. ¶ Melancolico hō pigritiei et c. In
bac pte. B. ofidit spāliter quō discipulis ac scholarib⁹ fm suā cōplexionē d; puideri circa
studij victu vestitu atqz loco: quo ad eos spāliter q̄ in hūo: melancolico pl⁹ ceteris supsta
re noscunt. Et dicit qd oportunū ē. i. cōgruū melancolico subiecto pigritiei studere locis se
cretis et angulosis: i. angulis plentis: qm̄ ipi sunt timidi naturaliter: et iō si in latis atqz spa
ciosis domib⁹ studio vacarēt atqz a lōge vmbas respicerēt: in timorē possent adduci: atqz
qz tandem studio frustrari. locis etiā carētib⁹ strepitu. et h pp debilitatē cōplexionis q̄ n̄
ē capax tumult⁹. locis etiā paz lucis recipiētibus h ē obscuris: et h ob visus debilitatē: et
summarie oib⁹ in locis solitarijs et his q̄ huic cōplexioi magis puetre noscunt. Insuper
oportunū ē ipi melancolico p̄cauere saturitatē. i. aboz r̄pletionē decliue: ab effectu. i. one
rosam et h pp debilitatē virtutis digestioe: cū i ipis calor naturalis tenuis sit atqz pauc⁹:
natura hō frigida ad modū supabūdat. et sil oportunū ē ipi p̄cauere cēas feras. i. tardas
qz p et oportunū ē ei gaudere potius mediocrib⁹ prout desiccatio studij exegerit. i. desi
derat vt. s. acuitatem fumositatem non habeat: vt est vinum fumosum qd oino dñiū ē sue
nature. sicuti et cuiuslibet. ipz. n. sicuti et in pcedentibus iā edoctū ē studium atqz cōtempla
tionem obnubilat atqz a via doctrine p̄orsus abducat. s; nihilomin⁹ oportunū ē bene ip
sum cōfoueri. i. nutrirī: plenaria. i. copiosa receptione pot⁹: et h put desiccatio studij req̄rit:
ne pteruitas. i. curiositas: nimij studij sup. qd exsiccatiuū hūoris ē radicalis sicuti et q̄libz
cura generet tism hunc morbum anhelā. i. anhelātem structitudine thozacis. i. pectoris.
¶ Mo. melancolicus a melancolia dicit⁹ ē: q̄ ē sanguinis nigri cū felle mixtio: et ē cōplexionis
pessima. d; nēpe a melā qd ē nigri et schole sel eo qd ē ex nigri sanguinis fece amixta abū
dātia fellis. Inde melancolic⁹ cū p̄prietates et mores atqz natura cōiter his h̄sib⁹ recitat.
Inuidus et tristis fallax luteiqz coloris. Nō expers fraudis timid⁹ dextre qz teneacis: qm̄

h melancolic⁹

Quartum.

peus ē. Assimilaturq; h̄ cōplexio terrene p̄plexiō: q̄ frigida est sicca: sic et melēcolia: et h̄ cōplexio teterrima sit vt p̄dictū ē: nō eo min⁹ assumādū ē pene oēs viros claros q̄ aliqd̄ laude dignū posteris reliq̄runt hac cōplexiōe abūdasse: cū p̄plexio h̄ bona p̄stet mēoziaz pp̄ aquā et terrā: vt ex mēte p̄bat Raymūd⁹ lulli in suo ope astrologie. aqua. n. vt inqt̄ ē re strictiua auara et ip̄ressiua: et terra ē subiectū spissum i quo durat ip̄ressio ip̄ez q̄ mēozate

^{nutrit} uerū: ne nimij studij ^{innotuit} p̄teruitas t̄isim ge neret anhelan toracisq; strictitudine. ¶ **F**legmatic⁹ vero h̄ strepitu vigētib⁹ edib⁹ lucisq; capacissimis p̄ceptis studij pōt̄ iformari. Pocul⁹ plēiorib⁹ pōt̄ sub stētari. Libarijs oigenisq; confoueri. Venereoq; ^{rotis} accessu si p̄bas esset dicere mensurnus p̄moliri deberet. ¶ **S**anguineus aut̄ cuius cōplexiōis fauorabili or est compago: omnibus edibus vel

sunt. boies ergo melacolia maxi me disponunt ad magnas scias acq̄redas: et pp̄ h̄ multiplicatōes plurū ip̄ez. Vinct⁹ non absurde putandū ē maiorē ptē p̄hoz me lacolicos extēisse. qd̄ attendens p̄hs libro p̄pleumatū ait. Qui cūq; excellētes fuerūt viri: aut p̄s pbiam at̄ politicā: at̄ poesiā: at̄ ar tes vocent̄ melacolia. et em̄ Hercules fuit hui⁹ nature. et occupā tur ab egritudinib⁹ q̄ sūt a nigra colera: id̄ epilēticorū egritudines ab Hercules at̄iqui sacrū morbiū et herculeū vocabat. Mo. t̄is cōl ceratio pulmonis cū cōsumptōe

toti⁹ corp̄is. stringit nēpe h̄ vlcera cānā pulmōis q̄ sit inspiratio ac r̄spiratō aeris. et h̄c t̄isim anhelā. i. anhelātē cōuenit appellari vt in l̄ra. inde p̄t̄ic⁹. Itē thozax pectus ē vel pectoris pars illa q̄ ē a collo vsq; ad stomachū: quam nos dicimus archā: qz ibi archanū fit. i. stratū quo cetera arcēt̄. Dicit̄ etiā thozax lorica alias. vñ Job. xli. Subsistere nō pote rit nec basta nec thozax. Et desinit actū in em̄ vel in a indifferenter: vt thozacem vel thoz ca. et actūs pluralis in es vel in as: vt thozaces vel thozacas. vñ Virgilius in. x. Tela trū ceta viri: et bis sexthozaca petitū et. ¶ **F**legmaticus vero licet strepitu vigētibus edibus. In hac pte. B. insinuat q̄s locus studij et q̄ dispositio nutrimentū cōpetat flegmatico. Et dicit̄ vero p̄ h̄ flegmaticus pōt̄ iformari p̄ceptis studij in edib⁹. i. domibus vigētib⁹ stre pitu h̄ ē murmure atq; clamore: atq; domib⁹ capacissimis lucis h̄ ē edib⁹ aplis aptis atq; lucidis. Et h̄ quo ad locū. pōt̄q; substētari. i. cōfoueri poculis plēiorib⁹. i. plenis et abū dantib⁹. et h̄c cōtinēs p̄ contento positum ē poculū p̄ toto. et pōt̄ cōfoueri cibarijs oigeni nis. i. oim̄ generum: et h̄ quo ad victus dicta sunt. et sequit̄. et si esset p̄bas. i. licitū dicere: ipe flegmaticus deberet p̄moliri mensurnus. i. in mense semel accessu venereo. i. coitu ¶ Mo. ex quo complexio h̄ flegmatica aque similima est: ideo frigida et hūda collocat̄: q̄re somni multū appetitiua ex superabūdantia aque et frigiditate. hinc non immerito p̄gruū res putat̄ flegmaticum locis tumultuosis atq; lucidis iformari: qm̄. si in locis quietis atq; obscuris studio incuberet citissime natura cōplexionis instigante somnolētia detineret̄: s; qm̄ cōplexio sua p̄pter frigus atq; humidū obliuionis germana consistit: cōueniens est ip̄m poculis atq; cibarijs calidis atq; oigenis: silt̄ et actu venereo q̄ cōfricatōe sua calorē excitat cōfoueri atq; p̄moliri: vt sic qd̄ natura negat ciborū atq; potuū diuersa et opposita tribuat exhibitio: h̄ntq; sp̄matis abūdantiam: q̄p̄pter nō indecens ē ip̄os post mensem actu venereo exhilarari. L̄ditōdes aut̄ flegmaticorū atq; natura silt̄ et mores bis h̄sib⁹ cōf ter memorat̄. Dic somnolent⁹: piger: in sputamine mult⁹. Nil retinēs sensu: pignis facies: color albus. ¶ **S**anguine⁹ aut̄. In hac pte. B. ostendit q̄s locus studij et q̄ dispositio nutrimentū cōpetat sanguineo. Et. d. Sanguineus aut̄ cui⁹ cōpago. i. cōiunctio. vel cōpositio cōplexio

Ab flegmatico

Capitulum

nis: ē fauorabilis or. i. melior ceteris: qz tēperatioz atqz purior ppter sanguinis dñitū: pōt adaptari oibus edibus vel locis. et b' signū qsi subdēs ait. Qm̄ ipm. s. sanguineū nouim' sepius cōfoueri q̄stōe grauissima. i. difficilima ludēdo q̄ si ocalaret. i. videret atqz respiceret: parietes birqs. i. oculis: obliquātis. i. obliqs. q. d. qm̄ nouim' sepi' plus pficere sanguineos ludēdo q̄ pfunde meditādo. De hinc restringēs hoc qd̄ dixerat. dicit tñ nō ē sp̄ cōfidēdum ī hoc sup. p̄narrato:

et decet. i. decēs ē et oportunū bilariari. i. letificari: hūc. s. sanguineū: cibarijs gratissimis atqz potib' leuiozib'. si em̄ sua p̄plexio expostulat: q̄ leuiozib' gaudet atqz leticia: cū aerea sit calida atqz hūda ex natura. ¶ Mo. ex quo sanguin' hilaritatē pp̄ bōitatem sue p̄plexiōis q̄ calida ē et hūda q̄b'. s. caliditate et hūditate vita boīs pl' cōstat: ueniēs ē ip̄s oī b' locis amēis letis atqz mundis adaptari. Illō aut' qd̄ dicit sanguineū pl' ludēdo q̄ meditādo pficere nō absurdū ē. facit nēpe b' in genij sui viuacitas q̄ in subiecto molli sue imaginatōis radicat. nā tñ ita stabiliter itellecta atqz cōp̄: ebēsa retinet sicuti melācolicus pp̄ complexiōni admixtā hūditatem q̄ poti' obliuionis q̄ mēorie m̄ ē. pl' tñ flegmatico retinet pp̄ calozē hūditati admixtū. Et boz sanguineoz cōditio natura atqz mores facile bis metris denotant. ¶ Argus amans hilar' ridēs rubeiqz coloris. ¶ Cōstans carnosus satis audax luxuriosus. Alia lra b3. ¶ Cātās carnosus et c. ¶ Mo. put refert Sueton'. ¶ hircus ē oculoꝝ āgul' vbi putredo colligit. et qz quidē ex nimia lasciuia solēt retoꝝ quere oculos ad hircos: inde dicit hircus et. caper aīal lasciuū: cuius oculi ad libidinem intrāsuersum aspiciunt et ad hircos retoꝝ quent. Item hilaro. i. letifico. vñ Macrobius. Verba nō minus q̄ vinum hilarāt cōuutū. et cor. la. vñ Hora. in eplis. Oderūt hilarē tristes tristē qz tocosi et c. ¶ Colericus vero pallide. In hac pte ostendit Boe. q̄s loc' studij et q̄ dispositioz nutrimentū cōpetat colerico. et d. Colericus vero. subiect' plerūqz. i. sepi': pallide effigiet. i. faciei: supponat. i. submittatur: sp̄. i. continuo solitudinē. i. loco solitario: et hoc ne ip̄e commotus auditu nimis strepitus effundat bilem. i. iram totā cohortem. i. societate: qz p̄ et sic ledat. i. offendat venerabilem maiestatem magistratus. et exclamans in lesionē magisterij inquit. O q̄ vitanda ē lesio ista mglatus. et h' circa locū dicta sunt. hinc circa nutrimentū versat dī. Et nos: nouimus sustētari hūc grādiōri cena: atqz deliniri potu fortiori. Et circa hoc cautelā obseruādā oñdit. d. s3 tñ cauēdū ē sup. i. exhibitioe cibi atqz pot' hūmōi: ne extra bat. i. excreet mētibus rabidis. i. furiosis istius. s. colerici. erroꝝ. i. cōfusio litis et hoc ex pot' hūmōi m̄nistratiōe. q. d. summope p̄uidendū est: ne nimia pot' exhibitio colera ei' numū p̄moueat atqz accēdat: ne socijs lis atqz guerra boz occasiōe suscitent. ¶ Mo. put. d. Lō stātin' ī pātegnī. li. ix. c. ij. Si corpi dñet colera cutis erit glauca vl' citrina. et hoc ē qd̄ ī lra dicit coleric' subiectus pallide effigiet et c. Sūtqz ip̄i q̄ dñtū hoc ī hūore patiunt' gñal: ira cūdi aīo imansueti: leues: ipetio si: q̄s ob res solitudinē abdi cari iubent' put lra sonat: ne

locis pōt adaptari: quē ludēdo sepius nouimus cōfoueri grauissima q̄stōe: q̄ si obliquantib' birqs parietes solus ocilaret. ¶ Amen in hoc sp̄ nō ē confidendum. Hunc cibarijs leuiozib': potibus qz gratissimis decet hilarari. ¶ Colericus vero pallide effigiet plerūqz subiectus solitudinē semper supponatur: ne nimij strepitus auditu bilem effundat in totā cohorte: sicqz magistratus venerabilem ledat maiestatem. O q̄ magistratus lesio vitāda ē. Hūc cēa grādiōri nouimus sustētari: potuqz fortiori

3 Anguany b̄

rocha

Quartum.

bile i socios effudat. et expōe bile. i. irā. Est enī bilis vt volūt grāmatici ire sedes vel amari catio ex fellis cōmotōe pcedēs. Sic et i p̄slo. Turgessit vitrea bilis. i. ira. Propterates aut atq; mores hui' colerici cōter bis v̄sib' cōmemorant. Mirus fallax irascēs pdig' audax. Alit' gracilis sic' croceiq; coloris. ¶ Mo. cobors lz p̄pe mltitudiez rusticorū significet vt sic amor cobors q̄ngenos: mior' hō tricētos cōtineat cōter: tñ p̄ qlibz mltitudie cōuēit

deliniri. **E**uēdum est aut ne litis horroz pot' amministrazione istius rabidis mētibus extrahat. ¶ Si at qualitates assignare ignorans sit societas theoricos cōsulat: seq; sic cognoscat. Pluribus v̄o mētibus itimatū ē notis eaphtos. ¶ Felicisq; discipuli discretio magistratui gaudeat subijci: eumq; metuendo diligat duēsq; existat. Nec ei sub picturate dilectionis obtuitu Albinus existat detrahendo. Quid. n. detractore nequius? Ne magistratus detractore. Etia si fuerint mille cū eo venienti magistro assurgat pro loco et tpe salutando: caputq; inclinet: eūq; si iubeat assequat: mansioniq; eius si possit inserat

scito teipm. ¶ Felicisq; discipuli discretio. In hac pte. B. quoddā pri' dictū circa subiectionē discipuli erga mgr̄z reasumit hz q̄ subiectionē ip̄a potissimū ad aptitudiez ei' circa mgr̄z admittat. Et duo facit. nā p̄mo debitā discipuli erga mgr̄z subiectionē vberi' q̄ an cōmonet. scōdo circa h' cuidā tacite q̄stioni r̄ndet: ibi. Si aut. Et dicit p̄mo: discretio felicitis discipuli gaudeat subijci. i. supponi: magistratui. i. mgr̄o: qz p̄ et diligat eū metuēdo: et existat. i. sit fidelis ei sup. tā v̄bo q̄ op̄ nec existat ei Albin'. i. nō inseq̄tur mores atq; violētā Albin' q̄ nepbādo scelere mgr̄o suo vti supius iā explicatū ē man' iniecit violētā. s. detrahēdo ei sub obtuitu. i. aspectu picturate pictē. i. dilectionis. et deinde q̄si inuebēdo d̄tales di. qd ē ḡ nequius. i. peius atq; scelerat' h̄mōi detractore: ve iteriectio ē execrātis vel malediciētis. ve detractore magistrat' h̄de reuertēs ad psuadēdū scholaris reuerētialē erga mgr̄m subiectionē dicit. Scholaris etiā assurgat. i. reuerēter mgr̄o suo veniēti et si fuerit mille cū eo sup. i. cōsortio: et h' salutādo eū p̄ loco et tpe: qz p̄ et scholaris ip̄e inclinet caput suū in obedientie signū: qz p̄ et assequatur eū. s. mgr̄m: h' ē si iubeat. i. mādet: qz p̄ et sup. scholaris inserat. i. imittat se mansioni. i. h̄itationi ei'. i. mgr̄i cōhabitādo cū ip̄o si pot': vt sit ip̄e scholaris castigatus. s. mgr̄i p̄ntia: nō solū se remordeat. i. castiget atq; mores cōp̄rimat: verū p̄ h' etiā confluat. i. accedat ad eū inq̄rendo sup. de dubijs occurrētib'. et hoc si locus et tpus. i. oportunitas circa h' affuerit. ¶ Mo. etiā sicuti in superioribus tactū ē: ad h' vt mgr̄ metuat atq; reuerēat d̄z in se q̄tuor h̄re p̄ncipaliter. primū q̄ sit scia illustratus: et hoc est qd sapie. xvij. dictū est. Anteq̄ loquaris. s. docendo discere pri' audiendo. secundū q̄

accipi: sicuti et i lra acceptum est.

¶ Si aut qualitates. In hac parte. B. amp̄phorizādo cuidā tacite q̄oni r̄ndet. Posset enī q̄s dicere multa satis de cōplexionū manerie p̄missa sunt. o. B. q̄ aut via in cognitōez h̄az determinate deuehēdū sit: aut q̄q̄ demonstrat qd āplius? L. ui q̄oni. B. r̄ndēs ait: q̄ si societas scholarū sit ignorans assignare. i. discernere: q̄litate. i. cōplexiones q̄ ex q̄tuor q̄litatibus deriuātur: vt sup̄ demonstratū ē: cōsulat rhetoricos. i. sapientes medicos: et bis cōsultis sine dubio se agnoscat atq; cōplexionē suā. Pluribus v̄o: p̄ h' mētibus ē intimatū grecum illud noctis eaphtos qd i latinū v̄sus sonat q̄tū Lognosce teipm: qd de celo p̄cessisse legit. vñ Aldacrob' li. i. de somno Sapiōtis. De celo iquit descendit noctis eaphtos. i.

h' op̄muelam p̄
obstruendam.

rocha

Capitulum

fit hūilis et benignus: et hoc dicit Gregorius in canone. hoc beatus xxvi. dist. tertium quod sit innocētia de
corat: quoniam ut ait Gregorius. omel. vi. li. ij. Lū vita dōctis despiciat: et eius quod doctrina dōctentur
hinc Sene. epla. vi. Plus boies oculis quā auribus credūt. quātū quod sit experientia certifica
tus: ut scilicet recte doceat et artificialiter vniuersū quod suā capacitātē et huius cuiuslibet artis exi
gētia: et hō oīa clarius in principio sexti capituli huius declarabūt. ¶ Si autē discipulus. In hac
pte. B. cuidā tacite quāstioni rēdet
et dicit quod si discipulus nequāat obli
bere magistro suo pntiam impedit ac
retractus: tum pro mansionis di
stātia: tū pro cām alterius rei: sicut
tū tñ eēt necessariū huius prius dicta
quod agēdū: scholaris ipse sup. si h
facere nequāat hēat sp dicitas bas
tabulas pōptiores .i. pōptas
lateri: ve p vlt cedulā scilicet papirēā
vel pecorinā: quibus scilicet vlt dicitā
vlt cedula ipmat. i. iscribat diligē
ter id quod nouerit. i. senserit: itima
tū. i. declaratum sup. a magistro vel
alio quouis: ppe sue cōscie. i. in
tellectu: quod p et inqrat. i. interro
get cū scilicet magistri habuerit copiā ex
plicitē id est manifeste dubitatū
¶ Motādū dicitā est multifoliaris
tabula pictatoribus apta Et di
citur a dicto ctas. quod rhetorū est.
vñ quidā Clerice dicitā lateri te
neas ut amicā. ¶ Lū autē indiscre
pās cōueniēs et. In hac pte se
cūda pte ptis pncipalibus cap.
postquē Boe. oñdit quō scholaribus
puidēdū sit sagaciter in his quod
cōplexionē eoz respiciūt: nūc ve
ro demōstrat quomodo puiden
dū eisdem sit in his et circa ea que res exteriores personas subsidentes et famulos concer
uunt. Et duo facit. Nam primo facit quod dictum est circa res ipas. secundo circa per
sonas: ibi. Lotricum et. Et dicit. Quod id est quātum consentaneum id est congruum atque
proficiens est sanitati scilicet scholarium: cōponere id est coaceruare in vnum huius facult
tatem id est diuitias: subaudi suo determinato tempore videlicet in estate: fragmenta sal
lis atque lignoz: in autumno id est in hoc anni tēpore: quod p et copiam vindemie. i. vini: in
messe. i. tēpore messis: triturā. i. bladi. In capricorno vero. i. in ea parte anni qua sol ca
pricornū ingreditur: congeriē. i. copiā carniū: et hoc dico cū indiscrepans .i. concordans
atque conueniens: cōnexio. i. coniunctio. cōmensaliū affuerit annua: vel citior. i. breuior vo
luntas huius propositum cōmorandi. Et huius causam subiungens ait. Et predicta ideo
ita conquerenda sunt sunt tēporibus: ne anxionari. i. reuēditi: infirmet anbelitū supple

murore

Quartum.

scholaris mucore: tali lanugine: artocopi. i. panis: et ne acoz. i. corruptio insipidi vini: fundat secreta cordis. Sicut et ne rācoz. i. rāciditas carniū: laniste. i. macellarij corrupat et p defectus lignoz. dicitur. i. gelu cōstringat mēbra: et qd ē deteri: ne anxionari. i. reuēditoz: in crasse. i. dicitur assiduis incurfib. i. accessib. p reb. necessarijs particulariter i dies opadis

Deinde cuidā tacite q̄stioni r̄ndēs. d. Forte. d. tu ea q̄ dixim? circa puissōes faciēdas tā p scholaribus q̄ eoz d̄mēsalibus rōe etiā cōmoda sunt si mḡro ip̄tiant. Qui r̄ndēs ait. q̄ exhibere mḡratui. i. mḡronecessaria. s. quo ad victū corpis: put facultas. i. copia scholaris: suppetit. i. requirit ē magna discipuli commoditas. Et rōem subiungēs inqt et h̄ iō ne dum mḡr ip̄e inbiat. i. intēdit executiōi. i. informatiōi eius. s. discipuli: indulgeat. i. vacet cōparatiōi rez venaliū. ¶ Mo. citus tantum. i. velox breuis vel repētū? vt in Quod. de arte. Arte cita velo naues remotq̄ reguntur. Arte leuis currus arte regēdus amor. et Doza. in sermonibus. Lita eīm mors venit aut victoria leta. ¶ Mo. iter acozē mucorē nidorē atq̄ pedorē h̄ itere: put hoc metro stinet. Aducoz p̄is acoz vini rācoz q̄. carnis Midoz ab allata sic carne s̄ pede pedoz. Itē artocopus panis d̄: cū labore factus: ab artos qd ē panis et copos labor. d̄: etiā alio signifi

cato pistor q̄si artifex panis. sic ap̄d Iuuenalē sumit cū ait. Salua sit artocopi reuerentia Indulgere et inbiare in ante hitus exposita sunt. ¶ Lotricū aut vetulaz. In hac pte. B. post p̄dicta oñdit qua manerie sch̄laribus ip̄is in p̄sonis famulātib. p̄uidendū sit. Et duo facit. nā p̄mo facit qd dicitū ē quo ad vetulas lotrices. sc̄do quo ad famulos subsidiātes: sibi. Hospiciū et. Et dicit p̄mo. Remotio. i. elongatio vetulaz lotricum. i. pannos lauātium ē appreciāda summope: qz p̄ r̄: accessus. s. eaz vetularū q̄to ē rarioz. i. tardioz tāto salubrioz. Et rōem subdēs inqt. qm̄ ne dū sup. ip̄a venerit suggerat. i. latēter in aurem scholaris cōsulat aliqd inq̄natum. i. pollutū quo. s. aimus scholaris a studio d̄tere: vt et am ne ip̄a extrahat a mācipio. i. famulo p̄molito. i. idinato d̄bis vetule. s. ex substātia d̄ni et h̄ iō qm̄ clemētia mācipioz rara reperit. s̄ in agone. i. necessitate i q̄ amicus cōprobat rarioz cōstātia mācipioz reperit. Ne interiectio maledicētis ē. Ne inq̄ mancipio. i. famulo seducti. i. decipienti: quo. s. famulo dilectio d̄nantis. i. d̄ni cōfidit plenarie. et inuehēdo cōtra talē dicit. Quid tali fedius. i. detestabili? qm̄ uti Sene. refert ip̄o nihil efficacius ad nocendū d̄no reperit: cū sit familiaris inimicus. Quid etiā tāto scelere grauius? q. d. Mo. agō omis. pugna mortis d̄. An̄ carit. In agone triūphali et. h̄ aut. p̄ necessitate captū ē. ¶ Hospiciū mūdū. In hac pte. B. d̄ puissione famuloz subsidiētū exequit. Et duo facit

Quartum.

delitatis rabie tanto insistit ut sic ausit. i. in suos usus convertit incrementa totius substantie. i. facultatis dominice: quod per et trahit nicostratum ipsum in summam. i. extremam egestatem: atque diurnam. i. quotidianam exclamationem et instantiam creditorum: quod scilicet exclamatione et molestatione nihil meti. scilicet debitoris imprimere amari. ve quod insanie. i. furori creditoris. cum autem in his omnia nicostrat: tamen extremam egestatem: atque creditorum furores incidisset: tandem penuria sua ipsi in cognitionem erroris. i. facinoris sui elinacis perduxit: hoc per se ipse nicostrat convenit. i. in causam vocavit elinacem super errore. i. facinore suo: sed tarde: quo. i. quod conventione: audita. i. precepta elinacis ipse perripit statim in verba contumeliosa. i. iniuriosa: quod per et sepelivit. i. incidit mucronem. i. ensam in visceribus domini: et quod prius obmissat. i. reliquit hinc secum asportavit: quod per et reliquit corpus ipsum dominicum. i. domini. de uorandum. i. lacerandum canibus. Deinde inuehens Boetius. in hunc elinacem dicit. En. i. ecce quantum scelus. i. peccatum: impietas detestabilis. i. detestanda perditionis perpetravit singularem suum nedum bonis singulis expoliando verum etiam contumeliosis afficiendo: atque tandem post necem nequam corporis dilaniandum ambusque deuorandum relinquendo.

meta: nicostratumque in summam trahit egestatem et creditorum diurnam exclamationem: qua nihil amari meti imprimere. ve creditoris insanie. Maxima vero nicostrati penuria eum in incipit erroris cognitionem perduxit. Tarde vero elinacem super errore suo conuenit: quod audito statim in contumeliosa verba proripit: dominumque in visceribus mucronem sepelivit: et quod prius obmissat. secum asportavit: dominicumque corpus canibus reliquit deuorandum. En quantum detestabilis perditionis impietas scelus perpetravit: **S**eruum biliguem percul expellat: et ipsi nequitia statim deponatur: sed consanguinitatis proximitate coniunctus existat. **S**eruorum siquidem crudelitate multos vidimus sociorum incurere iacturam.

simul assimilatur. Exigit ad casus vocat compellit inestque. Pargit adunat et adunat conueniens est. Item mucro cuius rei acumen est. et dicitur a macros quod est longum. unde sepe per gladio ponitur. Et sunt synonyma ensis gladius mucro spatia rubea etc. **S**eruus biliguem percul expellat etc. In hac parte Boetius in genus improborum seruorum fugiendum fore ostendit. et dicit. **S**eruus biliguem. i. fallax et duplex expellatur percul. Et nequitia. i. fallacia ipsius serui biliguem eminentem. i. apparet deponatur statim. i. mori: quousque etiam. i. non obstante quod existat coniunctus supple domino proximitate consanguinitatis: vel alio quocumque vinculo proximitatis. **N**otandum quod nulla pestis ad nocendum efficacior est quam seruus nequam atque domino duplex et inimicus ipse enim noscitur conscientiam domini: atque secreta familie meditatur: seducit dominum: atque per adulationes impedit ne videat ortem. sine veritatem agnoscat: suadetque occidit intuentum et opera tenebrarum: **N**ota biliguem a bis et lingua dicitur sicut trilinguis. et dicitur quod duas linguas loquitur et per similitudinem bilingues fallaces et duplices dicuntur: qui aliter in corde aliud in ore habent. unde grecista. Duplensis ac cordis homo dicitur esse biliguem. **S**eruorum siquidem crudelitate. In hac parte Boetius tertium genus seruorum improborum fugiendum fore declarat. et dicit seruus crudelis etiam fugiendus est: quod quidem Boetius videmus multos sociorum. i. scholarium incurere iacturam. i. graue damnum: crudelitate. i. malicia horum seruorum crudelium. sunt enim litium excitatiui atque pacis destructi. **N**o. licet iactura proprie nauorum sit: tamen pro quocumque domino alicui per violentiam illato capi potest: et sic in proposito captus est.

Capitulum.

Creditoribus autē summa. In hac pte. **B.** circa p̄dicta atq; etiā dicēda quoddā de credi-
 toribus scholarū isent vt oñdat q̄ manere circa hos agēdū sit di. Lū necessitas ip̄a coe-
 gerit vt scholaris ip̄e a creditoribus res ip̄as p̄vite sustētaculo mutuo recepit qd̄ agēdū:
 scholaris ip̄q̄ sumope p̄spiciat vt cōmēdatio summa sui exhibeat̄ creditoribus: hoc ē vt se
 sumope creditorib⁹ suis exhibeat cōmēdatū: q̄ p̄ r̄ caueat vt fiat solutio. i. soluat debitū
 p̄fixe. i. statute diei. i. termino pa-
 gamentis atq; solutōis scholari
 eis cui copia. i. fortuna nō arrisit
 sup. i. bōis ip̄is exteriorib⁹ quoz
 ip̄a ē dñā: pleno cornu. i. abūdā/
 ter r̄ affluēt: o q̄ ducis ē trāssta-
 tio. i. p̄statio creditoris: q̄ p̄ r̄ ex-
 hibitio. i. traditio: suffragij. i. ad-
 iutorij: affiniū. i. amicorū. ¶ Mo.
 circa h̄ d̄z plēo cornu: q̄ cū Her-
 cules vellet d̄ducere filiā cuiusdā
 regis q̄ dicebat̄ Deianira: flum⁹
 acheloe⁹ quē trāsire debebat i di-
 uersas formas se mutauit. Lūz
 aut̄ vltio i thauri sp̄ez se trāsfor-
 masset hercules ip̄o diectō vnū si-
 bi cornu abstulit: qd̄ copie. i. de
 fortūe sacrificauit: q̄ qd̄ē cornu
 fortūa mortalib⁹ res extiores ip̄
 turet: r̄ hic tractū ē qd̄ d̄r fortunā
 plēo arridere cornu r̄c. Mo. credi-
 tor d̄z q̄ alienā fidē seq̄t̄ mutua-
 tā pecuniā nūerādo. gñalr̄ aut̄ d̄z
 ille q̄ ex cā q̄cūq; alienā fidē seq̄t̄. r̄ d̄z creditor q̄ credit debitor: debitor vero d̄z cui credit.
Prudētis nō scholaris. Nec ē tertia ps̄ p̄me ptis p̄ncipalis hui⁹ q̄rti cap. In q̄ Boe.
 postq̄ oñdit q̄luter scholarib⁹ ip̄is sagacit̄. p̄uidēdū sit tā circa ea q̄. s. ei⁹ cōplexionē respi-
 ciūt: q̄ etiā sc̄z in his q̄ res ip̄as exteriores respiciūt: vt sunt p̄sone subsidiātes cōcernunt.
 Nūc i hac pte facit hoc idē quo ad socios. Et diuidit̄ h̄ ps̄ i duas ptes. nā p̄mo facit qd̄
 dictū ē. sc̄do dicta sua exēplis cōfirmat. p̄ma i duas. nā p̄rio facit qd̄ dictū ē. sc̄do utilita-
 tes doctorū enarrat: ibi. Quid melius r̄c. r̄ dicit p̄rio. Cōstātia prudētis. i. sapientis scho-
 laris gaudeat sp̄ aliquo cōsorte. i. socio sp̄ali bono nō ficto neq; adulatōis nota d̄p̄uato
 cui. s. socio possit detegere. i. ap̄ire cōsciam. i. mētē p̄p̄riā. s. soci⁹ subueniat. i. succurrat sup.
 scholarī fortuna ex̄nte nubila. i. aduerſa: q̄ p̄ r̄ q̄. s. locus exhibeat. i. p̄beat: se sedulū. i. di-
 ligētē subsidio sup. scholarī: v̄gēte. i. p̄mētē morbo. s. aliquo: r̄ disponat. i. ordinet: facul-
 tates. i. res ip̄as scholaris: sup̄stites. i. relictas: r̄ h̄ si tetra. i. fera caligo mortis affuerit: q̄ si
 euadat viuus. i. cōualeſcat: possit sustētari: pasci. i. ali: deliniri. i. cōfoueri. cōsolari. i. p̄stola-
 ri: cubitū: duci diuersis etiā p̄tibus pcurari. i. disponi r̄ ordinari ab eo. s. socio: r̄ h̄ in aduer-
 sa valitudine dicta sunt. vigente vero valitudine. i. sanitate r̄ roboze gaudeant. i. gaudere
 valeāt libellis sup. suis p̄mutatim: r̄ sic āborū oīa cōia sint: r̄ gaudere valeāt q̄stiuiculis
 i. dubijs r̄ interrogatōibus doctrinalibus inter eos causa discendi exortis: certatim. s.
 nunc arguendo: nūc replicādo aliā alia peragendo: q̄ in scholastico certamine vtilia di-

Creditorib⁹ autē summa exhibeatur
 debitoris commendatio: dieiq; p̄fixe
 sp̄ p̄ posse debiti fiat solutio. Schola-
 ri vero cui pleno cornu copia non arri-
 serit: o q̄ dulcis ē creditoris trāslatio:
 affiniūq; suffragij exhibitio. ¶ Prudē-
 tis etiā scholaris cōstātia sp̄ aliquo cō-
 sorte gaudeat sp̄ali: cui p̄p̄riā possit de-
 tegere cōsciētā: q̄q; nubila ex̄stēte for-
 tūa diligētē subueniat: morboq; v̄gē-
 te sedulū se exhibeat. Et si tetra mortis
 caligo affuerit: superstitēs facultates
 disponat. si vero viuus euadat: ab eo
 possit sustentari: pasci: deliniri: r̄ conso-
 lari: cubitum duci: diuersis etiā par-
 tibus pcurari. vigente autē valitudine

Quartum.

noscitur: q̄ p̄ r̄ gaudeat ḡdati. i. ordinarie cōmēdabili recordatiōe: de q̄ in p̄rio capitulo
sufficiēter dictū est: cū triplex recordatio docebat. r̄ vico gaudeat cōuersim. i. mutuo r̄ alter
nati felicitate castigatōis: vt sc̄z se mutuo i enoꝝmib⁹ charitatiue corrigēt castigāt atq̄ rep̄
bēdat. r̄ bis oib⁹ gaudeat dico obsequēdo dulciter. i. plane sine oī disturbio: varijs q̄ p̄ r̄
diuersis generibus iocōꝝ cōsilio Latbonis iq̄ntis. Interpone tuis interdū gaudia cu
ris. Et possis aio quēuis suffer
re laborē: vt sc̄z mens amenstatē
bus atq̄ gaudioꝝ iocis alternas
ti refoueat: q̄ p̄ r̄. vt integritas
mutue dilectōis. i. socialis amo
ris sic in tali mō maneat. i. p̄ma
neat iter eos: vt. s. ros. i. amor p̄
meū t̄pis sit istillās. i. cōtinuo in
fundēs vel iguttās. in medio autē
t̄pis sit iundās. i. effluēs: vō p̄ s̄z
amor ille social' existat iebriās. i.
satiās r̄ replēs i fine. Vult dicere
Boe. tal' sit amor inter eos sicut
ros q̄ p̄rio istillat. sc̄do mundat
tertio iebriat: sic q̄ amor eoz in
dies excreseat. ¶ Morādū q̄ soci
b de quo. B. i. lra loq̄t: nō disco
lus nō biliguis neq̄ crudel fore
d̄z: s̄z ille de quo Sene. loq̄ns ait

libellis gaudeat p̄mutati r̄ q̄stunculis
certati: cōmēdabili recordatiōe grada
ti: castigatōis felicitate conuersim: di
uersis ēt varijsq̄ iocōꝝ generib⁹ dulci
ter obsequēdo. Sicq̄ inter eos mutue
dilectionis maneat itegritas: vt p̄rime
ui t̄pis ros sit distillans: in medio inun
dans: in fine vero inebrians existat.
¶ Quid enī dulcius: q̄d ve p̄clari? q̄d
certe melius? Prestatis eiz amoris nul
la fauoris adoptio p̄stat finem. Inui
dia vero si fm̄ q̄d euenerit in discendo
videlicet gratuita ē: simplex autē p̄prij

Nulli⁹ boni possessio iocūda ē sine socio: q̄ certe cōditōes p̄petatesq̄ q̄s fidel' amic⁹ i se
b̄re d̄z iuxta illud. amicitia sublata: tollit ois iocunditas ab hac vita: q̄z p̄ma est: q̄ sui r̄
cōsocio idē nolle idēq̄ velle existat. de quo p̄bs. viij. politi. Amicōꝝ idē nolle r̄ velle ē. r̄
¶ Tullius d̄ Salustiu. amicōꝝ ē si veri amici fuerit idē velle r̄ idē nolle. amicōꝝ ieteni ē alter
ego. Sc̄da ē mori p̄ socio: de quo Varro i sentētijs. Pro amico sepe mori cōtingit. Tertia
insepabiliter cōsocio adberere: de quo Sext⁹ Pictagoricus amic⁹ mime erat ille q̄ p̄ amis
eo aliq̄n nisi mors interueniat sepat. Quarta ē noxia p̄cauere: de quo Apulegi⁹ platon⁹
li. de politico r̄ ciuili. Soci⁹ vulpin⁹ ē q̄ socio suo n̄ p̄cauerit a p̄culo r̄ delicto. Perfect⁹ q̄
socius ē q̄ socio suo circūspectiōes adhibet r̄ cautelas. ¶ Mo. B. appellat fortunā nubē
lā. i. obscurā siue cecā. dep̄igebat enī fortūa ātiq̄t' ceca: q̄m ex ipz ouiso accedit r̄ recedit:
vel qz cecū reddit hoīem extollendo eū i p̄spis r̄ dep̄mēdo eū i aduersis. r̄ eadem pene v̄s
ba sunt i de p̄sol. li. i. metro. i. cū iqt. Mūc qz fallacē mutauit nubila vultū r̄c. ¶ Mo. teter
tra. trū. i. iugiter vel ferus. sic i cātico. Tetrū chaos illabat. ¶ Quid enī dulcius? In hac p̄
te Boe. p̄dit utilitates q̄ ex cōq̄sitiōe socioj fidelis oriūtur d̄. Quid enī dulci? i. iocūdius ē
q̄d ve p̄clari? i. ludicius: q̄d q̄ meli⁹ subaudi hoc sociali amore atq̄ cōsortio: q. d. nihil. r̄
rōez hui⁹ subiūgēs ait. q̄m nllā adoptio. i. cōiunctio amoris: p̄statis. i. veri r̄ p̄fecti: p̄stat. i.
admittit finē. i. terminū fauoris subaudi: s̄z i eū ē duratura Et tūc ātipophorizādo r̄ cuidā
tacite q̄stioni r̄ndēdo dicit. Posset enī q̄s dicere sup̄ p̄rio dixisti q̄ mutua inter socios d̄z
eē q̄stūcularū certatio: verū si h̄ certatio q̄ndā inuidiā igesserit: nunq̄d h̄ socialis nex⁹ erit
dissolutiua? Ad hoc r̄ndēs dicit q̄ si inuidia fm̄ q̄d ip̄fecta euenerit i discēdo h̄ certe ḡtuita
ē: q̄m ē intellectus acutiua: q̄re societatis h̄mōi nullo mō destructiua. si vō simplex. i. p̄fe
cta inuidia irrep̄sit q̄d in vera societate baud q̄q̄ cōtigere p̄bas ē: h̄ certe ē cōsūptiua p̄prij

Capitulum

actoris. ¶ Mo. Boe. in lra p̄tēdit talē rōem. Illud cui⁹ fauor ⁊ trāq̄litas i eū est duratū
ra illo nihil ē lucidi⁹: amor ver⁹ socialis ē b̄mōr: q̄ ⁊c. maior nota mīor p̄ i lra. ¶ Mo.
circa hoc qd̄ dicit iuidia simplex pprii actoris est cōsumptiua. inter oīa vicia min⁹ excu
sabilis est iuidia: qm̄ virtutū sp̄ ē ipugnatiua. hic Tulli⁹ in rhetorica. Virtutis comes ē i
uidia. Et itē alius. Semp virtutes iuidia seq̄tur: ferūt q̄ summos fulgura mōtes. Hoc vi
ciū demones h̄nt humane inui
dētes proli: quoz filij pditionis
sunt hoies mūdi alter⁹ bonū p̄
ferre dolentes q̄bus mor oē pro
rioz appetere dicētes illud Qui
dij p̄rio de arte. Fertilioz seges ē
alienis semp in agris. Et cūq̄
pecus grādus vber bz. Cuiusq̄
dem vicij rabiē acerbi liuozis vt
claudianus ait i maiorī. Nulla
q̄es placare pōt p̄terq̄ actor p̄
p̄ri⁹ ⁊ ide Morati⁹ i eplis. Inui
d⁹ alter⁹ reb⁹ marcessit opimis
Inuidiā seclī nō iuenisse tyrāni
maius tormētū: qm̄ vt i lra. B.
ait pprii actoris cōsumptiua ē.

¶ Cū autē mei pētis. In hac pte
sup̄dicta exēplo a seip̄o accepto
cōfirmat dī. Cū autē p̄uidētia
me pētis misisset me atbenas ad
bas scholas vniuersales grecie
ob cām studiij p̄mittēs vt assolet:

actoris cōsumptia ē. ¶ Cū autē parētis
mei p̄uidētia eius colloquio vt assolet
dieb⁹ paucis mittēs cōsolari: atbenas
studij ob cām me misisset: vnicuz custo
dē vite mee inueni hoie Fauoneū: non
a v̄eto sed a fauore denoiatū. Hic cum
me isperisset itinere fatigatum diuersa
cōsiderātem creberrime suspirantē q̄si
uit cuias essez: secūq̄ me adduxit curia
liter cōsolans breuiter iqrēdo si ob stu
dij cām illuc venissem: cuiusq̄ p̄fessio
nis essem: cuiusq̄ facultatis post tridu
um noīa vicozuz oīdendo angyporzo
ruz confraga dicens. Hic viget p̄sagia
chaldeozū Ptholomei non latens glo
penthesis est. i. vt fieri solet cōsolari me sup. B. eius alloq̄o. i. lris ei⁹: paucis dieb⁹. i. i fra
paucos dies. ego. B. iueni atbēis vnicū custodē ⁊ ducem vite mee noie Fauoneū denoiā
tū. i. nō a v̄eto fauoneo: s; a fauore. i. amore. Hic nēpe fauone⁹ cū isperisset p̄mo me sup.
B. fatigatū. i. fessum itinere: ⁊ vidisset me considerātē. i. meditatē diuersa atq; insperisset
me suspirātē creberrime id ē sepissimē tandē q̄siuit cuias essem. i. cuius gētis: q; p ⁊ addu
xit me secū cōsolans me curialiter: ⁊ hoc dico iquirēdo breuiter si ob studiij cām illuc sez
atbenas venissez: ⁊ cuius facultatis sup. si diues aut paup cuiusq; p̄fessionis. i. scie: ostē
dēdo mihi Boe. post triduū. i. post tres dies noīa vicozuz atbeniēsium: atq; cōfraga. i. toz
tuositates angyporzoꝝ illoꝝ vicozuz strictozuz vbi schole stabant atq; scie exercebātur: vt
quidā sancūt. vel cōfraga. i. clamores aut loca clamozosa angyporzoꝝ illoꝝ portuū vel
vicozuz. Cape quodlibet dī. hic demonstratiue loq̄tur. hic. i. in hac pte vigēt. i. docent p̄s
sagia. i. futuroꝝ p̄scita chaldeozuz harū gentiū qui plus ceteris diuinationibus insisiebāt.
hic. i. i hoc loco viget nō latēs imo famosa glia Ptholomei illi⁹ astrologi. hic sup. viget
syncera v̄itas Aristo. ⁊ h̄n syncera qm̄ qui ab Aristo. recedit a veritate q̄ recedit commē
tato. hic sup. viget p̄bata diuinitas. i. diuina sapiētia Platonis. Hic nempe Plato tanta
de diuinitate docuerat: vt ⁊ diuinus appellari mereretur. hic. i. in alto loco scilicet viget cō
cretio. i. ratiōum cōpilatio zenonis illius p̄bi: ratiōnū inq̄ quibus quadraturā circuli
nitebatur comprobare. Peribonijq; illius m̄gri dilectio. i. doctrina quam de dilectio
ne conscripserat. supple viget hic. hic scilicet alto loco viget promissio Pictbagore buq

Quartum

lus phi italic: q̄ p̄mit̄ aias iuenit fore imortales: r̄ de alijs corpib⁹ trāfire p̄mittebat. d. p̄mo se fuisse euforbiū. sc̄do talidē. tertio hermotinū. quarto pirrbū. vltio Pithagoram: r̄ b̄ac opinionē sequit̄. Quidi⁹ methamorphoseos li. xv. d̄ Pithagora sic inq̄t. H̄pe ego memini troiani tpe belli. P̄atoida euforbius erā cui pectoris quōdā. Desit in aduerso grauis basta minoris atride. Et Horati⁹ in carmibus. Habētq; tartara P̄atoidē iā orto di-

Ha. Aristotel' sincera veritas: Platōis pbata diuinitas: zenonis cōcretio Pe ribonij dilectio: Pithagore pmissio: bo meri ylios: r̄ labor theseos: Euclidis theoreumata: daretis porismata: ypo cratis scrutinia: michasi ^{sophismata} anxiomata. hic viget ariopagi efficaciam legum peritia: ypodromij confusa gloria: cyrcivictoria: palestra potentia: cest⁹ fulminatio: missiliū elatō nautarū exclamatio iuue te puagatō. choree conuentō. Cum ergo hec r̄ alia multa fauonei mibi intializ

missus r̄c. Et h̄ volēs. B. inquit Pithagore pmissio. Homeri ylios viget sup. h̄ h̄ ē doctria home ri quā d̄ bello troiano p̄fuxerat r̄ h̄ viget labor theseos. i. illius oratoris. h̄ q̄ viget theoreumata. i. regule r̄ p̄positiōes geometriceales Euclidis hui⁹ phi atq; geometre. vñ theoreuma diligēt r̄ apta v̄ba descriptō v̄l reglā ē: i. de reglā geometre theoreumata q̄si aptōes dicte sunt sicuti h̄. oē totū ē mai⁹ sua pte. sicuti si ab eā lib⁹ eqlia demant̄ remanētia erit eqlia. h̄ v̄o sup. viget anxiomata. i. sophismata. Michasi hui⁹ phi q̄ de musica ediderat. vñ anxio ma fm Dug. concatenatio lo-

quēdi d̄: sicut sunt sophismata. Papias v̄o dicit q̄ sunt ploq̄a: r̄ maxie p̄positiōes i to picis. h̄ aut sup. viget apozismata. alia l̄ra h̄ porismata: r̄ v̄t. i. apte p̄batōes. r̄ d̄ a por ri. q̄ ē aptio q̄dā daretis illi⁹ hystoriarū troianarū scriptoris q̄ aias p̄ exitū corp⁹ solā v̄m brā fore assererat. Dic q̄ viget scrutinia. i. inq̄sitōes ypo cratis illi⁹ medici. r̄ b̄n inq̄sitōes ypo cratis documēta noiat: qm̄ p̄ multas inq̄sitōes r̄ exp̄imēta i artā opatiuā medicinalē deuētū ē. h̄. i. in h̄ loco sup. viget efficaciam. i. vigor: ariopagi. i. vici vbi schole p̄hoz p̄sistebāt a quo vico r̄ Dionysius sanct⁹ ariopagita dicit̄ ē. Et d̄ ab ares q̄ d̄ r̄ pagos quod est villa: qm̄ in vico illo scientia de natura discēbat: q̄ p̄ r̄ peritia. i. sapia legum viget h̄: r̄ p̄ prie curis peritia d̄ r̄ iuris peritus. Post hec conuertens se ad publica spectacula ostēdē do ex ordine sibi singula inquit. hic ē cōfusa gloria. i. inanis ypodromij illi⁹ loci quo p̄bā tur equi ad luctā. Et d̄ ab ypos q̄ ē equ⁹: r̄ dromos grece q̄ cursus sonat. inde ypodromus. i. loc⁹ quo eā cursu p̄bant. vel fm̄ alios ypodromij. i. loci deambulatozij sup. sup. quē boies ābulant. r̄ cōponit̄ ab ypos q̄ ē sub: r̄ dromos curuitas: vel ab hiper q̄ ē supra r̄ dromos cursus: q̄ desup boies currūt r̄ ambulāt: qm̄ sunt arcus deambulatorij pala ticozum. vñ d̄ in legenda sancti Sebastiani. tunc iussit eum in ypodromio palatij tandiu fustigari r̄c. vñ ypodromiq; decus parēt locus hic sit duoden⁹ victoria cyrci illi⁹ loci vi get hic. Palestra. i. locus lucte viget hic. r̄ fulminatio id est tactio cestus huius instrumen ti viget h̄. Est em̄ cestus cestus cestui corūm cum plumbo infuso quo manus suas pugi les muniunt r̄ se inuicem cedunt. Et dicitur vulgari vocabulo plum. i. ta. Elatio id est ele uatio missilium id est telorum viget hic. exclamatio nautarum viget hic. Choree. i. ludis cris saltionisq; conuentio viget hic r̄c. Cum ergo hec r̄ multa alia: In hac parte Boetius postq̄ ostendit quomodo fauoneus ipse cuncta que Athenis publica forent ostendit atq; diuersas philosophorum sectas quibusq; in locis studia sua exercebantur

Capitulum

mōstrat: b̄ sequēter subiūgit quomō fauone? studio atq; qua manerie i n̄ bis atq; circa
q̄libet gerere debet. Et diuidit in duas ptes. nā p̄mo dat ei plura documēta. sc̄do circa ea
om̄ia quoddā notādū subiūgit: ibi. Mō ē aut̄ digna. P̄ria i duas. nā p̄mo facit qd̄ dictū
ē. sc̄do Boe. p̄oit t̄ps̄ ip̄m i quo atbenas studuit ibi. Fideliter ꝛc. Et dicit cū mera libera
lit as fauonei supra noiati intinuasset. i. demōstrasset mibi bec oīa sup̄dicta atq; alia plu
r̄ima q̄ forte breuitatis cā silētio
p̄teriiuit: q̄siuit sup̄. fauone? a me
B. q̄nā esset mibi facultas. i. rez
copia: q; p̄ ꝛ interrogauit cui disci
pline intētio mee mētis ess̄ p̄o
ptior: tandē oib; sibi p̄ ordinē re
spōsis quoddā memoria dignū
amicis. i. am̄icabilib; aurib; istul
labat meis. Et h̄ p̄mū documē
tū ē qd̄ sibi tradidi. s. vt patati
pecunie sp̄ diligēter insisteret: non
qd̄ illi patati q̄ pdigalitati op
posita ē: sed sed mediocritati. Et
rōem subiungēs dicit dilapidare
i. multipliciter expēdere cōmissa
sup̄. p̄rētib;: cōsentaneū. i. cōso
nū ē pudori. q. d. pudor ē cōmis
sa stulte inutiliterq; expēdere: ꝛ co
gēte. i. v; gente necessitate repa
trare ꝛ fusuz pudore. Deinde h̄
documētū subdit dices. Itē etiaz
fauone? p̄palauit aliud nō exor
bitās. i. aberrans vel deuians a
rationis via hoc. s. vt si ego Boe. insererē. i. immitterē me discipline alicui. s. m̄gr̄i q̄ respi
cerē p̄ri? bene: ꝛ maturo consilio cōquirerem si magister ille obediret bonis ꝛ sanctis mo
ribus: atq; polleret. i. resplēderet: titulis. i. insignijs liberaliū artū: atq; si ip̄e m̄gr̄ indul
get. i. vacaret p̄motōi suoz̄ scholarū: ꝛ h̄ remota oī negligētia inq̄rerē ꝛ p̄spicerē cui? p̄fe
ctionis esset: atq; vt riduū eū audirē: cūctaq; cōsiderarē: vt si bonus esset non discederē ab
eo: l; balbutientis. i. male loquētis: vel si cecitas. i. ignorantia. s. magistri illius existēs no
uereca. i. contraria subtilitatis: detinere aures stultozum. i. indoctorum: simulacro. i. fictione
falsa similitudine efficeret retrogradus: sic vt eum dīmitterem sup̄. ammonuit fauoneus.
Nunc quoddam notabile dictum bis adiiciens inquit. siquidem pro certe: malo. i. magis
volo: deliniri. i. doceri: fructu. i. doctrina balbutientis: licet tediola id ē tedium ingereret: q̄
gloriarī dulcore. i. ficta dulcedine seducētis. id est decipientis: cecitatis id est ignorantie.
¶ Notandum Boetius prospiciens prodigalitatē scholaribus sicuti ꝛ cuiuslibet nimis
um esse damnosam atq; in miserieq; egestatis interitum atq; tandem pudoreꝛ atq; fabu
lam ne dum notis sed ignotis inductiuam summopere parcitatem hoc est liberalitates q̄
in modestia ꝛ temperantia cōsistit cōmouet amplectenda consilio Latbonis: q̄ bis s̄sib;
quasi idem p̄cepit. Me tibi quid desit questis vt̄ere parce. Atq; qd̄ est serues sp̄ tibi de
esse putato. sume cibum modice: modico natura fouetur. ¶ Notandū circa hanc partem
vb; dicit p̄rius diligenter inspicerem ꝛ. Libros euoluere seu legere pro studio nō sufficit

Quartum.

Et doctores ydoneos audire congruit. Si quis ergo doctus fieri cupiat doctum virum eligat: cum doctores insufficientia via discipline claudat: doctum inquam illud varrone consule elige: quem magis meritis in suis quam in alienis. nihil enim magnificum docebit: quod seipso nihil didicerit: quod etiam. **B.** ipse in inferioribus attestans ait. Adferunt quippe ingenij est uti inuenitis et non inueniedis. **M.** circa hoc quod dicit. **A.** Dalo siquidem balbutietis etc. **M.** memo sum exteriorum apparatus quam natura

geret. cuiusque esset professionis ut per triduum eum diligenter audiret: cunctaque consideraret: ut si bonus esset: balbutietis: non tamen ab eo discederet. **S.** Simulatro detineret nouerca cecitas stultorum efficere aures retrogradas: ut sic eum dimitterem. siquidem malo deliniri: sed tediola fructuque seducentis cecitatis gloriari decore. **F.** Feliciter autem his et alijs secretis instructus animis duobus de viginti athenis elegantia conualui quicquid mali exprobat: ad bonitatem vestigia fui: spiritus anhelans. Non enim est dignus dulcoris acumine quod amaritudinis nequiuit inuisari grauamine. **H.** Herodiani Aristotelisque discipline spiritus adherens: aliorumque scintillas diligenter menti mee commendauit. **N.** Ne paupertatis facultati

supiore instructione Fauonei athenis in continuo studio promiserat doctrinis perhorum insisteredo dicēs. ego. **B.** instructus. i. informatus bis super predictis et alijs secretis: subaudi ab ipso fauoneo conualui. i. promissi athenis animis duobus de. xx. elegantia. i. animis. xviiij. que sunt. xx. deperis. ii. atheniensis. i. intendens semper ad vestigia. i. summitates: boni. i. virtutis et sciencie. quicquid etiam mali. s. aut egestatis: aut penurie: aut etiam opprobrij exprobat fui. i. passus fui. Et ide quodam subdēs puerbium inquit ex his. Ille enim non est dignus acumine dulcoris: qui nequit inuisari. i. irretiri grauamine amaritudinis: iuxta illud. Dulcia non meruit qui non gustauit amara. Et sequitur quorum perhorum documentis atque institutis tanto tempore inuigilabat di. et ego Boe. adherens semper institutis atque traditioibus Herodiani illius perhorum: atque Aristotelis illius perhorum commendauit menti mee scintillas. i. documenta et traditiones aliorum perhorum etc. **M.** Notandum quod Herodianus summus fuit ille grammaticus atheniensis: uti quibusdam visum est: quem et Apollonium. Priscianus insecutus est. Fuerunt enim illi duo ut Priscianus ipse in maiori testatur excellentissimi apud grecos grammatici: sed de Aristotele atque eius laude satis in superioribus dicta sunt: cum de logicis institutis pertractum est. Similiter quid fastigius sit ibidem dictum est que ibi videas. **N.** Ne paupertatis facultati presentis operis. **H.** Dec est secunda pars principalis huius capituli: in qua postquam Boe. determinauit de sagaci scholarium puiffione: et huius quo ad eos qui rerum copijs prestant atque necessarijs omnibus pleno cornu abundant: nunc

sibi indidit aspernatus est quoniam ignoratus etus itanea auctoritate. ecclesiastes. xi. Non laudes virum in specie sua: neque spernas hominem in visu suo. et Latho moralis. Corpis exigui vires poteneri noli. **L.** Consilio pollet cui vi natura negauit. **V.** Horati. Me putes viles in puo corpe vires. Ingento pelu? qui viri b? extat egen? Interdum eis periciora sunt pui corpusculi vascula uti gemme lapilli que testant. Sic et per sagax natura balbutietu lingue vicio subtraxerat quoniamque consilio atque intelligentia vberiore refartunt. i. de vulgare b. Adhuc sunt vulnera diligentis: que fraudulenta et balbutietis. **M.** balbutietis in superioribus expositum est ca. ij. in ea parte cum de violeta agebat. Simlacrus ymago vel effigies dicitur. et dicitur a simulo as. quasi re alit ostendens que sit. **F.** Feliciter autem his et alijs secretis In hac parte. **B.** ostendit quanto tempore per

fate dulcoris.
dulcoris.

Capitulum

vero facit hoc idē de his q̄ p̄ paupertate grauari: quotidianū victū labore atq̄ industria p̄
 curare coguntur. Et diuidit h̄ ps̄ sc̄da ī quatuor ptes. nā p̄mo p̄mittit paupertati ip̄i cōsulere
 atq̄ documētis quo ad possibile fuerit obuiare. secundo plurima enarrat q̄ vt plurimū
 sc̄bolaribus penuriā atq̄ egestatē inducūt: et hoc tō vt facilius remedia ī cōtrariū submi
 nistret. tertio cōtra quēlibet p̄dictorū cōsiliū administrat. quarto ex his oibus qua manes
 rie p̄ferēda paupertas existat con
 cludit. sc̄da ibi. *Sum etiaz. tertia*
 ibi. *Parētum detestabilis. quar*
 ta ibi. *Sit ergo tuta paupertatis. et*
 p̄mo dicit. nos *Boe. dignū duxi*
 mus cōmittēdū examini. *i. decla*
 ratōi illud qd̄ cōmune est nature
 clericorū: *et h̄ ne simplicitas pau*
 pertatis deroget facultatis p̄n
 tis operis atq̄ desperatio cōfun
 dat atq̄ ne desolatio affligat. q̄
 d. Sūt plurimi q̄ forte ob iopiā
 atq̄ expēsaz carētiā studij vaca
 re despiciunt: atq̄ sic qd̄ natura
 dōauerat egestate atq̄ rez penu
 ria depuat: ne quēq̄ paupertas
 h̄ ab hoc sancto p̄posito subtra
 hat: nos *Boe. duxim⁹ dignum*
 et rationi cōsonū paupertati scho
 lanū: quo ad 'possum⁹' remedijs
 obuiare. Itē duco plura signifi
 cat vt hoc metro notat. *Duco respōsat reputat. trahit et p̄priū dat. In l̄ra v̄o idē qd̄ repu*
 tare significat: sicut in l̄ris scribit. *dignū duximus vobis intimādū etc. Et ū aut sc̄bolar*
 nis. In hac pte. *B.* enumerat ea q̄ plurimū sc̄bolarēs in penuriā atq̄ egestatē p̄trahunt.
 et diuidit h̄m q̄ ponit ptes eorū q̄ egestatē causant. Et dicit aut p̄ h̄: cū egestas. i. penuria
 sc̄bolaris: procedat. i. causetur diuerso intuitu: hoc est ex diuersis causis: tum sc̄z primo p̄
 pter tenacitatem. i. parcitatem affiniū. i. tam parentum q̄ amicorū: tum supple secundo
 propter penuriam inundantis p̄celle. i. fluctuātis et p̄clitatis miserie eorūndē: tum sup
 tertio propter inconstantiam iuuamini. i. aduitorij: vitrici. i. patris vel patriasti: tum
 sup. quarto propter instantiam germane nubilatis: hoc est propter desponsationē soror
 nis: tum. i. quinto propter incuriā. i. negligētā militie dñationis priogeniti: tū. i. sexto propter
 versutiā. i. prauitatē atq̄ deceptiōes aduisionis familiaris. Et ū ergo supradicta oia sint
 q̄ plerūq̄ penuriā sc̄bolarū p̄curēt: nos *Boe dignū duxim⁹*. i. reputauimus cōsulendū
 sup. sc̄bolarū in opie: gñali scemate. i. discēdi ordine. *¶ Mo. vitricus patruus vel patria*
 ster ē sc̄z q̄ vxorē ex alio viro filiū vel filiā h̄ntē duxit: et corripit penultimā. vñ *Quidius*
 de remedijs. *Vitricis et gladijs et acuta dimicet hasta. Nouerca autem est q̄ maritum ex*
 alia vxore filiū vel filiā h̄ntē duxit: q̄s vt plurimū iniustas dicimus. vñ qd̄ *Gaudet in*
 afflictos sentire nouerca ptās. *¶ Parentū etc.* In hac pte *Boe.* post enarrationem eorū
 q̄bus sc̄bolaribus ip̄is vt plurimū paupertas imittit: nūc remedia ad quibet oportuna sub
 iūgit. et diuidit in sex ptes h̄m sex remedia sex causis paupertatē inducētibus appropata.
 sc̄da ibi. *Inundantis. tertia ibi. Obsēq̄. quarta ibi. Germanici festiuantis. quinta ibi.*

presentis operis deroget simplicitas:
 cōfundat despatio: affligat desolatio:
 quoddā clericorū nature commune di
 gnū duximus exami cōmittēdū: *¶* *Et ū*
 aut sc̄bolaris egestas diuerso p̄cedat
 intuitu tum p̄pter affiniū tenacitatez: *10 20*
 tū p̄pter eorū inundantis penuriā: tū *20 20 30*
 p̄pter vitrici iuuamini incōstātiā: tū *7 20*
 p̄pter germane nubilatis inconstan
 tiā: tū p̄pter ipsius p̄mogeniti militie ni
 miā incuriā: tū p̄pter familiaris adu
 sionis versutiā generali scemate peru
 si dignū duximus consulendū. *¶* *Parē*
 tū detestabilis adūca tenacitas precū *17 20*

Quartum

Remane nubilibus. Serta ibi. Tenacitatis industrie. Pōit ergo pmo remediū p̄ p̄mū qd̄ est parentū tenacitas: q̄ quādoq; tāta existit: vt etiā nisi arte et obsequio flecteret filios in extremā labi pmitteret egestatē. **L**ui? tenacitatis moderamē. **B.** scholarib? ministrās bis i/quit verbis. **D**etestabilis. i. tediosa: atq; adunca. i. auara tenacitas: et bene adunca ex similitudine dictū ē. aduncū em̄ curuū sonat. vñ. **L**uruū se prebet qd̄ aduncū crescere debet. **A**ua

^{o natis p̄ suā similitudine}
instātia p̄mollit: tediosis: affatibus plerunq; dissoluit: fletibusq; tempestiuis delinit: p̄missis fallacibus plerūq; excitat: munusculis affectuosis dissoluitur: adulatione (si tempestiua fuerit) p̄feratur: si minus solidatur: ad amātinā lz fuerit exemplari monitu destituitur: aliorūq; rogatibus excitatur. ¶ Inūdātis p̄celle penurie per labores incrementa pro prii obtēperādum est scriptitando: tri-

ricia q̄ nimia sua inflexibilitate et tenacitate merito curua dici debet. vñ adunca tenacitas. i. auaritas parētū: p̄mollit. i. dulcessit et flectit instātia: subaudi mltā p̄cū. i. supplicatōnum: q̄ p̄ et dulcessit et p̄mollit tediosis vbi subaudi depeccatis frequēter geminatis: et ex p̄sequeti n̄ imia resplicatōe tedū ingerētib?: et plerūq; i. sepe sup. tenacitas ip̄a p̄tū dissoluit affatib? i. ornatis et politis p̄suasionib? filioꝝ: q; p̄ et d̄ linit. i. dissoluit fletib? tempestiuis sup. p̄ loco et tpe: atq; q̄nq; tenacitas ip̄a excitat fallacib?. i. falsis

p̄missis. s̄lt̄ dissoluit̄ interdū munusculis. i. donis: affectuosis. i. affectatis: etiā p̄ferat. i. ingredit̄ sepi? adulatione. i. blādimentis: ex h̄ si tempestiua fuerit sup. loco et tpe atq; cōgrua manere. q̄ si min? i. nō fuerit subaudi tempestiua ip̄a adulatione: certe tenacitas ip̄a solidat̄ i p̄mis. et insup tenacitas ip̄a parētū penit? destituit̄: monitu. i. p̄suasione: exemplari. i. exempla adducēte: s; p̄ quib? etiā fuerit ad amātinā. i. amarissima p̄ similitudinē dictū ē. sicut em̄ adamas ferrū attrahit: sic q̄ p̄cus et auar? continuo reb? nō bitis insisit. s̄lt̄ q̄ tenacitas parētū etiā excitat. i. cōmouet sepi? rogatib? i. intercessiōib? alioꝝ. i. amioꝝ. ¶ **M**o. scholares ip̄i circa parētes et amicos tenaces et p̄cos q̄ difficile flecti q̄unt sicuti gutta circa lapides durissimos se hēre debēt. respiciāt em̄ nō vi casus atq; p̄dētis guttā cauare lapidē: s; assiduitate et instātia. sic etiā parentū p̄citas: lz nō vna sola instātia flecti atq; deliniri possit: ip̄a saltis nūc decies immo plies geminata valeat deliniri. qd̄ si huic assiduitate et instātie ars affuerit: certe i meli? op? p̄spabit. nā vt inq̄t P̄aphil? Ars aios frāgit: et fortes dirruit vrbes. Arte cadūt turres: arte leuat̄ on? Et itē **Q**uidi? de arte. Arte cito velo naues: remoq; regunt. Arte leuis currus. arte regendus amor. ¶ **M**ota s̄m **T**homā. ij. ij. q. cxv. Inter placidum adulatorē et blanditozem h̄ interest. Placidus em̄ ille ē. q̄ sola intētiōe delectādi loquit̄: s; blāditoꝝ. intētiōe lucri cōsequendi. Adulator vero cōiter vtriusq; attribui solet. verū tamen est q̄ vnū p̄ reliquo apud auctores sepius repertum est. ¶ **I**nundantis p̄celle penurie. **I**n hac pte. **B.** ponit secūdū remediū cōtra secundum qd̄ ē parentū inopia atq; paupertas. et duo facit. nā pmo remediū ponit. sc̄do quoddā circa hoc remediū cōmodius subnectit ibi. **L**auēdū ē em̄. et dicit q̄ si parentū torq̄at egestas obtēperādū. i. cōsulēdū ē: penurie. i. miserie: inūdātis. i. abūdātis vlt̄ p̄cilitatis fluctuātis p̄celle: p̄mcremēta. i. augmēta laboris: vcs scripturādo. i. scribēdo. alia s̄ra h̄ scriptitando trituras. i. mēsses colligēdo: et d̄: tritura a tero: q; tenē in area. **A**rea. i. domoꝝ et alioꝝ locoꝝ planities mūdādo. s̄lt̄ seruiendo ad tps: s; tñ inter oīa h̄ nos durim? i. reputauim? dignū inhibere. i. cohibere et referuare: stimulum. i. puncturam: necessitatis. i. indigētie subaudi scriptura: et h̄ si facultas id

Capitulum

est ars ingeniosa coegerit. i. impulsit: motū volūtariū. i. ipaz voluntatē sup. ad h̄ faciedū
¶ Mo. paupertas b̄mōi de qua in hoc sc̄do remedio intēdit: et si supra vires intēdat: patē
ter t̄n sufferenda ē. Exēplo maiorū nostrorū q̄ paupertatē placidā atq; acceptam ob amores
pb̄ie in dies excoluerūt. sic Diogenes pb̄us vt refert Sene. paupertate gaudere voluit: pau
pertateq; potentias seculi superare. Erat nempe Alexandro omnia possidēte. potētior: cui
plus esset q̄ iste nollet accipere: q̄
q̄d Alexander dare posset. Usus
em̄ sol⁹ erat vt Hiero. S̄ Iouinia
nū refert duplici pallio pp̄ frig⁹
Perā p̄ cellario habuit: atq; cla
nā ob frigiditatē senectutis sub
stētādā. verūtāme qm̄ natura ipa
aliqb̄ indiget: q̄b̄ ad philoso
pb̄ādū valid⁹ substētēt: cōgruū ē
vt q̄d fortūa ex reb̄ exteriorib̄
assum̄ p̄ferat labore atq; idustria
cōgrat: vt sicuti i sup̄fluis natu
ra nō abūdat: sic q̄ in necessariis
baud quaq; d̄ficere dinoscat. la
bores nō et idustrie q̄b̄ h̄ necessi
tas reprimit sunt quas l̄ra p̄nu
merat: q̄busq; i remediādā ege
state si perusus fueris: nullo tibi
t̄pe nature cōmoda de esse vides
bis. Itē area loc⁹ ē ad excutiendū
frumēta apt⁹. vel d̄z tabularū eq̄
litas: v̄l domorū latitudo: inde areola d̄minutiūū: quocūq; t̄n mō captat bene in p̄posito
applicatū puta. ¶ Cauēdū est t̄n ne deliciosus. Hic. B. circa primo dictū remediū quod
dam notabile obseruandū subnectit. et diuidit in duo. nā p̄mo facit quod dictum est. sc̄dū
do exemplo dicta explanat ibi. Blebeonis nequitia. Et dicit Boe. q̄ in bis sup̄dictis et
p̄cipue in scribendo summope cauēdū est: ne appetitus deliciosus. i. voluptuosus et luxu
rius tā ea luxuria q̄ in ornatib̄ est: q̄ ea q̄ in cōmestationib̄ atq; coitu cōsistit iuxta sa
tyricorū p̄titiōes q̄cūq; tāde sit camēdū ē: ne mētē scholaris excitet. i. p̄moueat sup̄ ad ali
q̄d turpe gaudēdū: atq; sic eneruet. i. extrahat fundit⁹: q̄ p̄ et eradicet lucrū firenosum id ē
attractiūū et d̄ceptorū. cauēdū q̄ ē: ne adulatio. i. blādices: p̄diga. i. larga quo ad exces
sum. q̄ p̄ et raro fidelis defraudet sup̄. mētē scholaris. q. d. cauēdū ē ne aduatiōne et fi
ctis oblectamentis scriptorū tāto inuisceat: vt sic studio se postertorē constituat: q̄ p̄ et sum
mope caueat: ne sinistra sup̄. man⁹ h̄ ē infidelitas familiaris ebibat. i. subtrahat visu v̄l au
ditu: quicq; d. i. om̄ne illud q̄d permollit. i. lucrāt: dextra. i. labor et fidelitas scribentis. ¶ Mo
tandum circa l̄ram tria sunt mala q̄ p̄ncipaliter scholares sicuti et quēlibet ab abusu cō
q̄storū terrere debent. Primū ē sp̄sialium bonorū cōtemptus: q̄ abusum hūc cōsequit: vt
p̄z de Esau gen. xv. q̄ p̄ lētis p̄mogēta vēdidit oīa. Sc̄dū ē paupertas vsq; ad mēditatē
hoc p̄z in filio p̄digo Luce. v. q̄ post dissipatā substātiā ad tantam penuriam deuenit
q̄ cupiebat replere ventrem de porcorum siliq;: s̄ nemo illi dabat. Tertū est rapine pec
catū: et hoc tāgit Latho cū dicit. Utere q̄sitis sed ne videaris abuti. Qui sua cōsumunt cū
deest aliena sequunt. ¶ Notandum circa hoc q̄d dicit firenosus lucrū. Sirena vel firemō

Quartum.

strū marinū est: qđ dulcedine sui cantus nautas ad se trahit & submergi facit: binē a siren
i. tractu dictū ē. Sic quoq; lucrū dulcedine sua hoies attrahit: attractos in gebēnā pducit.
quare dictū ē. Pecunia tua tecū sit in pditionē. bone ergo lucrū sirenosus dicitur. i. attractiuū et
dolosum. ¶ Blebeonis nequitia nō obstāte. **Wic. B.** exēplū pdictis subnectit. d. quātūcūq;
q; & incōmodū discendi & virtutis decrementū nequitia

^{signo} ^{remedio} ^{pmisso}
sus igniculo more p̄taxato merore cau-
tius duximus mitigare aliqd̄ imprimēdo
arbitrātes tuti⁹ degerē velle: qđ Longi la-
boris itinera repatriando inuit⁹ arri-
pere affinit⁹ itimauit. ¶ Blebeois ne-
quitia me pestiferis scriptorū sedib⁹ im-
bui: lucroq; seducētī diuti⁹ gloriari. Ad
malū plerūq; parētis p̄optior intentō
igne euaporauit intrinseco: solitoq; p̄-
uauit subsidio: & priusq; exitus acta p̄-
basset: non declinauit amentia: precū-
q; in nullo profecit instantia: post bima-
tum delatoris notoria traditio reman-
sit: s; non inulta recessit. ¶ **Obsequio**

nibus. i. parētibus atq; amicis sup. meis: imbui. i. instrui me **Boetiū** pestiferis sedib⁹. i. in
catbedris pestē inferētib⁹ scriptorū. i. catbedrantū: atq; intimaui me gloriari. i. qđ gloriarer
diutius lucro. i. in lucro seducētī sup. quēadmodū supius ostēsus ē qđ ultra intentio. i. amor
parētis exns: plerūq; i. sepi⁹ p̄motio: ad malū sup. opinādū de filio qđ ad bonū: euapo-
rauit. i. euauit: & exaltauit igne. i. ab igne: intrinseco. i. ab ira incēsa subordināte **Blebeo**
ne sup̄ dicto: q; p̄ & sup. intentio parentis sic vt p̄fert euaporata atq; quasi exalato: priua-
uit me subsidio solito. i. consueto: & hoc priusq; exit⁹. i. finis & rei veritas p̄basset. i. manife-
stasset acta p̄ me p̄petrata: & itē amentia. i. parentū nō declinauit immo in dies inualuit:
q; p̄ & instantia p̄cum penitus p̄fecit in nullo. qđ amplius traditio delatoris. i. accusato-
ris. i. **Blebeonis** remāsit notoria. i. manifesta: post bimātū. i. post ānos duos: sed traditio
ista nō recessit. i. euasit: inulta. i. impunita. ¶ **Notandū** qđ inter vicia cetera detractionis vi-
cium maxime odibile censendū est: qm̄ p̄ximū lacerat atq; confundit. aut eim̄ bona dimi-
nuit: aut occulta denegat: aut falsa crimina imponit: quas ob res sapiens admonet eccle-
siastici vicesimosecūdo: ne hoc vicio inuisitatis cōsortes nos exibeamus: ne forte assiduita-
te sua infamati imp̄ operiū p̄petramur. Cauendū ergo summope scholaribus est ne talib⁹
bus se associant: vt sic qđ **Boe. Blebeone** subordināte p̄tingit: se a similib⁹ peniteāt eue-
nisse: Itē bimatus. i. spaciū duoz annoz. i. biennius. Et dicitur a bimus ma. mum. qđ cōponit
tur a bis & annus: qđsi duoz annozum ꝛc. Item delator. i. accusator: & dicitur a defero. i. accuso.
vñ secūdo machabeozum quarto. **Symon** autē pdictus pecuniarum & patrie delator ꝛc.
¶ **Obsequio** vitrici si neqat cōsolari facultas. In hac pte **Boe.** ponit tertium remediū

obstāte grā. i. fauore. parente. i. parētis mei qđ sibi grātosus exti-
tit cōtulit sup. vt statim subiūget
mibi. **B.** militanti. i. studentī sub
Meroidano. i. sub isto mḡro: nibi
lomin⁹ nos. **B.** deficiēte nob ple-
rūq; i. interdū igniculo. i. adiuto-
rio paterni sensus: duxim⁹ miti-
gare more. i. remedio: p̄taxato. i.
pmisso: merore. i. tristitiā pauper-
tatis: aliqd̄ imprimēdo. i. scriben-
do: arbitrātes tuti⁹. i. securi⁹ dege-
nere nos inuitum. i. in labore &
paup̄tate: qđ arripere itinera lōgi
laboris repatriādo. Deinde. **B.**
in cōmoda sibi a p̄fato **Blebeo**
ne illata enūerans dicit. s; qđ cū
nos. **B.** vitā nr̄am labore manu-
um sic vt p̄fertur lucraremur: ne-
quitia. i. sinistra p̄uitas **Blebeo**
nis: intimaui. i. notificauit: affi-

¶ remediu

Capitulum

contra tertium quod est ut plurimum egestatis scholarium procuratorum. s. vitrici atque auorum tenacitas. Et dicit quod si facultas super scholaris nequeat consolari. i. iuuari: obsequio. i. subsidio vitrici. s. et auorum quod agendum. dico quod tenacitas horum derogetur. i. diminuetur: minus. i. comminationibus. **¶** p. r. comminuetur super. quemadmodum promissus est: tractu. i. motu tempestiuo: ut. i. quemadmodum: iocosa transactio. i. operatio **Proculi**: illi magistri docet. **¶** Itē derogo gas. gare. maledice: re: detrabere: vel diminuire p. p. te nō p. toto est. ff. de verb. obli. l. derogato. **¶** Germani festiuitatis incuria. In hac parte. **B.** ponit tertium remedium s. tertium impedimentum quod etiam ut frequenter penurias scholaribus imittit di. Incuria. i. negligentia: germani. i. fratris: festiuitatis. i. festa quotidiana p. digaliter celebrantis: mitiget. i. castiget eulogio. i. sermone persuasivo blando: atque dulci sermone in exemplari. i. exemplorum pleno: q. p. r. astuta. i. astuta nequitia subaudi.

Germani prefati corrigatur: ammonitio. ammonitione propinquitati: vel deprimatur amentia. i. stulticia incurie hoc est negligentie. **¶** Notandum quoniam pater filio essendi causa est nutriendi atque discipline inter omnia que correctioni atque eruditioni filiorum magis proficere atque pdesse videntur sola est paternalis a tenera etate filiorum correctio atque eruditio. nam que bene erudiunt in etate tenera quam profecti sunt de facili ad bona inclinant. non est tamen sue correctionis regulam in iustitia feritas inferenda: quoniam si filios corrigere bonum sit: exterminare tamen ipsos non licet: quia tunc paternalis disciplina pdesit quam clementia adest. s. p. b. dolo: in h. in ista t. tpe: neque disciplina neque clementia studij corriguntur: quousit ut quam sperat: ex eorum letari operibus quolibet desolatur: quod si tarda atque sera tunc adhibeat correctio: h. non arduo s. blando solum eulogio ministret. Itē germani proprie dicuntur que sunt eandem matrem: s. diuersos patres quasi ab eadem genitrice manantes. dicuntur tamen etiam que eundem patrem et matrem sunt. Itē eulogium expositum est supra ubi de sophistria agebat. **¶** Germane nubilibus annis affini. In hac parte **Boe.** ponit aliud remedium s. quantum impedimentum paupertatis scholarium inducitur quod est sororis nubilitas. Et diuidit in tres partes. nam primo remedium ponit cum cause subiectione. secundo s. eos inuehit: que ob incuriam pudori castitatis non indulgent ibi. **¶** Tertio quoddam exemplum circa predicta subiungit ibi. obtemperade. et dicit primo. quod si scholaris in penuria existat: atque tempus nubilitatis germane. i. sororis propinquum sit: debet supersedere p. ea vice: ut sorori de matrimonio p. videat: quam germane. i. sorori: affini. i. existenti primenubilibus annis. i. annis pubertatis: qui anni ad nubendum abiles sunt: obtemperandum est. i. succurrendum est: quanto citius. i. valde cito. et rationem subdens dicit. et hoc ideo ne primula rosa hoc est virginitas ipsa: carpatur. i. auferatur: et proprie fructum est indigno pollice transumptiue positum est. i. indigna manu: et indigno amatore per vicium incurie. i. negligentie. **¶** Notandum circa hoc quod dicit primula rosa. Virginitas ipsa nomen honorabile est: quare non immerito rose comparatur: non quidem simpliciter s. honorabilius. s. si bonis operibus illustretur. nam in euangelio virginis quinque fatue leguntur: quare ex sua virginitate introitu ad ianuam celestem meruisse non credunt. pulchrum ergo est esse virginem: sed pulchrius multo si cum virginitate operibus floreat sacris: nunc orōnt: nunc meditatiōi

remediū

remediū

Quartum.

sedulo mentē exponēdo. his enī Hieronym⁹ ad Eustochiū teste ḡgines dicūt eē occupa-
te. ¶ Q̄ q̄ sororis cōmēdanda ē pudoris ꝛc. In hac pte iuebit cōtra eos qui negligētiaz
castitati nō p̄uident. ꝛ dicit. Q̄ cōmēdāda est p̄fessio. i. obseruātia pudoris sororis: q̄
p ꝛ q̄ dolēda est cōmissio cōtrarij scz ipudicitie: dolēda inq̄ veluti resecatio. i. precisio pul-
pe illius carnis supflue deturpantis vultū pudore. ¶ Mō. deus naturaliter ī mulieribus

idigno. ¶ Q̄ q̄ sororis cōmēdāda est pudoris p̄fessio dolēdaq̄ cōtrarij com-
missio: veluti vultū deturpātis pudore
plena pulpe resecatio. ¶ Obteperāde
germanitatis insignia secūdi Theofra-
sti Simachū iconomū non sub silentio
comittēdū est: qui vtroq̄ parentū vias
vniuerse carnis ingresso: imminentis in-
fame germane constantiam beneficio
maritauit: seq̄ fortune meatibus obni-
xe commendauit. Elisie marito naufragi-
is surrepto: Simachū frēm soror in se
quebatur. Elisia ī multis fuiendo meri-
torū simulacro cuncta Simacho mini-
strabat. Nā pprie carnis illecebris (dñ
deessz facultas) secreti⁹ flore expōebat.

uisse tyrāno. Ante virū sanguis: spūs ante deos. Quā bñ p̄ducti p me post fata loquen-
tur. Alter apud manes: alter apud superos. Et licet hec viro nupta fuerit: maluit tamen
gladio occumbere q̄ suam pudicitiam alterius cōmaculare thoro. Est ergo summe com-
mendanda sororis impudicitia atq̄ ipudicitia quomodolibet condolenda. ¶ Otempe-
rande germanitatis insignia. In hac parte exemplo quodam superiora corroborat. exē-
plo inq̄ a Simacho iconomo accepto qui: pro maritanda sorore omnia bona tradidit:
q̄si dicat sic a scholari vt sorori consualescat pudicitia: atq̄ iusto matrimonio combinē-
patiēda atq̄ supportanda p tempore est penuria: ne forte vt supra dixerat virginitas
alieno atq̄ indigno viro maculetur. Dicit ergo non est committendum silentio. i. non est
tacendū Simachū iconomū filiū secūdi Theofrastrū illius hominis sup. quanto amo-
re atq̄ fidelitate se habuerit erga sororem suam Elisiam matrimonio collocandam: ꝛ ob
hoc insignia tēperande germanitatis: qui scz Simach⁹ vtroq̄ parēte ingresso viam vni-
uerse carnis hoc est mo: tuo vtroq̄ parēte: ꝛ est elegās satis locutio: maritauit inconstā-
tia: qm̄ vt sequitur p maximo infamie extitit: germane. i. sororis: imminentis. i. tam machi-
nate infamie beneficio dotis: qz p ꝛ supple idem Simachus commendauit se meatibus
fortune in totum: quasi diceret totam facultatem Simachus ipse sorori dotem consti-
tuit: nihilqz plus retinens meatibus se fortune commendauit. Sed quid ultra? Ad a-
rito sororis scilicet Elisie surrepto a naufragio: Elisia insequitur id est vndiqz sequit

verecundiā posuit: vt ip̄e ad pec-
catum ꝛ impudicitiam prouoca-
re formident: qd̄ attendentes an-
tiquorum plurime intantum s̄z
carnē viuere cupiēs q̄ prius mo-
ri maluerunt: q̄ virginitatis flo-
res fedo cōmaculare accessit: nec
solū xpianoz gloria exēplis ba-
rū referta est: s̄ ꝛ paganorū ip̄s
prosus ignorātū. sic apd̄ vale-
riū maximū greca quedā Hippo-
vitā perdere maluit q̄ pudicitia
deturpare. sic ꝛ Pelagia vt refert
Ambrosius cap. iij. de ḡginitate
cū esset ānoz. xv. ꝛ predonibus
circūseptā se videret matre absen-
te suisq̄ sociab⁹ ī aquā se p̄icit:
malens mori q̄ violari. sic q̄ ro-
manoz Lucretia quā in epitha-
phio his ḡsibus cōmēdat. Luz
foderet gladio castū Lucretia pe-
ctus. Sanguis ꝛ torrens egrede-
ret ait. Testes p̄cedant nō me fa-

Capitulum.

tur fratre suū Simachū in multis seruēdo: q̄ p̄ r̄ Melisia ip̄a ministrabat fratri Simacho q̄si ad inopiā deuēto. cūcta necessaria simulacro. i. similitudie meritoꝝ hoc ē i. recōpensam ministrare dotis: nāq̄ p̄ q̄: cum deesset facultas vt āplius fratri nil ministrare posset: ex / ponebat sc̄z Melisia secreti? florē p̄pe carnis: illecebris. i. luxibus atq̄ delectatōib? ven e reis: sc̄z vt vitā fratri lucraret. Ip̄a nēpe maluit. i. magis voluit succūbere vicio icurie. i.

luxurie q̄ dirūpe fedus. i. amorē fraterne cōstantie se. i. Melisia viua p̄manēte. neq̄ etiam ip̄a Melisia p̄māsit retrogrāda ab icēptis.

f. p̄mūlis: donec r̄ quousq̄z teria uit ichoata sine ydoneo. i. decēti.

q. d. Melisia h̄ r̄ filia it̄m̄ exegit atq̄z bis oib? isistit: quousq̄z fr̄ez a suis miseris prozsus liberauit

¶ Motādū circa h̄ qd̄ dicit sima/ chū iconomū. hoc eim forte sibi nomē fuit: vt qm̄ dispēsator exti

lit. iconom? enī vt econom? r̄ veri? q̄ pecunie frugū r̄ oim q̄ possidē tur est dispensator. ide econom? ma. m̄i. Xenophontis pulcer li/ ber ē q̄ nō gubernatōis ville vel dispēsatorē vniuerse dom? Tul

lto iterptate designat. ¶ Tenaci tatis idustrie. In hac pte. B. sextū r̄ vltimū remediū d̄ sextū ipedimētū paup̄tatis schola riū iductiuū ponit. Et diuidit i duas ptes fm̄ duo remedia. sc̄da ibi. Nunqd̄ sub his r̄c.

P̄rio dicit q̄ si domestica fuerit cōsūptio facultatis atq̄z penuria iminēs: qd̄ agendū suc currendū iqua: r̄ huic domestice adustioni. i. paup̄tati: rudimētū. i. documētū idustrie. i. astu/ tie: r̄ cautele tenacitatis. i. p̄citatatis: subaudi ne. s. cuiq̄ pecunia minuet. Et hoc iō ne dili gētia pecunie mutuate. i. p̄stite: ifundat. i. imittat: bilē. i. irā. bilis enī p̄ ira sepe posita ē: vt

h̄ etiā sup̄ius exposita sunt: ve p̄ vel sup. ne diligētia cōferat cām cōstict? . i. tribulatōis pu gne vel dissentōis alter? rei. Deinde sc̄dm̄ remediū subdēs dicit: q̄ si scholaris h̄ agere m̄ime possit qn̄ oporteat ip̄z pecūias suas mutuo dare q̄cqd̄ tūc fiat: cū sup. hoc necessa/ riū fuerit caute cōferēdū. i. cōsiderādū ē sub his. i. i his p̄statōib? ne pusilla. i. pauca r̄ mo/ dica tenacitas rez in posterū obstipet. i. inclinēt vultū: iudicio. i. signo ruboris. i. verecun/ die: r̄ dico ruboris: qm̄ sicut mors paloris: sic verecundia ruboris ē causatiua. vult dicere

Boe. cū ip̄e scholaris necessario pecunias suas p̄stare cogat: caueat tñ rebus suis: vt aut fideiussoꝝ: aut pignoz securus existat. Et nō obstāte quāto modica fuerit mutui copia: qm̄ plerūq̄. i. sepi? fortioza tabulata. i. edificia dinoscunt rure lesione vni? scintillule: ni/ mirū ergo si parua. ¶ Motādū Boe. in hac pte sumope dissuadet pecuniarū p̄stationem atq̄z mutui dationē: cū ad hoc tā diuina q̄ etiā hūana obligamur lege: q̄obzē etiā a Ca/ thone tā lege cōsultū est. Adutiū da. s. Boetio qd̄ tādē r̄ndemus? R̄ndetur licet ea sint vt p̄rio indigēti ad mutui p̄statōem legib? tā diuinis q̄ naturalibus teneamur vt necessi tatis? suis charitatiue bis mediātib? cōsolemur: Boeti? tñ respiciēs plerūq̄ ex h̄mōi p̄/ statiōe lites r̄ discordias exoziri: iuxta vulgare illud. Si rē cōcedas nō rebēbis. si rebabe bis nō tā cito. si tā cito nō tā cay. si tā cay. h̄e p̄des amicū. hic. B. amonet h̄ac mutui p̄sta

Maluit enī incurie vicio clam Elisia succūbere q̄ fraterne fed? cōstantie se vi/ ua dirūpe. Nec ab icēptis retrogra/ da p̄māsit quousq̄z inchoata sine teria uit ydoneo. ¶ Tenacitatis idustrie

rudimētū adustioi. domestice succurre dū ē: ne mutuate pecunie diligentia hi/ lē ifundat: alterius

ve rei cōstict? caz cōferat. Quicqd̄ sub his fiat caute con ferendum est: ne pusilla rerū tenacitas vultū ruboris iudicio in posterum ob/ stipet. Tabulata enim plerumq̄ fortia vni? scintillule lesione rure dinoscuntur.

¶ Tenacitatis idustrie. In hac pte. B. sextū r̄ vltimū remediū d̄ sextū ipedimētū paup̄tatis schola riū iductiuū ponit. Et diuidit i duas ptes fm̄ duo remedia. sc̄da ibi. Nunqd̄ sub his r̄c.

P̄rio dicit q̄ si domestica fuerit cōsūptio facultatis atq̄z penuria iminēs: qd̄ agendū suc currendū iqua: r̄ huic domestice adustioni. i. paup̄tati: rudimētū. i. documētū idustrie. i. astu/ tie: r̄ cautele tenacitatis. i. p̄citatatis: subaudi ne. s. cuiq̄ pecunia minuet. Et hoc iō ne dili gētia pecunie mutuate. i. p̄stite: ifundat. i. imittat: bilē. i. irā. bilis enī p̄ ira sepe posita ē: vt

h̄ etiā sup̄ius exposita sunt: ve p̄ vel sup. ne diligētia cōferat cām cōstict? . i. tribulatōis pu gne vel dissentōis alter? rei. Deinde sc̄dm̄ remediū subdēs dicit: q̄ si scholaris h̄ agere m̄ime possit qn̄ oporteat ip̄z pecūias suas mutuo dare q̄cqd̄ tūc fiat: cū sup. hoc necessa/ riū fuerit caute cōferēdū. i. cōsiderādū ē sub his. i. i his p̄statōib? ne pusilla. i. pauca r̄ mo/ dica tenacitas rez in posterū obstipet. i. inclinēt vultū: iudicio. i. signo ruboris. i. verecun/ die: r̄ dico ruboris: qm̄ sicut mors paloris: sic verecundia ruboris ē causatiua. vult dicere

Boe. cū ip̄e scholaris necessario pecunias suas p̄stare cogat: caueat tñ rebus suis: vt aut fideiussoꝝ: aut pignoz securus existat. Et nō obstāte quāto modica fuerit mutui copia: qm̄ plerūq̄. i. sepi? fortioza tabulata. i. edificia dinoscunt rure lesione vni? scintillule: ni/ mirū ergo si parua. ¶ Motādū Boe. in hac pte sumope dissuadet pecuniarū p̄stationem atq̄z mutui dationē: cū ad hoc tā diuina q̄ etiā hūana obligamur lege: q̄obzē etiā a Ca/ thone tā lege cōsultū est. Adutiū da. s. Boetio qd̄ tādē r̄ndemus? R̄ndetur licet ea sint vt p̄rio indigēti ad mutui p̄statōem legib? tā diuinis q̄ naturalibus teneamur vt necessi tatis? suis charitatiue bis mediātib? cōsolemur: Boeti? tñ respiciēs plerūq̄ ex h̄mōi p̄/ statiōe lites r̄ discordias exoziri: iuxta vulgare illud. Si rē cōcedas nō rebēbis. si rebabe bis nō tā cito. si tā cito nō tā cay. si tā cay. h̄e p̄des amicū. hic. B. amonet h̄ac mutui p̄sta

remediū q̄ eoz

remediū q̄ eoz
vno r̄ b̄

luzure

domine

panis

Auria

reaz

reaz

reaz

uere

Quartum.

tionē summope denegādā: ne occasione beneficij maleficiū: vt in exēplo p̄ximo sequenti
clare videat. ¶ Quid de caluo milite luce sapie p̄dito ꝛc. In hac pte. B. circa h̄ vltimū re
mediū ipsi? paup̄tatis q̄ aliq̄n ex mutui datione cōtingit exēplū ad suū documētū corro
borādū de caluo milite subiūgit. d. ¶ Ognoscat sup. exēplo q̄d canities. i. ātiq̄tas senserit
de caluo milite p̄dito. i. nobilitato luce sapie. hic nēpe calu? miles faciēdo trāsitu sup. in ex

¶ Quid de caluo milite luce sapie p̄
dito senserit ^{inhonesta} canities cognoscat: qui p̄
meuo militie flore trāsitu faciēdo la
tenter sub birro ap̄borā quā secuz detu
lit. mancipij gr̄e commendaui: statuq̄
leui ^{mutato} p̄mutato: alteri? vice elegit ^{cohortis} cohor
tis: de ollaq̄ fictili cocū cōuenit. nixē rā
corūq̄ freno dissoluto indigne. cocus
rancorē p̄ferēs ^{canitiē} fictili percussit:
q̄ lz postmodū ^{hedera} hedera decorata essz nul
lius tamē de cetero ^{succi cōnexu} succi cōnexu in pri
stinum statum ^{potent} reuocare lesionē
ex incurso ^{fictilis} p̄braq̄ stirpi cōtrahē
do. ¶ Sit ergo tuta paup̄tatis facultas
mūda puoq̄ cōtenta ^{incursum} viriliter

q̄ opprobriose caput militis offendit: q̄ canities lz post modū esset decorata. i. ornata: ob
triumphalis militie gloriā hedera ac herba semper virenti: tamē de cetero miles ip̄e nō
potuit reuocare hoc est reducere lesionem. i. percussionem sibi factam: in pristinum statum
i. prout prius fuerat: vt. f. nulla cicatrix p̄maneret: reuocare inq̄ cōnexu. i. cōiunctione vel
medicamine: vilius succi. i. herbar: cōtrahēdo nihilominus ex incurso. i. iactu atq̄ percussioe
fictilis ap̄boze: p̄bra. i. opprobria sibi simulq̄ stirpi. i. p̄geniei. ¶ Notādū circa hoc vbi
d̄z hedera esset decorata ꝛc. Aldor apud antiquos extitit vtpote clariores ob dignitatis
meritū atq̄ ingenij acumen in signum virentis memorie atq̄ intellectus hedera corona
rentur: vel vti p̄dictum est ob dignitatis meritum: vel saltim vt vapores caput ascende
re impediret. hec enim herba natura huius est vt humores fumosos a stomacho ebullen
tes nequaq̄ caput ascendere p̄mittat. Sic apud Virg. legit. Pastores hedera crescentem
ornate poetā. Et apud Persū. Quoz imagines labunt hedere sequaces. hoc aut nō so
lum erga poetas obseruādū extitit: sed etiam apud milites cū q̄d gloria dignū bello gesse
runt: ex quo coronā vel hedere vel lauri meruerūt. ¶ Mo. birrū ē grossum vestimentū. Et
d̄z a greco birros. Itē cohortis i sup̄iorib? expositū ē. ¶ Sit ergo tuta ꝛc. In hac pte Boe.
post omnia supradicta q̄ de egestate scholarū p̄miserat: nunc demū ex his omnibus qua
manerie atq̄ norma paup̄tas ip̄a p̄ferenda sic concludit. d. ergo. i. p̄pterea q̄ dicta sunt. f.
tuta facultas paup̄tatis sit mūda. i. nullo malo liuore infecta: anhelās. i. intēdēs semper
ad summū: sitq̄ cōtenta puo. i. modico. f. q̄tū nature sufficit: atq̄ sit p̄ferens. i. paties: viri

^{nobiluato} peditōem quādā in p̄meuo flore
militie. i. cū adhuc milita flozerz
detulit secū latēter. i. clā sub bir
ro. i. clamide: amp̄borā quādā
subaudi argenteā: vt q̄dā auctu
mār. alij luteā ꝛ veri? put sequit
de ollaq̄ fictili ꝛc. vel casu inuē
tā fortuito vel forte si qua necessi
tas ingruere ea mediāte cōmodi
tati p̄suleret: quā. f. ap̄borā cōmē
dauit. i. tradidit: gr̄e. i. benignita
ti: mancipij. i. famuli. f. q̄d p̄muta
to leui statu. i. modico tpe transa
cto calu? ip̄e elegit vice. i. locū: al
teri? cohortis. i. societatis: atq̄ cō
uenit sup. v̄bis amicabilib? cocū
d̄ olla fictili vt eā restitueret: sed
dissoluto freno rācoris: q̄z p̄ r̄
ke. i. iurgij sup. inter milite caluū
atq̄ cocū: coc? ip̄e p̄ferēs. i. paties
ens rācorē: percussit canitiem sup.
militis: fictili. i. cū fictili olla sic

Capitulum

*Uter. i. equo aīo ad modū sapien tū q̄ se bñt sicut tetragonū sine vituperio. Incurfus. i. in sul
e' fortune. sitq; oib' obediēs. s. in nullo rebel lis: atq; sit p̄opta. i. parata: famulatu. i. ser/
uitio. sit ad loquēdū tarda: qm̄ in multiloq̄o raro mēdaciū deest. sitq; fidelis i obseq̄o. i. ser/
uitio. sitq; integra. i. nō lesa sed plena amore: dulcis. i. affabilis colloq̄o: atq; sit carēs tu/
morositate. i. supbia atq; inflatiōe cordis: qm̄ ei' oppositūz oīm p̄dictoz nō appreciat*

*i. laudat cū eo. s. paupere. Dein /
de apostrophādo cuidā tacite re
spōdite q̄stioni. Possz. n. q̄s dīce
re. s. cū h' oīa paup ip̄e in se ba/
buerit: q̄ laborz sibi retributio ex/
petēda ē. Ad qd̄ respōdēs inquit
Licet p̄ quīs r̄tributio. i. sp̄esatō
laboris destituat a mltis: tamē
adoptatio amoris r̄ fauoris p̄/
merebit. s. v̄tute laborz paup̄ta/
tis ab aliquo: qd̄ p̄firmās p̄ file
inqt. Nōne. i. nunq̄d p̄tingit. i.
euēit plerūq; aliqd̄ i modico lap/
su t̄pis: qd̄ nequit p̄duci. i. fieri
circulo ānuo. i. āni sp̄acio: r̄ h' dī/
co exterminatis. i. p̄pulsatis p̄ lo/
co: qz p̄ r̄ negotio t̄pis tā adula/
toris officio delatoris. i. accusa/
toris cōsortio. i. societate. h' em̄
tales prout etiā p̄taxatū ē oīs
mali p̄curatores existūt. ¶ Mo:
circa h' qd̄ dicit paup̄tas sit mun*

*da. i. nō infecta cupiditatib' terrenoz: qm̄ huic cupiditati nihil satis est. de p̄solatiōe sc̄do
libro qm̄ inqt̄ Sene. epl'a septuagesima quinta. h' nihil suū esse credit: qz sp̄ diffidit qua d̄
re nō bona fortune: s. ad summū bonū sp̄ anhelet paup̄tas: iō nēpe oīs satietas ē atq; ap
petitus n̄ri cōplemētū. sit ergo puo cōtēta: qm̄ nō rez. cumulus s. sufficiētia ditat. Si tibi
sufficiant pocula diues eris: vt refert Matheus in thobia. Et inde i alexādre. Salterus
li. iiii. Nūm nulli' egentē nō res efficiūt s. sufficiētia: quīs sit modicū si sufficiat nullius ege
bit. Nō si aduersum qd̄ euertit in his: fortis anim' p̄beat. Obediat singulis: qm̄ pl' obe
dientia q̄ victima valere dinoscit. Sit lingue summa modestia cū sermone p̄optissimo
citius delinquat. Et si nihil difficili' a Quintiliano li. de causis credat q̄ silētij v̄tutē hē
re: maxie tñ curandū ē vt in sermone verecūdia cōseruet: q̄ nil aliud ē q̄ v̄bā sup̄flua vel re
primere vel respuere. Nēat hec omnia iuta paup̄tas cū fideli obseq̄o: amore integro nō
fatuo: dulci colloquio atq; cordis hūilitate: qua hō solū exaltaf̄ vti in cantico marie di/
ctum ē. r̄ exaltauit hūiles. Fast' aut̄ cum fundamento careat i nullo roborat̄: quare sp̄i iu/
sto dei iudicio casus congruit. iij. regū. xviii. Itē succ' a sacco d̄z eo q̄ ex sacco exprimat̄
vt prisana: apozīma: zoma: r̄ sunt greca h' noīa vel a sugo d̄z: qz sugit̄. r̄ p̄duci p̄mā ei' sy
labā. vñ in auroza. In petra carnes ponī succusq; iubenē. r̄ qdā putant ip̄m ascribi p̄ dul
plex. c. alij per vnum r̄c.*

Capitulum quintum.

*Uz magistrat' excellētiā. h' ē capl'z q̄ntū h' total' tractat' d̄ disciplinā scholāriū i quo
post q̄. B. i p̄cedētib' caplis p̄tractauit d̄ pris schola. rudimētis: r̄ quō scholaris*

*p̄ferēs: ad summa sp̄ ābelās: omnibus
obediens. Et sit p̄rompta famulatu: et
ad loquēdū tarda: fidelis in obseq̄o: i
tegra amore: dulcisq; colloquio: cordis
tūm d̄rositate carēs: qm̄ eius oppositū
cum eo comorari nō appciat. Licet em̄
a multis destituat laboris retributio:
tñ ab aliquo p̄merebit fauoris adoptio.
Nōne i modico plerūq; in lapsū contin
git: qd̄ ānuo nequit p̄duci circulo adu/
latoris officio delatorisq; cōsortio p̄ lo
co negotio. qz t̄pis exterminatis.*

Capitulum quintum.

*Uz ad magistratus excellētiā
bone idolis adolescēs velit ascē*

Quintum.

Ipse in magistratus disciplineque subijciant. Sicut quod de eorum elatione reprimenda. Et rursus de
scholarium sagaci punctione: nunc dicitur in hoc quinto cap. tractat Boetius. quomodo scholarium syn-
cera deuotio ad magistratum pferenda est. Et ratione ordinis congrue ex precedentibus capere
possumus: et signanter ex eo quod dixerat. Quoniam indignum se noscat fore magisterio: quod se non
nouit discipulum extitisse. Vel huiusmodi. In precedentibus. B. deteriorauit de his que scholares aptos

dere necessarium est: ut tria genera statuerentur
que in assignatione probabilitatis inuit
Aristoteles diligenter intelligat. Sunt
autem quidam uehementer obtusi: alij
mediocres: tertij excellenter acuti.
Nullum autem uehementer obtusorum vi-
dimus unquam pbico nectare uehementer
inebriari. Istis autem mechanica gau-
det maritana mediocribus politica. Et
cellenter uero acutorum tres inuenimus
partitiones: quorum quidam sunt excellenter
acuti: alij mediocriter: tertij excellentis-
sime acuti. Excellenter acutis gaudet
econdica: mediocribus uero sub luna

dere ad excellentiam magistratus: necessarium est ut intelligat diligenter tria genera. i. tres maneres
statuum: que sup. genera Aristotele ille peripateticus in assignatione probabilitatis. i. in libris topicorum
vbi de silogismo pbabili docet: et ide diuisionem atque huiusmodi genera tria ponens inquit. aut per
te quidam. scilicet ex scholaribus sunt uehementer obtusi. i. ebetes ingenio. alij autem scholares sunt me-
diocres. scilicet inter ebetudinem et acuitatem. tertij sunt excellenter. i. valde acuti et ingenio subtiles. **M**o-
tadum Boetius in littera topicas Aristotelis probabilitates vocat: et bene quidem sunt enim topi-
ce loci atque methodi pbabiles: a quibus de omni pbleumate silogizare pbabiliter possumus primo
in littera. **N**ullum autem uehementer obtusorum. In hac parte Boetius post premissam diuisionem osten-
dit ad que scias quilibet superiorum statuum aptior fore noscat cum unius membrorum subdiuisione. et
duo facit. nam primo facit quod dictum est. secundo cuiusdam tacite questionem circa hoc rindet: ibi. mediocrita-
tis etc. Et dicit. **N**os autem Boetius non vidimus ullum uehementer obtusorum quod scis erat primum di-
uisionis genus: inebriari. i. repleti: unquam. i. aliquoties: nectare pbico. i. dulcedine pbie. **N**o
per hanc mechanica sup. ars gaudet maritana. i. sociaria: istis scis obtusis. mediocribus uero po-
litica sup. coniungi gaudet que de regimine ciuitatum est atque conitatum put in li. politi. **A**risto-
telis huiusmodi clarius edoceat. deinde tertium membrum prefate partitionis subdiuides dicit. uero per hanc
nos inuenimus tres partitiones. i. partes excellenter acutorum sup. quod erat tertium diuisionis
prefate membrorum: quorum quidam sunt excellenter acuti: alij. i. secundi sunt mediocriter acuti
tertij uero sunt excellentissime acuti. economica que de regimine familie est gaudet excel-
lenter acutis: uero per sed pbifica id est medicina: sub lunari globo id est lune subiecta: quod
pro et apothecariorum practica gaudet mediocribus: autem pro sed: cognitio scilicet

reddunt ad vltioris gradus. i. ma-
gisterij consecutionem: nunc uero o-
dit quolibet ad magistratum pue-
hat. Et non obstante quorundam
libri huiusmodi alia partitione qua hoc
capitulum librum tertium esse uoluit: nos
tamen opinionem nostram declinare non
uolentes quousque apparitione
inotescat: capitulum hoc quantum in duas
partes principales diuidimus. nam pri-
mo ponit quidam preambula ad magi-
stratum faciendum. in secunda de his que
ad magistratum acquirendum necessa-
rio requiruntur: ibi. Istis siquidem. **P**ria
ad huc in duas. nam primo quadam
diuersitate scholarium ut ex his eli-
gat ualētiores et aptiores ipsi ma-
gisterio premitit. secundo ex hac di-
uersitate eligit: ibi. Nullum autem ue-
hementer. Et di. primo cum adulescens
bone indolis. i. conditoris uelit ascen-

Capitulum.

vnuersaliū p experimēta ipaz singularū sup. gaudēt sociari excellentissime acutis: qm̄ altio-
ris qdē iq̄stiois hoc negociū ē: vti Porphi. i principio ait ylagogarū. Acutis inq̄ excellē-
tissime: quos Aristo. vocat maxie notos. i. sapiētes fm̄ pbiam. Et rōem hui⁹ tertij q̄si sub-
dēs. Et hec iō talibus gaudet: qm̄ supple cognitio vnuersaliū p singularia ē triuialiū ar-
tū dñā: q̄ p r potētia q̄driuialiū: qd̄ expone quēadmodū i supioribus cū de logice cō-
mēdationibus edoctū ē clarius
demōstrat. ¶ Notādū circū hoc
qd̄ dicit nectare pbico: dulcis eq̄-
dem pbie speculatio ē. nā vt re-
fert. Sen. li. iij. naturalū qōnū.
Dulce spectaclm̄ ē singula natu-
re scrutari. Est enī aīoz īgenio-
rūq̄ naturale q̄si pabulū: vt iqt
Tull⁹ ad Hortēsiū. contēplatio
nature q̄ pbia ē: ipa enī celū vidi-
m⁹ pulcre formatū: r vt Didymi
ad Alexādrū vbis vtar. Aīdem⁹
signozū varietatē stellaz fulgo-
rē rutilare. videmusq̄ ipz pelag⁹
purpureo colore venustū germanā terrā āplecti. ipa etiā cāpoz virētū spēs miramur: vo-
lucruq̄ dulce melos ipa discernimus: aliaq̄ nature spectacula ipa m̄grā cōtēplamur: q̄
qdē refutare culpabile ē: atq̄ difficile imitari. h̄ ille. ¶ Notādū artes mechanice i sola ma-
nuū exercitatioe cōsistūt oī opatiōe itellectus penitus aut p maiori pte seclusa. Intellect⁹
enī i suis opationibus q̄tū ē. ipa aut artes plebete itellectū mechani cogūt: q̄re non i
merito obtusiorib⁹ q̄ solū singularia cōphēdere valēt ascribende sūt. Politica vō qm̄ ipa
scia ē: vt inuit Aug. d̄ ciui. dei li. xix. q̄ v: bes regūt: seu respública dirigit: vt pace respubli-
ca fruatur: r sic maioris industrie atq̄ prudentie virū exigit q̄ mechanica: iōq̄ bñ mediocri-
bus politica sociat. acutis aut excellenter economica: q̄ domesticaz rez sapienter ordo di-
sponit: q̄q̄ qlibet p̄familias idiget vt domū regat: cū nō dñs ex domo: s; dom⁹ ex dño
bonestet: vt refert Tull⁹ li. i. d̄ officijs. r Senec. idē de q̄tuor virtutib⁹ cardinalib⁹. Medici-
cina vō q̄ corporoz tuet vel restaurat salutē mediocriter acutis cōuenit: veluti q̄ pbie fim-
brijs adherēs penitus cū supiora obfuar: inferioraq̄ cōsiderat. r qz teste ypocrate in p̄no-
sticis eo loco quo dicit. Est quoddā celeste i quo opz medicū puidere r astrologie cōiū-
ctissima ē. hinc bñ i lra d̄z. Phisica subiecta lunari globo r. Ipa enī luna oīm humorum
motrix ē: q̄re r oīm egritudinū vel ad bonū vel ad malū fm̄ serdecī loca circule: q̄ indicatū
uos p̄idos atq̄ ceticos dicim⁹ quolibet directiua. Excellentissime q̄ acutis vnuersaliū
cognitio cōuenit. qm̄ h̄ itellectū illiatū req̄rit: atq̄ ab oib⁹ exteriorib⁹ ipedimētis denuda-
tū: atq̄ libez vt eo facili⁹ r liberi⁹ speculatio substātiay r positio diuisio ac discursui va-
leat ihtare. ¶ Mediocritatis tñ extrema p̄titiō r. In hac pte. B. cū dā tacite rñdet qōnē
Possēt enī q̄s dicere. Aīdem⁹ sepe vīab⁹ mediocritē acutos ad magnū sapie apicē defes-
cto sublimari: atq̄ vt sic doctissimos euadere. qd̄ q̄ h̄ vult qd̄ dictū ē excellentissime acu-
tos solū hāc sublimitatē sciaz attingere? Ad qd̄ rñdēs Boe. inqt. s; extrema p̄titiō. i. illa
q̄ ē excellenter acutoz quā economicē ascripserā: s; r q̄ mediocritatis. i. illa quā medicina
cōdonauim⁹ cōpauit sibi q̄nq̄. i. interdū p̄fectos. i. doctissimos sciaz: tā ipi sūt potati bo-
nore magistrat⁹ cū sudore. i. labore atq̄ magna sollicitudine: r h̄ florentiūē. i. iuuetutis
cōsumpto. ¶ Notādū p vltiori hui⁹ dilucidatōe qd̄ dicit i lra cū sudore. i. labore atq̄

^{medicina}
ri globo phisica: apotecariozūq̄ pra-
ctica. Excellentissime acutis quos ma-
xime Aristoteles ^{doctissimos} notos fm̄ pbiam vo-
cat: vnuersaliū p experimēta singula-
riū arridet cognitio. hec triuialium do-
mīa est: quadruiualius potentia. o q̄ est
felic exhibitio. ¶ Mediocritatis tñ ex-
trema ^{doctissimos} partitio bonos perfectosq̄ licet
sibi ^{medicinas} quādoq̄ cōparauit cū sudore ma-

Quintum.

diligentia recurre ad supius dicta cum dicebat in capitulo primo quasi circa medium. diligentia cuiuslibet operis obtusitas promouit. Item iter iuuentute atque iuuenta hoc interest: quoniam iuuetur collectio iuuentum est atque etas iuuentum plurimum. iuuenta vero etas vni: et est a. xxviii. anno usque ad. l. p. tensa etas etc. ¶ Istis siquidem predictis hoc modo etc. In hac parte. B. post promissa pambula ad magistrum faciendum: nunc primum tractat de his que necessario ad magistratum tuum requiruntur atque concurrere debent. Et est pars ista plena documentis. Diuiditurque in partes sex secundum documenta sex que ponit. scilicet ibi. Secundo ut librorum. tertia ibi. Tertio ut quodam. quarta ibi. Quarto ut ordinatum. quinta ibi. Quinto ut sexta ibi. Et autem. Primum ergo Boetius primum ponens documentum dicit Ex

gistrat^{us} t^um dotati sunt honore consumpto flore iuente. ¶ Istis siquidem predictis hoc modo est ordinandum. Primum ut quisque que ad tanti nominis pertineat reuerentiam: ut que scita sunt exprimere noscat: et ne scriptorum commisioni se totaliter committat: ut Lucretius qui cuiuslibet questionis nondum preposite inquirendo dimisso comitatu cedula consuebat. ¶ Secundo ut librorum copia sue acquirat exercitatio: ut cum opus fuerit eos consulat. Nec

peditis autem siquidem istis super. superioribus ordinatum. i. deteriorandum est: post ea huius modo: ut. scilicet quod super. quod ad magistratum abelauerit: sciat omnia huius que pertineat ad reuerentiam tanti nominis. i. magistrum: quorum vnum est noscat exprimere super. hoc scita sunt. i. que scit ipsa mente: et ne committat se totaliter commisioni. i. traditioni scri-

ptorum. scilicet librorum ut Lucretius ille faciebat: que inquirendo. i. inuestigando nodum. i. difficultatem solvendi cuiuslibet questionis sibi preposite: consuebat. i. accelerabat: cedula. i. libris: et huius dimisso comitatu. i. socioz consortio: quasi diceret: non faciendum uti Lucretius fecerat: que cum sibi questio aliqua solueda proponeretur illico ad libros recurrebat: quibus doctrinam suam non memorie impresserat: ut sibi competenter dicere licuit. In sacro sedeo: sedet ac sapientia mecum etc. ¶ Notandum quod docti atque magistrati congruit sumope eloquentem esse. Eloquente inquit: ut que mente conceperit verbo queat explicare. Verborum enim honesta abundantia intentionem declarat loquentis: quod teste Seneca. epistola. xxxviii. Ignominia verborum et exilitas minus intentionem auditoris facit: et plerumque contigit tamen ut verborum inopia ignorantia causet. vnde Quidam scilicet doctus tristis. Quod mime nouerit dicere nemo potest. Ille que igitur docere presumat quod nescit: attendat quod turpe sit propria ignorantiam sermone attestari. Legere discitibus predestis: viua vox magis. que de voce Simachus atiens inquit. Apertius est negotiis intimandis viue vocis iudicium. ¶ Secundo ut librorum copiam acquirat. In hac parte Boetius ponit secundum documentum ad magistrandos scholares necessarium: quod est circa librorum copiam. Et duo facit. nam primo multitudinem librorum concordam scholaribus commouet. scilicet ne tamen in his totalis fiducia constituat exemplo dissuadet: ibi. Nec oino. Et de primo scilicet super. necessarium est scholarum ad apicem magistratum tendenti ut acquirat. i. comparet sue exercitacioni. i. suo studio librorum copiam: et hoc idem ut. scilicet cum opus fuerit consulat eos super. per questionibus exsoluedis. Et deinde nimiam in eis confidentiam dissuadens exemplo dicit. nec tamen scholaris ipse credit oino. i. totaliter eis super. libris: ut. scilicet penitus nulla memorie commendet: quemadmodum Augustinus ille scholaris que confusus est tamen monitis. i. documentis sui magistri Adotani sic dicit: sic quod oem verbum progressum. i. platum: ab ore eius. scilicet magistri exorabat. i. inscribat quaternum. i. libris super. nulla penitus memorie tradendo. et hoc ipsum sic ab ore magistri receptum extimabat. i. approbabat tanquam sacrum quoddam: atque ipse iugiter obtinens eadem vice. i. locum magistri: nihil aliud in scholis predicabat quam illud quod in quaternis suis magistro suo docete conscripserat. vnde. i. propter quod et ipse abibat multoties profu-

Capitulum

sus pudore. i. verecūdia: qm̄ nil aliud q̄ liber cōtinuit scholarib⁹ p̄dicabat. Exinde nota-
bile quoddā circa hoc subiūgit qd̄ ē. quippe p̄ certe uti ip̄ inuētis ⁊ nō iuuenēdis ē miser-
rum ingenij: stultiusq; ē credere oīno orōnib⁹. i. documētis: magistrat⁹. i. magr̄. sed tñ cre-
dendū ē p̄mo donec. i. quousq; videat qd̄ sentiat. s. magr̄. postea fingēdū est illū scholarē
magistrū errasse. i. q̄ errauerit i docēdo. Et hoc id̄ ut si forte discipulus q̄at. i. possit rep̄ire

quid. i. aliqd̄ qd̄ obijciat ^{omisse}
i. tradite: sedulitati. i. doctrine Ari-
stotelis: nāq; s̄nia op̄z adscētes
credere quousq; meli⁹ sentiat ⁊c.

¶ Notandū quousq; librorū copia
multū distrabat: ut refert Sene-
ep̄la. ij. ad lucillū. Lū ip̄oz copia
solum honoret atq; nō instruat.

¶ Nō enī finis ē faciendi libros:
eccl̄iastici. xij. q̄ quousq; ita sint: nō

tñ refert quātos libros q̄s hēat
si boni sint: atq; bonis institutis

refert: qd̄q; solū veteres attēden-
tes ad modū eos i libris thesau-

risasse legim⁹: sic ap̄d egyptiū bi-
bliothecaz vnā q̄draginta milia

librorū volumina legim⁹ habuisse
q̄ tñ oīa ānis ab initio mūdi trās-

ctis q̄nq; milia cētū triginta quā-
tor. An̄ hō xp̄i natiuitatem. xcv.

vnico igne cōsūpta sūt: hoc ē eo
t̄pe quo Virgili⁹: Morati⁹: Salu-

stius: bystorie⁹: Plotin⁹: Possi-
doni⁹ stōic⁹: atq; alij viri memo-

ria digni ap̄d romā claruerunt. Imitanda sunt ergo in his maiorū exēpla: qui non bono-
ris causa libros sibi coemerant: sed industriōis gratia cōpararunt. ¶ Nota quater-
nus dicitur a quattuor. Codex enī est ex quattuor chartarū folijs colligat⁹: quaternus ex
quinq; sexte: n⁹ ex sex: triternus ex tribus. Itē inter estimo ⁊ extimo hoc interest. nā estimare
putare est: extimare vero. i. traxare vel preciare ⁊c. ¶ Tertio ut ut quosdā habeat quos se-
crete doceat. In hac parte Boe. ponit tertium documentū magistrandis summe necessa-
riū. Et diuiditur in duas partes. nam primo facit quod dictum est. secundo cām sui dicti
subiungit: ibi. Allos nāq; ⁊c. Et dicit tertio scilicet necessarium est magistrando ut hēat
quosdā scz̄ scholares quos doceat secrete: eisq; libros legat. atq; alijs rudimentis docu-
mentis informet: ut sic sciat intellecta scilicet firmius radicando: qz̄ p̄ ⁊: discat exprimere
verbo scita supple quēadmodum in p̄mo documēto expositū est: ⁊ sic cōparet sibi vsū
supple artis sue frequēti expositione: qui vsus ut etiā supius cum de triplici recordatio-
ne dictū est: propinat. i. ministrat magisteriū. Et rationem horum subiungēs dicit. Quo-
niā docere alios est indulgere. i. operam dare: proprie facultati. i. scientie: iuxta illud. Qui
aliū docet seipm̄ instruit. ¶ Notandum in littera cōmittitur gradatio qui color est rhetor-
icus: ⁊ fit cū de precedenti voce subsequens formatur: quasi p̄ gradū vocū uti i hoc me-
tro. Quid leui⁹ fumo⁹: flamen: qd̄ flamine: vētus. Quid vento: mulier: qd̄ muliere: nihil.

oīno eis credat: ut Jugio q̄ ^{libris ip̄ scholaris} ^{ille scholaris} ^{Notani}
sui magistri monitis intantū cōfusus ē
q̄ oē verbū ab ip̄i⁹ ore p̄gressū quater-
nulis exarabat: ⁊ tanq̄ sacrum extima-
bat: nil aliud q̄ magistri vicē in scholis
obtinēs p̄dicabat. vñ multotiens pu-
dore cōfusus abibat. Quippe miserri-
mi ē ingenij sp̄ iuentis: ⁊ nō iuuenēdis
uti. stult⁹ est magistrat⁹ orōibus oīno
confidere: s; p̄mo credēdum est: donec
videat qd̄ sentiat: postea fingēdū est:
eundē in docendo errasse: ut si fortem
rep̄ire queat quid cōmisse obijciat sedu-
litati. ¶ Tertio. ut quosdāz hēat: quos
secrete doceat: librosq; legat: alijsq;
rudimentis informet: ut sic intellecta
sciat: sciatq; exprimere discat: ⁊ expressi

libris ip̄ scholaris
ille scholaris
Notani
magistri
vicē in scholis
obtinēs p̄dicabat.

ut i multotiens pu-
dore cōfusus abibat.

Quippe miserri-
mi ē ingenij sp̄ iuentis:
⁊ nō iuuenēdis
uti. stult⁹ est magistrat⁹
orōibus oīno
confidere: s; p̄mo credēdum est: donec

videat qd̄ sentiat: postea fingēdū est:
eundē in docendo errasse: ut si fortem
rep̄ire queat quid cōmisse obijciat sedu-
litati.

¶ Tertio. ut quosdāz hēat: quos
secrete doceat: librosq; legat: alijsq;
rudimentis informet: ut sic intellecta
sciat: sciatq; exprimere discat: ⁊ expressi

libris ip̄ scholaris
ille scholaris
Notani
magistri
vicē in scholis
obtinēs p̄dicabat.

ut i multotiens pu-
dore cōfusus abibat.

Quippe miserri-
mi ē ingenij sp̄ iuentis:
⁊ nō iuuenēdis
uti. stult⁹ est magistrat⁹
orōibus oīno
confidere: s; p̄mo credēdum est: donec

videat qd̄ sentiat: postea fingēdū est:
eundē in docendo errasse: ut si fortem
rep̄ire queat quid cōmisse obijciat sedu-
litati.

¶ Tertio. ut quosdāz hēat: quos
secrete doceat: librosq; legat: alijsq;
rudimentis informet: ut sic intellecta
sciat: sciatq; exprimere discat: ⁊ expressi

libris ip̄ scholaris
ille scholaris
Notani
magistri
vicē in scholis
obtinēs p̄dicabat.

ut i multotiens pu-
dore cōfusus abibat.

Quippe miserri-
mi ē ingenij sp̄ iuentis:
⁊ nō iuuenēdis
uti. stult⁹ est magistrat⁹
orōibus oīno
confidere: s; p̄mo credēdum est: donec

videat qd̄ sentiat: postea fingēdū est:
eundē in docendo errasse: ut si fortem
rep̄ire queat quid cōmisse obijciat sedu-
litati.

¶ Tertio. ut quosdāz hēat: quos
secrete doceat: librosq; legat: alijsq;
rudimentis informet: ut sic intellecta
sciat: sciatq; exprimere discat: ⁊ expressi

orabile singulorum

documentum

Q
fa
na
ba
to

o
s
p
d
v

ri
Q
lu
u
ti
ve
le

m
ne
du
st
Q
cu

par
gay
toz
the
⁊ ce
po
ip̄
doc
dit
str
bul
gra
dub
t. ar
pus
uen

Quintum

Quarto ordinadū ē. Dic. B. ponit quartū documētū magistrandis necessariū. Et duo facit. nā pmo facit qd dictū. scdo exēplo dicta pfirmat ibi: vt flau' rē. Et dicit. quarto ordi nandū. i. puidendū ē ipi magistrādo: vt alliciat. i. bonis suis morib' atq; beniuolētia attra bat. nō pmo coemat vt flau' ipē fecerat. alliciat dico hos sup. de qb' in primo documē to pdictū ē: et alios q̄ plurimos: et h' iō. vt cū oportunitas sup. tps magistrādi affuerit: gau

one frequēti vsūm comparet. vsus ma gisterium p̄inat: alios nāq; docere ē p̄prie facultati indulgere. Quarto or dinadum est: vt hos aliosq; sibi alliciat: vt cum oportunitas magistrādi affue rit: eorum intrinseco gaudeat aspectu.

Quid turpius q̄ pmo inceptois tpe so lus dstitui: vt flauus q̄ ob sui generis imperium gazeq; dominantis opulen tiam cūctos sibi credidit subiugari. tpe vero concursus elapso raro reperit sōda lezq; legi cōductois adhesit: lz inuitus minas oigenas regaliter addēdo. Be nerolitati tamen consentaneum est fm duplicem partitionez affinitatis magi strātis saltem ad tps fouere p̄sentiam.

Quinto vt quozum gratia coronan dus ēi fauore illorū scholas semp̄ peri

deat eoz. i. p̄dictoz intrinseco a spectu. i. p̄ntia: qm̄ qd ē turpius q̄ destitui. i. derelinq; sol' sup. si ne auditoroz cōsortio pmo tpe in ceptois sup. honoris mgrālis. Ex exēplū ponens de flauo di cit. Relinq; inq; vt flau' ille scho laris: q̄ tpe exordij atq; noue ice ptionis sue credidit subiugari si bi cunctos ob iperū. i. p̄tate ge neris sui: atq; opulētia. i. abūdā tiā dñantis gaze. i. thesauri. sed qd elapso tpe cōcursus. i. disputa tionis magistrādoz atq; examie raro reperit sōdalē de re: adhe sit. i. norme cōductois: lz p̄ quis inuit' addēdo regaliter minas oī genas. i. oīm genaz. q. d. cū se fla uus ille inceptois tpe totaliter d relictū videret: vt q̄si null' ipz p̄ntia honoraret qd fecit: quos pri mo beniuolētia allererat: tādē p̄ cio atq; minis sibi coemit. Et sub dēs quoddā notandū inqt. tñ cō sentaneū. i. rōni cōsonū ē genero sitati. i. nobilitati p̄pter duplices

partitionem affinitatis fouere p̄sentiam magistratus saltem ad tempus. Nota gaze lingua persarum dicuntur diuitie vel thesaurus. Inde gazetum gazarum repositorium: quare et quedam ciuitas palestine Baza dicta est: eo q̄ Lambises persarum rex thesauros suos illic posuerit cum egyptijs bella intulisset. Quinto vt quozum gratia oportunitum. Et duo facit. Nam primo facit quod dictum est. secundo circa documentum ipsum notabile quoddam subiungit: ibi. Nec licet summa. Prima in duas. Nam primo documentum ipsum ponit. secundo proteruitatem circa documentum esse fugiendas ostē dit ibi. Adultos siquidem. Et dicit primo. Quinto loco sup. prospiciendum est: vt magi strandus ipē si honorem in promptione sua consequi desideret: vt ambulet. i. circumambulet: peripatetice id est peripateticorum more scholas illorum magistrorum: quozum gratia coronandus id est titulo magisterij insigniendus est in honore: qz p̄ et opponat. s. dubia mouendo: atq; responsionibus replicando: curialiter id est curiose: atq; remordeat. t. arguat acriter: proteruentes. i. p̄terue respondentes. atq; respondeat p̄ tempore. i. lūte pus respondendi ipm tetigerit diligentius. et hoc ne si voluntas supple scholaris pmo uendi muta fuerit imputetur ignorātie. cecitati: vel ascribat temeritati arrogātie. i. supbie

Capitulum

¶ Motādū p̄boꝝ varias fuisse sectas. Alia q̄dē stoicoꝝ quoz princeps zeno fuit & Crisippus: vt ait. A. Geli⁹: & recitat Aug. ix. de ciuitate dei ca. iij. & Sene. di. ad El. biā: q̄ a zeno incipit rigida stoicoꝝ sapia. Alia fuit secta academicoꝝ ab academica villa: quoz princeps erat Plato. bi de singulis dubitātes nil affirmabāt certū: quoz opintiones et Eracit⁹ videt^r confirmare. Alia epicureoꝝ fuit secta ab Epicuro atbeniēse. dicta: q̄ voluptate summū bonoz posuit vt iqt. A. Geli⁹ li. xiiij. Ponit etiā duo bona. s. corp⁹ sine dolore: & aiā sine perturbatōe: referente Se. epla lxvij. ad Lucillū: q̄ si in voluptate carnis fundata ē reprobāda ē. si in voluptate mētis supportāda & ita posuisse epicurū. Se. attestatur i li. d. cōstātia sapiētis. Est etiā alia p̄boꝝ secta q̄ p̄pateticoꝝ rū atequā Aristo. didicit: sic dicta a p̄ti qd̄ ē circū: & patos calcās q̄ si circūcalcās vel obābulās. bui⁹ em̄ secte p̄bi & boꝝ p̄cipue Aristo. deambulādo disputabāt vel etiā de schola ad scholā ambulando disputabāt: & inq̄rebāt quid melius sue sentētie possent acquirere & adiungere: & ad tale p̄positum littera loquitur cū inq̄t. ad illoꝝ scholas p̄patetice obambulet &c. **¶** Aduos siquidem ob respōsiōis. In hac pte. B. monet p̄teruitatē atq̄ temeritatē in superioribus summope p̄cauendā fore. Et primo facit hoc. scdo cāz subiūgit sibi. Nō em̄ &c. Et dicit nos. B. vidim⁹ multos speculātū frui p̄cipitio. i. cadētia a gradu dignitatis mḡralis ob p̄teruitatē respōsiōis. nō em̄ interest discētis incitare. i. cōmouere regentem. i. magistrum cōtumeliosus: q̄ p̄ & p̄briosis. i. opprobriū iegerētib⁹ affatib⁹: qm̄ sicuti deus atq̄ parēs: sic q̄ mḡr in honore & reuerētia retinendus ē: qm̄ ip̄s nullā p̄ acceptis equiualens recompensari pōt: iuxta illud. Dijs parentib⁹ & magistris nullum redditur equiuales. **¶** Motādum p̄teruitas pp̄rie ē taz x̄po q̄ facto crudelitas & terribilitas. Unde p̄teruitas vitio notat^r. vñ grecism⁹. Improb⁹ ē aliq̄s x̄bis factisq̄ p̄teruitas. Et d̄z a p̄ vel pros & toru⁹. sicuti ergo nō factis in magistrū insurgere l̄z vti in secūdo q̄. de violentia edoctum ē. Sic nens etiā in ip̄m verbis p̄teruire: qm̄ non ē dign⁹ scia q̄ scie insurgit p̄ ceptori. ibidē: quare &c. **¶** Nec licet summo familiaritate. Dic Boe. post declaratum sup̄ us documentū quoddā notabile subiūgit dicens. Scholaris ip̄e nō d̄z inhiare secretis hoc ē libris capse & cubiculo: l̄z p̄ quāuis fuerit coniunctus sup̄. mḡro suo summa familiaritate. & hoc nisi iussus: & si iussus tñ inuitus. Et inducēs quēdā Fontinū zenocratis discipulum: qui magistri sui secreta p̄spiciens ex bis zenocratis totalē doctrinam adeptam arbitrabat^r dicit. Nōne. i. nunquid p̄teruitas Fontini. illius scholaris aperuit scrutinia id est secreta monumentozum suozum zenocratis illius magistri: atq̄ insperit prius edocta publice sc̄z in scholis: q̄z p̄ & credidit se magistrari ex hac furtiua atq̄ p̄teruita inspectioe secretozum sui magistri: & ne dum inspectione: l̄z tunc abstulisset supple furto omnes mineruam. i. sapientiam libris suis commissam zenocratis. quod & factus ē: qm̄ omnes codices

tabula gentile

in uolose . . . dubia mouendo

magistro suo
ibi
magister

Quintum.

suos abstulit qd ultra ablati singulis zenocratis libris: zenocrates ipe studere desijt l^{ib}
broz carentia. Fontinus nesciens. i. nō valēs: vti ablati. i. furto subtractis libris zeno/
cratis: laborabat postea frenesi. i. rabie mētis gradiori q̄ aīe. Et ex his qdā nota dignū
cōcludēs inqt. ergo. i. ppter sup̄dicta discipulus q̄cūq; fuerit cōfilius pprio labore scz stu/
dij: nūq̄ inuidebit honori alieno. ¶ *Motādū* put latina tradit auctoritas minerua dea

ri credidit: si oēm zenocratis abstulit
set ^{apertiam} mīneruam: qua ablata zenocrates
studere desijt: ablati qz Fontin^{us} vti ne/
sciens frenesi laborabat gradiori: pro
prio ergo discipul^o labore cōfilius alie/
no nūq̄ inuidebit honori. ¶ Cum autē
dies summe p̄mōtionis affuerit breui
scemate cōpēdiosoz affatu venerāda
cōmēdet sociorū collectio: sicq; ad ho/
noris initialis icremēta intrepide p̄ce/
dēdū ē decēti ornatu: festiuo appatu si
facultas suppetit cunctis: vel ad libitū
eiusdē saltē p̄fessionis splendide procu/
rato. ¶ Laute tamē considerādum est
cautiuzq; inuestiganduz aū magisterij

ea oia ipa ponit. scōa ibi. Laute. tertia ibi. Scriptonius. q̄rta ibi. D q̄ felicitis. Et dicit p̄rio
cū aut dies summe p̄mōtionis sup. ad gradū magistralē affuerit: atq; p̄mouendus ipe tā
in cathedra magisterij se p̄mōtionis cā recepit: tunc veneranda collectio. i. congregatio so/
ciorū suorū sup. ipm p̄ntia sua honorātū: cōmēdet. i. laudet ab ipō p̄mouēdo: breui sce/
mate. i. breui barēga: atq; affatu. i. orōne cōpēdiola: atq; p̄cedendū ē intrepide et audacter
ad icremēta initialis honoris sup. mgrī: sic ornatu. i. vestimēto decēti sup. sue facultati: ap/
paratu. i. p̄paratione cōiuali festi. i. celebri: appatu inq̄ p̄curato. i. cōparato: splendi/
de. i. honorifice: cunctis sup. tā sue q̄ alterius secte magis et scholarib^{us}. et hoc si facultas
suppetit: vel subaudi si nō sufficiat dūtaxat ad libitū. i. volūtate suā saltē magis et scho/
laribus vel solū mgrī eiusdē sue p̄fessionis. i. secte. ¶ *Motandum* circa hoc qd dicit breui
fmone magnitudinē rei extollimus: qm̄ i multo fmone raro mēdaciū raroq; adulatio de
est hinc *Latbo*. Parce laudato. bñ p̄ce: qm̄ nulla tā excelsa virtus est q̄ dulcedine glie nō
tāgat: vt refert *Sen.* et *Quid.* de tristib^{us}. Deniq; nō puas aio dat glia vires. Et secunda
facit pectoris laudis amor. Qua ex re *Hieronimus* ad *Sabintanū* sic inqt. Naturali du/
cūtur malo et adulatorib^{us} nris libenter fauem^{us}. Et quāq; nos rīdeamus idignos et cali/
dus rubor ora p̄fundat: tñ ad laudē sui aīa intrinsecus letat. inde *Laudian^{us}*. Gaudet enī
virtus testes sibi tūgere musas. Carmē amat q̄squis carnie digna gerit. Parce igitur lau/
dandū ē: et laude inq̄ suffulta laudantis dignitate. Laudati merito atq; rei q̄ laudat ma/
gnitudie: qd si ista non affuerit nō laus s; adulatio fore manifestum ē. Item scema qd sit

ē multaz iuētrix artū: sicuti lanf
ficij oliue et fabrice: et iō eā nō cō
grue p̄ sapia poni libet. hec etiā
pallas dicta ē a pallone tracie i
sula vbi nutrita fuit: vel qz pallā
tē gygantē occidit. Itē scrutiniū
ē q̄cqd̄ interius d̄ aliq̄ scrutat̄ re.
sic p̄p̄ba. Defecerit scrutates scru/
tinio et. Itē frenesis rabies ē: et
d̄ a fran qd̄ ē furoris exagitatō
a cerebro descēdens. vel ab ipē/
dimēto mētis frenesis d̄: qz gre/
ci frenas mentē dicūt et. ¶ *Luz*
autē dies summe p̄mōtionis. Hoc
ē sextū documētum circa mgr̄os
attēdendū. Et docētur p̄ eū p̄pa/
ratoria dignitatis magistralis. et
duo facit *Boe.* i hoc documento
nā p̄mo documētū ponit. secūdo
cautelā circa hoc subūgit. tertio
exemplū a cautela susceptū sub/
nectit. q̄rto quoddā notabile cir/
ca

Capitulum

In superioribus capitulis iam monstratum est: quare ibi videas. **¶** Laute tamen considerandum est et cetera. Nec per se multis cautela circa procedens documentum assignari solet: meo tamen videre conuenienti septimum assignaret documentum. Sed quod de hoc fuerit solertia cuiuslibet recomitto. Hoc tamen dicendum est cum cautela superioris documenti fuerit littera habens. Laute tamen. Si vero documentum littera habens. Laute etiam. Et secundum prius litteras habens dicitur. considerandum tamen est caute. id est sapienter: subaudi in his et circa ea que in superioribus documentis edocta sunt: cau-

tiusque investigandum est an elationem. id est promotionem magisterii: ut decursu. id est curriculo primi anni: subaudi quod dum magistrale prae se ferunt: non uellit ipse magister posset sustentari facultate propria si opus fuerit. enim propter turpe est mendicare. id est egere: prima fronte. id est continenti: ob id. id est propter reuerentiam tanti nominis. scilicet magisterii. quod dicitur turpe nimium est quod scholaris promouendum in adeptum magistralis dignitatis tanta expedit: quod quanto quando adeptus fuerit medicare cogat. Exemplum subdes de quodam Strictionio: qui expletis et executis uenerabiliter splendide et honorifice omnibus ad magisterium pertinetibus incipit medicare. id est egere tertia luce. id est tertia die prae se ferunt: quod propter penituit eum. ipsosonale est mori. id est statim tanti ausus. id est tante audacie: qui super vires facultatis aggrediebatur dignitatem magistralis. quod mirum. id est quare eum non penitisset ipse enim Strictionius delusus. id est derisus recessit quasi instataneus. id est incontinens: quod propter non penituit confessus est de cetero fastigia. id est summitates tanti honoris. Et inde notandum quoddam ponens exclamat dicit. Quod quatuor. id est veneranda. id est reuerenda commendatio felicitis exitus. id est felicitis finis. Ipse enim est in quem omnia ordinata sunt. si ergo finis bonus est: totum laudabile probas est: quod de re non inepte dictum est. Exitus acta probat. et ite finis coronat. et insuper a fine omnia denotari.

¶ Capitulum sextum et ultimum.

Expeditis que ad scholarium eruditionem et cetera. Hoc est ca. vi. et ultimum huius totalis tractatus que de scholarium disciplina est: in quo postea que in superioribus capitulis edocuit. Et si gnate postquam in prae procedenti ca. determinauit de quibusdam documentis ad dignitatem magistralis tamen facientibus: tamen quod necessario requisitis. Nunc consequenter in hoc ultimo ca. principaliter de dignitate ipsa magistrali et que ipsum circumstant et concomitantur prosequitur. Et diuiditur hoc totum capitulum in tres partes principales secundum tres magistrorum maneres. In prima nempe parte determinat de prima magistrorum specie: et de his que ipsos regulant: et non solum eos primos: sed etiam alios cuiuscumque maneret existant. In secunda de secunda: ibi. Extrema presentis voluminis. In tertia de tertia: ibi. Cum ob dulcoris et cetera. Prima pars adhuc diuiditur in duas partes. nam primo continet dicta dicentis. secundo de statu norma atque regula magistrantium determinat: ibi. Ad magistrorum talis et cetera. Item primo ponit intentionem suam respectu precedentium. Secundo respectu sequentium: ibi. Nunc ad. Primo facit quod dictum est. Secundo modum procedendi obseruandum ostendit

electionem

elationem: ut primi anni decursu propria posset sustentari si opus fuerit facultate. Turpe est enim ob reuerentiam tanti nominis prima fronte medicare: ut Strictionius: qui omnibus ad magisterium pertinentibus uenerabiliter executus luce cepit tertia medicare: tantique ausus mox eum penituit. Quid mirum quasi instataneus delusus abcessit: tanti honoris fastigia nunquam de cetero confessus. Quod felicitis exitus ueneranda est commendatio.

¶ Capitulum sextum.

Expeditis his que ad scholaris eruditionem digesta sunt dilucidandi moderatioue obseruata:

ipse magister

Handwritten marginal note on the right side of the page, partially cut off.

Sextum

ibi. Nec augeret. tertio rōem sui pcessus subiūgit ibi. Qm̄ nō solū. Dicit ergo p̄mo expedit
tis illis q̄ sunt digesta. i. diuisim in superiorib⁹ tradita: ad eruditionē. i. informationē schola
rū: ⁊ hoc obseruata moderatiōe. i. modestia: dilucidat. i. determinat: ⁊ q̄ nos. B. nō cu
ram angariare. i. cōstringere lectionē breuitate sup. nre editōis: nec etiā cōfundere dilatiōe
l. p̄lixitate: nō nūq̄ perusi leuiozi stilo. i. materia: atq̄ lucidiori scemate. i. v̄boꝝ ornatu: et

^{enstangeze} nec angariare ^{nre editioꝝ su} lectorē ^{plurimae} sermōis breuita
^{materia} te curam: nec dilatiōe cōfundere. nūq̄
lucidiori stilo leuioziq̄ scemate ^{plurimae} pusi: qm̄
non solum discretis verū etiā ^{plurimae} rudibus
enigmatis serie postposita cōmēdatur.
nunc ad mḡozū venerabilem pperan
duz ē maiestatē. ¶ Magistroꝝ aut̄ ta
lis habetur diuisio. Latōꝝ quidē dua
bus vrbib⁹ ceteris excellentiorib⁹ sc̄z ro
me ⁊ athenis cōmoratur. vltēri⁹ nūq̄
procedentes: nisi inq̄tum forma luc

hoc qm̄ stilius subaudi toti⁹ nri
tractat cōmēdat. i. tradit n̄ solū
discretis. i. eruditis. vey. p̄ sed eti
āz rudib⁹. i. indoctis: ⁊ h̄ postpo
sita. i. derelicta: serie enigmatis. i.
obscuritatis. Qm̄ aut̄ h̄ ita sunt
pperādū. i. accelerādū ē. nunc. s.
h̄ in loco ad venerabile maiesta
tē mḡozū: subaudi determinādo
de statu eoz atq̄ norma ipos tā
erga se q̄ erga alios regulāte. Itē
enigmatis. sermo ē figuratiu⁹ v̄
obscura locutiō siue similitudo v̄
q̄stio occulta vel obscura: q̄ diffi
cile intelligit nisi apperiat: vt il
lud iudiciū. De comedēti exiit ci
bus: ⁊ de forti egressa ē dulcedo

si gnificans ex ore leonis fauim eē extractum. ¶ Magistroꝝ aut̄ talis habet diuisio. In
bac pte Boe. postq̄ in superiorib⁹ continuauit: nunc intentionem psequit. Et duo facit:
nā p̄mo quāsdā mḡozū diuisiones p̄mittit. sc̄do normā atq̄ ipos regulāte modū demon
strat ibi. Taliū nāq̄z. Prima in duas. nā p̄mo p̄ma distinctionē mḡozū p̄mittit. sc̄do se
cundā subiūgit ibi. Tā istoz q̄ ⁊c. Et dicit p̄mo q̄ diuisio mḡozū hētur talis sup. vt sequit
nam quidā mḡozū morant̄ duabus vrbibus excellentioribus. i. clariorib⁹ ceteris. s. rome
⁊ athenis: nūq̄ pcedētes vltēri⁹ nisi forte inq̄tū fortuna succedit. i. arridet eis: vt vene
rentur. i. eleuentur: altius. i. ad altiora: vel sic nūq̄ pcedentes vltēri⁹. s. ab vrbib⁹ bis: ⁊ h̄
in q̄tum. i. q̄ diu fortuna succedit eis: vt altius venerent. Et vult dicere q̄ qdā mḡozū
sunt q̄ solū in vrbe romana atq̄ atheniēsi morā suā habēt. Alij aut̄ mḡi sunt q̄ obmittē
tes fastigia. i. summitates p̄dictarum vrbium. s. rome ⁊ athenaz: q̄runt emolumēta. i. lucra
oppidoꝝ inq̄ adiacentium. s. p̄ditis vrbib⁹ duab⁹: subaudi vel de lōge vel d̄ ppe distātiā.
Et dico q̄rūt tū. i. p̄mo ppter egestatē sup. remediādā. egestatē dico nouerā. i. diuā discipli
pline. nā vt sepi⁹ dictū est. Natura nō sufficiens seipsa speculari sine reb⁹ exteriorib⁹: tū eti
am. i. secūdo. q̄rūt emolumēta alioꝝ oppidoꝝ: pp̄ dulcorē renitentē natalis p̄rie. i. paterni
soli. Vult dicere q̄ post mḡos q̄ vrbib⁹ rome atq̄ athenis cōmorant̄: sunt alij in gr̄i q̄ in
oppidit: ⁊ h̄ quedā in oppidit natalis soli: quidā vero i oppidit prorsus extraneis. Et
de his oibus suo ordine atq̄ loco ptractabit in sequētī. ¶ Motādus sicuti plurime p̄boꝝ
fuere secte: sic ⁊ plurima studioꝝ receptacula. Commorando ergo hystoricoꝝ sentētia
celebratiora: doctrinarum consiliabilia: athenarū studia ceteris p̄clarissima existerunt: q̄
⁊ ipa hiero. cōmendans inq̄t. Studio athenas aptissimas fore: p̄mo em̄ leges audius id
tradidit: alijsq̄ ciuitatib⁹ iura transmisit: i eo vigerūt pene oia p̄bie lumina quēadmodū
tā lōge fama extitit diuulgatū. Post athenaz stultū romanū floruit vlticis p̄bis ostipatū
in quo iulius cesar vigit. lib. primo de vita cesaris ibi. Latbo floruit: vt ait Solinus li/
f̄ iij

Capitulum

bro pmo ibi. Virgili? Tulli? Se. atq; reliq; mltiplurimi valuerunt. Et h duo studia lra cō
mēdat. Est r alio parisiēse studiū in superiorib? satis collaudatū. hz etiā etas modernior. i
numeras pene doctrinaz vniuersales scholas: quas si laudē aut vituperē nescio: cū xp?
cōstet i patēti: atq; extraneo nō indigeat cōcionatori. Itē emolumētū lz pprie molēdine
lucrū sit: ponitur tñ p quolibet lucro vel cōmoditate. Sic malacie tertio. Et qd emolu/
mentū: qz custodim? pcepta eius
¶ Qā istoz q illoz qdā rōe pul
cre r. Dic ponit aliā mgroz di/
stinctionē. d. Magistroz equidē
in ciuitatib? pfatis atq; oppidis
circūiacētibus habitātū: qdam
mgri sunt q assumūt iperū. i. q/
dū atq; titulū magistrālē rōne
pulcre denoiati oīs. i. fame: vt. s.
ab hoib? honozent. Et hi sunt q
solū gliam noīs qrūt. Alij autes
gradu assumūt sup. mgrālē rōne
i. cā intelligētie. r h iō ne cōfun/
dant ignorātia. Tertij hō sunt q
speculātes subtilius q superiores
cōtrahūt paludamēta. i. honozes
q pprie in his vestimētis consi/
sit mgrālia. i. magistrū ostēdētia.
Vult docere. tertij sūt q mgrālē
dignitatē assumūt pp incremēta
vtriusq; ptis supdicte. s. tā ppter
apparere atq; vt honoze celebrē
tur q etiā pp intelligētā. ¶ Mo/
tandū quīs scire bonū sit atq; pre
ceteris delectabile: cū scia ipa cū/
cta opletat atq; ignorare pmit
tit: scire tñ ipm nō omnino laudabile est qd ob fame gliam dūtaxat comparat. licet enim
plerum sit digito ostēdere r dicere hic ē. Juxta Persij staca sniam non tñ sanctū est. Illud
ergo scire eligendum est qd vitā virtuosaz comitatur nō glie cupiditatē. Est igitur ex his
magistroz generib? solum illud laudabile qd ob ignorātie nebulā depellendā scie sus
cipit incremēta. Itē paludamentū vestis regū geu? ē quo vtebant ad ostēdēdū bellū pri/
mo futurū. Et dī a palam: qz tūc oibus palā bellū ostēdedat. Est qz vestimentū magrā/
le quo magistrādi induunt ad futuroz honoz titulū ostēdendū. ¶ Taliū nāq; qcuq; ve/
nustatis assumpte debiteq; In hac pte. B. post superiorē mgroz bipertitā diuisionē hūc
de quozlibet norma atq; mō ipos regulante tā in se q quo ad alios subiūgit. Et diuis/
dit h ps i duas ptes. nā pmo pōit. B. pcepta qdā mgros regulātia absolute r quo ad se
scōo p cōparationē quo ad alios. scōa ibi. Nec aut. Prima adhuc i duas ptes. nā pmo fa
cit qd dictū est. scōo ponit quādā appellatiōez pcepta excusantē ibi. Siquid hō r. Et p/
mo ponēs documta statū mgri regulātia dicit: q mgr qcuq; ipe fuerit: si velit pseq emo
lumēta assumpte venustatis. i. honozis mgrālis: qz p r: debiti officij: o: i. optunū ē: vt pol/
leat. i. resplēdeat pclar? i vniuersa moz bōestate: vt. s. sit i fmōe verax: in iudicio iust? r. lra

10 20

20 20

clarentur magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

magistra. vobiscum. pome. yacurap

Quintum.

plana ē. Et si qd dñi acciderit: subaudi supiorib? h̄ solet accidere appetitu hūane fragilitatis. i. sua sensualitate. ipa em̄ debilis ē et ad malū prona. Et qz debilis: iō ipa debilitas morū plerūqz cōsequit̄. debilitatē em̄ cōplexionis vt medicis visum sepi? morz sequit̄ debilitas. ¶ Notādū licet magister oia illa in se hēat q̄ forma docendi cōtinet: vt sunt docēdi cōsideratio: exēploz cōformitas: rursū eloquētia copiosa: h̄ tñ minime sufficiūt nisi

tib? insignitus: bōitateqz laudabilis existat. siquid h̄o cōtrarij ^(supiorib?) acciderit: hūane fragilitatis appetitu accidere solet. Quō uerfatione etiam sit bon? Nulla siqz de res ē magis pñitiosa discipulovita magistri cōtumeliosa. Infusa em̄ vidimus sepiissime cōfundi ex fetido vase: quia fedum vas aquas infusas corrumpit. ¶ Hec aut̄ ad aīe docētis iformatiōem digesta sunt: nunc de ceteris p̄maris: n̄ dico de primoprimis: s; de sc̄do primis differendū est. Tenet qz doctor erudit? esse mansuetus: rigidus: antiquus non

to vase cōfundi. i. corūpt sepiissime: qm̄ fetidū vas aquas ifusas corrumpit. q. d. sicuti aque corūpūt vase fetido: sic sc̄ia doctore cōtumelioso. Pro quo notandum qz plurimi bo/ dierni temporis sunt sapientum: qui l; doctrinis sanis intendāt: vitā tñ brutalē ducunt: sicuti tangit Aristoteles p̄mo ethicoz: qui certe odio admodum habendi sunt: exēplo Pa cuij: q̄ omnes tales tanto fastidio rennūt: vt nec d̄bo neqz facto eis cōicare dignū estia uit: prout ponūt. A. Helius atqz elimādus in cronis: de quibus Lactantius in li. 3̄ falsa sapia sic inquit. Quidā sub obtētū p̄bie vicia sua celātes: vt sunt sophiste domi faciunt ea que in scholis arguunt: sicqz docēt tantum nec faciunt: ipsiqz p̄ceptis suis pond? de trahunt. hoc tamen genus turpissimum est: teste Seneca ad Lucillum epistola. xxiiij. Turpe em̄ inq̄t est aliud loqui et aliud sentire. Et itē epla. xliij. Hoc turpissimum est quod nobis obijci solet verba nos p̄bifosophie nō opera tractare. Inde Catbo. Turpe est doctori cum culpa redarguit ipm̄. Cum ergo vita cuiusqz despiciat: eius qz necesse est vt doctria despiciatur: vt vult Gregorius in omelia. vi. li. ij. Discant sermonibus his viri prudētes docendi formam: suosqz discipulos studiosos fieri suadeāt non solum libros euoluendo s; etiā mores componēdo. Itē pernicies morz vel interitus. inde pñitiosus sa. sum. damnosum letiferū et. ¶ Hec aut̄ ad anime docentis. In hac pte. B. postq̄ posuit documēta regulātia magistros quo ad seipm̄: nūc vero facit hoc idē quo ad alios. Et hec ps diuidit̄ tur in duas ptes. nā p̄mo ponit normā magistros regulantem quo ad discipulos. secūdo quo ad alios a discipulis ibi. Cum aut̄ ob festiui tēporis et. Prima in duas. nā p̄mo facit hoc quo ad morz obseruantia. seūdo quo ad subditozum iformationē ibi. Cū aut̄ bone inquisitionis. Prima adhuc in duas. nā p̄mo se dictis dicendisqz continuat. secundo intentū p̄sequit̄ ibi. Tenet qz doctor et. Et p̄mo ponit intentionem suam respectu p̄/

ea q̄ verbo docet ope ifruat. hec em̄ optima sapievia ē opa sanis cōformare doctrinis. Vñ p̄sper libro epigramatū. Mō satis est dñi p̄cepta euoluere lingua. Is meminit legis q̄ memor ē opis. Turpe em̄ ē vt inq̄t Lactantius li. de falsa sapia ad p̄biam p̄gere et p̄bie opa nō agere. talis em̄ vita nō vera s; p̄liata ē. Opera aut̄ p̄bie moras sunt atqz diuinitatis instituta in q̄b? magistrat? sic polleat: vt discipul? nedum exemplo sit s; et decori. Ratio aut̄ oiz boz h̄ p̄sequēter anexa ē cū d̄r: qm̄ nulla res ē discipulo magis pñitiosa. i. dānosa q̄ p̄tumeliosa vita mgris. em̄ p̄ qz. nos Boe. vidim? ifasa ex fetido. i. cōtamia

Capitulum

cedentiū. secundo respectu sequentiū ibi. Nunc de ceteris. Et d. pmo. oia hec subaudi q̄ dī
cta sunt: sunt digesta. i. declarata et tradita ad informationem aie docētis subaudi quo ad
morū suorum honestatem absolute et in se: nūc autē ē differēdū de ceteris primarijs. i. docu/
mentis sup. ipm regulantib⁹. nō tñ dico de pmo primis: qz de istis iā dictū ē: s; de scdo p/
mis. Sūt nēpe ultima respectu pcedentiū: et pma respectu sequentiū: qre et secundario prima

Docu
novum
documentū

dicant. Itē dissero. i. diuersis mo
dis apio. ¶ Tenet q̄ doctor. in
bac pte psequit. B. de documē/
tis regularib⁹ ipm mgrm p opa
rationē ad scholares. Et duo fa/
cit. nā pmo facit h̄i generalit. scdo
in speli de quolibet: ibi. Sit inq̄
erudit⁹. Et dicit pmo q̄ doctor te
net esse erudit⁹ māsuēt⁹ et. put h̄
oia in pcessu declarāda sunt: qre
sequit. ¶ Sit inq̄ erudit⁹. pmo em̄
In bac pte ea que premiserat in
generalit: nunc in spali psequitur
Et diuiditur in tot quot in gene
ralitate premiserat ptes. Et po/
nens pmo pmo documētū dicit.
ego Boe. inq̄. i. dixi q̄ mgr̄ ip̄e
sit eruditus. i. doctus. Et rōem
annectens dicit. em̄ p qz oport/
tet. i. oportunū est q̄ magister ip̄

le prius discat: anteq̄ discipulos suos doceat. Et sciam tritalem circa bene eruditionem
maxime preualere insinuamus eā recōmendēdo dicit. siquidem nos nouim⁹ cōparationez
i. acquisitionē doctrine triuū fore valde aptā assitricem sup. in bis. Et quoddam anectēs
notandum dicit. valde enim absurdum est et iniquum: q̄ imperiti id ē indocti preferantur
peritis. i. doctis: nouellis sup. in scientijs antiquis sup. preferantur: atqz rudes. i. imbecil/
les emeritis. ¶ Notandum q̄ scendens ad gradum magistralem oportet q̄ scientijs subij
ciatur: alias caueat ne sibi dicatur illud ad Romanos vndecimo. Qui alios doces teip/
sum non doces. ideo sapientie decimocta dicitur. Anteq̄ loquaris scilicet docendo discite sci
licet audiendo. Et iacobi teip. Molite plures magistri fieri. In hac etiam canones sa
tis concordare videntur. lix. distinctione. Ordinarios. et. lxi. distinctione. Aldiserum. et deci/
maserta questione prima. Siquis clericatus. et extra de electione. cum enim. Itē eruditus
i. instructus: quasi extra ruditatem positus. ¶ Mansuetus quoniam quandoqz disci
pulozum. Hic ponit secundum documentum de mansuetudine magistrorum. Et duo fa/
cit. nam primo documentum ponit. Secundo exemplo ipsum corroboret ibi. Magister
Franco. et dicit q̄ magister etiam aliquo modo mansuetus debet esse scholaribus. Et rōez
assignans dicit. quoniam cum quandoqz oportunū ē pati elatione discipuloz: psequens
etiā est māsuētudine vtendū. Virtus em̄ illa est que irascibilitates reprimit et moderat iras
quare et multorum malorum fomenta refrenat: qua certe si vsus magister Franco. fuisset:
cuius exemplum immediate subiungit: nō laqueo collū strangulasset. hic em̄ cū vidisset ar
rogantiā. i. supbiā discipuloz vtentiū sua nobilitate: arrogantiā dico nō irrefrenabilē. i. cor
rigibilē. laq̄o se suspēdit: q̄ tamē sapientius egisset: si māsuētudine hac: vtute vsus fuisset.

Sextum.

Rigidus i scholasticu aplexu. Hoc e tertiu documetu de mgroz rigiditate erga subditos
z dicit: qd mgr etia dz ee rigidus. i. durus z validus. z dz a rigeo ges. qm frui. i. vti rigore. i. ri-
giditate i aplexu scholasticu comodissimu e: vt sic errantibus. i. delinquentibus imonat vindictas:
atqz dissoluat lites sophistarum. i. disputantium: atqz remordeat. i. puniat oblatrantes. i. continue
ceteros rixantes: z a canibus sumtu e. sicut z repmat obloquentes. i. ipos diffamantes: atqz

Rigidus i scholasticu eni aplexu rigore frui comodissimu est vt sic errantibus vindicta imponat: sophistarum lites dissoluat oblatrantes atqz remordeat: obloquentesqz reprimat: proteruites castiget: totaqz determinationes dyalectice faciat. Sit antiquus vero non annis: s; perpetua scia. Si vero vtriusqz affuerit: sanior conditio erit. Non negligens: qm sicut in vnoquoqz opere diligentia mater inuenitur constantie: ita vniuersae doctrine z discipline nouerca est negligentia. Oportunitas eni esset mechanice deseruire arti: q negligencie iugo onerari. Non sit arrogans.

leuis percussio. ff. ad l. acquil. q actoe. s. siqs. hoc et notat i decreto. cu i magrm. extra d elec.
Sit antiquus non annis. Hoc e quartu documetu qd e d mgroz oga exptentia z perpetua scia.
Et dicit mgr etia sit antiquus. i. exptentia suffultus: z hoc bene inues dicit antiquus qd e non annis
s; ppctuali scia. i. scia firmis i eo radicata: s; tm si vtriusqz affuerit. i. antiqtas cu scia: conditio
sua erit sanior. **N**o. p hoc q dicit antiquu fore magistru vult ipm longa exptentia do-
ctrinis atqz docendi forma fore exercitatu. In doctrinis vti in primo documeto edoctu
est. In docendi autem forma: vt scilicet doceat recte z artificialiter vnuqueqz sm sua capa-
citate: z sm cuiuslibet artis exigentiam. Et hanc docendi forma optime tangit Pala-
dius li. primo. de agricultura cu inquit. Pars prima prudentiel est vt consideres psonam
eius cui pcepturus es. na stultu e rusticos pitissimorum viroz alloq stilo. h ille. vt qd bene
doceat expedit vt modu audiendi vtilē exqrat: eiusqz capacitate etatem z sensum cocernat:
nec instruere incipiat artes: s; prius mutuat ptes. z hic sumptu e vulgare illud. Artes post
ptes veteres didicere mgr. **N**o negligens. h e qntu documetu qd e de mgroz pseueran-
tia. z di. mgr etia nullo mo negligens existat s; pseueras: qm sicut i vnoqz ope iuenit costan-
tia z diligentia veluti m: ita etia p vniu vniuersae doctrine z discipline nouerca e. i. inimica
negligentia: quo fit vt deseruire mechanice arti z scie e oportuni q onerari iugo negligen-
tie. **N**o. vir piger indignus bonis e: z iste q sollicitudine no bz nullo mo meret bnficio do-
tari. ad hoc. n. nat e ho vt laborez corpe p victu: metel p vtutibus: atqz n solu subiipi: s; vt
plato ait ad archita prie atqz amicis. Dignitas eni multos facit desides: eo q icepta salu-
bria ptinuare formidat. z hi solu molles sunt vt vult Arist. ipe. iij. etbi. vbi di. Mollicies

castiget vga rectitudis pteruites. i. pteruu qd attentates: q p
tes. i. sic faciat tota determinat oem. i.
illā oem q iter scholares tā ex p-
te mox. q etia doctrinarū facien-
da e: faciat dyalecticā. i. ad vtrūqz
arguēdo partē: vt scz plene discu-
tiat hinc inde: postea qz determi-
net z faciat quēadmodū pmissū
ē. **N**o. mgrm fore rigidū h eo
mō itelligēdū ē quo canones i-
telligūt. Sit i q rigidus: ita tm vt
nō assit seuitia. s. nimis corrigen-
do hoc ē vberādo aspe. talis nō-
pe rigiditas culpe iputāda ē. Le-
uis nepe castigatio solū mgris
pmissa ē: extra de homi. c. ad au-
diētiā. z. xxxiij. q. vi. c. prio. z hic
ē q si leui percussioe scholasticis mo-
riat mgrz nō teneri: vt vult Au-
cētius: z h si sanus ē puer z robur-
stus. secus aut si tener: qz non est

37 dicit

47 dicit

47 dicit

67 dicit

Capitulum.

est fugere laboriosa. hec autē ip̄s magistris sūme cauēda ē: atq; etiā pseuerātia equo aīo firmiter āplexāda: quacq; āplexata atq; etiā retēta honores virtutes sciētie dīne solēt adīpisci. Tardis enī mētibus nō facile stus cōmittit: teste Tullio li. iij. tusculanay. q̄stionū Et Virgili⁹ ī bucolicis. Tarde venere bubulcis. Dis nepe tard⁹ brauo caret. ¶ Mō sit arrogās. hoc ē documētū sextū quo suadet arrogātia fore vitāda m̄gr̄is. Et duo facit. B. circa hoc documētū. nā p̄mo oñdit arrogātia sūmope vitāda fore. sc̄do demōstrat q̄ sūt hi m̄gr̄i q̄ arrogātia cōfouēt ibi. Ibi sunt et dicit q̄ m̄gr̄i nullo mō arrogās existat: qm̄ arrogātia nullū penitus erga discipulos bonū opata ē: et h̄ oñdit tā circa paupes q̄ diuites. et dicit qm̄ viuax scitillula. i. amor sciēdi paupis extinguit arrogātia magistrātis: et h̄ quo ad pauperes dicitū ē: q̄ p̄ voluntas discēdi seq̄strat. i. sup̄ a diuitib⁹ subaudi ip̄a arrogātia qm̄ sedulitas. i. diligētia arrogātia m̄gr̄i nūq; instruit hoīes fideliter. Itē arrogās sup̄: iactator elat⁹ et inflat⁹ idē. differt tñ arrogātia a sup̄ba. nā sup̄bia inanis est gl̄ia d̄ eo qd̄ q̄s h̄: s; arrogātia de eo qd̄ nō h̄. et cū q̄s credit ea scire q̄ nescit: vel h̄re q̄ nō h̄. sepe tñ ap̄ actores h̄ duo cōfūdūt. ¶ Ibi sunt q̄ id qd̄ sciūt hūiliter docere cōtēnūt. In hac pte oñdit q̄ sunt m̄gr̄i h̄ vicio arrogātie notati. Et duo facit h̄m̄ duas manerēs arrogātie q̄z vna ī docēdo est. sc̄da ī ornatu. sc̄da ibi. Ibi etiā sunt Et dicit. hi sup̄. m̄gr̄i arrogātes sunt: q̄ cōtēnūt docere hūiliter ea q̄ sciunt: et neq̄unt monstrare recte ea q̄ sapiūt rōne. i. intellectu: qm̄ positi ī fastigio. i. sup̄bia et fastu despiciūt mētes merētū. i. desideratiū doctrinā: fastidiēdo. i. q̄si fastidiū eis igerent. hi etiā arrogātes nec referūt cām sue sciē i delatore sciē. i. deū gl̄iosuz a quo oē datū optimū et oē domū p̄fectū. Job. i. Dic enī affluēt oīa attribuit: et nō ip̄op̄. tribuitq; plus q̄ rogāt. In hunc dico nō referūt cām sue sciē: s; respiciūt pp̄riā excellētā ī se solū estimātes ea q̄ sciunt pp̄a scire excellētia. Et inde secūdos arrogātes p̄seq̄tur dī. hi etiā sup̄. arrogātes sunt q̄ dilatant. i. extēdunt fimbrias. s. vestimētoz appetūt enī quotidie epulari splendide: atq; induūt purpura et bisso: vt eis dicat ecce rabbi. vel sic dilatāt. i. rotūdo ore manifestāt et declarāt: fimbrias. i. scias suas: et magnificāt phylateria sua. i. vanas arrogāntias. Sunt enī phylaterie proprie breuicelle in quibus quondā scribebatur lex et scrutabāt: q̄s deferebāt aī frontē vel pectus: vt sic ip̄i viderētur religiosi: sed hoc nō fiebat nisi causa iactantie: et ad h̄mōi similitudinē loquit̄ in littera. Et v̄ba sumpta Mat̄. xvij. Dilatant enī phylateria sua et magnificāt fimbrias. Ibi etiā sunt q̄ querūt sedilia. i. recubit⁹: eminentiora. i. p̄ma in publicis spectaculis: atq; desiderat salutarī. i. salutando vocari noīe rabbi. i. magistri. et subdit oīs collectio. i. cetus hoz scholarīū reliq̄abit. i. separabit tales. s. arrogātes a se: et hoc ablato. i. remoto iure sedulitatis et sciē. ¶ Notandū q̄ arrogātes hi de quibus l̄ra sonat ypocritarū quasi pelle sup̄uestiunt: qui salutationes appetūt in foro: atq; p̄ri

mo
libe
sent
tur.
det

lut
no
se
tyr
re
est
ce
scē
exp

norm
in du
q̄ de
gistro
eā in
as. nā
cū ty
p̄fide
cum
at sup
i. plen
est cir
nes b
aīas s
possib
doun
erudit
inuam
Boe.
lum ri
implo
cū oib
sum m
deo et
pene o
luti oī
elaresc
p̄cesser

Quintum.

mos recubit? i cōsilio: laudes amat iactantiaq; facilliter pducit: adulari gloriatur: a quo libet reuereri expectat. q̄cquid agūt arbitrant bonū: corrigi nolunt. Arbitrant em̄ pprio sensu se regere posse. Kursusq; eoz tāta ē temeritas vt oia psumāt: nihilq; difficile arbitrat̄ tur. hoz certe inutilis labor: diligētia friuola: fructū nō capiūt ex opibus suis: sed potius detrimētū. vñ Qui. methamor. pbo. xij. li. Et obest sua glia multis. iō Aldarb. in thobia:

^{orogante}
lutari desiderant. Tales siq̄dē oim bonozū collectio iure sedulitatis ablato se relegabit. ¶ Cum aut bone iqsitiōis tyro legendi cā scholas intrauerit rigore intrinsecus assumpto considerandū est: vt aurore tpe continuo submissa voce incipiat: ore rotundo mediocriter ascendendo: nisi magna vrgeat necessitas expectando. ¶ Quoniam si magistrat̄

Mō crede titulis: fame te cōsule credeq; mēti. r Aldartialis coc? Wūc volo laudari q̄ sine morte pōt. Itē fimbria in supiorib; ca. expositū ē. Itē religare. i. remittere. Itē ē in exiliū danare vel pcullegare: r pducit le. vñ in thobia Mate cauēda caue: sectare sectā da. relega crimina: vas mētis purificare stude r. ¶ Cū aut bone insitionis. In hac pte ipe Boe. postq̄ posuit pcepta magistrōs regulātia tā quo ad se q̄ quo ad alios r hoc quo ad morum atq;

norme honestatem: hic facit hoc idem quo ad doctrine administrationē. Et diuidit b̄ ps in duas ptes fm̄ quod duplex est doctrine administratio. Est em̄ vna pmodū lectionis atq; declaratiōis. Alia vō p modū argumētatiōis. In p̄ma ergo pte determinat de norma magistrōs regulāte circa scholarū informationē q̄ in lectura cōsistit. sc̄do facit hoc idē circa eā informationē q̄ in disputatiōe radicat̄. sc̄da ibi. Si cā differendi r. Prima adhuc in duas. nā p̄mo facit qd̄ dictū ē. sc̄do cām dicti subiūgit ibi. Qm̄ si mgratus r. l. Et dicit p̄mo. cū tyro. i. nouellus magister bone iqsitiōis. i. doctrine r sc̄ie intrauerit scholas cā legēdi p̄siderandū ē sup. ab ip̄o mgrō: vt assumpto rigore intrinsecus sup. queadmodū pdictū ē cum dicebat sup in eodē ca. sit rigidus. hoc b̄ rigore assumpto tpe aurore. matutino incipiat sup. lectionem cōtinuo submissa voce. i. voce bassa: ascendēdo tñ mediocriter ore rotundo i. pleno: r hoc expectando neminē nisi maxima necessitas vrgeat. i. incumbat. ¶ Motādū est circa hoc documentum Boetij summopere considerandum est: ne ante ip̄am inceptiōnes b̄mōi diuini dimittat̄ ip̄loratio auxiliij: qz solus deus est q̄ diuitias sue sapie instituit i aias sapientiū. Et tribuit studētibus grām cognoscēdi: cui nihil ē difficile: r sine quo nihil possibile est possideri: vt in ip̄o. plogo de regim̄ ine p̄ncipiū d̄. Et oē datū optimū r om̄e doum p̄fectū de sursum est a p̄e lumini descendens vt inquit scriptura. r Aug. Mēo taz erudit̄ nemo tñ doct̄: q̄ supna illustratione nō indigeat. Et Greg. Nisi intus sit q̄ doceat inuanū lingua doctoris laborat. iō p̄bia volens ostēdere. i. in quo n̄a existat b̄ritudo. ap̄d Boe. li. iij. p̄sa nona r̄ psolatōe. diuinū mouet inuocare auxiliū: quo certe p̄termisso nullum rite fundat̄ exordū. qd̄ obseruantes maiores n̄ris sp̄ in aggrediēdis arduis diuinum implorariūt auxiliū. sic Plato inceptur̄ genituram sensibilis mūdi inqt. vey in Socra. nā cū oibus mos sit r q̄si qdā religio r. p̄ari auxilio diuinitatē r. sit ergo meis p̄cib; p̄p̄bē sum maxime q̄dem: vt ea dicant̄ a nobis q̄ placeant deo r. r Wali abenragel grās vno deo r. sic Qui. i. metha. Dij ceptis nā vos mutastis: r illas aspirate meis r. sic r reliquit pene oēs. Aduertat igit̄ mgr̄ vt anteq̄ ea pagat q̄ hoc p̄cepto docētur deo supplicet: veluti oim cordū illuminatori. Itē Tyro in supiorib; ca. declaratū ē. Aurore d̄z initiū diei clarescentis vel p̄mus splendor aeris: q̄ grece eous d̄z. vñ Virgi. de rosis. Strictior eous p̄cesserat aura iugales r. ¶ Qm̄ si magistratus diligētia. In hac parte Boetius causas

Capitulum

sui dicit subitū gīt. Et diuidit in duas ptes. nā pmo facit qđ dicitū ē. scđo exēplo dicta cōfir-
mat ibi. Sed nō faciat. Prima adhuc in duas sm qđ duas cās assignat. scđa ibi. Lū autē
7c. Et dicit qđ si magistrat⁹ diligētia psumpserit spectare aliquos vltra spaciū debiti tēpis:
h forte duo mala cōtingere possunt. s. qđ forte tpe mgr̄ p̄fundet bos. i. quos expectat mo-
ra pigriciei: qđi diceret cū forte mgr̄ illos expectabit: p̄nt ipi hāc pigriciā in p̄suetudinē si-
bi trahere: cogitātes mgr̄os eos
sicuti semel sic et continuo expecta-
re. Et h p̄mū malū ē expectatōe
h̄mōi puēturū. scđo vero ē: qđ for-
te expectatiōe huiusmodi mgr̄
iracūdia tumorat atq; replet: at-
q; se diminet ex hinc rancore ire
h̄mōi: vt sic ceteris nō tā pficue
et tā viriliter lecta dēclarare possit
sicuti faceret si ira eū n̄ diminuit
set. Deinde pōit scđam cām. Et
dicit mgr̄ etiā nō dē expectare a-
liquos: qđ cū discipul⁹ farti ex
dormitatis pigriciei nouerit se-
dulitatē. i. curiositatē mgr̄i aut se-
stinabit se maturi⁹. i. citi⁹: qđ v̄i-
et ad horā debitā: aut certe p̄su-
sus pudore sup. obzisu⁹ sociozū
dormitabit in opprobriū h̄mōi

¶ Mo. ē circa h vbi dē. ire qđ rācore se diminet. Ira ē q̄ sola aīm pturbat atq; sensuz: discer-
nere v̄z n̄ p̄mittit. iest em̄ sp̄ iratis āgustia. vñ Zull⁹ in orōe p̄ marcello. Iracūdia inq̄
cōsilio ē inimica. iō Epicur⁹. Ira isamā gignit. q̄re summope curāda atq; ipediēda ē: atq; ea
q̄ ipam inducūt asp̄nēda. vñ Hora. in epla. ij. Ira furor breuis ē aīm rege q̄ nisi parz. Im-
perat hūc frenis: hūc tu opesce cathenis. Itē rācor dē indignatio: dolor: amaricatō: et ama-
ritudo mētis. i. de rācorosus et rācorositas 7c. Itē dormire frequētatiū a dormio: et sub
pigricia dormire. vñ p̄p̄a. Ecce nō dormitabit neq; dormiet 7c. ¶ S; nō faciat vt assue-
tus poeta. In hac pte Boe. exēplū quoddā circa p̄dicta subiūgit. Et pmo p̄ponit ipm ex-
emplum. secundo eū p̄sequit ibi. eo vero. Et dicit magister inq̄ mane vt predictum est i-
cipiet: neq; scholares. quosq; expectabit rationibus h̄p̄dictis: neq; faciat vti. Assue-
ta fecerat: qua pigricies Dromonis discipuli Latoris nequiuit excitare in risum. i. deris-
sionē. Et inde exēplum suum p̄sequens duo facit. nā dicit quomō se dormiō gerebat i ex-
ercitio scholastico. scđo quō in mēsa se gestabat ibi. Dū aliqñ. Prima i duas. nā pmo di-
cit quō se imane gesserat. scđo quō media die ibi. si v̄o. Itē pmo facit qđ dicitū ē. scđo quā-
dam falsam cautelā q̄ vsus fuit subiūgit ibi. Adaluit 7c. Et dicit qđ em̄ sup. Dromone
quotidiano more stertente. i. dormiente ad p̄mā vsq; ad illā horā q̄ p̄ma canit: et hoc vni-
guibus scabris. i. scabiosis et asperis: agitātib⁹. i. scalpēdo faciētib⁹: mēbratim. i. p̄ mēbra:
musicū melos. i. sonum qđi musicū: qđ se scalpēdo qđi musicaz armoniā p̄citabat. et s̄l̄r exi-
stens lippitib⁹ oculis atq; explorātibus sup. nūc aptis nūc itez clausis: lucē matutini la-
horis. i. matutine lectionis: aiebat. i. dicebat: sic sup. vt sequitur p̄sotijs suis audiētib⁹: aie-
bat: inq̄ ne. i. nūquid adhuc: res. i. lectio matutina: pagit. i. fit i scholis: ne. i. nūquid p̄fundit
adhuc rubor aurore rubore lucis diei: q. d. ē ne adhuc dies. qđ vltra negātib⁹ illis. s. p̄so-
cijs: tpe dormiō somnolēt. i. plen⁹ somno: expleuit. i. cōpleuit v̄l cōposuit: creberrie. i. sepis-
sime ita. s. dormiēdo mediā p̄tē diei. i. vsq; ad meridiem: et h̄ agēdo. i. referēdo gratias deo

qz
lur
tia.
q
m

cēo
sch
nie
au
gā
for
ma
im
sp
rez
ster
ros
du

qua
tio
imo
dera
tbo.
tulo
vaco
nis:
bis:
qued
lubz
ge p
gau
dit.
to lig
deue
niffen
tū im
q̄sdā
mou
Ho.
miēd
Itē c

Quintum.

qz tā bene q̄ suauiter in somnijs mēbra refouisset: & cautelā suā falsam subiungēs dī. ma-
luit enī subaudi Dromō ip̄e. i. magis voluit hēre duriciē. i. obtusitatē sani capitis q̄ perī-
tiā. i. sapiam īsanī. Deinde ponit quō ip̄e Dromō se circa diē gerebat. vñ dicit si acciderat
q̄ idē Dromō adesset disputationi meridiane: ip̄e nesciēs excedere. i. supare vel puenire
morē natūū. i. inatū quo necesse erat vt dormiret: cōtinuo stertebat. i. dormitabat solo na-

matutina lectio
cēqz explorātibus matutini laboris in
scholisqz ne res pagat: cōsortib⁹ adue-
nientibus sic aiebat. Lucis rubore diei
aurore ne ad huc cōfundit. Ill itaqz ne-
gātibus mediā partem diei creberrime
somnialet⁹ expleuit gr̄as deo agendo.
maluit enī sani capitis hēre duriciem q̄
īsanī peritiā. Si vero meridiane di-
sputationi plerūqz adesset natūū; mo-
rez excedere nesciens; naso vigilansem
stertebat: affnibusqz ob porcine cor-
rosionis strepitum prebeat fastidia:
dum aliquando olera secundas eius

so vigilante. alta lra h3 vigete: &
stertedo resonate: q3 p r pbebat
fastidia. i. nausea atq3 tediū affn-
ibus. i. cōsocijs ob strepitū por-
cine corrosionis: & hoc p similitu-
dinē dictū ē. Postreō oñdit quō
hic Dromō i mēsa se hēbat. & di-
cit dū hic Dromō ad mensam ex-
titisset tāto somno dedit⁹ extitit:
vt dū hauriret pforberet: posuit
olera. i. caules existētia scōas de-
licias ei⁹ cōmisit ora biatu. i. vo-
ragini: & cōmisit luia somno: hō
p l3 l3 manus. sordida p̄debat
aliqd in catino. i. disco: tñ sopor.
i. somn⁹ extitit ei nocuus dū qñ
uit icarcerare. i. deglutire cibaria:
qz tñ somn⁹ eū opp̄sserat vt q̄cū
q3 icipisset somno retraheretur.

quare alloquēs. B. Martianū di. D martiane charissime locoz: si qdē p certe v̄ra intē-
tio nouit ad quē fructūctū maturitatis & laboris suis creditis puēre hūc Dromonē. q. d.
imo nouit: qz ad nullū fructū vnq̄ p̄rigere valebat. ¶ Mo. circa h̄ exēplū & si somn⁹ imo-
derat⁹ bonus ē: pigritia tñ imoderata pessima. oim enī vicioz fomētū somnolētia ē. vñ ca-
tbo. Mā diuturnia qes vicijs alimēta misirat. qre & Quidi⁹ somnolētos arguēs li. ij. sine ti-
tulo i hec x̄ba p̄rupit. Infelix tota q̄cūqz q̄escere nocte. Sustines & sonos p̄mia magna
vacos. & itē. D male p̄sto qes o sp̄ dedita sōno. Pecora nuda bonos q̄ntis p̄ates ip̄e rui-
nis: Quē nox sola tenet nescit vigilare piculo. Mos somnolētos p̄sius excitat satyra. v.
his x̄bis. Adanet piger stertis: surge iqt̄ auaricia: eya surge. Megas instat surge iqt̄: non
queo: surge. En qd̄ agā rogitis enī p̄dā aduebe p̄tbo. Lastorenū stuppas bebenū thus
lubrica cōba. Tollerecēs p̄mus pipe & sic lēte camelo. Uerte aliqd̄ iura. q. d. poeta. Sur-
ge pip surge: q̄ instat surgēdi rō. Adozē q̄ somnolētoz q̄si exemplo p̄posito conformē
gaufred⁹ i poetria aptissime cōscripserat. iqt̄ enī. Scis ne morā p̄gri si mane vocef̄ obau-
dit. Si cūctē ad huc iterata voce sonora. Mare vigil stertit tādē clamore coact⁹. Ore tñ len-
to lignā mouet: & mibi qd̄ vis: Inqt̄ surge vent: nox ē p̄mitte q̄escā. Immo dies ē. surge:
deus meus: en ego surgo. Uade seqr̄: nec eū seqr̄ quē negligit: & tu Non ventis: dudū ve-
nissēm: s3 mibi vestes q̄ro nec iuenio: nihil ē te: birra nouit. Surge cito: dñe en suz p̄sto: nec
tñ imo. Uel caput huc illuc v̄tit: vel brachia scalpit. Uel mēbra in longū distendit: sic sibi
q̄sdā. Uñ libz morulas q̄nt sp̄ venit ore. Mō pede sic veniēs nūq̄ venit ille coact⁹. Forte
mouēs gressū trahit a testudie motū. h̄ ille. nec tñ rep̄hēdēda ē d̄bita nature q̄es: qz teste
Mo. i poetria & q̄nqz bon⁹ dormitat homer⁹ &c. Itē stertere x̄bū sup̄is caret. i. narib⁹ dor-
miēdo r̄sonare. vñ & sepe p̄ dormire ponit. Itē scaber bra. b. ū. i. asp: scabiosus: scabidus
Itē catinū l3 fm̄ Itē sit vas vinarū fictile: caput tñ q̄nqz p̄ disco & scutella: vt in p̄posito

Capitulum.

Si differēdi cā **A**Meridianus doctor studiū adierit *Super* Boe. docuit q̄liter mḡ se h̄re debeat in docēdo discipulos: ⁊ hoc quo ad lectionū exercitiū: h̄c facit hoc idē quo ad disputationū certamē. Et diuidit h̄ ps in duas ptes. nā p̄mo ponit documēta circa h̄c ptē. sc̄do q̄dā icidētia subiūgit: ibi. *Aduertēdū.* P̄ria adhuc in duas diuidit: s̄z duo documēta q̄ ponit. sc̄da ibi. Si vero maxima. P̄rio q̄ ponit p̄mū documētū quod tale ē

Si **A**Meridianus doctor adierit studiū cā differēdi. i. disputandi p̄cauēdū ē summope ne mḡ ip̄e polleat appatu *sophistico.* i. ne vtatur rōib⁹ *sophisticis:* ⁊ caueat ne moueat tetr̄is. i. obscuris difficultatibus: s̄z armat⁹ *studiosa p̄meditatiōe.* i. studio p̄meditato: inter lites. i. disputatōes q̄ sunt lites scholasticas itrepid⁹: q̄z p̄ ⁊ cōponat. i. declaret eas *facili mēte* h̄ ē facilitate opinionēs p̄cordet ⁊ caueat q̄ dispōat. i. ordiet mēorie illō qd̄ q̄s sibi obiecerit sup. disputādo: ita. i. tali mō vt t̄pe detegēdi. i. soluēdi ⁊ enodādi nō recedat a via rōis: s̄z accepta moderatione. i. molestia dilucidādi. i. declarādi: *exsoluat.* i. declaret: *explicite.* i. māifeste: *enigmata.* i. obscuritates ⁊ *sophismata* sibi p̄posita ordie p̄petēt: subaudi quēadmodū p̄posita ⁊ obiecta sūt non poster⁹ p̄mo atq̄z p̄mū poster⁹ exoluēdo. *M. B.* summope *sophistria* mḡm caueri. i. disceptatiōib⁹ scholasticis monet. Et rō ē: q̄z vt etiā i supiorib⁹ p̄missum ē ip̄a n̄ nisi v̄boz ē ostētatio ābitiosa cōfidētia. n. v̄boz sola p̄bāda replet. q̄re ⁊ libidinē r̄trād̄t Aug. i d̄ doctria xp̄iana eā noiat atq̄z sc̄ias ip̄ietatis. ⁊ vide sup̄ ea. i. de studio logice. Itē tetr̄ū. i. atrū ⁊ obscurū: ⁊ etiā i supiorib⁹ dicitū ē. *Si* v̄o maria vt assolet discretorū mētib⁹: illic ponit sc̄m documētū circa p̄dicta. Et duo facit. nā p̄rio documētū pōit. sc̄do circa p̄assumptū aliō dicit: ibi. eodē mō. ⁊ dicit q̄ si i disputatione dubitatio maria accidat vt solet mētibus discretorū: vtēdū ē studijs deliberādo qd̄ r̄ndēdū. ⁊ qd̄ mens exagitata. i. cōmota naturalibus motibus cōscie dictauerit: subaudi ex deliberatione h̄mōi: illud p̄oferendum. i. determinandum est publice in crastino. i. die ⁊ lectione sequenti. Et inde circa p̄assumptum documētum aliud ponens duo facit. nam p̄rimo documētum ponit. secundo ip̄m confirmat: ibi. Facilius enim. Et dicit eodem modo

ps̄bozet
delicias hauriret: ora biatui lumina somno cōmisit. *Man⁹* vero s̄z sordida i catino aliquid p̄debat: s̄z sopor ei nociuus extitit: dū cibaria *incarcerare* q̄siuit: ad quē fructū maturitatis *Mar* tiane sociozū charissime creditis hunc puenire vestra siquidez nouit intentio.

Si differēdi cā **M**eridian⁹ doctor studiū adierit: p̄cauēdū ē ne *sophistico* polleat appatu: nec tetr̄is moueatur difficultatibus: s̄z *studiosa p̄meditatiōe* oibus armat⁹ itrepid⁹ adeat lites: easq̄ *facili mēte* cōponat: ⁊ illud qd̄ q̄sq̄ obiecerit ita mēorie disponat: vt detegēdi t̄pe a via rōis nō recedat: s̄z ordie cōpetenti *enigmata* dilucidandi moderatione assumpta *explicite* exsoluat.

Si vero maximayt assolet discretorū mētibus accidat dubitatio i differēdo: studijs vtēdū est deliberando: ⁊ qd̄ naturalib⁹ motib⁹ mens exagitata dictauerit cōscie in crastinū p̄ferēdū est. Eodēq̄ modo si difficultatum quid quisquis p̄meditatus fuerit: discretōi

Sextum

scz quēadmodū p̄efatū ē sup. faciēdū ē si q̄d difficilimū m̄gr fuerit p̄meditatus: qm̄ ip̄m cōmendandū etiā ē discretioni. alia l̄ra h̄z disputatōi r̄ verius. put ex sequētib⁹ apparet. r̄ rationē subdens dicit. enī p̄ qz scintillula difficultatis reperit̄ plerūqz facili⁹ differēdo. l̄. disputādo: q̄ si cōmitteret̄ obseruātie studiū: qd̄ cōfirmās dicit. qm̄ inq̄t Aristoteles: sub/audi ī topicis. Veritas ip̄a non tantū reperitur in altero. i. in vno: s̄ reperitur ī pluribus

est cōmendādū. ^{disputando} Facilius enī differēdo plerūqz difficultatis scintillula inuenit̄: q̄ si studiū obseruātie cōmitteretur: qm̄ nō in altero tm̄ scie veritas reperitur: vt dicit Aristoteles. ¶ Aduertendū ē etiā q̄ trib⁹ modis traditionib⁹ vt solet discretorūz cognitio. Nouis siq̄dem r̄ inusitatis editōib⁹ gliari veteribus. tetrisc⁹ discipulorū mentes palliare ve-
tustissimis t̄n̄ inouatis: r̄ tanq̄ p̄p̄rijs r̄ uis manātib⁹ credentiū intelligētias excitare. ¶ Siqz vero horūz discipulo-
rū sagacitate oblectauerit: archiscola-
ri iungēd⁹ est: vt vel eis recordatōis se

sibi. Mubila licet q̄ncz. Primo ponit primū documētū. Mā aliqz posset dicere. O Boe-
ti tā p̄batū est r̄ ostensum quō m̄gr in disputatione se agere debeat: s̄ adhuc latet quas
rationes facere debet: vt disputantiū orta disceptatio cōpetentius dissoluat̄. Et ad h̄ re-
spondens dicit: q̄ cognitio discretorūz magistrorū vt solet in traditionibus r̄ disputationi-
b⁹ tribus modis: r̄ hoc s̄m̄ tria magistrorū genera. Sunt enī quidā subtiles: quidam sub-
tiliores: quidam subtilissimi. Solent eteni quidam gloriari. i. gloriose vt̄ editionibus. i.
rationibus r̄ documētis nouis r̄ inusitatis. Et hoc quo ad tertium genus m̄grorū dictū
est. Solent etiā alij palliare mentes discipulorū veteribus. i. antiqz r̄ tetrisc⁹. i. obscuris ra-
tionibus: r̄ hoc quo ad prios m̄grōs dicitur. Sunt r̄ tertij q̄ solent excitare. i. comouere i-
telligentias credentiū scholarū: editionibus r̄ rationibus vt̄tustissimis. i. antiquissimis
sed inouatis: r̄ vtunt̄ eis tanq̄ manātib⁹ a proprijs r̄ uis. i. scientijs eorū. Et hi sunt
qui s̄m̄ genus. i. mediocriter subtiliū amplectuntur. ¶ Notandum inter oīa magistrorū
genera hi certe subtilissimi fore noscuntur: qui nō vetustorū atqz pene ob litteratorū sem-
per vtuntur codicibus: vel eorū tamen inouatorū. Sunt enī alij aliena meditantēs atqz
rapientes: suoqz ingenio veluti a se excogitata ascribētes. sed acutissimi quidem sunt qui
nouis inbiāt institutis. Adferri enī vt̄ prius etiā monstratū est ingenij extat semper
inuentis nō inueniēdis vt̄. quare r̄c. Itē tetrū. i. obscurū vt̄ sup̄ius expositū est. ¶ Si quis
vero horū discipulorū. Sic ponit secundū. incidens quod est tale. Diceret forte aliquis. si
pueri atqz scholares q̄stiones atqz rationes per m̄grōs adductas ad plenū intelligere
nequeāt: qd̄ agendum? Ad hoc r̄ndens dicit: q̄ si scholares disputationi assistentes in-

seu i multis. ¶ Notādū circa hoc
qd̄ dicitur facilius enī differēdo
r̄c. q̄ disputatio actus est schola-
sticus quo q̄libz it̄tionē suā ad
inq̄rendā veritatē p̄ rationē ostē-
dit r̄ eā viribus asseuerat. hoc q̄/
de actu inter ceteros nil clari⁹ ni-
bilqz salubri⁹ discipulo cōproba-
tur. ip̄a enī est que veritatē enu-
cleat: enigmata manifestat: erro-
res atqz deuia condēnat: q̄re nō
absurde dictū ē veritatē facilius
differendo reperire q̄ studendo.
¶ Aduertēdū est etiā q̄ tribus
modis traditōib⁹ r̄c. In hac pte
Boe. ponit quedā icidētia circa
documēta sup̄iora. Et diuidit̄ h̄
pars in q̄ncz partes s̄z q̄ncz in
cidētia q̄ p̄dit. sc̄da ibi. Si quis
horū. tertia ibi. Et ad m̄grat⁹. q̄r/
ta ibi. Si h̄o p̄meuo t̄pe r̄c. q̄nta

7 incidens

Capitulum

intelligere nequeant rōes mgri in mediū adductas: et tñ rōes ipse eos delectaverit: tñc scho-
lares ipi iungēdi sunt. i. sociandi archiscolari. i. baccalaris: ut ipse iprimat eis fideliter se-
riē recordationis. i. modū recordādi atq; etiā intelligendi. vel etiā idē archiscolaris comē-
det. i. informet et oñdat eis scholaribus diligentia exarādi. i. scribēdi: qm̄ magnū fomētum. i.
augmētū utilitatis colliget ex his. s. puatis informatōibus. ¶ Mo. recordatio de q̄ in lra
illa q̄ ē supius i pmo ca. cōis vo-

citata ē. ipa nēpe magne utilita-
tis ē discipulo: qm̄ ut ibidem d̄z
vsus gñat. vsus autē ad magiste-
riū ppare festinat. L uis rō ibi
dē reddit: qm̄ sicut prudentia si-
ne iusticia parū vel nihil pdesse
noscat: iusticia sine prudētia mul-
tū: sic scia sine vsu parū: vsus autē
sine scia multū: put et quēadmo-
dū in palletrato loco, b atq; alia
lōgius declarāt. vide ibi. Itē fo-
mentū nutrimentū: ut esca et ab ef-
fectu p augmēto qñq; ponit. et
d̄z a foueo es. Item series. i. ordo
tenor. et d̄z a sero ris. ¶ Et autē
ad magistratū apicem tpe pueni-
at. Hic ponit tertiu icidēs Boe.
qz posset q̄s dicere. postq̄ iā ma-
gister oia illa exeq̄t quēadmodū
i supiorib̄ edoctū ē: debet ne ipse

exhibere relinquere studium: et solo exercitio scholastico intendere. Ad quod dicit Boetius
q̄ non. Et duo facit. Nam primo dicit ipm magistrum continuo adberendum studio:
Secundo quibus in locis ostendit: ibi. Recessusq; secretiori. Et dicit prio q̄ sicuti imozā-
est. i. vacandum est: studio continuitatis id est continuo ut discipulus perueniat ad
magistratus: quasi diceret sic quoq; continuo studendum est magistro: ut apices
ipm magt. rj conseruet. et locum studij ostendens inquit: qz p r: est insistendum id ē cau-
sa studij immo. andum recessu. i. loco secretiori: licet pro q̄vis magister ipse sanguineus
existat. sanguinei en. im vt superius iam demonstratum est in locis apertis amentis et iof-
cundis informandi sum. hoc tñ non obstante in locis secretis magister studere debet: hoc
ne strepitus assistentium ed. tet eum in studio. et similiter ne strepitus migratium cōfun-
dat ei? intellectum: sed sit in loco quieto et mundo et purgato ab omnibus vinculis impe-
dientibus vitales spiritus magistri. Et reddens causam dīctorum dicit. Consentaneum
enī est honestati magistroz vt magister rimando. i. reqrendo secreta existat solitarius: q̄
q̄ exhibeat presentia suam cunctis extrahendo. i. exponendo libellos: subaudi in apertū.
nonne p nuncq̄ enī detractionis filius sup. quicūq; fuerit aspiciēs sedulitatē, scz magri
in extrahendo. i. in publicū ponēdo libellos suos causa studij meditaretur inquinatum:
quid. i. aliquid malum utiq; opinaretur: quasi diceret cū ita sit q̄ forte oculis nequā ma-
lū ex hac publica ostensione opinaretur: honestius est magistrū iquēcūq; studeat loco so-
litario se recipere. ¶ Motandum circa hoc qd̄ de studij continuitate dicitur. Sicuti vna
dies calida non facit estatem: nec vna yrundo verē vt dicit Aristoteles primo ethicorum:

riē fideliter ipmat: vel et arādi diligen-
tia comēdet. Magnū siquidem ex his
utilitatis fomētū colligetur. ¶ Et autē
ad magistratus apicē tpe pueniat disci-
pul? studio cōtinuitatis imozādū ē re-
cessu. qz secretiori. sanguineus existat
insistendus ē: ne strepit? assistentiū mētē
eberet: vel migratiū rira cōfundat itelle-
ctū nullis vinculis vitales spūs ipediē-
tib?. Honestati. n. cōsentaneū est vt se-
creta rimando solitarius mgri existat:
magis q̄ libellos extrahendo cunctis
pntiā suam exhibeat. Nonne detractio-
nis filius magri sedulitatez libellos ex-

Sextum

hic etiā nec vn' act' studiosus & sciētific' studiosus atq; sciētificū reddit. requir' em̄ vti etiā in
superiorib' declaratū ē ad pfectionē magisterij studij continuatio. habet nepe se studiū i mo
dū cauētis gutte lapidē: q̄ nō vno casu s; diuersis tā millies. multiplicatis casib' lapidē ca
uat. Sic q; mgr̄ bone idolis nō p̄mis tituli adepti curriculum. studiū dimittat: s; continuo
vsq; i finē studio atq; exercitio adbereat: & hoc i loco solitario. aia em̄ terrenis occupata i

trahendo aspiciens q̄d inq̄natus; medi
tare vtiq;. ¶ Si vero primeuo tempore
mgr̄antis diligentia copiā discentiū n̄
habuerit: idcirco non tepescat: nec spe
deposita euanescat: s; tanto acrius stu
dijs insistat: seq; in conflictu strenue p̄
beat: vt sic licet cū paucis honorem con
tingat. Paucorum em̄ cōsortio multos
delinitos pfunditatis studio vigente
frequēter vidimus strenue intitulari.
Nōne Theophrastus subtilitatis arti
fer paucorum suffult' ornatu: spe defrau
datus regēdi curam abiecit: quod tñ in
consulte egit. consultius em̄ egisset si se
studij obseruantie commēdabilem exhi
buisset. ¶ Dumeribus tñ magistri Ze
ontini discretio multorum sibi acq̄sivit

dens ponit. secūdo cām eius subfūgit ibi. Paucor' em̄. Et dicit p̄mo si diligētia magistrā
tis copiā discentiū. i. scholarium nō habuerit primeuo tpe: nō tepescat. i. nō desistat ab ince
ptis: idcirco. i. p̄pterea: & hoc ne euanescat. i. recedat deposita spe: s; quāto rari' ē sibi audi
torū. tāto acrius studijs insistat: q; n̄ & p̄beat. i. exibeat se: in cōfliktu. i. lucta scholastica que
disputatio est: strenue. i. ardue: vt sic cōtingat honore licet: cū paucis. Et rōem p̄dictorum
reddens duo facit. Mā p̄mo rōem ponit secūdo exēplum quoddā circa hoc annectit ibi.
Mōne. Et dicit. em̄ p̄ qz: nos Boetius vidimus multos delinitos. i. insignitos studio p
funditatis. ititulari. i. laudari: vigēte tñ cōsortio paucor' discipulor'. Et exēplū circa hoc
q̄d dixerat: ne spe & c. ponēs de Theophrasto dicit. Mōne Theophrast' ille mgr̄ ex̄ns artifex
subtilitatis. & suffultus ornatu paucor': nōne ip̄e abiecit curā regēdi. & hoc defraudat' spe
regiminis affuturi: q̄si diceret imo. q̄d tñ. i. abijcere regēdi curam egit incōsulte: sed certe
egisset consultius si se exhibuisset commendabilem obseruantie studij. ¶ Motandū quem
admodum dicit littera propter raritatem auditorum non desperandum est. quoniam & si
minima esset scholarium copia: non ea propter ab exercitio & studio desistendum ē. Attē
denda enim non est in his mundialis gloria: sed studij exercitijq; finis qui sapia est: cui
quidem est beatū facere p̄mo ethicoz: atq; beatā efficere vitā: vt inquit Sene. ad Lucillum

sultib' nequaq; in cognitōez scia
rū attigere valet. requir' nāq; stu
diū libertatē ai frena. p̄sul r̄spu
ētis: cū ip̄a de mūdo creata sit: q̄
re & ip̄az mūdis ac puris solū de
lectari necesse ē nō defecatis atq;
mole terrena inuolutis: q̄re & c. Itē
rimari. i. scrutari & inuestigare: et
tractū ē a porcis q̄ p̄ runā terre fi
liqs & radices inq̄rūt. & p̄ducit ri.
vñ Prosper. Almorabida rimetur
penetralia dextra salutis. ¶ Si
nō primeuo tpe. Hoc ē quartū in
cidēs circa p̄dicta occurrēs Et est
tale. Posset nepe q̄s dicere oia si
q̄dē bñ & optie digesta sunt: & h̄
circa hos mgr̄os q̄ scholarium co
piā h̄nt. q̄d aut de his nō plenū
ē adiutorū. surda p̄ntia atq; cō
mutat' penit' abrupt'. bis respō
dēs dicit vt i lra. Et duo facit s; z
duos modos in lra positos. secū
da ibi. Aldunerib' tñ. Prima in
duas. nā p̄mo quoddā documē
tum siue quēdā modū circa inci

¶ p̄uidens

Capitulum

Hac salomō principatū obtinuit ⁊ honorē: puerbīdū. ij. Adeltor. n. eius ē acq̄sīto q̄ au-
ri ⁊ argēti ibidē. Ea. n. habita oīa bona piter veniūt cū illa. Mō ergo tepescat scīaz Tyro
si copiā studētū nō bēat: cū largior laboz merces sibi fuerit cōstituta. Itē tepesco inchoa.
ē a tepeo tepere. i. tepidū fieri. Et ē tepere pprie eē inter calorē ⁊ frigorē. ¶ Adunerib⁹ tñ
mgrī Leontini. Hic ē scōz documētū circa p̄dictū incidēs attēdendū. Et duo facit. nā p̄io

modū pōit quo scholares magr
b̄re possit. scōo ātipopborosat vl
saltz notabile quoddā circa hoc
ponit ibi. Pietatis ho. Et dicit
q̄ si mgr̄ audientū scholarū n̄
habuerit copiā: mod⁹ ē vt eos si-
bi mūerib⁹ coemat ⁊ p̄ducat exē-
plo Leōtini: c̄ q̄dē discretō acq̄si-
uit sibi mūerib⁹. i. donis p̄fortū
multoz. cēsūt. n. i. estimauit pul-
cri⁹ fore egere. i. paup̄tati incūbe-
re: q̄ destitū cetū discētū. i. scho-
larū. ¶ Mo. si mūere atz donis
dij sup̄ni placari p̄stat: iuxta O-
uidij in de arte traditionū. Adue-
re dij superū placant carnīe ma-
nes ⁊c. Nulli mīz deniqz si bo-

mines eis placabunt. Adunerib⁹ equidē oīa cōamur: vt si qd̄ p̄catu difficile ē munere faci-
lite q̄re bene dixit Ouid. vbi sup̄. *Lamina laudant: s; munera magna petunt ⁊ itē. Ipe
lz venias musis comitat⁹ homere. Si nil attuleris ibis homere foras. Hoc vsus consilio.
Leontini eos quos fors sibi detraxerat mūerib⁹ cōparauit. ¶ Pietatis vero ambitu. Hic
B. quoddā notabile circa p̄dicta ponit: quo erogationē elemosynaz paup̄ib⁹ faciendā p̄mo-
uet: ⁊ h̄ si mgr̄o suppetat rez facultas. Et duo facit. nā p̄mo facit qd̄ dictū ē. scōo h̄ac ero-
gationē sūmope p̄mendat ibi. Que em̄ p̄clarior. Et dicit rector scholarū delinit⁹. i. munt-
tus vl̄ insignit⁹ ab̄itu pietatis. i. ip̄amet pietate tenet. i. iure charitatis mulcere. i. fouere coz-
da discipuloz: degentiū. i. viuētū in paup̄tate: ⁊ h̄ discētū studiose ⁊ diligenter nō quidēz
discipulis. mulcere inq̄ cibarijs ⁊ calceis: qz p̄ ⁊ vestib⁹. ⁊ si nō nouis: saltē tritis. i. lacera-
tis ⁊ antiq̄s. ⁊ h̄ dico si facultas sua suppetit. vltra. n. posse viri nō vult deus vlla requiri:
qz p̄ ⁊ mgr̄ ip̄e subueniat ip̄is ceteris donatis. i. donis alijs q̄ p̄missis. silt qz subueniat
eis cōsilio cōcitatū: hoc ē amoneat eos atqz cōcitet: vt priusq̄ studiū relinquāt poti⁹ ele-
mosynas recepturi ab eo vel ab alijs veniāt. ¶ Mo. lz Boe. solos scholarū rectores pie-
tatē āplexari cōmonet: ab oibus tñ totis virib⁹ appetēda ē. h̄. n. h̄tus ē quā natura suadet
atqz rō p̄probat fraterne charitatis. oēs em̄ hoies nature vni⁹ sum⁹. q̄obz penes oīs
pietatis opa exhibenda sunt hic Scene. i. T̄biste. Nulla vis maior pietate h̄a est. quoscūqz
em̄ veros amor retinuit hos pietas tenebit. his ergo concludit charitatis op⁹ pietatē cē-
naturāqz q̄rere pietatē. ¶ Mo. circa hoc qd̄ dicit si facultas suppetit nō tñ erogandū ē vt
in p̄cessu t̄pis elargienda deficiāt. Prudens ergo intueat qd̄ sibi cōtingere possit. nā teste
Socrate. Adelt⁹ ē cauere q̄ pauere. Sic ergo cūcta largiēda sunt ne successu t̄pis remēdica-
ricobibeatur. Pietas. i. mīa benignitas p̄piciatio. Adulceo ces. re. mitigare: fouere deli-
nere. ¶ Que em̄ p̄clarior. In hac parte recōmēdat erogationē pauperibus scholarib⁹ fa-
ctam. d. q̄ em̄ erogatio. i. elemosyna ē p̄clarior. i. nobilioz vel suauioz illa quā q̄ est facta.*

Sextum

veris scholarib⁹. q. d. nulla: qm̄ cōfoueri. i. mulcere scholarē his. s. erogatiōib⁹ i quibus exhibitio donātis ē mīma: et p̄optio. i. receptio recipiētis maria ē p̄clari⁹. i. beatius et nobili⁹ q̄ deliniri. i. fouere detestabiles icursus bistrionū atq; meretricū. ¶ Mo. it̄ oēs erogatiōes q̄ fieri p̄nt p̄clariō: illa ē q̄ a discipul̄ m̄gr̄o exhibet: qm̄ i ip̄a duplex erogatio p̄mittit. s. corp̄al̄ atq; sp̄ual̄. Corp̄al̄ nāq; q̄ victu vestituq; atq; alio exteriori famulatu exhibetur.

quib⁹ ē mīma donātis exhibitio max⁹ ma vero paupis recipiētis p̄optio: q̄ bistrionū et meretricum detestabiles icursus deliniri. ¶ Nubila lz qn̄q; fortuna existat: nō tñ magistrantis cura despet: s; sp̄ curialiter se regēdo icursus viri p̄ferat dulcius expectando. Proth Corriadi pudēda trāsactio. ¶ Si autē ob festiui t̄pis ipulsus deliciarū loca visitare placuerit: sp̄ cetis sui nobiliores formaq; eminentiores docētis secum hēat discretio: ne quasi destitutus sola

tatores olim dicebāt. ¶ Nubila lz et fortuna. h̄ ē q̄ntū et vltimū icidēs qd̄ circa p̄dicta p̄t̄ gere posset: qd̄ ē fortunē aduersitas. et duo facit. i. hac pte. nā p̄rio circa h̄ icidēs documētus ponit. sc̄do ip̄s documētū exēplo cōfirmat: ibi. Proth corriadi. et dicit lz ip̄a fortuna qn̄q; existat nubila. i. aduersa: tñ cura. i. studiū sollicitudo: magistrātis. i. m̄gr̄i n̄ despet pp̄ h̄: s; regēdo se sp̄ bñ id ē eq̄nimit̄: p̄ferat. i. patiat̄: virilit̄. i. aio forti: icursus. i. aduersitates forma rū spectādo sp̄ diuti⁹ et meli⁹ euēturū. et n̄ faciat quēadmodū Corriadi ille m̄gr̄: q̄ cū fortuna sibi n̄ sp̄ arrideret: scholas dimisit et despatōes icurrebat. et iō iqt̄ proth iteriectio de te stātis ē: proth trāsactio. i. icōstātia Corriadi hui⁹ m̄gr̄i ē pudēda. i. respuēda. ¶ Mo. et si oīs stus i summo sit: eq̄nimitas: tñ ai quā cōstātia h̄ lz appellari plimū collocāda ē: quā si qd̄ Alacrobi⁹ li. i. sic describit. Est animū sup̄ piculū erigere: nihilq; nisi turpia metuerē: fortiter tolerare aduersa: et hūil̄ p̄spa cōstātis h̄ ai ē: vt ait Zull. li. i. d̄ officijs: i rebus asp̄is mīme pturbari. Qui hac stute caret: nullā i suis opibus p̄sp̄itatē obtinebit. Cū ḡ fortuna mal̄ fida nubilū oñderit vultū eq̄nimit̄ p̄ferēdū ē atq; i dño sp̄andum: q; teste pp̄ba. Qui sperāt i dño n̄ pfundēt. q̄re fortuna nubila quōdā dep̄gebat: vt sup̄ satis edoctū ē. ¶ Si autē ob festiui t̄pis ipulsus. Postq̄ Boe. in p̄cedētib⁹ posuit normā atq; modū m̄gr̄os ip̄os regulātes tā quo ad se q̄ quo ad discipulos suos: et h̄ tā i morib⁹ q̄ in regulātes i cōpatiōe ad alios a discipul̄. Et diuidit h̄ ps i duas ptes fm̄ duo documēta q̄ p̄oit. sc̄da ibi. lz autē i schol̄ et. P̄ria i duas. nā p̄rio documētū p̄oit. sc̄do cām subiungit. tertio exēplo corroborat. sc̄da ibi. Me q̄si. tertia ibi. Alaronis saltus. Et legēdo h̄ totus vsq; i secūdū documētū dicit p̄rio. Cū m̄gr̄o placuerit visitare loca delitiarū ob ipulsū festiui t̄pis discretio docētis hēat sp̄ secū nobiliores sui cet⁹. i. suoz scholarū: atq; et eminēstiores forma enī emīnēs corp̄is ai etiā excellentiā cōiter rep̄ntare p̄hibet. et h̄ iō fiat ne m̄gr̄ ip̄e a multis videat̄ eē destitutus solatio. i. solamie. vel etiā ne excitet̄. i. cōmoueat̄ in

Capitulum

Piculū. ve enī boī solī: qm̄ cū ceciderit nō hēbit subleuātē. Et mala q̄ exinde p̄nt euenire s̄
p̄dicta nō obseruēt exēplo ostēdens dicit. **S**altus enī. i. trāsīt? solitarius **A**daronis. forte
Airgilū dicit: vel alterz idoluit. i. valde doluit p̄uari. i. destituit: cetū. i. societate felicū scho
lariū forte malū quoddā ex solitario suo trāsitu **A**daroni euenit: qd̄ q̄le fuerit. **B.** tñ bic
nō exp̄ssit. **¶** Licet aut̄ i scholis rigid? existere. **H**oc ē scdm̄ documētū quo mḡros infor
mat q̄lit̄ se erga alios a scholari
bus suis gerere debeāt. Et dicit
Adagr̄ ip̄e scholariū licz̄ debeat
eē rigidus i scholis: subaudi quē
admodū sup̄ius eodez̄ capitulo
declaratū est: vbi dicebat rigid?
z̄c. tamen mḡr dz̄ eē deuotus in
gressu. i. transitu suo corā pp̄lo: z̄
hoc dico salutādo quēlibet s̄z̄ cō
ditiones suas. debet etiā eē trans
migrātibus. i. cū p̄tereūtibus io
cūduz̄ in s̄mone: atq̄ alludētib?
i. sibi cōgruētibus: comes. i. soci?
sicq̄ cōmorātibus. i. secū habitā
tibus fidel̄ amonitu. i. amonitiōe
salubri: atq̄ etiā sit affinit?
i. vicini: cautus. i. astut?
castitate. i. in
castitate. q. d. velit. si nō caste vi
uere possit corā vicinis: faciat tñ
vt siqd̄ sinistrū egerit: vicinis nō
inotescat: vt qd̄ caste fieri neq̄at
saltem caute exequetur. z̄ huius
causam subdens inq̄t. Et hoc ideo vt dictū est fieri debet ne affinitas amicabilis. i. amī
ca vicinitas: ebibat. i. subtrahat fetoz̄ z̄ suspirantis nasi: quasi diceret vt immediate supra
suppletū est. z̄ methaphorica locutio est. **¶** Extrema presentis voluminis extat compila
tio. **H**ec est secunda pars principalis huius vltimi capituli: in qua postq̄ **B**oetius de
terminauit z̄ posuit diuersam magistrorū diuisionem z̄ mores eorum qui in locis studiorū
principalioribus: scilicet athenis z̄ rome habitant documentis regulauit. **H**ic modo in
hac secunda principali parte huius capituli vult ostendere quomodo se debēt habere illi
qui habent curam regendi scholas in castris vel in villis prefata loca studiorum circū
iacentibus paupertate conclusi. Et diuiditur hec pars in duas partes. In prima parte
premittit intentum suūz̄. In secunda ip̄m prosequitur: tñ. Cum ob egestatis causam. Et
dicit. extrema. i. vltima compilatio presentis voluminis: extat. i. est vt dicamus sub com
pendio. i. sub breuitate magistrantibus illis: quos egestas. i. paupertas existens nouer
ca. i. contraria z̄ inimica liberalibus disciplinis compulserit euadere fines id ē regiones
alienas. z̄ similiter quoq̄ de his quos dulcedo natalis patrie reuocauit: subaudi vt tñ
dem commorarentur. z̄ de his in tertia parte principali. **¶** Nota circa hoc quod dicit li
beralibus disciplinis. per has liberales disciplinas. vij. artes liberales intelligit. libera
les inq̄: qm̄ ab alijs illiberalibus proz̄sus sunt disticte. ip̄e nēpe ad aīam: ille vō ad cor
pus ordinātur. liberales etiam: quia s̄m eas homo per se disponitur s̄m intellectum ad
optimum finem: veluti vsum virtutum moralium z̄ intellectualium: vel ad perfecte fe

Sextum

Scientiæ usum quæ est speculatiua. quæ autem talia considerant naturaliter liberi sunt et non seruiles cum intellectu vigeant: ideo recte artes ille liberales dicte sunt. et rursus liberales: quia liberos expeditos et exercitatos animos requirunt eo quod subtiliter de rebus causis disputant et de illis plerumque quæ a sensu remota sunt. Et insuper liberales: ideo quia antiquè tantummodo liberi. id est nobiles et ingenui in eis studere consueverunt. Plebei vero in mechanicis ob peritiã operandi: quæ quidam peritiã et opus plebeis congruit. De cuius vero et studium nobilibus per Hugo. Item finis incerti generis. id est terminus et a finis dicitur: quia a gradibus fines funiculis sunt diuisi vnde per peritiã. funes ceciderunt mihi in pelaris. Et dicitur finis terminus: cõsummatio: mors: peritiã. vnde. Est finis peritiã mors consummatio meta et cõter incerti generis est: aut masculis aut fe. **¶** Cui autem ob egestatis causam.

¶ Cui autem ob egestatis causam repellende lucri gratias odorem dulcissimum: considerandum est ut saluo magister honore peritiã et optum quæ insistat: vestibus mediocribus ibi gratias: et scholarium regimini precipue indulgeat. **¶** Puerisque prius prebeat vultum benignum: parentibusque eorum benigniorem affectum: docedique aditus sponte deat benignissimum: ut sic non solum puerorum corda permolliat. verum etiam parentum pecuniam extrahat: ^{redolentem} famamque ex hoc

scholares. scdo quæliter erga alios a scholaribus ibi. Cui autem cena. Prima adhuc in duas. primo facit quod dictum est quo ad se. scdo quo ad vicedoctorum ibi. Aduertendum. Prima adhuc in duas. primo enim ponit documenta generalia. scdo specialia documenta subiungit ibi. Puerisque. Et dicitur primo cum quibus magistrorum ob causam repellende egestatis. id est egestate ipsa cogente: gratias odorem dulcissimum lucri subaudi. id est partibus alienis: tunc considerandum est: ut magister ipse insistat. id est intendat: quæ tum quæ. id est poterit paritatem: et hoc honore dico saluo: quod per et consideret etiam ut inhiat vestibus mediocribus: subaudi tamen honore magistrali dignis iuxta premissa precepta: atque indulgeat. id est intendat precipue regimini scholarium. **¶** Mo. quoniam omnia sunt generalia precepta in superioribus eodem capitulo quæ deducta sunt: videlicet magister peritiã: vestimetorum honestas: atque iuxta scholares debita attentio: ideo de eis hinc denuo tractare superfluum foret: quare ibi videas. Item quod quibus qui qui tum quis re. id est posse. et componitur cum non et dicitur nequod. **¶** Puerisque vultum primo prebeat. In hac parte per documenta generalia documenta specialia ponit. Et diuidit. nam primo docet quod magister se habebit erga scholares correctio subiectos. scdo quod circa alios ibi. Cui autem habuerit et. Item primo ostendit quod se habeat coram nouellis et pueris. scdo quod coram adultis ibi. Eisdemque aliquantulum adultis et. Et primo dicit quod cum magister in alienis partibus curam regiminis susceperit: de prebere primo et principibus pueris super informatis vultum benignum: parentibus autem eorum affectum benigniorem suadeat. id est sponte deat pueris quæ parentibus aditus. id est introitum docedum benignissimum: et hoc ideo ut non solum permolliat. id est mollificet atque molliendo ad se attrahat corda puerorum: verum per se extrahat etiam pecuniam parentum super. quæ necessitati sue mederi valeat: atque efferat. id est deportet: famam super. redolentem: ex hoc. id est ex hac sua benignitate. Similiter autem cum hinc omnia gerunt defendat nihilominus regaliter. id est viriliter iura scholæ: et hoc ordine. id est modo docendi: edocto id est demonsttrato: prius id est in prioribus perutatur. **¶** Motandum licet magistrorum benignitas tam erga discipulos quam eorum parentes maximè prestet attentionis atque beniuolentie discipulorum incrementum: vti colligitur ex canone. hoc habet. xxvi. di. et filii decretali. humilis. de maiori. et obe. tamen talis benignitas sic moderari debet: quod ex hoc regendi auctoritas non frangatur.

scholares. scdo quæliter erga alios a scholaribus ibi. Cui autem cena. Prima adhuc in duas. primo facit quod dictum est quo ad se. scdo quo ad vicedoctorum ibi. Aduertendum. Prima adhuc in duas. primo enim ponit documenta generalia. scdo specialia documenta subiungit ibi. Puerisque. Et dicitur primo cum quibus magistrorum ob causam repellende egestatis. id est egestate ipsa cogente: gratias odorem dulcissimum lucri subaudi. id est partibus alienis: tunc considerandum est: ut magister ipse insistat. id est intendat: quæ tum quæ. id est poterit paritatem: et hoc honore dico saluo: quod per et consideret etiam ut inhiat vestibus mediocribus: subaudi tamen honore magistrali dignis iuxta premissa precepta: atque indulgeat. id est intendat precipue regimini scholarium. **¶** Mo. quoniam omnia sunt generalia precepta in superioribus eodem capitulo quæ deducta sunt: videlicet magister peritiã: vestimetorum honestas: atque iuxta scholares debita attentio: ideo de eis hinc denuo tractare superfluum foret: quare ibi videas. Item quod quibus qui qui tum quis re. id est posse. et componitur cum non et dicitur nequod. **¶** Puerisque vultum primo prebeat. In hac parte per documenta generalia documenta specialia ponit. Et diuidit. nam primo docet quod magister se habebit erga scholares correctio subiectos. scdo quod circa alios ibi. Cui autem habuerit et. Item primo ostendit quod se habeat coram nouellis et pueris. scdo quod coram adultis ibi. Eisdemque aliquantulum adultis et. Et primo dicit quod cum magister in alienis partibus curam regiminis susceperit: de prebere primo et principibus pueris super informatis vultum benignum: parentibus autem eorum affectum benigniorem suadeat. id est sponte deat pueris quæ parentibus aditus. id est introitum docedum benignissimum: et hoc ideo ut non solum permolliat. id est mollificet atque molliendo ad se attrahat corda puerorum: verum per se extrahat etiam pecuniam parentum super. quæ necessitati sue mederi valeat: atque efferat. id est deportet: famam super. redolentem: ex hoc. id est ex hac sua benignitate. Similiter autem cum hinc omnia gerunt defendat nihilominus regaliter. id est viriliter iura scholæ: et hoc ordine. id est modo docendi: edocto id est demonsttrato: prius id est in prioribus perutatur. **¶** Motandum licet magistrorum benignitas tam erga discipulos quam eorum parentes maximè prestet attentionis atque beniuolentie discipulorum incrementum: vti colligitur ex canone. hoc habet. xxvi. di. et filii decretali. humilis. de maiori. et obe. tamen talis benignitas sic moderari debet: quod ex hoc regendi auctoritas non frangatur.

Capitulum

gat: qz put dicit Aug. in canone. qñ. lxxxvi. di. dñ nimitū seruat bñlitas regēdi frāgīl au
toritas. Et inde bene. B. post benignitatis amonitionē subiectit. schole vō iura rē. q. d.
cū hec gerunt: nihilomin⁹ schole iura manuteneant. Et b de nouellis dicta sunt. ¶ Eisdē
dē. etiā aliquātulū adultis. In hac pte. B. oñdit quō mgr se bñe dz erga discipulos iā adul
tos. Et duo facit. nā pñio facit qd dictū ē circa adultos dociles. scōdo circa rebelles ibi. Si
vō. Et. d. q. si mgr habuerit disci
pulos iā pene adultos: tūc exhibē
beat se eisdē adultis rigidū quē
ad modū de rigore sup dictū est:
atq; pponat. i. ordinet ora eoz. s.
adultoz: ad loquēdū recte. i. con
grue quo ad grāmaticā: r ornate
quo ad rbetoricā atq; cōtingat. i.
disponat digitos eoz ad scriben
dū: atq; cōformet eos oīno ad le
gendū: r h dico cōmitate rigo
re iusticie. s. scholasticē. r rōez qre
oīa h sic fieri debeant r spāliter
hui⁹ cū dicit rigore iusticie rē. sub
iūgit. d. b. iō fieri debēt: vt schola
res ipi pficiāt: nō solū i doctrīa
s; etiā in facetia: hoc ē morib⁹ atq;
stutib⁹. r subdit. Almgr etiā con
cedat tēpestiue. i. tpe debito scho
larib⁹ spacū ludēdi: atq; sic vt nul
lo casu eis abstrahat bñficiū do
cendi. ¶ Mo. nō solum scholares ipi i doctrinis r disciplinis erudiēdi sunt: sunt q; in face
tis morib⁹ atq; stutib⁹ summis nūsb⁹ istruēdi: qm si solū i doctrinis pficiāt r morib⁹ defi
ant: certe nullo mō pfecisse dīcūt. q em pficit in sciētīs atq; deficit i morib⁹: pl⁹ defecisse
q; pfecisse phibēt. qre Paul⁹ apls ad eph. vi. iqt. Educate illos. s. iuuenes i disciplinis. r
adiunxit. r correctione dñi. r Grego. vii. registri sui. Peto inquit vt per nullos quos do
ces moribus erudias rē. Et illō apte insinuās Boe. dicit. Rigore iusticie cōcomitāte rē.
¶ Si vero contumacē supbumq; inuētat. Idic oñdit. B. quō mgr se bñe debeat circa rebel
les. r dicit q si mgr inuenerat quē. i. aliquē cōtumacē: q; p vel supbū ipm dulciter castigat
hoc ē vbis dulcibus r exortabilibus ad bonū corrigat atq; increpet: ipiq; exēpla pponat
qbus a sua cōtumacta atq; supbia reprimat. qd si nullo mō verbis ac montēz charitatē
uis r dulcibus silr r exemplis minime corrigi valeat: affligat. i. corripiat vgis r vberib⁹
r hoc dico fiat cū assensu parentū. Et rōem subdens inqt. vt sic sup. ille contumax euadat
castigat⁹ ad vngūē. i. ad pfectōnē: ne cadat oīno in ignominiā. i. infamiā qsi desperatus.
¶ Mo. q mgr circa contumaces discipulos more prudētis medici vti debet. Alldic⁹ em
in curādis morbis pñio medicinas mīstrat faciles: ne paties medicinarū fortū. trabat in
horrozē: vt p leuitatē medicamīs potionib⁹ salubrib⁹ assuescat. sic quoq; mgr pñio rebel
les vbis agat dulcib⁹: vt dulcedine correctōis allecti: a morbo rebellōis desistāt. q si his
minime retrahi valeāt: acriori medicamīe ē vtendū. s. vgis. cessione: eligaturq; hec potius
ne sic vnū mēbrū putridū nō incisus toti⁹ corpis ipediat sanitatē: sic neq; scholaris pñia
cis rebellio ignomine pbeat desperationē. ¶ Eū aut mgrantis dilectio rē. In hac parte

efferat. Schole vero iura regaliter de
fendat: ordine docēdi pñio edocto putat
tur; ¶ Eisdē etiā aliquātulū adultis ri
gidū se exhibeat: ipozq; ora ad recte r
ornate loquēdū cōponat: digitosq;
ad scribēdū cōstruāt: ad legēdū oīno
cōformet rigore iusticie cōcomitāte: vt
sic nō solū i doctrīa: verū etiā i facetia
cōuēiat. Ludēdiq; spacū tēpestiue con
cedat: dōcedendiq; beneficiū nullo ca
su subtrahat. ¶ Si vō cōtumacē supbū
q; inuenerit dulciter castiget: exēplaq;
moruz pponat: qb⁹ reprimat: alioquin
parentum assensū virgis affligat: vt sic

cha
hoc
ma
sita
ces
alij
me
ridē
cū t
ci an
liqu
at. 3
pot
gab
r pl
i. for
¶ Et
stru
quet
nam
rit ci
quan

Sextum.

Boe. postq̄ documēta p̄miserat quō mgr̄ se h̄re d̄z circa illos discipulos q̄ sunt correctōis
submissi. b̄ facit idē circa eos q̄ correctōis limā penit̄ rep̄ onunt̄: vti sunt senes statuales
plāetici ⁊ alij. Et p̄it plura breuia documēta s̄m pluralitatē ⁊ diuersitatē oīm bonoz dī
scipuloz. ⁊ dicit. cū dilectio magistrātis b̄uerit etate infrigidatos h̄ ē senes: statuales. i. be
stiales ⁊ rudos ingenio: ve p̄ vel plāeticos. i. errabūdos: ⁊ h̄ dico oēs scholastici introit̄ p̄
ticipes: q̄d agēdū iq̄ si mgr̄ ne
q̄at vti limā. i. rigore correctōis
ap̄d eos: h̄ mō agēdū ē vt sequit̄
Arriēdū em̄ ē. i. fauēdū: senio cō
fectis. i. senib̄ atz ingemiscēdū. i.
cōdolēdū pp̄ igenij ruditatē: sta
tualib̄. i. rudib̄. planetis vero
i. vagabūdis cōgaudēdū ē. simu
lacro. i. similitudinib̄ ⁊ exēploz
adductōib̄: ⁊ si qui lasciuī affue
rit: vt calamistrati fucati atz mol
les: tūc perurat. i. castiget vicium
eoz penit̄ p̄redo calamistratos
ex̄ntes. b̄rsutis cirris. i. crispā
tis capillis: atz pfundat pfusos
fuco illo colore ficto lachrymis
irrigatib̄ gulā eoz: hoc est tanto
eos castiget: vt in lachrymas ir
rigatib̄ gulā suā fuco pfusaz la
chrymis t̄ngant. Adolles aut̄. i. lasciuos ⁊ luxuriosos eijciat caute a cōsortio reliquoz: ⁊
hoc alij cōmoti sup. suo luxu p̄cipēt reatū. i. vicij sue metis. ¶ Motandū sicut se h̄z ifoz
matio ad informandū: sic se h̄z correctio ad corrigendū. Sed alij ⁊ alij informādū s̄m diuer
sitatē. mox: aliā ⁊ altam requirūt informationē. aliter em̄ informant̄ capaces. aliter incapa
ces: aliter iuuenes: aliter senes: aliter q̄ b̄: ⁊ aliter q̄ alij. ergo etiam p̄ locū a simili alij et
alij corrigendi: aliā ⁊ aliā requirūt correctionem. nō em̄ teneres acriter neq̄ fortes tenerri
me corrigendi sunt: s̄z quilibet s̄m sue cōditionis gradū correctionē recipere d̄z. senes q̄ ar
ridēdū: nō sunt quidē laudandi: sed sub adulatione quadā increpādi. rudib̄ q̄ cōdolēdū ē:
cū tali modo rudes sunt: vt eis p̄orsus nulla discipline medela valeat suffragari. planeti
ci aut̄ exēplis ammonēdi sunt: vt exēploz cōtinua masticatōe ad q̄etudinē p̄hūnt: ⁊ sic re
liquis sua manerie p̄ut defectus cuiuslibet ex̄rit deuersitas diuerso medicamine subueni
at̄. Itē statuales. i. rudis: ⁊ a statua nomē cepit. sicut em̄ statua sp̄ recte stat ⁊ difficile flecti
potest: sic q̄ rudes nisi magna adhibeat̄ industria informare neq̄unt. Itē planeticus. i. va
gabūdos ⁊ errās: ⁊ nomē sumpsit a planeta q̄ errantē sonat. A planeta em̄ planeticus
⁊ planetaris. Itē cirrus plicatura capilloz est in anteriori capitis pte. Et dicitur a cirrum
i. tondere. Inde cirritus. i. crinitus. vnde. Est homo cirritus qui cirrum vertice portat.

¶ Animaduertendum est etiam q̄ quorum. Postq̄ Boe. in precedentibus docuit magi
strum qualiter se habere debeat erga scholares: ⁊ hoc quantum in se est. In hac pte conse
quenter facit hoc idem: ⁊ hoc inq̄tum in vicedoctore est. Et diuidit̄ hec ps in tres partes
nam primo ponit suū documētū. sc̄do docet modū p̄quirere ⁊ inuenire si doctor bene ege
rit circa pueros. tertio p̄bat. quarto confirmat. secūda ibi. Kerū nāq̄. tertia ibi. D̄dine aut̄
quarta ibi. Subministrantuz. Et dicit. aduertēdum etiā ē q̄ effectus doctrinalis. i. doctri

¶ Animaduertendum etiam q̄ quorum. Postq̄ Boe. in precedentibus docuit magi
strum qualiter se habere debeat erga scholares: ⁊ hoc quantum in se est. In hac pte conse
quenter facit hoc idem: ⁊ hoc inq̄tum in vicedoctore est. Et diuidit̄ hec ps in tres partes
nam primo ponit suū documētū. sc̄do docet modū p̄quirere ⁊ inuenire si doctor bene ege
rit circa pueros. tertio p̄bat. quarto confirmat. secūda ibi. Kerū nāq̄. tertia ibi. D̄dine aut̄
quarta ibi. Subministrantuz. Et dicit. aduertēdum etiā ē q̄ effectus doctrinalis. i. doctri

Capitulum

ne probe in illis. s. vicedoctorib' erogatoe. i. ostēsiōe administratiōe ⁊ subsidio: laboriosum certamē. i. exercitiū scholasticū: delimit. i. pmollit. q. d. pspiciēdū etiā ē quō vicedoctores: vt sunt baccalarij ⁊ alij vicē mgrī gerētes se habeāt erga pueros si eos pbe info: mēt aut sicco pede ptrāseāt: qm̄ quocūq; mō se gesserint: h' fili' opis oñdet rerū nāq; effect' declaraf. i. manifestaf. opis exhibitioe. Et dās modū quō in cognitionē horū deueniat: scho

lares ipi oēs quotquot sunt: sūt duocādi subaudi ⁊ examinādi uicissim. i. vicib' alteri' ⁊ h' ordie cōpetēti. i. decēti: vt pateat. i. innotescat fidei scrutiniō. i. iqsitōe: qd labor diurn' subministratiū. i. vicedoctorum: erogauerit. i. docuerit eos: qm̄ nō ē pfidēdū sp cure ministratiū. Et rōez pōit qm̄ cupiditas. i. auaricia illoz pmollit' plerūq; assib'. i. obolis fractis. vl' ab effectu: qz asses illi subministratiuz frāgūt ostētiā. vl' qz fracti sūt re: aut fidelitas horū plerūq; tepescit: d' fraudata spe. s. lucri vl' etiā ptās eoz rudescit sepi'. ⁊ h' vt fideles mgrō videāt sua nūta crudelitate. ¶ Mo. tria sūt pp q nō ē i collaboratiō' d' fidēdū. i. auaricia: frustratio spei: ⁊ nimia crudelitas. Auaricia eiz seducti pueros nō corrigūt: frustratiōe spei pauperes d' spiciūt. qm̄ nullā mercedē d' seq' spāt. Crudelitate aut mētes discipuloz obstupescūt: nō sit g' vicē mgrī gerēs nimū cupid': ne

q; sit i docēdo paupes piger: qm̄ vt i lra sequit' sicuti ē deferēdū. i. dādū misericorditer felicē paup'ati. i. illi q nō ē infecta malis vsib': sic q; min' ē ihsistēdū attētius ipi' eruditiōib'. exercef em̄ i h' duplex mie op'. vnū qdē corpale qd ē bonoz erogatiō. Aliō spūale. s. salubris eruditō. Itē scrutiniū i supiorib' expositū ē. Itē as assis plura sigt. vii. As obol' pūct' pōdus possessio: tota. hoc aut i pposito. obol' ē sic ⁊ i euāge. nōne duo passerēs assē uenē t ⁊ c. ¶ Lū aut cena ⁊ c. Postq. B. documēta pmiserat qbus modū atz norma mgrī tradidit quō se i erga discipulos suos h're debeant: nūc facit hoc idē circa alios a suis discipulis. Et diuidit h' ps in duas pres. nā pmo ponit vnū documētū. scōo aliō ibi. Proterua. ⁊ eritia ibi. Lauēdum. pma ad huc i duas. nā pmo ponit documētū. scōo cās documēti subūm' git ibi. Ne familiaris vox. Et ponēs documētū dicit. cū mgr' ipe cena nō abūdauerit: s; sibi cena paupior. i. tenuior affuerit. vt aliqd elargiēdū ⁊ erogādū pietatis iuitu disposuerit solūmō facultas ipa ē erogāda cōmēsalibus ⁊ scholaribus secū cōmorātib'. familiaribus hōo plicibus vicinis si qd erogādū sit: illō tñ inuite porrigēdū est: ⁊ hoc iō ne familiaris vox ⁊ c. Et in hoc reddit causam documēti. ⁊ diuiditur h'm duas causas. secunda ibi. Vel multiplicatatis. Et dicit hoc ideo fieri debet. subaudi quemadmodum premisimus: ne vox familiaris supple. vicini reuelēt secreta supple paupertatis magistr': ⁊ hoc sibi uerbis ma

rum erogatoelaboriosuz delimit' certamen; i illis doctrinalis cōprobe effect' rerū nāq; effect' exhibitioe opis declaraf. Ordine aut cōpetenti vicissim sunt conuocandi: vt fidei scrutiniō pateat: qd subministratiuz labor diurn' erogauerit. Subministratiū em̄ cure nō semp ē confidendum: qm̄ illoz cupiditas fractis assibus plerūq; permollit': aut spe d' fraudata tepescit fidelitas: aut vt videant' fideles) rudescit ptās. Sicut uero paup'ati felici misericorditer deferēdum est: sic non minus ipsius eruditio nibus attētius est ihsistēdum; ¶ Cum aut cena pauperior affuerit cōmēsalib' est erogādū facultas familiarib' cōplicibusq; vicinitatis inuite porrigēduz: ne familiaris vox secreta reuelē d' trabe

nota

lesid
plic
ctēd
lius.
dr
do:
net
scia
rap
ten
ruz
dem
affu
opu
am
aut
stas
i. sens
poste
Itē si
futil'
la rec
cul. l
citas.
illā to
etiā ac
quolit
qre iu
qt pit
gaude
rabit:
steris.
qdā at
¶ Car
extra
ne mg
dicta s
tia ma
ta: opu
pro ille
cultatū

Sextum.

lesidit strabedo v' et iō ne an? .i. vetula cui forte erogat exns pdiga. i. supflue larga mlti
plicitatis sup. v'boz r mēdaci: ppinet. i. det sup. sibi erogatu: ani. i. alteri vidue: r b ane/
ctēdo sup. multiplicatati r mēdacio. ipa. n. an? cōscia domesticē paupis mgrī nihil futi/
lius. i. vani? locaci?: r v'boz supfluus repiri pōt. qre dicit. qd enī vt i lra. ¶ Mo. circa h qd
d' ne familiaris bñficia q plerūq' g'tis dant r pietatis obtētu elargiūt: plerūq' et i ve/
nenū r opprobriū mutant. sunt
enī q bñficia accipiūt: r idigētie
cōferētū attribuunt. nā penes se
dicūt: ideo is ddit qz me eget v' i
digebit. nouit eiz aut aliquo sibi
proficere posse: aut mee familie
spat obseqū. dicūt etiā ples bñfi
cia r erogatōes sibi fieri fraudis
sub p'textu. rursus alij dona cum
repperit mime r'cognoscūt. verū
tñ sapiēs r bon? datū cōmēdat
qntulūcūq' et fuerit. cōmēdat i q'
atq' assidua cōmemoratōe dele
ctat. q de re p'spiciendū ē marie
cui eroget. Eroget q' potius do
mesticis q' familiarib' vicinis: ne
p extranea bñficia: intranea ege

^{etias}
^{vetula r m' forte}
^{dat}
^{q' m'}
do: vel multiplicatatis an? pdiga propi/
net anni anectendo. Quid aut anu cō/
scia futili? pterua in minimis pcul absit
rapacitas: r fame nouerca r adunca
tenacitas. ¶ Cauēdū ē etiam: ne puero
ruz pulueri seculento plusq' triēnio ibi
dem alludat: licz maria comitū gazeue
affuerit affluentia: federataq' amoris
opuletia: nisi honoris p'motio vigeat i
amore v' factatū elatō i honore. ¶ Qu
aut ob dulcoris p'rie delicias parētūq'

stas i publicū deuoluet. Itē an? antiq' vetula d'z: qsi multos bñs ānos. vel d'z ab. a. r nus
i. sensus qsi sine sensu: r corripit. a. vñ. Pāphile tolle manus iāq' redibit an? Dicit etiam
posterior pars corporis: r tūc p'duct. a. vt i v'su. Dū se curuat an? retro sibi sibilat anus
Itē futile ē id qd cito r facile decurrit: r d'z qd nihil pōt retinere: r binc facta translatione
futil' d'z bō vanus supfluus loquax q' nihil velare r celare pōt. vñ. Futile vas illd qd uult
la receptio clausit. Sic bō futilis ē diuulgās oē qd audit. ¶ Proterua in minimis absit p/
cul. Dic pōit aliud documētū quo auariciā mgrī dissuadet atq' tenacitatē. Et dicit rapa/
citas. i. auaricia: pterua. i. crudelis absit pcul i minimis sup. reb'. q. d. r etiā in maximis p
illā topicā. Si illud qd min? videt' iesse: r illud qd magis: r hoc de auaricia. r seq't. absit
etiā adūca. i. curua: r pene inflexibil' tenacitas exns nouerca. i. inimica fame. Item sicut a
quolibet: sic a mgrō iter cetera mala hoc viciū rapacitatis fugiendū ē. lucrū nēpe illicitū ē:
qre iniuste possidet. r qm' iniuste adq'sitū: iō iuste depdit. hic Zul. i. philippica. ij. Aldale in/
qt ptita male dilabunt. Nēpe difficile ē vt qs ex rapacitate p'spet. Si qs. n. suis diebus
gaudere videat' bis q' rapuit: eius tñ p'spitas aut nō erit diuturna aut in successorib' n' du
rabit: iuxta illd Sen' ad Lucil. Nulli inqt cui rapia felicit' cessit gaudiū rapti durat i pos
steris. nec mirū: qz nullū violētū ppetuū. Absit q' a mgrō rapacitas q' n' ē nisi cupiditas
qdā atq' rez tā magnay q' puay i geniosa expoliatio. Itē de tenacitate sup' tam dictū est.
¶ Cauēdū ē etiā ne pueroz pulueri. hoc ē tertiū documētū hui' ptis qd ē de mora mgrī
extra suā p'riaz. r di. q' mgrō ipō extra p'riaz suā regimī scholastico icubēte: cauēdū ē etiā
ne mgrī ipē extra suā p'riaz degēs alludat pulueri. i. labori: seculēto. i. fece plēo eoz sup. q'
dicta sūt. i. scholastico regimī. alludat i q' plusq' triēnio: nō obstāte q' p'spētia. i. abundan
tia maxia gaze sup. r lucri: r comitū. i. scholarū affuerit. affluentia i q' federata. i. copula
ta: opuletia. i. cū abūdātia amoris. alia lra bz cōfederati amoris: s'z in idē redit: nisi. i. ex ce/
pto illo si p'motio in amore vigeat. i. nisi speret ad maiora p'moueat: vel certe elatio fa/
cultatū. i. diuitiarum: r lucri vigeat i honore: quasi diceret. Tunc enī commorandum est

Capitulum.

cū maiora p̄m̄ta expectē. Itē puluis d̄r qđ viuēti tollit. idē ⁊ puluere p̄ labore plerūq̄ accipimus. vñ Virg. i qđā egloga. Quid iuuat festiuo defessū puluere abesse? Quā poti⁹ bibulo decubuisse thoro. Et Horati⁹. Sūt quos circulo puluere olipti cū collegisse iuuat. licz forte alia ibi interpretet̄ manerie. Itē seculer⁹ a fece d̄r. i. fetid⁹ vel plenus fece. lētus enim sepius plenū significat sicut osus. ¶ Lū aut̄ ob dulcoris p̄rie delicias. Postq̄ Boe. in hoc vltio ca. oñdit quā liter m̄gr̄i regētes scholas i dua b⁹ vrbib⁹ solētoribus: vti ē atbenis ⁊ rōe: s̄l̄r q̄ i locis his adiacētib⁹: extra tñ suā p̄riaz ex̄ntib⁹ se regere debeāt: tā quo ad se q̄ quo ad scholares ⁊ ad alios a suis scholarib⁹ distinctos: nūc d̄m̄r i hac finali pte toti⁹ opis determiat quō m̄gr̄i i p̄ria sua curam docēdi discipulos suscipiētes se debēt gubernare. ⁊ diuidit̄ h̄ ps i duas ptes. nā p̄rio pōit documēta qđā ipm regulātia quo ad mores cōponēdos. scđo quo ad vicia fugiēda. scđa ibi. Jocozius. P̄ria adhuc i duas. nā p̄rio facit qđ dictū ē. scđo cāz documētoꝝ subnectit: sibi. Qm̄ polimite. Et p̄rio documētū ponens dicit. cū q̄s m̄gr̄oꝝ accepit curā regēdi scholas i cōfinito natali soli. i. f̄ntoꝝ: tū ob delicias dulcoris p̄rie: tū et ob venerabil̄ aspect⁹ pentū: i. iustitū. i. vacādū ē: subaudi ipi m̄gr̄o pōposo. i. supbo: nō ea supbia q̄ vicio cōmaculata ē: s̄z pōposo. i. pleno pōpa v̄philosophica: affatus. i. colloq̄o ⁊ f̄moni: q̄ p ⁊ s̄l̄r arridēdū ē caute splēdideq̄ pcuratōi subaudi et bonoꝝ ⁊ victualium reliquoꝝ: ⁊ h̄ dico vicissim: nō qđē die singulo: s̄z cū t̄p̄s expostulet aut facultate p̄mittat: q̄ p ⁊ gaudēdū ē ipa varietate vestiū sup. ⁊ alijs ornatib⁹ decētib⁹ vti sūt anulī ⁊ birrū ⁊ silia: q̄ honor magistral̄ req̄rit. Et cāz hui⁹ subdēs de varietate vestiū dicit. ⁊ h̄ iō qm̄ venustas. i. decētia vesti: polimite. i. ornate: q̄ p ⁊ insignia. i. gliosa ornamēta anuloꝝ ⁊ alioꝝ redimiculoꝝ cogunt multos obtinere aliud q̄ veritas ipa intriseca erigat ⁊ req̄rat: qm̄ v̄r benevestitus i vestibus eē paritus: credit a mille: quīs idio ta sit ille. Et anectēs cāz aliā hoc ipm dicit. ornat⁹ etiā ⁊ fauor: q̄ p ⁊ lepos. i. facie afatus ⁊ colloqui: p̄pellūt sup. plerūq̄ excedere. i. p̄cellere v̄su ⁊ apparentia multos sup. tales: ⁊ taliter vestibus ⁊ fauore ⁊ facie colloqui insignitos. multos dico cōpatos sensu erroneo: subaudi ob fictā decētiā Homeriū illū poetā grecū. q. d. ornatus vestimētoꝝ atq̄ reliq̄ sup̄dicta sepi⁹ faciunt m̄gr̄m estiari Homero sapiētiorē ⁊ pitiorē: quīs ita in rei veritate nō existat. ¶ Mo. q̄ cuilibet p̄ria sua dulcorosa ē: qm̄ locus genitalis cuiuslibet est cōseruatiū p̄ncipiū quēadmodū p̄ p̄ncipiū p̄ductiu⁹ existit: vt attestat Porphirius Isagogic⁹ cū inq̄t. Etenī p̄ria p̄ncipiū ḡnatiōis quēadmodū ⁊ p̄. In ipa nēpe virtus celestialis nato vigore instituit: atq̄ ipm in esse cōseruat veluti loc⁹ suū locatū. est ergo dulcorosa cuiuslibet sua p̄ria ob loci natali cōseruatiā. s̄l̄r q̄ dulcorosa ē parētū reuerētia: q̄ qđē p̄mū in p̄missione mādata ē: vt ps exodi. xx. cū d̄r. honora p̄rem tuū ⁊ matrē vt beneficit tibi. affert leni pentū reuerētia vite lōgeuitatē: atq̄ bonoꝝ t̄p̄alū affluētiā abūdantē. Itē polimitus ta. tū. adfectiue sumitur. vel etiā polimita vestis atq̄ multoꝝ coloꝝ. ⁊ d̄r a

venerabiles aspectus regendi curā: q̄s accepit in natalis soli cōfinito: pōposo affatus iustitū est. Laute splēdideq̄ pcuratōi vicissim ē arridēdū: vestiūq̄ varietate gaudēdū: qm̄ vestis polimite venustas: anulozūq̄ insignia: multos aliud q̄ veritas erigat cogunt obtinere: ornatus ⁊ fauor: affatusq̄ lepos q̄ plimos cōpatos sensu erroneo: Homerum excedere v̄su compellūt: ordine tñ docendi p̄taxato diligenter obseruato

Sextum.

rotunditate quod est polus: quia vestis illa rotunda est: et potest capi in oppositum utroque significato. Item venus est. i. decens: et dicitur a venus. Papias vero dicit venus est. i. sapiens: ornata: modesta: facta: formosus: inde venustas faceta est et formositas. ¶ Jocosus est dānosa libido etc. In hac parte. B. post predicta ponit documenta magistros regulantia quo ad vicioz fugam. Et dividit hoc ps in duas partes. scilicet duo documenta que ponit. scilicet ibi. Et autem. Primo ponit unum documentum quod

^{cupiditas}
¶ Jocosorum est dānosa libido attentius ablata sit: ut quod raro contingit puicialis bonorum fama efferat in tituli commendationem. Quāto magis vero venustatis titulus surrexerit: tāto magis subditorum insistentium est favor: ut quod proprii oris neque proferri tumultibus ipsorum tempestivis erogentur affatibus: ut non solum in morum dulcedine: verum etiam proprie facultatis acumie commendabilis inspectet. ¶ Et autem tā morum que facultatis in publicum evenerit commendatio: cavendum est ne incestus caput obstipet: adulterium ora confundat: illicitaque malignitatis fetor famam bonam demigret. Nerose vernum emittentes odorem

est de civitate iocorum illicitorum. scilicet secundo casus documentum subiungit ibi. Et quod oris etc. Et dicit primo quod dānosa libido. i. cupiditas iocorum sit ablata: subaudi a magistro attentius: et hoc id est ut bonorum puicialis. i. bonorum puicium et proprie efferat. i. extollat famam super magistrum in commendationem tituli. i. honoris. quod tamen raro contingit: quia nemo acceptus in patria est neque propheta ut dicitur in euangelio. et sequitur. et quāto magis titulus. i. laus et bonorum venustatis et nobilitatis surrexerit. i. excreverit: tāto magis est insillendum. i. vacandum: favori subiectorum. i. scholarium. Et eam documentum assignans. d. b. oia id fieri congruum est: ut quod. i. quod laus neque proferri: subaudi ob proferentis vercediam cum propria laus sordet: proferri in quibus tumultibus. i. vobis tumultuosus proprii oris: illud saltem erogetur et pro pale affatibus tempestivis eorum. s. subditorum: ut sic magister ipse non solum morum dulcedine: sed et facultatis. i. sciencie acumie. i. excellentia inspectet et miret. ¶ Notandum magistri in natalibus

comorantibus locis summope a lutorum consortio se abstinere debet propter multas vilissimas conditiones quibus quilibet lutor astringitur. Prima est desiderium lucrandi quod ex cupiditate proccedit: que radix omnium vicioz est. Primo ad Thimotheum. vi. Secunda spoliari proximum quod rapina est. Tertia blasphemare deum quod est turpissimum. Quarta perjurare: quo ecclesia contemnit. Quinta valde metiri: quo scandalizatur proximus. Sexta furari: quod suspensum sequitur. Septima irasci: quod plerumque homicidium sequitur. Octava solennitates non colere: quare et merito lapidandi essent lutores sicuti qui colligebant ligna in sabbato. Nonum amissio omnium bonorum. quas ob res bone inquisitionis magister que famam bonam et honores suos promulgare desiderat ludorum inhonestate rabiens est deuter: quoniam nihil est quod hominem tam debonestat quam ludorum inhonestas. Allee enim ludus ut in politico libro primo scribitur: omnium malorum mater est. Deuter ergo tam allee quam ceterorum ludorum enormitas: exemplo Chilonis lacedemonij. hic enim societatis iungende causa missus in chorintum: duces et seniores populi ludentes invenit in alea. infecto itaque negotio reversus est dicens se nolle spartorum gloriam quorum destructio bizatio clarescebat hac maculare infamia: ut diceret cum aleatoribus societatem contraxisse. proclare est ut fertur referebat Themistodes magistratus et ludis et quibuscumque leuonibus arcados fore: ne respublica ludere videatur: defectumque sui relicta gravitate puniret. hoc ille. ¶ Dum autem tam morum quam facultatis. hic ponit secundum documentum quo invitatur. Boetius magistros ipsos ad fugam luxurie summis viribus amplexanda. Et dividit hoc ps in tres

Capitulum

ptes. Mā p̄rio documētū pōit. sc̄do cāz. documētū addit. tertio oīa ista exēplo confirmat. sc̄da
 ibi. Me rose. tertia ibi. Venerabilis Cratonis Et p̄mo documētū ponēs dī. cū p̄mēdatō. i.
 laudatio ⁊ honoratio tā moy. q̄ facultatis mgr̄i in publicū. i. in publicā famā euenerit: p̄si
 derādū ē ⁊ firmū cauetū: ne incest. i. luxuria vel fornicatio: caput ei⁹ obstupet. i. circūdet ⁊
 inclinēt: ⁊ etiā. ne adulteriū ora sua pfundat. sinodoche ē ps p̄ toto posita: q̄ p̄ ⁊: ne fetoz
 viciū illicite malignitatis deni/
 gret ⁊ obfuscet famā subaudi ma
 gnif laborib⁹ p̄q̄sitā. Et rōez red
 dēs hoz dicit. h̄ id consideranda
 sunt: ne rose. i. ip̄a bona fama: e/
 mittēs odorē vernū. i. analē et
 suauē videant̄ expirare: ⁊ etiā ne
 lilia castitatis. i. ip̄a castitas q̄ li/
 līs merito cōparat̄: q̄sita sudore
 i. labore videant̄ decrescere sup. a
 sua pulcritudine. q. d. ne ip̄a bōa
 fama redolere d̄sistat. ¶ Mo. B.
 attendēs inter alia vicia q̄ habēt
 bonā famā tollere ac etiā denig/
 re ip̄a luxuria ē. Pro tāto vere sa
 piētīe mgr̄z p̄ h̄ documētū viciū
 hoc euitare docz ⁊ famā bonā re
 tinere: qd̄ faciliter adimplere va/
 lebit: si cōsilio sapīe voluerit ad/
 berere. vñ ip̄a sapīa p̄tra viciū h̄
 ⁊ reliq̄ vicia dicit illd̄ sapīe. vij.

venerūt mibi oīa p̄ter cū illa: ⁊ innumerabilis honestas p̄ man⁹ illius. qd̄ ⁊ Carbo attē
 dens inq̄t. ¶ Luxuriā fugito simul ⁊ vitare memēto. Crimen auaricie nā sunt d̄na fame.
 Cōtraria inq̄ qd̄ nō solū verbis s̄z exēplo clarissimū ē. nunqd̄ em̄ volucentiū vrb̄s claris
 sima opulēta legib⁹ ⁊ moribus ordinata vt refert Vale. li. ix. c. i. postq̄ in luxurias plapsa
 ē: iniuriā ⁊ turpitudinē decidit: vt fuoz isolētissime subiaceret d̄natiōi. sic ⁊ ip̄ū romanūz
 vti Polliterates li. vi. c. xij. refert: luxu ⁊ libidine exhaustū ē Nerone regnāte. Quid ḡ h̄ vi/
 cio fedi⁹: qd̄ dānos⁹: quo v̄t arterit. victorie elāguescūt: sopita gl̄ia in infamiā cōuertit:
 faciesq̄ bōestatis denigrat̄. Itē incest. i. incest. q̄ cū mōuali cū cōsanguinea v̄t v̄gie p̄cu
 bit: ē em̄ coit⁹ illicit⁹. Sed adulteriū q̄si ad alteri⁹ thoz accessus ē. ē em̄ vt inq̄t mgr̄. iij. sen.
 illicit⁹ coit⁹ cū maritata. S̄z stuprū ē d̄floratio v̄gis illicita: fornicatio cōis ad h̄ oīa. fit tñ
 spāl̄ cū soluta vidua vel meretrice. ¶ Venerabilis Crato. effigies. In hac pte. B. sup̄
 dicta exēplo cōfirmat. ⁊ duo facit: nā p̄rio pōit exēplū. sc̄do circa h̄ notabile quoddā subiū
 git ibi. Lz em̄. Et exēplū pponēs dicit. q̄ ⁊ q̄ta opprobria subsannatiōes atz blasphemis/
 as ob adulteriū icurrebat viciū. vōnerabilis em̄ effigies. i. imago ⁊ successus cratonis illi⁹
 mgr̄i p̄buit cāz meroris atz tristitie i cremētū: nedū p̄pe facultatis. i. artis cōplicib⁹. i. socijs
 veruētā alijs q̄ eū attigerāt vnico r̄spectu: q̄. i. crato cū obdormiret quodā tpe i diuersorio
 i. i. domo castoris illi⁹ boīs q̄cūqz ip̄e fuerit: ⁊ h̄ ad d̄licias. i. adulteriū eufrasie vxoris sue
 rept⁹. i. cōp̄b̄sus ē i aplexādo. qd̄ vltra: crato ip̄e tract⁹ capill: castigat⁹ v̄bere lacerat⁹. i. la
 niat⁹ vulnere: ⁊ deim̄ sale fricat⁹: atz postea i augmētū penaz vrina fuoz ifusus: ⁊ itez eie
 ct⁹ āgulis sup. dom⁹ erect⁹ trabib⁹. tādē v̄o tortozib⁹ ip̄z vt p̄mittit̄ cruciatib⁹ lassatis ⁊ fessis
 genitalib⁹ puat⁹ ē: sterq̄linio q̄ supposit⁹: trāseūtib⁹ exposit⁹: subaudi i ridendā fabulā: q̄bus

videant̄ expirare. et lilia sudore castita
 tis q̄sita decrescere videant̄. ¶ Venera
 bilis Cratonis effigies p̄p̄ie faculta
 tis cōplicibus/alijs etiā q̄ eā vnico aspe
 ctu attigerāt: meroris cām p̄buit incre
 mentū: q̄ Castoris in diuersorio ob eu
 frasie vxoris sue d̄licias obdormiret: ā
 plexando rept⁹ est capillis tract⁹: v̄be
 re castigat⁹: vulnere laceratus: sale fric
 atus: vrina fuoz ifusus: āgulis eiect⁹:
 trabib⁹ erect⁹: tādē lassatis tortozib⁹
 genitalib⁹ puat⁹: sterq̄linio suppositus
 trāseūtib⁹ exposit⁹: plebis abiectio: di
 scipulozū desolatio: cōmilitonū oppro
 brium: crudūqz ac crudele miserū ac mi

oī
 ex
 ex
 gā
 pa

 ser
 cu
 gl
 ce
 an
 rie

 ead
 mot
 diue
 piat
 ius
 quo
 eo o
 tece
 salu
 sceler
 labu
 q̄ pa
 puen
 cepta
 Ille
 la cla

 Cor
 Ob
 Non
 Run
 Ade
 Du
 Clo
 Sug

Sextum.

oib⁹ sic ppetratis extitit pbebis abiectio. i. d⁹risio &c. uti i lra clar⁹ pseq⁹: qm lra nlla egs
expositioe. ¶ Mo. l3 mechos atq adulteros filr q⁹ & alios fornicarios cuiuscunq⁹ coditōis
existāt mlta mala iusto di iudicio pcomitāt. b tñ q lra exēplo enūerat: l3 n plerūq⁹ cōti/
gāt quēadmodū Cratōi euēisse narrāt: sunt tñ de his q cū adulter i vicio depēdit: ipsi
pōp⁹ q⁹ reliq⁹ istigunt. filia sunt q Hora. li. i. fimonū cōnumerat satyra scda iqt eni ipe

ferrimū cunctis extitit doloris specta/
culum affinitatis gratia: parenteleq⁹
gloria in nullo sibi proficiētibus. ¶ U/
cet enim p⁹meua quādoq⁹ salua fi/
ant iudicia: vltima vero alterius sapor/
ris iquinamēta permanebūt. & cetera.

b mō. Hic se p⁹cipitez tecto dedit
ille flagellis. Ad mortē cesus: fu
giens hic decidit arcē. Predonā
in turbas: dedit hic p corpe nū/
mos. Hinc p⁹minerere calones
q⁹netiā illud. Accidit vt qdem tes/
tes caudāq⁹ salaces. Demeteret
ferro: iure oēs &c. b ille. Item me
ro. pprie dolor ē cū silentio: & ves/
nit a mereo es. qd p⁹terito caret:
l3 mereo es. ut. iueniat: tñ nō in

eadē significatōe. Itē diuersorū diuersitas vltaz ē vbi vltor ad callē diuertit: vlt locus re
mor⁹ ab alio: vlt rceptack. s. hospitū vlt hospitale. & d⁹ a diuerto. vñ i luca Mō erat ei loc⁹ i
diuersorio. & vt d⁹ i glo. ē loc⁹ ter duos muros hñs duas ianuas: vt. s. ex diuers⁹ vñs reci
piat adueniētes. ¶ Licz eni qñq⁹ p⁹meua qñq⁹ salua fiāt iudicia. In hac finali p⁹tiela hu
ius tot⁹ libri de disciplina scholarū circa p⁹rie dicta qdā subiūgit notabile quo mgros
quoslibet cōmonet: vt qcūq⁹ tū i moribus: tū q⁹ administratōe doctrinaz gesserit. b saltē
eo ordie atqz manerie gerāt: vt sicut medta p⁹mis p⁹ualeāt: sic q⁹ vltia medijs p⁹misq⁹ an
tecellāt: qd tñ plerūq⁹ alio ordine gerit. q⁹uis eni p⁹meua iudicia. i. signa fiāt: qñq⁹ i. sepi⁹
salua subaudi & laudabilia: tñ vltia sup. iudicia p⁹manebūt plerūq⁹ iqnāmēta. i. turpia &
scelerata alterius saporis. i. maneriei q⁹ p⁹ma. ¶ Mo. sicuti parū p⁹dest bene agere si mens
labilis existat: cū ex nullis actibus genētes habit⁹ nisi boni opis perseuerātia coexistat: sic
q⁹ parū imo nihil p⁹ficat q a bonis incipit: medio tepet: finēq⁹ horrore confundit. vñ in
puerbijs sapiētū bene dictū est. Nihil p⁹dest bene facere si cesses. Nā turpe ē bona opera
cepta deserere atqz in mala declinare. Incepto ergo bono p⁹posito: p⁹seuerandū ē iugiter.
Ille aut p⁹seuerat qui bona cepta cōtinuat. Ille q⁹ cōtinuat q summo creatōis fine singu
la claudit. Qui deus gloriofus est in secula cuncta benedictus. Amen.

Confiliabar item gnatorum soluere carmen
Obliqua facie surdus ab arce vebor.
Non pudeat struxisse dolos ex agere sato
Rumiferos sonitus dum mouet ampla seges.
Alderat interdum rabies contermina pontho
Dum loquor ex quarto capite confer opus.
Vos precor o iuuenes quibus est celebranda iuuentus
Suggestat innocuos nunc mea lyra modos.

Finit Boetius de disciplina scholarium cum commen/
to. Impressus Lugduni per Johannem de prato. An/
no domini Millefimo. cccc. xciiij. die. xxij. Martij.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

DIPUTACIÓ DE BARCELONA

Biblioteca de Catalunya

Reg. 478.545

Sig. Marcès

I 23

800

